

ព្រះ
ព្រះបិតាបាទ
និង
សេចក្តីប្រជាការសាខ្មែរ
អភិធម្មបិតា
ធម្មសន្និសិទ្ធិ ទុតិយភាគ

៧៩

ចេញផ្សាយលើទំព័រ ១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

គ.ស ២៥០៨

ធម្មសង្ខណ៍ ទុតិយភាគោ

[១] កតមេ ធម្មា អព្យាគតា ។ កុសលា-
កុសលានំ ធម្មានំ វិហាសា កាមាវចរា រូបាវចរា
អរូបាវចរា អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ
សង្ខារិត្តន្ធោ វិញ្ញាណត្តវិញ្ញា យេ ច ធម្មា ភិរិយា
លេវ កុសល្លាវ ញ្ចកុសល្លា ឧ ច កម្មវិហាសា
សត្វំ ច រូបំ អសង្ខតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អ-
ព្យាគតា ។

[២] តត្ថ កតមំ សត្វំ រូបំ ។ ធន្តារោ ច
មហាក្ខតា ធន្តន្នំ ច មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ រូបំ
ឥទំ វុទ្ធិតិ សត្វំ រូបំ ។

[៣] សត្វំ រូបំ នហេតុ អហេតុតំ ហេតុវិជ្ជ-
យុត្តំ សឃ្មត្ថយំ សង្ខតំ រូបំ លោភិយំ សាសវំ
សញ្ញាជនិយំ(១) កន្ធនិយំ ឱយនិយំ យោកនិយំ

ធម្មសង្ខណ៍ ទុតិយភាគ

[១] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ វិបាកវិបាកធម៌ជា
កុសលនិងអកុសល ជាតានាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ ជាអបរិយាបដ្ឋៈ
(មិនបំប្លែងក្នុងក្រមីវដ្តៈទាំង ៣) វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ
វិញ្ញាណខន្ធ ទាំងពួកធម៌ដែលជាភិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាអកុសលក្តី មិនមែនជាកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី ធាតុដែលបច្ច័យ
មិនបានប្រជុំតាក់តែង (ព្រះវិញ្ញាណ) ក្តី នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

[២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ រូបទាំងអស់ តើដូចម្តេច ។
មហាក្ខតរូប ៤ និងរូបដែលអាស្រ័យមហាក្ខតរូបទាំង ៤ នេះហៅថា
រូបទាំងអស់ ។

[៣] រូបទាំងអស់ មិនមែនជាហេតុ ឥតហេតុ ប្រាសចាក
ហេតុ ប្រកបដោយបច្ច័យ រូបដែលបច្ច័យតាក់តែង ជាលោភិយ
ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ដែលគន្លះគប្បី
ដោតក្រង ដែលឈរគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ដែលយោគគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង

បរិវេណំ មហាបដ្ឋំ ឧត្តារាជេវំ សន្តិកោសិតំ
 អព្យាកតំ អនាប្បណំ អនេតសិតំ ចិត្តវិប្បយុត្តំ
 នេវវិហិតំ វិហិតធម្មធម្មំ អសន្តិកោសិតំ សន្តិកោសិតំ
 នសវិតក្កសវិហារំ នអវិតក្កវិហារមត្តំ អវិតក្កអវិហារំ
 នបីតិសហគតំ នសុខសហគតំ នឧបេក្ខាសហគតំ
 នេវនិស្សនេន នកាវនាយ បហាតត្វំ នេវនិស្សនេន
 នកាវនាយ បហាតត្វំ ហេតុតំ នេវអាចយកាមិនអ-
 បចយកាមី នេវសេត្តនាសេត្តំ បរិវត្តំ កាមាវចរំ
 ធួចារចរំ នអរូចារចរំ បរិយាបដ្ឋំ នោ^(១) អបរិយាបដ្ឋំ
 អនិយតំ អនិយ្យានិតំ ឧប្បដ្ឋំ ធម៌ា វិញ្ញាណោហិ
 វិញ្ញាយ្យំ អនិច្ចំ ជនកិត្តតំ វេ ឯតវិរេន រូប-
 សន្តិហោ ។

ឯកតំ ។

ជាប្រយោជន៍ដល់និវេនោះ ដែលហាមាហារស្តាប្តាវិញ្ញាណ ជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខទាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាអព្យាក្រឹត មិនមានអា-
 រម្មណ៍ មិនមែនជាចេតសិក ប្រាសហាមចិត្ត ជាសភាវៈមិនមែនជា
 វិបាក មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ជាច្រមិនសៅហ្មង តែគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារេន
 មិនមែនមិនមានវិតក្កៈ ហើយមានត្រឹមតែវិចារេន ជាច្រមិនមានវិតក្កៈ
 មិនមានវិចារេន មិនប្រកបដោយបីតិ មិនប្រកបដោយសុខៈ មិនប្រកប
 ដោយទរេច្ចា ជាច្រមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយ
 ភាវនា ជាច្រមានហេតុមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយ
 ភាវនា ជាច្រមិនមែនជាដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង មិនមែនជាមិនដល់
 នូវការសន្សំក្នុងឡើង មិនមែនជាសេត្តៈ មិនមែនជាអសេត្តៈ មាន
 សភាពក្នុងឆ្មារ ជាភាមាវចរ មិនមែនជាប្រាវចរ មិនមែនជាអប្រាវចរ
 កប់ចូលក្នុងវដ្តៈ មិនមែនជាមិនកប់ចូលក្នុងវដ្តៈ ជាអនិយតៈ មិនមែនជា
 និយ្យានិកៈ ជាឧប្បន្នរូប ជាច្រត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណ ៦ ជាច្រមិនទៀង
 ដែលដកត្រចសន្តតំ ការសង្រួមរូបដោយចំណែក ១ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ និវេនប្រាណក្ខយ ។

ចតុវិញ្ញាណាស្ស វត្ថុ អត្ថំ រូបំ ចតុវិញ្ញាណាស្ស
 ឧ វត្ថុ អត្ថំ រូបំ សោតសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ យា-
 ឧសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ អត្ថំ រូបំ កាយសម្មស្សស្ស
 ឧ វត្ថុ អត្ថំ រូបំ កាយសម្មស្សស្ស វេទនាយ
 ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ វេទនាយ ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាណាស្ស វត្ថុ អត្ថំ រូបំ កាយវិញ្ញាណាស្ស
 ឧ វត្ថុ ។ អត្ថំ រូបំ ចតុសម្មស្សស្ស អារម្មណំ
 អត្ថំ រូបំ ចតុសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ អត្ថំ
 រូបំ ចតុសម្មស្សស្ស វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញា-
 យ ។ បេ ។ វេទនាយ ។ បេ ។ ចតុវិញ្ញាណាស្ស
 អារម្មណំ អត្ថំ រូបំ ចតុវិញ្ញាណាស្ស ឧ អារម្ម-
 ណំ ។ អត្ថំ រូបំ សោតសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 យាឧសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្មស្សស្ស អារម្មណំ អត្ថំ រូបំ កាយ-
 សម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ អត្ថំ រូបំ កាយសម្មស្ស-
 ស្ស វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។

នៃចតុវិញ្ញាណ និងរូបមិនមែនជាវត្ថុ នៃចតុវិញ្ញាណ រូបជាវត្ថុ វិញ
 សោតសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃយាឧសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃជីវ្ហសម្មស្ស
 ។ បេ ។ នៃកាយសម្មស្ស និងរូបមិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស
 រូបជាវត្ថុ នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃវេទនា ដែល
 កើតអំពីកាយសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណ និងរូបមិនមែនជា
 វត្ថុ នៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូបជាអារម្មណ៍ នៃចក្ខុសម្មស្ស និងរូបមិន
 មែនជាអារម្មណ៍ នៃចក្ខុសម្មស្ស រូបជាអារម្មណ៍ នៃវេទនា ។ បេ ។
 នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃវេទនា ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។
 នៃចតុវិញ្ញាណ និងរូបមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃចតុវិញ្ញាណ ។ រូបជា
 អារម្មណ៍ នៃសោតសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃយាឧសម្មស្ស ។ បេ ។
 នៃជីវ្ហសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយសម្មស្ស និងរូបមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃ
 កាយសម្មស្ស រូបជាអារម្មណ៍ នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។

បញ្ចករេ ព្រះធម្មបទ ពោធិក

ចេតនាយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍
 អត្ថំ រូបំ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។
 អត្ថំ រូបំ ចក្ខុយនំ អត្ថំ រូបំ ឧ ចក្ខុយនំ
 អត្ថំ រូបំ សោតាយនំ អត្ថំ រូបំ ឧ សោតាយនំ
 អត្ថំ រូបំ យាណាយនំ ។ បេ ។ ជីវ្ហាយនំ ។ បេ ។
 កាយាយនំ អត្ថំ រូបំ ឧ កាយាយនំ អត្ថំ
 រូបំ រូបាយនំ អត្ថំ រូបំ ឧ រូបាយនំ អត្ថំ
 រូបំ សន្ធាយនំ ។ បេ ។ កន្ធាយនំ ។ បេ ។
 រសាយនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋន្តាយនំ អត្ថំ រូបំ ឧ
 ដោដ្ឋន្តាយនំ ។ អត្ថំ រូបំ ចត្តុធាតុ អត្ថំ រូបំ
 ឧ ចត្តុធាតុ អត្ថំ រូបំ សោតធាតុ ។ បេ ។ យា-
 នធាតុ ។ បេ ។ ជីវ្ហធាតុ ។ បេ ។ កាយធាតុ
 អត្ថំ រូបំ ឧ កាយធាតុ អត្ថំ រូបំ រូបធាតុ
 អត្ថំ រូបំ ឧ រូបធាតុ អត្ថំ រូបំ សន្ធិធាតុ ។ បេ ។
 កន្ធិធាតុ ។ បេ ។ រសធាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋន្តធាតុ
 អត្ថំ រូបំ ឧ ដោដ្ឋន្តធាតុ ។ អត្ថំ រូបំ ចត្តុម្រ្កិយំ
 អត្ថំ រូបំ ឧ ចត្តុម្រ្កិយំ អត្ថំ រូបំ សោតិម្រ្កិយំ
 ។ បេ ។ យានិម្រ្កិយំ ។ បេ ។ ជីវ្ហិម្រ្កិយំ ។ បេ ។

បញ្ចករេ ព្រះធម្មបទ ពោធិក

នៃចេតនា ដែលកើតអំពីកាយសង្ខារ ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណ និង
 ប្រមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ប្រជាចក្ខុយនៈ និងប្រមិន
 មែនជាចក្ខុយនៈ ប្រជាសោតាយនៈ និងប្រមិនមែនជាសោតាយនៈ
 ប្រជាយាណាយនៈ ។ បេ ។ ជាជីវ្ហយនៈ ។ បេ ។ ជាកាយាយនៈ
 និងប្រមិនមែនជាកាយាយនៈ ប្រជារូបាយនៈ និងប្រមិនមែនជារូបា-
 យនៈ ប្រជាសន្ធាយនៈ ។ បេ ។ ជាកន្ធាយនៈ ។ បេ ។ ជារសា-
 យនៈ ។ បេ ។ ជាដោដ្ឋន្តាយនៈ និងប្រមិនមែនជាដោដ្ឋន្តាយនៈ ។
 ប្រជាចត្តុធាតុ និងប្រមិនមែនជាចត្តុធាតុ ប្រជាសោតធាតុ ។ បេ ។ ជា
 យានធាតុ ។ បេ ។ ជាជីវ្ហធាតុ ។ បេ ។ ជាកាយធាតុ និងប្រមិនមែន
 ជាកាយធាតុ ប្រជារូបធាតុ និងប្រមិនមែនជារូបធាតុ ប្រជាសន្ធិធាតុ
 ។ បេ ។ ជាកន្ធិធាតុ ។ បេ ។ ជារសធាតុ ។ បេ ។ ជាដោដ្ឋន្តធាតុ និង
 ប្រមិនមែនជាដោដ្ឋន្តធាតុ ។ ប្រជាចត្តុម្រ្កិយ និងប្រមិនមែនជាចត្តុម្រ្កិយ
 ប្រជាសោតិម្រ្កិយ ។ បេ ។ ជាយានិម្រ្កិយ ។ បេ ។ ជាជីវ្ហិម្រ្កិយ ។ បេ ។

កាយទ្រុយ អត្ថ រូប ឬ កាយទ្រុយ អត្ថ រូប
 ឥន្ទ្រិយ អត្ថ រូប ឬ ឥន្ទ្រិយ អត្ថ រូប បុរិសិទ្ធិយ
 អត្ថ រូប ឬ បុរិសិទ្ធិយ អត្ថ រូប ជីវិតិទ្រុយ អត្ថ
 រូប ឬ ជីវិតិទ្រុយ ។ អត្ថ រូប កាយវិញ្ញាតិ អត្ថ រូប ឬ
 កាយវិញ្ញាតិ អត្ថ រូប វិចីវិញ្ញាតិ អត្ថ រូប ឬ វិចីវិញ្ញាតិ
 អត្ថ រូប អាគាសធាតុ អត្ថ រូប ឬ អាគាសធាតុ
 អត្ថ រូប អាចារ្យធាតុ អត្ថ រូប ឬ អាចារ្យធាតុ
 អត្ថ រូប រូបស្ស លហុតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ
 លហុតា អត្ថ រូប រូបស្ស មុទុតា អត្ថ រូប រូប-
 ស្ស ឬ មុទុតា អត្ថ រូប រូបស្ស កម្មតា អត្ថ រូប
 រូបស្ស ឬ កម្មតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឧបចយោ
 អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ ឧបចយោ អត្ថ រូប រូបស្ស
 សន្តតិ អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ សន្តតិ អត្ថ រូប
 រូបស្ស ជេតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ ជេតា អត្ថ
 រូប រូបស្ស អនិច្ចតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ អនិច្ចតា
 អត្ថ រូប កតត្យ្យ្យោ អាហារោ អត្ថ រូប ឬ
 កតត្យ្យ្យោ អាហារោ ឯវិ ឧវិ ឆេន រូបសង្កេតោ ។

ជាតាយទ្រុយ ឯន្ទ្រិយមិនមែនជាកាយទ្រុយ រូបជាឥន្ទ្រិយ វិចីវិ
 មិនមែនជាឥន្ទ្រិយ រូបជាបុរិសិទ្ធិយ ឯន្ទ្រិយមិនមែនជាបុរិសិទ្ធិយ
 រូបជាជីវិតិទ្រុយ ឯន្ទ្រិយមិនមែនជាជីវិតិទ្រុយ ។ រូបជាកាយវិញ្ញាតិ
 ឯន្ទ្រិយមិនមែនជាកាយវិញ្ញាតិ រូបជាវិចីវិញ្ញាតិ ឯន្ទ្រិយមិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិ
 រូបជាអាគាសធាតុ ឯន្ទ្រិយមិនមែនជាអាគាសធាតុ រូបជាអាចារ្យធាតុ
 ឯន្ទ្រិយមិនមែនជាអាចារ្យធាតុ រូបជារូបស្សលហុតា ឯន្ទ្រិយមិនមែនជា
 រូបស្សលហុតា រូបជារូបស្សមុទុតា ឯន្ទ្រិយមិនមែនជារូបស្សមុទុតា រូប
 ជារូបស្សកម្មតា ឯន្ទ្រិយមិនមែនជារូបស្សកម្មតា រូបជារូបស្សឧប-
 ចយោ ឯន្ទ្រិយមិនមែនជារូបស្សឧបចយោ រូបជារូបស្សសន្តតិ ឯន្ទ្រិយមិន
 មែនជារូបស្សសន្តតិ រូបជារូបស្សជេតា ឯន្ទ្រិយមិនមែនជារូបស្សជេតា
 រូបជារូបស្សអនិច្ចតា ឯន្ទ្រិយមិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា រូបជាកតត្យ្យ្យោ-
 អាហារោ ឯន្ទ្រិយមិនមែនជាកតត្យ្យ្យោអាហារោ ភាសៈត្រ្រិវរូប ដោយ
 ចំណែក ២ យ៉ាងនេះ ។

[illegible][illegible]

ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ အပ္ပန္နိကံ ခံ ဝ ဝိန္ဒုဗ္ဗမ္မာယံ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ
 ဓာယံ ခံ အန္တိ ဝိန္ဒုဗ္ဗမ္မာယံ အန္တိ ဝ ဝိန္ဒုဗ္ဗမ္မာ-
 ယံ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ အပ္ပန္နိကံ ခံ ဝ ဝိန္ဒုဗ္ဗမ္မာယံ
 ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ ဓာယံ ခံ အန္တိ ဝိန္ဒုဗ္ဗမ္မာယံ အန္တိ ဝ
 ဝိန္ဒုဗ္ဗမ္မာယံ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ အပ္ပန္နိကံ ခံ ဝ ဝိန္ဒုဗ္ဗ-
 သုပိန္နိ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ ဓာယံ ခံ အန္တိ ဝိန္ဒုဗ္ဗသုပိ-
 န္နိ အန္တိ ဝ ဝိန္ဒုဗ္ဗသုပိန္နိ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ အပ္ပန္နိကံ
 ခံ ဝိန္ဒုဗ္ဗသုပိန္နိ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ ဓာယံ ခံ အန္တိ ဝိ-
 သုပိန္နိ အန္တိ သုပိန္နိ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ အပ္ပန္နိကံ ခံ
 သုပိန္နိ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ ဓာယံ ခံ အန္တိ သုပိ အန္တိ
 သုပိန္နိ ၁ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ ဓာယံ ခံ ဝိန္ဒုဗ္ဗသု-
 ပ္ပန္နိ ဝ ဝိန္တိ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ အပ္ပန္နိကံ ခံ အန္တိ
 ဝိန္ဒုဗ္ဗသုပ္ပန္နိ ဝိန္တိ အန္တိ ဝိန္ဒုဗ္ဗသုပ္ပန္နိ ဝ ဝိန္တိ
 ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ ဓာယံ ခံ အန္တိ ဝိန္ဒုဗ္ဗသုပ္ပန္နိယံ ဝိ-
 သုပိ ၁ ဝေ ၁ သုဗ္ဗာယ ၁ ဝေ ၁ ဝေသုဗ္ဗာယ ၁ ဝေ ၁
 ဝိန္ဒုဗ္ဗာယ ၁ ဝိန္တိ ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ အပ္ပန္နိကံ ခံ အန္တိ
 ဝိန္ဒုဗ္ဗာယ ၁ ဝိန္တိ အန္တိ ဝိန္ဒုဗ္ဗာယ ၁ ဝိန္တိ
 ယေဝ္မံ ဂ္ဂုပံ ဓာယံ ခံ ဝိန္ဒုဗ္ဗသုပ္ပန္နိယံ ၁ ဝေ ၁

ប្រណាខាងក្នុង ប្រឆោះមិនមែនជាចិត្តសហគ្រាស ប្រណាខាងក្រៅ ប្រ
 ឆោះជាចិត្តសម្បជាន់ និងមិនមែនជាចិត្តសហគ្រាសក៏មាន ប្រណាខាងក្នុង
 ប្រឆោះមិនមែនជាចិត្តសហគ្រាស ប្រណាខាងក្រៅ ប្រឆោះជាចិត្តសហគ្រាស
 និងមិនមែនជាចិត្តសហគ្រាសក៏មាន ប្រណាខាងក្នុង ប្រឆោះ មិនមែន
 ជាចិត្តានុបរិវត្តិ ប្រណាខាងក្រៅ ប្រឆោះជាចិត្តានុបរិវត្តិ និងមិនមែន
 ជាចិត្តានុបរិវត្តិក៏មាន ប្រណាខាងក្នុង ប្រឆោះជាឧទ្យាតិកៈ ប្រណា
 ខាងក្រៅ ប្រឆោះជាឧទ្យាតិកៈ និងជាស្តុទ្ធម៌ក៏មាន ប្រណាខាងក្នុង
 ប្រឆោះជាសន្តិភូមិ ប្រណាខាងក្រៅ ប្រឆោះជាស្តុទ្ធម៌ និងជា
 សន្តិភូមិក៏មាន ។ ប្រណាខាងក្រៅ ប្រឆោះមិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុ
 សម្ព័ស្ស ប្រណាខាងក្នុង ប្រឆោះជាវត្ថុនៃចក្ខុសម្ព័ស្ស និងមិនមែនជា
 វត្ថុ នៃចក្ខុសម្ព័ស្សក៏មាន ប្រណាខាងក្រៅ ប្រឆោះមិនមែនជាវត្ថុ
 នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចតុតា ដែលកើតអំពី
 ចក្ខុសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ នៃចក្ខុវិញ្ញាណក៏មាន ប្រណាខាងក្នុង ប្រ
 ឆោះជាវត្ថុ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ និងមិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុវិញ្ញាណក៏មាន
 ប្រណាខាងក្រៅ ប្រឆោះមិនមែនជាវត្ថុ នៃសោតសម្ព័ស្ស ។ បេ ។

យានសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្ពុស្សស្ស ១ វត្ថុ យន្ត រូប អដ្ឋត្ថិតំ
 តំ អត្ថំ កាយសម្ពុស្សស្ស វត្ថុ អត្ថំ កាយសម្ព-
 ុស្សស្ស ១ វត្ថុ យន្ត រូប ពាហិរំ តំ កាយស-
 ម្ពុស្សស្ស វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។
 ចេតនាយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស ១ វត្ថុ យន្ត
 រូប អដ្ឋត្ថិតំ តំ អត្ថំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ អត្ថំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស ១ វត្ថុ ។ យន្ត រូប អដ្ឋត្ថិតំ
 តំ ចតុសម្ពុស្សស្ស ១ អារម្មណំ យន្ត រូប ពាហិរំ
 តំ អត្ថំ ចតុសម្ពុស្សស្ស អារម្មណំ អត្ថំ ចតុសម្ពុស្ស-
 ស្ស ១ អារម្មណំ យន្ត រូប អដ្ឋត្ថិតំ តំ ចតុសម្ព-
 ុស្សស្ស វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។
 ចេតនាយ ។ បេ ។ ចតុវិញ្ញាណស្ស ១ អារម្មណំ
 យន្ត រូប ពាហិរំ តំ អត្ថំ ចតុវិញ្ញាណស្ស អារ-
 ម្មណំ អត្ថំ ចតុវិញ្ញាណស្ស ១ អារម្មណំ យន្ត
 រូប អដ្ឋត្ថិតំ តំ សោតសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។

នៃយានសម្ពុស្ស ។ បេ ។ នៃជីវ្ហសម្ពុស្ស ។ បេ ។ នៃកាយសម្ពុស្ស
 ប្រណាខន្ត ប្រទានជាត្រៃនៃកាយសម្ពុស្ស នឹងមិនមែនជាត្រៃ នៃ
 កាយសម្ពុស្សក៏មាន ប្រណាខន្ត ប្រទានមិនមែនជាត្រៃ នៃវេទនា
 ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីកាយសម្ពុស្ស
 ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណ ប្រណាខន្ត ប្រទានជាត្រៃនៃកាយ-
 វិញ្ញាណ នឹងមិនមែនជាត្រៃនៃកាយវិញ្ញាណក៏មាន ។ ប្រណាខន្ត
 ប្រទានមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃចតុសម្ពុស្ស ប្រណាខន្ត ប្រទាន
 ជាអារម្មណ៍ នៃចតុសម្ពុស្ស នឹងមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃចតុសម្ពុ-
 ស្សក៏មាន ប្រណាខន្ត ប្រទានមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃវេទនា
 ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីចតុសម្ពុស្ស
 ។ បេ ។ នៃចតុវិញ្ញាណ ប្រណាខន្ត ប្រទានជាអារម្មណ៍នៃ
 ចតុវិញ្ញាណ នឹងមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃចតុវិញ្ញាណក៏មាន ប្រណា
 ខន្ត ប្រទានមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃសោតសម្ពុស្ស ។ បេ ។

យានសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។ ធីត្ថសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។
 តាយសម្មាសម្ពុទ្ធ ឧ អារម្មណំ យន្តំ រូបំ តាហិវំ
 តំ អត្ថំ តាយសម្មាសម្ពុទ្ធ អារម្មណំ អត្ថំ តាយ-
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ឧ អារម្មណំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ
 តំ តាយសម្មាសម្ពុទ្ធជាយ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញា-
 យ ។ បេ ។ វេទនាយ ។ បេ ។ តាយវិញ្ញាណស្ម
 ឧ អារម្មណំ យន្តំ រូបំ តាហិវំ តំ អត្ថំ តាយ-
 វិញ្ញាណស្ម អារម្មណំ អត្ថំ តាយវិញ្ញាណស្ម
 ឧ អារម្មណំ ។ យន្តំ រូបំ តាហិវំ តំ ឧ ចត្វា-
 យតនំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ តំ អត្ថំ ចត្វាយតនំ
 អត្ថំ ឧ ចត្វាយតនំ យន្តំ រូបំ តាហិវំ តំ ឧ
 សោតាយតនំ ។ បេ ។ ឧ យានាយតនំ ។ បេ ។
 ឧ ធីត្ថយតនំ ។ បេ ។ ឧ តាយាយតនំ យន្តំ រូបំ
 អដ្ឋង្គតំ តំ អត្ថំ តាយាយតនំ អត្ថំ ឧ តាយាយ-
 តនំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ តំ ឧ រូបាយតនំ យន្តំ
 រូបំ តាហិវំ តំ អត្ថំ រូបាយតនំ អត្ថំ ឧ រូបាយតនំ
 យន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ តំ ឧ សត្វាយតនំ ។ បេ ។

នៃយានសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។ នៃធីត្ថសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។ នៃតាយសម្មាសម្ពុទ្ធ រូប
 ណាខាងក្រៅ រូបនោះជាអារម្មណ៍ នៃតាយសម្មាសម្ពុទ្ធ និងមិនមែនជាអារ-
 ម្មណ៍ នៃតាយសម្មាសម្ពុទ្ធតិមាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាអារ-
 ម្មណ៍នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃវេទនា ដែល
 កើតអំពីតាយសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។ នៃតាយវិញ្ញាណ រូបណាខាងក្រៅ
 រូបនោះជាអារម្មណ៍នៃតាយវិញ្ញាណ និងមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃតាយ-
 វិញ្ញាណតិមាន ។ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជាចត្វាយតនៈ
 រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាចត្វាយតនៈ និងមិនមែនជាចត្វាយតនៈគឺ
 មាន រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជាសោតាយតនៈ ។ បេ ។
 មិនមែនជាយានាយតនៈ ។ បេ ។ មិនមែនជាធីត្ថយតនៈ ។ បេ ។ មិន
 មែនជាតាយាយតនៈ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាតាយាយតនៈ និង
 មិនមែនជាតាយាយតនៈតិមាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាច្រុ-
 យតនៈ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាច្រុយតនៈ និងមិនមែនជាច្រុយ-
 តនៈតិមាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាសត្វាយតនៈ ។ បេ ។

ន គន្ធាយតង់ ។ បេ ។ ន រសាយតង់ ។ បេ ។

ន ដោដ្ឋត្វាយតង់ យង្គំ រូបំ តាហិរំ តំ អត្ថំ ដោ-
 ដ្ឋត្វាយតង់ អត្ថំ ន ដោដ្ឋត្វាយតង់ ។ យង្គំ រូបំ
 តាហិរំ តំ ន ចត្តុធាតុ យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ តំ
 អត្ថំ ចត្តុធាតុ អត្ថំ ន ចត្តុធាតុ យង្គំ រូបំ
 តាហិរំ តំ ន សោតធាតុ ។ បេ ។ ន យាធាតុ
 ។ បេ ។ ន ដិក្ខធាតុ ។ បេ ។ ន កាយធាតុ យង្គំ រូបំ
 អដ្ឋត្ថិតំ តំ អត្ថំ កាយធាតុ អត្ថំ ន កាយធាតុ
 យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ តំ ន រូបធាតុ យង្គំ រូបំ តាហិរំ តំ
 អត្ថំ រូបធាតុ អត្ថំ ន រូបធាតុ យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ
 តំ ន សន្ធាតុ ។ បេ ។ ន គន្ធាតុ ។ បេ ។ ន រស-
 ធាតុ ។ បេ ។ ន ដោដ្ឋត្វធាតុ យង្គំ រូបំ តាហិរំ តំ
 អត្ថំ ដោដ្ឋត្វធាតុ អត្ថំ ន ដោដ្ឋត្វធាតុ ។ យង្គំ
 រូបំ តាហិរំ តំ ន ចត្តុច្រ័យំ យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ តំ
 អត្ថំ ចត្តុច្រ័យំ អត្ថំ ន ចត្តុច្រ័យំ យង្គំ រូបំ តាហិរំ
 តំ ន សោតិច្រ័យំ ។ បេ ។ ន យាធិច្រ័យំ ។ បេ ។

មិនមែនជាគន្ធាយតង់ ។ បេ ។ មិនមែនជាគន្ធាយតង់ ។ បេ ។

មិនមែនជាដោដ្ឋត្វាយតង់ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាដោដ្ឋត្វា-
 យតង់ និងមិនមែនជាដោដ្ឋត្វាយតង់ក៏មាន ។ រូបណាខាងក្រៅ
 រូបនោះមិនមែនជាចត្តុធាតុ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាចត្តុធាតុ និង
 មិនមែនជាចត្តុធាតុក៏មាន រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជាសោត-
 ធាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជាយាធាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជាដិក្ខធាតុ
 ។ បេ ។ មិនមែនជាកាយធាតុ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាកាយ-
 ធាតុ និងមិនមែនជាកាយធាតុក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិន
 មែនជារូបធាតុ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជារូបធាតុ និងមិនមែនជា
 រូបធាតុក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាសន្ធាតុ ។ បេ ។
 មិនមែនជាគន្ធាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជារសធាតុ ។ បេ ។
 មិនមែនជាដោដ្ឋត្វធាតុ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះ ជាដោដ្ឋត្វា-
 ធាតុ និងមិនមែនជាដោដ្ឋត្វធាតុក៏មាន ។ រូបណាខាងក្រៅ រូប-
 នោះមិនមែនជាចត្តុច្រ័យ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះ ជាចត្តុច្រ័យ
 និងមិនមែនជាចត្តុច្រ័យក៏មាន រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជា
 សោតិច្រ័យ ។ បេ ។ មិនមែនជាយាធិច្រ័យ ។ បេ ។

១ ជិត្តិយ្យំ ម ឧ ម ២ កាយិយ្យំ យេ ឆ្លំ រូបំ
 អដ្ឋង្គតំ តំ អត្ថំ កាយិយ្យំ អត្ថំ ៣ កាយិយ្យំ
 យេ ឆ្លំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ តំ ៤ ឥន្ទ្រិយ្យំ យេ ឆ្លំ រូបំ តា-
 ហិវំ តំ អត្ថំ ឥន្ទ្រិយ្យំ អត្ថំ ៥ ឥន្ទ្រិយ្យំ យេ ឆ្លំ រូបំ
 អដ្ឋង្គតំ តំ ៦ បុរិសិយ្យំ យេ ឆ្លំ រូបំ តាហិវំ តំ
 អត្ថំ បុរិសិយ្យំ អត្ថំ ៧ បុរិសិយ្យំ យេ ឆ្លំ រូបំ
 អដ្ឋង្គតំ តំ ៨ ជីវិតិយ្យំ យេ ឆ្លំ រូបំ តាហិវំ តំ
 អត្ថំ ជីវិតិយ្យំ អត្ថំ ៩ ជីវិតិយ្យំ យេ ឆ្លំ រូបំ
 អដ្ឋង្គតំ តំ ១០ កាយវិញ្ញត្តិ យេ ឆ្លំ រូបំ តាហិវំ
 តំ អត្ថំ កាយវិញ្ញត្តិ អត្ថំ ១១ កាយវិញ្ញត្តិ យេ ឆ្លំ
 រូបំ អដ្ឋង្គតំ តំ ១២ វចីវិញ្ញត្តិ យេ ឆ្លំ រូបំ តាហិវំ តំ
 អត្ថំ វចីវិញ្ញត្តិ អត្ថំ ១៣ វចីវិញ្ញត្តិ យេ ឆ្លំ រូបំ អដ្ឋ-
 ង្គតំ តំ ១៤ អាគាសធាតុ យេ ឆ្លំ រូបំ តាហិវំ
 តំ អត្ថំ អាគាសធាតុ អត្ថំ ១៥ អាគាសធាតុ
 យេ ឆ្លំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ តំ ១៦ អាវោធាតុ យេ ឆ្លំ រូបំ
 តាហិវំ តំ អត្ថំ អាវោធាតុ អត្ថំ ១៧ អាវោធាតុ

មិនមែនជាជិត្តិយ្យំ ។ ២ ។ មិនមែនជាតាហិវ្យំ រូបណាខាងក្នុង
 រូបនោះជាតាហិវ្យំ និងមិនមែនជាតាហិវ្យំណា រូបណាខាងក្នុង
 រូបនោះមិនមែនជាឥន្ទ្រិយ្យំ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះ ជាឥន្ទ្រិយ្យំ
 និងមិនមែនជាឥន្ទ្រិយ្យំក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាបុរិ-
 សិយ្យំ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាបុរិសិយ្យំ និងមិនមែនជាបុរិសិ-
 យ្យំក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាជីវិតិយ្យំ រូបណាខាង
 ក្រៅ រូបនោះជាជីវិតិយ្យំ និងមិនមែនជាជីវិតិយ្យំក៏មាន ។ រូប
 ណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាតាហិវ្យំ រូបណាខាងក្រៅ រូប
 នោះជាតាហិវ្យំ និងមិនមែនជាតាហិវ្យំក៏មាន រូបណាខាងក្នុង
 រូបនោះមិនមែនជាវចីវិញ្ញត្តិ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាវចីវិញ្ញត្តិ និង
 មិនមែនជាវចីវិញ្ញត្តិក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាអាគាស-
 ធាតុ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាអាគាសធាតុ និងមិនមែនជាអាគាស-
 ធាតុក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាអាវោធាតុ រូបណា
 ខាងក្រៅ រូបនោះជាអាវោធាតុ និងមិនមែនជាអាវោធាតុក៏មាន

[illegible]

နိဂါ ၄

[illegible]

រដ្ឋបាល ខេត្តកែប ព្រះបរមរាជវាំង រាជធានីភ្នំពេញ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច
រដ្ឋបាលរាជធានីភ្នំពេញ ខុំសិបិសៃរាជធានីភ្នំពេញ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច ការ
សាស្ត្រនិងរដ្ឋបាល ចំណែក ក យ៉ាងនេះ ។

ចប់ រៀនសូត្រមាណ. ៣ ។

(៦) ការសង្ខេប ដោយចំណែក ៤ គឺប្រធានជាឧបាទា
 ប្រធានជាឧបាទិដ្ឋក៍មាន ជាអនុបាទិដ្ឋក៍មាន ប្រធានជាអនុបាទា ប្រ
 ធានជាឧបាទិដ្ឋក៍មាន ជាអនុបាទិដ្ឋក៍មាន ប្រធានជាឧបាទា ប្រធាន
 ជាឧបាទិដ្ឋក៍មាន ជាអនុបាទិដ្ឋក៍មាន ប្រធានជាឧបាទា ប្រធាន
 អនុបាទា ប្រធានជាឧបាទិដ្ឋក៍មាន ជាអនុបាទិដ្ឋក៍មាន ប្រធានជា
 ក៍មាន ប្រធានជាឧបាទា ប្រធានជាសប្បដិយៈក៍មាន ជាអប្ប-
 ដិយៈក៍មាន ប្រធានជាអនុបាទា ប្រធានជាសប្បដិយៈក៍មាន ជាអប្ប-
 ដិយៈក៍មាន ប្រធានជាឧបាទា ប្រធានជាឧទ្យោភិកៈក៍មាន ជាសុខុមៈ
 ក៍មាន ប្រធានជាអនុបាទា ប្រធានជាឧទ្យោភិកៈក៍មាន ជាសុខុមៈក៍មាន
 ប្រធានជាឧបាទា ប្រធានជាទូររូបក៍មាន ជាសន្តិករូបក៍មាន ប្រ
 ធានជាអនុបាទា ប្រធានជាទូររូបក៍មាន ជាសន្តិករូបក៍មាន ។

យេន្លំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ សនិទស្សនំ អត្ថំ
អនស្សនំ យេន្លំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ
សនិទស្សនំ អត្ថំ អនិទស្សនំ យេន្លំ រូបំ ឧបា-
ទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ សម្មដិយំ អត្ថំ អម្មដិយំ យេន្លំ
រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ សម្មដិយំ អត្ថំ អម្មដិយំ
យេន្លំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ មហាក្ខតំ អត្ថំ ន
មហាក្ខតំ យេន្លំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ មហា-
ក្ខតំ អត្ថំ ន មហាក្ខតំ យេន្លំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ តំ
អត្ថំ ឱឡារិកំ អត្ថំ សុខុមំ យេន្លំ រូបំ អនុបា-
ទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ ឱឡារិកំ អត្ថំ សុខុមំ យេន្លំ រូបំ
ឧបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ ទ្វិរ អត្ថំ សន្តិកេ យេន្លំ
រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្ថំ ទ្វិរ អត្ថំ សន្តិកេ ។
យេន្លំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋុបាទានិយំ តំ អត្ថំ សនិទ-
ស្សនំ អត្ថំ អនិទស្សនំ យេន្លំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋុបា-
ទានិយំ តំ អត្ថំ សនិទស្សនំ អត្ថំ អនិទស្សនំ
យេន្លំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋុបាទានិយំ តំ អត្ថំ សម្មដិយំ
អត្ថំ អម្មដិយំ យេន្លំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋុបាទានិយំ

ប្រណាជាឧបាទិដ្ឋំ ប្រនោះជាសនិទស្សនកំមាន ជាអនិទស្សនកំមាន ប្រ
ណាជាអនុបាទិដ្ឋំ ប្រនោះជាសនិទស្សនកំមាន ជាអនិទស្សនកំមាន ប្រ
ណាជាឧបាទិដ្ឋំ ប្រនោះជាសម្មដិយកំមាន ជាអម្មដិយកំមាន ប្រណា
ជាអនុបាទិដ្ឋំ ប្រនោះជាសម្មដិយកំមាន ជាអម្មដិយកំមាន ប្រណាជា
ឧបាទិដ្ឋំ ប្រនោះជាមហាក្ខតកំមាន មិនមែនជាមហាក្ខតកំមាន ប្រណា
ជាអនុបាទិដ្ឋំ ប្រនោះជាមហាក្ខតកំមាន មិនមែនជាមហាក្ខតកំមាន ប្រ
ណាជាឧបាទិដ្ឋំ ប្រនោះជាឱឡារិកកំមាន ជាសុខុមកំមាន ប្រណាជា
អនុបាទិដ្ឋំ ប្រនោះជាឱឡារិកកំមាន ជាសុខុមកំមាន ប្រណាជាឧបា-
ទិដ្ឋំ ប្រនោះជាទ្វិរកំមាន ជាសន្តិកេកំមាន ប្រណាជាអនុបា-
ទិដ្ឋំ ប្រនោះជាទ្វិរកំមាន ជាសន្តិកេកំមាន ។ ប្រណាជាឧ-
បាទិដ្ឋុបាទានិយៈ ប្រនោះជាសនិទស្សនកំមាន ជាអនិទស្សនកំ
មាន ប្រណាជាអនុបាទិដ្ឋុបាទានិយៈ ប្រនោះជាសនិទស្សនកំមាន
ជាអនិទស្សនកំមាន ប្រណាជាឧបាទិដ្ឋុបាទានិយៈ ប្រនោះជាសុ-
ម្មដិយកំមាន ជាអម្មដិយកំមាន ប្រណាជាអនុបាទិដ្ឋុបាទានិយៈ

យេន្លំ រូបំ មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ ធិន្ទ្រវិគំ អត្ថំ សុ-
 ខុមំ យេន្លំ រូបំ ន មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ ធិន្ទ្រវិគំ
 អត្ថំ សុខុមំ យេន្លំ រូបំ មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ ធូរេ
 អត្ថំ សន្តិភេត យេន្លំ រូបំ ន មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ
 ធូរេ អត្ថំ សន្តិភេត ។ ធិន្ទ្រំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ
 រូបំ ឯវិ ចក្កិយេន រូបសង្កេតោ ។

ចក្កំ ។

(៧) បញ្ចវិធន រូបសង្កេតោ បរិវត្តន៍ អាហា-
 នាតុ ភេតវាតាតុ វាយោតាតុ យេន្លំ រូបំ ឧបាទា
 ឯវិ បញ្ចវិធន រូបសង្កេតោ ។

បញ្ចវិ ។

(៨) ធាតុវិធន រូបសង្កេតោ ធាតុវិញ្ញាយិ រូបំ
 សោតវិញ្ញាយិ រូបំ យោតវិញ្ញាយិ រូបំ ធិន្ទ្រវិញ្ញាយិ
 រូបំ កាយវិញ្ញាយិ រូបំ មនោវិញ្ញាយិ រូបំ ឯវិ
 ធាតុវិធន រូបសង្កេតោ ។

ធាតុ ។

រូបណាវាមហាក្ខត រូបនោះជាឧទ្ធរវិគៈក៏មាន ជាសុខុមារក៏មាន រូប
 ណាមិនមែនជាមហាក្ខត រូបនោះជាឧទ្ធរវិគៈក៏មាន ជាសុខុមារក៏មាន
 រូបណាជាមហាក្ខត រូបនោះជាឧទ្ធរវិគៈក៏មាន ជាសន្តិភេតវិគៈក៏មាន រូបណា
 មិនមែនជាមហាក្ខត រូបនោះ ជាឧទ្ធរវិគៈក៏មាន ជាសន្តិភេតវិគៈក៏មាន ។
 (បានដល់) រូបដែលច្បុកលឃើញ ឬ លិទ្ធ ភូត្វ ដឹងច្បាស់ ការសង្កេត
 រូបដោយចំណែក ៤ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រធានប្រមាណ ៤ ។

(៧) ការសង្កេតរូប ដោយចំណែក ៥ គឺ បរិវត្តន៍ អាហា-
 នាតុ ភេតវាតាតុ វាយោតាតុ និង វាចាតាតុ ការសង្កេតរូបដោយ
 ចំណែក ៥ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រធានប្រមាណ ៥ ។

(៨) ការសង្កេតរូប ដោយចំណែក ៦ គឺ រូបដែលតប្បដិដ៍
 ដោយភ្នែក រូបដែលតប្បដិដ៍ដោយត្រចៀក រូបដែលតប្បដិដ៍ដោយ
 ច្រមុះ រូបដែលតប្បដិដ៍ដោយអណ្តាត រូបដែលតប្បដិដ៍ដោយកាយ
 រូបដែលតប្បដិដ៍ដោយចិត្ត ការសង្កេតរូបដោយចំណែក ៦ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រធានប្រមាណ ៦ ។

(៩) សត្វវិជេន រូបសង្កហោ ចតុវិញ្ញយំ រូបំ
 សោតវិញ្ញយំ រូបំ យាធិវិញ្ញយំ រូបំ ជីវ្ហវិញ្ញយំ
 រូបំ កាយវិញ្ញយំ រូបំ មនោធាតុវិញ្ញយំ រូបំ
 មនោវិញ្ញាណធាតុវិញ្ញយំ រូបំ ឯវំ សត្វវិជេន រូប-
 សង្កហោ ។

សង្កតំ ។

(១០) អដ្ឋវិជេន រូបសង្កហោ ចតុវិញ្ញយំ
 រូបំ សោតវិញ្ញយំ រូបំ យាធិវិញ្ញយំ រូបំ ជីវ្ហវិ-
 ញ្ញយំ រូបំ កាយវិញ្ញយំ រូបំ អត្តំ សុខសម្ម-
 សង្កំ អត្តំ ឧត្តសម្មសង្កំ មនោធាតុវិញ្ញយំ រូបំ
 មនោវិញ្ញាណធាតុវិញ្ញយំ រូបំ ឯវំ អដ្ឋវិជេន
 រូបសង្កហោ ។

អដ្ឋកំ ។

(១១) ធិវិជេន រូបសង្កហោ ចតុម្ព្រិយំ
 សោតិម្ព្រិយំ យាធិម្ព្រិយំ ជីវ្ហម្ព្រិយំ កាយម្ព្រិយំ
 ឥត្តិម្ព្រិយំ បុរិសម្ព្រិយំ ជីវិតិម្ព្រិយំ យត្វា រូបំ ធិ-
 វិជ្ជម្ព្រិយំ ឯវំ ធិវិជេន រូបសង្កហោ ។

ឥតំ ។

(៩) ការសង្ខេបរូបដោយចំណែក ៧ គឺ រូបដែលឥតប្លីដឹងដោយ
 ភ្នែក រូបដែលឥតប្លីដឹងដោយត្រចៀក រូបដែលឥតប្លីដឹងដោយច្រមុះ រូប
 ដែលឥតប្លីដឹងដោយអណ្តាត រូបដែលឥតប្លីដឹង ដោយកាយ រូបដែលឥតប្លី
 ដឹងដោយមហាពាក្យ រូបដែលឥតប្លីដឹង ដោយមនោវិញ្ញាណធាតុ ការ
 សង្ខេបរូបដោយចំណែក ៧ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ រូបមានប្រមាណ ៥ ។

(១០) ការសង្ខេបរូបដោយចំណែក ៨ គឺ រូបដែលឥតប្លីដឹងដោយ
 ភ្នែក រូបដែលឥតប្លីដឹងដោយត្រចៀក រូបដែលឥតប្លីដឹងដោយច្រមុះ រូប
 ដែលឥតប្លីដឹង ដោយអណ្តាត រូបដែលឥតប្លីដឹងដោយកាយ រូបមាន
 សម្ព័ស្សជាសុខ មានសម្ព័ស្សជាទុក្ខ រូបដែលឥតប្លីដឹង ដោយមនោធាតុ
 រូបដែលឥតប្លីដឹងដោយមនោវិញ្ញាណធាតុ ការសង្ខេបរូបដោយចំណែក
 ៨ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ រូបមានប្រមាណ ៨ ។

(១១) ការសង្ខេបរូបដោយចំណែក ៩ គឺ ចតុម្ព្រិយំ សោតិម្ព្រិយ
 យាធិម្ព្រិយ ជីវ្ហម្ព្រិយ កាយម្ព្រិយ ឥត្តិម្ព្រិយ បុរិសម្ព្រិយ ជីវិតិម្ព្រិយ
 និងរូប ដែលមិនមែនជាឥន្ទ្រិយ ការសង្ខេបរូប ដោយចំណែក ៩
 យ៉ាងនេះ ។

ចប់ រូបមានប្រមាណ ៩ ។

[១២] ឧសវិជេន រូបសង្ខារោ ចក្កត្រ័យំ
 សោតត្រ័យំ យានីត្រ័យំ ជីវិត្រ័យំ កាយត្រ័យំ ឥ-
 ន្ទ្រត្រ័យំ បុរិសត្រ័យំ ជីវិតត្រ័យំ ១ ឥត្រ័យំ រូបំ
 អត្ថំ សច្ចដ៏យំ អត្ថំ អច្ចដ៏យំ ឯវំ ឧសវិជេន
 រូបសង្ខារោ ។

សេក ។

[១៣] ឯកាឧសវិជេន រូបសង្ខារោ ចក្កា-
 យតនំ សោតាយតនំ យានាយតនំ ជីវ្ហាយតនំ
 កាយាយតនំ រូបាយតនំ សង្ខាយតនំ កណ្តាយតនំ
 រសាយតនំ វេជ្ជញ្ញាយតនំ យញ្ច រូបំ អធិទស្សនំ
 អច្ចដ៏យំ ធម្មាយតនចរិយាចង្គំ ឯវំ ឯកាឧសវិជេន
 រូបសង្ខារោ ។

ឯកាឧសវិជេន ។

មាតិកា ។

[១៤] សង្ខំ រូបំ ឧបោតុមេវ អបោតុតមេវ
 បោតុវិប្បយុត្តមេវ សច្ចត្វយមេវ សង្ខតមេវ រូបមេវ
 លោភិយមេវ សាសវិមេវ សញ្ញាជិយមេវ កង្ខនិ-
 យមេវ ឱយនិយមេវ យោគនិយមេវ ជីវិកាយមេវ

[១៥] ការសម្រ្គឹះរូបដោយចំណែក ១០ គឺ ចក្កត្រ័យ សោត-
 ត្រ័យ យានីត្រ័យ ជីវិត្រ័យ កាយត្រ័យ ឥន្ទ្រត្រ័យ បុរិសត្រ័យ
 ជីវិតត្រ័យ រូបមិនមែនជាឥត្រ័យ រូបជាសច្ចដ៏យ ជាអច្ចដ៏យ ការ
 សម្រ្គឹះរូបដោយចំណែក ១០ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ១០ ។

[១៦] ការសម្រ្គឹះរូបដោយចំណែក ១១ គឺ ចក្កាយតនៈ
 សោតាយតនៈ យានាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ កាយាយតនៈ រូបាយតនៈ
 សង្ខាយតនៈ កណ្តាយតនៈ រសាយតនៈ វេជ្ជញ្ញាយតនៈ និវេច្ច
 ជាអធិទស្សនៈ ជាអច្ចដ៏យ ដែលរាប់ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ ការសម្រ្គឹះ
 រូបដោយចំណែក ១១ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ១១ ។

ចប់ មាតិកា ។

[១៧] រូបទាំងអស់ សុទ្ធតែគ្មានហេតុ សុទ្ធតែផុតហេតុ សុទ្ធតែ
 ប្រាសហេតុហេតុ សុទ្ធតែប្រកបដោយចម្លើយ សុទ្ធតែមានចម្លើយ ភាគតែង
 សុទ្ធតែជាប្រភេទម្យ៉ាង សុទ្ធតែជាប៉ះពាល់ក្នុងលោក សុទ្ធតែប្រកបដោយ
 ភាសា សុទ្ធតែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ សុទ្ធតែជាប្រភេទដែលគ្មាន
 គប្បីជាតក្រង សុទ្ធតែជាប្រភេទដែលឈ្មោះត្រូវប្រព្រឹត្តកន្លង សុទ្ធតែ
 ជាប្រភេទដែលយោគត្រូវប្រព្រឹត្តកន្លង សុទ្ធតែជាប្រយោជន៍ដល់និវេទនៈ

រូបាយតង់ សង្ខារយតង់ ចក្ខុយតង់ វេទនាយតង់ ខ.
 ត្រៃវ្រ្មយំ វ្រ្មសិវ្រ្មយំ ជីវិតវ្រ្មយំ កាយវិញ្ញាត្តិ វិញ្ញាត្តិ
 អាគាសនាគ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា
 រូបស្ស កម្មតាតា រូបស្ស ឧបទយោ រូបស្ស ស.
 ទ្គត្តិ រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អធិប្បតា កតាឡីតារា
 រាហារា ។

[១៦] កតតមន្តំ រូបំ ចក្ខុយតង់ ។ យំ
 ចក្ខុំ ចក្ខុន្តំ មហាភូតាតំ ឧបាទាយ មសាទោ អ-
 ត្តកាវរិយាចនោ អធិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យេន
 ចក្ខុតា អធិទស្សនេន សឃ្មដិយេន រូបំ សធិទ-
 ស្សនំ សឃ្មដិយំ ចស្សំ វា ចស្សនិ វា ចស្សំស្សនំ
 វា ចស្សំ វា ចក្ខុំចេតំ ចក្ខុយតង់ចេតំ ចក្ខុតាតុ-
 ចេសា ចក្ខុវ្រ្មយំចេតំ លោកោចេសា ទ្វារាចេសា
 សឃ្មនោចេសា ចស្សំចេតំ ចក្ខុំចេតំ វិញ្ញាត្តិចេតំ

រូបាយតង់ សង្ខារយតង់ ចក្ខុយតង់ វេទនាយតង់ ខ.
 វ្រ្មសិវ្រ្មយំ ជីវិតវ្រ្មយំ កាយវិញ្ញាត្តិ វិញ្ញាត្តិ អាគាសនាគ រូបស្ស-
 លហុតា រូបស្សមុទុតា រូបស្សកម្មតាតា រូបស្សឧបទយោ រូបស្ស-
 សទ្គត្តិ រូបស្សជរតា រូបស្សអធិប្បតា កតាឡីតារា ។

[១៦] រូបជាចក្ខុយតង់នោះ តើដូចម្តេច ។ ភ្នែកណា គឺ
 ប្រសាទ អាស្រ័យមហាភូតទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអក្ខតាត ដែលមិនរាច
 ឃើញដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ (ឬថា) ចក្ខុលឃើញ
 ហើយក្តី កំពុងឃើញក្តី នឹងឃើញក្តី ឥឡូវឃើញក្តី ខ្ញុំរូបដែលប្រកប
 ដោយការឃើញ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ដោយភ្នែកណា ដែលមិនអាច
 ឃើញដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ភ្នែកខ្លះ ហៅថា
 ចក្ខុក៏បាន (ព្រោះជាអ្នកត្រួតត្រាខាងការឃើញ) ហៅថាចក្ខុយតង់
 ក៏បាន (ព្រោះជាទីប្រជុំចុះវិនិច្ឆ័យរបស់ខ្លួន) ហៅថាចក្ខុតាតុក៏បាន
 (ព្រោះជាសភាវៈសូន្យ ទាំងមិនមែន) ហៅថាចក្ខុវ្រ្មយក៏បាន (ព្រោះមាន
 នាទីខាងការឃើញ) ហៅថាលោកក៏បាន (ព្រោះជាបស់សម្រាប់
 វិទាស) ហៅថាទ្វារក៏បាន (ព្រោះជាបស់សម្រាប់បើកបិទ) ហៅថា
 សឃ្មទ្រក៏បាន (ព្រោះបំពេញបានដោយគ្រ) ហៅថាបណ្ណារក៏បាន
 (ព្រោះជាបស់ថ្វីបរិសុទ្ធ) ហៅថាទត្តក៏បាន (ព្រោះជាតម្លៃនៃកត
 ផស្សៈជាដើម) ហៅថាភ្នែកក៏បាន (ព្រោះជាទីកំលាំងស្វ័យជាដើម)

ទេត្តិបេតិ ទយេនំបេតិ ទិវេន្ទ្រិវបេតិ សុត្តោ កាលោ-
 បេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចក្ខុយននំ ។ កាតមន្តំ រូបំ
 ចក្ខុយននំ ។ យំ ចត្តុំ ចតុន្តំ មហាភូតានំ ទិ-
 បាធាយ បសារោ អត្តភាវបរិយាបន្នោ អនិទស្សនោ
 សប្បដិយោ យម្ហំ ចក្ខុម្ហំ អនិទស្សនម្ហំ សប្បដិយម្ហំ
 រូបំ សនិទស្សនំ សប្បដិយំ បដិហញ្ញំ វា បដិហញ្ញាតិ
 វា បដិហញ្ញាស្សាតិ វា បដិហញ្ញោ វា ចត្តិបេតិ
 ចក្ខុយននំបេតិ ចក្ខុធាតុបេសា ចក្ខុទ្រិយំបេតិ
 លោកោបេសោ ឆ្វាតបេសា សមុធាបេសោ បណ្ឌិ-
 បេតិ ទេត្តិបេតិ វត្ថុបេតិ ទេត្តិបេតិ ទយេនំបេតិ ទិ-
 វេន្ទ្រិវបេតិ សុត្តោ កាលោបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចក្ខុ-
 យននំ ។ កាតមន្តំ រូបំ ចក្ខុយននំ ។ យំ ចត្តុំ ចតុន្តំ
 មហាភូតានំ ទិបាធាយ បសារោ អត្តភាវបរិយាបន្នោ

ហៅថាទេត្តិក៏បាន (ព្រោះបង្ហាញថាវិញ្ញាណដ៏បរិសុទ្ធ ហើយដោយអត្តភាព
 ទៅ) ហៅថាទយេនំក៏បាន (ព្រោះសច្ច័យដ៏បរិសុទ្ធមោះ) ហៅ
 ថាវិញ្ញាណក៏បាន (ព្រោះរាប់បញ្ចូលទាំងនាយខ្លួន) ហៅថាស្រុក
 ទំនេរក៏បាន (ព្រោះជាប់រស់សាធារណ៍ដល់របស់ច្រើន ទាំងគ្នាទម្លាក់)
 នេះរូបជាចក្ខុយននៈ ។ រូបជាចក្ខុយននៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ភ្នែក
 ណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាភូតទាំង ៤ ដែលរាប់ចូលក្នុងអត្តភាព
 ដែលមិនអាចឃើញដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ (ឬ
 ថា) បុគ្គលទាំងខ្ញុំចំហើយក្តី កំពុងទាំងខ្ញុំចំហើយក្តី នឹងទាំងខ្ញុំចំហើយក្តី គប្បី
 ទាំងខ្ញុំចំហើយក្តី នូវរូបដែលប្រកបដោយការឃើញ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ក្នុងភ្នែកណា ដែលមិនអាចឃើញដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ភ្នែកនេះ ហៅថាចក្ខុក៏បាន ថាចក្ខុយននៈក៏បាន ថាចក្ខុធាតុក៏
 បាន ថាចក្ខុទ្រិយក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្រ
 ក៏បាន ថាបណ្ណារក៏បាន ថាទេត្តិក៏បាន ថាភ្នែកក៏បាន ថាទេត្តិក៏បាន
 ថា ទយេនំក៏បាន ថាស្រុកទាំងនាយក៏បាន ថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបជាចក្ខុយននៈ ។ រូបជាចក្ខុយននៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ភ្នែកណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាភូតទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព

យំ ចត្តំ និស្សាយ វុទ្ធាវុទ្ធលោ ចត្តាសម្មាសម្ពុ-
 ជា វេទនា ។ យេ ។ សញ្ញា ។ យេ ។ ចេតនា ។ យេ ។
 ចត្តាវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈំ វា ឧប្បជ្ឈតិ វា ឧប្បជ្ឈិស្ស-
 តិ វា ឧប្បជ្ឈេ វា ចត្តំបេតំ ចត្តាយតទំបេតំ
 ចត្តាធាតុបេសា ចត្តាជ្រ័យំបេតំ លោកោបេសា
 ទ្វារាបេសា សមុទ្ពោបេសា បណ្ណំបេតំ ខេត្តំបេតំ
 វត្ថុំបេតំ ទេត្តំបេតំ ឈយនំបេតំ ឡិមជ្ឈិកំបេតំ សុ-
 ញោ តាមោបេសា ឥន្ទំ រូបំ ចត្តាយតទំ ។

[១៧] តតមជ្ឈំ រូបំ សោតាយតទំ ។ យំ
 សោតំ ចត្តជ្ឈំ មហាកូតាទំ ឧទាធាយ បសាទោ
 អត្តភាវីយាបន្នោ អនិទស្សនោ សឃដិយោ យេន
 សោតេន អនិទស្សនេន សឃដិយេន សុខំ អ-
 និទស្សនំ សឃដិយំ សុណំ វា សុណាតិ វា
 សុណិស្សតិ វា សុណោ វា សោតំបេតំ សោ-
 តាយតទំបេតំ សោតាធាតុបេសា សោតិជ្រ័យំបេតំ
 លោកោបេសា ទ្វារាបេសា សមុទ្ពោបេសា
 បណ្ណំបេតំ ខេត្តំបេតំ វត្ថុំបេតំ ឡិមជ្ឈិកំបេតំ សុ-
 ញោ តាមោបេសា ឥន្ទំ រូបំ សោតាយតទំ ។

វេទនាវេទនំចត្តាសម្ពុទ្ធ ចេតនាវេទនំចត្តាសម្ពុទ្ធ ចេតនាវេទនំចត្តាសម្ពុទ្ធ
 ។ យេ ។ សញ្ញា ។ យេ ។ ចេតនា ។ យេ ។ ចត្តាវិញ្ញាណំ ចេត-
 ន្ន្រីវេហ្មត្ថំ កំពុនំវេហ្មត្ថំ នីវេហ្មត្ថំ គប្បីវេហ្មត្ថំ វៃត្ថុខុះ ហៅ
 ថាចត្តកំបាន ថាចត្តាយតទកំបាន ថាចត្តាធាតុកំបាន ថាចត្តាជ្រ័យកំ
 បាន ថាសោតកំបាន ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្រកំបាន ថាបណ្ណកំបាន
 ថាខេត្តកំបាន ថាវត្ថុកំបាន ថាទេត្តកំបាន ថាឈយនកំបាន ថា
 ឡិមជ្ឈកំបាន ថាសុញោកំបាន ថាសោតាយតទកំបាន នេះបូជាចត្តាយតទៈ ។

[១៧] បូជាសោតាយតទៈនោះ តើដូចម្តេច ។ គ្រូចៀតណា
 គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូតាទំ ២ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព មិនអាចឃើញ
 បាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬថាចត្តលស្តាប់ហើយក្តី កំពុន្ធស្តាប់
 ក្តី នីវេហ្មត្ថំ គប្បីស្តាប់ក្តី នូវសំឡេងដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រ-
 កបដោយការប៉ះពាល់ ដោយគ្រូចៀតណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គ្រូចៀតខ្លះ ហៅថាសោតកំបាន ថាសោតា-
 យតទកំបាន ថាសោតាធាតុកំបាន ថាសោតិជ្រ័យកំបាន ថាសោតកំបាន
 ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្រកំបាន ថាបណ្ណកំបាន ថាខេត្តកំបាន ថាវត្ថុកំ
 បាន ថាទេត្តកំបាន ថាឈយនកំបាន ថាឡិមជ្ឈកំបាន ថាសុញោកំបាន ថាសោតាយតទកំបាន នេះបូជាសោតាយតទៈ ។

កតមន្តំ រូបំ សោតាយននំ ។ យំ សោតំ ចតុន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ មសាទោ អត្តភាវបរិយា-
 បន្នោ អនិទស្សនោ សម្បជ័យោ យន្តិ សោតន្តិ
 អនិទស្សនន្តិ សម្បជ័យន្តិ សន្តោ អនិទស្សនោ
 សម្បជ័យោ បដិហត្ថិ វា បដិហត្ថនិ វា បដិ-
 ហត្ថិស្សនិ វា បដិហត្ថោ វា សោតំបេតំ សោ-
 តាយននំបេតំ សោតនាតុបេសា សោតិទ្រិយំបេតំ
 លោកោបេសោ ឆ្វាភេសោ សមុទ្ពោបេសោ ប-
 ណ្ណំបេតំ ខេត្តំបេតំ វត្តំបេតំ ឡិវចន្តិវបេតំ សុរោ
 តាមោបេសោ ឥន្តំ រូបំ សោតាយននំ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ សោតាយននំ ។ យំ សោតំ ចតុន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ មសាទោ អត្តភាវបរិយា-
 បន្នោ អនិទស្សនោ សម្បជ័យោ យំ សោតំ អ-
 និទស្សនំ សម្បជ័យំ សន្តន្តិ អនិទស្សនន្តិ សម្ប-
 ជ័យន្តិ បដិហត្ថិ វា បដិហត្ថនិ វា បដិហត្ថិស្ស-
 និ វា បដិហត្ថោ វា សោតំបេតំ សោតាយននំបេតំ
 សោតនាតុបេសា សោតិទ្រិយំបេតំ លោកោបេសោ
 ឆ្វាភេសោ សមុទ្ពោបេសោ បណ្ណំបេតំ ខេត្តំបេតំ

រូបជាសោតាយននោះ តើដូចម្តេច ។ គ្រូចៀកណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យ
 មហាក្ខតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬវាសំឡេងដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លះហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លះក្តី នឹងខ្លាំងខ្លះក្តី គប្បី
 ខ្លាំងខ្លះក្តី ក្នុងគ្រូចៀកណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ គ្រូចៀកនេះ ហៅថាសោតក៏បាន ថាសោតាយនក៏បាន
 ថាសោតនាតុក៏បាន ថាសោតិទ្រិយក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាឆ្វាភេ
 បាន ថាសមុទ្ពក៏បាន ថាបណ្ណក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថា
 ឡិវចន្តិយក៏បាន ថាស្រុកទាំងក៏បាន នេះរូបជាសោតាយននេះ ។ រូប
 ជាសោតាយននោះ តើដូចម្តេច ។ គ្រូចៀកណាគឺប្រសាទ អាស្រ័យ
 មហាក្ខតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬវាគ្រូចៀកណា ដែលមិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លះហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លះក្តី នឹង
 ខ្លាំងខ្លះក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លះក្តី ក្នុងសំឡេងដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គ្រូចៀកនេះ ហៅថាសោតក៏បាន ថាសោតា-
 យនក៏បាន ថាសោតនាតុក៏បាន ថាសោតិទ្រិយក៏បាន ថាលោកក៏
 បាន ថាឆ្វាភេបាន ថាសមុទ្ពក៏បាន ថាបណ្ណក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន

យានធាតុបេសា យានិទ្ធិយំបេតំ លោកោបេសា
 ទ្វារាបេសា សមុទ្ទោបេសា បណ្ឌារំបេតំ ខេត្តំបេតំ
 វត្តំបេតំ ឱវិមន្តិវំបេតំ សុត្តោ កាតោបេសា ឥន្ទ្រំ
 រូបំ យានាយតនំ ។ តតមន្តំ រូបំ យានាយតនំ ។
 យំ យានំ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ
 អត្តការបរិយាបន្នោ អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យំ
 យានំ អនិទស្សនំ សឃ្មដិយំ តន្ត្រី អនិទស្សន្ត្រី
 សឃ្មដិយន្ត្រី បដិហត្ថិ វា បដិហត្ថាតិ វា បដិ-
 ហត្ថិស្សតិ វា បដិហត្ថោ វា យានំបេតំ យោ-
 នាយតនំបេតំ យានធាតុបេសា យានិទ្ធិយំបេតំ
 លោកោបេសា ទ្វារាបេសា សមុទ្ទោបេសា បណ្ឌា-
 រំបេតំ ខេត្តំបេតំ វត្តំបេតំ ឱវិមន្តិវំបេតំ សុត្តោ
 កាតោបេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ យានាយតនំ ។ តត-
 មន្តំ រូបំ យានាយតនំ ។ យំ យានំ ចតុន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ អត្តការបរិយា-
 បន្នោ អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យំ យានំ ធិ-
 ស្សនយ តន្ត្រី អត្ត យានសម្មុស្សនោ ឧប្បន្និ វា
 ឧប្បន្នតិ វា ឧប្បន្និស្សតិ វា ឧប្បន្នោ វា ។ បេ ។

យានធាតុកំបុរ យានិទ្ធិយកំបុរ យាលកកំបុរ យាទ្វារកំបុរ
 យាសមុទ្រកំបុរ យាបណ្ឌារកំបុរ យាឧត្តកំបុរ យាវត្តកំបុរ យាគ្រឹយ
 កាយកំបុរ យាស្រកវំរេកកំបុរ យេរូបជាយានាយតនៈ ។ រូបជា
 យានាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ច្រមុះណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យម-
 ហាក្ខតទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការបរិពាល់ ឬថា ច្រមុះណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រ-
 កបដោយការបរិពាល់ ខ្លាំងខ្ទប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្ទប់ក្តី ខឹងខ្លាំង
 ខ្ទប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្ទប់ក្តី ក្នុងភូមិដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការបរិពាល់ ច្រមុះនេះ ហៅថាយានកំបុរ យានាយតនកំបុរ ថា
 យានធាតុកំបុរ យានិទ្ធិយកំបុរ យាលកកំបុរ យាទ្វារកំបុរ ថា
 សមុទ្រកំបុរ យាបណ្ឌារកំបុរ យាឧត្តកំបុរ យាវត្តកំបុរ យាគ្រឹយ
 កាយកំបុរ យាស្រកវំរេកកំបុរ នេះរូបជាយានាយតនៈ ។ រូបជាយា-
 នាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ច្រមុះណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត
 ទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការបរិពាល់ ឬថា យានសម្ពុស្សន្ត្រីនូវភូមិ តើតឡើងហើយក្តី កំពុង
 កើតក្តី ខឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យនូវច្រមុះណា ។ បេ ។

យំ យានំ ធិស្សនយ កង្ខំ អារត្ត បរាជសម្មស្ស-
 ជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា
 ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈិ ភ ឧប្បជ្ឈតិ ភ
 ឧប្បជ្ឈិស្សតិ ភ ឧប្បជ្ឈិ ភ ។ បេ ។ យំ យានំ
 ធិស្សនយ កង្ខារម្ពណា យានសម្មស្ស ឧប្បជ្ឈិ
 ភ ឧប្បជ្ឈតិ ភ ឧប្បជ្ឈិស្សតិ ភ ឧប្បជ្ឈិ ភ ។ បេ ។
 យំ យានំ ធិស្សនយ កង្ខារម្ពណា យានសម្មស្សជា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈិ ភ ឧប្បជ្ឈតិ ភ ឧប្បជ្ឈិស្សតិ
 ភ ឧប្បជ្ឈិ ភ យានំបេតំ យានាយតនំបេតំ យា-
 ននាគុបេសា យានិទ្រ័យំបេតំ លោកាយេសោ ទ្វា-
 ភយេសា សច្ចុទ្ទាយេសោ មណ្ឌវំបេតំ ខេត្តំបេតំ វត្ថុ-
 បេតំ ឌីវបង្គំបេតំ សុញ្ញា តាយោបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 យានាយតនំ ។

(១៧) កតមង្គំ រូបំ ជីវ្ហយតនំ ។ យា ជីវ្ហ ចតុជ្ឈ
 មហាក្កតានំ ឧបាទាយ ចសានោ អត្តភាវីយិយាបន្នោ

វេទនាភីវភីយានសម្មស្ស ព្រាជ្ឈត្ថិវា ប្រារាម្បិយ ពុប្រុប្ប
 ណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណ
 ភីតឡើងហើយក្ដី កំពុងភីតក្ដី ខឹងភីតក្ដី គប្បីភីតក្ដី ។ បេ ។
 យានសម្មស្ស មានភ្លិនជាអារម្មណ៍ ភីតឡើងហើយក្ដី កំពុងភីតក្ដី
 ខឹងភីតក្ដី គប្បីភីតក្ដី ព្រោះអាស្រ័យនូវច្រមុះណា ។ បេ ។ វេទនា
 ភីតភីយានសម្មស្ស មានភ្លិនជាអារម្មណ៍ ព្រោះអាស្រ័យនូវច្រមុះ
 ណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណ ភីត
 ឡើងហើយក្ដី កំពុងភីតក្ដី ខឹងភីតក្ដី គប្បីភីតក្ដី ច្រមុះនុះ ហៅថា
 យានភីបាន ថាយានាយតនភីបាន ថាយាននាគុក៏បាន ថាយានិទ្រ័យ
 ក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាទ្វាភីបាន ថាសមុទុក៏បាន ថាមណ្ឌវ
 ក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្ថុក៏បាន ថាទ្រឹយាយក៏បាន ថាស្រុក
 ទំនេរក៏បាន នេរូបជាយានាយតនៈ ។

(១៨) រូបជាជីវ្ហយតនៈនោះ តើដូចម្ដេច ។ អណ្ណាគណា
 គីប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្កតាំង ២ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែល

អនិចស្សនោ សច្ចដិយោ យាយ ជីវ្ហយ អនិ-
 ចស្សនាយ សច្ចដិយាយ រស់ អនិចស្សនំ ស-
 ច្ចដិយំ សាវេ វា សាយតិ វា សាយិស្សតិ វា
 សាយេ វា ជីវ្ហេសា ជីវ្ហយតនំ បេតំ ជីវ្ហនាតុបេសា
 ជីវ្ហន្ត្រិយំ បេតំ លោកោបេសោ ទ្វារកបេសា សមុ-
 ទ្គោបេសោ បណ្ណវបេតំ ខេត្តំ បេតំ វត្តំ បេតំ ឱវមន្តិ-
 វបេតំ សុញ្ញា តាមោបេសោ ឥន្ទំ រូបំ ជីវ្ហយ-
 តនំ ។ កាតមន្តំ រូបំ ជីវ្ហយតនំ ។ យា ជីវ្ហ-
 ចន្ទំ មហាភូតានំ ឧបាទាយ បសានោ អត្តការ-
 បរិយាបន្នោ អនិចស្សនោ សច្ចដិយោ យាយ
 ជីវ្ហយ អនិចស្សនាយ សច្ចដិយាយ រសោ អនិ-
 ចស្សនោ សច្ចដិយោ បដិហញ្ញិ វា បដិហញ្ញតិ វា
 បដិហញ្ញិស្សតិ វា បដិហញ្ញោ វា ជីវ្ហេសា ជីវ្ហយត-
 នំ បេតំ ជីវ្ហនាតុបេសា ជីវ្ហន្ត្រិយំ បេតំ លោកោបេសោ
 ទ្វារកបេសា សមុទ្គោបេសោ បណ្ណវបេតំ ខេត្តំ បេតំ
 វត្តំ បេតំ ឱវមន្តិវបេតំ សុញ្ញា តាមោបេសោ ឥន្ទំ
 រូបំ ជីវ្ហយតនំ ។ កាតមន្តំ រូបំ ជីវ្ហយតនំ ។

មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬជាសាស្ត្រសង្ខារ
 ក្តី កំពុងស្ថិតស្ថេរក្តី ដឹងស្ថិតស្ថេរក្តី ឃើញស្ថិតស្ថេរក្តី ជាសាស្ត្រសង្ខារ
 អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬជាសាស្ត្រសង្ខារ ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អណ្តាតន្ត្រៈ ហៅថាជីវ្ហ-
 ក៏បាន ថាជីវ្ហយតនៈក៏បាន ថាជីវ្ហនាតុក៏បាន ថាជីវ្ហន្ត្រិយក៏បាន ថា
 លោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្ធក៏បាន ថាបណ្ណវក៏បាន ថា
 ខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាស្រុកក៏បាន ថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបជាជីវ្ហយតនៈ ។ រូបជាជីវ្ហយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ អណ្តាត
 ណា ត្រឹមសាខ អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬជាសាស្ត្រសង្ខារ
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ បានទាំងខ្ទប់ហើយក្តី កំពុង
 ទាំងខ្ទប់ក្តី ដឹងទាំងខ្ទប់ក្តី ឃើញទាំងខ្ទប់ក្តី ក្នុងអណ្តាតណា ដែលមិន
 អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អណ្តាតន្ត្រៈ ហៅថាជីវ្ហ-
 ក៏បាន ថាជីវ្ហយតនៈក៏បាន ថាជីវ្ហនាតុក៏បាន ថាជីវ្ហន្ត្រិយក៏បាន
 ថាលោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្ធក៏បាន ថាបណ្ណវក៏បាន ថា
 ខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាស្រុកក៏បាន ថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបជាជីវ្ហយតនៈ ។ រូបជាជីវ្ហយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។

យា ដ៏ក្ល កត្តដ៏ មហាភូតាធំ ឧបាទាយ ម-
 សាទោ អត្តភាវបរិយាបន្នោ អនិទស្សនោ សឡដិ-
 យោ យា ដ៏ក្ល អនិទស្សនា សឡដិយា រស្ម-
 ត្តិ អនិទស្សនត្តិ សឡដិយត្តិ បដិហញ្ញី វា បដិ-
 ហញ្ញតិ វា បដិហញ្ញិស្សតិ វា បដិហញ្ញោ វា ដ៏ក្ល-
 បេសា ដ៏ក្លយតធំបេតំ ដ៏ក្លធាតុបេសា ដ៏ក្លជ្រៃយំបេតំ
 លោកោបេសា ទ្វារាបេសា សមុទ្ពោបេសា បណ្ណ-
 វំបេតំ ខេត្តំបេតំ វត្តំបេតំ ឧបមន្តិវំបេតំ សុញ្ញា
 តាមោបេសា ឥន្ទំ រូបំ ដ៏ក្លយតធំ ។ កតមន្តំ
 រូបំ ដ៏ក្លយតធំ ។ យា ដ៏ក្ល កត្តដ៏ មហាភូតាធំ
 ឧបាទាយ មសាទោ អត្តភាវបរិយាបន្នោ អនិទស្ស-
 នោ សឡដិយោ យំ ដ៏ក្ល ឧស្សាយ រសំ អាក្ខ-
 ដ៏ក្លសម្មស្សា ឧប្បដ្ឋិ វា ឧប្បដ្ឋតិ វា ឧប្បដ្ឋិស្ស-
 តិ វា ឧប្បដ្ឋ វា ។ បេ ។ យំ ដ៏ក្ល ឧស្សាយ
 រសំ អាក្ខ ដ៏ក្លសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ ដ៏ក្លវិញ្ញាណំ ឧប្បដ្ឋិ
 វា ឧប្បដ្ឋតិ វា ឧប្បដ្ឋិស្សតិ វា ឧប្បដ្ឋ វា ។ បេ ។

អណ្ណាតណា គីប្រសាទ អាស្រ័យបច្ចកក្កតាវង ៤ រាជ្យ
 ក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ឬថា អណ្ណាតណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ បានខ្លាំងខ្លាំងហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លាំងក្តី នឹងខ្លាំងខ្លាំងក្តី គប្បីខ្លាំង
 ខ្លាំងក្តី ក្នុងសេដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 អណ្ណាតន្ត្រះ ហៅថាដ៏ក្លក៏បាន ថាដ៏ក្លយតនេះក៏បាន ថាដ៏ក្លធាតុក៏បាន
 ថាដ៏ក្លជ្រៃយំក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្រក៏បាន
 ថាបណ្ណាលក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាស្រ្តីយកាយក៏បាន
 ថាស្រ្តីកន្លែងក៏បាន នេះរូបដ៏ក្លយតនេះ ។ រូបដ៏ក្លយតនេះនោះ
 កើតដូចម្តេច ។ អណ្ណាតណា គីប្រសាទ អាស្រ័យបច្ចកក្កតាវង ៤
 រាជ្យក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ឬថា ដ៏ក្លសម្មស្ស ប្រាព្វទូរសេ កើតឡើងហើយក្តី កំពុង
 កើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យអណ្ណាតណា ។ បេ ។
 វេទនា កើតអំពីដ៏ក្លសម្មស្ស ប្រាព្វទូរសេ ព្រោះអាស្រ័យអណ្ណាត
 ណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ ដ៏ក្លវិញ្ញាណ
 កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។

ប្រសាទ អាស្រ័យមហាគូតទាំង ២ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមានអាច
ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬបុគ្គលបានពាល់ត្រូវហើយក្តី
កំពុងពាល់ត្រូវក្តី នឹងពាល់ត្រូវក្តី គប្បីពាល់ត្រូវក្តី នូវដាច់ខាតដែល

អនិទស្សនំ សច្ចដ៏យំ ផុត វា ផុសតិ វា ផុសិ-
 ស្សតិ វា ផុសេ វា កាយោបេសោ កាយាយតនំ-
 បេតំ កាយធាតុបេសា កាយិទ្ធិយំបេតំ លោកោ-
 បេសោ ឆ្មារបេសា សមុទ្កោបេសោ បណ្ណិបេតំ
 ខេត្តំបេតំ វត្ថុបេតំ ឱរិមន្តិបេតំ សុត្តោ តា-
 មោបេសោ ឥន្ទំ រូបំ កាយាយតនំ ។ តត-
 មន្តំ រូបំ កាយាយតនំ ។ យោ កាយោ ចតុន្នំ
 មហាកូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ អត្តភាវបរិយា-
 បះដ្ឋា អនិទស្សនា សច្ចដ៏យោ យម្ហំ កាយម្ហំ
 អនិទស្សនម្ហំ សច្ចដ៏យម្ហំ ដោដ្ឋោ អនិទស្សនា
 សច្ចដ៏យោ បដិហត្ថា វា បដិហត្ថាតិ វា បដិហត្ថា-
 ស្សតិ វា បដិហត្ថោ វា កាយោបេសោ កាយា-
 យតនំបេតំ កាយធាតុបេសា កាយិទ្ធិយំបេតំ លោ-
 កោបេសោ ឆ្មារបេសា សមុទ្កោបេសោ បណ្ណា-
 រិបេតំ ខេត្តំបេតំ វត្ថុបេតំ ឱរិមន្តិបេតំ សុត្តោ
 តាមោបេសោ ឥន្ទំ រូបំ កាយាយតនំ ។ តត-
 មន្តំ រូបំ កាយាយតនំ ។ យោ កាយោ ចតុន្នំ
 មហាកូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ អត្តភាវបរិយាបះដ្ឋា

និទានយិញ្ញាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ កាយក៏បាន
 មិននិទានយិញ្ញាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយក៏បាន ឬ កាយ
 កាយក៏បាន ថាកាយាយតនៈក៏បាន ថាកាយធាតុក៏បាន ថាកាយិទ្ធិយំ
 ក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាឆ្មារក៏បាន ថាសមុទ្កក៏បាន ថាបណ្ណា-
 ក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្ថុក៏បាន ថាឱរិយាយក៏បាន ថាស្រុក
 ខំនេរក៏បាន នេះរូបជាតាកាយាយតនៈ ។ រូបជាតាកាយាយតនៈនោះ គឺ
 ដូច្នេះម្តង ។ កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូតាទាំង ៤ រាប់ចូល
 ក្នុងអត្តភាព ដែលមិននិទានយិញ្ញាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ
 ដោដ្ឋា ដែលមិននិទានយិញ្ញាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្ទប់
 ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្ទប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្ទប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្ទប់ក្តី ក្នុងកាយ
 ណា ដែលមិននិទានយិញ្ញាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយខ្លះ
 ហៅថាកាយក៏បាន ថាកាយាយតនៈក៏បាន ថាកាយធាតុក៏បាន ថាកាយិ-
 ទ្ធិយំក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាឆ្មារក៏បាន ថាសមុទ្កក៏បាន ថាបណ្ណា-
 ក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្ថុក៏បាន ថាឱរិយាយក៏បាន ថាស្រុកខំនេ-
 រក៏បាន នេះរូបជាតាកាយាយតនៈ ។ រូបជាតាកាយាយតនៈនោះ គឺដូច្នេះម្តង ។
 កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូតាទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព

អនិទស្សនោ សច្ចដិយោ យោ កាយោ អនិទ-
 ស្សនោ សច្ចដិយោ ដោដ្ឋត្ថំ អនិទស្សនត្ថំ
 សច្ចដិយត្ថំ បដិហត្ថំ វា បដិហត្ថនិ វា បដិ-
 ហត្ថិស្សនិ វា បដិហត្ថោ វា កាយោបេសោ កា-
 យាយននៈបេតំ កាយនាតុបេសា កាយំទ្រៀយំបេតំ
 លោកោបេសោ ទ្វារបេសា សមុទ្ទោបេសោ បណ្ណា-
 បេតំ ខេត្តំបេតំ វត្ថុបេតំ ឱរិមន្តិកំបេតំ សុញ្ញោ កា-
 មោបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ កាយាយននៈ ។ កតមន្ទ្រំ
 រូបំ កាយាយននៈ ។ យោ កាយោ ចតុន្ទ្រំ មហា-
 គូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ អត្តភាវិយាបន្នោ
 អនិទស្សនោ សច្ចដិយោ យំ កាយំ និស្សាយ
 ដោដ្ឋត្ថំ អារក្ខ កាយសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជនិ វា ឧប្បជ្ជិស្សនិ វា ឧប្បជ្ជោ វា ។ បេ ។
 យំ កាយំ និស្សាយ ដោដ្ឋត្ថំ អារក្ខ កាយ-
 សម្មស្សនា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។
 ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧ-
 ប្បជ្ជនិ វា ឧប្បជ្ជិស្សនិ វា ឧប្បជ្ជោ វា ។ បេ ។

ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការបំពេញ ព្រោះវាជា យកវែប
 នឹងអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការបំពេញ ព្រោះវាជា យកវែប
 ក្នុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ក្នុងដង្កូវ ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការបំពេញ កាយនេះ ហៅថាកាយក៏បាន ថា
 កាយាយននៈក៏បាន ថាកាយនាតុក៏បាន ថាកាយំទ្រៀយក៏បាន ថាលោក
 ក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្រក៏បាន ថាបណ្ណាវក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន
 ថាវត្ថុក៏បាន ថាគ្រឹះកាយក៏បាន ថាស្រុកវិទ្យាវក៏បាន នេះរូបជា កាយ-
 យននៈ ។ រូបជា កាយាយននៈនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ
 អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការបំពេញ ឬថាកាយសម្ពុស្សប្រាភូតទាំងដង្កូវ កើត
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី មិនកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យកាយណា
 ។ បេ ។ វេទនា កើតអំពីកាយសម្ពុស្ស ប្រាភូតទាំងដង្កូវ ព្រោះអាស្រ័យ
 កាយណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ
 កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។

យំ កាយំ វិស្សាយ ដោជ្ជន្តរម្មណា កាយសម្មស្សោ
 ឧប្បជ្ជំ វា ឧប្បជ្ជតំ វា ឧប្បជ្ជស្សតំ វា ឧប្បជ្ជំ វា
 ។ បេ ។ យំ កាយំ វិស្សាយ ដោជ្ជន្តរម្មណា កាយ-
 សម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេ-
 តនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជំ វា ឧប្បជ្ជតំ វា
 ឧប្បជ្ជស្សតំ វា ឧប្បជ្ជំ វា កាយោបេសា កា-
 យាយតនំ បេតំ កាយនាតុបេសា កាយិជ្ឈិយំ បេតំ
 លោកោបេសា ឆ្វាភេសា សមុទ្ទោបេសា បណ្ណា-
 វបេតំ ខេត្តំ បេតំ វត្ថុបេតំ ឡិវមន្តិវបេតំ សុញ្ញា
 កាមោបេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ កាយាយតនំ ។

[២០] កតមន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ រូបំ
 ចតុជ្ជំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណិមិកា សង្ខ-
 ស្សនំ សម្បជ្ឈិយំ ដ៏លំ វីតតំ លោហិតតំ ឡិវាតំ
 កាឡតំ មញ្ញាដ្ឋតំ ហរិ ហរិវណ្ណំ អម្ពុត្តវណ្ណំ^(១)
 ជ័យំ វស្សំ អណ្ណំ ដ្ឋលំ វដ្ឋំ បរិមណ្ឌលំ ចតុរ-
 សំ ធន្យសំ អដ្ឋសំ លោឡសំសំ ជំដ្ឋំ ដ៏លំ ជា-
 យា អាតថោ អាណោតោ អន្ធការោ អញ្ញា ម-
 ហិកា ធូរោ រោជា ចន្ទមណ្ឌលស្ស វណ្ណិមិកា

១ ឧ. អន្ធសណ្ត ។

កាយសម្មស្ស បាចរោជ្ជន្តរោ វេទនា កើតឡើងហើយក្តី កំលាំងកើតឡើង
 កើតកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យកាយណា វេទនាកើតកំលាំង
 សម្មស្ស មានដោជ្ជន្តរោ វេទនា ព្រោះអាស្រ័យកាយណា ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី កំលាំង
 កើតក្តី កើតកើតក្តី គប្បីកើតក្តី កាយនេះ ហៅថាកាយក៏បាន ថា
 កាយាយតនៈក៏បាន ថាកាយនាតុក៏បាន ថាកាយិជ្ឈិយក៏បាន ថាលោក
 ក៏បាន ថាឆ្វាភេសា ថាសមុទ្ធក៏បាន ថាបណ្ណាវក៏បាន ថាខេត្តក៏
 បាន ថាវត្ថុក៏បាន ថាក្រើយកាយក៏បាន ថាស្រកទំនេក៏បាន នេះរូប
 ជាកាយាយតនៈ ។

[២១] រូបជារូបាយតនៈនោះ កើតដូចម្តេច ។ រូបណា គឺតណី
 អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ជាវត្ថុដែលកាយិញ្ញាបាន ប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ជាតណីទៀត លឿង ក្រហម ស ខ្មៅ ហង្សទុរ ជា
 វែង បែក តណីដូចតន្ត្រកាយ វែង ខ្លី តូច ធំ មូល សំប៉ែត មូលភ្នំ
 ៤ ជ្រុង ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ចំនាប ទួល ស្រះមាស
 កំដៅថ្ងៃ ភ្លឺ ឆេះ តតក ផែនដី ផ្សែង ធូលី តណីមណ្ឌលព្រះចន្ទ

មណីសង្ខេបត្ថាវេទ្យវិយស្ស វណ្ណនិកា ជាតន្ត្របរជនស្ស
 វណ្ណនិកា យំ វា បទនាម្យំ អត្ថំ រូបំ ចតុដ្ឋំ ម-
 ហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណនិកា សនិទស្សនំ
 សប្បដិយំ យម្ពំ រូបម្ពំ សនិទស្សនម្ពំ សប្បដិយម្ពំ
 ចតុដ្ឋំ អនិទស្សនំ សប្បដិយំ បដិហត្ថំ វា បដិ-
 ហត្ថានំ វា បដិហត្ថានិស្សតំ វា បដិហត្ថោ វា រូប-
 បេតំ រូបាយតនំបេតំ រូបនាតុបេសា ឥន្ទំ រូបំ
 រូបាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ
 រូបំ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណនិកា ស-
 និទស្សនំ សប្បដិយំ ជីវំ បីតតំ លោហិតតំ
 ឱនាតំ កាឡតំ មន្ទាដ្ឋតំ ហរិ ហរិវណ្ណំ អម្ព-
 ក្កវណ្ណំ ជីយំ រស្សំ អណ្ណំ ថ្លលំ វដ្តំ បរិមណ្ឌ-
 លំ ចតុវសំ ធម្មវសំ អដ្ឋវសំ សោឡវសំ ជំដ្ឋ
 ជលំ នាយា អាតថោ អាណោកោ អន្តកាហ
 អត្តា មហិតា ធូមោ រោជា ចន្ទអណ្ណាលស្ស វណ្ណ-
 និកា សុវិយមណ្ណាលស្ស វណ្ណនិកា តាវតរូបានំ
 វណ្ណនិកា អាទាសមណ្ណាលស្ស វណ្ណនិកា មណី-
 សង្ខេបត្ថាវេទ្យវិយស្ស វណ្ណនិកា ជាតន្ត្របរជនស្ស

កែវមណី ស័ន្ធ មុតា មិនកែវឱ្យ គណិមសនិទស្សនំ មុតា
 វត្ថុណាមួយសូម្បីដទៃ ដែលជាប្រធានគណិ ពេទ្យប្រើប្រាស់
 ៤ ដែលអាចឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន ឬចក្ខុដែលមិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លាចហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លាចក្តី នឹងខ្លាំង
 ខ្លាចក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លាចក្តី ចំពោះរូបណា ដែលអាចឃើញបាន ប៉ះពាល់
 បាន ប្រកុះ ហៅថាប្រកុះបាន ថាប្រាយគនៈក៏បាន ថាប្រធាតុក៏បាន នេះ
 ប្រជាប្រាយគនៈ ។ ប្រជាប្រាយគនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រធាន
 គឺគណិ អាស្រ័យមហាក្ខតខាង ៤ អាចឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន ជា
 គណិទៀត ល្បឿន ក្រហម ស ខ្មៅ បាវ័ព្វទ ដំដែក គណិ
 បៃតង គណិដូចពន្លឺស្វាយ វែង ខ្លី តូច ធំ មូលសំបែក មូលភ្នំ
 ៤ ជ្រុង ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ទំនាប ខ្នល់ ស្រមោល
 កំដៅថ្ងៃ ភ្លឺ ងងឹត ពពក ផែនដី ផែនដ្ឋ ធូលី គណិមណ្ឌល
 ព្រះចន្ទ គណិមណ្ឌលព្រះភាគិត្យ គណិពួកប្រដ្ឋាយ គណិមណ្ឌល
 កញ្ចក់ គណិកែវមណី ស័ន្ធ មុតា កែវឱ្យ គណិមសនិទស្សនំ

វណ្ណនិកា យំ វា បន្ទាប្បម្បិ អត្ថំ រូបំ ចតុន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណនិកា សនិទស្សនំ
 សម្មជិយំ យំ រូបំ សនិទស្សនំ សម្មជិយំ
 ចតុម្បិ អនិទស្សនម្បិ សម្មជិយម្បិ បដិហញ្ញំ វា
 បដិហញ្ញតិ វា បដិហញ្ញស្សតិ វា បដិហញ្ញំ វា
 រូបំ បេតំ រូបាយតនំ បេតំ រូបនាតុបេសា ឥន្ទំ រូបំ
 រូបាយតនំ ។ កាតមន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ
 រូបំ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណនិកា
 សនិទស្សនំ សម្មជិយំ ទីលំ បីតតំ លោហិត-
 តំ ឱនាតំ កាឡតំ មញ្ញដ្ឋតំ ហិរិ ហិរិវណ្ណំ
 អម្ពដ្ឋវណ្ណំ ទីយំ រស្មំ អណ្ណំ ទ្វីលំ វដ្ឋំ បរិ-
 មណ្ឌលំ ចតុវសំ ចឡុសំ អដ្ឋសំ សោឡុសំសំ
 ជិន្នំ ជលំ ឆាយា អាតថោ អាណោកោ អន្ធកា-
 រោ អញ្ញា មហិកា ធូមោ រដោ ចទ្ទមណ្ឌលស្ស
 វណ្ណនិកា សុរិយមណ្ឌលស្ស វណ្ណនិកា តារុត្តរូបា-
 នំ វណ្ណនិកា អាទាសមណ្ឌលស្ស វណ្ណនិកា ម-
 ណិសង្កម្ពត្តាវន្តរិយស្ស វណ្ណនិកា ជាតរូបរាជតស្ស

ឬក្នុងធម្មយស្សដ៏ខ្លី ដែលជាប្រធានពហិ អស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤
 ជាវត្ថុអាចឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន ឬជា ប្រធាន ដែលអាចឃើញ
 បាន ប៉ះពាល់បាន ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី
 គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ចំពោះវត្ថុដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ រូបនុ៎ះ ហៅថា រូបក៏បាន ថា រូបាយគនៈរក៏បាន ថា រូបនាតុ
 ក៏បាន ទេ រូបជា រូបាយគនៈ ។ រូបជា រូបាយគនៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ប្រធាន គឺពហិ អស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ជាវត្ថុអាចឃើញបាន
 ប៉ះពាល់បាន ជាពហិទៀត ល្បឿន ក្រហម ស ខ្មៅ ហឿនបាន
 ដំដែក ពណ៌បៃតង ពណ៌ផ្សិតខ្ពុកស្វាយ វែង ខ្លី ក្អួច ធំ មូល
 សំប៉ែត មូលក្តី ៤ ជ្រុង ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ទំនាប មូល
 ប្រមាណ កំដៅថ្ងៃ ភ្លឺ ងងឹត ពពក ផែនដី គូលី ផ្សែង ពណ៌មណ្ឌល
 ព្រះចន្ទ ពណ៌មណ្ឌលព្រះរាជិក្ស ពណ៌ពួករូបង្គាយ ពណ៌មណ្ឌល
 តត្ថាតំ ពណ៌កែវមណ៌ ស័ន្ទ មុត្តា កែវិទ្យូ ពណ៌មាសនិងប្រាក់

វណ្ណនិកា យំ វា មនុស្សំ វត្ថុ រូបំ ចក្ខុដ្ឋ
 មហាភូតានំ ឧបាទាយ វណ្ណនិកា សនិទស្សនំ
 សម្មនិយំ យំ រូបំ អាវត្តំ ចត្តំ និស្សាយ ចត្តុ-
 សម្មស្សោ ឧប្បជ្ឈំ វា ឧប្បជ្ឈតិ វា ឧប្បជ្ឈិស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ឈេ វា ។ បេ ។ យំ រូបំ អាវត្តំ ចត្តំ និ-
 ស្សាយ ចត្តុសម្មស្សនា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ ចត្តវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈិ
 វា ឧប្បជ្ឈតិ វា ឧប្បជ្ឈិស្សតិ វា ឧប្បជ្ឈេ វា ។ បេ ។
 យំ រូបារម្មណោ ចត្តំ និស្សាយ ចត្តុសម្មស្សោ
 ឧប្បជ្ឈំ វា ឧប្បជ្ឈតិ វា ឧប្បជ្ឈិស្សតិ វា ឧប្បជ្ឈេ
 វា ។ បេ ។ យំ រូបារម្មណោ ចត្តំ និស្សាយ
 ចត្តុសម្មស្សនា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។
 ចេតនា ។ បេ ។ ចត្តវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈំ វា ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ វា ឧប្បជ្ឈិស្សតិ វា ឧប្បជ្ឈេ វា រូបំ បេតំ
 រូបាយតនំ បេតំ រូបនាតុបេសា វេទនំ រូបំ រូបាយ-
 តនំ ។

ឬវត្ថុណាមួយ ជាប្រ មានពណ៌ អាស្រ័យមហាភូតទាំង ៤ ជាវត្ថុអាស្រ័យ
 ឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន ឬថា ចក្ខុសម្ពុស្ស ប្រាស្នេនប្រែណា
 កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះ
 អាស្រ័យភ្នែក ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ប្រាស្នេនប្រែណា
 ព្រោះអាស្រ័យភ្នែក ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ ចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី
 ។ បេ ។ ចក្ខុសម្ពុស្សមានរូបជាភាវូណ៍ អាស្រ័យភ្នែកណា កើតឡើង
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ វេទនាកើត
 អំពីចក្ខុសម្ពុស្ស មានរូបជាភាវូណ៍ ព្រោះអាស្រ័យភ្នែកណា ។ បេ ។
 សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយ
 ក្តី កំពុងកើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ប្រទះ ហៅថា រូបក៏បាន
 ជាប្រាយភទៈក៏បាន ថា រូបនាក៏បាន នេះរូបជាប្រាយភទៈ ។

[២២] កតមន្តំ រូបំ សន្តាយនំ ។ យោ
 សន្តោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្ស-
 បោ សម្មជិយោ ភេតិសន្តោ មុទិវ្ពសន្តោ សង្ខស-
 ន្តោ បណ្ឌវសន្តោ ភីតសន្តោ វាទិតសន្តោ សម្ម-
 សន្តោ ចាលិសន្តោ សត្តានំ ជិះក្សាសសន្តោ ឆា-
 ត្វនំ សង្ខិយាតសន្តោ វាតសន្តោ ឧបេកសន្តោ មនុ-
 ស្សសន្តោ អមនុស្សសន្តោ យោ វ បទញ្ញាបិ អត្ថិ
 សន្តោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សបោ
 សម្មជិយោ យំ សង្ខំ អនិទស្សនំ សម្មជិយំ សោ-
 តេន អនិទស្សនេន សម្មជិយេន សុណំ វា សុ-
 ណាតិ វា សុណិក្ខន្តិ វា សុណោ វា សន្តោបេ-
 សោ សន្តាយនំបេតំ សន្តុនាតុបេសា វេទន្តំ រូបំ
 សន្តាយនំ ។ កតមន្តំ រូបំ សន្តាយនំ ។
 យោ សន្តោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ
 អនិទស្សបោ សម្មជិយោ ភេតិសន្តោ មុទិវ្ព-
 សន្តោ សង្ខសន្តោ បណ្ឌវសន្តោ ភីតសន្តោ
 វាទិតសន្តោ សម្មសន្តោ ចាលិសន្តោ សត្តានំ ជិ-
 ក្សាសសន្តោ ឆាត្វនំ សង្ខិយាតសន្តោ វាតសន្តោ

[២២] រូប ជាសន្តាយននោះ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា
 អាស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន ប្រកបដោយសេ-
 ចំពាល់ គឺសំឡេងស្តរ សំឡេងសំភោ សំឡេងស័ន្ទ សំឡេងស្តរ
 ជ័យ សំឡេងច្រៀង សំឡេងប្រគំ សំឡេងនោត សំឡេងខង្គ សំ-
 ឡេងខ្លាខ្លង់ពួកសត្វ សំឡេងពួកធាតុប៉ះពាល់គ្នា សំឡេងរលំ សំ-
 ឡេងទឹក សំឡេងមនុស្ស សំឡេងអមនុស្ស ឬសំឡេងណាមួយសូម្បី
 ដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ឬ បុគ្គលស្តាប់ហើយក្តី កំពុងស្តាប់ក្តី គប្បីស្តាប់ក្តី
 នូវសំឡេងណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប៉ះពាល់បានដោយក្រចៀក
 ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប៉ះពាល់បាន សំឡេងខ្លះ ហៅថាសទ្ទៈ
 ក៏បាន ថាសន្តាយនៈក៏បាន ថាសទ្ធាតុក៏បាន នេះរូប ជាសន្តាយ-
 នៈ ។ រូប ជាសន្តាយននោះ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា អា-
 ស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប៉ះពាល់បាន គឺស្ស
 ស្តរធំ ស្សសំភោ ស្សស័ន្ទ ស្សស្តរជ័យ សំឡេងច្រៀង ស្សប្រគំ ស្ស
 នោត ស្សខង្គ ស្សខ្លាខ្លង់ពួកសត្វ ស្សធាតុខន្តិចគ្នា ស្សរលំ

ឧទកស្ថានោ មនុស្សសម្ពោ អមនុស្សសម្ពោ យោ
 កំ បទព្រាហ្មិ អន្តិ សម្ពោ ឥន្ទ្រំ មហាក្ខតានំ
 ឧទានាយ អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យត្ថំ សន្តត្ថំ
 អនិទស្សនត្ថំ សម្បជិយត្ថំ សោតំ អនិទស្សនំ សម្ប-
 ជិយំ បដិហត្ថំ កំ បដិហត្ថតិ កំ បដិហត្ថិស្សតិ កំ
 បដិហត្ថោ កំ សម្ពោបេសោ សម្ពាយតនំ បេតំ សន្ត-
 តាបេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ សម្ពាយតនំ ។ តតតន្តំ រូបំ
 សម្ពាយតនំ ។ យោ សម្ពោ ឥន្ទ្រំ មហាក្ខតានំ ឧ-
 ទានាយ អនិទស្សនោ សម្បជិយោ កេសម្ពោ មុនិដ្ឋ-
 សម្ពោ សម្ពសម្ពោ បណ្តសម្ពោ ក័តសម្ពោ កំឡត-
 សម្ពោ សម្ពសម្ពោ ចាលិសម្ពោ សត្តានំ ជិក្ខុ-
 សសម្ពោ ធាតុនំ សន្តិយាតសម្ពោ កំតសម្ពោ ឧ-
 ទកសម្ពោ មនុស្សសម្ពោ អមនុស្សសម្ពោ យោ កំ-
 បទព្រាហ្មិ អន្តិ សម្ពោ ឥន្ទ្រំ មហាក្ខតានំ ឧទា-
 នាយ អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យោ សម្ពោ អ-
 និទស្សនោ សម្បជិយោ សោតត្ថំ អនិទស្សនត្ថំ ស-
 ម្បជិយត្ថំ បដិហត្ថំ កំ បដិហត្ថតិ កំ បដិហត្ថិស្ស-
 តិ កំ បដិហត្ថោ កំ សម្ពោបេសោ សម្ពាយតនំ បេតំ

សូទិត សំឡេងមនុស្ស សំឡេងមនុស្ស ឬថា សូសត្ថណមួយ
 សូម្បីដៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតាំង ២ មិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មួយទៀត ត្រចៀក ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្នងខ្ទប់ហើយក្តី កំពុង
 ខ្នងខ្ទប់ក្តី នឹងខ្នងខ្ទប់ក្តី គប្បីខ្នងខ្ទប់ក្តី ចំពោះសំឡេងណា ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ សូសត្ថន្ត៖ ហៅថា
 សន្តត្ថំបាន ថាសម្ពាយតនៈក៏បាន ថាសន្តតាត្ថក៏បាន នេះប្រដាសម្ពា-
 យតនៈ ។ ប្រដាសម្ពាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា
 អាស្រ័យមហាក្ខតាំង ២ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ គឺសូស្តន្ត សូសំគោរ សូស័ន្ត សូស្តជ័យ សំឡេង
 ច្រៀង សូប្រគំ សូរនាគ សូរទេវីដ សូរខ្លាខ្លាខ្លាសត្វ សូរ
 ត្បូងត្បូងខ្លា សូរឡល់ សូរទឹក សំឡេងមនុស្ស សំឡេង
 អមនុស្ស ឬថា សូសត្ថណមួយ សូម្បីដៃ ដែលអាស្រ័យ
 មហាក្ខតាំង ២ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ឬ សំឡេងណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ខ្នងខ្ទប់ហើយក្តី កំពុងខ្នងខ្ទប់ក្តី នឹងខ្នងខ្ទប់ក្តី គប្បីខ្នង
 ខ្ទប់ក្តី ចំពោះត្រចៀក ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ សូសត្ថន្ត៖ ហៅថាសន្តត្ថំបាន ថាសម្ពាយតនៈក៏បាន

សទ្ធានាគុណ ឥន្ទ្រ រូប សទ្ធានាគុណ ។ តតបន្ត
 រូប សទ្ធានាគុណ ។ យោ សទ្ធា តតបន្ត មហាភូតានំ
 ឧទានាយ អនិច្ចស្សនោ សច្ចដិយោ ភេតិស្ថានោ មុនិ-
 ផ្គុំសទ្ធា សន្តិសទ្ធា មណីសទ្ធា កីតសទ្ធា វិនិក-
 សទ្ធា សម្មសទ្ធា ចាណិសទ្ធា សទ្ធានំ ជិះគ្នាសស-
 ទ្ធា ធាតុនំ សន្តិយាតសទ្ធា វាតសទ្ធា ឧទតសទ្ធា
 មនុស្សសទ្ធា អមនុស្សសទ្ធា យោ វា មនោរមិ
 អត្ថ សទ្ធា ចតុន្ទ្រ មហាភូតានំ ឧទានាយ អនិច្ចស្សនោ
 សច្ចដិយោ យំ សន្តិ ភាវត្ត សោតំ ជិស្សយ សោ-
 តសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា
 ឧប្បជ្ជ វា ។ បេ ។ យំ សន្តិ ភាវត្ត សោតំ ជិស្សយ
 សោតសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។
 ចេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជិតិ
 វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជ វា ។ បេ ។ យំ សទ្ធា-
 វម្មណា សោតំ ជិស្សយ សោតសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ
 វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជ វា ។ បេ ។
 យំ សទ្ធាវម្មណា សោតំ ជិស្សយ សោតសម្មស្សជា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។

ចំសន្តានុកុត្តិបាទ អនុប ជាសទ្ធានាគុណ ។ បេ ជាសទ្ធានាគុណនោះ
 តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា អាស្រ័យមហាភូតានំ ៤ ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺប្លេស្តនំ សូរសំភោ សូរស័ន្ទ
 សូរស្តេជ័យ សំឡេងច្រៀង សូរមាត សូរប្រគំ សូរទេវដំរី សូរខ្មោច
 តៃកូសត្វ សូរតូតធាតុខ្ពង់ខ្ពស់ សូរខ្យល់ សូរទឹក សំឡេងមនុស្ស
 សំឡេងអមនុស្ស ឬថា សូរសត្វណាមួយ សូម្បីដទៃ ដែលអាស្រ័យ
 មហាភូតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ឬសោតសម្ព័ស្ស ប្រាជ្ញាសំឡេងណា តើឡើងហើយក្តី កំពុងតែត
 ក្តី នឹងតែតក្តី គប្បីតែតក្តី ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកណា ។ បេ ។ វេទនា
 តើតអំពីសោតសម្ព័ស្ស ប្រាជ្ញាសំឡេងណា ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀក
 ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណ តើត
 ឡើងហើយក្តី កំពុងតែតក្តី នឹងតែតក្តី គប្បីតែតក្តី ។ បេ ។ សោត-
 សម្ព័ស្ស មានសម្បទិដ្ឋភាវណ៍ តើឡើងហើយក្តី កំពុងតែតក្តី
 នឹងតែតក្តី គប្បីតែតក្តី ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកណា ។ បេ ។ វេទនា
 តើតអំពី សោតសម្ព័ស្ស មានសម្បទិដ្ឋភាវណ៍ ព្រោះអាស្រ័យ
 ត្រចៀកណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។

សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈំ វា ឧប្បជ្ឈតំ វា ឧប្បជ្ឈស្សតំ
 វា ឧប្បជ្ឈំ វា សន្តោបេសោ សន្តាយតនំបេតំ សន្ត-
 ទានុបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ សន្តាយតនំ ។

(២៣) កតមន្តំ រូបំ កន្តាយតនំ ។ យោ
 កន្តោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧទាហាយ អនិទស្សនោ
 សប្បដិយោ មូលកន្តោ សារកន្តោ តចកន្តោ ប-
 ត្តកន្តោ បុប្ផកន្តោ ផលកន្តោ អាមកន្តោ វិសកន្តោ
 សុកន្តោ ធុកន្តោ យោ វា បទៈញាបិ អត្ថំ កន្តោ
 ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧទាហាយ អនិទស្សនោ សប្ប-
 ដិយោ យំ កន្ធ�ំ អនិទស្សនំ សប្បដិយំ ហោនេន អ-
 និទស្សនេន សប្បដិយេន ហាយិ វា ហាយតិ វា
 ហាយិស្សតិ វា ហាយេ វា កន្តោបេសោ កន្តាយ-
 តនំបេតំ កន្ធនានុបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ កន្តាយតនំ ។

សោតវិញ្ញាណំ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី រឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី
 សូស្បុន្ត្រៈ ហៅថា សន្តោបេសោ ថា សន្តាយតនៈកំពុង ថា សន្តទានុ
 កំពុង នេះរូបជាសន្តាយតនៈ ។

(២៣) រូប ជាគន្ធាយតនៈនោះ កើតដូចអង្គ ។ ក្នុងណា អាស្រ័យ
 មហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 គឺក្នុងមើម ក្នុងខ្លួន ក្នុងសំបក ក្នុងស្បែក ក្នុងផ្កា ក្នុងផ្លែ ក្នុងគ្រឿង
 ស្រស់ ក្នុងពុល ក្នុងក្រអួប ក្នុងស្អុយ ឬក្នុងណាមួយ សូម្បីដទៃ
 ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ឬ បុគ្គលផ្ទុះហើយក្តី កំពុងផុតក្តី រឹងផុតក្តី គប្បីផុតក្តី ទៅក្នុងណា
 ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយច្រមុះ ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងខ្លួន ហៅថាគន្ធាៈ
 កំពុង ជាគន្ធាយតនៈកំពុង ជាគន្ធានាក្តីកំពុង នេះរូបជាគន្ធាយតនៈ ។

កតមន្តំ រូបំ កន្ទាយតនំ ។ យោ កន្ទោ ចតុន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សឃ្លដិយោ
 មូលកន្ទោ សារកន្ទោ តចកន្ទោ បត្តកន្ទោ បុច្ឆកន្ទោ
 ផលកន្ទោ អាមកន្ទោ វិសកន្ទោ សុកន្ទោ ធុកន្ទោ
 យោ វា បទញ្ញាបិ អត្ថំ កន្ទោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ
 ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សឃ្លដិយោ យន្តំ កន្ទន្តំ
 អនិទស្សនន្តំ សឃ្លដិយន្តំ យានំ អនិទស្សនំ សឃ្ល-
 ដិយំ បដិហញ្ញំ វា បដិហញ្ញតិ វា បដិហញ្ញាស្សតិ វា
 បដិហញ្ញំ វា កន្ទោបេសា កន្ទាយតនំបេតំ កន្ទុ-
 ណតុបេសា ឥន្តំ រូបំ កន្ទាយតនំ ។ កតមន្តំ
 រូបំ កន្ទាយតនំ ។ យោ កន្ទោ ចតុន្តំ មហាក្ខ-
 តានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សឃ្លដិយោ មូល-
 កន្ទោ សារកន្ទោ តចកន្ទោ បត្តកន្ទោ បុច្ឆកន្ទោ
 ផលកន្ទោ អាមកន្ទោ វិសកន្ទោ សុកន្ទោ ធុកន្ទោ
 យោ វា បទញ្ញាបិ អត្ថំ កន្ទោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ

រូប ជាគន្ទាយតនៈនោះ តើដែល ។ ក្នុងនោះ ដែលអស្រ័យហេតុ-
 តូចតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 គឺក្នុងមើម ក្នុងខ្លឹម ក្នុងសំបក ក្នុងស្លឹក ក្នុងផ្កា ក្នុងផ្លែ ក្នុង
 គ្រឿងស្រស់ ក្នុងតុល ក្នុងក្រអូប ក្នុងស្អុយ ឬក្នុងណាមួយសូម្បី
 ដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬចម្លុះដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លាចហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លាចក្តី ខឹងខ្លាំងខ្លាចក្តី
 គប្បីខ្លាំងខ្លាចក្តី ចំពោះក្នុងនោះ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងទុះ ហៅថាគន្លឹះក៏បាន ថាគន្ទាយតនៈក៏បាន ថា
 គន្លងក្តីក៏បាន នេះរូប ជាគន្ទាយតនៈ ។ រូប ជាគន្ទាយតនៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ក្នុងនោះ អាស្រ័យមហាក្ខតតាំង ៤ ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺក្នុងមើម ក្នុងខ្លឹម ក្នុងសំ-
 បក ក្នុងស្លឹក ក្នុងផ្កា ក្នុងផ្លែ ក្នុងគ្រឿងស្រស់ ក្នុងតុល ក្នុងក្រអូប
 ក្នុងស្អុយ ឬក្នុងណាមួយ សូម្បីដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតតាំង ៤

ឧបាទាយ អធិនស្សនោ សច្ចដិយោ យោ កន្តោ អធិ-
 នស្សនោ សច្ចដិយោ យានន្តិ អធិនស្សនន្តិ សច្ចដិ-
 យន្តិ បដិហត្ថិ វា បដិហត្ថានិ វា បដិហត្ថិស្សនិ វា
 បដិហត្ថោ វា កន្តោបេសា កន្តាយតនំបេតំ កន្តា-
 តុបេសា ឥន្ទំ រូបំ កន្តាយតនំ ។ កតមន្ទំ រូបំ
 កន្តាយតនំ ។ យោ កន្តោ ចតុន្ទំ មហាក្ខតានំ
 ឧបាទាយ អធិនស្សនោ សច្ចដិយោ មូលកន្តោ
 សារកន្តោ តចកន្តោ បត្តកន្តោ បុម្ភកន្តោ ជលក-
 ន្តោ អាមកន្តោ វិសកន្តោ សុកន្តោ ធុកន្តោ យោ
 វា បទញ្ញាបិ អត្ថំ កន្តោ ចតុន្ទំ មហាក្ខតានំ ឧ-
 បាទាយ អធិនស្សនោ សច្ចដិយោ យំ កន្ធ�ំ អា-
 រត្តំ យានំ ជិស្សាយ យានសម្មស្សនា ឧប្បជ្ជិ វា
 ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សនិ វា ឧប្បជ្ជិ វា ។ បេ ។
 យំ កន្ធ�ំ អារត្តំ យានំ ជិស្សាយ យានសម្មស្សនា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្ស-
 និ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ កន្តាវដ្ឋណា

ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬចង្អុល ក្នុង
 ណាដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងចង្អុលឃើញ
 ក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី ឥឡូវខ្លាំងខ្លប់ក្តី ប៉ះពាល់ច្របុះ ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្លិនខ្លះ ហៅថាគន្លង
 ក៏បាន ថាគន្លាយគន្លងក៏បាន ថាគន្លងគុកក៏បាន នេះរូបជាគន្លាយគន្លង ។
 ប្រជាគន្លាយគន្លងនោះ តើដូចម្តេច ។ ក្លិនណា អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង
 ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺក្លិនមើម
 ក្លិនខ្លឹម ក្លិនសំបក ក្លិនស្លឹក ក្លិនផ្កា ក្លិនថ្លៃ ក្លិនគ្រឿងស្រស់ ក្លិនពុល
 ក្លិនក្រអូប ក្លិនស្អុយ ឬក្លិនណាមួយ សូម្បីដទៃ ដែលអាស្រ័យ
 មហាក្ខតទាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ
 យានសម្ព័ស្ស ប្រាជ្ញានូវក្លិនណា កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី
 នឹងកើតក្តី ឥឡូវកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យច្របុះ ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពី
 យានសម្ព័ស្ស ប្រាជ្ញានូវក្លិនណា ព្រោះអាស្រ័យច្របុះ ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណកើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី
 នឹងកើតក្តី ឥឡូវកើតក្តី ។ បេ ។ យានសម្ព័ស្ស មានក្លិនជាអារម្មណ៍

យាង ជិស្សនយ យានសម្ពុស្សា ឧប្បជ្ឈី វា ឧប្បជ្ឈតិ វា ឧប្បជ្ឈស្សតិ វា ឧប្បជ្ឈេ វា ។ បេ ។
 យំ កត្តាវុទ្ធលា យាង ជិស្សនយ យានសម្ពុស្សជា
 វេននា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈី វា ឧប្បជ្ឈតិ វា ឧប្បជ្ឈស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ឈេ វា កថោបេសោ កន្ទាយតនំ បេតំ កន្ទ-
 នាតុបេសោ ឥន្ទំ រូបំ កន្ទាយតនំ ។

[២២] កតមន្តំ រូបំ រសាយតនំ ។ យោ
 រសោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ
 សឡង្គិយោ មូលរសោ ឧទ្ធករសោ តចរសោ ប-
 ត្តរសោ បុច្ឆរសោ វលរសោ អម្ពិលំ មធុរំ តិ-
 ត្ថតំ កត្ថតំ លោណិតំ ទារិតំ លម្ពិលំ^(១) ក-
 សាវេរី សាធុ អសាធុ យោ វា បទត្រាបិ អត្ថិ
 រសោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ

១ ឧ. លម្ពិលំ ។

ភេតឡើងហើយក្តី កំពុងភេតក្តី ពឹងភេតក្តី គប្បីភេតក្តី ព្រោះហេតុយ
 ច្រមុះណា ។ បេ ។ វេននាភេតភេតយានសម្ពុស្ស មានភ្លឺដូចការប្បណ៍
 ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណ ភេតឡើងហើយក្តី កំពុងភេតក្តី ពឹងភេតក្តី គប្បីភេតក្តី
 ភ្លឺនេះ ហៅថាគន្លងក៏បាន ថាគន្លាយគន្លងក៏បាន ថាគន្លងភក្តីក៏បាន
 នេះរូប ជាគន្លាយគន្លង ។

[២២] រូប ជាសោយគន្លងនោះ តើដូចម្តេច ។ សេដាតិណា អា-
 ស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉េះ
 ពាល់ គឺសេមីម សេដីម សេសំបក សេស្លឹក សេផ្កា សេផ្លែ សេផ្សូ
 ផ្អែម ល្អិត ហឹរ ប្រៃ ខារ សេលាយផ្សូ ចត់ ធ្លាញ់ មិនធ្លាញ់ ឬ សេ
 ណាមួយសូម្បីដទៃ អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន

សច្ចដិយោ យំ វសំ អនិទស្សនំ សច្ចដិយំ ជិ-
 ក្ខយ អនិទស្សនាយ សច្ចដិយោយ សាធិ វា សា-
 យតិ វា សាយិស្សតិ វា សាយេ វា រសោបេ-
 សោ រសាយតនំបេតំ រសធាតុរេសា ឥន្ទន្តំ រូបំ រ-
 សាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រសាយតនំ ។ យោ
 រសោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ
 សច្ចដិយោ មូលរសោ ទទ្ធរសោ តតរសោ បត្តរ-
 សោ បុព្វរសោ ផលរសោ អម្ពិលំ មនុវំ តិក្ខតំ
 កដុតំ លោធិតំ ទាវិតំ លម្ពិលំ កសាវោ សា-
 ទុ អសាទុ យោ វា បទញ្ញាបិ អត្ថំ រសោ ច-
 តុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សច្ច-
 ដិយោ យម្ពំ រសម្ពំ អនិទស្សនម្ពំ សច្ចដិយម្ពំ ជិក្ខ-
 អនិទស្សនា សច្ចដិយា បដិហត្ថំ វា បដិហត្ថាតិ
 វា បដិហត្ថិស្សតិ វា បដិហត្ថោ វា រសោបេសោ
 រសាយតនំបេតំ រសធាតុរេសា ឥន្ទន្តំ រូបំ រសា-
 យតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រសាយតនំ ។ យោ រសោ

តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ ព្រះសង្ឃបា ឧបាសិកា
 នឹងល្មើសប្បវត្តិ ឬ ឧបាសិកា ឬ ឧបាសិកា ឬ ឧបាសិកា
 តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយអណ្តាត ដែលបិទបិទឃើញបាន
 តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រសជាតិខ្លះ ហៅថាសក្តិបាន ថាសាយ-
 គនៈក៏បាន ថាសធាតុក៏បាន នេះប្រដាសាយគនៈ ។ ប្រដាសាយ-
 គនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រសណា ពាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ មិន
 អាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺសម្លេង សេដីម សេ-
 សំបក សេស្លឹក សេផ្កា សេផ្លែ សេផ្ស រសផ្អែម ល្អិត ហឹរ ប្រៃ ខា
 សេឈាមផ្ស ចក់ ឆ្ងាញ់ មិនឆ្ងាញ់ ឬ រសណាមួយសូម្បីដទៃ ដែល
 ពាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ឬ អណ្តាតដែលមិនអាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ខ្លាំងខ្លះហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លះក្តី ខឹងខ្លាំងខ្លះក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លះក្តី
 ចំពោះរសណាដែលមិនអាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រស-
 ជាតិនេះ ហៅថាសក្តិបាន ថាសាយគនៈក៏បាន ថាសធាតុក៏បាន នេះ
 ប្រដាសាយគនៈ ។ ប្រដាសាយគនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រសណា

ចតុជ្ឈំ មហាក្សតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិ-
 យោ មូលរសោ ទទ្ធរសោ តចរសោ បត្តរសោ បុប្ផ-
 រសោ ផលរសោ អម្ពិលំ មធុរំ តិក្ខុតំ កដ្ឋតំ លា-
 ណីតំ ទារិកំ លម្ពិលំ កសារោ សាទុ អសាទុ
 យោ វា បទញ្ញាមិ អត្ថំ រសោ ចតុជ្ឈំ មហាក្សតានំ
 ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ យោ រសោ អ-
 និទស្សនោ សប្បដិយោ ជីវ្ហយ អនិទស្សនាយ ស-
 ប្បដិយាយ បដិហត្ថា វា បដិហត្ថាតំ វា បដិហត្ថា-
 ស្សតិ វា បដិហត្ថោ វា រសោបេសោ រសាយតនំបេតំ
 រសោតុបេសោ ឥន្ទំ រូបំ រសាយតនំ ។ កតមន្តំ
 រូបំ រសាយតនំ ។ យោ រសោ ចតុជ្ឈំ មហាក្សតានំ
 ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ មូលរសោ ទទ្ធរ-
 សោ តចរសោ បត្តរសោ បុប្ផរសោ ផលរសោ អម្ព-
 លំ មធុរំ តិក្ខុតំ កដ្ឋតំ លាណីតំ ទារិកំ លម្ពិលំ
 កសារោ សាទុ អសាទុ យោ វា បទញ្ញាមិ អត្ថំ
 រសោ ចតុជ្ឈំ មហាក្សតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ

ភាស្រ័យមហាក្សតានំ ២ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ពាល់ គីសេមីម លេដឹម លេសំបក លេស្មីត លេដ្ឋា លេដ្ឋៃ ដូរ
 ផ្អែម ល្វីង ហ៊ី ប្រៃ ខាវ លេណយដូរ ចតំ ឆ្មាញ់ មិនឆ្មាញ់ ឬសណា
 មួយស្ម័គ្រដៃខ្លះ ភាស្រ័យមហាក្សតានំ ២ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការបំភាន់ ឬសណាដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការបំភាន់ ខ្លាំងខ្លាំងហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លាំងក្តី ខឹងខ្លាំងខ្លាំងក្តី គប្បី
 ខ្លាំងខ្លាំងក្តី ចំពោះអណ្តាតដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការបំ
 ភាន់ លេដឹមីន្ទ្រ លោហៈស្រីក៏បាន ថាសាយតនៈក៏បាន ថាសណ្តក្តី
 បាន ទេវរូបជាសាយតនៈ ។ រូបជាសាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សេ-
 ណា ភាស្រ័យមហាក្សតានំ ២ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការបំភាន់ គីសេមីម លេដឹម លេសំបក លេស្មីត លេដ្ឋា លេដ្ឋៃ
 ដូរ ផ្អែម ល្វីង ហ៊ី ប្រៃ ខាវ លេណយដូរ ចតំ ឆ្មាញ់ មិនឆ្មាញ់ ឬស
 ណាមួយស្ម័គ្រដៃខ្លះ ភាស្រ័យមហាក្សតានំ ២ ដែលមិនអាចឃើញបាន

[២៦] កតមន្ត រូបំ បុរិសន្ទ្រិយំ ។ យំ បុរិសស្ស បុរិសលិខ្ចំ បុរិសធម៌ត្ថំ បុរិសត្យត្ថំ បុរិសាតាម្យា បុរិសត្ថំ បុរិសភារោ ឥន្ទំ រូបំ បុរិសន្ទ្រិយំ ។

[២៧] កតមន្ត រូបំ ជីវិតន្ទ្រិយំ ។ យោ ភេសំ រូបំ ធម្មា អាយុ វិចិត្តំ យថា យាថា ឥរិយា វត្តនា ចាលនា ជីវិតំ ជីវិតន្ទ្រិយំ ឥន្ទំ រូបំ ជីវិតន្ទ្រិយំ ។

[២៨] កតមន្ត រូបំ កាយវិញ្ញាតិ ។ យា តុសលចិត្តស្ស វា អតុសលចិត្តស្ស វា អព្យាគតចិត្តស្ស វា អគិក្កមន្តស្ស វា បដិក្កមន្តស្ស វា អាណកេន្តស្ស វា វិលោកេន្តស្ស វា សម្មិញ្ញេន្តស្ស វា បសារេន្តស្ស វា កាយស្ស ធម្មនា សន្តម្ពនា សន្តវ្រិតត្ថំ វិញ្ញាតិ វិញ្ញាបនា វិញ្ញាបិតត្ថំ ឥន្ទំ រូបំ កាយវិញ្ញាតិ ។

[២៩] កតមន្ត រូបំ វិចីវិញ្ញាតិ ។ យា តុសលចិត្តស្ស វា អតុសលចិត្តស្ស វា អព្យាគតចិត្តស្ស វា

[២៦] រូបំបុរិសន្ទ្រិយនោះ គឺដូចម្តេច ។ រូបំបុរិសជាប្រុស គ្រឿងចំណាស់ប្រុស កំណាចប្រុស អាការប្រុស បើជាប្រុស ភាគជាប្រុស ណា របស់ប្រុស នេះរូបជាបុរិសន្ទ្រិយ ។

[២៧] រូបជាជីវិតន្ទ្រិយនោះ គឺដូចម្តេច ។ អាយុ ការបើកនៅ ការរស់នៅយូរ ការរស់នៅ ការរំតិលនៅ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ការភ្លេច ទូរូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតន្ទ្រិយ ណា នេះរូបជាជីវិតន្ទ្រិយ ។

[២៨] រូបជាកាយវិញ្ញាតិនោះ គឺដូចម្តេច ។ ការទប់កាយ ការគាំទ្រកាយ ការទប់ទល់កាយ ការកំរិតកាយ ការញាត់កាយ ឲ្យកំរិត ភាពញាត់កាយឲ្យកំរិត ណា ខែចក្កលមានចិត្តជាតុសលក្តី មានចិត្តជាអតុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យាគ្រឹតក្តី កាលឈានទៅមុខក្តី ឈានទៅក្រោយក្តី សំឡឹងមើលក្តី ក្រឡេកមើលក្តី បត់ចូលក្តី លាចេញក្តី នេះរូបជាកាយវិញ្ញាតិ ។

[២៩] រូបជាវិចីវិញ្ញាតិនោះ គឺដូចម្តេច ។ វាចា ការបន្ធូរ គន្លងភាព ការចាល ការគិតគង់ កម្មគឺការគិតគង់ គឺវាចា វិចីភេទ ណា ខែចក្កលមានចិត្តជាតុសលក្តី មានចិត្តជាអតុសលក្តី

វាចា គឺវា ឲ្យប្រយោ ឲ្យដំណើរ យោសោ យោសត្ថយ៍
 វាចា វិចីតេនា អយំ វុទ្ធីតំ វាចា យា តាយ វាចាយ
 វិញ្ញាតិ វិញ្ញាបនា វិញ្ញាបិតត្ថំ ឥន្ទន្តំ រូបំ វិចីវិញ្ញាតិ ។

[៣០] កតមន្តំ រូបំ អាគាសធាតុ ។ យោ
 អាគាសោ អាគាសគតំ អយំ អយគតំ វិវាហេ វិវា-
 គតំ អសម្ព័ន្ធំ ចត្វហិ មហាភូតេហិ ឥន្ទន្តំ រូបំ អា-
 គាសធាតុ ។

[៣១] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។ យា
 រូបស្ស លហុតា លហុបរិណាមតា អនន្ធនតា អ-
 វិន្ធនតា ឥន្ទន្តំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។

[៣២] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទ្គតា ។ យា
 រូបស្ស មុទ្គតា មទ្គវតា អតក្ខន្ធាតា អតមិនតា
 ឥន្ទន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទ្គតា ។

[៣៣] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ យា
 រូបស្ស កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញតំ កម្មញ្ញតាវា ឥន្ទន្តំ រូបំ
 រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។

មានចិត្តជាអព្យាក្រឹត្តិ នេះហៅថាវាចា គឺការកំរើកសំដី ការស្រ្តីសំដី
 ឲ្យកំរើក ភាពនៃការប្រៀនសំដីឲ្យកំរើក នេះប្រជាវិចីវិញ្ញាតិ ។

[៣០] ប្រជាអាគាសធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ កន្លែងដែល
 មិនអាចក្តៅរស់បាន អាគាស ច័ត្តតេជស ទិអាគាស ទីចន្លោះ វាលដែល
 មិនប៉ះពាល់ ដោយមហាភូតទាំង ៤ ណា នេះប្រជាអាគាសធាតុ ។

[៣១] រូបជារូបស្សលហុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការហើស
 រង្វាន់ ការប្រែប្រួលហើស ការមិនយឺតយូរ ការមិនបង្កើន ណា នៃរូប
 នេះប្រជារូបស្សលហុតា ។

[៣២] រូបជារូបស្សមុទ្គតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការខន់ ភាព
 ខន់ ការមិនរឹង ការមិនស្អិតស្អង ណា នៃរូប នេះប្រជារូបស្សមុទ្គតា ។

[៣៣] រូបជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃរូប
 គួរដល់ការងារ ការធ្វើការងារបាន ភាពគួរធ្វើការងារបាន ណា នេះ
 ប្រជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។

[៣២] កតមន្ត រូប រូបស្ស ឧបទយោ ។ យោ
 អយននានំ អាចយោ សោ រូបស្ស ឧបទយោ ឥនន្តំ
 រូប រូបស្ស ឧបទយោ ។

[៣៣] កតមន្ត រូប រូបស្ស សន្តតិ ។ យោ
 រូបស្ស ឧបទយោ សា រូបស្ស សន្តតិ ឥនន្តំ រូប
 រូបស្ស សន្តតិ ។

[៣៤] កតមន្ត រូប រូបស្ស ជរតា ។ យោ
 រូបស្ស ជរ ជរណតា ខណ្ឌិច្ចំ មាលិច្ចំ វលិត្តតតា
 អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិមាតោ ឥនន្តំ
 រូប រូបស្ស ជរតា ។

[៣៥] កតមន្ត រូប រូបស្ស អនិច្ចតា ។
 យោ រូបស្ស ខយោ វយោ ភេនោ បរិភេនោ អ-
 និច្ចតា អន្តរានំ ឥនន្តំ រូប រូបស្ស អនិច្ចតា ។

[៣៦] កតមន្ត រូប កតធិកាភោ អាហា-
 រោ ។ ឱនេនា កុម្មាសោ សត្តុ មន្តោ មំសំ
 ទិវំ ធនំ សច្ចំ ធរនំតំ តេសំ មនុ ដាលីតំ យំ

[៣៦] រូបជារូបស្សបទយោ កើដូចម្តេច ។ ការសម្ប-
 ណា នៃពួកអាយតនៈ នោះជារូបស្សបទយោ នេះរូបជារូបស្សប-
 ទយោ ។

[៣៧] រូបជារូបស្សសន្តតិនោះ កើដូចម្តេច ។ ការកើត
 ណា នៃរូប នោះជារូបស្សសន្តតិ គឺការកើត នេះរូបជារូបស្សសន្តតិ ។

[៣៨] រូបជារូបស្សជរតានោះ កើដូចម្តេច ។ ជរ សេចក្តី
 គ្រាំគ្រា ការបាត់ធ្មេញ សត់ស្លុវ ស្បែកជ្រីវ ការថយអាយុ ការចាស់
 ចុះនៃពួកឥន្ទ្រិយ ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្សជរតា ។

[៣៩] រូបជារូបស្សអនិច្ចតានោះ កើដូចម្តេច ។ ការអស់ទៅ
 ការស្លាប់ទៅ ការវេចក្លាយ ការបាត់បែក ការមិនទៀង ការបាត់បង់
 ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្សអនិច្ចតា ។

[៣៩] រូបជាកតធិកាភោនោះ កើដូចម្តេច ។ តាម ខំ
 សង្កេត ត្រី សាច់ ទឹកដោះស្រស់ ទឹកដោះជ្រូក ទឹកដោះរាវ ទឹក
 ដោះខាប់ ព្រេង ទឹកយំ ទឹកអំពៅ ឬរូបណាមួយ សូម្បីដទៃ

វាមនាម្យំ អត្ថំ រូបំ យេវំ យេវំ ជនបទេ តេសំ
តេសំ សន្តានំ មុចាសិយំ ធន្តិវិទានំ កលដ្ឋោហា-
ណិយំ កុច្ឆិវត្តម្លំ យាយ ឱជាយ សន្តា យាបេន្តិ
ឥន្ទំ រូបំ កតត្ថិកាហេ អាហារេ ។

ឥន្ទំ រូបំ ឱចាណា ។

នោកាធិនីយំ ។

ប្រភេទៈ បឋមភាណិវិ(១) ។

[៣៩] កតតម្លំ រូបំ នោ ឱចាណាយ ។ ដោ-
ដ្ឋញាយតនំ អាហោធាតុ(៦) ។

[៤០] កតតម្លំ រូបំ ដោដ្ឋញាយតនំ ។ បឋវី-
ធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតុ កក្ខត្តំ មុទុកំ
សល្លំ ធម្មសំ សុខសម្មស្សំ ទុក្ខសម្មស្សំ កុកំ
លហុកំ យំ ដោដ្ឋង្គំ អធិទស្សនំ សម្មជេយំ កា-
យេន អធិទស្សនេន សម្មជេយេន ធុសិ វា ធុស-
តិ វា ធុសិស្សតិ វា ធុសេ វា ដោដ្ឋាញាបេសោ

១ បឋមភាណិវិគោ បច្ចុទ្ធននាយ សន្តិ វិគោ ។ ២ ឧ. ឧ. វិគោ បំ ឥវន្តំ
ប្រំ តោ ធាតុតិ ទិស្សតិ ។

គឺជាប់សម្រាប់ស្ម័គ្រហត់ ទំនាស់យេវេន យេវេន យេវេន យេវេន
ប្រក្ខន្ធវិ វិទ្យាសត្វនោះ ។ ក្នុងឧបទណ ។ បុព្វត្ថៈសត្វអ្នក
អត្តភាពវិប្រត្តិក្កតេ ដោយឧបទណ នេះប្រជាតាទ្ធិវិភាហា ។

ប្រជាតិទេ ជាទុបាហា ។

ចប់ ទោកាធិនីយៈ ។

ចប់ បឋមភាណិវិគោ ប្រភេទៈ បុព្វត្ថៈ ។

[៣៩] រូបមិនមែនជាទុបាហានោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋញ-
យតនៈ អាហោធាតុ ។

[៤០] ប្រជាដោដ្ឋញាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបជាប់វិភាគ
តេជោធាតុ វាយោធាតុ ជាប្រវេនី ទន់ ល្អិត ត្រោតត្រោត មានសម្មស្សជា
សុខ មានសម្មស្សជាទុក្ខ ជាប្រធាន ប្រសាស បុគ្គលកាល់ត្រូវហើយក្តី
កំពុងកាល់ត្រូវក្តី ទីនឹងកាល់ត្រូវក្តី គប្បីកាល់ត្រូវក្តី ទូរវិទ្យាណា ដែលមិន
អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយភាយ ដែលមិនអាច
ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ផ្សេងៗ ហៅថាដោដ្ឋញៈក៏បាន

ដោដ្ឋញ្ចាយននំបេតំ ដោដ្ឋញ្ចាតុបេសា ឥនន្តំ រូបំ
 ដោដ្ឋញ្ចាយននំ ។ កតមន្តំ រូបំ ដោដ្ឋញ្ចាយននំ ។
 បឋវីធាតុ តេជោធាតុ ភាយោធាតុ តក្កឡំ មុទ្ធកំ
 សល្លំ ជរុសំ សុខសម្មស្សំ ទុក្ខសម្មស្សំ កុក្កំ
 លហុកំ យម្ហំ ដោដ្ឋញ្ចម្ហំ អនិទស្សនម្ហំ សច្ចដិយម្ហំ
 តាហោ អនិទស្សនោ សច្ចដិយោ បដិហត្វា វា
 បដិហត្វាតិ វា បដិហត្វាស្សាតិ វា បដិហត្វោ វា ដោ-
 ដ្ឋញ្ចាបេសោ ដោដ្ឋញ្ចាយននំបេតំ ដោដ្ឋញ្ចាតុបេសា
 ឥនន្តំ រូបំ ដោដ្ឋញ្ចាយននំ ។ កតមន្តំ រូបំ ដោដ្ឋ-
 ញ្ចាយននំ ។ បឋវីធាតុ តេជោធាតុ ភាយោធាតុ តក-
 ក្កឡំ មុទ្ធកំ សល្លំ ជរុសំ សុខសម្មស្សំ ទុក្ខស-
 ម្មស្សំ កុក្កំ លហុកំ យោ ដោដ្ឋញ្ច អនិទស្សនោ
 សច្ចដិយោ កាយម្ហំ អនិទស្សនម្ហំ សច្ចដិយម្ហំ ប-
 ដិហត្វា វា បដិហត្វាតិ វា បដិហត្វាស្សាតិ វា បដិ-
 ហត្វោ វា ដោដ្ឋញ្ចាបេសោ ដោដ្ឋញ្ចាយននំបេតំ ដោ-
 ដ្ឋញ្ចាតុបេសា ឥនន្តំ រូបំ ដោដ្ឋញ្ចាយននំ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ ដោដ្ឋញ្ចាយននំ ។ បឋវីធាតុ តេជោធាតុ

ជាដោដ្ឋញ្ចាយននំបេតំ ជាដោដ្ឋញ្ចាតុបេសា ឥនន្តំ រូបំ
 នៈ ។ រូបជាដោដ្ឋញ្ចាយននំបេតំ តេជោធាតុ ភាយោធាតុ
 ធាតុ ភាយោធាតុ ជាប្រវិជ្ជ ១៩ ល្អិត គ្រានគ្រាន មានសម្មស្សជាសុខ
 មានសម្មស្សជាទុក្ខ ជាប្រដូន ប្រស្រាល ឬកាយដែលមិនអាចឃើញ
 បាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹង
 ខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ចំពោះផ្សព្វធរណី ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ផ្សព្វនេះ ហៅថាដោដ្ឋញ្ចក៏បាន ជាដោដ្ឋញ្ច-
 យននៈក៏បាន ជាដោដ្ឋញ្ចាតុក៏បាន នេះរូបជាដោដ្ឋញ្ចាយននៈ ។ រូប
 ជាដោដ្ឋញ្ចាយននៈបោះ តើដូចម្តេច ។ រូបជាបឋវីធាតុ តេជោធាតុ ភ-
 ាយោធាតុ ជាប្រវិជ្ជ ១៩ ល្អិត គ្រានគ្រាន មានសម្មស្សជាសុខ មាន
 សម្មស្សជាទុក្ខ ជាប្រដូន ប្រស្រាល ឬជាដ្ឋាន ដែលមិនអាច-
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំង
 ខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ក្នុងកាយដែលមិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ផ្សព្វនេះ ហៅថាដោដ្ឋញ្ចក៏បាន ជាដោដ្ឋ-
 ញ្ចាយននៈក៏បាន ជាដោដ្ឋញ្ចាតុក៏បាន នេះរូបជាដោដ្ឋញ្ចាយននៈ ។
 រូបជាដោដ្ឋញ្ចាយននៈបោះ តើដូចម្តេច ។ រូបជាបឋវីធាតុ តេជោធាតុ

វាយោនាតុ កត្តាធុំ មុត្តតំ សណ្ឋំ ជ្ជសំ សុខស-
 ម្មស្សំ ធុត្តសម្មស្សំ កុតំ លហុតំ យំ ដោដ្ឋង្គំ អាត្ម-
 កាយំ ជិស្សាយ កាយសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជំ វា ឧប្ប-
 ជ្ជតំ វា ឧប្បជ្ជិស្សតំ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ ដោដ្ឋង្គំ
 អាត្ម កាយំ ជិស្សាយ កាយសម្មស្សោ វេននា
 ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញា-
 ណំ ឧប្បជ្ជំ វា ឧប្បជ្ជតំ វា ឧប្បជ្ជិស្សតំ វា ឧប្ប-
 ជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ ដោដ្ឋង្គាវុត្ថណា កាយំ ជិស្សាយ
 កាយសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជំ វា ឧប្បជ្ជតំ វា ឧប្បជ្ជិស្សតំ
 វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ ដោដ្ឋង្គាវុត្ថណា កាយំ
 ជិស្សាយ កាយសម្មស្សោ វេននា ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជំ វា
 ឧប្បជ្ជតំ វា ឧប្បជ្ជិស្សតំ វា ឧប្បជ្ជេ វា ដោដ្ឋង្គាវេ-
 រសា ដោដ្ឋង្គាយតចំបេតំ ដោដ្ឋង្គនាតុវេសា ឥន្ទ្រ-
 វ្យំ ដោដ្ឋង្គាយតចំ ។

[២០] កត្តាធុំ រូបំ អាចារ្យោ ។ យំ អាចារ្យោ

វាយោនាតុ ជ្ជសំ សុខសម្មស្សំ កុតំ លហុតំ យំ ដោដ្ឋង្គំ អាត្ម-
 សម្មស្សំ ឧប្បជ្ជំ រូប្រភព កាយសម្មស្សោ កាយវិញ្ញាណ-
 ព្រះប្រាជ្ញាធុផ្សត្ថណា កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ឆឹងកើតក្តី
 គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ វេននា ដែលកើតអំពីកាយសម្មស្ស កាស្រ័យនូវ
 កាយ ព្រះប្រាជ្ញាធុផ្សត្ថណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ឆឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី
 ។ បេ ។ កាយសម្មស្ស មានផ្សត្ថជាភាវូណំ កាស្រ័យនូវកាយណា កើត
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ឆឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ វេននាដែលកើត
 អំពីកាយសម្មស្ស មានផ្សត្ថជាភាវូណំ កាស្រ័យនូវកាយណា ។ បេ ។
 សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតហើយក្តី កំពុង
 កើតក្តី ឆឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី សភាវៈនេះ ហៅថាដោដ្ឋង្គក៏បាន ថា
 ដោដ្ឋង្គាយតនក៏បាន ថាដោដ្ឋង្គនាតុក៏បាន នេះរូបដោដ្ឋង្គាយតនៈ ។

[២១] រូបំ អាចារ្យោ កើតដូចម្តេច ។ សភាវៈជាវិគ

អាថោតាតំ សិលេហា សិលេហា វិទូន្មំ រូបស្ស
ឥន្ទំ រូបំ អាថោតាតុ ។

ឥន្ទំ រូបំ នោធានា ។

(២២) កតមន្តំ រូបំ ធានិដ្ឋំ ។ ចក្ខុយតនំ
សោតាយតនំ ឃានាយតនំ ជីវ្ហាយតនំ កាយាយ-
តនំ ឥន្ទ្រិយ បុរិស្រ្ទិយ ជីវិត្រិយ យំ វ ច-
នញ្ញប្បិ អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ ក-
ម្មាយតនំ រសាយតនំ ដោជ្ជញ្ញាយតនំ អាគាសធា-
តុ អាថោតាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
កតធឿកាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ធានិដ្ឋំ ។
សន្តាយតនំ កាយវិញ្ញតិ វជីវិញ្ញតិ រូបស្ស ល-
ហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស
ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វ ចនញ្ញប្បិ អត្ថំ
រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ កម្មាយតនំ
រសាយតនំ ដោជ្ជញ្ញាយតនំ អាគាសធាតុ អាថោតាតុ
រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតធឿកាហោ អា-
ហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុចានិដ្ឋំ ។

ការតាំងនៅគឺជិត សភាសម័យប្រាប ការតាំងនៅសភាសម័យប្រាប
ការតាំងនៅប្រ ខេម្រ ជាអាថោតាតុ ។

រូបតាំងនេះ មិនមែនជាធាតុ ។

(២២) រូបជាធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ សោតា-
យតនៈ ឃានាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ កាយាយតនៈ ឥន្ទ្រិយ បុរិ-
ស្រ្ទិយ ជីវិត្រិយ បុគ្គល្យវិទ្យា គឺរូបាយតនៈ កម្មាយតនៈ
រសាយតនៈ ដោជ្ជញ្ញាយតនៈ អាគាសធាតុ អាថោតាតុ រូបស្ស
ចេចយៈ (ការសន្សំនៃរូប) រូបស្សសន្តតិ (តំណនៃរូប) កតធឿកាហោ
(អាហារដែលធ្វើឱ្យជាតិ) ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
នេះរូបជាធាតុនោះ ។ រូបជាធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្តាយតនៈ
កាយវិញ្ញតិ (ការតំរើកនៃកាយ) វជីវិញ្ញតិ (ការតំរើកនៃជីវិត) រូបស្ស
លហុតា (ភាពនៃរូបស្រាល) រូបស្សមុទុតា (ភាពនៃរូបទន់) រូបស្ស
កម្មញ្ញតា (ភាពនៃរូបក្នុងសភាសា) រូបស្សជរតា (ភាពនៃរូបគ្រាំគ្រា)
រូបស្សអនិច្ចតា (ភាពនៃរូបមិនទៀង) បុគ្គល្យវិទ្យា គឺរូបាយតនៈ
កម្មាយតនៈ រសាយតនៈ ដោជ្ជញ្ញាយតនៈ អាគាសធាតុ អាថោតាតុ
រូបស្សចេចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតធឿកាហោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃ
កម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាធាតុនោះ ។

[៤៣] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។

ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ វត្ថុត្រ្ម័យំ បុរិ-
ស្ត្រ័យំ ជីវិត្ត្រ័យំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្ថំ រូបំ
កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ កត្វាយតនំ រសា-
យតនំ ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ អាគាសធាតុ អាចោធាតុ
រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតឡីកាហោ
អាហារោ វន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។ កតមន្តំ
រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។ សទ្ទាយតនំ កាយវិ-
ញ្ញតិ វចីវិញ្ញតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស ឧទុតា
រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា
យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា
រូបាយតនំ សទ្ទាយតនំ កត្វាយតនំ រសាយតនំ
ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ អាគាសធាតុ អាចោធាតុ រូបស្ស
ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតឡីកាហោ អាហារោ
វន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។

[៤៤] កតមន្តំ រូបំ សនិទស្សនំ ។ រូបាយតនំ
វន្តំ រូបំ សនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនិទស្សនំ ។

[៤៥] ប្រដាទបាទិទ្ធិបាទានិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយ-

តនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ វត្ថុត្រ្ម័យ បុរិស្ត្រ័យ ជីវិត្ត្រ័យ ឬក៏
ប្រដាទណា គឺច្បាយតនៈ គន្ទាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ចាយតនៈ
អាគាសធាតុ អាចោធាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតឡីកាហោ
ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះប្រ ដាទបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ។
ប្រដាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ទាយតនៈ កាយវិញ្ញតិ
វចីវិញ្ញតិ រូបស្សលហុតា រូបស្សឧទុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូប-
ស្សអនិច្ចតាមួយ ឬក៏ប្រដាទណា គឺច្បាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ គន្ទាយតនៈ
រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ចាយតនៈ អាគាសធាតុ អាចោធាតុ រូបស្សឧបចយៈ
រូបស្សសន្តតិ កតឡីកាហោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើ
ហើយ នេះប្រ ដាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ។

[៤៦] ប្រ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ
នេះប្រ ជាសនិទស្សនៈ ។ ប្រ ជាអនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។

ចតុត្ថាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថធិកាភោ អាហារភោ ឥន្ទ្រ័
រូបំ អនិទស្សនំ ។

(៤៥) កតមន្តំ រូបំ សច្ចដិយំ ។ ចតុត្ថាយតនៈ
សោតាយតនៈ ឃាតាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ កាយាយ-
តនៈ រូបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ កត្តាយតនៈ សោយត-
នៈ ដោដ្ឋត្វាយតនៈ ឥន្ទ្រ័ រូបំ សច្ចដិយំ ។ កតត-
មន្តំ រូបំ អច្ចដិយំ ។ ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ កតត្ថធិ-
កាភោ អាហារភោ ឥន្ទ្រ័ រូបំ អច្ចដិយំ ។

(៤៦) កតមន្តំ រូបំ ឥទ្ធិយំ ។ ចតុត្ថិទ្ធិយំ
សោតិទ្ធិយំ ឃាតិទ្ធិយំ ជីវ្ហិទ្ធិយំ កាយិទ្ធិយំ ឥ-
ត្ថិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ ឥន្ទ្រ័ រូបំ ឥទ្ធិ-
យំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ន ឥទ្ធិយំ ។ រូបាយតនៈ
។ បេ ។ កតត្ថធិកាភោ អាហារភោ ឥន្ទ្រ័ រូបំ ន
ឥទ្ធិយំ ។

(៤៧) កតមន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ ។ ដោដ្ឋត្វាយតនៈ
អាភោតាតុ ឥន្ទ្រ័ រូបំ មហាក្ខតំ ។ កតតមន្តំ រូបំ
ន មហាក្ខតំ ។ ចតុត្ថាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថធិ-
កាភោ អាហារភោ ឥន្ទ្រ័ រូបំ ន មហាក្ខតំ ។

ចតុត្ថាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថធិកាភោ នេរូប វោរោទស្សនៈ ។

(៤៨) រូបជាសច្ចដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុត្ថាយតនៈ សោតា-
យតនៈ ឃាតាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ កាយាយតនៈ រូបាយតនៈ សទ្ទាយ-
តនៈ កត្តាយតនៈ សោយតនៈ ដោដ្ឋត្វាយតនៈ នេះរូបជាសច្ចដិយៈ ។
រូបជាអច្ចដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ កតត្ថធិកាភោ
នេរូប ជាអច្ចដិយៈ ។

(៤៩) រូបជាឥទ្ធិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុត្ថិទ្ធិយំ សោតិទ្ធិយំ
ឃាតិទ្ធិយំ ជីវ្ហិទ្ធិយំ កាយិទ្ធិយំ ឥត្ថិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ
នេះរូបជាឥទ្ធិយៈ ។ រូបមិនមែនជាឥទ្ធិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបា-
យតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថធិកាភោ នេះរូបមិនមែនជាឥទ្ធិយៈ ។

(៥០) រូបជាមហាក្ខតៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋត្វាយតនៈ
និវេតាបោតាតុ នេះរូបជាមហាក្ខតៈ ។ រូបមិនមែនជាមហាក្ខតៈនោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ចតុត្ថាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថធិកាភោ នេះរូបមិនមែន
ជាមហាក្ខតៈ ។

(២៧) កតមន្តំ រូបំ វិញ្ញាណំ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណំ ឥន្ទ្រំ រូបំ វិញ្ញាណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ន វិញ្ញាណំ ។ ចក្ខុយានំ ។ បេ ។ កតមន្តំ កាយោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន វិញ្ញាណំ ។

(២៨) កតមន្តំ រូបំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណំ យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ ចិត្តំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយានំ សង្ខាយានំ កណ្តាយានំ រសាយានំ ដោដ្ឋញ្ញាយានំ អាភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស ឧទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបនៈយា រូបស្ស សន្តតិ កតមន្តំ កាយោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ កតមន្តំ រូបំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ ចក្ខុយានំ ។ បេ ។ កាយាយានំ ឥន្ទ្រិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្រិយំ រូបស្ស ជានា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ ន ចិត្តំ ន ចិត្តហេតុកំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយានំ សង្ខាយានំ កណ្តាយានំ រសាយានំ ដោដ្ឋញ្ញាយានំ អាភាសនាតុ

(២៨) រូប ជាវិញ្ញាណំ កើតដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណំ នេះរូបជាវិញ្ញាណំ ។ រូបបិនបែបជាវិញ្ញាណំ កើតដូចម្តេច ។ ចក្ខុយានៈ ។ បេ ។ កតមន្តំ កាយោ នេះរូប មិនមែនជាវិញ្ញាណំ ។

(២៩) រូប ជាចិត្តសមុដ្ឋាន (រូបមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន) នោះ កើតដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណំ ឬក៏ រូបដទៃណា គឺរូបកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន រូបាយានៈ សង្ខាយានៈ កណ្តាយានៈ រសាយានៈ ដោដ្ឋញ្ញាយានៈ អាភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សលហុតា រូបស្សឧទុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សឧបនៈយា រូបស្សសន្តតិ កតមន្តំ កាយោ នេះរូប ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ។ រូប មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាននោះ កើតដូចម្តេច ។ ចក្ខុយានៈ ។ បេ ។ កាយាយានៈ ឥន្ទ្រិយ បុរិសិទ្ធិយ ជីវិតិទ្រិយ រូបស្សជានា រូបស្សអនិច្ចតា ឬក៏ រូបដទៃណា គឺរូបមិនមែនកើតអំពីចិត្ត មិនមែនមានចិត្តជាហេតុ មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាន គឺរូបាយានៈ សង្ខាយានៈ កណ្តាយានៈ រសាយានៈ ដោដ្ឋញ្ញាយានៈ អាភាសនាតុ

រាជោទានុ រូបស្ស លង្ការោ រូបស្ស មុធិតា រូបស្ស
 កម្មតាតា រូបស្ស ឧបតយោ រូបស្ស សន្តតិ កត-
 ជ្ឈីតារោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។

[៥០] កតមន្តំ រូបំ ចិត្តសហកុ ។ កាយ-
 វិញ្ញាតិ វចីវិញ្ញាតិ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចិត្តសហកុ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ ន ចិត្តសហកុ ។ ចក្ខុយាតនំ ។ បេ ។
 កតជ្ឈីតារោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តសហកុ ។

[៥១] កតមន្តំ រូបំ ចិត្តាធិបរិភ័ត្តិ ។ កាយ-
 វិញ្ញាតិ វចីវិញ្ញាតិ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចិត្តាធិបរិភ័ត្តិ ។ ក-
 តមន្តំ រូបំ ន ចិត្តាធិបរិភ័ត្តិ ។ ចក្ខុយាតនំ ។ បេ ។
 កតជ្ឈីតារោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តាធិបរិភ័ត្តិ ។

[៥២] កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្ថកំ ។ ចក្ខុយាតនំ
 ។ បេ ។ កាយាយាតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អជ្ឈត្ថកំ ។
 កតមន្តំ រូបំ តាហិរិ ។ រូបាយាតនំ ។ បេ ។ ក-
 តជ្ឈីតារោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ តាហិរិ ។

[៥៣] កតមន្តំ រូបំ ឡិណ្ហរិកំ ។ ចក្ខុយា-
 តនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋកាយាតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ឡិណ្ហរិកំ ។

ភាវាទានុ រូបស្ស លង្ការោ រូបស្ស មុធិតា រូបស្ស
 យៈ រូបស្ស បន្តតិ កតជ្ឈីតារោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តសហកុ ។

[៥០] រូបជាចិត្តសហកុ (រូបត្រីតប្រាសាទិចិត្ត) នោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ វចីវិញ្ញាតិ នេះរូបជាចិត្តសហកុ ។ រូបមិន
 មែនជាចិត្តសហកុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយាតនៈ ។ បេ ។ កតជ្ឈីតា-
 រោ អាហារោ នេះរូបមិនមែនជាចិត្តសហកុ ។

[៥១] រូបជា ចិត្តាធិបរិភ័ត្តិ (រូបប្រត្រីតាវតាមចិត្ត) នោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ វចីវិញ្ញាតិ នេះរូបជាចិត្តាធិបរិភ័ត្តិ ។ រូបមិនមែន
 ជាចិត្តាធិបរិភ័ត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយាតនៈ ។ បេ ។ កតជ្ឈីតា-
 រោ អាហារោ នេះរូបមិនមែនជាចិត្តាធិបរិភ័ត្តិ ។

[៥២] រូបជា អជ្ឈត្ថកៈ (រូបខាងក្នុង) នោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុយាតនៈ ។ បេ ។ កាយាយាតនៈ នេះរូបជាអជ្ឈត្ថកៈ ។ រូបជា
 តាហិរិ (រូបខាងក្រៅ) នោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយាតនៈ ។ បេ ។
 កតជ្ឈីតារោ អាហារោ នេះរូបជាតាហិរិ ។

[៥៣] រូបជា ឡិណ្ហរិកៈ (រូបគ្រោតគ្រោត) នោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្ខុយាតនៈ ។ បេ ។ ដោដ្ឋកាយាតនៈ នេះរូបជាឡិណ្ហរិកៈ ។

កតមន្ត រូប សុខុម ។ ឥន្ទ្រិយ ។ បេ ។ កត-
ឡីកាពេ អាហារេ ឥន្តន្ត រូប សុខុម ។

(៥៤) កតមន្ត រូប ទ្វារ ។ ឥន្ទ្រិយ ។ បេ ។
កតឡីកាពេ អាហារេ ឥន្តន្ត រូប ទ្វារ ។ កត-
មន្ត រូប សន្តិកេ ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ ជាដ្ឋ-
ញាយន្ត ឥន្តន្ត រូប សន្តិកេ ។

(៥៥) កតមន្ត រូប ចក្ខុសម្មស្ស វត្ថុ ។
ចក្ខុយន្ត ឥន្តន្ត រូប ចក្ខុសម្មស្ស វត្ថុ ។
កតមន្ត រូប ចក្ខុសម្មស្ស ឯ វត្ថុ ។ សោ-
តាយន្ត ។ បេ ។ កតឡីកាពេ អាហារេ ឥន្តន្ត
រូប ចក្ខុសម្មស្ស ឯ វត្ថុ ។

(៥៦) កតមន្ត រូប ចក្ខុសម្មស្ស ជាយ វេទ-
នាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។
ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ ចក្ខុយន្ត ឥន្តន្ត រូប
ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កតមន្ត រូប ចក្ខុវិញ្ញា-
ណស្ស ឯ វត្ថុ ។ សោតាយន្ត ។ បេ ។ កត-
ឡីកាពេ អាហារេ ឥន្តន្ត រូប ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស
ឯ វត្ថុ ។

រូបជាសុខុម (រូបត្ថិត) នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ ។ បេ ។
កតឡីកាពេ នេះរូប ជាសុខុម ។

(៥៦) ទ្វារ (រូបក្នុងទីនាយ) នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ
។ បេ ។ កតឡីកាពេ នេះទ្វារ ។ សន្តិកេ (រូបក្នុងទីជិត)
នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ ជាដ្ឋញាយន្ត នេះ
សន្តិកេ ។

(៥៥) រូបជាវត្ថុនៃចក្ខុសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្ត
នេះរូប ជាវត្ថុនៃចក្ខុសម្មស្ស ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃចក្ខុសម្មស្សនោះ
តើដូចម្តេច ។ សោតាយន្ត ។ បេ ។ កតឡីកាពេ នេះរូប មិន
មែនជាវត្ថុនៃចក្ខុសម្មស្ស ។

(៥៦) រូបជាវត្ថុនៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា
ដែលតើអំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃចក្ខុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
ចក្ខុយន្ត នេះរូប ជាវត្ថុនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃចក្ខុ-
វិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយន្ត ។ បេ ។ កតឡីកាពេ
នេះរូប មិនមែនជាវត្ថុនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។

[៥៧] ចក្ខុវិស័យ រូប កាយសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។
 យាមសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។ ជិន្នសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។
 កាយសម្មាសម្ពុទ្ធ វត្ថុ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រ រូប
 កាយសម្មាសម្ពុទ្ធ វត្ថុ ។ កតមន្ត រូប កាយសម្មា-
 សម្ពុទ្ធ ឧ វត្ថុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កតឡីកាភេ
 អាហារោ ឥន្ទ្រ រូប កាយសម្មាសម្ពុទ្ធ ឧ វត្ថុ ។

[៥៨] កតមន្ត រូប កាយសម្មាសម្ពុទ្ធជាយ វេទ-
 ធាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រ
 រូប កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កតមន្ត រូប កា-
 យវិញ្ញាណស្ស ឧ វត្ថុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។
 កតឡីកាភេ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូប កាយវិញ្ញាណ-
 ស្ស ឧ វត្ថុ ។

[៥៩] កតមន្ត រូប ចក្ខុសម្មាសម្ពុទ្ធ អាម្មណំ ។
 រូបាយតនំ ឥន្ទ្រ រូប ចក្ខុសម្មាសម្ពុទ្ធ អាម្មណំ ។
 កតមន្ត រូប ចក្ខុសម្មាសម្ពុទ្ធ ឧ អាម្មណំ ។ ចក្ខុ-
 យតនំ ។ បេ ។ កតឡីកាភេ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូប
 ចក្ខុសម្មាសម្ពុទ្ធ ឧ អាម្មណំ ។

[៥៧] រូបជាវត្ថុនៃកាយសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។ នៃកាយសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។
 នៃជិន្នសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។ នៃកាយសម្មាសម្ពុទ្ធនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយតនៈ
 នេះរូប ជាវត្ថុនៃកាយសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃកាយសម្មាសម្ពុទ្ធនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតឡីកាភេ អាហារ ។ នេះរូប មិនមែន
 ជាវត្ថុនៃកាយសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

[៥៨] រូបជាវត្ថុនៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា
 ដែលកើតអំពីកាយសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 កាយាយតនៈ នេះរូបជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃកាយ-
 វិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតឡីកាភេ អាហារ
 នេះរូប មិនមែនជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណ ។

[៥៩] រូបជាអាម្មណ៍នៃចក្ខុសម្មាសម្ពុទ្ធនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ-
 យតនៈ នេះរូបជាអាម្មណ៍នៃចក្ខុសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ រូបមិនមែនជាអាម្មណ៍នៃ
 ចក្ខុសម្មាសម្ពុទ្ធនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតឡីកាភេ អាហារ
 នេះរូប មិនមែនជាអាម្មណ៍នៃចក្ខុសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

(៦០) កតមន្ត រូប ចតុសម្ពុស្សដោយ វេទ-

នាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។

ចតុវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍ ។ វដ្តនាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ

ចតុវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍ ។ កតមន្ត រូបំ ចតុវិញ្ញា-

ណស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។ ចតុនាយតនំ ។ បេ ។ ក-

តតឡីកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចតុវិញ្ញាណស្ស

ឧ អារម្មណ៍ ។

(៦១) កតមន្ត រូបំ សោតសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។

យោឧសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។ ជីក្ខុសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។

កាយសម្ពុស្សស្ស អារម្មណ៍ ។ ដោជ្ជនាយតនំ ឥន្ទ្រំ

រូបំ កាយសម្ពុស្សស្ស អារម្មណ៍ ។ កតមន្ត រូបំ កា-

យសម្ពុស្សស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។ ចតុនាយតនំ ។ បេ ។

កតតឡីកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ កាយសម្ពុស្ស-

ស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។

(៦២) កតមន្ត រូបំ កាយសម្ពុស្សដោយ

វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ

។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍ ។ ដោជ្ជនា-

យតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍ ។

(៦៣) ប្រជាភារម្មណ៍នៃវេទនា ។ បេ ។ វេទនា ។ បេ ។ វៃ

ចេតនា ដែលកើតឡើងក្នុងសម្ពុស្ស ។ បេ ។ វៃចតុវិញ្ញាណនោះ តើ

ផ្ដើមឬមេច ។ ដោជ្ជនាយតនៈ នេះប្រជាភារម្មណ៍នៃចតុវិញ្ញាណ ។ ប្រមិន

មែនជាភារម្មណ៍នៃចតុវិញ្ញាណនោះ តើផ្ដើមឬមេច ។ ចតុនាយតនៈ ។ បេ ។

កតតឡីកាហោ នេះប្រមិនមែនជាភារម្មណ៍នៃចតុវិញ្ញាណ ។

(៦៤) ប្រជាភារម្មណ៍នៃសោតសម្ពុស្ស ។ បេ ។ វៃយោឧសម្ពុស្ស

។ បេ ។ វៃជីក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ វៃកាយសម្ពុស្សនោះ តើផ្ដើមឬមេច ។

ដោជ្ជនាយតនៈ នេះប្រជាភារម្មណ៍នៃកាយសម្ពុស្ស ។ ប្រមិនមែនជា

ភារម្មណ៍នៃកាយសម្ពុស្សនោះ តើផ្ដើមឬមេច ។ ចតុនាយតនៈ ។ បេ ។

កតតឡីកាហោ នេះប្រមិនមែនជាភារម្មណ៍នៃកាយសម្ពុស្ស ។

(៦៥) ប្រជាភារម្មណ៍នៃវេទនា ។ បេ ។ វៃវេទនា ។ បេ ។

វៃចេតនា ដែលកើតឡើងក្នុងកាយសម្ពុស្ស ។ បេ ។ វៃកាយវិញ្ញាណនោះ

តើផ្ដើមឬមេច ។ ដោជ្ជនាយតនៈ នេះប្រជាភារម្មណ៍នៃកាយវិញ្ញាណ ។

កតមន្ត រូបំ កាយវិញ្ញាណស្ស ន អារម្មណំ ។ ចត្វា-
យតនំ ។ បេ ។ កតធឿកាភេ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ
កាយវិញ្ញាណស្ស ន អារម្មណំ ។

(៦៣) កតមន្ត រូបំ ចត្វាយតនំ ។ យំ ចត្ថុ
ចត្ថំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
សុញ្ញោ កាមោបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចត្វាយតនំ ។ កា-
តមន្ត រូបំ ន ចត្វាយតនំ ។ សោតាយតនំ ។ បេ ។
កតធឿកាភេ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចត្វាយតនំ ។

(៦៤) កតមន្ត រូបំ សោតាយតនំ ។ បេ ។
យាទាយតនំ ។ បេ ។ ជីវ្ហយតនំ ។ បេ ។ កាយា-
យតនំ ។ យោ កាយោ ចត្ថំ មហាក្ខតានំ ឧ-
បាទាយ បសាទោ ។ បេ ។ សុញ្ញោ កាមោបេសោ
ឥន្ទ្រំ រូបំ កាយាយតនំ ។ កតមន្ត រូបំ ន
កាយាយតនំ ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿកាភេ
អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន កាយាយតនំ ។

(៦៥) កតមន្ត រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ រូបំ ចត្ថុ
មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណជិកា ។ បេ ។ រូបជាតុបេសា

រូប មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតធឿកាភេ នេះរូប មិនមែនជាអារម្មណ៍
នៃកាយវិញ្ញាណ ។

(៦៦) រូបជាចត្វាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កណា គឺប្រសាទ
អាស្រ័យនូវមហាក្ខតទាំង ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះរូបជា
ចត្វាយតនៈ ។ រូបមិនមែនជាចត្វាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សោតា-
យតនៈ ។ បេ ។ កតធឿកាភេ នេះរូបមិនមែនជាចត្វាយតនៈ ។

(៦៧) រូបជាសោតាយតនៈ ។ បេ ។ ជាយាទាយតនៈ ។ បេ ។
ជាជីវ្ហយតនៈ ។ បេ ។ ជាកាយាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា
គឺប្រសាទ ដែលអាស្រ័យនូវមហាក្ខតទាំង ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុក
ទំនេរក៏បាន នេះរូបជាកាយាយតនៈ ។ រូបមិនមែនជាកាយាយតនៈ
នោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតធឿកាភេ នេះរូប
មិនមែនជាកាយាយតនៈ ។

(៦៨) រូបជាចត្វាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កណា គឺ
ពណ៌ អាស្រ័យនូវមហាក្ខត ទាំង ៤ ។ បេ ។ ហៅថាចត្ថុក៏បាន

ឥន្ទ្រ រូប រូបាយគន្លង ។ កតមន្ត រូប ឧ រូបាយគ-
ន្លង ។ ចក្ខុយគន្លង ។ បេ ។ កតឡីកាហោ អាហារហោ
ឥន្ទ្រ រូប ឧ រូបាយគន្លង ។

(៦៦) កតមន្ត រូប សន្ទាយគន្លង ។ បេ ។ ក-
ន្ទាយគន្លង ។ បេ ។ រសាយគន្លង ។ បេ ។ ដោដ្ឋន្ទាយ-
គន្លង ។ បេវីជាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋន្ទាយគន្លង ។ កតមន្ត រូប ឧ ដោដ្ឋ-
ន្ទាយគន្លង ។ ចក្ខុយគន្លង ។ បេ ។ កតឡីកាហោ
អាហារហោ ឥន្ទ្រ រូប ឧ ដោដ្ឋន្ទាយគន្លង ។

(៦៧) កតមន្ត រូប ចក្ខុជាតុ ។ ចក្ខុយ-
គន្លង ឥន្ទ្រ រូប ចក្ខុជាតុ ។ កតមន្ត រូប ឧ
ចក្ខុជាតុ ។ សោតាយគន្លង ។ បេ ។ កតឡីកាហោ
អាហារហោ ឥន្ទ្រ រូប ឧ ចក្ខុជាតុ ។

(៦៨) កតមន្ត រូប សោតជាតុ ។ បេ ។ យា-
នជាតុ ។ បេ ។ ជីវ្ហជាតុ ។ បេ ។ កាយជាតុ ។
កាយាយគន្លង ឥន្ទ្រ រូប កាយជាតុ ។ កតមន្ត
រូប ឧ កាយជាតុ ។ ចក្ខុយគន្លង ។ បេ ។ កត-
ឡីកាហោ អាហារហោ ឥន្ទ្រ រូប ឧ កាយជាតុ ។

នេរូបជាតុយគន្លង ។ រូបមិនមែនជាតុយគន្លងនោះ តើដូចម្តេច ។
ចក្ខុយគន្លង ។ បេ ។ កតឡីកាហោ នេរូបមិនមែនជាតុយគន្លង ។

(៦៩) រូបជាសន្ទាយគន្លង ។ បេ ។ ជាតុន្ទាយគន្លង ។ បេ ។
ជាសាយគន្លង ។ បេ ។ ជាដោដ្ឋន្ទាយគន្លងនោះ តើដូចម្តេច ។ បេវី-
ជាតុ ។ បេ ។ ហៅថាដោដ្ឋន្ទាយគន្លងនោះ នេរូបជាដោដ្ឋន្ទាយគន្លង ។
រូបមិនមែនជាដោដ្ឋន្ទាយគន្លងនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយគន្លង ។ បេ ។
កតឡីកាហោ នេរូបមិនមែនជាដោដ្ឋន្ទាយគន្លង ។

(៧០) រូបជាចក្ខុជាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយគន្លង នេរូបជា
ចក្ខុជាតុ ។ រូបមិនមែនជាចក្ខុជាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយគន្លង
។ បេ ។ កតឡីកាហោ នេរូបមិនមែនជាចក្ខុជាតុ ។

(៧១) រូបជាសោតជាតុ ។ បេ ។ ជាយានជាតុ ។ បេ ។ ជា
ជីវ្ហជាតុ ។ បេ ។ ជាតាយជាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយគន្លង នេ-
រូបជាតាយជាតុ ។ រូបមិនមែនជាតាយជាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ-
គន្លង ។ បេ ។ កតឡីកាហោ នេរូបមិនមែនជាតាយជាតុ ។

[៦៩] កតតមន្ត រូប រូបធាតុ ។ រូបាយតន៍
 សន្តត្ត រូប រូបធាតុ ។ កតតមន្ត រូប ន រូបធាតុ ។
 ចក្ខុយតន៍ ។ បេ ។ កតតមន្ត កាហោ អាហារោ សន្តត្ត
 រូប ន រូបធាតុ ។

[៧០] កតតមន្ត រូប សន្តត្ត ។ បេ ។ កតតមន្ត
 ។ បេ ។ រូបធាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្ថធាតុ ។ ដោ-
 ដ្ឋត្ថាយតន៍ សន្តត្ត រូប ដោដ្ឋត្ថធាតុ ។ កតតមន្ត រូប
 ន ដោដ្ឋត្ថធាតុ ។ ចក្ខុយតន៍ ។ បេ ។ កតតមន្ត កា-
 ហោ អាហារោ សន្តត្ត រូប ន ដោដ្ឋត្ថធាតុ ។

[៧១] កតតមន្ត រូប ចក្ខុទ្រិយ៍ ។ យំ ចក្ខុ
 ចក្ខុន្នំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុត្តោ កាមោបេសោ សន្តត្ត រូប ចក្ខុទ្រិយ៍ ។
 កតតមន្ត រូប ន ចក្ខុទ្រិយ៍ ។ សោតាយតន៍ ។ បេ ។
 កតតមន្ត កាហោ អាហារោ សន្តត្ត រូប ន ចក្ខុទ្រិយ៍ ។

[៧២] កតតមន្ត រូប សោតិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ យា-
 និទ្រិយ៍ ។ បេ ។ ជីវិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ កាយិទ្រិយ៍ ។
 យោ កាយោ ចក្ខុន្នំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ ប-
 សាទោ ។ បេ ។ សុត្តោ កាមោបេសោ សន្តត្ត រូប
 កាយិទ្រិយ៍ ។ កតតមន្ត រូប ន កាយិទ្រិយ៍ ។

[៦៩] រូបធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតន៍ នេះរូបធាតុ
 ។ រូបមិនមែនជាប្រធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតន៍
 ។ បេ ។ កតតមន្ត កាហោ នេះរូបមិនមែនជាប្រធាតុ ។

[៧០] រូបជាសន្តត្ត ។ បេ ។ ជាសន្តត្ត ។ បេ ។ ជាប្រ-
 ធាតុ ។ បេ ។ ជាដោដ្ឋត្ថធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋត្ថាយតន៍ នេះ
 រូបជាដោដ្ឋត្ថធាតុ ។ រូបមិនមែនជាដោដ្ឋត្ថធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុយតន៍ ។ បេ ។ កតតមន្ត កាហោ នេះរូបមិនមែនជាដោដ្ឋត្ថធាតុ ។

[៧១] រូបជាចក្ខុទ្រិយ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុន្នំ គឺប្រសាទ
 ដែលអាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះរូបជា
 ចក្ខុទ្រិយ៍ ។ រូបមិនមែនជាចក្ខុទ្រិយ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ សោតា-
 យតន៍ ។ បេ ។ កតតមន្ត កាហោ នេះរូបមិនមែនជាចក្ខុទ្រិយ៍ ។

[៧២] រូបជាសោតិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ ជាយានិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ ជា
 ជីវិទ្រិយ៍ ។ បេ ។ ជាកាយិទ្រិយ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា
 គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបជាកាយិទ្រិយ៍ ។ រូបមិនមែនជាកាយិទ្រិយ៍នោះ តើដូចម្តេច ។

ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា កេ អាហារកេ ឥន្ទ្រ រូបំ ន កាយន្ទ្រិយំ ។

[៧៣] កតតមន្តំ រូបំ ឥន្ទ្រិយំ ។ យំ ឥន្ទ្រិយា ឥន្ទ្រិលិដ្ឋំ ឥន្ទ្រិមិដ្ឋំ ឥន្ទ្រិកុដ្ឋំ ឥន្ទ្រិកាប្បោ ឥន្ទ្រិកា ឥន្ទ្រិកា ឥន្ទ្រិ រូបំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា កេ អាហារកេ ឥន្ទ្រ រូបំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។

[៧៤] កតតមន្តំ រូបំ បុរិសន្ទ្រិយំ ។ យំ បុរិសស្ស បុរិសលិដ្ឋំ បុរិសមិដ្ឋំ បុរិសកុដ្ឋំ បុរិសា កាប្បោ បុរិសត្ថំ បុរិសកា ឥន្ទ្រ រូបំ បុរិសន្ទ្រិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ន បុរិសន្ទ្រិយំ ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា កេ អាហារកេ ឥន្ទ្រ រូបំ ន បុរិសន្ទ្រិយំ ។

[៧៥] កតតមន្តំ រូបំ ជីវិតន្ទ្រិយំ ។ យោ តេសំ រូបំ ន ឆ្មារំ អាយុ វិទិតិ យបថា យាបថា វិទិតិ វត្ថុថា ថាបថា ជីវិតំ ជីវិតន្ទ្រិយំ ឥន្ទ្រ រូបំ ជីវិតន្ទ្រិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ន ជីវិតន្ទ្រិយំ ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា កេ អាហារកេ ឥន្ទ្រ រូបំ ន ជីវិតន្ទ្រិយំ ។

ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា កេ អាហារកេ ឥន្ទ្រមិនមែនជាតាយន្ទ្រិយ ។

[៧៦] រូបំន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ទ្រង់ប្រាយជាស្រី គ្រឿងចំណាំជាស្រី ភិរិយាជាស្រី ភាសាជាស្រី លំនាំជាស្រី កេ ជាស្រី ណា របស់ស្រី នេះប្រជាឥន្ទ្រិយ ។ ប្រមិនមែនជាឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា កេ នេះប្រមិនមែនជាឥន្ទ្រិយ ។

[៧៧] រូបំបុរិសន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ទ្រង់ប្រាយជាប្រុស គ្រឿងចំណាំជាប្រុស ភិរិយាជាប្រុស ភាសាជាប្រុស លំនាំជាប្រុស ភាពជាប្រុស ណា របស់ប្រុស នេះប្រជាបុរិសន្ទ្រិយ ។ ប្រមិនមែនជាបុរិសន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា កេ នេះប្រមិនមែនជាបុរិសន្ទ្រិយ ។

[៧៨] រូបំជីវិតន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ អាយុ ការវិចិត នៅ ការនៅយើយ ការរស់នៅ ការវិចិតនៅ ការប្រតិបត្តិការ ការរក្សាទុករូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតន្ទ្រិយ ណា នេះប្រជាជីវិតន្ទ្រិយ ។ ប្រមិនមែនជាជីវិតន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា កេ នេះប្រមិនមែនជាជីវិតន្ទ្រិយ ។

[៧៨] កតមន្ត រូប អាត្មាសធាតុ ។ យោ
 អាត្មាសោ អាត្មាសកតំ អយំ អយកតំ វិវិដេ វិវិ-
 រកតំ អសម្ពុដ្ឋំ ចត្វាហិ បហាត្ថតេហិ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 អាត្មាសធាតុ ។ កតមន្ត រូបំ ន អាត្មាសធាតុ ។
 ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កតឡីតារោ អាហារោ ឥ-
 ន្ទ្រំ រូបំ ន អាត្មាសធាតុ ។

[៧៩] កតមន្ត រូបំ អាចោធាតុ ។ យំ អាចោ
 អាចោកតំ សិលេហោ សិលេហកតំ ពុទ្ធនត្តំ រូបស្ស
 ឥន្ទ្រំ រូបំ អាចោធាតុ ។ កតមន្ត រូបំ ន អា-
 ចោធាតុ ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កតឡីតារោ
 អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន អាចោធាតុ ។

[៨០] កតមន្ត រូបំ រូបស្ស លហុតា ។ យា
 រូបស្ស លហុតា លហុបរិណាមតា អនុទតា
 អវិគ្គតា ឥន្ទ្រំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។ កតមន្ត
 រូបំ រូបស្ស ន លហុតា ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។
 កតឡីតារោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ រូបស្ស ន
 លហុតា ។

[៧៨] រូបជាអាត្មាសធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ក៏ដូចដែលមិន
 អាចក្លាស់បាន អាត្មាស រឺឥតរឺស រឺអាត្មាស ទីចន្លោះ ព័ល
 ដែលមិនបំភ្លេចដោយមហាក្ខតាំង ៤ ណា នេះរូបជាអាត្មាសធាតុ ។
 រូបមិនមែនជាអាត្មាសធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។
 កតឡីតារោ នេះរូបមិនមែនជាអាត្មាសធាតុ ។

[៧៩] រូបជាអាចោធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ សភាពជាទឹក
 ការតាំងនៅទឹក សភាពស៊ីម្រាប់ ការតាំងនៅគឺសភាពស៊ីម្រាប់
 ការត្រឡប់នៃរូប ណា នេះរូបជាអាចោធាតុ ។ រូបមិនមែនជាអាចោធាតុ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតឡីតារោ នេះរូប
 មិនមែនជាអាចោធាតុ ។

[៨០] រូបជារូបស្សលហុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការរំលឹក
 ហ្នេះ ការប្រែប្រួលរំលឹក ការមិនយឺតយូរ ការមិនចង្អុល ណា
 នៃរូប នេះរូបជារូបស្សលហុតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សលហុតានោះ
 តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតឡីតារោ នេះរូបមិន
 មែនជារូបស្សលហុតា ។

[៨១] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទុតា ។ យោ
 រូបស្ស មុទុតា មទុតា អតត្ថន្តតា អតតិចតា
 ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទុតា ។ កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស
 ន មុទុតា ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កតត្ថិកា រោ
 អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន មុទុតា ។

[៨២] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។
 យោ រូបស្ស កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញតំ កម្មញ្ញតារោ
 ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ កតមន្តំ រូបំ
 រូបស្ស ន កម្មញ្ញតា ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។
 កតត្ថិកា រោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន
 កម្មញ្ញតា ។

[៨៣] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស ឧបចយោ ។
 យោ ភាយតនា ឧបចយោ សោ រូបស្ស ឧបច-
 យោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ឧបចយោ ។ កតមន្តំ
 រូបំ រូបស្ស ន ឧបចយោ ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។
 កតត្ថិកា រោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន
 ឧបចយោ ។

[៨៤] រូបជារូបស្សមុទុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ភាគទន់ ភាគ
 ទន់ក្នុង ភាគមិនរឹង ភាគរឹងស្រកស្រង ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្ស
 មុទុតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សមុទុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ
 ។ បេ ។ កតត្ថិកា រោ នេះរូបមិនមែនជារូបស្សមុទុតា ។

[៨៥] រូបជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូចម្តេច ។ ភាគត្រូវដល់
 ការងារ ការធ្វើការងារបាន ភាគត្រូវធ្វើការងារបាន ណា នៃរូប
 នេះរូបជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា រោ នេះរូបមិនមែនជា
 រូបស្សកម្មញ្ញតា ។

[៨៦] រូបជារូបស្សឧបចយោនោះ តើដូចម្តេច ។ ការសន្សំ
 ណា នៃពួកភាយតនៈ ការសន្សំនោះ ឈ្មោះជារូបស្សឧបចយោ
 នេះរូបជារូបស្សឧបចយោ ។ រូបមិនមែនជារូបស្សឧបចយោនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថិកា រោ នេះរូបមិនមែន
 ជារូបស្សឧបចយោ ។

[៨៤] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស សន្តតិ ។ យោ
 រូបស្ស ឧបចាយោ សា រូបស្ស សន្តតិ ឥន្តំ រូបំ
 រូបស្ស សន្តតិ ។ កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស ន សន្តតិ ។
 ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កតជ្ឈីកាហោ អាហារោ
 ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន សន្តតិ ។

[៨៥] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស ជរតា ។ យោ
 រូបស្ស ជរា ជីវណតា ឧស្ម័ត្តំ ចាលីត្តំ វលិត្តតតា
 អាយុនោ សំហាជំ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចាកោ ឥន្តំ
 រូបំ រូបស្ស ជរតា ។ កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស
 ន ជរតា ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កតជ្ឈីកាហោ
 អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន ជរតា ។

[៨៦] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។ យោ
 រូបស្ស ឧយោ វាយោ កេនោ បរិកេនោ អនិច្ចតា
 អន្តរាជានំ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។ កតមន្តំ
 រូបំ រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កត-
 ជ្ឈីកាហោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។

[៨៤] ប្រជារូបស្សសន្តតិទោះ តើដូចម្តេច ។ ការស្សី ណា
 ខែរូប ការស្សីទោះ ឈ្មោះរូបស្សសន្តតិ ទោះប្រជារូបស្សសន្តតិ ។
 ប្រមិនមែនជារូបស្សសន្តតិទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។
 កតជ្ឈីកាហោ ទោះប្រមិនមែនជារូបស្សសន្តតិ ។

[៨៥] ប្រជារូបស្សជរតាទោះ តើដូចម្តេច ។ ជរា សេចក្តី
 គ្រាំគ្រា ធ្មេញបាត់ សក់ស្បែក ស្បែកយុយោ ការថយតាយុ ចាស់ទុំ
 ខែឥន្ទ្រិយ ណា ខែរូប ទោះប្រជារូបស្សជរតា ។ ប្រមិនមែនជារូបស្ស
 ជរតាទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតជ្ឈីកាហោ
 ទោះប្រមិនមែនជារូបស្សជរតា ។

[៨៦] ប្រជារូបស្សអនិច្ចតាទោះ តើដូចម្តេច ។ ការអស់ទៅ
 ការវិនាស ការបែកបាក់ ការប្រេះបា ការមិនទៀងទាត់ ការបាត់បង់
 ណា ខែរូប ទោះប្រជារូបស្សអនិច្ចតា ។ ប្រមិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា
 ទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតជ្ឈីកាហោ ទោះប្រ-
 មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា ។

(៨៩) កតមន្ត រូប កតត្ថិកា អាហារ ។

ឱទ្ធានា កុម្មារសោ សន្ត មន្ត្រា ម័សំ ធីរំ និធិ
សប្បំ នវន័តំ តេសំ មនុ ដាណ័តំ យំ វា បន-
ត្តាម្បិ អន្តិ រូបំ យម្ហិ យម្ហិ ជនបនេ តេសំ តេសំ
សត្តានំ មុទាសយំ នន្តរិទានំ កលដ្ឋោហរណីយំ
កុជ្ជិវត្ថុម្ហំ យាយ ឱជាយ សត្តា យាបន្តំ ឥន្ទំ រូបំ
កតត្ថិកា អាហារ ។ កតមន្ត រូបំ ន កត-
ត្ថិកា អាហារ ។ ចក្ខុយនន ។ បេ ។ រូបស្ស
អនិច្ចតា ឥន្ទំ រូបំ ន កតត្ថិកា អាហារ ។

ឯវំ ធុរិទន រូបសន្តហោ ។

ទុកន្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

(៨៨) កតមន្ត រូបំ អជ្ឈត្ថិតំ ឧបាទា ។ ចក្ខុ-
យននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទំ រូបំ អជ្ឈត្ថិ-
តំ ឧបាទា ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរំ ឧបាទា ។
រូបាយននំ ។ បេ ។ កតត្ថិកា អាហារ ឥន្ទំ
រូបំ ពាហិរំ ឧបាទា ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរំ ចោ
ឧបាទា ។ ដោដ្ឋកាយននំ អាចោទាតុ ឥន្ទំ រូបំ
ពាហិរំ ចោ ឧបាទា ។

(៨៧) រូបជាតត្ថិកា អាហារ ។ កតត្ថិកា អាហារ ។

សដ្ឋុ ត្រី សាចំ ជិតដោះស្រស់ ជិតដោះផ្លូវ ជិតដោះលាវ ជិតដោះ
ខាប់ ប្រេង ជិតយំ ស្ករអំពៅ ឬក៏ប្រេង សូប្បិដ៏ខ្លី គឺប្រេង
របស់សម្រាប់ស្ម័គ្រមាត់ ជំពោះដោយឆ្មេញ គប្បិលេបចូល ក្នុងបំពង់
ច្រកក្នុងផ្នែក នៃពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងជនបទណា ។ ឬពួកសត្វញ្ចាត់អត្ត-
ភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយឧដាណា នេះរូបជាតត្ថិកា អាហារ ។ រូបមិន
មែនជាតត្ថិកា អាហារនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយនន ។ បេ ។ ភាព
នៃរូបមិនទៀង នេះរូបមិនមែនជាតត្ថិកា អាហារ ។

ភាសាស្រ្តីប្រដោយចំណែកភិក្ខុ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ទុកន្ទេស ។

(៨៨) រូបខាតក្នុង ជាទុបាទានោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ-
នន ។ បេ ។ កាយាយនន ។ នេះរូបខាតក្នុងជាទុបាទា ។ រូបខាត
ក្រៅជាទុបាទានោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយនន ។ បេ ។ កតត្ថិកា អាហារ
នេះរូបខាតក្រៅ ជាទុបាទា ។ រូបខាតក្រៅ មិនមែនជាទុបាទានោះ
តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋកាយនន ។ នឹងអាចោទាតុ នេះរូបខាតក្រៅ មិន
មែនជាទុបាទា ។

[៧៧] ចក្ខុយន្ត រូប អន្លៀត្តិកំ ឧបាសិកា ។

ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត ឥន្ទ្រ រូប
 អន្លៀត្តិកំ ឧបាសិកា ។ កតមន្ត រូប តាហិ ឧបា-
 ធិន្ត ។ ឥន្ទ្រិយ បុរិសិយ ជីវិតិយ យំ វា
 បទញ្ញម្យ អត្ថ រូប កម្មស្ស កតត្តា រូបាយន្ត
 កន្ទាយន្ត រសាយន្ត ដោជ្ជញ្ញាយន្ត អាគាស-
 នាតុ អាចាណាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតធឿកាហេ អាហារេ ឥន្ទ្រ រូប តាហិ អនុ-
 បាធិន្ត ។ កតមន្ត រូប តាហិ អនុបាធិន្ត ។
 សន្ទាយន្ត កាយវិញ្ញតិ វិចីវិញ្ញតិ រូបស្ស លហ-
 តា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស
 ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញម្យ អត្ថ
 រូប ឧ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយន្ត សន្ទាយន្ត
 កន្ទាយន្ត រសាយន្ត ដោជ្ជញ្ញាយន្ត អាគាស-
 នាតុ អាចាណាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតធឿកាហេ អាហារេ ឥន្ទ្រ រូប តាហិ អនុ-
 បាធិន្ត ។

[៧៨] ប្រាង្គក្រុង ជាទុប្បាយ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ-

យន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត នេះប្រាង្គក្រុង ជាទុប្បាយ ។ ប្រ-
 ាង្គក្រុង ជាទុប្បាយ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ បុរិសិយ ជីវ-
 ិតិយ បុគ្គលដទៃណា គឺប្រាយន្ត គន្ទាយន្ត រសាយន្ត
 ដោជ្ជញ្ញាយន្ត អាគាសនាតុ អាចាណាតុ ប្រស្សទបចយោ ប្រស្ស
 សន្តតិ កតធឿកាហេ ព្រាហ្មណ៍នកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះ
 ប្រាង្គក្រុងជាទុប្បាយ ។ ប្រាង្គក្រុងជាទុប្បាយនោះ តើដូចម្តេច ។
 សន្ទាយន្ត កាយវិញ្ញតិ វិចីវិញ្ញតិ ប្រស្សលហតា ប្រស្សមុទុតា
 ប្រស្សមុញ្ញតា ប្រស្សជរតា ប្រស្សអនិច្ចតា បុគ្គលដទៃណា គឺប្រា-
 យន្ត សន្ទាយន្ត គន្ទាយន្ត រសាយន្ត ដោជ្ជញ្ញាយន្ត
 អាគាសនាតុ អាចាណាតុ ប្រស្សទបចយោ ប្រស្សសន្តតិ កតធឿកា-
 ហេ បិទវិទនាព្រាហ្មណ៍នកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើទេ នេះប្រាង្គក្រុង
 ជាទុប្បាយ ។

[៩០] កតតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។ ចក្ខុយននំ ។ មេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។ ឥត្ថិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយននំ កត្វាយននំ រសាយននំ ដោដ្ឋក្ខាយននំ អាគាសធាតុ អាបោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតតធឿកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។ សទ្ទាយននំ កាយវិញ្ញត្តិ វិជីវិញ្ញត្តិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មតាតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិទ្ធាតា យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ ឯ កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយននំ កត្វាយននំ រសាយននំ ដោដ្ឋក្ខាយននំ អាគាសធាតុ អាបោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតតធឿកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ ។

[៩០] ប្រខាធិក្កន្តំ ជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយោ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយននៈ ។ មេ ។ កាយាយននៈ ទេវប្រខាធិក្កន្តំ ជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ។ ប្រខាធិក្កន្តំ ជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយ បុរិសិទ្ធិយ ជីវិតិទ្ធិយ បុគ្គលរូបវិទ្យា គឺប្រាយននៈ គត្វាយននៈ រសាយននៈ ដោដ្ឋក្ខាយននៈ អាគាសធាតុ អាបោធាតុ ប្រស្សទបចយៈ ប្រស្សសន្តតិ កតតធឿកាហោ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ទេវប្រខាធិក្កន្តំ ជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ។ ប្រខាធិក្កន្តំ ជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ទាយននៈ កាយវិញ្ញត្តិ វិជីវិញ្ញត្តិ ប្រស្សលហុតា ប្រស្សមុទុតា ប្រស្សកម្មតាតា ប្រស្សជរតា ប្រស្សអនិទ្ធាតា បុគ្គលរូបវិទ្យា គឺប្រាយននៈ គត្វាយននៈ រសាយននៈ ដោដ្ឋក្ខាយននៈ អាគាសធាតុ អាបោធាតុ ប្រស្សទបចយៈ ប្រស្សសន្តតិ កតតធឿកាហោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ ទេវប្រខាធិក្កន្តំ ជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ។

(៩០) កតតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ អនិទស្សនំ ។
 ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 អដ្ឋត្ថិតំ អនិទស្សនំ ។ កតតមន្តំ រូបំ តាហិ
 សនិទស្សនំ ។ រូបាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ តាហិ
 សនិទស្សនំ ។ កតតមន្តំ រូបំ តាហិ អនិទស្សនំ ។
 សញ្ញាយតនំ ។ បេ ។ កតតមន្តំ រូបំ តាហិ អនិទស្សនំ ។

(៩១) កតតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ សប្បដិយំ ។
 ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 អដ្ឋត្ថិតំ សប្បដិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ តាហិ
 សប្បដិយំ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ ដោជ្ជតាយត-
 នំ ឥន្ទ្រំ រូបំ តាហិ សប្បដិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ
 តាហិ អប្បដិយំ ។ ឥន្ទ្រិយំ ។ បេ ។ កតតមន្តំ-
 តាហិ អប្បដិយំ ។ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ តាហិ អប្បដិយំ ។

(៩២) កតតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 ចក្ខុន្ទ្រិយំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋ-
 ត្ថិតំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ តាហិ ឥន្ទ្រិយំ ។

(៩៣) ប្រខាត្ថក្កំ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ-
 តនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះប្រខាត្ថក្កំ ជាសនិទស្សនៈ ។
 ប្រខាត្ថក្កំ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេះប្រ-
 ខាត្ថក្កំ ជាសនិទស្សនៈ ។ ប្រខាត្ថក្កំ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូច-
 ម្តេច ។ សញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ កតតមន្តំ រូបំ តាហិ អនិទស្សនៈ ។

(៩៤) ប្រខាត្ថក្កំ ជាសប្បដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ-
 តនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះប្រខាត្ថក្កំ ជាសប្បដិយៈ ។
 ប្រខាត្ថក្កំ ជាសប្បដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។
 ដោជ្ជតាយតនៈ នេះប្រខាត្ថក្កំ ជាសប្បដិយៈ ។ ប្រខាត្ថក្កំ ជា-
 សប្បដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយំ ។ បេ ។ កតតមន្តំ-
 តាហិ អប្បដិយៈ ។

(៩៥) ប្រខាត្ថក្កំ ជាឥន្ទ្រិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុន្ទ្រិយំ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះប្រខាត្ថក្កំ ជាឥន្ទ្រិយៈ ។
 ប្រខាត្ថក្កំ ជាឥន្ទ្រិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយំ

ឥន្ទ្រិយំ បុរិសិទ្ធិយំ យិវិទិទ្ធិយំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ ពាហិ-
 រំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។
 រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ពាហិរំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។

(៧៤) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន មហាក្ខតំ ។
 ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ
 អដ្ឋង្គិតំ ន មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 មហាក្ខតំ ។ ដោដ្ឋព្វាយតនំ អាចោធាតុ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ
 ពាហិរំ មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន មហា-
 ក្ខតំ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿកាហោ អាហារោ
 ឥន្ទ្រិយំ រូបំ ពាហិរំ ន មហាក្ខតំ ។

(៧៥) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន វិញ្ញតំ ។
 ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ
 អដ្ឋង្គិតំ ន វិញ្ញតំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 វិញ្ញតំ ។ កាយវិញ្ញតំ វិចីវិញ្ញតំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ ពាហិរំ
 វិញ្ញតំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន វិញ្ញតំ ។ រូបា-
 យតនំ ។ បេ ។ កតធឿកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ពាហិរំ ន វិញ្ញតំ ។

បុរិសិទ្ធិយំ វិជ្ជិទ្ធិយំ នេរូបខាត្រេវ ជាត្រៃយំ ។ រូបខាត្រេវ
 មិនមែនជាត្រៃយំនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយតនៈ ។ បេ ។ កតធឿកា-
 ហោ នេរូបខាត្រេវ មិនមែនជាត្រៃយំ ។

(៧៤) រូបខាត្រេវ មិនមែនជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ-
 យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាត្រេវ មិនមែនជាមហាក្ខត ។
 រូបខាត្រេវ ជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ អាចោ-
 ធាតុ នេរូបខាត្រេវ ជាមហាក្ខត ។ រូបខាត្រេវ មិនមែនជាមហា-
 ក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយតនៈ ។ បេ ។ កតធឿកាហោ នេ-
 រូបខាត្រេវ មិនមែនជាមហាក្ខត ។

(៧៥) រូបខាត្រេវ មិនមែនជាវិញ្ញតនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ-
 យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាត្រេវ មិនមែនជាវិញ្ញត ។
 រូបខាត្រេវ ជាវិញ្ញតនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញតំ វិចីវិញ្ញតំ នេ-
 រូបខាត្រេវ ជាវិញ្ញត ។ រូបខាត្រេវ មិនមែនជាវិញ្ញតនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ប្រាយតនៈ ។ បេ ។ កតធឿកាហោ នេរូបខាត្រេវ មិន
 មែនជាវិញ្ញត ។

(៧៧) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន ចិត្តសហគុ ។

ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ

អដ្ឋត្ថិតំ ន ចិត្តសហគុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ

ចិត្តសហគុ ។ កាយវិញ្ញាតិ វចីវិញ្ញាតិ ឥន្ទ្រំ រូបំ

ពាហិរំ ចិត្តសហគុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន

ចិត្តសហគុ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿកាហេ

អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ន ចិត្តសហគុ ។

(៧៨) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន ចិត្តានុបរិ-

វត្ថុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ

រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន ចិត្តានុបរិវត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ

ពាហិរំ ចិត្តានុបរិវត្ថុ កាយវិញ្ញាតិ វចីវិញ្ញាតិ ឥន្ទ្រំ

រូបំ ពាហិរំ ចិត្តានុបរិវត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ

ន ចិត្តានុបរិវត្ថុ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿ-

កាហេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ន ចិត្តានុប-

រិវត្ថុ ។

(៧៧) រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តសហគុនោះ តើដូចម្តេច ។

ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិនមែនជាចិត្ត-

សហគុ ។ រូបខាងក្រៅ ជាចិត្តសហគុនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ

វចីវិញ្ញាតិ នេះរូបខាងក្រៅ ជាចិត្តសហគុ ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែន

ជាចិត្តសហគុនោះ តើដូចម្តេច ។ ច្បាយគនៈ ។ បេ ។ កតធឿកាហេ

ហារ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តសហគុ ។

(៧៨) រូបខាងក្នុង មិនមែនជាចិត្តានុបរិវត្ថុនោះ តើដូចម្តេច ។

ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិនមែនជាចិត្ត-

ានុបរិវត្ថុ ។ រូបខាងក្រៅ ជាចិត្តានុបរិវត្ថុនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយ-

វិញ្ញាតិ វចីវិញ្ញាតិ នេះរូបខាងក្រៅ ជាចិត្តានុបរិវត្ថុ ។ រូបខាងក្រៅ

មិនមែនជាចិត្តានុបរិវត្ថុនោះ តើដូចម្តេច ។ ច្បាយគនៈ ។ បេ ។

កតធឿកាហារ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តានុបរិវត្ថុ ។

(៩៩) កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ឱឡារិកំ ។
 ចក្ខុយាសនំ ។ បេ ។ កាយាយាសនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 អជ្ឈត្តិកំ ឱឡារិកំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 ឱឡារិកំ ។ រូបាយាសនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វាយាសនំ
 ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ឱឡារិកំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ។
 សុខុមំ ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ កតធម្មិកាហោ អាហា-
 ហោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ សុខុមំ ។

(១០០) កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ សន្តិកេ ។
 ចក្ខុយាសនំ ។ បេ ។ កាយាយាសនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 អជ្ឈត្តិកំ សន្តិកេ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 ទ្វិរ ។ ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ កតធម្មិកាហោ អា-
 ហោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ទ្វិរ ។ កតមន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ សន្តិកេ ។ រូបាយាសនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋ-
 ត្វាយាសនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ សន្តិកេ ។

(១០១) កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចក្ខុសម្ពុស្សស្ស ឧវត្ថុ ។
 រូបាយាសនំ ។ បេ ។ កតធម្មិកាហោ អា-
 ហោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ចក្ខុសម្ពុស្សស្ស ឧវត្ថុ ។

(៩៩) ប្រធានក្នុង ជាឧទ្ធរិកហោ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយា-
 សនៈ ។ បេ ។ កាយាយាសនៈ នេះរូបធានក្នុង ជាឧទ្ធរិកៈ ។ រូប
 ធានក្រៅ ជាឧទ្ធរិកនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយាសនៈ ។ បេ ។
 ដោដ្ឋត្វាយាសនៈ នេះរូបធានក្រៅ ជាឧទ្ធរិកៈ ។ រូបធានក្រៅ ជា
 សុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយ ។ បេ ។ កតធម្មិកាហោ នេះ
 រូបធានក្រៅ ជាសុខុមៈ ។

(១០០) ប្រធានក្នុង ជាសន្តិកេនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយា-
 សនៈ ។ បេ ។ កាយាយាសនៈ នេះរូបធានក្នុង ជាសន្តិកេរូប ។ រូប
 ធានក្រៅ ជាទូររូបនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយ ។ បេ ។ កតធម្មិ-
 កាហោ នេះរូបធានក្រៅ ជាទូររូប ។ រូបធានក្រៅ ជាសន្តិកេរូប
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយាសនៈ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វាយាសនៈ នេះរូប
 ធានក្រៅ ជាសន្តិកេរូប ។

(១០១) រូបធានក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុសម្ពុស្សនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ប្រាយាសនៈ ។ បេ ។ កតធម្មិកាហោ នេះ
 រូបធានក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុសម្ពុស្ស ។ ប្រធានក្នុង ជាវត្ថុ

កតមន្ត រូប អជ្ឈត្តតំ ចតុសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។
 ចក្ខុយន្ត ឥន្ទ រូប អជ្ឈត្តតំ ចតុសម្មស្សស្ស
 វត្ថុ ។ កតមន្ត រូប អជ្ឈត្តតំ ចតុសម្មស្សស្ស
 ន វត្ថុ ។ សោតាយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត
 ឥន្ទ រូប អជ្ឈត្តតំ ចតុសម្មស្សស្ស ន វត្ថុ ។

[១០២] កតមន្ត រូប ពាហិរំ ចតុសម្មស្សស្ស
 វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ
 ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។ រូបាយន្ត
 ។ បេ ។ កតជ្ឈីកាហេ អាហារេ ឥន្ទ រូប ពា-
 ហិរំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។ កតមន្ត រូប
 អជ្ឈត្តតំ ចតុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ ចក្ខុយន្ត
 ឥន្ទ រូប អជ្ឈត្តតំ ចតុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កត-
 មន្ត រូប អជ្ឈត្តតំ ចតុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។
 សោតាយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត ឥន្ទ រូប
 អជ្ឈត្តតំ ចតុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។

នៃចតុសម្មស្សស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តនេះ នេះប្រធានក្នុង ជា
 វត្ថុនៃចតុសម្មស្សស្ស ។ ប្រធានក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចតុសម្មស្សស្សនោះ
 តើដូចម្តេច ។ សោតាយន្តនេះ ។ បេ ។ កាយាយន្តនេះ នេះប្រ-
 ធានក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចតុសម្មស្សស្ស ។

[១០២] ប្រធានក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃ
 សញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីចតុសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តនេះ ។ បេ ។ កតជ្ឈីកាហេ
 នេះប្រធានក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ ប្រធានក្នុង ជាវត្ថុ
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តនេះ នេះប្រធានក្នុង
 ជាវត្ថុ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ ប្រធានក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយន្តនេះ ។ បេ ។ កាយាយន្តនេះ នេះ
 ប្រធានក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។

[១០៣] កតមន្តំ រូបំ តាហិវ សោតសម្មស្ស-
 ស្ស ។ បេ ។ យាទសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជីវ្ហា-
 សម្មស្សស្ស ។ បេ ។ កាយសម្មស្សស្ស ឯ វត្ថុ ។
 រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿតាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ តាហិវ កាយសម្មស្សស្ស ឯ វត្ថុ ។ កតមន្តំ
 រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។ កាយា-
 យតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស
 វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស
 ឯ វត្ថុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ ជីវ្ហាយតនំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស ឯ វត្ថុ ។

[១០៤] កតមន្តំ រូបំ តាហិវ កាយសម្មស្ស-
 ដាយ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។
 ចេតនាយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស ឯ វត្ថុ ។
 រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿតាហោ អាហារោ
 ឥន្ទន្តំ រូបំ តាហិវ កាយវិញ្ញាណស្ស ឯ វត្ថុ ។
 កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។

[១០៥] ប្រាជ្ញក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស ។ បេ ។
 នៃឃាទសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃជីវ្ហាសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយសម្មស្ស
 នោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ ភពទ្បិស្តិកហារ នេះរូប
 ខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស ។ រូបខាងក្នុង ជាវត្ថុនៃ
 កាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង ជា
 វត្ថុនៃកាយសម្មស្ស ។ រូបខាងក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ ជីវ្ហាយតនៈ នេះរូប
 ខាងក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស ។

[១០៦] រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃ
 សញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីកាយសម្មស្ស ។ បេ ។
 នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ ភព-
 ទ្បិស្តិកហារ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយវិញ្ញាណ ។
 រូបខាងក្នុង ជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយតនៈ
 ។ បេ ។

កាយាយតន៍ ឥន្ទ្រ រូប អដ្ឋត្ថិត្ត កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត្ត កាយវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។ ចក្ខុយតន៍ ។ បេ ។ ជីវ្ហយតន៍ ឥន្ទ្រ រូប អដ្ឋត្ថិត្ត កាយវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។

[១០៥] កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត្ត ចក្ខុសម្ពុស្សៈ ស្ស ន អារម្មណ៍ ។ ចក្ខុយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ ឥន្ទ្រ រូប អដ្ឋត្ថិត្ត ចក្ខុសម្ពុស្សៈ ស្ស ន អារម្មណ៍ ។ កតមន្ត រូប តាហិវ ចក្ខុសម្ពុស្សៈ ស្ស អារម្មណ៍ ។ រូបាយតន៍ ឥន្ទ្រ រូប តាហិវ ចក្ខុសម្ពុស្សៈ ស្ស អារម្មណ៍ ។ កតមន្ត រូប តាហិវ ។ ចក្ខុសម្ពុស្សៈ ស្ស ន អារម្មណ៍ ។ សត្វាយតន៍ ។ បេ ។ កតមន្ត កាយាយតន៍ ឥន្ទ្រ រូប តាហិវ ចក្ខុសម្ពុស្សៈ ស្ស ន អារម្មណ៍ ។

[១០៦] កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត្ត ចក្ខុសម្ពុស្សៈ ជាយ វេទនាយ ។ បេ ។ សត្វាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ន អារម្មណ៍ ។ ចក្ខុយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ ឥន្ទ្រ រូប អដ្ឋត្ថិត្ត ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ន អារម្មណ៍ ។

នេរុបខាធិក្ខន្ធ ជាវត្ថុ វៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូបខាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាវត្ថុ វៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតន៍ ។ បេ ។ ជីវ្ហយតន៍ នេរុបខាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាវត្ថុ វៃកាយវិញ្ញាណ ។

[១០៧] រូបខាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចក្ខុសម្ពុស្សៈ នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ នេរុបខាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចក្ខុសម្ពុស្សៈ ។ រូបខាធិក្ខន្ធ ជាអារម្មណ៍ វៃចក្ខុសម្ពុស្សៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតន៍ នេរុបខាធិក្ខន្ធ ជាអារម្មណ៍ វៃចក្ខុសម្ពុស្សៈ ។ រូបខាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចក្ខុសម្ពុស្សៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សត្វាយតន៍ ។ បេ ។ កតមន្ត កាយាយតន៍ នេរុបខាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចក្ខុសម្ពុស្សៈ ។

[១០៨] រូបខាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃវេទនា ។ បេ ។ វៃសញ្ញា ។ បេ ។ វៃចេតនា ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្សៈ ។ បេ ។ វៃចក្ខុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ នេរុបខាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។

កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចតុវិញ្ញាណស្ស អារម្មណំ ។
 រូបាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ចតុវិញ្ញាណស្ស អា-
 រម្មណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចតុវិញ្ញាណស្ស ន
 អារម្មណំ ។ សន្ទាយតនំ ។ បេ ។ កតឡីតារោ
 អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ចតុវិញ្ញាណស្ស ន
 អារម្មណំ ។

[១០៧] កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តតំ សោតសម្មស្ស-
 ស្ស ។ បេ ។ យានសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជីវ្ហ-
 សម្មស្សស្ស ។ បេ ។ កាយសម្មស្សស្ស ន អា-
 រម្មណំ ។ ចតុរាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
 ឥន្ទ្រំ រូបំ អជ្ឈត្តតំ កាយសម្មស្សស្ស ន អារម្ម-
 ណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ កាយសម្មស្សស្ស
 អារម្មណំ ។ ដោដ្ឋន្ទាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ
 កាយសម្មស្សស្ស អារម្មណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពា-
 ហិរំ កាយសម្មស្សស្ស ន អារម្មណំ ។ រូបាយតនំ
 ។ បេ ។ កតឡីតារោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពា-
 ហិរំ កាយសម្មស្សស្ស ន អារម្មណំ ។

រូបាធិក្រៅ ជាអារម្មណ៍ នៃចតុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 រូបាយតនៈ នេះរូបាធិក្រៅ ជាអារម្មណ៍ នៃចតុវិញ្ញាណ ។ រូប
 ាធិក្រៅ មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃចតុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 សន្ទាយតនៈ ។ បេ ។ ភពឡីត្តិកហារ នេះរូបាធិក្រៅ មិនមែន
 ជាអារម្មណ៍ នៃចតុវិញ្ញាណ ។

[១០៨] រូបាធិក្រៅ មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃសោតសម្មស្ស
 ។ បេ ។ នៃយានសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃជីវ្ហសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយ-
 សម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុរាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ
 នេះរូបាធិក្រៅ មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្មស្ស ។ រូបាធិក្រៅ
 ជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋន្ទាយតនៈ
 នេះរូបាធិក្រៅ ជាអារម្មណ៍នៃកាយសម្មស្ស ។ រូបាធិក្រៅ មិន
 មែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ
 ។ បេ ។ ភពឡីត្តិកហារ នេះរូបាធិក្រៅ មិនមែនជាអារម្មណ៍
 នៃកាយសម្មស្ស ។

[១០៦] តតមង្គ រូប អដ្ឋត្ថិត កាយសម្ពុស្ស-
 ដាយ វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។
 ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។
 ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត ឥន្ទ្រ រូប
 អដ្ឋត្ថិត កាយវិញ្ញាណស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។ តត-
 មង្គ រូប ពាហ៍ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍ ។
 ដោជ្ជតាយន្ត ឥន្ទ្រ រូប ពាហ៍ កាយវិញ្ញាណស្ស
 អារម្មណ៍ ។ តតមង្គ រូប ពាហ៍ កាយវិញ្ញាណ-
 ស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ តត-
 ឡីកាហេ អហារហេ ឥន្ទ្រ រូប ពាហ៍ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។

[១០៧] តតមង្គ រូប ពាហ៍ ឧ ចក្ខុយន្ត ។
 រូបាយន្ត ។ បេ ។ តតឡីកាហេ អហារហេ ឥន្ទ្រ
 រូប ពាហ៍ ឧ ចក្ខុយន្ត ។ តតមង្គ រូប អដ្ឋ-
 ត្ថិត ចក្ខុយន្ត ។ យំ ចក្ខុ ចក្ខុ មហាក្ខតាន់
 ឧបាទាយ បសាដា ។ បេ ។ សុញ្ញា តាមោបេ-
 សោ ឥន្ទ្រ រូប អដ្ឋត្ថិត ចក្ខុយន្ត ។

[១០៨] រូបខន្ត្រ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃវេយា ។ បេ ។
 វៃសញ្ញា ។ បេ ។ វៃចក្ខុនា ដែលកើតអំពីកាយសម្ពុស្ស ។ បេ ។
 វៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តនៈ ។ បេ ។ កាយ-
 យន្តនៈ នេះរូបខន្ត្រ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូប
 ខន្ត្រ ជាអារម្មណ៍ វៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោជ្ជ-
 តាយន្តនៈ នេះរូបខន្ត្រ ជាអារម្មណ៍ វៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូប
 ខន្ត្រ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 រូបាយន្តនៈ ។ បេ ។ តតឡីកាហេ នេះរូបខន្ត្រ មិនមែនជា
 អារម្មណ៍ វៃកាយវិញ្ញាណ ។

[១០៩] រូបខន្ត្រ មិនមែនជាចក្ខុយន្តនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ រូបាយន្តនៈ ។ បេ ។ តតឡីកាហេ នេះរូបខន្ត្រ
 មិនមែនជាចក្ខុយន្តនោះ ។ រូបខន្ត្រ ជាចក្ខុយន្តនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្ត គឺប្រសាទ កាស្រ័យមហាក្ខតខន្ត្រ ។ បេ ។
 ហៅថាស្រក់ខន្ត្រ គឺបាន នេះរូបខន្ត្រ ជាចក្ខុយន្តនោះ ។

កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត ១ ចត្វាយតន៍ ។ សោតាយ-
តន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ ឥន្ទ រូប អដ្ឋត្ថិត ១
ចត្វាយតន៍ ។

[១១០] កតមន្ត រូប តាហិរី ១ សោតាយ-
តន៍ ។ បេ ។ ឈាយាយតន៍ ។ បេ ។ ឈាយាយតន៍
។ បេ ។ កាយាយតន៍ ។ រូបាយតន៍ ។ បេ ។ កតមន្ត-
កាយាយតន៍ ។ ឥន្ទ រូប តាហិរី ១ កាយាយ-
តន៍ ។ កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត កាយាយតន៍ ។
យោ កាយោ ចត្ថន្ត មហាក្ខតាន៍ ឧបាទាយ ប-
សាទោ ។ បេ ។ សុត្តោ តាហិរីសោ ឥន្ទ រូប
អដ្ឋត្ថិត កាយាយតន៍ ។ កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត-
តន៍ ១ កាយាយតន៍ ។ ចត្វាយតន៍ ។ បេ ។ ឈាយ-
តន៍ ឥន្ទ រូប អដ្ឋត្ថិត ១ កាយាយតន៍ ។

[១១១] កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត ១ រូបាយត-
ន៍ ។ ចត្វាយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ ឥន្ទ រូប
អដ្ឋត្ថិត ១ រូបាយតន៍ ។ កតមន្ត រូប តាហិរី រូបាយ-
តន៍ ។ យំ រូប ចត្ថន្ត មហាក្ខតាន៍ ឧបាទាយ

រូបាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាត្រាយតន៍នោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយតន៍
។ បេ ។ កាយាយតន៍ នេះរូបាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាត្រាយតន៍ ។

[១១២] រូបាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាសោតាយតន៍ ។ បេ ។ មិន
មែនជាឈាយតន៍ ។ បេ ។ មិនមែនជាឈាយតន៍ ។ បេ ។ មិន
មែនជាត្រាយតន៍នោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតន៍ ។ បេ ។ កត-
មន្តកាយាយតន៍ នេះរូបាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាត្រាយតន៍ ។ រូបាធិក្ខន្ធ
ជាត្រាយតន៍នោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយតន៍ គឺប្រសាទ កាស្រ័យ
មហាក្ខតាន៍ ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកនេះក៏បាន នេះរូបាធិក្ខន្ធ
ជាត្រាយតន៍ ។ រូបាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាត្រាយតន៍នោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្វាយតន៍ ។ បេ ។ ឈាយតន៍ នេះរូបាធិក្ខន្ធ មិនមែនជា
ត្រាយតន៍ ។

[១១៣] រូបាធិក្ខន្ធ មិនមែនជាត្រាយតន៍នោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្វាយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ នេះរូបាធិក្ខន្ធ
មិនមែនជាត្រាយតន៍ ។ រូបាធិក្ខន្ធ ជាត្រាយតន៍នោះ តើដូច
ម្តេច ។ រូបាយតន៍ គឺវិធីនៃស្ម័គ្រ កាស្រ័យមហាក្ខតាន៍ ៤ ។ បេ ។

វិស្វាលោក ។ បេ ។ រូបធាតុបេសា ឥន្ទ្រ រូប តាហិរ
 រូបាយន្ត ។ កតមន្ត រូប តាហិរ ឯ រូបាយន្ត
 ឯ ។ សត្វាយន្ត ។ បេ ។ កតធម្មិកាភេ អាហារភេ
 ឥន្ទ្រ រូប តាហិរ ឯ រូបាយន្ត ។

[១១២] កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត ឯ សត្វាយ-
 ន្ត ។ បេ ។ ឯ កត្វាយន្ត ។ បេ ។ ឯ រសាយ-
 ន្ត ។ បេ ។ ឯ ដោដ្ឋញ្ចាយន្ត ។ ចត្វាយន្ត
 ។ បេ ។ កាយាយន្ត ឥន្ទ្រ រូប អដ្ឋត្ថិត ឯ
 ដោដ្ឋញ្ចាយន្ត ។ កតមន្ត រូប តាហិរ ដោដ្ឋញ្ចា-
 យន្ត ។ បេវិធាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ចធាតុបេសា
 ឥន្ទ្រ រូប តាហិរ ដោដ្ឋញ្ចាយន្ត ។ កតមន្ត រូប
 តាហិរ ឯ ដោដ្ឋញ្ចាយន្ត ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។
 កតធម្មិកាភេ អាហារភេ ឥន្ទ្រ រូប តាហិរ ឯ
 ដោដ្ឋញ្ចាយន្ត ។

[១១៣] កតមន្ត រូប តាហិរ ឯ ចត្វធាតុ ។
 រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតធម្មិកាភេ អាហារភេ ឥន្ទ្រ រូប
 តាហិរ ឯ ចត្វធាតុ ។ កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត
 ចត្វធាតុ ។ ចត្វាយន្ត ឥន្ទ្រ រូប អដ្ឋត្ថិត

ហៅថាបូជានុក្កំបាទ នេះរូបខាងក្រៅ ជាបូជាយន្ត ។ រូបខាងក្រៅ
 មិនមែនជាបូជាយន្តនោះ តើដូចម្ដេច ។ សត្វាយន្ត ។ បេ ។
 ភពឡិក្កិកហារ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាបូជាយន្ត ។

[១១៤] រូបខាងក្នុង មិនមែនជាសត្វាយន្ត ។ បេ ។ មិនមែន
 ជាត្វាយន្ត ។ បេ ។ មិនមែនជាសាយន្ត ។ បេ ។ មិនមែន
 ជាដោដ្ឋញ្ចាយន្តនោះ តើដូចម្ដេច ។ ចត្វាយន្ត ។ បេ ។ កាយា-
 យន្ត នេះរូបខាងក្នុង មិនមែនជាដោដ្ឋញ្ចាយន្ត ។ រូបខាងក្រៅ ជា
 ដោដ្ឋញ្ចាយន្តនោះ តើដូចម្ដេច ។ បេវិធាតុ ។ បេ ។ ហៅថាដោ-
 ដ្ឋញ្ចានុក្កំបាទ នេះរូបខាងក្រៅ ជាដោដ្ឋញ្ចាយន្ត ។ រូបខាងក្រៅ
 មិនមែនជាដោដ្ឋញ្ចាយន្តនោះ តើដូចម្ដេច ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។
 ភពឡិក្កិកហារ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាដោដ្ឋញ្ចាយន្ត ។

[១១៥] រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចត្វធាតុនោះ តើដូចម្ដេច ។
 រូបាយន្ត ។ បេ ។ ភពឡិក្កិកហារ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចត្វធាតុ ។
 រូបខាងក្នុង ជាចត្វធាតុនោះ តើដូចម្ដេច ។ ចត្វាយន្ត នេះរូបខាងក្នុង

អប្បករណ៍ ប្រាសាទ្រព្យ ពិសេស

ចតុរាតុ ។ ចតុរាតុ រូប អដ្ឋត្ថិតំ ឈ ចតុរ-
នាតុ ។ សោតាយនំ ។ បេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទ្រ
រូប អដ្ឋត្ថិតំ ឈ ចតុរនាតុ ។

[១១២] កតមន្ត រូប តាហិ ឈ សោតនាតុ
។ បេ ។ ឈ យាននាតុ ។ បេ ។ ឈ ជិហ្គនាតុ ។ បេ ។
ឈ កាយនាតុ ។ រូបាយនំ ។ បេ ។ កតធីតា-
រោ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូប តាហិ ឈ កាយនាតុ ។
កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិតំ កាយនាតុ ។ កាយាយ-
នំ ឥន្ទ្រ រូប អដ្ឋត្ថិតំ កាយនាតុ ។ កតមន្ត
រូប អដ្ឋត្ថិតំ ឈ កាយនាតុ ។ ចតុរាយនំ
។ បេ ។ ជិហ្គយនំ ឥន្ទ្រ រូប អដ្ឋត្ថិតំ ឈ កា-
យនាតុ ។

[១១៣] កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិតំ ឈ រូបនាតុ ។
ចតុរាយនំ ។ បេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទ្រ រូប
អដ្ឋត្ថិតំ ឈ រូបនាតុ ។ កតមន្ត រូប តាហិ
រូបនាតុ ។ រូបាយនំ ឥន្ទ្រ រូប តាហិ រូបនាតុ ។
កតមន្ត រូប តាហិ ឈ រូបនាតុ ។ សន្មាយនំ
។ បេ ។ កតធីតារោ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូប តា-
ហិ ឈ រូបនាតុ ។

អប្បករណ៍ ប្រាសាទ្រព្យ ពិសេស

ជាតុនាតុ ។ រូបនាតុ មិនមែនជាចតុរនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។
សោតាយនំ ។ បេ ។ កាយាយនំ ។ នេះរូបនាតុ មិនមែនជា
ចតុរនាតុ ។

[១១៤] រូបនាតុ មិនមែនជាសោតនាតុ ។ បេ ។ មិនមែន
ជាយាននាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជាជិហ្គនាតុ ។ បេ ។ មិនមែន
ជាកាយនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយនំ ។ បេ ។ កត-
ធីតារោ នេះរូបនាតុ មិនមែនជាកាយនាតុ ។ រូបនាតុ
ជាកាយនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយនំ ។ នេះរូបនាតុ ជា
កាយនាតុ ។ រូបនាតុ មិនមែនជាកាយនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។
ចតុរាយនំ ។ បេ ។ ជិហ្គយនំ ។ នេះរូបនាតុ មិនមែនជា
កាយនាតុ ។

[១១៥] រូបនាតុ មិនមែនជារូបនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុរ-
យនំ ។ បេ ។ កាយាយនំ ។ នេះរូបនាតុ មិនមែនជារូបនាតុ ។
រូបនាតុ ជារូបនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយនំ ។ នេះរូបនាតុ
ជារូបនាតុ ។ រូបនាតុ មិនមែនជារូបនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្មា-
យនំ ។ បេ ។ កតធីតារោ នេះរូបនាតុ មិនមែនជារូបនាតុ ។

[១០៦] បេរោមន្ត រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន សេដ្ឋ-
 ធាតុ ។ បេ ។ ន កត្តាយតនំ ។ បេ ។ ន វស្សធាតុ ។ បេ ។
 ន ដោដ្ឋព្វធាតុ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយា-
 យតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន ដោដ្ឋព្វធាតុ ។
 កកមន្តំ រូបំ តាហិ ដោដ្ឋព្វធាតុ ។ ដោដ្ឋព្វាយ-
 តនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ តាហិ ដោដ្ឋព្វធាតុ ។ កកមន្តំ
 រូបំ តាហិ ន ដោដ្ឋព្វធាតុ ។ វត្ថាយតនំ ។ បេ ។
 កតាធិតាហេ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ តាហិ ន
 ដោដ្ឋព្វធាតុ ។

[១០៧] កកមន្តំ រូបំ តាហិ ន ចត្តុទ្រិយំ ។
 វត្ថាយតនំ ។ បេ ។ កតាធិតាហេ អាហារោ ឥន្ទ្រំ
 រូបំ តាហិ ន ចត្តុទ្រិយំ ។ កកមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិ-
 តំ ចត្តុទ្រិយំ ។ យំ ចត្តុំ ចត្តង្គំ មហាក្ខតានំ
 ខុចាធាយ មសាមោ ។ បេ ។ សុត្តោ កាហេបេ-
 សោ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចត្តុទ្រិយំ ។ កកមន្តំ
 រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន ចត្តុទ្រិយំ ។ សោតាយតនំ
 ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន
 ចត្តុទ្រិយំ ។

[១១៦] បេរោមន្ត មិនមែនជាសព្វធាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជា
 គន្ធាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជាវស្សធាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជាដោដ្ឋព្វធាតុ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះបេរោម-
 ន្ត មិនមែនជាដោដ្ឋព្វធាតុ ។ បេរោមន្ត ជាដោដ្ឋព្វធាតុនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ នេះបេរោមន្ត ជាដោដ្ឋព្វធាតុ ។ បេ
 រោមន្ត មិនមែនជាដោដ្ឋព្វធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ វត្ថាយតនៈ
 ។ បេ ។ កតាធិតាហេ នេះបេរោមន្ត មិនមែនជាដោដ្ឋព្វធាតុ ។

[១១៧] បេរោមន្ត មិនមែនជាចត្តុទ្រិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 វត្ថាយតនៈ ។ បេ ។ កតាធិតាហេ នេះបេរោមន្ត មិនមែនជា
 ចត្តុទ្រិយៈ ។ បេរោមន្ត ជាចត្តុទ្រិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តុណា
 គឺប្រសាទ តាម្រឹយមហោក្ខតានំ ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះបេរោមន្ត ជាចត្តុទ្រិយៈ ។ បេរោមន្ត មិនមែនជាចត្តុទ្រិយៈនោះ
 តើដូចម្តេច ។ សោតាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះបេរោម-
 ន្ត មិនមែនជាចត្តុទ្រិយៈ ។

[១១៦] កតតម្ពន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន លោភិទ្ធិយំ
 ។ វេ ។ ន យាទិទ្ធិយំ ។ វេ ។ ន ជីវិទ្ធិយំ
 ។ វេ ។ ន កាយិទ្ធិយំ ។ វុតាយតនំ ។ វេ ។
 កតតធិកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ន
 កាយិទ្ធិយំ ។ កតតម្ពន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយិទ្ធិ-
 យំ ។ យោ កាយោ ចតុន្នំ មហាក្ខតានំ ឧបាទា-
 យេ វសាដោ ។ វេ ។ សុញ្ញោ កាយោវេសោ
 ឥន្ទ្រំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយិទ្ធិយំ ។ កតតម្ពន្តំ រូបំ
 អជ្ឈត្តិកំ ន កាយិទ្ធិយំ ។ ចក្ខុយតនំ ។ វេ ។
 ជីវ្ហយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ន កាយិទ្ធិយំ ។

[១១៧] កតតម្ពន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ន ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។
 ចក្ខុយតនំ ។ វេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 អជ្ឈត្តិកំ ន ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។ កតតម្ពន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។ យំ ឥន្ទ្រិយា ឥន្ទ្រិលិង្គំ ឥន្ទ្រិធិបត្តំ ឥន្ទ្រិ-
 កុត្តំ ឥន្ទ្រាគរេហ្ម ឥន្ទ្រត្ថំ ឥន្ទ្រភារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 ពាហិរំ ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។ កតតម្ពន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន ឥន្ទ្រិ-
 ទ្ធិយំ ។ វុតាយតនំ ។ វេ ។ កតតធិកាហោ អា-
 ហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ន ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។

[១១៨] រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាសេតិវ្តិយ ។ វេ ។ បិណ
 មែនជាមាទិទ្ធិយ ។ វេ ។ មិនមែនជាជីវិទ្ធិយ ។ វេ ។ បិណមា
 ជាតាយិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ វុតាយតនៈ ។ វេ ។ កត-
 តធិកាហោ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាតាយិទ្ធិយ ។ រូបខាងក្នុង
 ជាតាយិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យ
 មហាក្ខតានំ ៤ ។ វេ ។ ហៅជាស្រកុំនេះក៏បាន នេះរូបខាង
 ក្នុង ជាតាយិទ្ធិយ ។ រូបខាងក្នុង មិនមែនជាតាយិទ្ធិយនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ វេ ។ ជីវ្ហយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង
 មិនមែនជាតាយិទ្ធិយ ។

[១១៩] រូបខាងក្នុង មិនមែនជាឥន្ទ្រិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុយតនៈ ។ វេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុងមិនមែនជាឥន្ទ្រិ-
 ទ្ធិយ ។ រូបខាងក្រៅ ជាឥន្ទ្រិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ទ្រង់
 ព្រាយជាស្រ្តី គ្រឿងវិណាំជាស្រ្តី តិរិយជាស្រ្តី អាសាជាស្រ្តី បំបាំ
 ជាស្រ្តី ភាពជាស្រ្តី ណា បេសស្រ្តី នេះរូបខាងក្រៅ ជាឥន្ទ្រិទ្ធិយ ។
 រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាឥន្ទ្រិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ វុតាយតនៈ
 ។ វេ ។ កតតធិកាហោ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាឥន្ទ្រិទ្ធិយ ។

(១២០) កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តតំ ឧ បុរិសន្ត្រិយំ ។
 ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ វេទន្តំ
 រូបំ អជ្ឈត្តតំ ឧ បុរិសន្ត្រិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ តាហិ
 បុរិសន្ត្រិយំ ។ យំ បុរិសស្ស បុរិសលិង្គំ បុរិស-
 ធិមិត្តំ បុរិសគុត្តំ បុរិសាគម្មេរ បុរិសត្តំ បុរិសកា-
 រោ វេទន្តំ រូបំ តាហិ បុរិសន្ត្រិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 តាហិ ឧ បុរិសន្ត្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។
 កតត្ថីកាកោ អាហារោ វេទន្តំ រូបំ តាហិ ឧ បុរិ-
 សន្ត្រិយំ ។

(១២១) កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តតំ ឧ ជីវិតន្ត្រិយំ ។
 ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ វេទន្តំ រូបំ
 អជ្ឈត្តតំ ឧ ជីវិតន្ត្រិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ តាហិ
 ជីវិតន្ត្រិយំ ។ យោ ភេសំ រូចនំ ចម្ហានំ ភាយុ មិត្ត-
 យមនា យាមនា វិយាមនា វត្ថុនា ចាលនា ជីវិត-
 ជីវិតន្ត្រិយំ វេទន្តំ រូបំ តាហិ ជីវិតន្ត្រិយំ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ តាហិ ឧ ជីវិតន្ត្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។
 កតត្ថីកាកោ អាហារោ វេទន្តំ រូបំ តាហិ ឧ ជីវិ-
 តន្ត្រិយំ ។

(១២០) រូបាធិក្កំ មិនមែនជាបុរិសន្ត្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបាធិក្កំ មិនមែនជាបុរិស-
 ន្ត្រិយ ។ រូបាធិក្ក្រ ជាបុរិសន្ត្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ទ្រង់ព្រាយ
 ជាបុរស គ្រឿងចំណាំជាបុរស កិរិយាជាបុរស អាគារជាបុរស លំ-
 នាំជាបុរស ភាពជាបុរស ណា របស់បុរស នេះរូបាធិក្ក្រ ជាបុរិ-
 សន្ត្រិយ ។ រូបាធិក្ក្រ មិនមែនជាបុរិសន្ត្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។
 ព្រាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថីកាកោ នេះរូបាធិក្ក្រ មិនមែនជា
 បុរិសន្ត្រិយ ។

(១២១) រូបាធិក្កំ មិនមែនជាជីវិតន្ត្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបាធិក្កំ មិនមែនជាជីវិត-
 ន្ត្រិយ ។ រូបាធិក្ក្រ ជាជីវិតន្ត្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ភាយុ
 ការបិទនៅ ការដាយឈឺយូរ ការស្ងប់នៅ ការកើតនៅ ការប្រព្រឹត្ត
 នៅ ការស្លាប់ គឺជីវិត ជីវិតន្ត្រិយ ណា ខែរូបធម៌ទាំងនោះ នេះរូប
 ាធិក្ក្រ ជាជីវិតន្ត្រិយ ។ រូបាធិក្ក្រ មិនមែនជាជីវិតន្ត្រិយនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ព្រាយតនៈ ។ បេ ។ កតត្ថីកាកោ នេះរូបាធិក្ក្រ
 មិនមែនជាជីវិតន្ត្រិយ ។

[១៥២] កតតម្កលំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន កាយ-
វិញ្ញាតិ ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន កាយវិញ្ញាតិ ។ កតតម្កលំ
រូបំ ពាហិរំ កាយវិញ្ញាតិ ។ យា កុសលចិត្តស្ស
វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាកតចិត្តស្ស វា អត-
ត្តមន្តស្ស វា មជ្ឈត្តមន្តស្ស វា អាលោកេន្តស្ស វា
វិលោកេន្តស្ស វា សម្មិញ្ញន្តស្ស វា មសារេន្តស្ស វា
កាយស្ស ជម្ពុនា សន្ទម្ពុនា សន្ទម្ពុតត្តំ វិញ្ញាតិ
វិញ្ញាបនា វិញ្ញាបិតតត្តំ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិរំ កាយវិញ-
្ញាតិ ។ កតតម្កលំ រូបំ ពាហិរំ ច កាយវិញ្ញាតិ ។ រូបា-
យតនំ ។ បេ ។ កតតទ្បិកាហេ កាហាហេ ឥន្ទំ រូបំ
ពាហិរំ ន កាយវិញ្ញាតិ ។

[១៥៣] កតតម្កលំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ន វិចីវិញ្ញាតិ ។
ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ
អដ្ឋង្គិតំ ន វិចីវិញ្ញាតិ ។ កតតម្កលំ រូបំ ពាហិរំ
វិចីវិញ្ញាតិ ។ យា កុសលចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្ត-
ស្ស វា អព្យាកតចិត្តស្ស វា វាចា ភិក ព្យាប្បជា
ឧទីវណំ យោសោ យោសកម្មំ វាចា វិចីវេកេនា

[១៥៤] ប្រខាងក្នុង មិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិទេ តើដូចម្តេច ។
ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះប្រខាងក្នុង មិនមែនជា
កាយវិញ្ញាតិ ។ ប្រខាងក្រៅ ជាវិចីវិញ្ញាតិទេ តើដូចម្តេច ។
ការទប់កាយ ការគំទ្រកាយ ការទប់ខ័លកាយ ការគំរើកាយ
អាការញ្ចង់កាយឲ្យតំរើក ភាពនៃការញ្ចង់កាយឲ្យតំរើក ណា នៃ
បុគ្គលមានចិត្តជាតុសលក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យា-
គ្រឹតក្តី កាលឈានទៅមុខក្តី កាលឈានថយក្រោយក្តី កាល
សំឡឹងមើលក្តី កាលគ្រឡេកមើលក្តី កាលបត់ចូលក្តី កាលលេចញក្តី
នេះប្រខាងក្រៅ ជាវិចីវិញ្ញាតិ ។ ប្រខាងក្រៅ មិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិ
នោះ តើដូចម្តេច ។ ច្បាយតនៈ ។ បេ ។ កតតទ្បិកាហា នេះប្រ-
ខាងក្រៅ មិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិ ។

[១៥៥] ប្រខាងក្នុង មិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិទេ តើដូចម្តេច ។ ចត្វា-
យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះប្រខាងក្នុង មិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិ ។
ប្រខាងក្រៅ ជាវិចីវិញ្ញាតិទេ តើដូចម្តេច ។ វាចា សំដី គន្លងពាក្យ
កាលកាល ការគិតគង់ គន្លងការគិតគង់ វាចា វិចីវេកេ នា នៃ
បុគ្គលមានចិត្តជាតុសលក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យាគ្រឹតក្តី

អយំ វុទ្ធិនំ វាហា យោ ធម្មេវ វាហា វេ វិញ្ញាតិ វិញ្ញា-
 បទា វិញ្ញាបន្តំ ឥន្ទ្រំ រូបំ តាហិរំ វិចីវិញ្ញាតិ ។
 កតមន្តំ រូបំ តាហិរំ ន វិចីវិញ្ញាតិ ។ រូបាយតនំ
 ។ បេ ។ កតធម្មិកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ តា-
 ហិរំ ន វិចីវិញ្ញាតិ ។

[១២២] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន អាគាស-
 ធាតុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ
 រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន អាគាសធាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ
 តាហិរំ អាគាសធាតុ ។ យោ អាគាសោ អាគា-
 សភតំ អយំ អយតតំ វិវេកំ វិវេកតំ អសម្ពុដ្ឋំ ចត្វ-
 ហិ មហាក្កតេហិ ឥន្ទ្រំ រូបំ តាហិរំ អាគាសធាតុ ។
 កតមន្តំ រូបំ តាហិរំ ន អាគាសធាតុ ។ រូបាយ-
 តនំ ។ បេ ។ កតធម្មិកាហោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 តាហិរំ ន អាគាសធាតុ ។

[១២៣] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន អាចា-
 ធាតុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ
 រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន អាចាធាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ តាហិរំ
 អាចាធាតុ ។ យំ អាចោ អាចោភតំ សិលេហា

នេហៅថា វាហា បុរេវេវការកប្រើសំបី ការក្រប្រើសំបីឲ្យសម្រេច
 កតនៃការក្រប្រើសំបីឲ្យសម្រេច នេះប្រឆាំងប្រា ជាវិចីវិញ្ញាតិ ។ រូប-
 ភវក្រៅ មិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិទេ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។
 កតឡើងវិញ ។ នេះប្រឆាំងប្រា មិនមែនជាវិចីវិញ្ញាតិ ។

[១២៤] រូបភវក្កនំ មិនមែនជាអាគាសធាតុនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបភវក្កនំ មិន
 មែនជាអាគាសធាតុ ។ រូបភវក្កនំ ជាអាគាសធាតុនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ កន្លែងណា ដែលមិនអាចក្លាយជាអាគាស ទីនៃភវក្កនំ
 ទីអាគាស ទីនោះ ពលមិនចេះពាល់ដោយមហាក្កតាំង ៤ នេះរូបភវ-
 ក្កនំ ជាអាគាសធាតុ ។ រូបភវក្កនំ មិនមែនជាអាគាសធាតុនោះ
 តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កតឡើងវិញ ។ នេះរូបភវក្កនំ
 មិនមែនជាអាគាសធាតុ ។

[១២៥] រូបភវក្កនំ មិនមែនជាអាប្រាធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបភវក្កនំ មិនមែន
 ជាអាប្រាធាតុ ។ រូបភវក្កនំ ជាអាប្រាធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។
 សភាពជាទឹក ការកាំងនៅទីទឹក សភាពដែលស្មើម្រាប

សិលាចារឹក តាមរយៈ រូបស្សី ឥណ្ឌូ រូប តាមរិះ
 អាចារ្យ ។ តាមរយៈ រូប តាមរិះ ១ អាចារ្យ-
 ចារ្យ ។ រូបយន្ត ។ បេ ។ តាមរយៈ តាមរិះ អា-
 ចារ្យ ឥណ្ឌូ រូប តាមរិះ ១ អាចារ្យ ។

(១២៦) តាមរយៈ រូប អង្គភាព រូបស្សី ១
 លហុតា ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ តាមរយៈ ឥណ្ឌូ
 រូប អង្គភាព រូបស្សី ១ លហុតា ។ តាមរយៈ
 តាមរិះ រូបស្សី លហុតា ។ យា រូបស្សី លហុតា
 លហុតា លហុតា លហុតា អង្គភាព អង្គ-
 ភាព ឥណ្ឌូ រូប តាមរិះ រូបស្សី លហុតា ។ តាម-
 រយៈ រូប តាមរិះ រូបស្សី ១ លហុតា ។ រូបយន្ត
 ។ បេ ។ តាមរយៈ តាមរិះ អាចារ្យ ឥណ្ឌូ រូប តា-
 មរិះ រូបស្សី ១ លហុតា ។

(១២៧) តាមរយៈ រូប អង្គភាព រូបស្សី ១
 មុនុតា ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ តាមរយៈ ឥណ្ឌូ
 រូប អង្គភាព រូបស្សី ១ មុនុតា ។ តាមរយៈ
 រូប តាមរិះ រូបស្សី មុនុតា ។ យា រូបស្សី
 មុនុតា មុនុតា អង្គភាព អង្គភាព ឥណ្ឌូ

តាមរយៈ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ
 តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ
 តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ
 តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ
 តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ

(១២៨) រូបភាព មិនមែនជា រូបស្សី តាមរិះ តាមរិះ
 មុន ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ តាមរយៈ ឥណ្ឌូ មិន
 មែនជា រូបស្សី តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ
 តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ
 តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ
 តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ

(១២៩) រូបភាព មិនមែនជា រូបស្សី តាមរិះ តាមរិះ
 មុន ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ តាមរយៈ ឥណ្ឌូ មិន
 មែនជា រូបស្សី តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ
 តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ
 តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ តាមរិះ

រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស មុត្តតា ។ កតមន្តំ រូបំ ពា-
ហិរំ រូបស្ស ន មុត្តតា ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។
កតទ្បីតារោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស
ន មុត្តតា ។

[១២៤] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ រូបស្ស ន
កម្មញ្ញតា ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយ-
តនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ រូបស្ស ន កម្មញ្ញតា ។
កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ យា
រូបស្ស កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញត្ថំ កម្មញ្ញតារោ ឥន្ទន្តំ
រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ កតមន្តំ រូបំ
ពាហិរំ រូបស្ស ន កម្មញ្ញតា ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។
កតទ្បីតារោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស
ន កម្មញ្ញតា ។

[១២៥] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ រូបស្ស ន
ឧបចយោ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ រូបស្ស ន ឧបចយោ ។
កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស ឧបចយោ ។ យោ
អាយតនានំ អាចយោ សោ រូបស្ស ឧបចយោ

នេះរូបខាងក្រៅ ជាប្រសព្វមុត្តតា ។ រូបខាងក្រៅ បិទបិទជាប្រសព្វ
មុត្តតានោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បីតារោ
នេះរូបខាងក្រៅ បិទបិទជាប្រសព្វមុត្តតា ។

[១២៦] រូបខាងក្នុង មិនមែនជាប្រសព្វកម្មញ្ញតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិន
មែនជាប្រសព្វកម្មញ្ញតា ។ រូបខាងក្រៅ ជាប្រសព្វកម្មញ្ញតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ភាគត្រូវដល់ការស្និទ្ធ ការភ័យភ័យឆ្ងល់ ភាគត្រូវស្និទ្ធការ
ស្និទ្ធការ ណា នៃរូប នេះរូបខាងក្រៅ ជាប្រសព្វកម្មញ្ញតា ។ រូបខាង
ក្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វកម្មញ្ញតានោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ
។ បេ ។ កតទ្បីតារោ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វកម្មញ្ញតា ។

[១២៧] រូបខាងក្នុង មិនមែនជាប្រសព្វបឋមនោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង មិន
មែនជាប្រសព្វបឋមនោះ ។ រូបខាងក្រៅ ជាប្រសព្វបឋមនោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ការសន្សំ ណា នៃភ្នែកអាយតនៈ នោះឈ្មោះថាការសន្សំ

ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិ រូបស្ស ឧបទយោ ។ តតមន្ទ្រ
 រូបំ តាហិ រូបស្ស ន ឧបទយោ ។ រូបាយតនំ
 ។ បេ ។ តតឡីតាកោ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូបំ តា-
 ហិ រូបស្ស ន ឧបទយោ ។

[១៣០] តតមន្ទ្រ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន
 សន្តតិ ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ តាយាយតនំ
 ឥន្ទ្រ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន សន្តតិ ។ តត-
 មន្ទ្រ រូបំ តាហិ រូបស្ស សន្តតិ ។ យោ រូបស្ស
 ឧបទយោ សា រូបស្ស សន្តតិ ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិ
 រូបស្ស សន្តតិ ។ តតមន្ទ្រ រូបំ តាហិ រូបស្ស ន
 សន្តតិ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ តតឡីតាកោ អា-
 ហារោ ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិ រូបស្ស ន សន្តតិ ។

[១៣១] តតមន្ទ្រ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន
 ជរតា ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ តាយាយតនំ
 ឥន្ទ្រ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន ជរតា ។ តត-
 មន្ទ្រ រូបំ តាហិ រូបស្ស ជរតា ។ យោ រូបស្ស ជរ
 ជរណាតា ឧស្មិកំ ចាសិកំ វិស្សតតា អាហុនោ
 សំហានំ ឥន្ទ្រយានំ បរិចារោ ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិ

នៃប្រ នេប្រខាជ្រៅ ជាប្រសព្វទ្រព្យ ។ ប្រខាជ្រៅ ចំណែក
 ជាប្រសព្វទ្រព្យនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយតនៈ ។ បេ ។ តត-
 ឡីតាកោ នេប្រខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វទ្រព្យ ។

[១៣០] ប្រខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វសន្តតិនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ តាយាយតនៈ នេប្រខាជ្រៅ
 មិនមែនជាប្រសព្វសន្តតិ ។ ប្រខាជ្រៅ ជាប្រសព្វសន្តតិនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ការសន្សំ ណា នៃប្រ នោះឈ្មោះថាតំណនៃប្រ នេ
 ប្រខាជ្រៅ ជាប្រសព្វសន្តតិ ។ ប្រខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វ
 សន្តតិនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយតនៈ ។ បេ ។ តតឡីតាកោ
 នេប្រខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វសន្តតិ ។

[១៣១] ប្រខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វជរតានោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ តាយាយតនៈ នេប្រខាជ្រៅ
 មិនមែនជាប្រសព្វជរតា ។ ប្រខាជ្រៅ ជាប្រសព្វជរតានោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ដរ ការគ្រប់គ្រង ឆ្នេញចាក់ សក់ស្អាត ស្បែកយុវយោ
 ការថយអាយុ ចាស់ទុំនៃវត្ថុនីមួយ ណា នៃប្រ នេប្រខាជ្រៅ

រូបស្ស ជរតា ។ កតមន្ត រូប ពាហិរ រូបស្ស ឧ ជរតា ។ រូបាយតន៍ ។ បេ ។ កតឡីកាហោ អាហារោ ឥន្ទន្ត រូប ពាហិរ រូបស្ស ឧ ជរតា ។

(១៣២) កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត រូបស្ស ឧ អនិ-
ត្ថតា ។ ចត្តាយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ ឥ-
ន្ទន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត រូបស្ស ឧ អនិត្ថតា ។ កតមន្ត
រូប ពាហិរ រូបស្ស អនិត្ថតា ។ យោ រូបស្ស
ឧយោ វិយោ កេនោ បរិកេនោ អនិត្ថតា អន្តរ-
ដាន្ត ឥន្ទន្ត រូប ពាហិរ រូបស្ស អនិត្ថតា ។ កត-
មន្ត រូប ពាហិរ រូបស្ស ឧ អនិត្ថតា ។ រូបាយត-
ន៍ ។ បេ ។ កតឡីកាហោ អាហារោ ឥន្ទន្ត រូប
ពាហិរ រូបស្ស ឧ អនិត្ថតា ។

(១៣៣) កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត ឧ កតឡី-
កាហោ អាហារោ ។ ចត្តាយតន៍ ។ បេ ។ កាយា-
យតន៍ ឥន្ទន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត ឧ កតឡីកាហោ អា-
ហារោ ។ កតមន្ត រូប ពាហិរ កតឡីកាហោ អា-
ហារោ ។ ឱនោ កុម្មារោ សុត្ត មន្ទោ មស្ថ
ទិរ ឧច្ចិ សម្បិ ឧវន្តតំ តេសំ មទុ ដាណិកំ

ជារូបស្សជរតា ។ រូបាហិរោ ឯវិបេជរូបស្សជរតាហោ តើដូច
ម្តេច ។ រូបាយតន៍ ។ បេ ។ កតឡីកាហោ អាហារោ ឥន្ទន្ត
មិនមែនជារូបស្សជរតា ។

(១៣៤) រូបាហិរោ មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្តាយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ នេះរូបាហិរោ
មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា ។ រូបាហិរោ ជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ កាសេសំ កាវិនាស កាវិចកាយ កាវិប្រធា
តាមិនទៀងទាត់ កាវុត្ថបតំ ណា នៃរូប នេះរូបាហិរោ
ជារូបស្សអនិច្ចតា ។ រូបាហិរោ មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ រូបាយតន៍ ។ បេ ។ កតឡីកាហោ នេះរូបាហិរោ
មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា ។

(១៣៥) រូបាហិរោ មិនមែនជាកតឡីកាហោនោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ចត្តាយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍ នេះរូបាហិរោ
មិនមែនជាកតឡីកាហោ ។ រូបាហិរោ ជាកតឡីកាហោនោះ
តើដូចម្តេច ។ បាយ ឧ សម្បិ ត្រី សាច់ ទឹកដោះស្រស់ ទឹក
ដោះស្រូវ ទឹកដោះថ្នាំ ទឹកដោះខាប់ ប្រេង ទឹកឃ្មុំ ស្ករអំពៅ

កតមន្ត រូបំ ធា ឧបាទាន សន្តិភេទ ។ ដោដ្ឋញ្ច-
យននំ ឥន្ទន្ត រូបំ ធា ឧបាទាន សន្តិភេទ ។

(១៣៧) កតមន្ត រូបំ ឧបាទានំ សន្តិភេទំ ។
កតមន្ត កតត្ថា រូបាយននំ ឥន្ទន្ត រូបំ ឧបាទានំ
សន្តិភេទំ ។ កតមន្ត រូបំ ឧបាទានំ អនិទស្ស-
នំ ។ ចត្វាយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទ-
ន្ត្រិយំ បុរិសន្ត្រិយំ ជីវិតន្ត្រិយំ យំ វា បដិញ្ចម្បិ
អន្តិ រូបំ កតមន្ត កតត្ថា កត្វាយននំ រសាយ-
ននំ ដោដ្ឋញ្ចាយននំ អាគាសនាគុ អាហានាគុ
រូបស្ស ឧបទាយោ រូបស្ស សន្តិភេទំ កតមន្ត កតត្ថា
អាហានា ឥន្ទន្ត រូបំ ឧបាទានំ អនិទស្សនំ ។
កតមន្ត រូបំ អនុបាទានំ សន្តិភេទំ ។ ឧ កតម-
ន្ត កតត្ថា រូបាយននំ ឥន្ទន្ត រូបំ អនុបាទានំ
សន្តិភេទំ ។ កតមន្ត រូបំ អនុបាទានំ អនិទស្ស-
នំ ។ សន្តាយននំ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ រូបស្ស
លហុតា រូបស្ស ឧបទាយោ រូបស្ស កតមន្ត រូបស្ស
ជរតា រូបស្ស អនិទត្ថា យំ វា បដិញ្ចម្បិ អន្តិ
រូបំ ឧ កតមន្ត កតត្ថា កត្វាយននំ រសាយននំ

រូបមិនមែនជាទុក្ខា សន្តិភេទំ ។ ដោដ្ឋញ្ច-
នេរូបមិនមែនជាទុក្ខា សន្តិភេទំ ។

[១៣៨] រូបជាទុក្ខន្ត្រិយៈ សន្តិភេទំ ។ ដោដ្ឋញ្ច-
រូបាយននៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេរូបជាទុក្ខន្ត្រិយៈ
សន្តិភេទំ ។ រូបជាទុក្ខន្ត្រិយៈ អនិទស្សនៈ ដោដ្ឋញ្ច-
ចត្វាយននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ ឥន្ទន្ត្រិយ បុរិសន្ត្រិយ ជីវិ-
តិន្ត្រិយ បូករូបនៃខណៈ គឺតន្តាយននៈ រសាយននៈ ដោដ្ឋញ្ចាយននៈ
អាគាសនាគុ អាហានាគុ រូបស្សទបបយៈ រូបស្សសន្តិភេទំ កត-
ត្ថា កតត្ថា ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេរូបជាទុក្ខន្ត្រិយៈ
អនិទស្សនៈ ។ រូបជាអនុទុក្ខន្ត្រិយៈ សន្តិភេទំ ។ ដោដ្ឋញ្ច-
រូបាយននៈ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយនេ នេរូប
ជាអនុទុក្ខន្ត្រិយៈ សន្តិភេទំ ។ រូបជាអនុទុក្ខន្ត្រិយៈ អនិទស្សនៈ
នោះ ដោដ្ឋញ្ច- ។ សន្តាយននៈ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ
រូបស្សលហុតា រូបស្សឧបទាយោ រូបស្សកតមន្ត រូបស្សជរតា
រូបស្សអនិទត្ថា បូករូបនៃខណៈ គឺតន្តាយននៈ រសាយននៈ

រូបស្ស ជនតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទដ្ឋកថា
 អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា អាគាសធាតុ
 អាគាសធាតុ រូបស្ស ឧបទយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតត្ថិកា អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ អនុចាទិទ្ធំ
 អប្បដិឃំ ។

[១៤០] កតតម្ពំ រូបំ ឧចាទិទ្ធំ មហាក្ខតំ ។
 កម្មស្ស កតត្តា ជាដ្ឋកថាយតនំ អាគាសធាតុ ឥន្ទ្រំ
 រូបំ ឧចាទិទ្ធំ មហាក្ខតំ ។ កតតម្ពំ រូបំ ឧចាទិទ្ធំ
 ន មហាក្ខតំ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយ
 តនំ ឥន្ទ្រិយំ បុរិសិយំ ជីវិតិយំ យំ វា បទ
 ដ្ឋកថា អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ កត្តា
 យតនំ រសាយតនំ អាគាសធាតុ រូបស្ស ឧបទ
 យោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថិកា អាហារោ ឥន្ទ
 រូបំ ឧចាទិទ្ធំ ន មហាក្ខតំ ។ កតតម្ពំ រូបំ អនុចា
 ទិទ្ធំ មហាក្ខតំ ។ ន កម្មស្ស កតត្តា ជាដ្ឋក
 ថាយតនំ អាគាសធាតុ ឥន្ទ្រំ រូបំ អនុចាទិទ្ធំ មហា
 ក្ខតំ ។ កតតម្ពំ រូបំ អនុចាទិទ្ធំ ន មហាក្ខតំ
 សក្កាយតនំ កាយវិញ្ញតិ វិចីវិញ្ញតិ រូបស្ស លហុ

រូបស្សជនតា រូបស្សអនិច្ចតា រូបំ រូបវិទយោ វិទយោសាមញ្ញ បទ
 បោធាតុ រូបស្សឧបទយោ រូបស្សសន្តតិ កតត្ថិកា អាហារោ ឥន្ទ
 វិទយោ បោធាតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធៈ
 អប្បដិឃៈ ។

[១៤១] រូបជាទុបាទិទ្ធៈ មហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ជាដ្ឋ-
 កថាយតនៈ អាបោធាតុ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូប
 ជាទុបាទិទ្ធៈ មហាក្ខត ។ រូបជាទុបាទិទ្ធៈ មិនមែនមហាក្ខតនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ ឥន្ទ្រិយ បុរិសិយ
 ជីវិតិយ ឬក៏រូបវិទយោ ឥន្ទ្រាយតនៈ កត្តាយតនៈ រសាយតនៈ
 អាគាសធាតុ រូបស្សឧបទយោ រូបស្សសន្តតិ កតត្ថិកា អាហារោ ព្រោះ
 ហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិទ្ធៈមិនមែនមហាក្ខត ។
 រូបជាអនុបាទិទ្ធៈ មហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ជាដ្ឋកថាយតនៈ
 អាបោធាតុ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូប
 ជាអនុបាទិទ្ធៈ មហាក្ខត ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធៈ មិនមែនមហាក្ខតនោះ
 តើដូចម្តេច ។ សក្កាយតនៈ កាយវិញ្ញតិ វិចីវិញ្ញតិ រូបស្សលហុ

រូបស្សី មុន្នតា រូបស្សី តាម្បាញតា រូបស្សី ជរតា
 រូបស្សី អង្គតា យំ វា បង្ហាញ អង្គ រូប ឈ
 កម្មស្សី កតតា រូបាយតន់ កម្មាយតន់ រសា-
 យតន់ អាតាសធាតុ រូបស្សី ឧបទាយោ រូបស្សី
 សន្តតិ កតឡីកាហេ អាហារហេ ឥន្ទ្រ រូប អនុ-
 ចារិត្ត ឈ មហាភូត ។

(១២២) កតតន្ត រូប ឧបាទិត្ត ឧទ្យាតិក ។
 ឧត្តាយតន់ ។ បេ ។ កាយាយតន់ យំ វា បង-
 ញាម្យី អង្គ រូប កម្មស្សី កតតា រូបាយតន់ កម្មា-
 យតន់ រសាយតន់ ដោយ្យាយតន់ ឥន្ទ្រ រូប ឧបា-
 ទិត្ត ឧទ្យាតិក ។ កតតន្ត រូប ឧបាទិត្ត សុទ្ធម៌ ។
 ឥន្ទ្រយំ បុរសិទ្ធរិយំ ជីវិតិទ្រិយំ យំ វា បង្ហាញ
 អង្គ រូប កម្មស្សី កតតា អាតាសធាតុ អាហារធាតុ
 រូបស្សី ឧបទាយោ រូបស្សី សន្តតិ កតឡីកាហេ
 អាហារហេ ឥន្ទ្រ រូប ឧបាទិត្ត សុទ្ធម៌ ។ កតតន្ត រូប
 អនុចារិត្ត ឧទ្យាតិក ។ សន្តាយតន់ យំ វា បង្ហាញ
 ម្យី អង្គ រូប ឈ កម្មស្សី កតតា រូបាយតន់
 កម្មាយតន់ រសាយតន់ ដោយ្យាយតន់ ឥន្ទ្រ រូប

រូបស្សីមុន្នតា រូបស្សីតាម្បាញតា រូបស្សីជរតា រូបស្សីអង្គតា រូបស្សី
 ជ័រតា គឺប្រាយតនៈ គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ដោយ្យាយតនៈ
 រូបស្សីឧបទាយោ រូបស្សីសន្តតិ កតឡីកាហេ មិនមែនព្រោះហេតុដែល
 កម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិត្តៈ មិនមែនជាមហាភូត ។

(១២២) រូបជាអនុបាទិត្តៈ ឧទ្យាតិកនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តា-
 យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ ឬក៏ រូបជ័រតា គឺប្រាយតនៈ
 គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ដោយ្យាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែល
 បុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាអនុបាទិត្តៈ ឧទ្យាតិកៈ ។ រូបជាអនុបាទិត្តៈ សុទ្ធ-
 មនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ បុរសិទ្ធរិយ ជីវិតិទ្រិយ ឬក៏ រូបជ័រ-
 តា គឺអាតាសធាតុ អាហារធាតុ រូបស្សីឧបទាយោ រូបស្សីសន្តតិ កត-
 ឡីកាហេ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាអនុបាទិត្តៈ
 សុទ្ធមៈ ។ រូបជាអនុបាទិត្តៈ ឧទ្យាតិកនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្តាយតនៈ
 ឬក៏ រូបជ័រតា គឺប្រាយតនៈ គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ដោយ្យាយ-
 តនៈ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូប

អនុបាទិន្នំ ឥន្ទ្រាវតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិន្នំ
 សុខុមំ ។ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា
 រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មតា រូបស្ស ជរតា
 រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញម្យិ អន្តិ រូបំ ន
 កម្មស្ស កតត្តា អាសាសធាតុ អាហាធាតុ រូបស្ស
 ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថិកាហោ អាហារោ
 វេទនំ រូបំ អនុបាទិន្នំ សុខុមំ ។

[១២៣] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិន្នំ ទ្វារ ។ វត្ថុ-
 ទ្រុយំ បុរិសទ្រុយំ វិចីទ្រុយំ យំ វា បទញ្ញម្យិ
 អន្តិ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា អាសាសធាតុ អាហា-
 ធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថិ-
 កាហោ អាហារោ វេទនំ រូបំ ឧបាទិន្នំ ទ្វារ ។
 កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិន្នំ សន្តិកេ ។ ចត្វាយតនំ
 ។ រេ ។ កាយាយតនំ យំ វា បទញ្ញម្យិ អន្តិ រូបំ
 កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ កត្វាយតនំ រសាយតនំ
 ដោជ្ឈាយតនំ វេទនំ រូបំ ឧបាទិន្នំ សន្តិកេ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ អនុបាទិន្នំ ទ្វារ ។ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ
 រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មតា រូបស្ស

ជាអនុបាទិន្នំ ឥន្ទ្រាវតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិន្នំ
 សុខុមំ ។ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា
 រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មតា រូបស្ស ជរតា
 រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញម្យិ អន្តិ រូបំ ន
 កម្មស្ស កតត្តា អាសាសធាតុ អាហាធាតុ រូបស្ស
 ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថិកាហោ អាហារោ
 វេទនំ រូបំ អនុបាទិន្នំ សុខុមំ ។

[១២៣] រូបជាទុបាទិន្នំ ទ្វាររូបនោះ តើដូចម្តេច ។ វត្ថុ-
 ទ្រុយ បុរិសទ្រុយ វិចីទ្រុយ ឬក៏ ប្រដិទណ គឺអាសាសធាតុ
 អាហាធាតុ ប្រសូទចយោ ប្រសូសន្តតិ កតត្ថិកាហោ ព្រោះ
 ហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិន្នំ ទ្វាររូប ។ រូបជា
 ទុបាទិន្នំ សន្តិកេនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ រេ ។
 កាយាយតនៈ ឬក៏ ប្រដិទណ គឺច្រាយតនៈ គត្វាយតនៈ រសាយ-
 តនៈ ដោជ្ឈាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជា
 ទុបាទិន្នំ សន្តិកេនោះ ។ រូបជាអនុបាទិន្នំ ទ្វាររូបនោះ តើដូចម្តេច ។
 កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ ប្រសូលហុតា ប្រសូមុទុតា ប្រសូកម្មតា

រូបស្ស ជរតា រូបស្ស រាជេន្ទរា យំ វា បទញ្ញម្យំ
 អត្ថំ រូបំ ន កក្កស្ស កកត្តា អាគាសធាតុ
 អាថោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កត-
 ធឿកាវេ អាហារវេ ឥន្ទ្រំ រូបំ អនុបាធិន្ទ្រំ នូរេ ។
 កតមន្តំ រូបំ អនុបាធិន្ទ្រំ សន្តិកេ ។ សន្ទាយតនំ
 យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ ន កក្កស្ស កកត្តា
 រូបាយតនំ កន្ទាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ
 ឥន្ទ្រំ រូបំ អនុបាធិន្ទ្រំ សន្តិកេ ។

(១២២) កតមន្តំ រូបំ ឧបាធិន្ទ្រាធានិយំ សនិ-
 នស្សនំ ។ កក្កស្ស កកត្តា រូបាយតនំ ឥន្ទ្រំ
 រូបំ ឧបាធិន្ទ្រាធានិយំ សនិនស្សនំ ។ កតមន្តំ
 រូបំ ឧបាធិន្ទ្រាធានិយំ អនិនស្សនំ ។ ចក្ខុយតនំ
 ។ វេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ
 ជីវិតិទ្ធិយំ យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ កក្កស្ស
 កកត្តា កន្ទាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ
 អាគាសធាតុ អាថោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូប-
 ស្ស សន្តតិ កតធឿកាវេ អាហារវេ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 ឧបាធិន្ទ្រាធានិយំ អនិនស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ

រូបស្សជរតា រូបស្សរាជេន្ទរា ឬតិ រូបវិទេណ គីរោទាសធាតុ អាថោ-
 ធាតុ រូបស្សឧបចយោ រូបស្សសន្តតិ កតធឿកាវេ អាហារ-
 វេ ឥន្ទ្រាវេ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាធិន្ទ្រៈ ចូរ-
 រូប ។ រូបជាអនុបាធិន្ទ្រៈ សន្តិកេរូបនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្ទា-
 យតនៈ ឬតិ រូបវិទេណ គីរុបាយតនៈ គន្ទាយតនៈ រសាយតនៈ
 ដោដ្ឋព្វាយតនៈ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះ
 រូបជាអនុបាធិន្ទ្រៈ សន្តិកេរូប ។

(១២២) រូបជាអនុបាធិន្ទ្រាធានិយៈ សនិនស្សនៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះ
 រូបជាអនុបាធិន្ទ្រាធានិយៈ សនិនស្សនៈ ។ រូបជាអនុបាធិន្ទ្រាធានិយៈ
 អនិនស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ វេ ។ កាយាយ-
 តនៈ ឥន្ទ្រិទ្ធិយ បុរិសិទ្ធិយ ជីវិតិទ្ធិយ ឬតិ រូបវិទេណ គីរុបា-
 យតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ អាគាសធាតុ អាថោធាតុ
 រូបស្សឧបចយោ រូបស្សសន្តតិ កតធឿកាវេ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែល
 បុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាអនុបាធិន្ទ្រាធានិយៈ អនិនស្សនៈ ។ រូប

អប្បកថា ប្រសង្កេត ចក្ខុវិស័យ

អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ សនិទស្សនំ ។ ឧ កត្តស្ស
 កតត្តា រូបាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 សនិទស្សនំ ។ កតតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 អនិទស្សនំ ។ សទ្ធាយតនំ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ
 រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កក្កញ្ញតា
 រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញាម្បិ
 អត្ថំ រូបំ ឧ កត្តស្ស កតត្តា តទ្ធាយតនំ រសា-
 យតនំ ដោជ្ជត្វាយតនំ អាតាសនាតុ អាហោនាតុ
 រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថីកាព
 អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ អនិ-
 ទស្សនំ ។

[១៤៩] កតតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ សប្ប-
 ដិយំ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ យំ វា
 បទញ្ញាម្បិ អត្ថំ រូបំ កត្តស្ស កតត្តា រូបាយតនំ តទ្ធា-
 យតនំ រសាយតនំ ដោជ្ជត្វាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ឧបា-
 ទិទ្ធិបាទានិយំ សប្បដិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិ-
 បាទានិយំ អប្បដិយំ ។ ឥន្ទ្រ្រិយំ បុរិស្រ្រិយំ ជីវិ-
 ត្រ្រិយំ យំ វា បទញ្ញាម្បិ អត្ថំ រូបំ កត្តស្ស កតត្តា

អប្បកថា ប្រសង្កេត ចក្ខុវិស័យ

ជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ សាវិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រសាសនៈ
 មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះប្រជាអនុបា-
 ទិទ្ធិបាទានិយៈ សនិទស្សនៈ ។ ប្រជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ អនិទស្ស-
 នៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ធាយតនៈ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ
 រូបស្សលហុតា រូបស្សមុទុតា រូបស្សកក្កញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្ស
 អនិច្ចតា ឬក៏ រូបដទៃណា គឺតន្តាយតនៈ រសាយតនៈ ដោជ្ជត្វាយតនៈ
 អាតាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កត-
 ត្ថីកាពហោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះ
 ប្រជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ អនិទស្សនៈ ។

[១៥០] ប្រជាទបាទិទ្ធិបាទានិយៈ សប្បដិយៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ ឬក៏ រូបដទៃ
 ណា គឺរូបាយតនៈ តន្តាយតនៈ រសាយតនៈ ដោជ្ជត្វាយតនៈ ព្រោះ
 ហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះប្រជាទបាទិទ្ធិបាទានិយៈ
 សប្បដិយៈ ។ ប្រជាទបាទិទ្ធិបាទានិយៈ អប្បដិយៈនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ឥន្ទ្រ្រិយ បុរិស្រ្រិយ ជីវិត្រ្រិយ ឬក៏ រូបដទៃណា

អាតោសធាតុ អាបោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស
 សន្តតិ កតត្ថីការោ អាហារោ ឥន្ទ្គំ រូបំ ឧបា-
 ទិទ្ធិតាធានិយំ អប្បដិយំ ។ កតតម្ពំ រូបំ អនុបា-
 ទិទ្ធិតាធានិយំ សប្បដិយំ ។ សន្តាយតនំ យំ វា
 បទញ្ញម្បិ អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ
 កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ ឥន្ទ្គំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធិតាធានិយំ សប្បដិយំ ។ កតតម្ពំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធិតាធានិយំ អប្បដិយំ ។ កាយវិញ្ញាតិ
 វិចីវិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញម្បិ អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា អាតោស-
 ធាតុ អាបោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតត្ថីការោ អាហារោ ឥន្ទ្គំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាធា-
 និយំ អប្បដិយំ ។

(១២២) កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាធានិយំ មហា-
 ក្ខតំ ។ កម្មស្ស កតត្តា ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាបោ-
 ធាតុ ឥន្ទ្គំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាធានិយំ មហាក្ខតំ ។
 កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាធានិយំ ន មហាក្ខតំ ។
 ឧត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥត្ថិទ្ធិយំ

គីរកាសធាតុ អាបោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កត-
 ត្ថីការោ អាហារោ ឥន្ទ្គំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាធានិយំ អប្បដិយំ ។
 កតតម្ពំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាធានិយំ សប្បដិយំ ។ សន្តាយតនំ
 យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ
 កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ ឥន្ទ្គំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធិតាធានិយំ សប្បដិយំ ។ កតតម្ពំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធិតាធានិយំ អប្បដិយំ ។ កាយវិញ្ញាតិ
 វិចីវិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញម្បិ អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា អាតោស-
 ធាតុ អាបោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតត្ថីការោ អាហារោ ឥន្ទ្គំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាធា-
 និយំ អប្បដិយំ ។

(១២៦) រូបជាទុបាទិទ្ធិតាធានិយោ មហាក្ខតោ តើដូចម្តេច ។
 ដោដ្ឋញ្ញាយតនោ អាបោធាតុ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ។ នេះ
 រូបជាទុបាទិទ្ធិតាធានិយោ មហាក្ខត ។ រូបជាទុបាទិទ្ធិតាធានិយោ មិនមែន
 មហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ឧត្តាយតនោ ។ បេ ។ កាយាយតនោ ឥត្ថិទ្ធិយោ

មុនិស្រ្ទិយ ដីនិស្រ្ទិយ យំ វា បទញ្ញម្យំ អន្តិ រូបំ
 កក្កស្ស កក្កត្តា រូបាយតនំ កត្តាយតនំ រសាយតនំ
 អាសាសនាតុ រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតឡីកាហោ អាហារោ វេទន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណា-
 និយំ ន មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 និយំ មហាក្ខតំ ។ ន កក្កស្ស កក្កត្តា ដោជ្ជ-
 ព្វាយតនំ អាហោនាតុ វេទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 និយំ មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 និយំ ន មហាក្ខតំ ។ សន្តាយតនំ កាយវិញ្ញាតិ
 វិចីវិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កក្កញ្ញតា រូបស្ស ជេតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញម្យំ អន្តិ រូបំ ន កក្កស្ស កក្កត្តា រូបាយត-
 នំ កត្តាយតនំ រសាយតនំ អាសាសនាតុ រូបស្ស
 ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតឡីកាហោ អាហារោ
 វេទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណានិយំ ន មហាក្ខតំ ។

(១២៩) កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណានិយំ ឡិទ្ធក-
 រិតំ ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ យំ
 វា បទញ្ញម្យំ អន្តិ រូបំ កក្កស្ស កក្កត្តា រូបាយតនំ

បុរិស្រ្ទិយ ដីនិស្រ្ទិយ យំ វា បទញ្ញម្យំ អន្តិ រូបំ
 កក្កស្ស កក្កត្តា រូបាយតនំ កត្តាយតនំ រសាយតនំ
 អាសាសនាតុ រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតឡីកាហោ អាហារោ វេទន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណា-
 និយំ ន មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 និយំ មហាក្ខតំ ។ ន កក្កស្ស កក្កត្តា ដោជ្ជ-
 ព្វាយតនំ អាហោនាតុ វេទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 និយំ មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 និយំ ន មហាក្ខតំ ។ សន្តាយតនំ កាយវិញ្ញាតិ
 វិចីវិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កក្កញ្ញតា រូបស្ស ជេតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញម្យំ អន្តិ រូបំ ន កក្កស្ស កក្កត្តា រូបាយត-
 នំ កត្តាយតនំ រសាយតនំ អាសាសនាតុ រូបស្ស
 ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតឡីកាហោ អាហារោ
 វេទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណានិយំ ន មហាក្ខតំ ។

(១៣០) រូបាទិទ្ធិបាណានិយំ ឡិទ្ធករិតំ ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ យំ
 វា បទញ្ញម្យំ អន្តិ រូបំ កក្កស្ស កក្កត្តា រូបាយតនំ

គន្ធាយគន្ធា រសាយគន្ធា ដោយគន្ធាយគន្ធា ឥន្ទ្រ រូប
 ឧបាទិទ្ធានាធិយំ ឧទ្យានំ ។ កតមន្ត រូប ឧ-
 បាទិទ្ធានាធិយំ សុខុមំ ។ ឥន្ទ្រន្ទ្រិយំ បុរិសន្ទ្រិយំ
 ជីវិតន្ទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញម្យំ អន្ត រូបំ កម្មស្ស
 កតត្តា អាគាសធាតុ អាហារធាតុ រូបស្ស ឧបច-
 យោ រូបស្ស សន្តតិ កតឡីការោ អាហារោ ឥន្ទ្រ
 រូបំ ឧបាទិទ្ធានាធិយំ សុខុមំ ។ កតមន្ត រូបំ
 អនុបាទិទ្ធានាធិយំ ឧទ្យានំ ។ សន្ធាយគន្ធា យំ
 វា បទញ្ញម្យំ អន្ត រូបំ ឧ កម្មស្ស កតត្តា រូបា-
 យគន្ធា គន្ធាយគន្ធា រសាយគន្ធា ដោយគន្ធាយគន្ធា ឥន្ទ្រ
 រូបំ អនុបាទិទ្ធានាធិយំ ឧទ្យានំ ។ កតមន្ត រូបំ
 អនុបាទិទ្ធានាធិយំ សុខុមំ ។ កាយវិញ្ញាតិ វិច្ឆ-
 វិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញម្យំ អន្ត រូបំ ឧ កម្មស្ស កតត្តា អាគាស-
 ធាតុ អាហារធាតុ រូបស្ស ឧបចៈយោ រូបស្ស
 សន្តតិ កតឡីការោ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូបំ អនុ-
 បាទិទ្ធានាធិយំ សុខុមំ ។

គន្ធាយគន្ធា រសាយគន្ធា ដោយគន្ធាយគន្ធា ឥន្ទ្រ រូប
 ធ្វើហើយ នេះរូបជាឧបាទិទ្ធានាធិយំ ឧទ្យានំ ។ រូបជាឧបាទិទ្ធា-
 នាធិយំ សុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រន្ទ្រិយ បុរិសន្ទ្រិយ
 ជីវិតន្ទ្រិយ ឬក៏ រូបដទៃណា គឺអាគាសធាតុ អាហារធាតុ រូបស្សទ្របចៈយៈ
 រូបស្សសន្តតិ កតឡីការោ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
 នេះរូបជាឧបាទិទ្ធានាធិយំ សុខុមៈ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធានាធិយំ
 ឧទ្យានំនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្ធាយគន្ធា ឬក៏ រូបដទៃណា គឺ
 ប្រាយគន្ធា គន្ធាយគន្ធា រសាយគន្ធា ដោយគន្ធាយគន្ធា មិនមែនព្រោះ
 ហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធានាធិយំ
 ឧទ្យានំ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធានាធិយំ សុខុមនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ វិច្ឆវិញ្ញាតិ រូបស្សលហុតា រូបស្សមុទុតា
 រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្សអនិច្ចតា ឬក៏ រូបដទៃណា
 គឺអាគាសធាតុ អាហារធាតុ រូបស្សទ្របចៈយៈ រូបស្សសន្តតិ កត-
 ឡីការោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះ
 រូបជាអនុបាទិទ្ធានាធិយំ សុខុមៈ ។

[១២៨] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋតាធានិយំ ទូរេ ។
 ឥន្ទ្រិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ យំ វា បដញ្ញម្បិ
 អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា អាកាសធាតុ អាហា-
 ធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតឡិ-
 ការោ អាហារោ សន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋតាធានិយំ
 ទូរេ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋតាធានិយំ សន្តិកេ ។
 ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ យំ វា បដ-
 ញ្ញម្បិ អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ
 កត្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ សន្តំ រូបំ
 ឧបាទិដ្ឋតាធានិយំ សន្តិកេ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុ-
 បាទិដ្ឋតាធានិយំ ទូរេ ។ កាយវិញ្ញតិ វិចីវិញ្ញតិ
 រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា
 រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បដញ្ញម្បិ
 អត្ថំ រូបំ ឧ កម្មស្ស កតត្តា អាកាសធាតុ អា-
 ហោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតា-
 ឡិការោ អាហារោ សន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋតាធា-
 និយំ ទូរេ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋតាធានិយំ
 សន្តិកេ ។ សន្ទាយតនំ យំ វា បដញ្ញម្បិ អត្ថំ

[១២៩] រូបជាបាទិដ្ឋតាធានិយៈ បូរេបូរោ តើដូចម្តេច ។
 ឥន្ទ្រិយ បុរិសិទ្ធិ ជីវិតិទ្ធិ ឬក៏ រូបវិទ្យា វិទ្យាសាស្ត្រ
 អាហារធាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតឡិកាហារ ព្រោះ
 ហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាបាទិដ្ឋតាធានិយៈ ជាទូរ-
 រូប ។ រូបជាបាទិដ្ឋតាធានិយៈ ជាសន្តិករូបនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ ឬក៏ រូបវិទ្យា គឺរូបាយតនៈ
 គត្តាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គល
 ធ្វើហើយ នេះរូបជាបាទិដ្ឋតាធានិយៈ ជាសន្តិករូប ។ រូបជាអនុបាទិដ្ឋ-
 តាធានិយៈ ជាទូររូបនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញតិ វិចីវិញ្ញតិ រូបស្ស
 លហុតា រូបស្សមុទុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្សអនិច្ចតា
 ឬក៏ រូបវិទ្យា គឺអាកាសធាតុ អាហារធាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្ស
 សន្តតិ កតឡិកាហារ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
 នេះ នេះរូបជាអនុបាទិដ្ឋតាធានិយៈ ជាទូររូប ។ រូបជាអនុបាទិដ្ឋតា-
 ធានិយៈ ជាសន្តិករូបនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្ទាយតនៈ ឬក៏ រូបវិទ្យា

រូបំ ន កត្តាសង្ខារោ រូបាយតនំ កត្តាយតនំ
 រសាយតនំ វេទ្យត្ថាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អនុបា-
 ទិទ្ធតាធានិយំ សន្តិកោ ។

(១២៩) កត្តាមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 ចក្ខុន្ទ្រិយំ ។ លេ ។ កាយិន្ទ្រិយំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 សប្បដិយំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កត្តាមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ
 ន ឥន្ទ្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ លេ ។ វេទ្យត្ថា-
 យតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ សប្បដិយំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។
 កត្តាមន្តំ រូបំ អប្បដិយំ ឥន្ទ្រិយំ ។ ឥន្ទ្រិន្ទ្រិយំ
 បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អប្បដិយំ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ។ កត្តាមន្តំ រូបំ អប្បដិយំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។
 កាយវិញ្ញាតិ ។ លេ ។ កត្តាធម្មិកា អហារោ
 ឥន្ទ្រំ រូបំ អប្បដិយំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។

(១៣០) កត្តាមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ មហាក្ខតំ ។
 វេទ្យត្ថាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ សប្បដិយំ មហាក្ខតំ ។
 កត្តាមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ ន មហាក្ខតំ ។ ចក្ខុ-
 យតនំ ។ លេ ។ រសាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ សប្បដិ-
 យំ ន មហាក្ខតំ ។ កត្តាមន្តំ រូបំ អប្បដិយំ

ឥន្ទ្រាយតនៈ កត្តាយតនៈ សោយតនៈ វេទ្យត្ថាយតនៈ មិនមែន
 ប្រការហេតុនៃកត្តាដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ ទេរូបជាអនុបាទិន្ទ្រាយតនិយៈ
 ជាសន្តិក្ខេប ។

(១២៩) រូបជាសប្បដិយៈ ជាឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ-
 ន្ទ្រិយ ។ លេ ។ កាយិន្ទ្រិយ ទេរូបជាសប្បដិយៈ ជាឥន្ទ្រិយ ។ រូបជា
 សប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ លេ ។
 វេទ្យត្ថាយតនៈ ទេរូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយ ។ រូបជាសប្បដិយៈ
 ជាឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ
 ទេរូបជាសប្បដិយៈ ជាឥន្ទ្រិយ ។ រូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ ។ លេ ។ កត្តាធម្មិកា អហារ ទេ
 រូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយ ។

(១៣០) រូបជាសប្បដិយៈ ជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ វេទ្យ-
 ត្ថាយតនៈ ទេរូបជាសប្បដិយៈ ជាមហាក្ខត ។ រូបជាសប្បដិយៈ
 មិនមែនមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ លេ ។ សោយ-
 តនៈ ទេរូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនមហាក្ខត ។ រូបជាសប្បដិយៈ

មហាក្សត្រ ។ រាជការទុក ឥទ្ធិ រូប អប្បដិឃៈ
 មហាក្សត្រ ។ កតមន្ត រូប អប្បដិឃៈ ១ មហាក្សត្រ ។
 ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ បេ ។ កតមន្ត រូប អប្បដិឃៈ
 ឥទ្ធិ រូប អប្បដិឃៈ ១ មហាក្សត្រ ។

(១៥០) កតមន្ត រូប ឥទ្ធិ ឧទ្ធចារិត្ត ។
 ឧទ្ធចារិត្ត ។ បេ ។ កាយទ្រ្ទិយ ឥទ្ធិ រូប ឥទ្ធិ-
 យ ឧទ្ធចារិត្ត ។ កតមន្ត រូប ឥទ្ធិ ឧទ្ធចារិត្ត ។
 ឥត្តិទ្រ្ទិយ បុរិសទ្រ្ទិយ ជីវិតទ្រ្ទិយ ឥទ្ធិ រូប ឥទ្ធិ
 ឧទ្ធចារិត្ត ។ កតមន្ត រូប ១ ឥទ្ធិ ឧទ្ធចារិត្ត ។
 រូបាយតន្ត ។ បេ ។ រូបាយតន្ត ឥទ្ធិ រូប
 ១ ឥទ្ធិ ឧទ្ធចារិត្ត ។ កតមន្ត រូប ១ ឥទ្ធិ
 ឧទ្ធចារិត្ត ។ កាយវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កតមន្ត រូប
 រាជការ ឥទ្ធិ រូប ១ ឥទ្ធិ ឧទ្ធចារិត្ត ។

(១៥២) កតមន្ត រូប ឥទ្ធិ ឧទ្ធចារិត្ត ។ ឥត្តិទ្រ្ទិ-
 យ បុរិសទ្រ្ទិយ ជីវិតទ្រ្ទិយ ឥទ្ធិ រូប ឥទ្ធិ
 ឧទ្ធចារិត្ត ។ កតមន្ត រូប ឥទ្ធិ ឧទ្ធចារិត្ត ។ ឧទ្ធចារិត្ត-
 ទ្រ្ទិយ ។ បេ ។ កាយទ្រ្ទិយ ឥទ្ធិ រូប ឥទ្ធិ
 ឧទ្ធចារិត្ត ។ កតមន្ត រូប ១ ឥទ្ធិ ឧទ្ធចារិត្ត ។

ជាមហាក្សត្រ ។ ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ បេ ។ កតមន្ត រូប អប្បដិឃៈ
 ជាមហាក្សត្រ ។ រូបជាមហាក្សត្រ ។ ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ បេ ។ កតមន្ត រូប អប្បដិឃៈ
 ជាមហាក្សត្រ ។ រូបជាមហាក្សត្រ ។ ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ បេ ។ កតមន្ត រូប អប្បដិឃៈ
 ជាមហាក្សត្រ ។

[១៥១] រូបជាឥទ្ធិ ជាឧទ្ធចារិត្តនោះ ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។
 ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ បេ ។ កាយទ្រ្ទិយ នេះរូបជាឥទ្ធិ ជាឧទ្ធចារិត្ត ។
 រូបជាឥទ្ធិ ជាឧទ្ធចារិត្តនោះ ឥត្តិទ្រ្ទិយ បុរិសទ្រ្ទិយ
 ជីវិតទ្រ្ទិយ នេះរូបជាឥទ្ធិ ជាឧទ្ធចារិត្ត ។ រូបមិនមែនឥទ្ធិ តែជា
 ឧទ្ធចារិត្តនោះ ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ រូបាយតន្ត ។ បេ ។ រូបាយតន្ត
 នេះរូបមិនមែនឥទ្ធិ តែជាឧទ្ធចារិត្ត ។ រូបមិនមែនឥទ្ធិ ជា
 ឧទ្ធចារិត្តនោះ ឥត្តិទ្ធិ ។ បេ ។ កតមន្ត រូប អប្បដិឃៈ
 នេះរូបមិនមែនឥទ្ធិ ជាឧទ្ធចារិត្ត ។

[១៥២] រូបជាឥទ្ធិ ជាឧទ្ធចារិត្តនោះ ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ ឥត្តិទ្រ្ទិយ
 បុរិសទ្រ្ទិយ ជីវិតទ្រ្ទិយ នេះរូបជាឥទ្ធិ ជាឧទ្ធចារិត្ត ។ រូបជាឥទ្ធិ
 ជាឧទ្ធចារិត្តនោះ ឥត្តិទ្ធិ ។ បេ ។ កាយទ្រ្ទិយ
 នេះរូបជាឥទ្ធិ ជាឧទ្ធចារិត្ត ។ រូបមិនមែនឥទ្ធិ ជាឧទ្ធចារិត្តនោះ

កាយវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កតត្ថវិញ្ញាណ អាហារាណ
 ឥន្ទ្រ រូបំ ន ឥន្ទ្រិយំ ធូរ ។ កតតមន្តំ រូបំ ន
 ឥន្ទ្រិយំ សន្តិកេ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ ដោជ្ជ-
 ត្វាយតនំ ឥន្ទ្រ រូបំ ន ឥន្ទ្រិយំ សន្តិកេ ។

(១៥៣) កតតមន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ ឱឡារិកំ ។
 ដោជ្ជត្វាយតនំ ឥន្ទ្រ រូបំ មហាក្ខតំ ឱឡារិកំ ។
 កតតមន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ សុខុមំ ។ អាហោធាតុ ឥ-
 ន្ទ្រ រូបំ មហាក្ខតំ សុខុមំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ន
 មហាក្ខតំ ឱឡារិកំ ។ ធីត្វាយតនំ ។ បេ ។
 រសាយតនំ ឥន្ទ្រ រូបំ ន មហាក្ខតំ ឱឡារិកំ ។
 កតតមន្តំ រូបំ ន មហាក្ខតំ សុខុមំ ។ ឥន្ទ្រិយំ
 ។ បេ ។ កតតវិញ្ញាណ អាហារាណ ឥន្ទ្រ រូបំ ន
 មហាក្ខតំ សុខុមំ ។

(១៥៤) កតតមន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ ធូរ ។ អា-
 ហោធាតុ ឥន្ទ្រ រូបំ មហាក្ខតំ ធូរ ។ កតត-
 មន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ សន្តិកេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនំ
 ឥន្ទ្រ រូបំ មហាក្ខតំ សន្តិកេ ។ កតតមន្តំ
 រូបំ ន មហាក្ខតំ ធូរ ។ ឥន្ទ្រិយំ ។ បេ ។

តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កតតវិញ្ញាណ អាហារាណ
 ឥន្ទ្រិយ ជាខ្លួនរូប ។ រូបមិនមែនឥន្ទ្រិយ ជាសន្តិកេរូបនោះ
 តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនៈ នេះរូបមិន
 មែនឥន្ទ្រិយ ជាសន្តិកេរូប ។

(១៥៥) រូបជាមហាក្ខត ជាឡារិកនោះ តើដូចម្តេច ។
 ដោជ្ជត្វាយតនៈ នេះរូបជាមហាក្ខត ជាឡារិក ។ រូបជាមហាក្ខត
 ជាសុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ អាហោធាតុ នេះរូបជាមហាក្ខត ជា
 សុខុម ។ រូបមិនមែនមហាក្ខត ជាឡារិកនោះ តើដូចម្តេច ។
 ធីត្វាយតនៈ ។ បេ ។ រសាយតនៈ នេះរូបមិនមែនមហាក្ខត ជា
 ឡារិក ។ រូបមិនមែនមហាក្ខត ជាសុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។
 ឥន្ទ្រិយ ។ បេ ។ កតតវិញ្ញាណ អាហារាណ នេះរូបមិនមែនមហាក្ខត ជាសុខុម ។

(១៥៦) រូបជាមហាក្ខត ជាខ្លួនរូបនោះ តើដូចម្តេច ។ អាហោ-
 ធាតុ នេះរូបជាមហាក្ខត ជាខ្លួនរូប ។ រូបជាមហាក្ខត ជាសន្តិកេរូបនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ដោជ្ជត្វាយតនៈ នេះរូបជាមហាក្ខត ជាសន្តិកេរូប ។ រូប
 មិនមែនមហាក្ខត ជាខ្លួនរូបនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ ។ បេ ។

ក អនុចាទិដ្ឋំ ក សន្តំ រូបំ នេយោនាគុ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ វាយោនាគុ ។ យំ វាយោ វាយោគតំ
 ធម្មតតំ រូបស្ស អដ្ឋតំ ក តហិទ្ធា ក ឧចាទិដ្ឋំ ក
 អនុចាទិដ្ឋំ ក សន្តំ រូបំ វាយោនាគុ ។ កតមន្តំ
 រូបំ ឧចាទា ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កតធម្មីកា-
 រោ អាហារោ សន្តំ រូបំ ឧចាទា ។

ឯវិ បញ្ចវិទេន រូបសង្កហោ ។

បញ្ចកំ ។

(១៥៧) រូបាយតនំ ចត្វវិញ្ញេយ្យំ រូបំ សទ្ទាយ-
 តនំ សោតវិញ្ញេយ្យំ រូបំ កន្ទាយតនំ យាធិវិញ្ញេយ្យំ
 រូបំ រសាយតនំ ជីវ្ហវិញ្ញេយ្យំ រូបំ ដោដ្ឋន្ទាយតនំ
 កាយវិញ្ញេយ្យំ រូបំ សុត្ថំ រូបំ មនោវិញ្ញេយ្យំ រូបំ ។

ឯវិ ធម្មវិទេន រូបសង្កហោ ។

ធម្មំ ។

(១៥៨) រូបាយតនំ ចត្វវិញ្ញេយ្យំ រូបំ សទ្ទាយ-
 តនំ សោតវិញ្ញេយ្យំ រូបំ កន្ទាយតនំ យាធិវិញ្ញេយ្យំ
 រូបំ រសាយតនំ ជីវ្ហវិញ្ញេយ្យំ រូបំ ដោដ្ឋន្ទាយតនំ

អនុចាទិដ្ឋត្ថី នេរូបនាគេនាគុ ។ រូបនាគេនាគុយោ រោប្បិ-
 ម្ពេន ។ រូបនា ជាខ្យល់ ការតាំងទុកជាខ្យល់ ការជាប្រកួតប្រ-
 ជានាគីក្ខត្ថី ខាងក្រៅក្តី ជាទុក្ខាទិដ្ឋត្ថី អនុចាទិដ្ឋត្ថី នេរូប-
 នាគេនាគុ ។ រូបនាទុក្ខានោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ
 ។ បេ ។ កតធម្មីកាហារ នេរូបនាទុក្ខានា ។

ការសង្ខេបរូប ដោយប្រការ ៥ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៥ ។

(១៥៩) រូបាយតនៈ ជាស្រវែងសក្ខីដឹងបានដោយភ្នែក សទ្ទា-
 យតនៈ ជាស្រវែងសក្ខីដឹងបានដោយគ្រូចៀក កន្ទាយតនៈ ជាស្រ-
 វែងសក្ខីដឹងបានដោយច្រមុះ សោយតនៈ ជាស្រវែងសក្ខីដឹងបាន
 ដោយអណ្តាត ដោដ្ឋន្ទាយតនៈ ជាស្រវែងសក្ខីដឹងបានដោយកាយ
 រូបទាំងអស់ ជាស្រវែងសក្ខីដឹងបានដោយចិត្ត ។

ការសង្ខេបរូបដោយប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៦ ។

(១៦០) រូបាយតនៈ ជាស្រវែងសក្ខីដឹងបានដោយភ្នែក សទ្ទាយតនៈ
 ជាស្រវែងសក្ខីដឹងបានដោយគ្រូចៀក កន្ទាយតនៈ ជាស្រវែងសក្ខីដឹង
 បានដោយច្រមុះ សោយតនៈ ជាស្រវែងសក្ខីដឹងបានដោយអណ្តាត

កាយវិញ្ញ័យ រូប រូបាយនន្ត សន្តាយនន្ត កន្តា-
 យនន្ត រសាយនន្ត ដោជ្ជនាយនន្ត មនោនាគវិញ្ញា-
 យ្យ រូប សង្ខ រូប មនោវិញ្ញាណនាគវិញ្ញ័យ រូប ។

ឯវិ សន្តវិទេន រូបសង្ខហោ ។

សង្ខត ។

[១៥៩] រូបាយនន្ត កន្តាវិញ្ញ័យ រូប សន្តាយ-
 នន្ត សោតវិញ្ញ័យ រូប កន្តាយនន្ត ឃានវិញ្ញ័យ
 រូប រសាយនន្ត ជីវ្ហវិញ្ញ័យ រូប មនាវិទោ ដោ-
 ជ្ជនោ សុខសម្មស្ស កាយវិញ្ញ័យ រូប អមនា-
 វិទោ ដោជ្ជនោ ទុក្ខសម្មស្ស កាយវិញ្ញ័យ រូប
 រូបាយនន្ត សន្តាយនន្ត កន្តាយនន្ត រសាយនន្ត
 ដោជ្ជនាយនន្ត មនោនាគវិញ្ញ័យ រូប សង្ខ រូប
 មនោវិញ្ញាណនាគវិញ្ញ័យ រូប ។

ឯវិ អដ្ឋវិទេន រូបសង្ខហោ ។

អដ្ឋត ។

[១៦០] កតមន្ត រូប ចក្ខុទ្រិយ៍ ។ យំ ចក្ខុ

ដោជ្ជនាយនន្ត ដាប្រវេលនប្បវិធិនន្តដោយកាយ រូបាយនន្ត សន្តា-
 យនន្ត កន្តាយនន្ត សោយនន្ត ដោជ្ជនាយនន្ត (តាំងនេះ)
 ដាប្រវេលនប្បវិធិនន្តដោយមនោនាគ រូបតាំងអស់ ដាប្រវេលនប្ប-
 វិធិនន្ត ដោយមនោវិញ្ញាណនាគ ។

ការសង្ខេបរូបដោយប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រធានប្រមាណ ៧ ។

[១៦១] រូបាយនន្ត ដាប្រវេលនប្បវិធិនន្តដោយវិញ្ញាណ សន្តា-
 យនន្ត ដាប្រវេលនប្បវិធិនន្តដោយត្រចៀក កន្តាយនន្ត ដាប្រ-
 វេលនប្បវិធិនន្តដោយច្រមុះ សោយនន្ត ដាប្រវេលនប្បវិធិនន្ត
 ដោយអណ្តាត ដោជ្ជន្ត (ការបំបែក) ដាប្រវេលនប្បវិធិនន្ត មានសម្មស្ស
 ដាសុខ ដាប្រវេលនប្បវិធិនន្តដោយកាយ ដោជ្ជន្ត មិនដាប្រវេលនប្ប-
 វិធិនន្ត មានសម្មស្សដាទុក្ខ ដាប្រវេលនប្បវិធិនន្តដោយកាយ រូបាយនន្ត
 សន្តាយនន្ត កន្តាយនន្ត សោយនន្ត ដោជ្ជនាយនន្ត (តាំងនេះ)
 ដាប្រវេលនប្បវិធិនន្តដោយមនោនាគ រូបតាំងអស់ ដាប្រវេលនប្ប-
 វិធិនន្ត ដោយមនោវិញ្ញាណនាគ ។

ការសង្ខេបរូបដោយប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រធានប្រមាណ ៨ ។

[១៦២] រូបដាចក្ខុទ្រិយ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុណា គឺប្រសាទ

ចតុត្ថំ មហាភូតានំ ឧបាទាយ មសាទោ ។ មេ ។
 សុត្តោ តាមោមេសោ ឥន្ទំ រូបំ ចតុត្ថិយំ ។
 កតមន្តំ រូបំ សោតិទ្ធិយំ ។ មេ ។ ឃានិទ្ធិយំ ។ មេ ។
 ជីវិទ្ធិយំ ។ មេ ។ កាយិទ្ធិយំ ។ មេ ។ ឥន្ទិទ្ធិយំ
 ។ មេ ។ មុតិសិទ្ធិយំ ។ មេ ។ ជីវិតិទ្ធិយំ ។ យោ
 តេសំ រូបំ ធម្មានំ អយុ វិតិ យមថា យាមថា
 ឥរិយថា វត្តថា ចាលថា ជីវិតំ ជីវិតិទ្ធិយំ ឥន្ទំ
 រូបំ ជីវិតិទ្ធិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ន ឥន្ទិយំ ។
 រូបាយតំ ។ មេ ។ កតទុក្ខិកាហ អាយាហ ឥន្ទំ
 រូបំ ន ឥន្ទិយំ ។

ឯវិ ឯវិធន រូបសង្កហោ ។

ឥតំ ។

(១៦១) កតមន្តំ រូបំ ចតុត្ថិយំ ។ យំ ចតុត្ថំ
 មហាភូតានំ ឧបាទាយ មសាទោ ។ មេ ។
 សុត្តោ តាមោមេសោ ឥន្ទំ រូបំ ចតុត្ថិយំ ។
 កតមន្តំ រូបំ សោតិទ្ធិយំ ។ មេ ។ ឃានិទ្ធិយំ
 ។ មេ ។ ជីវិទ្ធិយំ ។ មេ ។ កាយិទ្ធិយំ ។ មេ ។

ដែលកស្រយមហាភូតាំង ២ ។ មេ ។ ហៅថាស្រុកទំហៅកំប៉ាច មេ
 ប្រជាចតុត្ថិយ ។ ប្រជាសោតិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាឃានិទ្ធិយ ។ មេ ។
 ជាជីវិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាកាយិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាឥន្ទិទ្ធិយ ។ មេ ។
 ជាមុតិសិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាជីវិតិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ អយុ
 ការបិតនៅ ការនៅយំនយុ ការរស់នៅ ការគិតនៅ ការប្រតិបត្តិ
 នៅបាន ការក្បួនប្រធានទាំងឡាយនោះ គឺជីវិត ជីវិតិទ្ធិយ ណា
 នេះប្រជាជីវិតិទ្ធិយ ។ ប្រមិនមែនជាឥន្ទិយនោះ តើដូចម្តេច ។
 រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតទុក្ខិកាហ មេប្រមិនមែនជាឥន្ទិយ ។

ការសង្ខេបរូបដោយប្រការ ៩ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រាសាទ១១៩ ។

(១៦១) ប្រជាចតុត្ថិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ភ្នែកណា គឺប្រសាទ
 ដែលកស្រយមហាភូតាំង ២ ។ មេ ។ ហៅថាស្រុកទំហៅកំប៉ាច
 នេះប្រជាចតុត្ថិយ ។ ប្រជាសោតិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាឃានិ-
 ទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាជីវិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាកាយិទ្ធិយ ។ មេ ។

ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ ឫសិទ្ធិយំ ។ បេ ។ ជីវិតទ្ធិ-
 យំ ។ យោ តេសំ រូបំ ឧប្បាទំ កាយ មិត្ត
 យថនា យាថនា ឥវយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិត
 ជីវិតទ្ធិយំ ឥន្ទំ រូបំ ជីវិតទ្ធិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 ឧ ឥទ្ធិយំ សម្បជ័យំ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។
 តោជ្ឈាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ ឧ ឥទ្ធិយំ សម្បជ័យំ ។
 កតមន្តំ រូបំ ឧ ឥទ្ធិយំ អម្បជ័យំ ។ កាយវិញ្ញាតិ
 ។ បេ ។ កតន្ទីកាហេ ភាហាហេ ឥន្ទំ រូបំ ឧ
 ឥទ្ធិយំ អម្បជ័យំ ។

ឯវំ ឧសវិទេន រូបសង្កហោ ។

ឧបកំ ។

[១៦២] កតមន្តំ រូបំ ចក្ខុយតនំ ។ យំ ចក្កុ
 ចក្កន្តំ មហាភូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុត្រោ កាមាបេសោ ឥន្ទំ រូបំ ចក្ខុយតនំ ។
 កតមន្តំ រូបំ កាយយតនំ ។ បេ ។ យាទាយត-
 នំ ។ បេ ។ ជីវ្ហាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ

ជាឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ ជាឫសិទ្ធិយំ ។ បេ ។ ជាជីវិតទ្ធិយោ
 តើដូចម្តេច ។ កាយ កាមិតនោ កាមាបេយ្យោ កាមាបេយ្យោ
 កាវិតិលេវ ការប្រតិភិវេ ការក្សត្រប្រធានិទំ ឡាយនោះ
 គឺជីវិត ជីវិតទ្ធិយំ ណា នេះរូបជាជីវិតទ្ធិយំ ។ រូបមិនមែនជា
 ឥទ្ធិយំ ជាសម្បជ័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយតនៈ ។ បេ ។
 តោជ្ឈាយតនៈ នេះរូបមិនមែនជាឥទ្ធិយំ ជាសម្បជ័យៈ ។ រូបមិន
 មែនជាឥទ្ធិយំ ជាសម្បជ័យនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ ។ បេ ។
 កតន្ទីកាហោ នេះរូបមិនមែនជាឥទ្ធិយំ ជាសម្បជ័យៈ ។

ការសង្ខេបរូបដោយប្រការ ១៦ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ១៦ ។

[១៦២] រូបជាចក្ខុយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ភ្នែកណា គឺ
 ប្រសាទ តាមប្រយោគប្រការ ១៦ ។ បេ ។ ហៅជាប្រភពនៃក៏បាន នេះ
 រូបជាចក្ខុយតនៈ ។ រូបជាសោតាយតនៈ ។ បេ ។ ជាយាទាយ-
 តនៈ ។ បេ ។ ជាជីវ្ហាយតនៈ ។ បេ ។ ជាកាយាយតនៈ ។ បេ ។

។ បេ ។ រូបាយនៃនំ ។ បេ ។ សុទ្ធាយនៃនំ ។ បេ ។
 កន្លាយនៃនំ ។ បេ ។ រសាយនៃនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វាយ-
 នៃនំ ។ បេ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វាយនៃនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វាយនៃនំ ។ បេ ។
 រូប ដោដ្ឋត្វាយនៃនំ ។ កតមន្ត រូប អនិច្ចស្សន្ត
 អប្បដិយំ ។ ធម្មាយនៃនំ បរិយាបន្ត ឥន្ទ្រិយំ ។ បេ ។
 កតមន្ត កា ។ អាយា ។ ឥន្ទ្រិយ រូប អនិច្ចស្សន្ត
 អប្បដិយំ ធម្មាយនៃនំ បរិយាបន្ត ។

ឯនេះ ឯកោណសិរីជេន រួចសង្កេត ។

ឯកសារ ១

ပုဂံ ၁၇

အမှတ် ၁၁၆(၁) ဟု

១ រូបកល្យាណ ទុតិយ៍ ភវិវង្គ ។ អតិរេកភាពលាភ៍ ចិត្តប្បទេកល្គា អតិរេក-
ភាពលាភ៍ រូបកល្គា ភិបត្តភាពលាភ៍ និរុទ្ទេសល្គា ទ្វិបត្តភាពលាភ៍ អនុទ្ធារល្គា និរ-
អតិរេកសេសត្តភាពលាភ៍ សកល៍ ធម្មសង្កតិប្បករណ៍ វិញ្ញាបិយមាត់ អនន្តបរិមាណ
ហោតីតិ អន្តិសាលនិយ័យ នយោ ។ ឥមីតា បទ នយោទ កុសលធម្ម ទ្វេ អកុសល-
ធម្ម ទ្វេ អក្ករាជេ ចិត្តសង្កេហ ទ្វេតិ ចិត្តប្បទេកល្គា ៨ ឥធ ទ្វេតិ អដ្ឋិ ភាពលាភា
ទដ្ឋិកា ។ នតិ ចិត្តប្បទេកល្គា ភាពលាភាសោ សម្ពុត្តភាពលាភាយ និរេក អដ្ឋម៍ ហោតិ ។

ជាត្រាយគនៈ ។ រូប ។ ជាសញ្ញាគនៈ ។ រូប ។ ជាត្រាយគនៈ
 ។ រូប ។ ជាសញ្ញាគនៈ ។ រូប ។ ជាដេវតាគនៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ បរិវាគ្គ ។ រូប ។ ហៅថាដេវតាគនៈក៏បាន នេះរូបជា
 ដេវតាគនៈ ។ រូប ជាអនិច្ចស្រួន ជាអប្បដិឃៈ ដែលរាប់
 បញ្ចូលក្នុងធម្មាគនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ ។ រូប ។
 កតាទ្ធិវិញ្ញាណា ។ នេះរូប ជាអនិច្ចស្រួន ជាអប្បដិឃៈ ដែលរាប់បញ្ចូល
 ក្នុងធម្មាគនៈ ។

កង្វះធនធាន: ១

ការសង្ខេបរបស់យុទ្ធសាស្ត្រ ១១ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ រដ្ឋមានប្រមាណ ១១ ។

ចប់ រូបភាព (តាមការប្រាប់) ។

ចប់ ភាណាវិះទី ៨ ។

[១៦៣] កតមេ ធម្មា តុសលា ។ តីណិ

តុសលម្ពណំ អលោកោ អនោសោ អមោហោ តំ-
សម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្ថន្ធោ
វិញ្ញាណត្ថន្ធោ តំសមុដ្ឋានំ កាយកម្មំ វេទកម្មំ
មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា តុសលា ។ កតមេ ធម្មា
អតុសលា ។ តីណិ អតុសលម្ពណំ លោកោ
នោសោ មោហោ ឥនេកដ្ឋា ច តិលេសា តំ-
សម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្ថន្ធោ
វិញ្ញាណត្ថន្ធោ តំសមុដ្ឋានំ កាយកម្មំ វេទកម្មំ
មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា អតុសលា ។ កតមេ ធម្មា
អន្យាគតា ។ តុសលាតុសលា ធម្មានំ វិចាកា
កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបន្នា វេទ-
នាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្ថន្ធោ វិញ្ញាណត្ថន្ធោ
យេ ច ធម្មា តិរិយា នេវ តុសលា នាតុសលា
ន ច កម្មវិចាកា សត្វញ្ច រូបំ អសង្ខតាន ច នាតុ
ឥមេ ធម្មា អន្យាគតា ។

[១៦៣] តួកធម៌ជាតុសល តើដូចម្តេច ។ តុសលម្ពណ គឺ
អលោកៈ (ការមិនលោភ) ១ អមោហៈ (ការមិនប្រកួត) ១ មោហៈ
(ការមិនវិន័យ) ១ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយតុសលមូល មានអលោកៈជាដើមនោះ និង
កាយកម្ម វេទកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីតុសលមូល មាន
អលោកៈជាដើមនោះ នេះតួកធម៌ជាតុសល ។ តួកធម៌ជាតុសល តើ
ដូចម្តេច ។ តុសលម្ពណ គឺ លោកៈ ១ មោហៈ ១ មោហៈ ១
តាំងតួកតិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានឹងតុសលមូល មានអលោកៈ
ជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រ-
កបដោយតុសលមូល មានអលោកៈជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វេទកម្ម
មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីតុសលមូល មានអលោកៈជាដើមនោះ
នេះតួកធម៌ជាតុសល ។ តួកធម៌ជាតុសលគ្រឹក តើដូចម្តេច ។ វិចាក
ជាតាវចន រូបាវចន អរូបាវចន និងអបរិយាបន្នៈ (លោកុត្តរៈ) នៃ
ធម៌ជាតុសលនិងតុសល វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញា-
ណក្ខន្ធ តាំងតួកធម៌ដែលគ្រាន់តែជាតិរិយា មិនមែនតុសល មិនមែន
តុសល មិនមែនកម្មវិចាក ឬតំរូវតាំងស្រាប់ និងអសង្ខតនានុ នេះ
តួកធម៌ជាតុសលគ្រឹក ។

[១៦៤] កតមេ ធម្មា សុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តា ។ សុខក្ខមិយំ កាមាវចរ ភូតាវចរ
 អបរិយាបន្ថេ សុខំ វេទនំ វេទនា តំសម្បយុត្តា
 សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥមេ ធម្មា
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា
 ធុត្តាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ ធុត្តក្ខមិយំ កា-
 មាវចរ ធុត្តំ វេទនំ វេទនា តំសម្បយុត្តា សញ្ញា-
 ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥមេ ធម្មា
 ធុត្តាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា
 អធុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ អធុត្ត-
 មសុខក្ខមិយំ កាមាវចរ ភូតាវចរ អភូតាវចរ អប-
 រិយាបន្ថេ អធុត្តមសុខំ វេទនំ វេទនា តំសម្បយុ-
 ត្តា សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥមេ
 ធម្មា អធុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។

[១៦៥] កតមេ ធម្មា វិចិត្រា ។ តុសលា-
 តុសលានំ ធម្មានំ វិចិត្រា កាមាវចរ ភូតាវចរ
 អភូតាវចរ អបរិយាបន្ថា វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ
 សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥមេ ធម្មា វិចិត្រា ។

[១៦៤] ពួកធម៌ប្រកបដោយសុខវេទនា តើដូចម្តេច ។ វៀក
 សុខវេទនាគឺសុខក្ខមិ ជាតាមាវចរ ភូតាវចរ និងអបរិយាបន្ថា ធម្ម
 សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនានោះ
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 តើដូចម្តេច ។ វៀកទុក្ខវេទនាគឺទុក្ខក្ខមិ ជាតាមាវចរធម្ម សញ្ញា-
 ខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនានោះ នេះ
 ពួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយវេទនា មិនជាទុក្ខ
 មិនជាសុខ តើដូចម្តេច ។ វៀកអទុក្ខមសុខវេទនា គឺអទុក្ខមសុខ-
 ក្ខមិ ជាតាមាវចរ ភូតាវចរ អភូតាវចរ និងអបរិយាបន្ថា ធម្ម សញ្ញា-
 ខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនានោះ
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយវេទនា មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ។

[១៦៥] ពួកធម៌ជាវិបាក តើដូចម្តេច ។ វិបាក ជាតាមាវចរ
 ភូតាវចរ អភូតាវចរ និងអបរិយាបន្ថា នៃពួកធម៌ជាតុសលនិងអតុសល
 និងវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ជាវិបាក ។

តតមេ ធម្មា វិហារធម្មធម្មា ។ តុសលាតុសលា
 ធម្មា តាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នា
 វេទនាទន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា ឥមេ ធម្មា
 វិចារកធម្មធម្មា ។ តតមេ ធម្មា លេវិចារកធម្មា
 កធម្មធម្មា ។ យេ ច ធម្មា តិរិយា លេវ តុស-
 លា ធាតុសលា ធម ច កម្មវិចារកា សព្វញ្ច រូបំ
 អស្មត្ថតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លេវិចារកធម្មា
 ធម្មធម្មា ។

[១៦៦] តតមេ ធម្មា ឧបាទិដ្ឋថាធានិយា ។
 សាសវា តុសលាតុសលាធម្មា ធម្មា វិចារកា តា-
 មាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ វេទនាទន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធា យេញ រូបំ កម្មស្មំ កតត្ថា ឥមេ
 ធម្មា ឧបាទិដ្ឋថាធានិយា ។ តតមេ ធម្មា អនុថា-
 ទិដ្ឋថាធានិយា ។ សាសវា តុសលាតុសលា ធម្មា
 តាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ វេទនាទន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធា យេ ច ធម្មា តិរិយា លេវ តុស-
 លា ធាតុសលា ធម ច កម្មវិចារកា យេញ រូបំ

ត្ថកធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ជាតុសលាធម៌
 អកុសល ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ វេទនាទន្ធា ធម៌វេទនាទន្ធា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា មេពួកធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ។ ពួកធម៌
 មិនមែនវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌គ្រាន់តែជាតិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្ម-
 វិបាក រូបទាំងអស់ និងអសង្ខតធាតុ មេពួកធម៌មិនមែនវិបាក ទាំង
 មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ។

[១៦៦] ពួកធម៌មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម
 កាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន តើដូចម្តេច ។ វិបាក
 ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ វេទនាទន្ធា ធម៌ជាតុសលា
 និងអកុសល វេទនាទន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា និងកម្មស្មំកតត្ថា (រូប
 ដែលកម្មកំពុងធ្វើ) មេពួកធម៌ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន ។ ពួក
 ធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ជាតុសលា និង
 អកុសល ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និង
 វេទនាទន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា ឬពួកធម៌គ្រាន់តែជាតិរិយា មិនមែន
 កុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាក ឬក៏រូបដែលមិនមែន

ន កម្មស្ស ឬកម្មា សមេ ធម្មា អនុចាធិនុចាធា-
 និយា ។ កតមេ ធម្មា អនុចាធិនុចាធានិយា ។
 អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មត្តដលាធិ ច អសន្តតា
 ច ធាតុ សមេ ធម្មា អនុចាធិនុចាធានិយា ។

[១៦៧] កតមេ ធម្មា សន្តិសិដ្ឋសន្តិលេសិ-
 កា ។ តីលា អកុសលមូលាធិ លោកោ ធាសោ
 មោហោ តទេតដ្ឋា ច កិលេសា តិសម្ប-
 យុត្តោ វេទនាខត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថត្ថោ
 តិសម្បដ្ឋាធិ កាយកម្មំ វចីកម្មំ បដោតម្មំ សមេ
 ធម្មា សន្តិសិដ្ឋសន្តិលេសិកា ។ កតមេ ធម្មា
 អសន្តិសិដ្ឋសន្តិលេសិកា ។ សាសវា កុសលា-
 ព្យាគតា ធម្មា កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន
 រូបត្ថត្ថោ វេទនាខត្តោ សញ្ញាខត្តោ សង្ខារត្ថត្ថោ
 វិញ្ញាណត្ថត្ថោ សមេ ធម្មា អសន្តិសិដ្ឋសន្តិលេសិ-
 កា ។ កតមេ ធម្មា អសន្តិសិដ្ឋសន្តិលេសិកា ។

កម្មស្សត្ថាប្ប បេព្វករណិមមេសប្បវេណិយោស បេសប្បា
 ជាដើមសាវ័យកហ័យ តែជាប្រយោជន៍ដល់វាទាន ។ ពួកធម៌
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមសាវ័យកហ័យ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់វាទាន តើដូចម្តេច ។ អបរិយាបដ្ឋមត្ត ផល
 ដែលកើតអំពីមត្ត និងអសន្តតាត្ថ នេះពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមសាវ័យកហ័យ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់វាទាន ។

[១៦៧] ពួកធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូល ៣ គឺ លោភៈ ១ ទោសៈ ១ មោហៈ ១
 ទាំងពួកកិលេស ដែលទាំងនៅជាមួយគ្នានិងលោភៈជាដើមនោះ វេទ-
 នាខ្ល ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថខ្ល ដែលប្រកបដោយលោភៈជាដើមនោះ
 និងកាយកម្ម វចីកម្ម បដោតកម្ម ដែលទាំងឡើងអំពីលោភៈជាដើម
 នោះ នេះពួកធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌
 ដែលមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ប្រកបដោយសាវៈ ជាតុសលនិងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ ព្រាវចរ
 អរូបាវចរ និងរូបក្ខន្ធ វេទនាខ្ល សញ្ញាខ្ល សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះពួកធម៌ដែលមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌
 ដែលមិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។

អបរិយាបន្ន ឈ្មោះ ក មក្ខត្តសិវា ក អស្ម័ត្ត
ក ធាតុ ឥមេ ធម្មា អស្ម័ត្តសិវា អស្ម័ត្តសិវា ។

(១២៨) កតតមេ ធម្មា អវិគត្តសិវា ។
អវិគត្តសិវាក្ខម័យំ កាហាវចរេ រូបាវចរេ អបរិ-
យាបន្នេ វិគត្តវិចារេ វេយ្យា តំសម្បយុត្តោ វេទនា-
ធម្មោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ទោ ឥមេ ធម្មា អវិគ-
ត្តសិវា ។ កតតមេ ធម្មា អវិគត្តវិចារមត្តា ។
អវិគត្តវិចារមត្តក្ខម័យំ រូបាវចរេ អបរិយាបន្នេ វិចារំ
វេយ្យា តំសម្បយុត្តោ វេទនាធម្មោ ។ បេ ។ វិញ្ញា-
ណត្ថន្ទោ ឥមេ ធម្មា អវិគត្តវិចារមត្តា ។ កតតមេ
ធម្មា អវិគត្តវិចារ ។ អវិគត្តវិចារក្ខម័យំ កាហា-
វចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិយាបន្នេ វេទនាធម្មោ
។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ទោ សព្វាញ រូបំ អស្ម័ត្ត ក
ធាតុ ឥមេ ធម្មា អវិគត្តវិចារ ។

(១២៩) កតតមេ ធម្មា បិគិសហតតា ។
បិគិក្ខម័យំ កាហាវចរេ រូបាវចរេ អបរិយាបន្នេ
បិគិ វេយ្យា តំសម្បយុត្តោ វេទនាធម្មោ ។ បេ ។
វិញ្ញាណត្ថន្ទោ ឥមេ ធម្មា បិគិសហតតា ។

អបរិយាបន្នមត្ត ផលវេទនាវិគត្ត វិគត្តសិវាក្ខម័យំ កាហាវចរេ
មិនសេចក្តី តំនិមិត្តផលវេទនាវិគត្ត ។

(១៣០) ពួកធម៌ប្រកបដោយវិគត្តៈ តំនិប្រកបដោយវិចារ គឺ
ដូចម្តេច ។ វៀវត្តវិគត្តៈតំនិវិចារៈ ក្នុងអវិគត្តសិវាក្ខម័យំ ជាតាមាវចរ
ប្រាវចរ អបរិយាបន្នៈចេញ វេទនាធម្ម ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ទ ដែល
ប្រកបដោយវិគត្តវិចារនោះ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយវិគត្តៈ តំនិប្រកប
ដោយវិចារ ។ ពួកធម៌ត្នាវិគត្តៈ មានត្រឹមតែវិចារ គឺដូចម្តេច ។
វៀវត្តវិចារៈ ក្នុងអវិគត្តវិចារមត្តក្ខម័យំ ជាប្រាវចរ អបរិយាបន្នៈចេញ វេ-
ទនាធម្ម ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ទ ដែលប្រកបដោយវិចារនោះ នេះពួក
ធម៌ត្នាវិគត្តៈ មានត្រឹមតែវិចារ ។ ពួកធម៌ត្នាវិគត្តៈ តំនិត្នាវិចារៈ
គឺដូចម្តេច ។ វេទនាធម្ម ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ទ ក្នុងអវិគត្តវិចារក្ខម័យំ
ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបន្នៈ ប្រតំនិសេ វិគត្ត
អស្ម័ត្តធាតុ នេះពួកធម៌ត្នាវិគត្តៈ តំនិត្នាវិចារៈ ។

(១៣១) ពួកធម៌ប្រកបដោយបិគិ គឺដូចម្តេច ។ វៀវត្តបិគិក្ខ
បិគិក្ខម័យំ ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អបរិយាបន្នៈចេញ វេទនាធម្ម ។ បេ ។
វិញ្ញាណត្ថន្ទ ដែលប្រកបដោយបិគិនោះ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយបិគិ ។

កតមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ សុខក្ខម័យំ កាមា-
 វចរេ រូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ សុខំ វេចត្វា តំសម្ម-
 យុត្តោ សញ្ញាខន្ធា សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 ឥមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កតមេ ធម្មា ឧបេក្ខា-
 សហគតា ។ ឧបេក្ខាក្ខម័យំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ
 អរូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ ឧបេក្ខំ វេចត្វា តំសម្ម-
 យុត្តោ សញ្ញាខន្ធា សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 ឥមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។

[១៧០] កតមេ ធម្មា ធម្មស្សនេន បរោភត្វា ។
 តីណិ សញ្ញាជនាធិ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តិញ្ចា សីល-
 ព្វតបរាមាសា ។

[១៧១] តត្ថ កតមា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ ឥធម-
 អស្សត្ថវា បុថុជ្ជេនា អរិយាធិ អនុស្សវី អរិយធម្ម-
 ស្ស អតោវិទោ អរិយធម្មេ អវិជិតា សប្បវិសាធិ
 អនុស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស អតោវិទោ សប្បវិស-
 ធម្មេ អវិជិតា រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ
 វា អត្តាធិ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តាធិ វេទនំ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តាធិ អត្តនិ

ត្ថកធម្មប្រកបដោយសុខ តើដូចម្តេច ។ វៀរវេទសុខក្ខម័យក្ខមិ ជាតា-
 មាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ថេនេញ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសុខនោះ នេះត្ថកធម្មប្រកបដោយសុខ ។ ត្ថកធម្មប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ វៀរវេទឧបេក្ខាធម្មក្ខមិ ជាតាមាវចរ
 រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថេនេញ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខានោះ នេះត្ថកធម្មប្រកបដោយឧបេក្ខា ។

[១៧០] ត្ថកធម្មត្ថលេៈ ដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញា-
 ជនៈ ព គី សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តិញ្ចា និធិសីលព្វតបរាមាសាៈ ។

[១៧១] បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ សក្កាយទិដ្ឋិ តើដូច
 ម្តេច ។ បុថុជ្ជេន ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញត្អូក
 ព្រះអរិយៈ មិនល្អាសវី ក្នុងអរិយធម៌ មិនបានខ្លានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌
 មិនបានឃើញត្អូកសប្បវិស មិនល្អាសវី ក្នុងសប្បវិសធម៌ មិនបាន
 ខ្លានខ្លួន ក្នុងសប្បវិសធម៌ វេទនិយល់ឃើញប្រដាប់ខ្លួន ឃើញ
 ខ្លួនពុំមានប្រខ្លះ ឃើញប្រដាប់មានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនពុំមានក្នុង
 ប្រខ្លះ យល់ឃើញវេទនាពុំជាខ្លួន ឃើញខ្លួនពុំមានវេទនាខ្លះ

វា វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ សញ្ញា អត្តតោ
 សមុបស្សតិ សញ្ញាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សញ្ញា
 សញ្ញាយ វា អត្តានំ សង្ខារេ អត្តតោ សមុប-
 ស្សតិ សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សង្ខារេ
 សង្ខារេសុ វា អត្តានំ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុប-
 ស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ
 ទិដ្ឋិកហនំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិស្វកាយតំ ទិដ្ឋិវិច្ឆ-
 រនំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ កាលោ មជ្ឈិកាលោ អតិច្ចរោ-
 សោ វេទនាសោ កុរុក្កោ មិច្ឆាមថា មិច្ឆត្ថំ តិច្ឆា-
 យេនំ វិចារយេសត្ថាហោ អយំ វុត្ថតិ សត្តាយទិដ្ឋិ ។

[១៧២] តត្ថ កតតោ វិចិត្តិច្ឆា ។ សត្វិ
 កត្តតិ វិចិត្តិច្ឆតិ នេម្ម កត្តតិ វិចិត្តិច្ឆតិ សង្ខេ
 កត្តតិ វិចិត្តិច្ឆតិ សិក្ខាយ កត្តតិ វិចិត្តិច្ឆតិ បុព្វន្ត
 កត្តតិ វិចិត្តិច្ឆតិ អបរន្ត កត្តតិ វិចិត្តិច្ឆតិ បុព្វ-
 ត្ថាបរន្ត កត្តតិ វិចិត្តិច្ឆតិ ឥន្ទ្រយន្ត តាបដិប្បសា-
 មុប្បន្តសុ នេម្មសុ កត្តតិ វិចិត្តិច្ឆតិ យា ឯវុចា

ឃើញវេទនាជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញសញ្ញាជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញសង្ខារជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញវិញ្ញាណជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញវិញ្ញាណស្មីជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញយាឯវុចាជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញទិដ្ឋិកតំជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញទិដ្ឋិកហនំជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញទិដ្ឋិកត្តារោជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញទិដ្ឋិវិស្វកាយតំជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញទិដ្ឋិវិច្ឆរនំជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញទិដ្ឋិសញ្ញាជនំជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញកាលោជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញមជ្ឈិកាលោជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញអតិច្ចរោសោជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញវេទនាសោជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញកុរុក្កោជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញមិច្ឆាមថាជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញមិច្ឆត្ថំជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញតិច្ឆាមថាជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញយេនំជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញវិចារយេសត្ថាហោជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញអយំជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញវុត្ថតិជាមានក្នុងខ្លួន ឃើញសត្តាយទិដ្ឋិជាមានក្នុងខ្លួន ។

[១៧២] បណ្តាសញ្ញាជនៈចាំងនោះ វិចិត្តិច្ឆា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះធម៌
 ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសង្ឃ ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ក្នុងសត្វា
 ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ក្នុងខន្ធានិដើម ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ក្នុងខន្ធានិ
 ចុង ឆ្លើយឆ្លល់សង្ស័យ ក្នុងខន្ធានិដើមនិងខន្ធានិចុង ឆ្លើយឆ្លល់
 សង្ស័យ ក្នុងពួកធម៌ដែលតើកឡើង ព្រោះការស្រឡាញ់បង្អួចនោះ ។

តទេតត្ថា ច តិលេសា តំសម្មុយុត្តោ វេទនាខត្តោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថត្ថោ តំសម្មុដ្ឋានំ កាយតម្មំ វិច្ចិ-
 តម្មំ មហេតម្មំ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្ថា ។
 តតមេ ធម្មា លេវេទស្សនេន ធម ភាវនាយ បហា-
 តត្ថា ។ តុសណាត្យតតា ធម្មា តាហវចន វូហា-
 វចន អរូបាវចន អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខត្តោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្ថត្ថោ សត្វត្ថា រូបំ អសន្នតា ច ធាតុ
 ឥមេ ធម្មា លេវេទស្សនេន ធម ភាវនាយ បហាតត្ថា ។

[១៧៩] តតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្ថហេ-
 តុតា ។ តីណិ សញ្ញាជនាធិ សក្កាយទិដ្ឋិ វិច្ចិ-
 តត្ថា សីលត្ថតបរាមាសោ ។ តត្ថ តតមា សញ្ញា-
 យទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អយំ វុត្ថុតិ សក្កាយទិដ្ឋិ ។
 តត្ថ តតមា វិច្ចិតត្ថា ។ បេ ។ អយំ វុត្ថុតិ
 វិច្ចិតត្ថា ។ តត្ថ តតមា សីលត្ថតបរាមាសោ
 ។ បេ ។ អយំ វុត្ថុតិ សីលត្ថតបរាមាសោ ។ ឥមាធិ
 តីណិ សញ្ញាជនាធិ តទេតត្ថា ច តិលេសា
 តំសម្មុយុត្តោ វេទនាខត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថ-
 ត្ថោ តំសម្មុដ្ឋានំ កាយតម្មំ វិច្ចិតម្មំ មហេតម្មំ

ជីវសសសវំ ចាំឱ្យតក់លេសដែលតាំងនៅជាមួយគ្នា វិចិត្តិលេស
 លាភៈជាដើមនោះ វេទនាខត្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថត្ថ ដែលប្រកបដោយ
 តិលេសមានលាភៈជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វិចិត្ត មហាកម្ម ដែល
 តាំងឡើងអំពីតិលេសមានលាភៈជាដើមនោះ នេះត្រូវលះដោយ
 ការិនា ។ ត្រូវធម៌ មិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនត្រូវលះដោយការិនា
 តើដូចម្តេច ។ ត្រូវធម៌ ជាតុសលនិងអព្យក្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាថវា
 អប្រាថវា អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាខត្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថត្ថ ប្រចាំឯ
 អស់ និងអសន្តតតត្ថ នេះត្រូវធម៌ មិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិន
 ត្រូវលះដោយការិនា ។

[១៨០] ត្រូវធម៌មានលាភៈត្រូវលះដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។
 សញ្ញាជនៈព្យ យ៉ាងគឺ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តិ និងសីលត្ថតបរាមាសៈ ។
 បណ្តាសញ្ញាជនៈចាំឯនោះ សក្កាយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ នេះហៅ
 ថា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ បណ្តាសញ្ញាជនៈចាំឯនោះ វិចិត្តិ តើដូចម្តេច
 ។ បេ ។ នេះហៅថា វិចិត្តិ ។ បណ្តាសញ្ញាជនៈចាំឯនោះ សីលត្ថ-
 តបរាមាសៈ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ នេះហៅថា សីលត្ថតបរាមាសៈ ។ ស-
 ញ្ញាជនៈចាំឯព្យនេះ ចាំឱ្យតក់លេសដែលតាំងនៅជាមួយគ្នា និងតិលេស
 មានលាភៈជាដើមនោះ វេទនាខត្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថត្ថ ដែលប្រកប
 ដោយតិលេសមានលាភៈជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វិចិត្ត មហាកម្ម

ឥមេ ធម្មា ធម្មសង្ខារេ បហាតត្ថហេតុកា ។ ឥណ្ឌី
 សត្តោជនាមំ ។ សត្តាយនិម្មំ វិចិត្តិន្ទា សីលត្ថតម-
 រាមាសា ឥមេ ធម្មា ធម្មសង្ខារេ បហាតត្ថា តនេ-
 កដ្ឋា លោសា នោសោ មោហោ ឥមេ ធម្មា
 ធម្មសង្ខារេ បហាតត្ថហេតុ តនេកដ្ឋា ច តិលេសា
 តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធោ
 តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វិចិត្តកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ
 ធម្មា ធម្មសង្ខារេ បហាតត្ថហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា
 ភាវនាយ បហាតត្ថហេតុកា ។ អវសេសោ លោភា
 នោសោ មោហោ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្ថ-
 ហេតុ តនេកដ្ឋា ច តិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនា-
 ខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធោ តំសម្បដ្ឋានំ កាយ-
 កម្មំ វិចិត្តកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ-
 បហាតត្ថហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា នេវធម្មសង្ខារេ
 ធម្ម ភាវនាយ បហាតត្ថហេតុកា ។ តេ ធម្មេ វេចេ-
 ត្វា អវសេសា តុសលា តុសលា ព្យាគតា ធម្មា
 តាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបដ្ឋា វេទ-
 នាខន្ធោ សត្តាខន្ធោ សង្ខារត្ថន្ធោ វិញ្ញាណត្ថន្ធោ

ដែលតាំងឡើងអំពីកិលេសមានលាភៈជាដើមនោះ នេះពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ។ លោកៈ គោសៈ មោហៈ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេស មានលាភៈជាដើម
 នោះ នេះពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ពុំឯពួកកិលេស ដែល
 តាំងនៅជាមួយនឹងកិលេសមានលាភៈជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេស មានលាភៈជាដើមនោះ និង
 កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីកិលេសមានលាភៈ
 ជាដើមនោះ នេះពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ។ ពួកធម៌
 មានហេតុត្រូវលះ ដោយការវិនា តើដូចម្តេច ។ លោកៈ គោសៈ
 មោហៈ ជីវសសសលំ នេះពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះដោយការវិនា
 ពុំឯពួកកិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេស មានលាភៈជាដើមនោះ
 វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេសមាន
 លាភៈជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើង
 អំពីកិលេសមានលាភៈជាដើមនោះ នេះពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយ
 ការវិនា ។ ពួកធម៌មានហេតុមិនត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ មិនត្រូវលះ
 ដោយការវិនា តើដូចម្តេច ។ វៀរវេទនាពុំតាំងនោះចេញ ពួកធម៌ជា
 តុសល អតុសល និង អព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ
 អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាខន្ធ សត្តាខន្ធ សង្ខារត្ថន្ធ វិញ្ញាណត្ថន្ធ

សត្វត្ប រូប អសង្ខតា ច ធាតុ សមេ ធម្មា នេវ-
និស្សនេន ធន ភាវនាយ បហាតត្ថហេតុតា ។

[១៧៦] តតមេ ធម្មា អាចយតាមិទោ ។
សាសវា កុសលាកុសលា ធម្មា តាមាវចន រូបា-
វចន អរូបាវចន វេទនាទន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
ត្ថន្ធា សមេ ធម្មា អាចយតាមិទោ ។ តតមេ
ធម្មា អបចយតាមិទោ ។ ចត្តារកេ មត្តា អបរិយា-
បដ្ឋា សមេ ធម្មា អបចយតាមិទោ ។ តតមេ
ធម្មា នេវចយតាមិទោ នាបចយតាមិទោ^(១) ។ កុ-
សលាកុសលាធំ ធម្មាធំ វិហិតា តាមាវចន រូបា-
វចន អរូបាវចន អបរិយាបដ្ឋា វេទនាទន្ធា ។ បេ ។
វិញ្ញាណត្ថន្ធា យេ ច ធម្មា តិវិយោ នេវ កុស-
លា នាកុសលា ធន ធម្មាវិហិតា សត្វត្ប រូប
អសង្ខតា ច ធាតុ សមេ ធម្មា នេវចយតាមិទោ
នាបចយតាមិទោ ។

១ ឧ. នេវអាចយតាមិទោ ន អបចយតាមិទោ ។

ប្រចាំងអស់ និងអសង្ខតធាតុ នេះត្រូវបានបិ ចាសនាត្ថបិប្បវេណ
ដោយទស្សនៈ មិនត្រូវលះដោយការខា ។

[១៧៦] ពួកធម៌ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ដោយកម្មកិលស
តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយភាសាវៈ ជាតុសលនិងអតុសល ជា
តាមាវចន ប្រាវចន អប្រាវចន និងវេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
នេះត្រូវបានបិដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ដោយកម្មកិលស ។ ពួកធម៌
មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ និងអបរិយាបដ្ឋៈ
នេះត្រូវបានបិ មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ។ ពួកធម៌មិនមែនជាដល់
នូវការសន្យាក្នុងឡើង ចាំងមិនមែនជាមិនដល់ នូវការសន្យាក្នុងឡើង
តើដូចម្តេច ។ វិបាក ជាតាមាវចន ប្រាវចន អប្រាវចន អបរិយាបដ្ឋនៃ
ធម៌ជាតុសលនិងអតុសល វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ចាំងពួក
ធម៌ដែលជាភិរិយា មិនមែនតុសល មិនមែនអតុសល មិនមែនកម្មវិបាក
ប្រចាំងអស់ និងអសង្ខតធាតុ នេះត្រូវបានបិមិនមែនជាដល់នូវការសន្យាក្នុង
ឡើង ចាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ។

[១៧៧] កតមេ ធម្មា សេត្វា ។ មត្តា មត្តា អបរិយាមន្តា ហេដ្ឋីវាចិ ច នីលំ សាមញ្ញ-
 ជលានិ ឥមេ ធម្មា សេត្វា ។ កតមេ ធម្មា
 អសេត្វា ។ ឧបរិដ្ឋិមំ អហត្ថជលំ ឥមេ ធម្មា
 អសេត្វា ។ កតមេ ធម្មា ទេវេ សេត្វា ធាសេ-
 ត្វា ។ តេ ធម្មេ វេចត្វា អវសេសា កុសលា-
 កុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចន រូបាវចន អរូ-
 បាវចន វេទនាទន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា
 សត្វញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា ទេវេ-
 សេត្វា ធាសេត្វា ។

[១៧៨] កតមេ ធម្មា បរិត្តា ។ សទ្ធាវេ កាមា-
 វចនំ កុសលា កុសលាព្យាគតា ធម្មា រូបត្ថន្ធា
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា ឥមេ ធម្មា បរិត្តា ។
 កតមេ ធម្មា មហាគ្គតា ។ រូបាវចន អរូបាវចន
 កុសលា កុសលាព្យាគតា ធម្មា វេទនាទន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធា ឥមេ ធម្មា មហាគ្គតា ។ កតមេ ធម្មា
 អប្បមាណា ។ អបរិយាមន្តា មត្តា ច មត្តជលានិ
 ច អសដ្ឋតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា អប្បមាណា ។

[១៧៩] ពួកធម៌ជាបេសំសេត្វបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ មត្ត ២ ជា
 អបរិយាមន្តៈ និងសាមញ្ញជល ព្យាគតា ក្រោម នេះពួកធម៌ជាបេសំសេត្វ-
 បុគ្គល ។ ពួកធម៌ជាបេសំអសេត្វបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ អហត្ថជល ព្យាគ-
 តា នេះពួកធម៌ ជាបេសំអសេត្វបុគ្គល ។ ពួកធម៌មិនមែនជាបេសំ
 សេត្វបុគ្គល ព្យាគតាមិនមែនជាបេសំអសេត្វបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ វៀកតធម៌
 ព្យាគតា ពួកធម៌ដែលសេសសល់ ជាតុសល អតុសលនិងអព្យាគត
 ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ បេ
 ព្យាគតា និងអសដ្ឋតា ពួកធម៌មិនមែនជាបេសំសេត្វបុគ្គល ព្យាគតា
 មិនមែនជាបេសំអសេត្វបុគ្គល ។

[១៨០] ពួកធម៌មានសភាពតូចឆ្មារ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ជា
 តាមាវចរព្យាគតា និងអស ជាតុសល អតុសល អព្យាគត និងបេត្តន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធ នេះពួកធម៌មានសភាពតូចឆ្មារ ។ ពួកធម៌ដែលនៅសភាព
 តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ជាប្រាវចរ អប្រាវចរ ជាតុសល អតុសល អព្យា-
 គត និងវេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ នេះពួកធម៌ដែលនៅសភាព
 ពួកធម៌ប្រមាណមិនបាន តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាមន្តៈ ជលដែល
 កើតអំពីមត្ត និងអសដ្ឋតា ពួកធម៌ប្រមាណមិនបាន ។

គីរី វិញ្ញាណ

គីរី វិញ្ញាណ

[១៧៩] កតមេ ធម្មា បរិវត្តនរម្មណា ។ បរិវត្តន
 ធម្មេ អារក្ខ យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា
 ឥមេ ធម្មា បរិវត្តនរម្មណា ។ កតមេ ធម្មា បរិវត្តន
 កតតរម្មណា ។ មហាក្កតេ ធម្មេ អារក្ខ យេ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា មហាក្កតា-
 រម្មណា ។ កតមេ ធម្មា អប្បមាណារម្មណា ។
 អប្បមាណេ ធម្មេ អារក្ខ យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេត-
 សិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អប្បមាណារម្មណា ។

[១៨០] កតមេ ធម្មា ហិរិ ។ តិណិ អកុ-
 សលមូលានិ លោកេ លោកេ មោហោ តនេត-
 ត្ថា ធម្មា តិណេសា តំសម្មយុត្តោ វេទនាទន្ធា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្វេន្ធា តំសម្មជ្ជានិ កាយកម្ម
 វចិត្តកម្ម មហេកម្ម ឥមេ ធម្មា ហិរិ ។ កតមេ
 ធម្មា មជ្ឈិមា ។ លាសវា កុសលាព្យាកតា ធម្មា
 កាមាវចេត រូចាវចេត អរូចាវចេត រូបត្វេន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្វេន្ធា ឥមេ ធម្មា មជ្ឈិមា ។ កតមេ ធម្មា
 បណីតា ។ អរិយាប្បដ្ឋា មត្តា ធម្មា មត្តនលានិ ធម្មា
 អសម្ពុតា ធម្មា ធម្មា ឥមេ ធម្មា បណីតា ។

[១៧៩] ពួកធម៌មានបរិវត្តនរម្មណា តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
 ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក តើត្រូវដឹងព្រោះប្រាជ្ញាផ្លូវធម៌មានស-
 ភាពតូចតា ទេពួកធម៌មានអារម្មណ៍តូចតា ។ ពួកធម៌មានអារម្មណ៍
 ដល់ខ្លះសភាពធំ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេត-
 សិក តើត្រូវដឹងព្រោះប្រាជ្ញាផ្លូវធម៌ដល់ខ្លះសភាពធំ ទេពួកធម៌មានអារ-
 ម្មណ៍ដល់ខ្លះសភាពធំ ។ ពួកធម៌មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកធម៌ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក តើត្រូវដឹងព្រោះប្រា-
 ជ្ញាផ្លូវធម៌ប្រមាណមិនបាន ទេពួកធម៌មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ។

[១៨០] ពួកធម៌ដឹងថាគឺជាម តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូល ពូ-
 យានីតិ លោភៈ ចោសៈ និវេទនា ទាំងពួកគឺលេសដែលតាំងនៅជា
 មួយគ្នា នឹងអកុសលមូលមានលោភៈជាដើមនោះ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្វេន្ធា ដែលប្រកបដោយអកុសលមូលមានលោភៈជាដើមនោះ នឹង
 កាយកម្ម វចិត្តកម្ម មហេកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីអកុសលមូលមានលោភៈ
 ជាដើមនោះ ទេពួកធម៌ដឹងថាគឺជាម ។ ពួកធម៌ជាគណ្ឌាល តើដូចម្តេច ។
 ពួកធម៌ប្រកបដោយអសាវៈ ជាអកុសលនឹងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចេត ប្រា-
 ចេត អរូចាវចេត នឹងរូបត្វេន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្វេន្ធា ទេពួកធម៌ជាគណ្ឌាល ។
 ពួកធម៌ដឹងខ្លួន តើដូចម្តេច ។ មត្តជាបរិយាប្បដ្ឋា ដែលដែលតាំងអំពីមត្ត
 នឹងអសម្ពុតតា ទេពួកធម៌ដឹងខ្លួន ។

[១៨១] តតមេ ធម្មា មិច្ឆត្តនិយតា ។ បត្យត្តនិ អនុវត្តនិ យា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិ និយតា ឥមេ ធម្មា មិច្ឆត្តនិយតា ។ តតមេ ធម្មា សម្មត្តនិយតា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបន្នា ឥមេ ធម្មា សម្មត្តនិយតា ។ តតមេ ធម្មា អនិយតា ។ តេ ធម្មេ វេយ្យា អវសេសា តុសលាតុសលាទ្ធិតតា ធម្មា តាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វោ សត្វញ្ច រូបំ អស្មន្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនិយតា ។

[១៨២] តតមេ ធម្មា មត្តារម្មណា ។ អរិយមត្តំ អារត្ត យេ ឧប្បជ្ជន្តិ ពិត្តចេតសីតា ធម្មា ឥមេ ធម្មា មត្តារម្មណា ។ តតមេ ធម្មា មត្តហេតុតា ។ អរិយមត្តសមម្ពិស្ស មត្តក្កនិ វេយ្យា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វោ ឥមេ ធម្មា មត្តហេតុតា ។ អរិយមត្តសមម្ពិស្ស សម្មាទិដ្ឋិ មត្តា ចេវ ហេតុ ច សម្មាទិដ្ឋិ វេយ្យា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វោ ឥមេ ធម្មា មត្តហេតុតា ។ អរិយមត្តសមម្ពិស្ស

[១៨១] ពួកធម៌មានសភាពទុក្ខនិងវេទនា តើដូចម្តេច ។ ពួកវិភក្ស ៥ និងនិយមន័យទិដ្ឋិ នេះពួកធម៌មានសភាពទុក្ខនិងវេទនា ។ ពួកធម៌មានសភាពត្រូវនឹងទៀង តើដូចម្តេច ។ បត្ត ៦ ជាអបរិយាបន្នៈ នេះពួកធម៌មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ។ ពួកធម៌មិនទៀង តើដូចម្តេច ។ វិវេកនៃធម៌ទាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសសល់ ជាតុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ និងអស្មន្តតាតុ នេះពួកធម៌មិនទៀង ។

[១៨២] ពួកធម៌មានមត្តជាអារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក តើទៀងព្រោះប្រាជ្ញាធម៌អរិយមត្ត នេះពួកធម៌ មានមត្តជាអារម្មណ៍ ។ ពួកធម៌ មានមត្តជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ វិវេកនៃធម៌ របស់បុគ្គលដែលព្រមព្រៀង ដោយអរិយមត្តចេញ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយមត្តនោះ នេះពួកធម៌ មានមត្តជាហេតុ ។ សម្មាទិដ្ឋិ របស់បុគ្គលដែលព្រមព្រៀង ដោយអរិយមត្ត ជាមត្តផង ជាហេតុផង វិវេកនៃសម្មាទិដ្ឋិចេញ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយមត្ត និងហេតុនោះ នេះពួកធម៌ មានមត្តជាហេតុ ។

អរណបតា អរណសោ អរណយោ ឥមេ ធម្មា មគ្គ-
 ហេតុ តំសម្បយុត្តា វេទនាទេវោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 តូនោ ឥមេ ធម្មា មគ្គហេតុកា ។ តតមេ ធម្មា
 មគ្គាធិបតីនោ ។ អរិយមគ្គំ អធិបតី តតវិញ្ញា យេ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា មគ្គ-
 ធិបតីនោ ។ អរិយមគ្គសមន្តីស្ស វីមសាធិបតេយ្យំ
 បត្តំ ភាវយន្តស្ស វីមសំ បេត្វា តំសម្បយុត្តា
 វេទនាទេវោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណតូនោ ឥមេ ធម្មា
 មគ្គាធិបតីនោ ។

[០៨៣] តតមេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈា ។
 យេ ធម្មា ជាតា ភូតា សញ្ញាតា ចិត្តតា
 អភិចិត្តតា ចាតុភូតា ឧប្បជ្ឈា សមុប្បជ្ឈា ឧដ្ឋិតា
 សមុដ្ឋិតា ឧប្បជ្ឈា ឧប្បជ្ឈសេន សន្តិហិតា រូបា
 វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈា ។ តតមេ ធម្មា អនុប្បជ្ឈា ។ យេ ធម្មា

អរណតៈ អរណសៈ អរណហៈ បេសំបុគ្គលដែលព្រមព្រៀងដោយ
 អរិយមគ្គ នេះពួកធម៌មានមគ្គជាហេតុ វេទនាទេវ ។ បេ ។ វិញ្ញាណតូន
 ដែលប្រកបដោយមគ្គជាហេតុនោះ នេះពួកធម៌មានមគ្គជាហេតុ ។ ពួក
 ធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
 និងចេតសិក តើតាឡើងព្រោះធ្វើឲ្យអរិយមគ្គឲ្យជាអធិបតី នេះពួកធម៌
 មានមគ្គជាអធិបតី ។ វៀរសេនតែវីមសា បេសំបុគ្គលដែលព្រមព្រៀង
 ដោយអរិយមគ្គ កាលចំរើនឲ្យមគ្គមានវីមសាជាអធិបតីចេញ វេទនាទេវ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណតូន ដែលប្រកបដោយវីមសានោះ នេះពួកធម៌មាន
 មគ្គជាអធិបតី ។

[០៨៣] ពួកធម៌តើតាឡើងហើយ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
 ណា គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ តើតាហើយ មាន
 ហើយ តើតាព្រមហើយ វិលមកតើតាហើយ ត្រឡប់តើតាហើយ តើតា
 ត្រួតជាហើយ តើតាឡើងហើយ តើតាឡើងព្រមហើយ តាំងឡើង
 ហើយ តាំងឡើងព្រមហើយ តើតាហើយ សង្ក្រាន្តហើយ ដោយ
 ចំណែក វិនិច្ឆ័យដែលតើតាហើយ នេះពួកធម៌ តើតាឡើងហើយ ។
 ពួកធម៌មិនទាន់តើតាឡើង តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គឺរូប វេទនា

អនាគា អនុត្តា អនុស្សា អនុត្តា អនុត្តិក្ខត្តា
 អនុត្តត្តា អនុប្បន្នា អនុប្បន្នា អនុប្បន្នា អនុ-
 ប្បន្នា អនុប្បន្នា អនុប្បន្នាសេន សន្តិហិតា រូបា
 វេទនា សត្វា សត្វា វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនុ-
 ប្បន្នា ។ កតមេ ធម្មា ឧប្បាទិទោ ។ កុសលា-
 កុសលា ធម្មា អរិយគ្គិយកាណំ(១) វិចារកា
 កាណាវេន រូបាវេន អរូបាវេន អរិយាប្បន្នា វេទ-
 នាឧប្បន្នា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ យព្វ រូបំ កម្មស្ស
 កតត្តា ឧប្បជ្ជិស្សតិ ឥមេ ធម្មា ឧប្បាទិទោ ។

[១៨២] កតមេ ធម្មា អតីតា ។ យេ ធម្មា
 អតីតា ធម្មា វិភតា(២) វិបរិលាតា អនុត្តត្តា អនុត្ត-
 ត្តត្តា ឧប្បជ្ជិក្ខត្តា វិភតា អតីតា អតីតសេន សន្តិហិតា
 រូបា វេទនា សត្វា សត្វា វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា
 អតីតា ។ កតមេ ធម្មា អនាគតា ។ យេ

១ ឧប្បន្នធម៌ប្រភេទទី១ អយំ បាលី ៨ ទំស្រីតិ ។ ២ ឧ. ឧប្បន្នធម៌ ទំស្រីតិ ។

សត្វា សត្វា វិញ្ញាណំ ដែលមិនបានកើត មិនទាន់បាន មិនទាន់
 កើតព្រម មិនទាន់កើតកើត មិនទាន់កើតកើត មិនទាន់
 កើតបាន មិនទាន់កើតឡើង មិនទាន់កើតឡើងព្រម មិនទាន់
 កើតឡើង មិនទាន់កើតឡើងព្រម មិនទាន់កើតឡើង ដែលសង្គ្រោះ
 ហើយដោយចំណែកនៃធម៌ ដែលមិនទាន់កើតឡើង នេះពួកធម៌មិន
 ទាន់កើតឡើង ។ ពួកធម៌បំរុងនឹងកើតឡើង តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញា
 ណក្ខន្ធហោ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាប្បន្នៈ នៃធម៌កុសល
 និងកុសល ដែលមានវិញ្ញាណមិនទាន់បានកើត វេទនាឧប្បន្ន ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធនិងកម្មស្សកត្តា ដែលបំរុងនឹងកើតឡើង នេះពួកធម៌
 បំរុងនឹងកើតឡើង ។

[១៨២] ពួកធម៌អតីត តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គឺរូប
 វេទនា សត្វា សត្វា វិញ្ញាណ ដែលកន្លងហើយ លេចទៅហើយ
 ប្រាសទៅហើយ ប្រែប្រួលទៅហើយ វិនាសទៅហើយ វិនាសទៅយូរ
 ហើយ កើតឡើងហើយប្រាសទៅវិញហើយ កន្លងទៅហើយ ដែល
 សង្គ្រោះដោយចំណែក នៃធម៌ដែលកន្លងហើយ នេះពួកធម៌ ជាអតីត ។
 ពួកធម៌ ជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គឺរូប វេទនា

ធម្មា អជាតា អត្ថុតា អសញ្ញតា អនិច្ចតា អនតិច្ចតា
 អចាត្ថតា អនុប្បត្ថា អសមុប្បត្ថា អនុដ្ឋិតា អស-
 មុដ្ឋិតា អនាគតា អនាគតសេន សង្កហិតា រូបា
 វេននា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនា-
 គតា ។ កតមេ ធម្មា បច្ចុប្បត្ថា ។ យេ ធម្មា
 ជាតា ក្ខតា សញ្ញតា ជិច្ចតា អនិច្ចតា ចាត្ថតា-
 តា ឧប្បត្ថា សមុប្បត្ថា ឧដ្ឋិតា សមុដ្ឋិតា បច្ចុប្បត្ថា
 បច្ចុប្បន្នសេន សង្កហិតា រូបា វេននា សញ្ញា
 សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា បច្ចុប្បត្ថា ។

(១៨៩) កតមេ ធម្មា អតីតារម្មណា ។ អតី-
 តេ ធម្មេ អារត្ត យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសីតា
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា អតីតារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា
 អនាគតារម្មណា ។ អនាគតេ ធម្មេ អារត្ត យេ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសីតា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អនា-
 គតារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា បច្ចុប្បត្ថារម្មណា ។
 បច្ចុប្បត្ថេ ធម្មេ អារត្ត យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសី-
 តា ធម្មា ឥមេ ធម្មា បច្ចុប្បត្ថារម្មណា ។

សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ដែលមិនមានកើត មិនមានរលាយ មិនមានកើត
 គ្រម មិនមានរលាយកើត មិនមានរលាយប្រសព្វកើត មិនមានកើតក្រុម
 មិនមានកើតឡើង មិនមានកើតឡើងគ្រម មិនមានកើតឡើង មិនមាន
 កើតឡើងគ្រម មិនមានមកដល់ ដែលសង្ខារដោយចំណែក នៃធម៌
 ដែលមិនមានមកដល់ នេះភ្នកធម៌ ជាអនាគត ។ ភ្នកធម៌ជាបច្ចុប្បត្ថ
 កើតដូចម្តេច ។ ភ្នកធម៌ណា គឺរូប វេននា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ
 ដែលកំពុងកើតមាន កើតគ្រម រលាយកើត គ្រឡប់មកកើត កើតប្រាកដ
 កើតឡើង កើតឡើងគ្រម កំពុងឡើង កំពុងឡើងគ្រម កើតឡើង
 ចំពោះមុខ ដែលសង្ខារដោយចំណែកនៃធម៌ ដែលកើតឡើងចំពោះ
 មុខ នេះភ្នកធម៌ជាបច្ចុប្បត្ថ ។

(១៩០) ភ្នកធម៌មានអារម្មណ៍ជាអតីត កើតដូចម្តេច ។ ភ្នកធម៌
 ណា ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រាភូត្តន្តរធម៌ដែល
 កន្លងហើយ នេះភ្នកធម៌មានអារម្មណ៍ជាអតីត ។ ភ្នកធម៌មានអារម្មណ៍
 ជាអនាគត កើតដូចម្តេច ។ ភ្នកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក
 កើតឡើង ព្រោះប្រាភូត្តន្តរធម៌ដែលមិនមានមកដល់ នេះភ្នកធម៌ មាន
 អារម្មណ៍ជាអនាគត ។ ភ្នកធម៌មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បត្ថ កើតដូចម្តេច ។
 ភ្នកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រាភូត្តន្តរ-
 ធម៌ដែលកើតឡើងចំពោះមុខ នេះភ្នកធម៌មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បត្ថ ។

(១៥៦) ឯកឧត្តម អង្គប្រជុំសភា ។ យើង ឯង
 តែសំ តែសំ សត្វាធំ អង្គប្រជុំ បង្កត់ ឈើតា(១)
 ចាត់តុក្កលីតា ឧបាទិដ្ឋា រូបា វេទនា សញ្ញា
 សង្ខារ វិញ្ញាណ ឥន្ទ្រ ឯង អង្គប្រជុំ ។ តាតមេ
 ឯង តាតមេ ។ យើង ឯង តែសំ តែសំ បរ-
 សត្វាធំ បរមតុលាធំ អង្គប្រជុំ បង្កត់ ឈើតា ចា-
 ត់តុក្កលីតា ឧបាទិដ្ឋា រូបា វេទនា សញ្ញា សង្ខា-
 រ វិញ្ញាណ ឥន្ទ្រ ឯង ឯង តាតមេ ។ តាតមេ
 ឯង អង្គប្រជុំតាតមេ ។ តាតមេ ឥន្ទ្រ ឥន្ទ្រ
 អង្គប្រជុំតាតមេ ។

(១៥៧) តាតមេ ឯង អង្គប្រជុំសភា ។ អង្គ-
 ប្រជុំ ឯង អង្គប្រជុំ យើង ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសីតា
 ឯង ឥន្ទ្រ ឯង អង្គប្រជុំសភា ។ តាតមេ ឯង
 តាតមេសភា ។ តាតមេ ឯង អង្គប្រជុំសភា យើង
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសីតា ឯង ឥន្ទ្រ ឯង តាត-
 មេសភា ។ តាតមេ ឯង អង្គប្រជុំតាតមេសភា ។
 អង្គប្រជុំតាតមេ ឯង អង្គប្រជុំ យើង ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេត-
 សីតា ឯង ឥន្ទ្រ ឯង អង្គប្រជុំតាតមេសភា ។

(១៥៨) ឯកឧត្តម អង្គប្រជុំសភា ។ អង្គប្រជុំសភា អង្គប្រជុំ
 វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ឥន្ទ្រ ឯង អង្គប្រជុំសភា អង្គប្រជុំ
 ក្នុងខ្លួន ទៀងទាត់ ជាបេសចរការប្រតិបត្តិការ ប្រតិបត្តិការ
 នៃពួកសត្វនោះ ។ នេះពួកធម៌ ជាខាងក្នុង ។ ពួកធម៌ជាខាងក្រៅ
 តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ធម៌ គឺប្រ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ
 ដែលតាំងនៅក្នុងសត្វនោះ តាំងនៅក្នុងខ្លួន ទៀងទាត់ ជាបេសចរការ
 ប្រតិបត្តិការ ប្រតិបត្តិការ ប្រតិបត្តិការ ប្រតិបត្តិការ នៃពួកសត្វនោះ ។
 នេះពួកធម៌ជាខាងក្រៅ ។ ពួកធម៌ជាខាងក្នុងតាំងខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។
 ប្រតិបត្តិការតាំងពីរោះ (ខ្លួនខាងក្នុងនិងខ្លួនខាងក្រៅ) នេះពួកធម៌ជាខាង
 ក្នុងតាំងខាងក្រៅ ។

(១៥៩) ពួកធម៌មានអារម្មណ៍ខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
 ធម៌ ប្រតិបត្តិការក្នុងចិត្តនិងចេតសីតា តើដូចម្តេច ព្រោះប្រាជ្ញាធម៌
 ខាងក្នុង នេះពួកធម៌ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុង ។ ពួកធម៌មានអារម្មណ៍
 ខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ធម៌ ប្រតិបត្តិការក្នុងចិត្តនិងចេតសីតា
 តើដូចម្តេច ព្រោះប្រាជ្ញាធម៌ខាងក្រៅ នេះពួកធម៌មានអារម្មណ៍ខាង
 ក្រៅ ។ ពួកធម៌ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងតាំងខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ធម៌ ប្រតិបត្តិការក្នុងចិត្តនិងចេតសីតា តើដូចម្តេច ព្រោះប្រាជ្ញាធម៌
 ខាងក្នុង និងខាងក្រៅ នេះពួកធម៌មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងតាំងខាងក្រៅ ។

[១៨៦] កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្បជ័យា ។
 រូបាយតនំ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្បជ័យា ។
 កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្បជ័យា ។ ចក្ខុយ-
 តនំ សោតាយតនំ យាយាយតនំ ជីវ្ហាយតនំ កា-
 យាយតនំ សន្តាយតនំ កន្តាយតនំ វសាយតនំ
 ដោជ្ជតាយតនំ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្បជ័យា ។
 កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្បជ័យា ។ វេទនាខន្ធោ
 សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្តន្ធោ វិញ្ញាណត្តន្ធោ យក្ខ-
 រូបំ អនិទស្សនំ អប្បជ័យំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ អស-
 ដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្បជ័យា ។
 អំ ។

[១៨៧] កតមេ ធម្មា ហេតុ ។ តយោ កុស-
 លហេតុ តយោ អកុសលហេតុ តយោ អព្ភាក-
 តហេតុ ឈំ កាមាវចរហេតុ ច រូតាវចរហេតុ ច
 អរូតាវចរហេតុ ច អបរិយាបន្នហេតុ ។

[១៨៨] តត្ថ កតមេ តយោ កុសលហេតុ ។
 អលោភោ អនាសោ អមោហោ ។ តត្ថ កតមោ

[១៨៩] តួគធម៌ប្រកបដោយការឃើញ ឃើញប្រកបដោយការឃើញ
 ពាលំ តើដូចម្តេច ។ ព្រាយគនៈ នេះតួគធម៌ប្រកបដោយការឃើញ
 តាំងប្រកបដោយការឃើញ ។ តួគធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញ តែ
 ប្រកបដោយការឃើញ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយគនៈ សោតាយគនៈ
 យាយគនៈ ជីវ្ហាយគនៈ កាយគនៈ សន្តាយគនៈ កន្តាយគនៈ
 វសាយគនៈ ដោជ្ជតាយគនៈ នេះតួគធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
 តែប្រកបដោយការឃើញ ។ តួគធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញ តាំង
 មិនប្រកបដោយការឃើញ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ
 សង្ខារត្តន្ធ វិញ្ញាណត្តន្ធ ប្រវេណីអនិទស្សនៈ ជាអប្បជ័យៈ រាប់
 ចតាសក្ខីធម្មាយគនៈ និងអស្មន្តតត្ថ នេះតួគធម៌មិនប្រកបដោយការ
 ឃើញ តាំងមិនប្រកបដោយការឃើញ ។

ចប់តួគធម៌ ។

[១៩០] តួគធម៌ហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសលហេតុ ព
 អកុសលហេតុ ព អព្ភាកតហេតុ ព កាមាវចរហេតុ ៧ រូតាវចរហេតុ
 ៦ អរូតាវចរហេតុ ៦ អបរិយាបន្នហេតុ ៦ ។

[១៩១] ចក្ខុហេតុតាំងនោះ កុសលហេតុ (ហេតុនៃកុ-
 សល) ព តើដូចម្តេច ។ អលោភៈ អនាសៈ អមោហៈ ។

អសោភ័ណ ។ យោ អសោភ័ណ អស្សុត្ថនា អស្សុត្ថន្ត
 អសាវតោ អសាវជ្ជនា អសាវជ្ជន្ត អនិច្ច័យ អ-
 សោភ័ណ កុសលមូលំ អយំ វុទ្ធិតិ អសោភ័ណ ។
 តត្ថ តត្ថមោ អនោសោ ។ យោ អនោសោ អន្ទ-
 សនា អន្ទសិត្តំ មេត្តិ^(១) មេត្តាយនា មេត្តាយិត្តំ
 អនុនា អនុនាយនា អនុនាយិត្តំ ហិរេសិតា អនុ-
 តម្បា អត្បាចារោ អត្បាបដោ អនោសោ កុស-
 លមូលំ អយំ វុទ្ធិតិ អនោសោ ។ តត្ថ តត្ថមោ
 អសោហោ ។ ទុត្តេ ញាណំ ទុត្តសមុទយេ ញាណំ
 ទុត្តនិរោទេ ញាណំ ទុត្តនិរោទតាមិទិយា បដិប-
 ដាយ ញាណំ បុត្តន្ត ញាណំ អបរន្ត ញាណំ
 បុត្តន្តាបរន្ត ញាណំ ឥន្ទ្រក្ខយតាបដិទ្ធសមុប្បន្ត-
 សុ ធម្មសុ ញាណំ យា ឯវុចា បញ្ញា បដិទ-
 ដា វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លត្តណា
 ឧបលត្តណា បត្តបលត្តណា បណ្ឌិតំ តោសល្ល
 ធម្មញ្ញំ វេកត្យា ចិន្តា ឧបបរិត្តា ភូរិ មេតា
 បរិណាយិតា វិមស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនា

បណ្ណា កុសលមូលំ តាំងនោះ អសោភ័ណ តើដូចម្តេច ។ អសោភ័ណ
 ជាប់ចំណាត់ ការមិនជាប់ចំណាត់ អសោភ័ណ តាំងនោះ អសោភ័ណ
 ការមិនត្រេកអរ ការមិនតែងយ អសោភ័ណ តាំងនោះ អសោភ័ណ
 ការមិនសំឡឹងវិញ សេចក្តីមិនលោភ ជា កុសលមូល ណា នេះហៅថា
 អសោភ័ណ ។ បណ្ណា កុសលមូល តាំងនោះ អសោភ័ណ តើដូចម្តេច ។
 ការមិនប្រទូស្ត អាការមិនប្រទូស្ត ភាពនៃចិត្តមិនប្រទូស្ត ក្នុងពេលណា ការ
 មេត្តិ ការរាប់អាន ភាពនៃចិត្តរាប់អាន ការអាណិត ការប្រព្រឹត្តិ
 អាណិត ភាពនៃចិត្តអាណិត ការស្វែងរកទូទៅប្រយោជន៍ ការអនុគ្រោះ
 ការមិនគុក្ខន ការមិនចៀតចៀន សេចក្តីមិនប្រទូស្ត ជា កុសលមូល
 ណា នេះហៅថា អសោភ័ណ ។ បណ្ណា កុសលមូល តាំងនោះ អសោភ័ណ
 តើដូចម្តេច ។ ការដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខសមុទយ ដឹង
 ច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធ ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធតាមិទិបដិបទា ដឹងច្បាស់ក្នុង
 ខន្ធជាចំណែកខាងដើម ដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងចុង ដឹងច្បាស់
 ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង ដឹងច្បាស់ក្នុងតួកដមិ ដែលតើត
 ឡើង ព្រោះតាមស្រយបច្ច័យនោះ (បដិច្ចសមុប្បន្នដមិ) និងបញ្ញា ការ
 ដឹងច្បាស់ ការសង្ស័យ ការប្រមូល ការតំណាង ការចំណាត់
 ការចំណាត់ជាប់ ការចំណាត់ស្មើគ្នា ភាពជាបណ្ឌិត ការស្វាសវៃ
 ការប្រសប់ ការចុះចាញ់ ការគិតគូរ ការតំណាង ប្រាជ្ញាដូចជាដៃខដី
 ប្រាជ្ញាខ្វែងយូរឡើងវិញ ធម្មជាតិសម្រាប់ណែនាំ ការយល់ ការ
 ឃើញច្បាស់ ការដឹងខ្លួនច្បាស់លាស់ ការចាត់ចែង ការដឹងច្បាស់

[illegible]

ប៉ុនបង្កផ្សព្វ ប៉ុនបង្កលាភ ប៉ុនបង្កជ្រក ប៉ុនបង្កច្បាប់ ប៉ុនបង្កជីវិត

មនាបស្ស អនត្ថំ អនិ ។ បេ ។ អនត្ថំ ចរិតំ ។ បេ ។
 អនត្ថំ ចរិស្សតីតិ អាយាតោ ជាយតំ អបិយស្ស
 បេ អមនាបស្ស អត្ថំ អនិ ។ បេ ។ អត្ថំ ចរិតំ
 ។ បេ ។ អត្ថំ ចរិស្សតីតិ អាយាតោ ជាយតំ
 អដ្ឋានេ វា បទ អាយាតោ ជាយតំ យោ ឯវ-
 ដូហោ ចិត្តស្ស អាយាតោ បដិយាតោ បដិយំ បដិ-
 វិភេទោ គោតោ បរិគោតោ សម្មាគោតោ នោសោ
 បនោសោ សម្មានោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោប-
 នោសោ គោតោ តុដ្ឋនា តុដ្ឋនត្ថំ នោសោ ទូ-
 សនា ទូសិតត្ថំ ព្យាបត្តិ ព្យាបដ្ឋនា ព្យាបដ្ឋិតត្ថំ
 វិភេទោ បដិវិភេទោ ចណ្ឌិត្តំ អស្សនេហោ អនត្ថ-
 មនតា ចិត្តស្ស អយំ វត្ថុតិ នោសោ ។ តត្ថ
 តតតោ មោហោ ។ ទុក្ខំ អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទ-
 យេ អញ្ញាណំ ទុក្ខវិភេទេ អញ្ញាណំ ទុក្ខវិ-
 ភេទតាបិណិយា បដិបនាយ អញ្ញាណំ បុព្វន្ត អញ្ញា-
 ណំ អយាន្ត អញ្ញាណំ បុព្វនាបរន្ត អញ្ញាណំ

គំនុក្កតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ដល់
 បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីរោញចិត្ត របស់ពេញវិញ ។ បេ ។ គំនុក្កត
 ប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ បេ ។ គំនុក្កតឡើងថា ជនឯណោះ
 នឹងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ថាជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្ម
 ជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីរោញចិត្ត របស់ពេ-
 ញវិញ ។ បេ ។ គំនុក្កតប្រព្រឹត្ត នូវកម្មជាប្រយោជន៍ ។ បេ ។ គំនុក្កត
 ឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍ ឬក៏ គំនុក្កត
 ឡើងគង់ទីមិនគួរ ការគំនូននៃចិត្ត ការគំនូនតប សេចក្តីប៉ងប៉ាក់ ការ
 ទឹងតប ការទឹងញាប់ញាវ ការក្រោធខ្វែង ក្រោធញាប់ញាវ ការប្រទូស្ត
 ការប្រទូស្តតប ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការខូចចិត្ត ការប្រទូស្តនៃចិត្ត
 ការក្រោធ ការទឹង ភាពនៃចិត្តទឹង សេចក្តីប្រទូស្ត វា ការប្រទូស្ត
 ភាពនៃចិត្តប្រទូស្ត សេចក្តីវិនាស វា ភាពវិនាស ភាពនៃចិត្តវិនាស ការ
 ទឹង ការទឹងតប ភាពនៃចិត្តតាច ការទឹង ការតូចចិត្ត ណា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ នេះហៅថា នោសៈ ។ បណ្តាអកុសលមូលទាំងនោះ
 ហៅថា កើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ-
 សមុទ័យ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធតាមិទី-
 បដិបទា មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើម មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធ
 ជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង

តត្ថ តតមេ ឆ អរុណាស្វរហត្ថ ។ តយោ តុសលហេ-
ត្ថ តយោ អក្សតតហេត្ថ ឥមេ ឆ អរុណាស្វរហត្ថ ។

[១៧២] តត្ថ តតមេ ឆ អបរិយាបន្នហត្ថ ។
តយោ តុសលហេត្ថ តយោ អក្សតតហេត្ថ ឥមេ
ឆ អបរិយាបន្នហត្ថ ។ តត្ថ តតមេ តយោ
តុសលហេត្ថ ។ អលោភោ អនោសោ អមោ-
ហោ ។ តត្ថ តតមោ អលោភោ ។ យោ អលោ-
ភោ អលុត្តោ អលុត្តិតត្ថ អសារភោ អសារជ្ជោ
អសារជ្ជិតត្ថ អនត្តិក្កា អលោភោ តុសលម្លង់
អយំ វុច្ឆតិ អលោភោ ។ តត្ថ តតមោ អនោ-
សោ ។ យោ អនោសោ អនុសោ អនុសិតត្ថ ។ មេ ។
អក្សតាដោ អក្សបដោ អនោសោ តុសលម្លង់
អយំ វុច្ឆតិ អនោសោ ។ តត្ថ តតមោ អមោ-
ហោ ។ ធុត្តេ ញាណំ ធុត្តសមុទយេ ញាណំ
ធុត្តនិរោធ�េ ញាណំ ធុត្តនិរោធតាមិធិយា បដិប-
តាយ ញាណំ បុព្វន្តេ ញាណំ អបរន្តេ ញាណំ
បុព្វន្តាបរន្តេ ញាណំ ឥធម្មច្ចយតាបដិច្ចសធុច្ចន្តេសុ
ធម្មេសុ ញាណំ យា វិវុទា បញ្ញា បដិធានា

បន្តការហត្ថទាំងនោះ អរុណាស្វរហត្ថ ឆ ឆ្នាំច ។ តុសលហេត្ថ
ឆ អក្សតតហេត្ថ ឆ អនោសោ ឆ ។

[១៧២] បន្តការហត្ថទាំងនោះ អបរិយាបន្នហត្ថ ឆ ឆ្នាំច
ម្តេច ។ តុសលហេត្ថ ឆ អក្សតតហេត្ថ ឆ អនោសោ ឆ ។
បន្តការហត្ថទាំងនោះ តុសលហេត្ថ ឆ ឆ្នាំចម្តេច ។ អលោភោ
អនោសោ ឆ្នាំចអមោហោ ។ បន្តការតុសលហេត្ថទាំងនោះ អលោភោ
ឆ្នាំចម្តេច ។ សេចក្តីមិនប្រាថ្នាជាប់ ការមិនជាប់ចំណាត់ ភាពនៃចិត្ត
មិនជាប់ចំណាត់ សេចក្តីមិនត្រេកអរខ្លាំង ការមិនត្រេកអរ ភាពនៃចិត្តមិន
ត្រេកអរ ការមិនសំឡឹងរំពៃ សេចក្តីមិនលោភ ជាតុសលម្លង់ ណា
នេះហៅថា អលោភោ ។ បន្តការតុសលហេត្ថទាំងនោះ អនោសោ ឆ្នាំ
ចម្តេច ។ សេចក្តីមិនប្រព្រឹត្ត ភាពមិនប្រព្រឹត្ត ភាពនៃចិត្តមិនប្រ-
ព្រឹត្ត ។ មេ ។ ការមិនកុំក្នុង ការមិនបៀតបៀន ការមិនទឹង ជាតុសល
ម្លង់ ណា នេះហៅថា អនោសោ ។ បន្តការតុសលហេត្ថទាំងនោះ
អមោហោ ឆ្នាំចម្តេច ។ ការដឹងច្បាស់ក្នុងកងទុក្ខ ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ-
សមុទយ ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធន ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធនាបរិបដិបទា
ដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើម ដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងចុង
ដឹងច្បាស់ ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង ដឹងច្បាស់ក្នុងពួកធម៌
ដែលកើតឡើង ព្រោះការស្រឡាញ់ចង្អុលនោះ ។ និងបញ្ច ការដឹងច្បាស់

វិចយោ វិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លត្តនា ឧប-
 លត្តនា បត្តបលត្តនា បណ្ឌិតំ តោសល្លំ ធម្ម-
 បុត្តំ វេក្យា ធិត្តា ឧបបរិក្ខា ភូរិ មេធា បរិណា-
 យិតា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ បញ្ញា បញ្ញា-
 ជ្រ័យំ បញ្ញាគលំ បញ្ញាសត្តំ បញ្ញាចាសានោ បញ្ញា-
 អាណតោ បញ្ញាឱកាសោ បញ្ញាបដ្ឋានោ បញ្ញា-
 រតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាធិដ្ឋំ ធម្មវិចយ-
 សម្មាជ្ឈង្គំ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្ថំ អយំ វុច្ចតិ អមោ-
 ហោ ។ ឥមេ តយោ កុសលហេតុ ។ តត្ថ តតមេ
 តយោ អត្យាកតហេតុ ។ កុសលានំ ធម្មានំ វិចា-
 តតោ អលោកោ អនោសោ អមោហោ ឥមេ តយោ
 អត្យាកតហេតុ ។ ឥមេ ធម្ម អបរិយាបន្ថហេតុ ។

ឥមេ ធម្មា ហេតុ ។

[១៧៩] តតមេ ធម្មា ន ហេតុ ។ តេ ធម្មេ
 បរិបេត្តា អវិសសា កុសលាកុសលាត្យាកតតា ធម្មា
 តាមាវចន វុច្ចាវចន អវុច្ចាវចន អបរិយាបន្ថា វេទ-
 នាទន្ទា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ទោ សត្វត្ថ វិប-
 អសម្ព័ត្តា ធម្ម ហេតុ ឥមេ ធម្មា ន ហេតុ ។

ការសម្បិ ការប្រមូល ការវិចារណធម៌ ការរំលោភ ការ ឈឺឈាញ
 ការបំណាច់ការខ្វះ ភាគជាច្បាប់ ការឈ្លាសវៃ ប្រសប់ ប៉ិនច្រើន
 គិតគូរ ពិចារណា ប្រាជ្ញាដូចផែនដី ប្រាជ្ញាទម្លាយនូវកិលេស ធម្ម-
 ជាតិសម្រាប់ដឹកនាំ ការយល់ឃើញច្បាស់ ដឹងខ្លួនច្បាស់លាស់ ចាត់
 ផ្ទះ បញ្ញា ឥន្ទ្រិយគឺបញ្ញា កំឡាំងគឺបញ្ញា គ្រឿងសស្រ្តាគឺបញ្ញា
 ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ស្មើគឺបញ្ញា ប្រទីបគឺបញ្ញា កែវគឺបញ្ញា
 ការមិនរំលង ការវិចារណធម៌ ការយល់ត្រូវ អង្គនៃការគ្រោសដឹងគឺ
 ការវិចារណធម៌ អង្គនៃបក្ក មក្កបរិយាបន្ថៈ ណា មានសភាពបែប
 នេះ នេះហៅថា អមោហា ។ នេះកុសលហេតុ ៣ ។ បណ្តារហេតុ
 ពាំងនោះ អត្យាកតហេតុ ៣ តើដូចម្តេច ។ អលោកៈ អនោសៈ
 និងអមោហា ខាងវិញ្ញាណត្ថកុសលធម៌ នេះអត្យាកតហេតុ ៣ ។
 នេះអបរិយាបន្ថហេតុ ៦ ។

នេះភូតធម៌ជាហេតុ ។

[១៨០] ភូតធម៌មិនមែនហេតុ តើដូចម្តេច ។ វៀក្រធម៌ពាំង
 នោបចញ្ញ ភូតធម៌ដ៏សេសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអត្យាក្រឹត
 ជាតាតាវចរ វុច្ចាវចរ អវុច្ចាវចរ អបរិយាបន្ថៈ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធ ប្រពាំងអស់ និងអសម្ព័ត្តធាតុ នេះភូតធម៌មិនមែនហេតុ ។

[១៩៥] កតមេ ធម្មា សហេតុកា ។ តេហំ
 ធម្មេហំ យេ ធម្មា សហេតុកា វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ឥមេ ធម្មា សហេតុកា ។ កតមេ
 ធម្មា អហេតុកា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា
 អហេតុកា វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា
 សព្វក្ខំ រូបំ អសន្តីតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា
 អហេតុកា ។

[១៩៦] កតមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ តេ-
 ហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាខន្ធោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្ប-
 យុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ហេតុវិប្បយុត្តា ។ តេហំ
 ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា សព្វក្ខំ រូបំ អសន្តីតា ច ធាតុ
 ឥមេ ធម្មា ហេតុវិប្បយុត្តា ។

[១៩៧] កតមេ ធម្មា ហេតុ ចេវ សហេតុកា
 ច ។ លោកា មោហោ ហេតុ ចេវ សហេតុកា
 ច មោហា លោកោ ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច
 មោសោ មោហោ ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច

[១៩៦] ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនា
 ធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនា
 ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។
 ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា មិន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រទាំងអស់ និងអសន្តីតធាតុ នេះពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុ ។

[១៩៧] ពួកធម៌ច្រកបដោយហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា
 ច្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួក
 ធម៌ច្រកបដោយហេតុ ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រ-
 ទាំងអស់ និងអសន្តីតធាតុ នេះពួកធម៌ប្រាសចាកហេតុ ។

[១៩៨] ពួកធម៌ជាហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល
 តើដូចម្តេច ។ លោកាជាហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល
 ដោយហេតុ ឯមាហាជាហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល
 ដោយលោកា មោសោជាហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល
 ដោយមាហា ឯមាហាជាហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល

មោហោ មោសោ មោតុ ចេវ មោហោតុ ម
 អលោតោ អលោសោ អមោហោ តេ អត្ថាមត្ថំ
 មោតុ ចេវ សមោតុតោ ច សមេ ធម្មា មោតុ ចេវ
 សមោតុតោ ច ។ កតមេ ធម្មា សមោតុតោ ចេវ
 ច ច មោតុ ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សមោ-
 តុតោ តេ ធម្មេ វេមេត្ថា វេធនាខន្ធោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ សមេ ធម្មា សមោតុតោ ចេវ ច
 ច មោតុ ។

[១៩៩] កតមេ ធម្មា មោតុ ចេវ មោតុសម្ម-
 យុត្តោ ច ។ លោតោ មោហោ មោតុ ចេវ មោតុ-
 សម្មយុត្តោ ច មោហោ លោតោ មោតុ ចេវ
 មោតុសម្មយុត្តោ ច តោសោ មោហោ មោតុ ចេវ
 មោតុសម្មយុត្តោ ច មោហោ តោសោ មោតុ
 ចេវ មោតុសម្មយុត្តោ ច អលោតោ អលោសោ
 អមោហោ តេ អត្ថាមត្ថំ មោតុ ចេវ មោតុសម្ម-
 យុត្តោ ច សមេ ធម្មា មោតុ ចេវ មោតុសម្មយុត្តោ
 ច ។ កតមេ ធម្មា មោតុសម្មយុត្តោ ចេវ ច ច
 មោតុ ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្មយុត្តោ

ដោយោតាសៈ តាលាតៈ តាតាសៈ នឹងតាតាហៈ ជាហេតុផង ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងនោះផង ទៅវិញ្ញៈវាមក នេះភូគធម៌ជា
 ហេតុផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ។ ភូគធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ តើដូចម្តេច ។ ភូគធម៌ណា ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ រៀនធម៌ទាំងនោះចេញ
 នឹងវេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះភូគធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុ ។

[១៩៩] ភូគធម៌ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង តើដូច
 ម្តេច ។ លោតៈជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយមោហៈ
 ឯមោហៈជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយលោតៈ តោសៈជា
 ហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយមោហៈ ឯមោហៈជាហេតុផង
 ប្រកបដោយហេតុផង ដោយតាសៈ អលោតៈ អតាសៈ អមោហៈ
 ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុទាំងនោះផង ទៅវិញ្ញៈវាមក នេះភូគធម៌
 ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ។ ភូគធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនហេតុ តើដូចម្តេច ។ ភូគធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ

តេ ធម្មេ វេយ្យាក្ខណំ វេយ្យាក្ខណំ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បជញ្ញំ ហេ ឈ ច ហេតុ ។

[២០០] តតមេ ធម្មា ឈ ហេតុ សហេតុតា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា ឈ ហេតុ សហេតុតា វេទនាទន្លោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ឥមេ ធម្មា ឈ ហេតុ សហេតុតា ។ តតមេ ធម្មា ឈ ហេតុ អហេតុតា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា ឈ ហេតុ អហេតុតា វេទនាទន្លោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា សព្វញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច តាតុ ឥមេ ធម្មា ឈ ហេតុ អហេតុតា ។

[២០១] តតមេ ធម្មា សប្បដ្ឋយា ។ បញ្ចក្ខន្ធនា រូបក្ខន្ធនា វេទនាទន្លោ សញ្ញាទន្លោ សង្ខារក្ខន្ធនា វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ឥមេ ធម្មា សប្បដ្ឋយា ។ តតមេ ធម្មា អប្បដ្ឋយា ។ អសដ្ឋតា តាតុ ឥមេ ធម្មា អប្បដ្ឋយា ។

[២០២] តតមេ ធម្មា សដ្ឋតា ។ យេវ តេ ធម្មា សប្បដ្ឋយា តេវ តេ ធម្មា សដ្ឋតា ។

វិជ្ជាវតធម៌តាំងនោះចេញ និងវេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះ ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុ ។

[២០០] ពួកធម៌មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌តាំងនោះ និងវេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះ ពួកធម៌មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ ពួកធម៌មិនមែនហេតុ តាំងមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា មិនមែនហេតុ តាំងមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌តាំងនោះ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រតាំងអស់ និងអសដ្ឋតា ។ នេះពួកធម៌ មិនមែនហេតុ តាំងមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។

[២០១] ពួកធម៌ប្រកបដោយបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ខន្ធ៥ គឺ រូបក្ខន្ធ វេទនាទន្ធ សញ្ញាទន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយបច្ច័យ ។ ពួកធម៌មិនមានបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ អសដ្ឋតា ។ នេះពួកធម៌មិនមានបច្ច័យ ។

[២០២] ពួកធម៌មានបច្ច័យភាគតែង តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រកបដោយបច្ច័យ ធម៌តាំងនោះ ជាធម៌មានបច្ច័យភាគតែង ។

កតតមេ ធម្មា វសេដ្ឋតោ ។ យេ ឯវ សោ ធម្មា
អប្បច្ចយោ សោ ឯវ សោ ធម្មា វសេដ្ឋតោ ។

[២០៣] កតតមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ ព្រា-
យតនំ ឥមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ កតតមេ ធម្មា
អនិទស្សនា ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វាយ-
តនំ វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ យញ្ច
រូបំ អនិទស្សនំ អប្បដិឃំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ
វសេដ្ឋតោ ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនា ។

[២០៤] កតតមេ ធម្មា សប្បដិឃា ។ ចត្តា-
យតនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វាយតនំ ឥមេ ធម្មា សប្ប-
ដិឃា ។ កតតមេ ធម្មា អប្បដិឃា ។ វេទនា-
ខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ យញ្ច រូបំ អនិ-
ទស្សនំ អប្បដិឃំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ វសេដ្ឋតោ
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អប្បដិឃា ។

[២០៥] កតតមេ ធម្មា រូបិយោ ។ ចត្តា-
ច មហាក្ខតា ចតុន្នំ ច មហាក្ខតានំ ខតាធាយ
រូបំ ឥមេ ធម្មា រូបិយោ ។ កតតមេ ធម្មា អរូបិ-
យោ ។ វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ

ភូតធម៌មិនមានបច្ច័យភាវក្រៃធំ តើដូចម្តេច ។ ធម៌ណា បែបណាម្តេច
ធម៌នោះឯង ជាធម៌មិនមានបច្ច័យភាវក្រៃធំ ។

[២០៦] ភូតធម៌ប្រកបដោយការឃើញ តើដូចម្តេច ។ ព្រា-
យតនៈ នេះភូតធម៌ប្រកបដោយការឃើញ ។ ភូតធម៌មិនប្រកបដោយ
ការឃើញ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ វេទ-
នាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បដិឃៈ រាប់
បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ ខឹងអសន្តិគធាតុ នេះភូតធម៌ មិនប្រកបដោយ
ការឃើញ ។

[២០៧] ភូតធម៌ប្រកបដោយការចេះដឹង តើដូចម្តេច ។ ចត្តា-
យតនៈ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ នេះភូតធម៌ប្រកបដោយការចេះដឹង ។
ភូតធម៌មិនប្រកបដោយការចេះដឹង តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បដិឃៈ រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ
ខឹងអសន្តិគធាតុ នេះភូតធម៌មិនប្រកបដោយការចេះដឹង ។

[២០៨] ភូតធម៌មានរូប តើដូចម្តេច ។ មហាក្ខតរូប ៤ ខឹង
រូបដែលអាស្រ័យ នូវមហាក្ខតរូបទាំង ៤ នេះភូតធម៌មានរូប ។ ភូត
ធម៌មិនមានរូប តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

អសង្ខតនាម ច ឈាតុ ឥមេ ធម្មា លោកិយា ។

(២០៦) កតមេ ធម្មា លោកិយា ។ សាស-
កំ តុសលាតុសលាត្យានតា ធម្មា កាហវចរ
រូបាវចរ អរូបាវចរ រូបត្ថុត្ថោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
ត្ថុត្ថោ ឥមេ ធម្មា លោកិយា ។ កតមេ ធម្មា
លោកុត្តរ ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មក្ខដលា-
នំ ច អសង្ខតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លោកុត្តរ ។

(២០៧) កតមេ ធម្មា តេជនិ វិញ្ញាយ្យ តេ-
ជនិ ធន វិញ្ញាយ្យ ។ យេ តេ ធម្មា ចត្តវិញ្ញាយ្យ
ន តេ ធម្មា សោតវិញ្ញាយ្យ យេ ភំ បទ តេ
ធម្មា សោតវិញ្ញាយ្យ ន តេ ធម្មា ចត្តវិញ្ញាយ្យ
យេ តេ ធម្មា ចត្តវិញ្ញាយ្យ ន តេ ធម្មា ហន-
វិញ្ញាយ្យ យេ ភំ បទ តេ ធម្មា ហនវិញ្ញាយ្យ ន
តេ ធម្មា ចត្តវិញ្ញាយ្យ យេ តេ ធម្មា ចត្តវិញ្ញាយ្យ
ន តេ ធម្មា ដិព្វវិញ្ញាយ្យ យេ ភំ បទ តេ ធម្មា
ដិព្វវិញ្ញាយ្យ ន តេ ធម្មា ចត្តវិញ្ញាយ្យ យេ តេ
ធម្មា ចត្តវិញ្ញាយ្យ ន តេ ធម្មា កាយវិញ្ញាយ្យ

និងអសង្ខតនាម នេះត្រូវបានបកប្រែ ។

(២០៦) ពួកធម៌ជាលោកិយ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ច្រកប
ដោយភាសា ជាតុសល អតុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ រូបា-
វចរ អរូបាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ ជាលោ-
កិយ ។ ពួកធម៌ជាលោកុត្តរ តើដូចម្តេច ។ មត្តាជាអបរិយាបដ្ឋា រៀន
ផលដែលកើតឡើងមកពី អសង្ខតនាមនិង នេះពួកធម៌ជាលោកុត្តរ ។

(២០៧) ពួកធម៌ត្រូវដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនីមួយៗ មិនត្រូវដឹង
ច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនីមួយៗ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ដែលត្រូវដឹង
ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះមិនមែនបុគ្គលដឹងដោយសាតវិញ្ញាណទេ
មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលត្រូវដឹងដោយសាតវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ
មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលត្រូវដឹង
ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះមិនមែនបុគ្គលដឹងដោយយានវិញ្ញាណទេ
មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលត្រូវដឹងដោយយានវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ
មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលត្រូវដឹង
ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះមិនមែនបុគ្គលដឹងដោយដិព្វវិញ្ញាណទេ
មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលត្រូវដឹងដោយដិព្វវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ
មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលត្រូវដឹងដោយ
ចក្ខុវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះមិនមែនបុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ

យេ វា បទ តេ ធម្មា កាយវិញ្ញ័យ្យោ យ តេ ធម្មា
 ធម្មាវិញ្ញ័យ្យោ យ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យ្យោ ឧ តេ
 ធម្មា យាធនវិញ្ញ័យ្យោ យេ វា បទ តេ ធម្មា យាធន-
 វិញ្ញ័យ្យោ ឧ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យ្យោ យេ តេ ធម្មា
 សោតវិញ្ញ័យ្យោ ឧ តេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញ័យ្យោ យេ វា
 បទ តេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញ័យ្យោ ឧ តេ ធម្មា សោត-
 វិញ្ញ័យ្យោ យេ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យ្យោ ឧ តេ ធម្មា
 កាយវិញ្ញ័យ្យោ យេ វា បទ តេ ធម្មា កាយវិញ្ញ័-
 យ្យោ ឧ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យ្យោ យេ តេ ធម្មា
 សោតវិញ្ញ័យ្យោ ឧ តេ ធម្មា ធម្មាវិញ្ញ័យ្យោ យេ វា
 បទ តេ ធម្មា ធម្មាវិញ្ញ័យ្យោ ឧ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័-
 យ្យោ យេ តេ ធម្មា យាធនវិញ្ញ័យ្យោ ឧ តេ ធម្មា ជីវិត-
 វិញ្ញ័យ្យោ យេ វា បទ តេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញ័យ្យោ ឧ តេ
 ធម្មា យាធនវិញ្ញ័យ្យោ យេ តេ ធម្មា យាធនវិញ្ញ័យ្យោ

មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ ពួកធម៌
 នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលគប្បី
 ដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយយោធន-
 វិញ្ញាណទេ មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយយាធនវិញ្ញាណ
 ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយសោតវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌
 ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គល
 ដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយ
 ជីវិតវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយសោតវិញ្ញាណទេ
 ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែន
 បុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលគប្បី
 ដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយសោត-
 វិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង ដោយសោតវិញ្ញាណ ពួកធម៌
 នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ មួយទៀត ពួកធម៌ណា
 ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយ
 សោតវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង ដោយយាធនវិញ្ញាណ
 ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ មួយទៀត ពួកធម៌
 ណា ដែលគប្បីដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង
 ដោយយាធនវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយយាធនវិញ្ញាណ

၁။ နေ ခန္ဓာ ကာယဒိဋ္ဌိယျာ ယေ ဂံ ဗဝ နေ ခန္ဓာ
 ကာယဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ ခန္ဓာ ယာသဒိဋ္ဌိယျာ ယေ နေ
 ခန္ဓာ ယာသဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ ခန္ဓာ ဓန္ဓာဒိဋ္ဌိယျာ ယေ
 ဂံ ဗဝ နေ ခန္ဓာ ဓန္ဓာဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ ခန္ဓာ ယာသ-
 ဒိဋ္ဌိယျာ ယေ နေ ခန္ဓာ ယာသဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ
 ခန္ဓာ နေဓာဒိဋ္ဌိယျာ ယေ ဂံ ဗဝ နေ ခန္ဓာ နေဓာ-
 ဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ ခန္ဓာ ယာသဒိဋ္ဌိယျာ ယေ နေ
 ခန္ဓာ သိန္တဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ ခန္ဓာ ကာယဒိဋ္ဌိယျာ
 ယေ ဂံ ဗဝ နေ ခန္ဓာ ကာယဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ ခန္ဓာ
 သိန္တဒိဋ္ဌိယျာ ယေ နေ ခန္ဓာ သိန္တဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ
 ခန္ဓာ ဓန္ဓာဒိဋ္ဌိယျာ ယေ ဂံ ဗဝ နေ ခန္ဓာ ဓန္ဓာ-
 ဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ ခန္ဓာ သိန္တဒိဋ္ဌိယျာ ယေ နေ
 ခန္ဓာ သိန္တဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ ခန္ဓာ နေဓာဒိဋ္ဌိယျာ
 ယေ ဂံ ဗဝ နေ ခန္ဓာ နေဓာဒိဋ္ဌိယျာ ၁။ နေ
 ခန္ဓာ သိန္တဒိဋ္ဌိယျာ ယေ နေ ခန္ဓာ သိန္တဒိဋ္ဌိယျာ

[illegible]

ន តេ ធម្មា ឃានវិញ្ញាណ យេ វា មន តេ ធម្មា
 ឃានវិញ្ញាណ ន តេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញាណ យេ តេ
 ធម្មា កាយវិញ្ញាណ ន តេ ធម្មា ចតុវិញ្ញាណ យេ
 វា មន តេ ធម្មា ចតុវិញ្ញាណ ន តេ ធម្មា កាយ-
 វិញ្ញាណ យេ តេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ ន តេ
 ធម្មា សោតវិញ្ញាណ យេ វា មន តេ ធម្មា
 សោតវិញ្ញាណ ន តេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ យេ
 តេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ ន តេ ធម្មា ឃានវិ-
 ញ្ញាណ យេ វា មន តេ ធម្មា ឃានវិញ្ញាណ
 ន តេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ យេ តេ ធម្មា
 កាយវិញ្ញាណ ន តេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញាណ យេ វា
 មន តេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញាណ ន តេ ធម្មា កាយ-
 វិញ្ញាណ ឥមេ ធម្មា តេនចិ វិញ្ញាណ តេនចិ
 ន វិញ្ញាណ ។

(២០៨) កតតម ធម្មា អាសវា ។ តត្ថា កេ
 អាសវា តត្ថា អាសវា កតតសវា ជិដ្ឋាសវា អវិជ្ជា-
 សវា ។

តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយឃានវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួក
 ធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយឃានវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គល
 ដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចតុវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌
 ណា ដែលគប្បីដឹងដោយចតុវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង
 ដោយកាយវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយសោតវិញ្ញាណទេ មួយទៀត
 តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែន
 បុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយ-
 វិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយឃានវិញ្ញាណទេ មួយ
 ទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង ដោយឃានវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ
 មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយកាយវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង
 ដោយកាយវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ
 មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ
 មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ នេះតួកធម៌ដែលគួរដឹងច្បាស់
 ដោយវិញ្ញាណនីមួយ មិនគួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនីមួយ ។

(២០៩) តួកធម៌ជាពាសវៈ តើដូចម្តេច ។ អាសវៈ ៤ យ៉ាង គឺ
 តាមាសវៈ ភវសវៈ ជិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។

[២០៩] តត្ថ តតមោ កវាសវេ ។ យោ
 កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមភកោ កាមនិម្មិតាប-
 តត្ថោ កាមសិទេហោ(១) កាមបរិឡាហោ កាម-
 មុត្តា កាមជ្ឈោសាធំ អយំ វុច្ចតិ កាមាសវេ ។

[២១០] តត្ថ តតមោ កវាសវេ ។ យោ
 កវេសុ កវច្ឆន្ទោ កវភកោ កវនិម្មិតាប កវតត្ថោ កវសិ-
 ទេហោ កវបរិឡាហោ កវមុត្តា កវជ្ឈោសាធំ អយំ
 វុច្ចតិ កវាសវេ ។

[២១១] តត្ថ តតមោ ជិដ្ឋាសវេ ។ សស្សតោ
 លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា អន្តវា
 លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា តំ ដីវំ តំ
 សវីរិទ្ធំ វា អតំ ដីវំ អតំ សវីរិទ្ធំ វា ហោតិ
 តថាគតោ បរម្មណាតិ វា ន ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មណាតិ វា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគ-
 តោ បរម្មណាតិ វា នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ
 តថាគតោ បរម្មណាតិ វា យា ឯវុច្ចា ជិដ្ឋិ
 ជិដ្ឋិតតំ ជិដ្ឋិតហធំ ជិដ្ឋិតត្ថោ ជិដ្ឋិតស្វកាយិកំ

១ ឧ. ឧត្តរេ ធម្មបទសោតិ វិស្សតិ ។

[២១២] បណ្ណាសាសវៈតាំងនោះ កាមាសវៈ តើប្តូរឬទេ ។
 សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងតាម តម្រេកក្នុងតាម ការរីករាយក្នុងតាម ការអន្ទះ
 សាក្នុងតាម សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងតាម ការរលកលក្នុងតាម ការជ្រប់
 នៅក្នុងតាម ការដប់ចិត្តក្នុងតាម ណា ចំពោះតាមតាំងឡាយ នេះ
 ហៅថា កាមាសវៈ ។

[២១៣] បណ្ណាសាសវៈតាំងនោះ ភវសវៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី
 ប្រាថ្នាក្នុងភព តម្រេកក្នុងភព ការរីករាយក្នុងភព ការអន្ទះសាក្នុងភព
 សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងភព ការរលកលក្នុងភព ការជ្រប់នៅក្នុងភព ការ
 ដប់ចិត្តក្នុងភព ណា ចំពោះភពតាំងឡាយ នេះហៅថា ភវសវៈ ។

[២១៤] បណ្ណាសាសវៈតាំងនោះ ជិដ្ឋាសវៈ តើដូចម្តេច ។ ការ
 យល់ឃើញ ថាលោកទៀងខ្លះ ថាលោកមិនទៀងខ្លះ ថាលោកមានទី
 បំផុតខ្លះ ថាលោកមិនមានទីបំផុតខ្លះ ថាជីវិតនោះ គឺសរីរៈនោះខ្លះ ថា
 ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅ
 មិនកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន
 ខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនខ្លះ និង
 ទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ព្រាញាតស្សាតទិដ្ឋិ ផ្លូវឆ្ងាយទិដ្ឋិ ចម្រងទិដ្ឋិ

មិច្ឆាវិច្ឆារំ មិច្ឆាសង្ខារាវចារំ ឈរោ មនិច្ចារោ អភិ-
 ជីវេសោ មគមាសោ ធម្មត្ថោ មិច្ឆាបដិច្ចំ មិច្ឆតិ-
 តិគ្គាយនំ វិបរិយេសន្តារោ អយំ វុច្ចតិ មិច្ឆាស-
 វេ ។ សព្វាបិ មិច្ឆាមិច្ឆិ មិច្ឆាសវេ ។

(២១២) ឥត្ថ កតតោ អវិជ្ជាសវេ ។ ទុក្ខត្ថ
 អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធប
 អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធតាមិច្ចយោ បដិបទាយ អញ្ញាណំ
 បុព្វន្ត អញ្ញាណំ អបរន្ត អញ្ញាណំ បុព្វនាបរន្ត
 អញ្ញាណំ ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នសុ ធម្មេសុ
 អញ្ញាណំ យំ វិវុទំ អញ្ញាណំ អនស្សនំ អនភិ-
 សមយោ អនទុក្ខោនា អសន្តោនា អប្បនិរោធនា
 អសង្កាហនា អបរិយោកាហនា អសមបេក្ខនា អប្ប-
 ត្ថវេក្ខណា អប្បច្ចក្ខតតម្កំ ធម្មេជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្ប-
 ជត្តំ មោហោ ចមោហោ សន្តោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជា-
 យោ អវិជ្ជាយោកោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ
 អវិជ្ជាលន្តិ មោហោ អត្យុសលម្ងលំ អយំ វុច្ចតិ
 អវិជ្ជាសវេ ។

ឥមេ ធម្មា អាសវេ ។

ការយល់ឆ្លើយគឺវិជ្ជា ការគិតចិត្តវិជ្ជា ការកាន់ ការប្រកាន់ ការប្រឈប់
 ខ្លាច ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិដែលខុស លទ្ធិ
 ដូចជាគំនិត សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាព
 បែបនេះ នេះហៅថា វិជ្ជាសវៈ ។ មួយទៀត មិច្ឆាមិច្ឆាទាំងអស់ ក៏
 ហៅថា វិជ្ជាសវៈដែរ ។

(២១២) បណ្តាអាសវៈទាំងនោះ អវិជ្ជាសវៈ តើដូចម្តេច ។
 ការមិនដឹងក្នុងទុក្ខ មិនដឹងក្នុងហេតុនៃទុក្ខ មិនដឹងក្នុងការលក់ទុក្ខ មិន
 ដឹងក្នុងបដិបទា ជាដំណើរដោយការមិនដឹងក្នុងទុក្ខ មិនដឹងក្នុងទុក្ខជាចំណែក
 ខាងដើម មិនដឹងក្នុងទុក្ខជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងទុក្ខជាចំណែកខាង
 ដើមនិងខាងចុង មិនដឹងក្នុងក្នុងធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះការស្រឡាញ់យល់
 នោះៗ និងការមិនដឹង ការមិនឃើញ ការមិនគ្រាសដឹង ការមិនយល់
 ការមិនគ្រាសដឹងព្រម ការមិនចាក់ចុះ ការមិនបោះដោតក្រងទុក មិន
 ចុះចិត្តស៊ប់ មិនរំលឹកមើល មិនពិចារណា អំពើមិនដាក់ច្បាស់ ការ
 យល់បានដោយក្រ ភាពនៃចិត្តល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការមិនដឹង វត្ថុនីមួយៗ
 កាតត្ថេភ័យ អវិជ្ជា (ការមិនដឹងច្បាស់) ដំនើរគឺអវិជ្ជា ការប្រកបដឹងអវិជ្ជា
 អនុស្សយន៍អវិជ្ជា ការស្ទាត់ដំណើរអវិជ្ជា គន្លឹះអវិជ្ជា ការវង្វេង ជា
 អកុសលមូល ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថាវិជ្ជាសវៈ ។

នេះពួកធម៌ជាអាសវៈ ។

[២០៣] ឆតោ ធម្មា នោ អាសវំ ។ តេ

ធម្មេ វេយ្យា អវសេសា កុសលាកុសលាព្យាគតា
ធម្មា តាមាវចរ រូបាវចរ អរូរាវចរ អបរិយាបន្នា
វេទនាទន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វញ្ច រូបំ
អសង្ខតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា នោ អាសវំ ។

[២០៤] ឆតោ ធម្មា សាសវំ ។ សាសវំ

កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា តាមាវចរ រូបា-
វចរ អរូរាវចរ រូបក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ-
ន្ធា ឥមេ ធម្មា សាសវំ ។ ឆតោ ធម្មា អនា-
សវំ ។ អបរិយាបន្នា មត្តា ច មក្ខន្ធលាដិ ច
អសង្ខតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនាសវំ ។

[២០៥] ឆតោ ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តា ។

តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាទន្ធា
។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា អាសវិសម្ប-
យុត្តា ។ ឆតោ ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តា ។ តេហិ
ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិសម្បយុត្តា វេទនាទន្ធា ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វញ្ច រូបំ អសង្ខតា ច ធាតុ
ឥមេ ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តា ។

ចូឡាភូមិច្ឆេ

[២១៣] ពួកធម៌មិនមែនជាអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ រឿងតែធម៌

ទាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យា-
ត្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបន្នៈ វេទនាទន្ធ
។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រទាំងអស់ និងអសង្ខតធាតុ នេះពួកធម៌មិនមែន
ជាអាសវៈ ។

[២១៤] ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តើដូចម្តេច ។

ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាត្រឹត
ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
នេះពួកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ។ ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបន្នៈផង ផលនៃមត្តផង
អសង្ខតធាតុផង នេះពួកធម៌ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ។

[២១៥] ពួកធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា

ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះ
ពួកធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកអាសវៈ តើដូចម្តេច ។
ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
ប្រទាំងអស់ និងអសង្ខតធាតុ នេះពួកធម៌ប្រាសចាកអាសវៈ ។

[២០៦] កតមេ ធម្មា អាសវា ចេវ សាសវា
 ច ។ តេយេ(១) អាសវា អាសវា ចេវ សាសវា
 ច ។ កតមេ ធម្មា សាសវា ចេវ ចោ ច អា-
 សវា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សាសវា តេ
 ធម្មេ ហិមេត្វា អវៈសសា សាសវា កុសលាកុស-
 លាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវច-
 រ រូបត្ថុត្វោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុត្វោ ឥមេ ធម្មា
 សាសវា ចេវ ចោ ច អាសវា ។

[២០៧] កតមេ ធម្មា អាសវា ចេវ អាសវា-
 សម្បយុត្តោ ច ។ កាមាសវេ អវិជ្ជាសវេ អា-
 សវេ ចេវ អាសវាសម្បយុត្តោ ច អវិជ្ជាសវេ កាមា-
 សវេ អាសវេ ចេវ អាសវាសម្បយុត្តោ ច កក-
 សវេ អវិជ្ជាសវេ អាសវេ ចេវ អាសវាសម្បយុ-
 ត្តោ ច អវិជ្ជាសវេ ភវសវេ អាសវេ ចេវ
 អាសវាសម្បយុត្តោ ច វិជ្ជាសវេ អវិជ្ជាសវេ អា-
 សវេ ចេវ អាសវាសម្បយុត្តោ ច អវិជ្ជាសវេ វិជ្ជា-
 សវេ អាសវេ ចេវ អាសវាសម្បយុត្តោ ច ឥមេ

[២០៦] ពួកធម៌ជាអាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង
 តើដូចម្តេច ។ អាសវៈទាំងនោះនឹង ជាអាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងអាសវៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិន
 មែនអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងធម៌ទាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សសសល់
 ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងប្រកួន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះ
 ពួកធម៌ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ ។

[២០៧] ពួកធម៌ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង តើដូច
 ម្តេច ។ កាមាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយកវិ-
 ជ្ជាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយកាមា-
 សវៈ ភវសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយកវិជ្ជា-
 សវៈ អវិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយភវសវៈ
 វិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយកវិជ្ជាសវៈ
 អវិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយវិជ្ជាសវៈ

ធម្មា អាសវៈ លេ អាសវៈសម្បយុត្តា លេ ១ កតមេ
 ធម្មា អាសវៈសម្បយុត្តា លេ ២ លេ ៣ អាសវៈ ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ
 វេយេត្វា វេទនាទត្វា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ឥមេ
 ធម្មា អាសវៈសម្បយុត្តា លេ ២ លេ ៣ អាសវៈ ។

[២០៨] កតមេ ធម្មា អាសវៈវិប្បយុត្តា សាស-
 វៈ ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា សា-
 សវៈ ភុសលាភុសលាទ្យាតតា ធម្មា កាមាវចន
 រូបាវចន អរូបាវចន រូបក្ខន្ធទ្វា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធទ្វា ឥមេ ធម្មា អាសវៈវិប្បយុត្តា សាសវៈ ។
 កតមេ ធម្មា អាសវៈវិប្បយុត្តា អនាសវៈ ។ អបរិ-
 យាបដ្ឋា មត្តា ច មត្តដលាធិ ច អសង្កតា ច
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា អាសវៈវិប្បយុត្តា អនាសវៈ ។

[២០៩] កតមេ ធម្មា សុត្តោជនា ។ នស
 សុត្តោជនាធិ កាមរាគសុត្តោជនំ បដិយេសុត្តោជនំ
 ហនសុត្តោជនំ និដ្ឋិសុត្តោជនំ វិនិក្ខត្តាសុត្តោជនំ
 សីលទូតបរាសុត្តោជនំ ភវិកសុត្តោជនំ ឥ-
 ស្សាសុត្តោជនំ មច្ឆិយសុត្តោជនំ អវិជ្ជាសុត្តោជនំ ។

នេត្តធម៌ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ។ ត្មធម៌គ្រាន់
 តែប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ ត្មធម៌ណា
 ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ រៀនធម៌ទាំងនោះបាន វេទនាទត្វា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែន
 អាសវៈ ។

[២១០] ត្មធម៌ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈ តើដូចម្តេច ។ ត្មធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ ត្មធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជា
 កាមាវចន ប្រាវចន អប្រាវចន និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្ត
 ធម៌ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ។ ត្មធម៌ប្រាស
 ចាកអាសវៈផង មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង តើដូចម្តេច ។
 មត្តដលាធិយាចនៈផង ផលនៃមត្តផង អសង្កតាតុផង នេត្តធម៌
 ប្រាសចាកអាសវៈផង មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ។

[២១១] ត្មធម៌ជាសុត្តោជនៈ (ធម៌ចងសត្វក្នុងវដ្តៈ) តើ
 ដូចម្តេច ។ សុត្តោជនៈ ១០ ប្រការ គឺ កាមរាគសុត្តោជនៈ បដិយេ-
 សុត្តោជនៈ ហនសុត្តោជនៈ និដ្ឋិសុត្តោជនៈ វិនិក្ខត្តាសុត្តោជនៈ
 សីលទូតបរាសុត្តោជនៈ ភវិកសុត្តោជនៈ ឥស្សិសុត្តោ-
 ជនៈ មច្ឆិយសុត្តោជនៈ អវិជ្ជាសុត្តោជនៈ ។

ចិត្តស្ស ព្យាបន្តំ មនោមនោសោ តោរោ តុដ្ឋោ
 កុដ្ឋិតន្តំ នោសោ ទូសនា ទូសិតន្តំ ព្យាបន្តំ
 ព្យាបដ្ឋោ ព្យាបដ្ឋិតន្តំ វិហោ បដិវិហោ ចន្ទិតន្តំ
 អសុរោ អនត្តមនា ចិត្តស្ស វេទំ វុច្ឆតិ បដិ-
 យសញ្ញាជនំ ។

[២២២] តត្ថ កតមំ មានសញ្ញាជនំ ។ សេ-
 យ្យោហមស្ម័តិ មាថោ សនិសោហមស្ម័តិ មាថោ
 ហិថោហមស្ម័តិ មាថោ យោ វិវុទោ មាថោ មញ្ញោ
 មញ្ញិតន្តំ ឧណ្ហិត ឧណ្ហាមា ធាជា សម្មត្តាហោ
 តេតុកម្យតា ចិត្តស្ស វេទំ វុច្ឆតិ មានសញ្ញាជនំ ។

[២២៣] តត្ថ កតមំ ចិដ្ឋិសញ្ញាជនំ ។ សស្ស-
 តោ លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា
 អន្តវា លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា តំ
 ជីវំ តំ សវីរ្នំ វា អញ្ចំ ជីវំ អញ្ចំ សវីរ្នំ វា
 ហោតិ តថាគតោ បរម្មណាតិ វា ធម៌ ហោតិ តថា-
 គតោ បរម្មណាតិ វា ហោតិ ធម៌ ធម៌ ហោតិ
 តថាគតោ បរម្មណាតិ វា លោកោតិ ធម៌ ធម៌
 ហោតិ តថាគតោ បរម្មណាតិ វា យោ វិវុទោ

ការខូចចិត្ត ប្រឡូត្តនៃចិត្ត ការគោរព ការទំនង ភាពនៃចិត្តទំនង សេចក្តី
 ប្រឡូត្ត ភាពប្រឡូត្ត ភាពនៃចិត្តប្រឡូត្ត សេចក្តីវិទាស ភាពវិទាស
 ភាពនៃចិត្តវិទាស ការទំនង ការទំនងធម៌ ភាពនៃចិត្តភាព សេចក្តីទំនង
 ការខូចចិត្ត ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា បដិយ-
 សញ្ញាជនៈ ។

[២២៤] បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ មានសញ្ញាជនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីប្រកាន់ថា អញប្រសើរ (ជាងគេ) ប្រកាន់ថា អញ
 ស្មើ (នឹងគេ) ប្រកាន់ថា អញរោគជាប (ជាងគេ) និងសេចក្តីប្រ-
 កាន់ ភាពប្រកាន់ ភាពនៃចិត្តប្រកាន់ ចិត្តរាំរងឡើង ភាពរាំរងឡើង
 ភាពដូចជាទង់ ភាគកើត ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាដូចជាទង់ ណា ដែល
 មានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា មានសញ្ញាជនៈ ។

[២២៥] បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ ចិដ្ឋិសញ្ញាជនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ការយល់ឃើញ ថាលោកទៀងខ្លះ ថាលោកមិនទៀងខ្លះ ថា
 លោកមានទីបំផុតខ្លះ ថាលោកមិនមានទីបំផុតខ្លះ ថាជីវិតនោះគឺសវីរ្នំនោះ
 ខ្លះ ថាជីវិតដទៃសវីរ្នំដទៃខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់
 ទៅមិនកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏
 មានខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនខ្លះ

ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ទិដ្ឋិតវាជំ វិជ្ជាសញ្ញាជំ ទិដ្ឋិវិស្វកោ-
 យំកំ ទិដ្ឋិវិប្បទិដ្ឋំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ កាលោ មនិក្ខា-
 ហោ អភិជីវេសោ បរាមាសោ កុម្មុត្តោ មិច្ឆាបថោ
 មិច្ឆតំ តិក្ខាយតំ វិបរិយេសត្តាហោ ឥនំ វុក្ខតំ
 ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ វេយ្យោ សីលទូតបរាមាសសញ្ញាជំ
 សព្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ ។

(២២២) តត្ថ កតតំ វិចិត្តាសញ្ញាជំ ។
 សត្វិ កត្តតំ វិចិត្តត្ថតំ ធម្មេ កត្តតំ វិចិត្តត្ថតំ
 សង្កេត កត្តតំ វិចិត្តត្ថតំ សិក្ខាយ កត្តតំ វិចិត្ត-
 ត្ថតំ បុព្វន្តេ កត្តតំ វិចិត្តត្ថតំ អបរន្តេ កត្តតំ
 វិចិត្តត្ថតំ បុព្វន្តាបរន្តេ កត្តតំ វិចិត្តត្ថតំ ឥនប្បច្ច-
 យតាបដិក្ខុសមុប្បន្នសុ ធម្មេសុ កត្តតំ វិចិត្តត្ថតំ
 យា ឯវុតា កត្តា កត្តាយនា កត្តាយិតតំ វិមត្ត
 វិចិត្តា ទ្វេឡកំ ទ្វេនាបថោ សំសយោ អនេតតំ-
 សត្តាហោ វាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោតាហ-
 នា មិច្ឆតតំ ចិត្តស្ស មនោវិលហោ ឥនំ វុក្ខតំ វិចិត្ត-
 តត្ថាសញ្ញាជំ ។

ទិដ្ឋិទិដ្ឋិ វេលាវិទិដ្ឋិ វិចិត្តាសញ្ញាជំ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ទិដ្ឋិតវាជំ វិជ្ជាសញ្ញាជំ ទិដ្ឋិវិស្វកោ-
 យំកំ ទិដ្ឋិវិប្បទិដ្ឋំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ កាលោ មនិក្ខា-
 ហោ អភិជីវេសោ បរាមាសោ កុម្មុត្តោ មិច្ឆាបថោ
 មិច្ឆតំ តិក្ខាយតំ វិបរិយេសត្តាហោ ឥនំ វុក្ខតំ
 ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ វេយ្យោ សីលទូតបរាមាសសញ្ញាជំ
 សព្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ ។

(២២២) បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ វិចិត្តាសញ្ញាជនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ បុគ្គលឡើងទូលំសង្វ័យ ចំពោះព្រះសាស្តា ឡើងទូលំសង្វ័យ
 ចំពោះព្រះធម៌ ឡើងទូលំសង្វ័យ ចំពោះព្រះសង្ឃ ឡើងទូលំសង្វ័យ
 ចំពោះសិក្ខា ឡើងទូលំសង្វ័យ ចំពោះទន្ធជាចំណែកខាងដើម ឡើង
 ទូលំសង្វ័យ ចំពោះទន្ធជាចំណែកខាងចុង ឡើងទូលំសង្វ័យ ចំពោះ
 ទន្ធជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង ឡើងទូលំសង្វ័យ ចំពោះតួកធម៌
 ដែលតើឡើង ព្រោះកាស្រយ័បច្ច័យនោះ ។ និងសេចក្តីឡើងទូលំ
 កាតាឡើងទូលំ ភាពនៃចិត្តឡើងទូលំ សេចក្តីយល់ឆ្លើយ ការយល់
 ស្តាប់ស្ទើរ ការបែកចំណែក ការបែកផ្នែក ការសង្វ័យ ការប្រកាន់
 យកចំណែកច្រើន ការសាញប្រដាប់ ការលាងកំចិត្ត ការប្រកាន់
 មិនដាច់ស្រេច ភាពនៃចិត្តឡើងទូលំ ការសមរសាមនៃចិត្ត ណា ដែល
 មានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិចិត្តាសញ្ញាជនៈ ។

[២២៥] ឥត្ថ ឥតមំ សីលទូតបរមាសសញ្ញា-
 ជំនំ ។ ឥតោ ធម៌ត្វា សមណក្រាហ្មណាជំ សិ-
 លេន សុទ្ធិ វិគេន សុទ្ធិ សីលទូតេន សុទ្ធិតំ យា
 ដវរុតា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋកតំ ទិដ្ឋកហំ ទិដ្ឋតត្តារោ ទិដ្ឋវិ-
 សុតាយតំ ទិដ្ឋវិប្បដិកំ ទិដ្ឋសញ្ញាជំនំ កាលោ
 បដិគ្គហោ អភិវេសោ បរមាសោ កុម្មតោ មិច្ឆា-
 បថោ មិច្ឆត្តំ តត្ថាយតំ វិបរិយសត្តាហោ ឥទំ
 វុទ្ធិតំ សីលទូតបរមាសសញ្ញាជំនំ ។

[២២៦] ឥត្ថ ឥតមំ កវកសញ្ញាជំនំ ។ យោ
 កវេសុ កវច្ឆណោ កវកតោ កវនិដ្ឋំ កវតណ្ហោ កវ-
 សិលេហោ កវបរិណ្ឌហោ កវមុត្តា កវជ្ឈេសាជំ ឥទំ
 វុទ្ធិតំ កវកសញ្ញាជំនំ ។

[២២៧] ឥត្ថ ឥតមំ ឥស្សសញ្ញាជំនំ ។ យា
 បរលាភសញ្ញាបក្កតាវមាណនវដ្ឋនប្បជណសុ ឥស្ស ឥ-
 ស្សយនា ឥស្សយិតត្តំ ឧស្សយា ឧស្សយនា ឧស្ស-
 យិតត្តំ ឥទំ វុទ្ធិតំ ឥស្សសញ្ញាជំនំ ។

[២២៨] បណ្ណាសញ្ញាជំនំទាំងនោះ សីលទូតបរមាសសញ្ញាជំនំ
 តើដូចម្តេច ។ តួសមណក្រាហ្មណំ ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ មាន
 ទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ វិប្បញ្ញតស្សនៈទិដ្ឋិ ផ្លូវត្វាយតិវិដ្ឋិ ចម្រើនតិវិដ្ឋិ
 ការយល់ឆ្លើយទិដ្ឋិ ការកាត់ទិន្នទិដ្ឋិ ការកាន់ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់
 ខ្ជាប់ ការស្លាប់អង្គុល ផ្លូវកាត្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិវេលាខុស លទ្ធិដូច
 ជាតំនង់ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាព
 បែបនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធជាយសីល បរិសុទ្ធជាយតែ បរិសុទ្ធ
 ដោយសីលទិន្និត នេះហៅថា សីលទូតបរមាសសញ្ញាជំនំ ។

[២២៩] បណ្ណាសញ្ញាជំនំទាំងនោះ កវកសញ្ញាជំនំ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងភព តម្រេកក្នុងភព ការរីករាយក្នុងភព ការ
 អន្ទះលាក្នុងភព សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងភព ការពលពលក្នុងភព ការ
 ជ្រុលជ្រប់ក្នុងភព ការដំបើកក្នុងភព ក្នុងភពទាំងឡាយ ណា នេះ
 ហៅថា កវកសញ្ញាជំនំ ។

[២៣០] បណ្ណាសញ្ញាជំនំទាំងនោះ ឥស្សសញ្ញាជំនំ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីច្រវែន អាត្មាច្រវែន ភាពនៃចិត្តច្រវែន
 សេចក្តីឈ្នាមីស អាត្មាឈ្នាមីស ភាពនៃចិត្តឈ្នាមីស ក្នុងណាតស្តីការ
 ការការពារ ការរាប់អាន ការសំពះ ខឹងការប្លង់ របស់បុគ្គលដទៃ
 ណា នេះហៅថា ឥស្សសញ្ញាជំនំ ។

អវិជ្ជាបរិយុត្តាង អវិជ្ជាលក្ខណ៍ អវិជ្ជា អវិជ្ជាសញ្ញាជន ។

ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជន ។

[២៣១] កតមេ ធម្មា នោ សញ្ញាជន ។

តេ ធម្មេ បរិយេត្តា អវិសេសា កុសលាកុសលា-
ព្យាកតា ធម្មា កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន
អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខត្តោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា
សត្វត្វ រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា នោ
សញ្ញាជន ។

[២៣២] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនិយា ។ សា-
សវា កុសលាកុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចន
រូបាវចន អរូបាវចន រូបក្ខន្ធទ្វា ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធទ្វា ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនិយា ។ កតមេ ធម្មា
អសញ្ញាជនិយា ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មត្ត-
ជលានិ ច អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អស-
ញ្ញាជនិយា ។

[២៣៣] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ។
តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាខត្តោ

ការស្តាប់ដំណើរគឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា សេចក្តីផ្តើម ជាអកុសលមូល
ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា អវិជ្ជាសញ្ញាជន ។

នេះពួកធម៌ជាសញ្ញាជន ។

[២៣៤] ពួកធម៌ មិនមែនសញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា

តែធម៌ទាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សសសល់ ជាអកុសល អកុសល
និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបដ្ឋា
វេទនាខត្ត ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា រូបទាំងអស់ និងអសង្កតាធាតុ
នេះពួកធម៌ មិនមែនសញ្ញាជនៈ ។

[២៣៥] ពួកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។

ពួកធម៌ប្រកបដោយសាសវៈ ជាអកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតា-
មាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងប្រក្ខន្ធទ្វា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា នេះពួក
ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ ពួកធម៌ មិនមែនជាប្រយោជន៍
ដល់សញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបដ្ឋាផង ផលនៃមត្តផង
អសង្កតាធាតុផង នេះពួកធម៌ មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។

[២៣៦] ពួកធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។

ពួកធម៌ណា ដែលប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាខត្ត ។ មេ ។

(୧୩୯) ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ସଂଗ୍ରାହଣୀ
 ସଂଗ୍ରାହଣୀ ସଂଗ୍ରାହଣୀ ୩ ୩ ଜଣେ ସଂଗ୍ରାହଣୀ
 ଜଣେ ସଂଗ୍ରାହଣୀ ସଂଗ୍ରାହଣୀ ସଂଗ୍ରାହଣୀ
 ସଂଗ୍ରାହଣୀ ଜଣେ ସଂଗ୍ରାହଣୀ ଜଣେ ସଂଗ୍ରାହଣୀ

វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះត្រូវបានបិទប្រកបដោយសារញាជនៈ ។ ពួកយើងប្រកាស
ថាសារញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកយើងណា ប្រាសចាកសារញាជនៈ
វេទនាខ្លួន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រឆាំងអស់ នឹងអសង្កតនាគុ នេះ
ពួកយើង ប្រាសចាកសារញាជនៈ ។

(២៣៣) ពួកធម៌ ជាសញ្ញាជនៈផង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
ជនៈផង តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈខាងនោះឯង ជាសញ្ញាជនៈផង
ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ជា
ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ដោយធម៌ខាងនោះ រឿងនៃធម៌ខាងនោះ
ចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសប្រកបដោយអានុភាព ជាតុសល អតុសល និង
អព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ បេ ។
តែវាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិន
មែនសញ្ញាជនៈ ។

(២២២) តួអក្សរជាស្រព្វាជ័យៈផង ប្រកបដោយស្រព្វាជ័យៈ
ផង តើដូចម្តេច ។ តាមពន្យល់ស្រព្វាជ័យៈ ជាស្រព្វាជ័យៈផង ប្រកប
ដោយស្រព្វាជ័យៈផង ដោយអំពីស្រព្វាជ័យៈ អំពីស្រព្វាជ័យៈ ជា

[illegible]

សង្គ្រោះដីធ្លីក្នុងកម្ពុជា

[illegible]

រូបាវតារ រូបាវតារ រូបាវតារ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 គុះន្ទា ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនិប្បយុត្តា សញ្ញា-
 ជនិប្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនិប្បយុត្តា
 អសញ្ញាជនិប្បយុត្តា ។ អបរិយាបដ្ឋា មគ្គា ច មគ្គ-
 ជលាធិ ច អសម្ពុតា ច ឆាតុ ឥមេ ធម្មា សញ្ញា-
 ជនិប្បយុត្តា អសញ្ញាជនិប្បយុត្តា ។

[២៣៦] កតមេ ធម្មា កត្តា ។ ចត្តារោ កត្តា
 អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ក្យាចារោ កាយកន្តោ ស័-
 លត្ថបរាមាសោ កាយកន្តោ ឥន្ទស្សាភិធិវេសោ
 កាយកន្តោ ។

[២៣៧] តត្ថ កតមេ អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ។
 យោ រាតោ សារាតោ អនុរយោ អនុរាតោ ធន្ទិ ធន្ទិ-
 រាតោ ចិត្តស្ស សារាតោ ឥត្តា មុត្តា អន្ទោសាធំ កេ-
 រោ ចលិកេរោ សង្កា ចង្កា ឯដា មាយា ជនិកា
 សញ្ញាធន្ទិ សិទ្ធិធន្ទិ ជាសិធិ សិកា វិសត្តិកា សុត្តំ វិស-
 ជា អាយុហធិ ឥតិយា ចលាធិ កវេនត្តិ វងំ វងេដា

ប្រាវចរ អប្រាវចរ និធិប្រក្ខ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ នេភ្នេតធម៌
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ តួកធម៌
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ មគ្គជាអបរិយាបដ្ឋនៈផង ផលនៃមគ្គផង អសម្ពុតឆាតុផង នេះ
 តួកធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។

[២៣៦] តួកធម៌ជាគន្លងៈ (ធម៌ជាគត្រង៍សត្វទុកក្នុងវដ្តៈ) រើ
 ដូចម្តេច ។ គន្លងៈ ២ គឺ អភិជ្ឈាកាយគន្លងៈ^(១) ក្យាចារកាយគន្លងៈ
 ស័លត្ថបរាមាសកាយគន្លងៈ ឥន្ទស្សាភិធិវេសកាយគន្លងៈ^(២) ។

[២៣៧] បណ្តាគន្លងៈតាំងនោះ អភិជ្ឈាកាយគន្លងៈ តើដូចម្តេច ។
 គម្រេក ការគ្រេកឆ្នាំង ការដាច់ចំពាក់ក្នុងការម្នា ការស្រីបស្រាល
 ការរីករាយ ការរីករាយឆ្នាំង គម្រេកឆ្នាំងនៃចិត្ត សេចក្តីប្រាថ្នា ការ
 ជ្រុលជ្រប់ ការផ្សល់រំលង ការពាក់ភ័ន្ទ ការប្រើភិ ការដាច់ចំពាក់ ការលិច
 ចុះ ធម្មជាតិជាសត្វទ្វារក៏គង់គត មាយា ធម្មជាតិបង្កើតសត្វ ការញ្ជាំង
 សត្វទ្វារប្រកបដោយទុក្ខ ធម្មជាតិចាក់ស្រែសត្វ បណ្តាញ ការបង្ខំទៅ
 ការផ្សាយទៅកាន់ការម្នា ចំណង់ចង់សត្វទុក ការផ្សាយទៅក្នុងការ-
 ម្នា ធម្មជាតិញ្ជាំងសត្វទ្វារក៏គង់ ធម្មជាតិជាគម្រប់រា ការតាំងចិត្តទុក
 ធម្មជាតិជាសត្វទៅកាន់គត ធម្មជាតិដូចជាវិញ្ញា ដូចជាវិញ្ញាញាតស្លូត

១ សភាវៈចង់ជ្រុលតាមយុទ្ធក្នុងវដ្តៈ ដោយកំណាចបង្កើត តំអភិជ្ឈា ។ ២ សភាវៈ
 ចង់ជ្រុលតាមយុទ្ធក្នុងវដ្តៈ ដោយកំណាចបង្កើត ដ៏សេចក្តីប្រកាន់ខ្ជាប់ ដោយយល់ថា
 នេះឡើង ការយល់ដឹង ជាមោឃៈ ។

សន្តវា សន្តវេយ្យា រាជេន្ទ្រា វជិតត្ថុ វាសា វាសី-
 សនា វាសីសិទ្ធី វិហាសា សន្តាសា កត្វាសា
 វសាសា ដោជ្ជត្វាសា លាភាសា ធនាសា បុត្តាសា
 ជីវិតាសា ជប្បា ជជប្បា អភិជប្បា ជប្បា ជប្បនា
 ជប្បិតត្ថុ លោឈុប្បិ លោឈុប្បាយនា លោឈុប្ប-
 យិតត្ថុ បុញ្ញិកតា សាទុកម្យតា អធម្មរតោ វិស-
 មលោភា ធិតត្ថិ ធិតាមនា បត្តនា មិហនា
 សម្បត្តនា ភាមតត្ថ្យា ភវិតត្ថ្យា វិភវិតត្ថ្យា រូប-
 តត្ថ្យា អរូបតត្ថ្យា ធិរោធិតត្ថ្យា រូបតត្ថ្យា សន្ត-
 តត្ថ្យា តន្តតត្ថ្យា វសតត្ថ្យា ដោជ្ជតត្ថ្យា ធម្ម-
 តត្ថ្យា ឱយោ យោតោ កន្តោ ឧបាទានំ អាវលំ
 ជីវលំ នាធនំ តន្តំ ឧបត្តិលេសោ អនុសយោ
 បរិយុដ្ឋានំ លតា វេរិច្ឆំ ឧត្តម្បលំ ឧត្តមិនានំ
 ឧត្តម្បភវំ ហរតាសោ ហរតលិសំ ហរវិសយោ
 តត្ថ្យា ធម៌ តត្ថ្យា ជាលំ តត្ថ្យា តន្តលំ តត្ថ្យា សមុទ្គោ
 អភិជ្ឈា លោភា អត្យសលម្បលំ អយំ វិច្ឆិត អភិជ្ឈា
 តាយតត្ថោ ។

តាម្បលមិត្ត សេចក្តីស្រឡាញ់ ការការពារអាស័យ ដៅពង្សតទៅ
 សេចក្តីប៉ិនប៉ង រាគាប៉ិនប៉ង ភាពនៃចិត្តប៉ិនប៉ង ការប៉ិនប៉ងប្រ ប៉ិន
 ប៉ងសំឡេង ប៉ិនប៉ងក្លិន ប៉ិនប៉ងសេ ប៉ិនប៉ងផ្សព្វ ប៉ិនប៉ងលាភ ប៉ិន
 ប៉ងទ្រព្យ ប៉ិនប៉ងបុត្រ ប៉ិនប៉ងជីវិត ធម្មជាតិទ្វេត្វា ទ្វេត្វាជ្រុលរោគ
 ទ្វេត្វាខ្វែង សេចក្តីទ្វេត្វា អាតារទ្វេត្វា ភាពនៃចិត្តទ្វេត្វា ការប្រកួតប្រជែង
 ការប្រព្រឹត្តិលក្ស្យល ភាពនៃចិត្តលក្ស្យល ការញ្ជាប់ញ្ជាវ ការបង់ឲ្យ
 សម្រេចប្រយោជន៍ ការត្រួតអនុសតន្តន៍ធម៌ ការលាភហួសកំណត់
 ការត្រួតត្រកាល ការចង់បានមិនឈប់ សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីស្រ-
 ឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាព្រម ការប្រាថ្នាក្នុងកាម ប្រាថ្នាក្នុងភព ប្រាថ្នា
 ប្រាសចាកភព ប្រាថ្នាក្នុងរូបភព ប្រាថ្នាក្នុងអរូបភព ប្រាថ្នាក្នុងវិរោធន
 ប្រាថ្នាប្រ ប្រាថ្នាសំឡេង ប្រាថ្នាក្លិន ប្រាថ្នាសេ ប្រាថ្នាផ្សព្វ ប្រាថ្នា
 ធម៌ កិលេសដូចជំនន់ គ្រឿងប្រកប គ្រឿងចងក្រង គ្រឿងប្រកាន់
 មាំ គ្រឿងកំរងទូទៅ គ្រឿងកំរងមិនសល់ គ្រឿងបិទបាំង គ្រឿង
 ចង គ្រឿងចូលទៅជិតសៅហ្មង គ្រឿងដេកគ្រាប់ គ្រឿងស្តាប់ដំណើរ
 តត្ថ្យាដូចជាវិល្លិ ការប្រាថ្នាផ្សេងៗ ឫសគល់នៃទុក្ខ ហេតុនៃទុក្ខ
 ហេតុជាដៃនៃកើតនៃទុក្ខ អន្តរកាលនៃមារ ខុយនៃមារ អាម្ពលនៃមារ ស្ទឹង
 គិតត្ថ្យា បណ្តាញគិតត្ថ្យា ខ្លះគិតត្ថ្យា សមុទ្ធគិតត្ថ្យា ការសំឡឹងវិភា
 សេចក្តីជាប់ចំណង ជាអតុសលម្បល នេះហៅថា អភិជ្ឈាតាយតត្ថ្យោ ។

(၆၈၆) ခရီး ပြန်လာ ချိတ်ခါး ကာယစွဲ ၅

អនត្ថំ មេ អចរិតំ អាយាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ
ចរិតំ អាយាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សត្ថិតិ
អាយាតោ ជាយតិ ចិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ
អចរិ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិតំ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិ-
ស្សត្ថិតិ អាយាតោ ជាយតិ អច្យ័យស្ស មេ អមនា-
បស្ស អត្ថំ អចរិ ។ មេ ។ អត្ថំ ចរិតំ ។ មេ ។
អត្ថំ ចរិស្សត្ថិតិ អាយាតោ ជាយតិ អដ្ឋានេ កំ ចន
អាយាតោ ជាយតិ យោ ឯវុចោ ចិត្តស្ស អាយា-
តោ ចដិយោតោ ចដិយំ ចដិវិរោតោ កោតោ បកោ-
តោ សឡកោតោ គោសោ បដោសោ សឡដោ-
សោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្ថិ មនោបដោសោ កោតោ
កុដ្ឋិយា កុដ្ឋិតត្ថំ ដោសោ ទ្ធិសយា ទ្ធិសិតត្ថំ ព្យាប-
ត្ថិ ព្យាបដ្ឋិយា ព្យាបដ្ឋិតត្ថំ វិរោតោ ចដិវិរោតោ ចល្លិ-
ត្ថំ អស្សវោតោ អនត្ថមនតោ ចិត្តស្ស អយំ វុត្ថិ
ព្យាចារោ កាយកុដ្ឋា ។

(២៣៨) បណ្ឌិតនៈតាំងនោះ ព្យាបាទពេលស្អែក តែងតែប្រាប់ ។

គំនុំតើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ដល់
 អញ គំនុំតើតឡើងថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់អញ គំនុំតើតឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់អញ គំនុំតើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិន
 ជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ បេ ។
 ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ បេ ។ ជនឯណោះ
 នឹងប្រព្រឹត្ត នូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ គំនុំតើតឡើងថា ជនឯណោះ បាន
 ប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញ
 ចិត្ត នៃអញ ។ បេ ។ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍
 ។ បេ ។ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវកម្មជាប្រយោជន៍ ឬក៏ គំនុំ
 តើតឡើង ក្នុងហេតុមិនគួរ និងការគុំក្នុងនៃចិត្ត ការគុំក្នុងឥស រសចក្ខុ
 ញ៉ាំងញ៉ាក់ ការទាំងឥស ការទាំងញាវ ការក្រាបខ្លាំង ការក្រាបញាវ
 ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តឥស ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការទូចចិត្ត ការ
 ប្រទូស្តនៃចិត្ត ការក្រៅក្រោធ ការទាំង ភាពនៃចិត្តទាំង រសចក្ខុប្រទូស្ត
 ភាពប្រទូស្ត ភាពនៃចិត្តប្រទូស្ត ការព្យាបាទ ការព្យាបាទ ភាពនៃ
 ចិត្តព្យាបាទ ការទាំង ការទាំងឥស ភាពនៃចិត្តភាព ការទាំង ការតូចចិត្ត
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា ព្យាបាទកាយគន្លះ ។

[២៧៩] តត្ថ កតតហោ វេទិសញ្ញាតិវិសេសោ តត-
 យតន្តោ ។ វេតោ តតហោ សមណប្រាហ្មណាធំ
 សីលេន សុទ្ធិ វេតេន សុទ្ធិ សីលពូតេន សុទ្ធិតិ
 យា ឯវុទា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ទិដ្ឋិតហំ ទិដ្ឋិតត្ថាហ
 ទិដ្ឋិតស្វកាយិតំ ទិដ្ឋិតប្បដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិតសញ្ញាជំ តាហោ
 បដិគ្គាហោ អភិវិវេសោ បរាហសោ កុម្មតោ មិច្ឆា-
 បដោ មិច្ឆតំ តិគ្គាយតំ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ
 វុទ្ធិតិ សីលពូតបរាហសោ តាយតន្តោ ។

[២៨០] តត្ថ កតតហោ វេទិសញ្ញាតិវិសេសោ តត-
 យតន្តោ ។ សស្សតោ លោកោ វេទិមេវ សុទ្ធំ
 មោយមញ្ញតិ វា អសស្សតោ លោកោ វេទិមេវ
 សុទ្ធំ មោយមញ្ញតិ វា អន្តវា លោកោ វេទិមេវ
 សុទ្ធំ មោយមញ្ញតិ វា អន្តវា លោកោ វេទិមេវ
 សុទ្ធំ មោយមញ្ញតិ វា តំ ជីវំ តំ សរីរំ វេទិមេវ
 សុទ្ធំ មោយមញ្ញតិ វា អញ្ចំ ជីវំ អញ្ចំ សរីរំ វេទិមេវ
 សុទ្ធំ មោយមញ្ញតិ វា ហោតិ តថាគតោ បរម្មណា
 វេទិមេវ សុទ្ធំ មោយមញ្ញតិ វា ធម៌ ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មណា វេទិមេវ សុទ្ធំ មោយមញ្ញតិ វា ហោតិ
 ធម៌ ធម៌ ហោតិ តថាគតោ បរម្មណា វេទិមេវ សុទ្ធំ

[២៧៩] បិណ្ឌគន្លះពាំងនោះ សីលពូតបរាហសកាយគន្លះ
 តើដូចម្តេច ។ តួកសមណប្រាហ្មណ៍ខាងក្រៅសាសនានេះ ប្រកាន់ថា
 សេចក្តីបរិសុទ្ធជាមួយសីល បរិសុទ្ធជាមួយវិភិ បរិសុទ្ធជាមួយសីលនិងវិភិ
 ពាំងទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ព្រៃញាតស្យាតទិដ្ឋិ ផ្លូវឆ្ងាយគឺទិដ្ឋិ ចម្រើនគឺ
 ទិដ្ឋិ ការយល់ឆ្លងគឺទិដ្ឋិ ការពាក់ទិនគឺទិដ្ឋិ ការក្នុងកាន់ ការប្រកាន់
 ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្វាមអន្តរៈ ផ្លូវតាមក្រុង ផ្លូវខុស ធម្មជាតិដែល
 ខុស លទ្ធិដូចជាគំនិត សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែល
 មានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សីលពូតបរាហសកាយគន្លះ ។

[២៨០] បិណ្ឌគន្លះពាំងនោះ វេទិសញ្ញាតិវិសេសកាយគន្លះ តើដូច
 ម្តេច ។ ការប្រកាន់ថា លោកខៀង ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃ
 ជាមោឃៈក្តី ថាលោកមិនខៀង ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈ
 ក្តី ថាលោកមានខ្លីបំផុត ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី ថា
 លោកមិនមានខ្លីបំផុត ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃ ជាមោឃៈក្តី
 ថាជីវិតនោះ គឺសរីរនោះ ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី
 ថាជីវិតដទៃ សរីរដទៃ ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី ថា
 សត្វស្លាប់នៅកើតខៀង ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី ថា
 សត្វស្លាប់នៅបិទកើតខៀង ការយល់នេះពិត ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី
 ថាសត្វស្លាប់នៅ កើតខៀងក៏មាន បិទកើតខៀងក៏មាន ការយល់នេះពិត

ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋនិយា ។ តតមេ ធម្មា អកុដ្ឋ-
 និយា ។ អបរិយាបដ្ឋា បត្តា ច មក្កដលាជិ ច
 អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អកុដ្ឋនិយា ។

[២៤៣] តតមេ ធម្មា កុដ្ឋសម្បយុត្តា ។ តេហិ
 ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាទន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋសម្បយុត្តា ។ តត-
 មេ ធម្មា កុដ្ឋវិប្បយុត្តា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ
 ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា សព្វត្ថា រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា
 កុដ្ឋវិប្បយុត្តា ។

[២៤៤] តតមេ ធម្មា កត្តា ចេវ កុដ្ឋនិយា
 ច ។ តេវ កត្តា កត្តា ចេវ កុដ្ឋនិយា ច ។ តតមេ
 ធម្មា កុដ្ឋនិយា ចេវ ធា ច កត្តា ។ តេហិ
 ធម្មេហិ យេ ធម្មា កុដ្ឋនិយា តេ ធម្មេ វេមេត្វា
 អវសេសា សាសវា កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា
 តាមាវចន រូចាវចន អរូចាវចន រូបត្ថន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋនិយា ចេវ ធា
 ច កត្តា ។

នេភូតធម៌ ដែលគន្លះគប្បីដោតក្រង ។ ភូតធម៌ ដែលគន្លះមិនគប្បី
 ដោតក្រង តើដូចម្តេច ។ មគ្គជាហិយាបន្ទះផង ផលនៃមគ្គផង
 អសង្កតតាមផង នេភូតធម៌ ដែលគន្លះមិនគប្បីដោតក្រង ។

[២៤៥] ភូតធម៌ប្រកបដោយគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ភូតធម៌
 ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាទុដ្ឋ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះ
 ភូតធម៌ប្រកបដោយគន្លះ ។ ភូតធម៌ប្រាសចាកគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ភូត
 ធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាទុដ្ឋ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 ប្រទាំងអស់ និងអសង្កតតាម នេភូតធម៌ប្រាសចាកគន្លះ ។

[២៤៦] ភូតធម៌ជាគន្លះផង ដែលគន្លះគប្បីដោតក្រងផង តើដូច
 ម្តេច ។ គន្លះទាំងនោះឯង ជាគន្លះផង ដែលគន្លះគប្បីដោតក្រងផង ។
 ភូតធម៌ដែលគន្លះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ភូតធម៌
 ណា ដែលគន្លះគប្បីដោតក្រង ដោយធម៌ទាំងនោះ វៀរធម៌ទាំងនោះ
 ចេញ ភូតធម៌នេះសសសល់ ប្រកបដោយអសវៈ ជាតុសល អតុសល
 និងអព្យាក្រឹត ជាភាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេភូតធម៌ ដែលគន្លះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លះ ។

(២២៥) កតមេ ធម្មា កត្តា ថេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ។ សីលត្វតបកមាសោ កាយកន្ទុ អភិជ្ឈកាយកន្ទុ(១) កន្ទុ ថេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច អភិជ្ឈ កាយកន្ទុ សីលត្វតបកមាសោ កាយកន្ទុ(២) កន្ទុ ថេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសោ កាយកន្ទុ អភិជ្ឈកាយកន្ទុ កន្ទុ ថេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច អភិជ្ឈ កាយកន្ទុ ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសកាយកន្ទុ(៣) កន្ទុ ថេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ឥមេ ធម្មា កត្តា ថេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា កន្ទុសម្បយុត្តា ថេវ ខេ ច កត្តា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ វេយ្យា វេទនាទន្ទោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទោ ឥមេ ធម្មា កន្ទុសម្បយុត្តា ថេវ ខេ ច កត្តា ។

(២២៦) កតមេ ធម្មា កន្ទុវិប្បយុត្តា កន្ទុវិយា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា សាសវា តុសលាតុសលាត្យាតតា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ រូបត្តន្ទោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទោ

១ អភិជ្ឈយ កាយកន្ទុ ។ ២ សីលត្វតបកមាសោ កាយកន្ទុ ។ ៣ ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសោ កាយកន្ទុ ។

(២២៧) ត្វកធម៌ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង តើដូចម្តេច ។ សីលត្វតបកមាសកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយ អភិជ្ឈកាយគន្លង អភិជ្ឈកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយសីលត្វតបកមាសកាយគន្លង ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយអភិជ្ឈកាយគន្លង អភិជ្ឈកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសកាយគន្លង នេះ ត្វកធម៌ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ។ ត្វកធម៌ត្រានៃប្រកបដោយគន្លង តែមិនមែនគន្លង តើដូចម្តេច ។ ត្វកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ ពុំមាន វៀរតធម៌ទាំងនោះចេញ និងវេទនាខ្លួន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះត្វកធម៌ ត្រានៃប្រកបដោយគន្លង តែមិនមែនគន្លង ។

(២២៨) ត្វកធម៌ប្រាសចាកគន្លង តែគន្លងឆ្លងដោយត្រង់ តើដូចម្តេច ។ ត្វកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ ត្វកធម៌ប្រកបដោយកាយវិ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាត្រឹក ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។

ចរិស្សត្ថិតិ អាឃាតោ ជាយតិ មិយស្ស មេ មនា-
 បស្ស អនត្ថំ អចរិ ។ បេ ។ អនត្ថំ ចរតិ ។ បេ ។
 អនត្ថំ ចរិស្សត្ថិតិ អាឃាតោ ជាយតិ អប្បយស្ស
 មេ អមនាបស្ស អត្ថំ អចរិ ។ បេ ។ អត្ថំ ចរតិ
 ។ បេ ។ អត្ថំ ចរិស្សត្ថិតិ អាឃាតោ ជាយតិ
 អដ្ឋាទេ វា បទ អាឃាតោ ជាយតិ យោ ឯ-
 រុចោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិយាតោ បដិយំ បដិវិ-
 រោជា គោតោ បគោតោ សម្មាគោតោ គោសោ
 បគោសោ សម្មាគោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោ-
 បនោសោ គោតោ ឡុជ្ឈនា ឡុជ្ឈិតត្ថំ គោសោ
 ទូសនា ទូសិតត្ថំ ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជនា ព្យាបជ្ជិតត្ថំ
 វិរោតោ បដិវិរោតោ ចល្លិតត្ថំ អស្សរោតោ អនត្ថម-
 នតា ចិត្តស្ស វេទំ វុត្ថិតិ ព្យាបាទដ៏វណំ ។

[២២០] តត្ថ កតមំ ជីនមិទ្ធនិវណំ អត្ថ
 ជីនំ អត្ថំ មិទ្ធិ ។ តត្ថ កតមំ ជីនំ ។

គំនុកើតឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តនូវកម្ម មិនជាប្រយោជន៍
 ដល់អញ គំនុកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់បុគ្គល ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ បេ ។
 ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ បេ ។ ជនឯណោះ
 នឹងប្រព្រឹត្ត នូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ គំនុកើតឡើងថា ជនឯណោះ
 បានប្រព្រឹត្ត នូវកម្មជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិន
 ជាទីពេញចិត្ត នៃអញ ។ បេ ។ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មជា
 ប្រយោជន៍ ។ បេ ។ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍ ឬក៏
 គំនុកើតឡើងក្នុងហេតុមិនគួរ នឹងការគុំកូននៃចិត្ត ការគុំកូនតប សេច-
 ក្តីថ្លង់ថ្លាក់ ការរើសរក ការរើសញ្ចី ការក្រាបបង្គំ ការក្រាបញ្ជី
 ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តតប ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការខូចនៃចិត្ត ការ
 ប្រទូស្តនៃចិត្ត ការក្រាប ការរើស ភាពនៃចិត្តរើស សេចក្តីប្រទូស្ត អាការ
 ប្រទូស្ត ភាពនៃចិត្តប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពនៃចិត្ត
 ព្យាបាទ ការរើស ការរើសតប ភាពនៃចិត្តតាប ការរើស ការតូចចិត្ត
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ ខេរហៅថា ព្យាបាទនិវរណៈ ។

[២២១] ចណ្ណានិវរណៈទាំងនោះ មិនមិទ្ធនិវរណៈ តើដូច
 ម្តេច ។ មិន៖ (សេចក្តីផុញច្រាន) ក៏មាន មិទ្ធិ៖ (សេចក្តី
 រើសរក) ក៏មាន ។ ចណ្ណាធម៌ទាំងនោះ មិន៖ តើដូចម្តេច ។

យា ចិត្តស្ស អកល្យតា អកម្មតា ឧប្បិស្សនា
 សល្លយនា លីនំ លីយនា លីយិតត្ថំ បីនំ បីយនា
 បីយិតត្ថំ ចិត្តស្ស ឥនំ វុច្ឆតិ បីនំ ។ តត្ថ កតមំ
 មិន្ទំ ។ យា កាយស្ស អកល្យតា អកម្មតា
 ឧបាហោ បរិយោធាហោ អន្តោសហោ កេធា មិន្ទំ
 សោម្បំ បទលាមិកា សោម្បំ សុបបា សុចិតត្ថំ
 ឥនំ វុច្ឆតិ មិន្ទំ ។ ឥតិ ឥទព្វា បីនំ ឥទព្វា
 មិន្ទំ ។ ឥនំ វុច្ឆតិ បីនមិន្ទិវរណំ ។

[២៥២] តត្ថ កតមំ ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវរណំ ។ អត្ថ
 ឧទ្ធចំ អត្ថ កុក្កុច្ឆំ ។ តត្ថ កតមំ ឧទ្ធចំ ។ យំ
 ចិត្តស្ស ឧទ្ធចំ អវុបសោ ចេតសោ វិគ្គេហោ កុក្កុត្ថំ
 ចិត្តស្ស ឥនំ វុច្ឆតិ ឧទ្ធចំ ។ តត្ថ កតមំ កុ-
 ក្កុច្ឆំ ។ អកម្បិយេ កម្បិយសត្វាតា កម្បិយេ
 អកម្បិយសត្វាតា អវុជ្ជេ វុជ្ជសត្វាតា វុជ្ជេ អវុជ្ជ-
 សត្វាតា យំ ឯវុច្ឆំ កុក្កុត្ថំ កុក្កុច្ឆាយនា កុក្កុច្ឆា-
 យិតត្ថំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ បរោលិលោកោ ឥនំ
 វុច្ឆតិ កុក្កុត្ថំ ។ ឥតិ ឥទព្វា ឧទ្ធចំ ឥទព្វា កុ-
 ក្កុច្ឆំ ។ ឥនំ វុច្ឆតិ ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវរណំ ។

ភាវមិនឈ្លាសវៃ ភាវមិនគួរដល់ការងារ ការជ្រើសរើស ការសម្លឹងទៅ
 សេចក្តីញែក ភាវញ្ញាត ភាវញ្ញាត សេចក្តីត្អូញត្អាត ការត្អូញ
 ត្អាត ភាវត្អូញត្អាត ណា ខែចិត្ត នេះហៅថា បីនេះ ។ បណ្តាធម៌
 ទាំងនោះ មិន្ទៈ តើដូចម្តេច ។ ភាវមិនឈ្លាសវៃ ភាវមិនគួរដល់
 ការងារ ការជ្រើស ការស្រាវជ្រាវ ការដឹកនាំយប់រំពេច ការដឹកនាំ
 ការស្តាប់សេវា ភាវយ័ត្តិភូមិ ។ សេចក្តីស្តាប់សេវា ភាវស្តាប់សេវា
 ភាវស្តាប់សេវា ណា ខែកាយ នេះហៅថា បីនេះ ។ នេះបីនេះ
 នេះមិន្ទៈ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ នេះហៅថា បីនមិន្ទិវរណៈ ។

[២៥២] បណ្តាវិរណៈទាំងនោះ ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវរណៈ តើដូចម្តេច ។
 ឧទ្ធច្នៈ (ការកែប្រែឈ្មោះ) ក៏មាន កុក្កុច្ឆៈ (ការកែប្រែឈ្មោះ) ក៏មាន ។
 បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ឧទ្ធច្នៈ តើដូចម្តេច ។ ការកែប្រែឈ្មោះ ការ
 មិនស្តាប់សេវា ការយាយ ការកែប្រែឈ្មោះ ណា ខែចិត្ត នេះ ហៅថា
 ឧទ្ធច្នៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ កុក្កុច្ឆៈ តើដូចម្តេច ។ ការសំគាល់ថា
 គួរក្នុងរបស់មិនគួរ សំគាល់ថាមិនគួរក្នុងរបស់គួរ សំគាល់ថាជាទោស
 ក្នុងរបស់មិនមែនជាទោស សំគាល់ថាមិនជាទោស ក្នុងរបស់ជាទោស
 និងសេចក្តីឆ្លើយ ភាវាឆ្លើយ ភាវខែចិត្តឆ្លើយ ភាវក្តីត្រហុយ
 ចិត្ត ភាវសេវាសេវាចិត្ត ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា
 កុក្កុច្ឆៈ ។ នេះឧទ្ធច្នៈ នេះកុក្កុច្ឆៈ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ នេះហៅ
 ថា ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវរណៈ ។

(២៥៣) តត្ថ តត្ថម៌ វិចិត្តាធិវរណំ ។ សត្វ
 តត្ថតិ វិចិត្តតិ ធម្ម តត្ថតិ វិចិត្តតិ សង្ឃ
 តត្ថតិ វិចិត្តតិ សិក្ខាយ តត្ថតិ វិចិត្តតិ បុព្វ-
 ទេ តត្ថតិ វិចិត្តតិ អបរទេ តត្ថតិ វិចិត្តតិ
 បុព្វនាមរទេ តត្ថតិ វិចិត្តតិ ឥន្ទ្របុយ្យតាបដិច្ច-
 សមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ តត្ថតិ វិចិត្តតិ យា វិវុទា
 តត្ថា តត្ថាយនា តត្ថាយិតត្ថំ វិមតិ វិចិត្តា ទ្វេ-
 ឡកំ ទ្វេនាបថា សំសយោ អនេកំសត្តាហា
 អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោតាហនា ឥន្ទ្រតត្ថំ
 ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ឥន្ទ វុច្ឆតិ វិចិត្តាធិវរណំ ។

(២៥៤) តត្ថ តត្ថម៌ អវិជ្ជាធិវរណំ ។ ទុក្ខ
 អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធ�េ រ-
 ញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធតាមិធិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ
 បុព្វទេ អញ្ញាណំ អបរទេ អញ្ញាណំ បុព្វនាមរទេ
 អញ្ញាណំ ឥន្ទ្របុយ្យតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ

(២៥៥) បណ្តាទិវរណៈទាំងនោះ វិចិត្តាធិវរណៈ តើដូចម្តេច ។
 បុគ្គលឡើងទ្វល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា ឡើងទ្វល់សង្ស័យ ចំពោះ
 ព្រះធម៌ ឡើងទ្វល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសង្ឃ ឡើងទ្វល់សង្ស័យ ចំពោះ
 សិក្ខា ឡើងទ្វល់សង្ស័យ ចំពោះទន្ធជាចំណែកខាងដើម ឡើងទ្វល់
 សង្ស័យ ចំពោះទន្ធជាចំណែកខាងចុង ឡើងទ្វល់សង្ស័យ ចំពោះទន្ធទាំង
 ទាំងចំណែកខាងដើម ទាំងចំណែកខាងចុង ឡើងទ្វល់សង្ស័យ ចំពោះ
 ពួកធម៌ ដែលកើតឡើងព្រោះការស្រឡាញ់បង្ខំយ៉ាងនោះ ។ មិនសេចក្តីសង្ស័យ
 អាសាសង្ស័យ ភាពនៃចិត្តសង្ស័យ ការយល់ច្រឡំ ការសង្ស័យ ការ
 បែកចិត្តជាចំពាមភ័យ ការចែកជាផ្លូវពីរ ការឡើងទ្វល់ ការប្រកាន់យក
 ចំណែកដ៏ច្រើន ការសាញ់ប្រដាប់ ការសាងសង់ចិត្ត ការប្រកាន់មិន
 ជាចម្រើន ភាពនៃចិត្តដែល ការសេសសល់នៃចិត្ត ណា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិចិត្តាធិវរណៈ ។

(២៥៦) បណ្តាទិវរណៈទាំងនោះ អវិជ្ជាធិវរណៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិន
 ដឹងក្នុងទុក្ខ មិនដឹងក្នុងហេតុឲ្យកើតទុក្ខ មិនដឹងក្នុងការលក់ទុក្ខ មិនដឹងក្នុង
 បដិបទាជាដំណើរការកាន់ចំណែកទុក្ខ មិនដឹងក្នុងទន្ធជាចំណែកខាងដើម
 មិនដឹងក្នុងទន្ធជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងទន្ធជាចំណែកខាងដើម ទាំង
 ចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងពួកធម៌ដែលកើតព្រោះការស្រឡាញ់បង្ខំយ៉ាងនោះ ។

អត្ថាណា យំ វិវាទំ អត្ថាណា អនុស្សងំ អនុភិសម
 យោ អនុបុត្តោនោ អសម្ពោនោ អប្បដិវេនោ អសង្កា-
 បាទោ អបរិយោគាបាទោ អសមបេត្តនោ អប្បច្ចវេត្ត-
 ណា អប្បពុត្តកម្មំ ធុម្ពេជ្ឈំ កាល្យំ អសម្បជញ្ញំ មោ-
 ហោ បមោហោ សម្ពោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជាឃោ អវិជ្ជា-
 យោតោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាលន្តិ-
 មោហោ អកុសលមូលំ ឥទ្ធំ វុត្តតំ អវិជ្ជាវិវរណំ ។

ឥមេ ធម្មា វិវរណំ ។

[២៥៥] ឥតមេ ធម្មា នោ វិវរណា ។ តេ
 ធម្មេ វេបេត្វា អវិសេសា កុសលា កុសលាព្យាគតា
 ធម្មា កាមាវចរា រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយាបន្នា
 វេទនាទន្ថោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធោ សត្វត្ថ រូបំ
 អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា នោ វិវរណា ។

[២៥៦] ឥតមេ ធម្មា វិវរណិយា ។ សាសវា
 កុសលា កុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរា រូចា-
 វចរា អរូចាវចរា រូបត្ថន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថ-
 ន្ធោ ឥមេ ធម្មា វិវរណិយា ។ ឥតមេ ធម្មា
 អវិវរណិយា ។ អបរិយាបន្នា មត្តា ច មក្កដលានិ
 ច អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អវិវរណិយា ។

និងការមិនដឹង ការមិនឃើញ ការមិនប្រកាន់វិធី ការមិនប្រកាន់វិធី
 ការមិនគ្រាន់ដឹងប្រាម ការមិនចាត់ចែង ការមិនចុះដាក់ក្រុងទុក ការ
 មិនចុះចិត្តលិប មិនកំរើចមើល ការមិនចាំបាណា អំពើមិនដាក់ច្បាប់
 ការយល់ខុស ភាពខែសេចក្តីល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការវង្វេង វង្វេង
 ជ្រុះ ការភ្លេចភ្លាំង អវិជ្ជា អន្ទង់គឺអវិជ្ជា ការប្រកបគឺអវិជ្ជា អនុស្សង
 គឺអវិជ្ជា ការស្អាតដំណើរគឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា ការវង្វេង ជាអកុសល-
 មូល ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា អវិជ្ជាវិវរណៈ ។

នេះពួកធម៌ជាវិវរណៈ ។

[២៥៧] ពួកធម៌ មិនមែនវិវរណៈ តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណធម៌
 ទាំងនោះទទួល ពួកធម៌ដែលសសល់ ជាអកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបន្ន វេទនាទន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធ ប្រទាំងអស់និងអសង្កតធាតុ នេះពួកធម៌មិនមែនវិវរណៈ ។

[២៥៨] ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ប្រកបដោយពាសវិះ ជាអកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវ-
 ចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ ប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ នេះពួកធម៌ជា
 ប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ ។ ពួកធម៌ មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ តើ
 ដូចម្តេច ។ មគ្គជាអបរិយាបន្នផង ផលនៃមគ្គផង អសង្កតធាតុផង
 នេះពួកធម៌ មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ ។

[២៥៧] កតមេ ធម្មា ជីវណាសម្បយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាទន្ទោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ទោ ឥមេ ធម្មា ជីវណាសម្ប-
 យុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ជីវណាវិប្បយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទន្ទោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ទោ សព្វញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា
 ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ជីវណាវិប្បយុត្តា ។

[២៥៨] កតមេ ធម្មា ជីវណា ចេវ ជីវណា-
 ណិយា ច ។ តាចេវ ជីវណាចិ ជីវណា ចេវ
 ជីវណិយា ច ។ កតមេ ធម្មា ជីវណិយា ចេវ
 ខោ ច ជីវណា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា
 ជីវណិយា តេ ធម្មេ វេបេត្វា អវសេសា សាសវា
 កុសលាកុសលពត្យកតា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវ-
 ចរ អរូបាវចរ រូបត្តន្ទោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ទោ
 ឥមេ ធម្មា ជីវណិយា ចេវ ខោ ច ជីវណា ។

[២៥៩] កតមេ ធម្មា ជីវណា ចេវ ជីវណា-
 សម្បយុត្តា ច ។ កាមច្ឆន្ទជីវណំ អវិជ្ជាជីវណា-
 ច ជីវណត្ថោវ ជីវណសម្បយុត្តត្វា អវិជ្ជាជីវណំ

[២៥៧] ពួកធម៌ប្រកបដោយនិវរណៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
 ណា ប្រកបដោយធម៌ចាំងនោះ ពិធីវេទនាទន្ទ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ទ
 នេះពួកធម៌ប្រកបដោយនិវរណៈ ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ចាំងនោះ វេទនាទន្ទ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ទ ប្រចាំងអស់ និងអស្ចត្តន្ទនាគ នេះពួកធម៌ប្រាសចាក
 និវរណៈ ។

[២៥៨] ពួកធម៌ជានិវរណផង ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង
 តើដូចម្តេច ។ និវរណៈចាំងនោះឯង ហៅថានិវរណៈផង ជាប្រយោជន៍
 ដល់និវរណៈផង ។ ពួកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែន
 ជានិវរណៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ
 ដោយធម៌ចាំងនោះ ព្យាវត្ថធម៌ចាំងនោះចញ្ច ពួកធម៌ដ៏សសសល់
 ប្រកបដោយអាយុៈ ជាភុសល អភុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ
 រូបាវចរ អរូបាវចរ ប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ទ នេះពួកធម៌ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែនជានិវរណៈ ។

[២៥៩] ពួកធម៌ជានិវរណៈផង ប្រកបដោយនិវរណៈផង តើដូច
 ម្តេច ។ កាមច្ឆន្ទនិវរណៈ ជានិវរណៈផង ប្រកបដោយនិវរណៈផង ដោយ
 អវិជ្ជានិវរណៈ អវិជ្ជានិវរណៈ ជានិវរណៈផង ប្រកបដោយនិវរណៈផង

ដ៏វណសធម្មយុត្តត្ថា ឧទ្ធច្ចដ៏វណស ក្បាលាធិវណស
 ធិវណសោ ធិវណសធម្មយុត្តត្ថា មិនមិទ្ធិវណស
 ឧទ្ធច្ចដ៏វណស ធិវណសោ ធិវណសធម្មយុត្តត្ថា
 ឧទ្ធច្ចដ៏វណស មិនមិទ្ធិវណស ធិវណសោ ធិវណស
 សធម្មយុត្តត្ថា កុក្កុត្តដ៏វណស ឧទ្ធច្ចដ៏វណស ធិវណសោ
 ធិវណសោ ធិវណសោ ធិវណសធម្មយុត្តត្ថា ឧទ្ធច្ចដ៏វណស កុក្កុត្ត
 ធិវណស ធិវណសោ ធិវណសធម្មយុត្តត្ថា វិចិត្តាធិវណស
 ឧទ្ធច្ចដ៏វណស ធិវណសោ ធិវណសោ ធិវណស
 សធម្មយុត្តត្ថា ឧទ្ធច្ចដ៏វណស វិចិត្តាធិវណស ធិវណសោ
 ធិវណសោ ធិវណសោ ធិវណសធម្មយុត្តត្ថា អវិជ្ជាធិវណស ឧទ្ធច្ច
 ធិវណស ធិវណសោ ធិវណសធម្មយុត្តត្ថា ឧទ្ធច្ច
 ធិវណស អវិជ្ជាធិវណស ធិវណសោ ធិវណសធម្ម
 យុត្តត្ថា សមេ ធម្មា ធិវណស ចេវ ធិវណសធម្មយុ
 ត្តា ច ។ កុក្កេ ធម្មា ធិវណសធម្មយុត្តា ចេវ
 ចោ ច ធិវណស ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា
 សធម្មយុត្តា តេ ធម្មេ បេត្តា វេទនាទុក្ខា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា សមេ ធម្មា ធិវណសធម្មយុត្តា ចេវ
 ចោ ច ធិវណស ។

ដោយឧទ្ធច្ចដ៏វណស ឧទ្ធច្ចដ៏វណស ជាវិវណសផង ប្រកបដោយវិ
 ណសផង ដោយក្បាលាធិវណស មិនមិទ្ធិវណស ជាវិវណសផង
 ប្រកបដោយវិវណសផង ដោយឧទ្ធច្ចដ៏វណស ឧទ្ធច្ចដ៏វណស ជា
 វិវណសផង ប្រកបដោយវិវណសផង ដោយមិនមិទ្ធិវណស កុក្កុ
 ត្តវណស ជាវិវណសផង ប្រកបដោយវិវណសផង ដោយឧទ្ធច្ចដ៏វណស
 ឧទ្ធច្ចដ៏វណស ជាវិវណសផង ប្រកបដោយវិវណសផង ដោយកុក្កុ
 ត្តវណស វិចិត្តាធិវណស ជាវិវណសផង ប្រកបដោយវិវណសផង
 ដោយឧទ្ធច្ចដ៏វណស ឧទ្ធច្ចដ៏វណស ជាវិវណសផង ប្រកបដោយវិ
 ណសផង ដោយវិចិត្តាធិវណស អវិជ្ជាធិវណស ជាវិវណសផង ប្រ
 កបដោយវិវណសផង ដោយឧទ្ធច្ចដ៏វណស ឧទ្ធច្ចដ៏វណស ជាវិវណស
 ផង ប្រកបដោយវិវណសផង ដោយអវិជ្ជាធិវណស នេះពួកធម៌ ជា
 វិវណសផង ប្រកបដោយវិវណសផង ។ ពួកធម៌ត្រាន់តែប្រកបដោយ
 វិវណស តែមិនមែនជាវិវណស តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រកប
 ដោយធម៌ទាំងនោះ វៀកធម៌ទាំងនោះចេញ វេទនាទុក្ខ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ត្រាន់តែប្រកបដោយវិវណស តែមិនមែនជា
 វិវណស ។

(២៥៦) កតមេ ធម្មា នីវរណវិប្បយុត្តា នីវរ-
ណីយា ។ កេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា សា-
សនំ តុសលាត្យាគតា^(១) ធម្មា គាហវចន រូបាវច-
ន អរូបាវចន រូបត្ថនោ ។ យេ ។ វិញ្ញាណត្ថនោ វេមេ
ធម្មា នីវរណវិប្បយុត្តា នីវរណីយា ។ កតមេ ធម្មា
នីវរណវិប្បយុត្តា អនីវរណីយា ។ អបរិយាប្បញ្ញ មត្តា
ច មត្តផលចំ ច អសម្ពុតា ច ធាតុ វេមេ ធម្មា
នីវរណវិប្បយុត្តា អនីវរណីយា ។

[២២០] កតមេ ធម្មា បរមមាសា ។ ទិដ្ឋិបរ-
មាសា ។ តត្ថ កតមេ ទិដ្ឋិបរមាសា ។ សស្ស-
តោ លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា អន្ត-
វា លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា តំ ជីវី
តំ សវីរិ វា អត្ថំ ជីវី អត្ថំ សវីរិ វា ហោតិ
តថាគតោ បរម្មណាតិ វា ធម្មោតិ តថាគតោ បរ-
ម្មណាតិ វា ហោតិ ច ធម្មោតិ តថាគតោ បរ-
ម្មណាតិ វា ធម្មោតិ ធម្មោតិ តថាគតោ បរ-
ម្មណាតិ វា យា វិជ្ជា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិ-
កមាទំ ទិដ្ឋិកត្តារា ទិដ្ឋិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិប្បនិគំ

[illegible]

[២៦០] ពួកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ឆ្លើយថា ឆ្លើយ ។ ពួកធម៌ធារ ប្រាសចាកនិវរណៈ ពួកធម៌ ប្រកបដោយគុសវៈ ជាគុសល អគុសល មិនពេញព្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ ថេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ប្រាស ចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ឆ្លើយថា ឆ្លើយ ។ មគ្គ ជា អបរិយាប្បន្នផង ផលនៃមគ្គផង អសង្កតជាគុណផង នេះពួកធម៌ប្រាស ចាកនិវរណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ។

(២៦១) ពួកធម៌ជាបរាមាសៈ តើដូចម្តេច ។ វិជ្ជបរាមាសៈ ។
 បណ្តាធម៌ទាំងនោះ វិជ្ជបរាមាសៈ តើដូចម្តេច ។ (ការយល់ឃើញ)
 ថា លោកខៀនក្តី ថា លោកមិនខៀនក្តី ថា លោកមានទីបំផុតក្តី ថា
 លោកមិនមានទីបំផុតក្តី ថា ដីវិភវនោះ គឺសក្ការៈនោះក្តី ថា ដីវិភវនៃ
 សក្ការៈនោះក្តី ថា សត្វស្លាប់នៅកើតខៀនក្តី ថា សត្វស្លាប់នៅមិនកើត
 ខៀនក្តី ថា សត្វស្លាប់នៅកើតខៀនក៏មាន មិនខៀនក៏មានក្តី ថា សត្វស្លាប់
 នៅកើតខៀនក៏មិនមែន មិនកើតខៀនក៏មិនមែនក្តី និងវិជ្ជា ដំណើរវិជ្ជា
 ព្រះព្រាហ្មកស្សនគីរិយ្យ ផ្លូវឆ្ងាយគឺវិជ្ជា ចម្រើនគឺវិជ្ជា ការយល់ឃើញគឺវិជ្ជា

និដ្ឋិសៈត្នាវេនំ ហេតុនា វេនំ ធម្មត្ថាហោ អភិធម្មេសោ បរា-
 មាសោ កុប្បត្តោ មិច្ឆាបរោ មិច្ឆតំ តិក្ខាយតនំ វិប-
 រិយសត្ថាហោ អយំ វុច្ចតិ និដ្ឋិបរមាសោ ។ សត្វា-
 មិ មិច្ឆានិដ្ឋិ និដ្ឋិបរមាសោ ។ ឥមេ ធម្មា បរមា-
 សា ។ កតមេ ធម្មា នោ បរមាសា ។ តេ ធម្មេ
 មេត្តា អវិសេសា កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា
 កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នា វេទ-
 នាទន្នោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វត្ថា រូបំ អស-
 ត្ថតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា នោ បរមាសា ។

[២២២] កតមេ ធម្មា បរមមជ្ជា ។ សាសវា
 កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវ-
 ចរ អរូបាវចរ រូបត្ថន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 ឥមេ ធម្មា បរមមជ្ជា ។ កតមេ ធម្មា អបរមមជ្ជា ។
 អបរិយាបន្នា មត្តា ច មត្តដលានំ ច អសត្ថតា ច
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា អបរមមជ្ជា ។

[២២៣] កតមេ ធម្មា បរមាសសម្បយុត្តា ។ តេ-
 ហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាទន្នោ ។ មេ ។

ការជាប់ចំពាក់នឹងវិជ្ជា កាត្វចរមិ កាប្បចរមិ កាប្បចរមិ ការ
 ស្ថាបអវិជ្ជន ផ្លូវកក្រក់ ផ្លូវខុស រាងវិលវិលខុស ល្បឿនដាក់តាំង
 សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះ
 ហៅថា វិជ្ជិបរមាសៈ ។ សូម្បីចិត្តវិជ្ជាជំនុំអស់ ក៏ហៅថា វិជ្ជិបរ-
 មាសៈដែរ ។ នេះពួកធម៌ជាបរមាសៈ ។ ពួកធម៌មិនមែនជាបរមាសៈ
 តើដូចម្តេច ។ វៀវត្តធម៌ទាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដែលសសល់ ជាតុសល
 អតុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបន្នៈ
 វេទនាទន្ធិ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធិ រូបទាំងអស់ និងអសត្ថធាតុ នេះ
 ពួកធម៌ មិនមែនជាបរមាសៈ ។

[២២៤] ពួកធម៌ដែលបរមាសៈស្ថាបអវិជ្ជន តើដូចម្តេច ។
 ពួកធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតុសល អតុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតា-
 មាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ ប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធិ នេះពួក
 ធម៌ ដែលបរមាសៈស្ថាបអវិជ្ជន ។ ពួកធម៌ដែលបរមាសៈមិនស្ថាប
 អវិជ្ជន តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបន្នៈផង ដែលនៃមត្តផង អស-
 ត្ថធាតុផង នេះពួកធម៌ដែលបរមាសៈមិនស្ថាបអវិជ្ជន ។

[២២៥] ពួកធម៌ដែលប្រកបដោយបរមាសៈ តើដូចម្តេច ។
 ពួកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនាទន្ធិ ។ មេ ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធនេះ ឥត មាន បរមាសាសន៍យុត្តា ។
កតមេ ធម្មា បរមាសាសន៍យុត្តា ។ តេហំ ធម្ម-
ហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទន្ធា ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ សព្វត្ថ រូបំ អសន្តតា ច ធាតុ
ឥមេ ធម្មា បរមាសាសន៍យុត្តា ។

[២២៤] កតមេ ធម្មា បរមាសា ថេវ បរ-
មដ្ឋា ច ។ ស្មេវ បរមាសោ បរមាសោ ថេវ
បរមដ្ឋា ច ។ កតមេ ធម្មា បរមដ្ឋា ថេវ ចោ
ច បរមាសា ។ តេហំ ធម្មហំ យេ ធម្មា បរ-
មដ្ឋា តេ ធម្ម វេទនា អវិសេសា សាសវំ កុស-
លាកុសលាភ្នកតា ធម្មា កាមាវចន រូចាវចន
អរូចាវចន រូបត្ថន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ឥមេ
ធម្មា បរមដ្ឋា ថេវ ចោ ច បរមាសា ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា បរមាសាសន៍យុត្តា បរ-
មដ្ឋា ។ តេហំ ធម្មហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា
សាសវំ កុសលាកុសលាភ្នកតា ធម្មា កាមាវ-
ចន រូចាវចន អរូចាវចន រូបត្ថន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញា-
ណក្ខន្ធនោះ ឥមេ ធម្មា បរមាសាសន៍យុត្តា បរមដ្ឋា ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ដែលប្រកបដោយបរមាសាសន៍ ។ ពួកធម៌ដែល
ប្រាសចាកបរមាសាសន៍ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំង
នោះ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ និងអសន្តតា
នេះពួកធម៌ដែលប្រាសចាកបរមាសាសន៍ ។

[២២៦] ពួកធម៌ជាបរមាសាសន៍ ដែលបរមាសាសន៍ស្តាប់អវិជ្ជា
ផង តើដូចម្តេច ។ បរមាសាសន៍ទាំងនេះ ជាបរមាសាសន៍ ដែលបរ-
មាសាសន៍ស្តាប់អវិជ្ជាផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែបរមាសាសន៍ស្តាប់
វិចិត្រជាបរមាសាសន៍ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ដែលបរមាសាសន៍
ស្តាប់ ដោយធម៌ទាំងនោះ វៀរធម៌ទាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដែល
សល់ ប្រកបដោយភាសវៈ ជាភុសល អភុសល និងអព្យាក្រឹត ជា
កាមាវចន ច្រាំចរ អច្រាំចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
នេះពួកធម៌គ្រាន់តែបរមាសាសន៍ស្តាប់អវិជ្ជា តែបរមាសាសន៍ស្តាប់
វិចិត្រជាបរមាសាសន៍ ។

[២២៧] ពួកធម៌ប្រាសចាកបរមាសាសន៍ តែបរមាសាសន៍ស្តាប់
អវិជ្ជា តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ
ពួកធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាភុសល អភុសល និងអព្យាក្រឹត
ជាតាមាវចន ច្រាំចរ អច្រាំចរ ប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
នេះពួកធម៌ ប្រាសចាកបរមាសាសន៍ តែបរមាសាសន៍ស្តាប់អវិជ្ជា ។

កតមេ ធម្មា បរមាសវិប្បយុត្តា អបរមដ្ឋា ។ អប-
រិយាបដ្ឋា មត្តា ច មត្តចលាធិ ច អសង្កតា ច
ធាតុ ឥមេ ធម្មា បរមាសវិប្បយុត្តា អបរមដ្ឋា ។

(២២៦) កតមេ ធម្មា សារម្មណា ។ វេទនា-
ទន្ធា សញ្ញាទន្ធា សង្ខារត្ថន្ធា វិញ្ញាណត្ថន្ធា
ឥមេ ធម្មា សារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា អនាម្ម-
ណា ។ សទ្ធក្ខ រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ
ធម្មា អនាម្មណា ។

(២២៧) កតមេ ធម្មា ចិត្តា ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ
សោតវិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណំ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ កាយ-
វិញ្ញាណំ បដោធាតុ បដោវិញ្ញាណធាតុ ឥមេ ធម្មា
ចិត្តា ។ កតមេ ធម្មា វេទ ចិត្តា ។ វេទនាទន្ធា
សញ្ញាទន្ធា សង្ខារត្ថន្ធា សទ្ធក្ខ រូបំ អសង្កតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា វេទ ចិត្តា ។

(២២៨) កតមេ ធម្មា ចេតសិកា ។ វេទនាទន្ធា
សញ្ញាទន្ធា សង្ខារត្ថន្ធា ឥមេ ធម្មា ចេតសិកា ។
កតមេ ធម្មា អចេតសិកា ។ ចិត្តក្ខ សទ្ធក្ខ រូបំ
អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អចេតសិកា ។

ត្ថកធម៌ប្រាសចាកបរមាសរវេនំ បរមាសរវេនំស្តាបរវេនំសរវេនំ តើដូច
ម្តេច ។ មត្ត ជាអបរិហេបន្តរវេនំ ផលវិនមត្តវេនំ អសង្កតធាតុវេនំ
នេះត្ថកធម៌ប្រាសចាកបរមាសរវេនំ បរមាសរវេនំស្តាបរវេនំសរវេនំ ។

(២២៩) ត្ថកធម៌ប្រកបដោយអារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ វេទនា-
ទន្ធា សញ្ញាទន្ធា សង្ខារត្ថន្ធា វិញ្ញាណត្ថន្ធា នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយអារម្ម-
ណ៍ ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាអារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ រូបចាំងអស់ មិន
អសង្កតធាតុ នេះត្ថកធម៌មិនមែនជាអារម្មណ៍ ។

(២៣០) ត្ថកធម៌ជាចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោត-
វិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជីវ្ហវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោធាតុ មនោ-
វិញ្ញាណធាតុ នេះត្ថកធម៌ជាចិត្ត ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាចិត្ត តើដូចម្តេច ។
វេទនាទន្ធា សញ្ញាទន្ធា សង្ខារត្ថន្ធា រូបចាំងអស់ មិនអសង្កតធាតុ នេះត្ថក
ធម៌មិនមែនជាចិត្ត ។

(២៣១) ត្ថកធម៌ជាចេតសិក តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធា សញ្ញា-
ទន្ធា សង្ខារត្ថន្ធា នេះត្ថកធម៌ជាចេតសិក ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាចេតសិក
តើដូចម្តេច ។ ចិត្តវេនំ រូបចាំងអស់វេនំ អសង្កតធាតុវេនំ នេះត្ថកធម៌
មិនមែនជាចេតសិក ។

(២៦៩) កតតមេ ធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តា ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារត្ថន្ទោ ឥមេ ធម្មា
ចិត្តសម្បយុត្តា ។ កតតមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តា ។
សត្វត្វា រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ចិត្ត-
វិប្បយុត្តា ។ ចិត្តំ ន វត្ថុញ្ចំ ចិត្តេន សម្បយុត្តន្តិបិ
ចិត្តេន វិប្បយុត្តន្តិបិ ។

(២៧០) កតតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋា ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារត្ថន្ទោ ឥមេ ធម្មា ចិត្ត-
សំសដ្ឋា ។ កតតមេ ធម្មា ចិត្តវិសំសដ្ឋា ។ សត្វ-
ត្វា រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិសំ-
សដ្ឋា ។ ចិត្តំ ន វត្ថុញ្ចំ ចិត្តេន សំសដ្ឋន្តិបិ ចិត្តេន
វិសំសដ្ឋន្តិបិ ។

(២៧១) កតតមេ ធម្មា ចិត្តសម្មដ្ឋានា ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារត្ថន្ទោ កាយវិញ្ញាតិ វេទ-
វិញ្ញាតិ យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្ថំ រូបំ ចិត្តំ ចិត្ត-
ហេតុកំ ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបាយតំ សញ្ញាយតំ
កញ្ញាយតំ វសាយតំ ដោដ្ឋញ្ញាយតំ អាគាស-
ធាតុ វេទនាធាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុត្តតា

(២៦៩) តួកធម៌ប្រកបដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ទ
សញ្ញាខន្ទ សង្ខារត្ថន្ទ នេះតួកធម៌ប្រកបដោយចិត្ត ។ តួកធម៌ប្រកប
ចាកចិត្ត តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងអស់ និងអសង្កតធាតុ នេះតួកធម៌
ប្រាសចាកចិត្ត ។ ចិត្តគេមិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា
ប្រាសចាកចិត្តផងទេ ។

(២៧០) តួកធម៌ប្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនា-
ខន្ទ សញ្ញាខន្ទ សង្ខារត្ថន្ទ នេះតួកធម៌ប្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត ។ តួក
ធម៌មិនប្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងអស់ និងអសង្ក-
តធាតុ នេះតួកធម៌មិនប្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត ។ ចិត្តគេមិនគប្បីពោល
ថា ប្រឡូកច្រឡំដោយចិត្តផង ថាមិនប្រឡូកច្រឡំដោយចិត្តផងទេ ។

(២៧១) តួកធម៌តាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។
វេទនាខន្ទ សញ្ញាខន្ទ សង្ខារត្ថន្ទ កាយវិញ្ញាតិ (កាកាប្រើកកាយ)
វេទិវិញ្ញាតិ (កាកាប្រើកកថា) ឬក៏ រូបវេទនា គឺរូបភេតភក្តិចិត្ត
មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសម្មដ្ឋាន រូបាយននៈ សញ្ញាយននៈ
កញ្ញាយននៈ វសាយននៈ ដោដ្ឋញ្ញាយននៈ អាគាសធាតុ វេទនាធាតុ
រូបស្សលហុតា (កាកនៃរូបស្រាល) រូបស្សមុត្តតា (កាកនៃរូបខ្ពស់)

ប្រសូ កុមារតា ប្រសូ ធម្មយោ ប្រសូ សន្តតិ
កតត្ថិកា ភាសា ភាសា ភាសា ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋាន ។
កតតេ ធម្មា ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋាន ។ ចិត្តត្ថ អវ-
សេសត្ថ ប្រម អសម្ពុតា ច ធាតុ ភាសា ធម្មា ធម្មា
ចិត្តសមុដ្ឋាន ។

[២៧២] កតតេ ធម្មា ចិត្តសហគុណ ។ វេទនា-
ខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ
ភាសា ធម្មា ចិត្តសហគុណ ។ កតតេ ធម្មា ធម្មា ចិត្ត-
សហគុណ ។ ចិត្តត្ថ អវសេសត្ថ ប្រម អសម្ពុតា
ច ធាតុ ភាសា ធម្មា ធម្មា ចិត្តសហគុណ ។

[២៧៣] កតតេ ធម្មា ចិត្តានុបវិវត្តនោ ។
វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ កាយវិញ្ញាតិ
វិចីវិញ្ញាតិ ភាសា ធម្មា ចិត្តានុបវិវត្តនោ ។ កតតេ
ធម្មា ធម្មា ចិត្តានុបវិវត្តនោ ។ ចិត្តត្ថ អវសេសត្ថ
ប្រម អសម្ពុតា ច ធាតុ ភាសា ធម្មា ធម្មា ចិត្តានុ-
បវិវត្តនោ ។

[២៧៤] កតតេ ធម្មា ចិត្តសំសង្ខសមុដ្ឋាន ។
វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ភាសា ធម្មា

ប្រសូកុមារតា (ភាសាប្រសូកុមារតា) ប្រសូធម្មយោ (ភា-
សាប្រសូធម្មយោ) ប្រសូសន្តតិ (ភាសាប្រសូសន្តតិ) កតត្ថិកា ភាសា ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋាន
វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ ភាសា ធម្មា ចិត្តសហគុណ ។ កតតេ ធម្មា ធម្មា ចិត្ត-
សហគុណ ។ ចិត្តត្ថ អវសេសត្ថ ប្រម អសម្ពុតា ច ធាតុ ភាសា ធម្មា ធម្មា ចិត្តសហគុណ ។

[២៧៥] កតតេ ធម្មា ចិត្តសហគុណ ។ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ ភាសា ធម្មា ចិត្តសហគុណ ។ កតតេ ធម្មា ធម្មា ចិត្ត-
សហគុណ ។ ចិត្តត្ថ អវសេសត្ថ ប្រម អសម្ពុតា ច ធាតុ ភាសា ធម្មា ធម្មា ចិត្តសហគុណ ។

[២៧៦] កតតេ ធម្មា ចិត្តានុបវិវត្តនោ ។ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ ភាសា ធម្មា ចិត្តានុបវិវត្តនោ ។ កតតេ ធម្មា ធម្មា ចិត្តានុបវិវត្តនោ ។ ចិត្តត្ថ អវសេសត្ថ ប្រម អសម្ពុតា ច ធាតុ ភាសា ធម្មា ធម្មា ចិត្តានុបវិវត្តនោ ។

[២៧៧] កតតេ ធម្មា ចិត្តសំសង្ខសមុដ្ឋាន ។ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ភាសា ធម្មា

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។ កតមេ ធម្មា វោ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានា ។ ចិត្តញ្ច សទ្ធិញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។

[២៧៥] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស-
ហកុដោ ។ វេទនាទន្ធិ សញ្ញាទន្ធិ សង្ខារក្ខន្ធា
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុដោ ។ កត-
មេ ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុដោ ។
ចិត្តញ្ច សទ្ធិញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ
ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុដោ ។

[២៧៦] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុ-
បវត្តិដោ ។ វេទនាទន្ធិ សញ្ញាទន្ធិ សង្ខារក្ខន្ធា
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវត្តិដោ ។ កត-
មេ ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវត្តិដោ ។
ចិត្តញ្ច សទ្ធិញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា
វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវត្តិដោ ។

[២៧៧] កតមេ ធម្មា អដ្ឋតតា ។ ចក្ខុយ-
តនំ ។ វេ ។ មនាយតនំ ឥមេ ធម្មា អដ្ឋតតា ។
កតមេ ធម្មា តាហិក ។ រូបាយតនំ ។ វេ ។
ធម្មាយតនំ ឥមេ ធម្មា តាហិក ។

ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំង
ឡើងដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបទាំងអស់ផង អសដ្ឋត-
ធាតុផង នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត ។

[២៧៨] ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត
តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធិ សញ្ញាទន្ធិ សង្ខារក្ខន្ធិ នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំ
ទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំង
ឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបទាំងអស់ផង
អសដ្ឋតធាតុផង នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំងឡើងមិនកើតជាមួយ
នឹងចិត្ត ។

[២៧៩] ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងប្រព្រឹត្តៈទៅតាមចិត្ត
តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធិ សញ្ញាទន្ធិ សង្ខារក្ខន្ធិ នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំ
ទាំងតាំងឡើងទាំងប្រព្រឹត្តៈទៅតាមចិត្ត ។ ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំង
ឡើងមិនប្រព្រឹត្តៈទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបទាំងអស់ផង
អសដ្ឋតធាតុផង នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំងឡើងមិនប្រព្រឹត្តៈទៅ
តាមចិត្ត ។

[២៨០] ពួកធម៌ជាខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ វេ ។
មនាយតនៈ នេះពួកធម៌ជាខាងក្នុង ។ ពួកធម៌ជាខាងក្រៅ តើដូច
ម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ វេ ។ ធម្មាយតនៈ នេះពួកធម៌ជាខាងក្រៅ ។

(២៧៨) កតមេ ធម្មា ឧបាទាន ។ ធម្មាយ-
 តំ ។ បេ ។ កតត្ថវិកាហោ អាហារោ ឥមេ ធម្មា
 ឧបាទាន ។ កតមេ ធម្មា ហោ ឧបាទាន ។ វេទនា-
 ឡោ សញ្ញាឡោ សង្ខារក្ខត្តោ វិញ្ញាណក្ខត្តោ
 ឆត្តារោ ច(១) មហាក្ខតា អសង្ខតា ច ធាតុ ឥមេ
 ធម្មា ហោ ឧបាទាន ។

(២៧៩) កតមេ ធម្មា ឧបាទានិញ ។ សាសវា
 កុសលាកុសលានំ ធម្មានំ វិចាតា កាមាវចរ
 អរូចាវចរ អរូចាវចរ វេទនាឡោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខត្តោ យញ្ច រូបំ កម្មស្ស កតត្តា ឥមេ ធម្មា
 ឧបាទានិញ ។ កតមេ ធម្មា អនុបាទានិញ ។ សា-
 សវា កុសលាកុសលា ធម្មា កាមាវចរ អរូចាវ-
 ចរ អរូចាវចរ វេទនាឡោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខត្តោ
 យេ ច ធម្មា កិរិយា ខេវ កុសលា ធាតុសលា
 ច ច កម្មវិចាតា យញ្ច រូបំ ច កម្មស្ស កត-
 ត្តា អបរិយាប្បញ្ញ ឆត្តា ច មក្ខណេនិ ច អសង្ខ-
 តា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនុបាទានិញ ។

(២៨០) ភូតធម៌ជាទុក្ខា (ទុក្ខាទុក្ខ) តើដូចម្តេច ។ ភូត-
 យននៈ ។ បេ ។ ភូតធម៌និពណ៌ រោគភូតធម៌ជាទុក្ខា ។ ភូតធម៌
 មិនមែនជាទុក្ខា តើដូចម្តេច ។ វេទនាទុក្ខ សញ្ញាទុក្ខ សង្ខារក្ខត្ត
 វិញ្ញាណក្ខត្ត មហាក្ខត្តបទាំង ២ និងអសង្ខតធាតុ នេះធម៌មិនមែនជា
 ទុក្ខា ។

(២៨១) ភូតធម៌ជាទុក្ខខ្លះ (ធម៌មានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានកល្យាណជាដើមតាមយកហើយ) តើដូចម្តេច ។ វិបាក ប្រកបដោយ
 ភាសវៈ របស់ភូតធម៌ជាតុសល និងអតុសល ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អរូ-
 ចាវចរ វេទនាទុក្ខ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខត្ត និងប្រវែលជាតម្មស្សកត្តា
 នេះភូតធម៌ជាទុក្ខខ្លះ ។ ភូតធម៌ជាអនុទុក្ខខ្លះ (ធម៌មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមានកល្យាណជាដើមតាមយកហើយ) តើដូចម្តេច ។ ភូត
 ធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតុសល និងអតុសល ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ
 អរូចាវចរ វេទនាទុក្ខ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខត្ត ឬភូតធម៌ជាតិរិយា ដែល
 មិនមែនជាតុសល មិនមែនជាអតុសល មិនមែនជាតម្មវិបាក ប្រវែល
 មិនមែនជាតម្មស្សកត្តា មគ្គ ជាអបរិយាប្បន្ន ផលនៃមគ្គ និងអសង្ខត-
 ធាតុ នេះភូតធម៌ ជាអនុទុក្ខខ្លះ ។

(២៨០) កតតេ ធម្មា ឧបាទានា ។ កត្តាវ
ឧបាទានានំ កាមុបាទានំ ទិដ្ឋុបាទានំ សីលព្វត្ថុ-
បាទានំ អត្តវាទុបាទានំ ។

(២៨១) កត្ត កតមំ កាមុបាទានំ ។ យោ
កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមរាគោ កាមធន្នំ កាម-
តណ្ហា កាមសិទេហោ កាមបរិធន្ទុហោ កាមមុត្តា
កាមជ្ឈោសានំ ឥទំ វុត្ថុតិ កាមុបាទានំ ។

(២៨២) កត្ត កតមំ ទិដ្ឋុបាទានំ ។ ទត្ថំ ទិដ្ឋំ
ទត្ថំ យំដ្ឋំ ទត្ថំ ហុតំ ទត្ថំ សុភវេទុក្ខដានំ កត្តា-
នំ ផលវិបាកោ ទត្ថំ អយំ លោកោ ទត្ថំ បរោ
លោកោ ទត្ថំ មាតា ទត្ថំ បិតា ទត្ថំ សុត្តា ឱប-
ចាតិកា ទត្ថំ លោកេ សមណក្រាហ្មណំ សប្បត្ថ-
តា សម្មាសម្ពិបត្តា យេ ឥចក្ខុ លោកំ បរក្ខុ លោ-
កំ សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្វា បរេទេវ្ថិតិ យា វិវ-
រុបា ទិដ្ឋំ ទិដ្ឋិតតំ ទិដ្ឋិតហនំ ទិដ្ឋិតត្តារោ ទិដ្ឋិតស្វ-
កាយិតំ ទិដ្ឋិតវិជ្ជិតំ ទិដ្ឋិតសញ្ញាជនំ កាហោ បដិក្កា-
ហោ អភិទិវេសោ បរាមាសោ កុម្មតោ មិច្ឆាបថោ

(២៨០) ក្នុងនេះ ជាឧបាទាន (សេចក្តីប្រាប់ពី) តើម្តេច
ម្តេច ៗ ឧបាទាន ២ គឺ កាមុបាទាន វិជ្ជុបាទាន សីលព្វត្ថុបាទាន
អត្តវាទុបាទាន ។

(២៨១) បណ្តាឧបាទានាំងនោះ កាមុបាទាន តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីប្រាថ្នាចំពោះកាម ការគ្រូកអចំពោះកាម ការរីករាយចំពោះកាម
ការរន្ទះសាច់ពោះកាម សេចក្តីស្រឡាញ់ចំពោះកាម ការរលាភល
ចំពោះកាម ការជ្រុលជ្រប់ចំពោះកាម ការផ្អែលន់ចំពោះកាម ណា
ក្នុងកាមាំងឡាយ នេះហៅថា កាមុបាទាន ។

(២៨២) បណ្តាឧបាទានាំងនោះ ទិដ្ឋុបាទាន តើដូចម្តេច ។ ការ
យល់ថា បានដែលបានឲ្យហើយមិនមានផល ឬជាដំបូងមានផល ឬជា
តូចមិនមានផល ផលវិបាកនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើឬ ឬធ្វើអាក្រក់មិនមាន
លោកនេះមិនមាន លោកនាងមុខមិនមាន មាតាបិតាមានគុណ បិតាមិន
មានគុណ ពួកសត្វជាឧបបាទិកៈមិនមាន ពួកសមណក្រាហ្មណ៍ ក្នុង
លោក ជាអ្នកប្រតិក្កល្ល ប្រតិបត្តិល្ល ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់នូវលោកនេះនិង
លោកនាងមុខ ដោយប្រាថ្នាដ៏ទុក្ខដោយខ្លួនឯង ហើយសំដែងប្រាប់
បាន ក៏មិនមាន និងទិដ្ឋំ ដំណើរទិដ្ឋំ ព្រៃញាតស្សាតនីទិដ្ឋំ ផ្លូវឆ្ងាយ
នីទិដ្ឋំ ចម្រើននីទិដ្ឋំ ការយល់ច្រើននីទិដ្ឋំ ការដាច់ចំពាក់នីទិដ្ឋំ ការក្នុង
កាន់ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់តម្កើល ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស

មិច្ឆត្ថំ តិគ្គាយតនំ វិបរិយេសត្តាហោ វេទំ វុច្ឆតិ មិច្ឆ-
 ចានានំ ។ វេយ្យា សីលទុត្តចានានំ អត្តកំធុចា-
 នានំ ។ សមាបិ មិច្ឆាមិច្ឆំ មិច្ឆចានានំ ។

(២៨៣) តត្ថ កតមំ សីលទុត្តចានានំ ។ វេតា
 តហិទ្ធា សមណប្រាហ្មណានំ សីលេន សុទ្ធិ វេតន
 សុទ្ធិ សីលទុត្តេន សុទ្ធិតិ យា វិវុចា មិច្ឆំ មិច្ឆ-
 តតំ មិច្ឆតហនំ មិច្ឆកត្តាហេ មិច្ឆវិស្វកាយិកំ មិច្ឆ-
 វិប្បជ្ជតំ មិច្ឆសត្តានំ កាហោ បដិក្កហោ អភិជិ-
 វេសោ បរាមាសោ កុម្មតោ មិច្ឆាបដោ មិច្ឆត្ថំ
 តិគ្គាយតនំ វិបរិយេសត្តាហោ វេទំ វុច្ឆតិ សីលទុ-
 ត្តចានានំ ។

(២៨៤) តត្ថ កតមំ អត្តកំធុចានានំ ។ វេទ
 អស្សតកំ បុគ្គជ្ជនោ អវិយានំ អនស្សវី អវិយទេស្ថ-
 ស្ស អតោវិនោ អវិយទេស្ថ អវិនោ សប្បវិសានំ
 អនស្សវី សប្បវិសទេស្ថ អតោវិនោ សប្បវិស-
 ទេស្ថ អវិនោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ
 វំ អត្តានំ អត្តនំ វំ រូបំ រូបស្មី វំ អត្តានំ

ភាគនៃចិត្តខុស លទ្ធិផ្សេងគ្នា គេចក្តីប្រកាន់កុំឲ្យលក្ខណៈខុស
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិប្បជ្ជនា ។ លើក
 លែងតែសីលទុត្តចានានំ និងអត្តកំធុចានានំ ឲ្យរួមបញ្ចូលគ្នាជា
 អស់ ក៏ហៅថា មិច្ឆចានានំដែរ ។

(២៨៥) ចណ្ណទុបាទានំនោះ សីលទុត្តចានានំ តើដូចម្តេច ។
 តួសមណប្រាហ្មណ៍ខាងក្រៅ អភិសាសនានេះ (ប្រកាន់ថា) គេចក្តី
 បរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយវិចិត្រ បរិសុទ្ធិដោយសីលនិងវិចិត្រ និងមិច្ឆ
 ដំណើរគឺមិច្ឆ ព្រឹត្តិកស្មារតីមិច្ឆ ផ្លូវត្រាយគឺមិច្ឆ ចម្រើនគឺមិច្ឆ ការ
 យល់ឆ្លើយគឺមិច្ឆ ការដាច់ពាក់គឺមិច្ឆ ការក្នុងកាន់ ការប្រកាន់ ការ
 ប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវគាត្រក់ ផ្លូវខុស ភាគនៃចិត្តខុស លទ្ធិ
 ដូចជាគំនិត គេចក្តីប្រកាន់កុំឲ្យស្វាមីខុស ណា ដែលមានសភាព
 បែបនេះ នេះហៅថា សីលទុត្តចានានំ ។

(២៨៦) ចណ្ណទុបាទានំនោះ អត្តកំធុចានានំ តើដូចម្តេច ។
 បុគ្គជ្ជនា ជាអ្នកមិនចេះដឹង ក្នុងលោកនេះ មិនធ្លាប់ឃើញតួគ្រាន់អវិយៈ
 មិនឈ្លាសវៃ ក្នុងអវិយធម៌ មិនខ្លោនខ្នង ក្នុងអវិយធម៌ មិនធ្លាប់
 ឃើញតួសប្បវេស មិនឈ្លាសវៃ ក្នុងសប្បវេសធម៌ មិនខ្លោន
 ខ្នង ក្នុងសប្បវេសធម៌ វេទនៈយល់ឃើញប្រាកដខ្លួន ឃើញខ្លួនជា
 មានប្រទះ ឃើញប្រាកដមានក្នុងខ្លួន ឃើញខ្លួនជាមានក្នុងប្រទះ

[illegible]

នេះហើយ ជា ទី ៣ ២៩ ។

(២៨៨) ភូតធម៌មិនមែនជាទុក្ខាន តើដូចម្តេច ។ រឿងនៃ
ធម៌តាំងតែរកឃើញ ភូតធម៌ដ៏លេសលស់ ជាតុសល អតុសល និង
អព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបន្តៈ វេទនាខន្ធ
។ លេ ។ វិញ្ញាណខន្ធ ប្រតិដ្ឋិអស់ និងអសង្ខតនាគុ នេះភូតធម៌មិន
មែនជាទុក្ខាន ។

[២៨២] កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។ សាសនា
 គុសលាគុសលាស្យា កតា ធម្មា កាមាវចនា រូបាវច-
 នា អរូបាវចនា រូបត្ថូនោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថូនោ
 ឥមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។ កតមេ ធម្មា អនុបាទា-
 និយា ។ អបរិយាចន្តា មត្តា ច មក្កុដលានិ ច អស-
 ត្ថតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនុបាទានិយា ។

[២៨៣] កតមេ ធម្មា ឧបាទានសម្មយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្មយុត្តា វេទនាទន្ធា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថូនោ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានស-
 ម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទន្ធា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថូនោ សត្វត្ថា រូបំ អសត្ថតា ច
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។

[២៨៤] កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ទេវេ ឧបាទានិ-
 យា ច ។ តានេវ ឧបាទានានិ ឧបាទានា ទេវេ ឧបា-
 ទានិយា ច ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ទេវេ ទោ
 ច ឧបាទានា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា ឧបា-
 ទានិយា តេ ធម្មេ វិមេត្តា អវិសេសា សាសនា

[២៨៥] ភូតមិគ្គាប្រាយោជនីវល័យបាទាន តើដូចម្តេច ។ ភូត
 ធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតុសល អតុសល ចិត្តបុព្វត្ថ ជាបាទា-
 វចា រូបាវចា អរូបាវចា ចិត្តបុព្វត្ថ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថូនោ នេះភូតធម៌
 ជាប្រាយោជនីវល័យបាទាន ។ ភូតធម៌មិនជាប្រាយោជនីវល័យបាទាន តើ
 ដូចម្តេច ។ មត្តា ជាអបរិយាចន្តៈផង ផលនៃមត្តផង អសត្ថតាគុផង
 នេះភូតធម៌ មិនជាប្រាយោជនីវល័យបាទាន ។

[២៨៦] ភូតធម៌ប្រកបដោយទុក្ខាន តើដូចម្តេច ។ ភូត
 ធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាទន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថូនោ
 នេះភូតធម៌ប្រកបដោយទុក្ខាន ។ ភូតធម៌ប្រាសចាកទុក្ខាន តើដូច
 ម្តេច ។ ភូតធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាទន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្ថូនោ ប្រទាំងអស់ និងអសត្ថតាគុ នេះភូតធម៌ ប្រាសចាក
 ទុក្ខាន ។

[២៨៧] ភូតធម៌ជាទុក្ខានផង ជាប្រាយោជនីវល័យបា-
 ទានផង តើដូចម្តេច ។ ទុក្ខានទាំងនោះផង ជាទុក្ខានផង
 ជាប្រាយោជនីវល័យបាទានផង ។ ភូតធម៌ គ្រាន់តែជាប្រាយោជនី
 វល័យបាទាន តែមិនមែនជាទុក្ខាន តើដូចម្តេច ។ ភូតធម៌
 ណា ជាប្រាយោជនីវល័យបាទាន ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងតែ
 ធម៌ទាំងនោះចេញ ភូតធម៌ដ៏សេសសល់ ប្រកបដោយភាសវៈ

ලුප්‍ය ලාලුප්‍ය ලාලුප්‍ය ලුලු සමුහ සංග්‍රහ රුහුණ
 රුහුණ රුහුණ රුහුණ රුහුණ රුහුණ රුහුණ
 රුහුණ රුහුණ රුහුණ රුහුණ රුහුණ රුහුණ
 රුහුණ රුහුණ රුහුණ රුහුණ රුහුණ රුහුණ

[illegible]

ជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះ ជាលក្ខណៈ ព្រហ្មទណ្ឌ អង្គជំនុំជម្រះ
 ប្រចាំខ្មែរ ។ មេ ២ ក្នុងកិច្ចសន្យា នេះត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង
 ធនធាន តែមិនមែនជាធនធាន ។

(២៨៩) ពួកធម៌ជាទុប្បាទានផង ប្រកបដោយទុប្បាទានផង តើ
ដូចម្តេច ។ ចំនុចទុប្បាទាន ជាទុប្បាទានផង ប្រកបដោយទុប្បាទានផង
ដោយកាមុប្បាទាន កាមុប្បាទាន ជាទុប្បាទានផង ប្រកបដោយទុប្បាទាន
ផង ដោយចំនុចទុប្បាទាន សីលព្វគុប្បាទាន ជាទុប្បាទានផង ប្រកបដោយ
ទុប្បាទានផង ដោយកាមុប្បាទាន កាមុប្បាទាន ជាទុប្បាទានផង ប្រកប
ដោយទុប្បាទានផង ដោយសីលព្វគុប្បាទាន អត្តពុទ្ធប្បាទាន ជាទុប្បាទាន
ផង ប្រកបដោយទុប្បាទានផង ដោយកាមុប្បាទាន កាមុប្បាទាន ជា
ទុប្បាទានផង ប្រកបដោយទុប្បាទានផង ដោយអត្តពុទ្ធប្បាទាន នេះពួក
ធម៌ជាទុប្បាទានផង ប្រកបដោយទុប្បាទានផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកប
ដោយទុប្បាទាន តែមិនមែនជាទុប្បាទាន តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា
ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វៀរតែធម៌ទាំងនោះចេញ និងរំលោភខ្លួន
។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយទុប្បាទាន តែ
មិនមែនជាទុប្បាទាន ។

[២៩០] ឥតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ឧបា-
 នានិយា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា
 សាសវំ កុសលាភុសលាភ្នតតា ធម្មា តាមា-
 វដេក រូបាវចេក អរូបាវចេក រូបកុត្តោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណកុត្តោ វិប្បយុត្តា ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ឧបា-
 នានិយា ។ ឥតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា អនុ-
 បាទានិយា ។ អបរិយាបដ្ឋា មគ្គា ច មគ្គដលានិ
 ច អសង្កតា ច ឆានុ វិប្បយុត្តា ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តា អនុបាទានិយា ។

[២៩១] ឥតមេ ធម្មា តិលេសា ។ ធម្មា
 តិលេសវត្ថុនិ លោកោ ធារេសា មោហោ មាធា
 ជិដ្ឋិ វិចិត្តោ ជីវិ ឧទ្ធច្ចំ អហិកំ អនោត្តម្យំ ។

[២៩២] តត្ថ ឥតមេ លោកោ ។ យោ ភកោ
 សាវតោ អនុនយោ អនុរោធា ធម្មិ ធម្មិភកោ
 មិត្តស្ស សាវតោ វិញ្ញា ចុញ្ញា អន្លោសានំ កេរោ
 មលំកេរោ សង្កោ មង្កោ វិជា មាយា ជិវិតា
 សញ្ញានិ សង្ខារិ ជាលិនិ សវិតា វិសត្តិកា សុត្តំ

[២៩០] ពួកធម៌ប្រាសចាកបុព្វភាព តែជាប្រយោជន៍ដល់បុព្វ-
 ភាព តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ចោក ប្រាសចាកលិខិតិយា ពួកធម៌
 ប្រកបដោយភាសវៈ ជាភុសស អភុសស និងស្បែកស្រី ជាធម៌ចោក
 រូបាវចេក អរូបាវចេក និងប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណកុត្តោ នេះពួកធម៌
 ប្រាសចាកបុព្វភាព តែជាប្រយោជន៍ដល់បុព្វភាព ។ ពួកធម៌ប្រាស
 ចាកបុព្វភាពផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់បុព្វភាពផង តើដូចម្តេច ។
 មគ្គ ជាអបរិយាបដ្ឋៈផង ផលនៃមគ្គផង អសង្កតាផង នេះពួកធម៌
 ប្រាសចាកបុព្វភាពផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់បុព្វភាពផង ។

[២៩១] ពួកធម៌ជាតិលេស (គ្រឿងសៅហ្មង) តើដូចម្តេច ។
 តិលេសវត្ថុ ១០ គឺ លោភៈ ចោសៈ មោហៈ មាទៈ ជិដ្ឋិ វិចិត្តោ
 ជីវិ ឧទ្ធច្ចៈ អហិកំ អនោត្តម្យៈ ។

[២៩២] បណ្តាតិលេសវត្ថុទាំងនោះ លោភៈ តើដូចម្តេច ។
 គម្រេក ការគ្រេកអង្គាង ការដាច់ចំពាក់ក្នុងការម្នាស់ ការស្រីបស្រាល
 ការរីករាយ ការរីករាយអង្គាង គម្រេកអង្គាងនៃចិត្ត សេចក្តីប្រាថ្នា ការ
 ជ្រុលជ្រប់ ការផ្តុលផ្តប់ចិត្ត ការរោគវិន័យ ការប្រកែក ការដាច់ចំពាក់
 ការលិចចុះ ធម្មជាតិទាំងស្រុងឱ្យកើតក្នុងភាព មាយា ធម្មជាតិបង្កើតសត្វ
 ការញ្ចាំងសត្វឱ្យប្រកបដោយទុក្ខ ធម្មជាតិចាត់ស្រែសេដ្ឋកិច្ច បណ្តាញ
 ការបង្កើត ការផ្សាយទៅតាមការម្នាស់ផ្សេង ។ ចំណងចង់សត្វទុក

វិសេស អាណាម ឬតិលា បណ្ឌិត កវីនេត្ត វង់
 វង់ថា សន្តិភា ភិក្ខុបោ អមេត្តា បដិទាន អាសា
 អាសីសនា អាសីសិតន្ត រូបាសា សន្តាសា កន្តាសា
 រសាសា ដោដ្ឋកាសា លាភាសា ធនាសា ឫត្តាសា
 ជីវិតាសា ជប្បា បដប្បា អភិជប្បា ជប្បា ជប្បនា
 ជប្បិតន្ត លោឡប្ប លោឡប្បាយនា លោឡប្ប-
 យិតន្ត អុញ្ញិតតា សាទុកម្យតា អធម្មរតោ វិស-
 មលោភោ ជិតន្ត ជិតាននា បត្តនា បិបាសា
 សម្បត្តនា កាមតត្ថនា កវីតត្ថនា វិកវតត្ថនា រូប-
 តត្ថនា អរូបតត្ថនា ជិវេនតត្ថនា រូបតត្ថនា សន្ត-
 តត្ថនា កន្តតត្ថនា រសតត្ថនា ដោដ្ឋតត្ថនា ធម្ម-
 តត្ថនា ឱលោ យោតោ កន្តោ ឧបាទានំ អាវរណំ
 ជីវរណំ ធាននំ តទ្ធនំ ឧបត្តិលេសោ អនុសយោ
 បរិយុដ្ឋានំ លតា វេជ្ជំ ទុក្ខម្បលំ ទុក្ខជំនានំ

ការផ្សាយនៅកាន់ព្រះបណ្ឌិត បណ្ឌិតវង់សព្វគ្រប់បែប បណ្ឌិតវង់សព្វគ្រប់
 គឺ ការតាំងចិត្តទុក ធម្មជាតិជាសព្វគ្រប់កាន់ព្រះបណ្ឌិត បណ្ឌិតវង់ បណ្ឌិត ប្រាជ្ញា
 ប្រាជ្ញាសព្វគ្រប់ ការប្រែប្រួលមិត្ត លេចក្តីស្រឡាញ់ ការរលាយរលាយ
 ដៅពង្សគ្រោះថ្នាក់ លេចក្តីប៉ិនប៉ង ការប៉ិនប៉ង កាតព្វកិច្ចប៉ិនប៉ង ការប៉ិន
 ប៉ងប្រេ ប៉ិនប៉ងសំឡេង ប៉ិនប៉ងក្លិន ប៉ិនប៉ងរស ប៉ិនប៉ងផ្សព្វ ប៉ិនប៉ង
 លាភ ប៉ិនប៉ងទ្រព្យ ប៉ិនប៉ងបុត្រ ប៉ិនប៉ងជីវិត ធម្មជាតិទ្រព្យ ទ្រព្យ
 ជ្រុល ទ្រព្យខ្លាំង លេចក្តីទ្រព្យ អាហារទ្រព្យ កាតព្វកិច្ចទ្រព្យ ការ
 រលក្សល អាហារប្រព្រឹត្តលក្សល កាតព្វកិច្ចលក្សល ការញាត់ញាត់
 ការចង់បានឱ្យសម្រេចប្រយោជន៍ ការត្រេកអរខុសគ្នាធម៌ ការលាភ
 ហួសកំណត់ ការត្រេកត្រសាល ការចង់បានមិនឈប់ លេចក្តីប្រាថ្នា
 លេចក្តីស្រឡាញ់ លេចក្តីប្រាថ្នាព្រម លេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម ប្រាថ្នា
 ភព ប្រាថ្នាប្រាសពាក្យ ប្រាថ្នាក្នុងប្រភព ប្រាថ្នាក្នុងអប្រភព
 ប្រាថ្នាក្នុងនិរោធ ប្រាថ្នាប្រេ ប្រាថ្នាសំឡេង ប្រាថ្នាក្លិន ប្រាថ្នារស
 ប្រាថ្នាផ្សព្វ ប្រាថ្នាធម៌ កិលេសដូចជាដំនង់ គ្រឿងប្រកប គ្រឿង
 ចង់ក្រង គ្រឿងប្រកាន់ទាំ គ្រឿងរាងកាយ គ្រឿងរាងកាយមិនស្ងប់
 គ្រឿងបិទបាំង គ្រឿងចង គ្រឿងចូលទៅជិតសៅហ្មង គ្រឿងស្លាប់ដ-
 លើរ តណ្ហាដូចជាវល្លិ ប្រាថ្នាផ្សេងៗ ទូសគល់នៃទុក្ខ ហេតុនៃទុក្ខ

នុត្តរម្បតេ យាវចាសោ យាវចាសិសំ យាវិសយោ
 តណ្ហាទទី តណ្ហាជាសំ តណ្ហាគន្ធាលំ តណ្ហាសម្ម-
 ជោ អភិជ្ឈា លោភោ អត្តសលម្ធលំ អយំ វុច្ចតិ
 លោភោ ។

[២៩៣] តត្ថ តត្ថមោ ធាសោ ។ អនត្ថំ មេ
 អចរិតំ អាយាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិតំ អ-
 យាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សតិ អាយាតោ
 ជាយតិ ចិយស្ស មេ មធាបស្ស អនត្ថំ អចរិ-
 ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិតំ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិស្ស-
 តិ អាយាតោ ជាយតិ អច្ឆិយស្ស មេ អម-
 ធាបស្ស អត្ថំ អចរិ ។ មេ ។ អត្ថំ ចរិតំ ។ មេ ។
 អត្ថំ ចរិស្សតិ អាយាតោ ជាយតិ អដ្ឋានេ វា
 បទ អាយាតោ ជាយតិ យោ ឯវុច្ចា ចិត្តស្ស
 អាយាតោ បដិយាតោ បដិយំ បដិវេណោ តោ-
 ចោ មគោចោ សម្មគោចោ ធាសោ មធា-
 សោ សម្មធាសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មធាមធា-
 សោ គោតោ តុជ្ឈនា តុជ្ឈិតត្ថំ ធាសោ

ហេតុជាដងកើតនៃខ្លួន មកពីនៃឈា ក្រហមឈា ក្រហមឈា ក្រហមឈា ក្រហម
 គឺតណ្ហា ចណ្ហា ឬគឺតណ្ហា ឬគឺតណ្ហា ឬគឺតណ្ហា ឬគឺតណ្ហា ឬគឺតណ្ហា
 វិច លេចត្រូវជាប់ចំណត់ ជាអត្តសលម្បល ឈា ឈាមក្រហម ឈាម ។

[២៩៣] ចណ្ហាភិលសវត្ថុទាំងនោះ ហេតុ កើតដូចម្តេច ។ គំនុំ
 កើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ
 គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ មិនប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជា
 ប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ មេ ។
 កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ មេ ។ មិនប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រ-
 យោជន៍ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍
 ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ មេ ។ កំពុង
 ប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍ ។ មេ ។ មិនប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍
 ឬគំនុំកើតឡើង គឺជាហេតុមិនគួរ និងការកុំគួរនៃចិត្ត ការកុំគួរនៃប-
 លេចត្រូវជាប់ចំណត់ ការរឹងគប ការរឹងញី ការក្រាបខ្ចាត់ ការក្រាប
 ញី ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តគប ការប្រទូស្តគបយ៉ាង ការទូចនៃចិត្ត
 ការប្រទូស្តនៃចិត្ត ការក្រាប ការរឹង ភាពនៃចិត្តរឹង លេចត្រូវប្រទូស្ត

ទូសនា ទូសនត្ថំ ព្យាបន្តំ ព្យាបន្តនា ព្យាបន្តត្ថំ
វិរោធា វិរោធានា ធម្មត្ថំ អស្សវេរោ អនត្ថម-
បតា ធម្មត្ថំ អយំ វុច្ចតិ វេរោសោ ។

[២៩២] តត្ថ តត្ថោ មោហោ មោហោ ។ ទុក្ខំ អត្តា-
ណំ ទុក្ខសមុទយំ អត្តាណំ ទុក្ខនិរោធ�ំ អត្តាណំ
ទុក្ខនិរោធតាមិធម្មំ បដិច្ចនាយ អត្តាណំ បុព្វន្ត
អត្តាណំ អបរន្ត អត្តាណំ បុព្វនាមរន្ត អត្តាណំ
និព្វានយតាបដិច្ចសមុប្បន្នសុ ធម្មេសុ អត្តាណំ
យំ ឯវុច្ច អត្តាណំ អនស្សនំ អនភិសមយោ អន-
នុតោ អសៈម្ពោ អប្បនិរោធិ អសង្កាមា មា
អបរិយោគាមា អសមៈបត្តនា អប្បច្ចវេត្តនា
អប្បព្វត្ថត្ថំ ធម្មេជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្បជញ្ញំ មោហោ
មោហោ សម្មោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជាយោ អវិជ្ជា-
យោតោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាល-
ត្ថំ មោហោ អត្តសលម្ពលំ អយំ វុច្ចតិ មោហោ ។

[២៩៣] តត្ថ តត្ថោ មោហោ ។ សេយ្យោបមស្ម័តិ មា-
ហោ សនិសោបមស្ម័តិ មោហោ មោហោបមស្ម័តិ មោហោ

អត្តាប្រមុខ អត្តាប្រមុខ អត្តាប្រមុខ អត្តាប្រមុខ អត្តា
នៃចិត្តនាម ការវិជ្ជា ការវិជ្ជា អត្តាប្រមុខ អត្តាប្រមុខ អត្តា
ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ មោហោ មោហោ ។

[២៩៤] ចក្កាភិលសវត្ថុទាំងនោះ មោហោ តើដូចម្តេច ។ ការមិន
ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខសមុទយំ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធិ
មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធតាមិធម្មំបដិច្ចនា មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខជាចំណែក
ខាងដើម មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ
ទាំងជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង មិនដឹងច្បាស់ក្នុងពួកធម៌ ដែលកើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យចម្លើយនោះ ។ និងការមិនដឹងច្បាស់ ការមិនឃើញ
ការមិនគ្រាន់ដឹង ការមិនក្លាស់លើក ការមិនគ្រាន់ដឹងព្រម ការមិនចាត់
ចុះ ការមិនបាច់ជាគ្រងទុក ការមិនចុះចិត្តស៊ប់ ការមិនរំពឹងមើល ការ
មិនបាច់វិចារណា អំពីមិនដាក់ច្បាស់ ការយល់បាច់ដោយក្រ ការនៃ
សេចក្តីល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការរំភ្លើង ការរំភ្លើងជ្រប់ ការភូតភ្លាំង
អវិជ្ជា ជំនឿអវិជ្ជា ការប្រកបអវិជ្ជា អនុស្សយន្តអវិជ្ជា ការស្តាប់ដ៏-
លើកអវិជ្ជា គន្លឹះអវិជ្ជា ការរំភ្លើង ជាអកុសលមូល ណា ដែល
មានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា មោហោ ។

[២៩៥] ចក្កាភិលសវត្ថុទាំងនោះ មាន តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីប្រកាន់ថា អញប្រសើរ (ជាងគេ) ប្រកាន់ថា អញ
ស្មើ (នឹងគេ) ប្រកាន់ថា អញរោតខាប (ជាងគេ)

អបរន្ត កម្ពុតិ វិចិត្តិក្កតិ បុរាណាបរន្ត កម្ពុតិ
 វិចិត្តិក្កតិ ឥន្ទ្របុរាណាបរន្ត កម្ពុតិ ឥន្ទ្រ
 កម្ពុតិ វិចិត្តិក្កតិ យា បរាណា កម្ពុតិ កម្ពុតិយា
 កម្ពុតិយិតត្ថំ វិមតិ វិចិត្តិក្កតិ ឥន្ទ្រកំ ឥន្ទ្របរាណា
 សំសយោ អនេតំសត្តាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា
 អបរិយោតាហនា ឥន្ទ្រកំ ឥន្ទ្រស្ស មនោវិលេខា
 អយំ វុត្ថតិ វិចិត្តិក្កតិ ។

[២៩៨] តត្ថ កតមំ បីនំ ។ យំ ឥន្ទ្រស្ស
 អកល្យតា អកម្មតា ឱលីយនា សលីយនា លីនំ
 លីយនា លីយិតត្ថំ បីនំ បីយនា បីយិតត្ថំ ឥន្ទ្រស្ស
 ឥន្ទ វុត្ថតិ បីនំ ។

[២៩៩] តត្ថ កតមំ ឧទ្ធច្ចំ ។ យំ ឥន្ទ្រស្ស
 ឧទ្ធច្ចំ អវុបសមោ ចេតសោ វិគ្គតោ កន្តត្ថំ ឥន្ទ្រ-
 ស្ស ឥន្ទ វុត្ថតិ ឧទ្ធច្ចំ ។

[៣០០] តត្ថ កតមំ អហិរិកំ ។ យំ ឧ
 ហិរិយតិ ហិរិយិតត្ថោ ឧ ហិរិយតិ ចាបតា ឧ អត្ថ-
 សាលានំ ឧទ្ធច្ចំ សមាបត្តិយា ឥន្ទ វុត្ថតិ អហិរិកំ ។

ឡើងទ្វល់ សត្វិយ ចំពោះខ្លួន ពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ ឡើងទ្វល់សត្វិយ
 ចំពោះខ្លួន ពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ដើមចំពោះច្បាប់ ឡើងទ្វល់ សត្វិយ
 ចំពោះចម្លែងកើតឡើង ព្រោះពេលវេលាបង្កើតឡើង ពេលវេលាឡើង
 ទ្វល់ អាហារឡើងទ្វល់ ភាពនៃសេចក្តីឡើងទ្វល់ ពេលវេលាស្នាក់ស្នើ
 ការសត្វិយ ការបកចិត្តជាចំពោះចិត្ត ការបកជាផ្លូវចិត្ត ការកន្លង ការ
 ប្រកាន់យកចំពោះដីច្រើន ការសាញប្រដាប់ ការសាងសង់ចិត្ត ការ
 ប្រកាន់មិនដាច់ស្រេច ភាពនៃចិត្តវិនិច្ឆ័យ ការសេសសល់នៃចិត្ត ណា
 ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិចិត្តិក្កតិ ។

[២៩៨] បណ្តាភិលេសវត្ថុទាំងនោះ បីនេះ តើដូចម្តេច ។ ភាព
 នៃចិត្តមិនស្រួល មិនគួរដល់ការងារ ការជ្រប់នៅ ការសម្លឹងនៅ សេចក្តី
 ឮឮ ភាពឮឮ ភាពនៃចិត្តឮឮ សេចក្តីឮឮច្រាន ភាពឮឮ
 ច្រាន ភាពនៃចិត្តឮឮច្រាន ណា នេះហៅថា បីនេះ ។

[២៩៩] បណ្តាភិលេសវត្ថុទាំងនោះ ទទួលៈ តើដូចម្តេច ។
 ភាពនៃចិត្តរីករាយ ការមិនស្ងប់ស្ងាត់ ការរាយការនៃចិត្ត ភាពក្លិន
 តាំងនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា ទទួលៈ ។

[៣០០] បណ្តាភិលេសវត្ថុទាំងនោះ អហិរិកៈ តើដូចម្តេច ។
 ត្រង់ដែលច្រក មិនខ្វះខាតដោយអំពើដែលខ្វះខាត មិនខ្វះខាតដោយការ
 គប់ប្រសព្វវត្ថុស្រស់ឆើតឆាយ នេះហៅថា អហិរិកៈ ។

[៣០៤] ឥត្ថ កតមំ អនោត្ថប្បំ ។ យំ ន ឱត្ថ-
 ប្បតិ ឱត្ថប្បតិកោ ន ឱត្ថប្បតិ ចាបតាមំ អកុស-
 លាមំ ធម្មាមំ សមាចត្តិយា វងំ វុត្ថតិ អនោត្ថប្បំ ។
 វេមេ ធម្មា តិលេសា ។

[៣០៥] ឥត្ថមេ ធម្មា នោ តិលេសា ។ តេ
 ធម្មេ មេបេត្ថា អវសេសា កុសលា កុសលាព្យាកតា
 ធម្មា កាមាវចរា រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា
 វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ទោ សត្វត្វ រូបំ
 អសង្ខតា ច ធាតុ វេមេ ធម្មា នោ តិលេសា ។

[៣០៦] ឥត្ថមេ ធម្មា សង្ខិលេសិកា ។ សា-
 សវំ កុសលា កុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចរា
 រូចាវចរា អរូចាវចរា រូបត្ថន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 ត្ថន្ទោ វេមេ ធម្មា សង្ខិលេសិកា ។ ឥត្ថមេ ធម្មា
 អសង្ខិលេសិកា ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មត្តផលាមិ
 ច អសង្ខតា ច ធាតុ វេមេ ធម្មា អសង្ខិលេសិកា ។

[៣០៧] ឥត្ថមេ ធម្មា សង្ខិលេសិកា ។ តិលេសំ អ-
 កុសលមូលាមិ លោកេ នោសោ មោហោ តទេក-
 ដ្ឋា ច តិលេសា តំសច្ច្យុត្តា វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។

[៣០៨] បញ្ញាវិចារេសវត្ថុវាវចនេ ឈរត្ថប្បៈ តើដូចម្តេច ។
 ត្រង់ដែលបុគ្គលមិនចង់ប្តូរ ដោយហេតុដែលបុគ្គលចង់ប្តូរ ឬមិនចង់ប្តូរ
 ដោយការគប់ប្រសព្វនូវអកុសលធម៌ដែលបក ឈរហៅថា ឈរត្ថប្បៈ ។
 នេះពួកធម៌ជាតិលេស ។

[៣០៩] ពួកធម៌មិនមែនតិលេស តើដូចម្តេច ។ វៀវត្តធម៌ទាំង
 នោះចេញ ពួកធម៌ដែលសសល់ ជាតុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាទន្ទ ។ មេ ។ វិ-
 ញ្ញាណត្ថន្ទ ប្រទាំងអស់ និងអសង្ខតធាតុ នេះពួកធម៌មិនមែនតិលេស ។

[៣១០] ពួកធម៌ត្ថុដែលសេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវ-
 ចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ទ នេះពួកធម៌
 ត្ថុដែលសេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌មិនត្ថុដែលសេចក្តីសៅហ្មង តើដូច
 ម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបដ្ឋៈផង ផលនៃមត្តផង អសង្ខតធាតុផង នេះ
 ពួកធម៌មិនត្ថុដែលសេចក្តីសៅហ្មង ។

[៣១១] ពួកធម៌ដែលសោហ្មង តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូល
 ៣ យ៉ាង គឺ លោភៈ មោហៈ មោហៈ ទាំងពួកតិលេសដែលតាំងនៅ
 ជាមួយនឹងអកុសលមូល មានលោភៈជាដើមនោះ វេទនាទន្ទ ។ មេ ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ឥសធុដ្ឋានំ កាយកម្មំ វិចីកម្មំ
 មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា សង្កិល្លដ្ឋា ។ កកមេ
 ធម្មា អសង្កិល្លដ្ឋា ។ កុសលាព្យាកតា ធម្មា
 កាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាចន្តា
 វេទនាទុក្ខោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា សព្វញ្ច
 រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អសង្កិល្លដ្ឋា ។

[៣០៥] កកមេ ធម្មា តិលេសសម្មយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្មយុត្តា វេទនាទុក្ខោ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ឥមេ ធម្មា តិលេស-
 សម្មយុត្តា ។ កកមេ ធម្មា តិលេសវិប្បយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទុក្ខោ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា សព្វញ្ច រូបំ អសង្កតា
 ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា តិលេសវិប្បយុត្តា ។

[៣០៦] កកមេ ធម្មា តិលេសា ចេវ សង្កិ-
 លេសិកា ច ។ តេវ តិលេសា តិលេសា ចេវ
 សង្កិលេសិកា ច ។ កកមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា
 ចេវ លោ ច តិលេសា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា
 សង្កិលេសិកា តេ ធម្មេ បមេត្តា អវិសេសា សាសវា

វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយកុសលបុណ្យបរិយោគ ដោយបរិយោគ វិចី-
 កាយកម្ម វិចីកម្ម មនោកម្ម ដែលដឹងឡើងពីកុសលបុណ្យបរិយោគ
 ជាដើមនោះ នេះពួកធម៌ដែលសៅហ្មង ។ ពួកធម៌ដែលមិនសៅហ្មង
 តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ជាកុសល និងអព្យាប្រឹក ជាភាមាវចរ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ អបរិយាចន្តៈ វេទនាទុក្ខ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ច្រឡំ
 អស់ និងអសង្កតាតុ នេះពួកធម៌ដែលមិនសៅហ្មង ។

[៣០៧] ពួកធម៌ប្រកបដោយកិលេស តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
 ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនាទុក្ខ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះពួកធម៌ប្រកបដោយកិលេស ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកកិលេស តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាទុក្ខ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ច្រឡំអស់ និងអសង្កតាតុ នេះពួកធម៌ ប្រាសចាក
 កិលេស ។

[៣០៨] ពួកធម៌ជាកិលេសផង គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង តើ
 ដូចម្តេច ។ កិលេសទាំងនោះផង ជាកិលេសផង គួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង ។ ពួកធម៌ត្រាន់តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេស
 តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងដោយធម៌ទាំងនោះ
 រៀបរៀងធម៌ទាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសសល់ ប្រកបដោយតាសាវ

កិលេសចោឡក្កេន ឧប្បេក

កុសលា កុសលា កុសលា កុសលា ធម្មា កាហាវចន កុសលា
វចន កុសលាវចន កុសលាវចន ។ បេ ។ វិញ្ញាណ
កុសលា ឥមេ ធម្មា សង្ក្ខេបសិកា ចេវ ចោ ច
កិលេសា ។

[២០៧] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ សង្ក្ខេ-
បសិកា ច ។ តេវ កិលេសា កិលេសា ចេវ
សង្ក្ខេបសិកា ច ។ កតមេ ធម្មា សង្ក្ខេបសិកា ចេវ
ចោ ច កិលេសា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា
សង្ក្ខេបសិកា តេ ធម្មេ វេចេត្តា វេទេត្តា ។ បេ ។
វិញ្ញាណកុសលា ឥមេ ធម្មា សង្ក្ខេបសិកា ចេវ ចោ
ច កិលេសា ។

[២០៨] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ កិលេ-
សសម្បយុត្តា ច ។ លោភោ មោហោ កិលេសោ
ចេវ កិលេសសម្បយុត្តា ច មោហោ លោភោ
កិលេសោ ចេវ កិលេសសម្បយុត្តា ច ចោសោ
មោហោ កិលេសោ ចេវ កិលេសសម្បយុត្តា ច
មោហោ ចោសោ កិលេសោ ចេវ កិលេស-
សម្បយុត្តា ច មោហោ មោហោ កិលេសោ

កិលេសចោឡក្កេន ឧប្បេក

កុសលា កុសលា កុសលា កុសលា ធម្មា កាហាវចន កុសលា
វចន កុសលាវចន កុសលាវចន ។ បេ ។ វិញ្ញាណ
កុសលា ឥមេ ធម្មា សង្ក្ខេបសិកា ចេវ ចោ ច
កិលេសា ។

[២០៧] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ សង្ក្ខេ-
បសិកា ច ។ តេវ កិលេសា កិលេសា ចេវ
សង្ក្ខេបសិកា ច ។ កតមេ ធម្មា សង្ក្ខេបសិកា ចេវ
ចោ ច កិលេសា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា
សង្ក្ខេបសិកា តេ ធម្មេ វេចេត្តា វេទេត្តា ។ បេ ។
វិញ្ញាណកុសលា ឥមេ ធម្មា សង្ក្ខេបសិកា ចេវ ចោ
ច កិលេសា ។

[២០៨] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ កិលេ-
សសម្បយុត្តា ច ។ លោភោ មោហោ កិលេសោ
ចេវ កិលេសសម្បយុត្តា ច មោហោ លោភោ
កិលេសោ ចេវ កិលេសសម្បយុត្តា ច ចោសោ
មោហោ កិលេសោ ចេវ កិលេសសម្បយុត្តា ច
មោហោ ចោសោ កិលេសោ ចេវ កិលេស-
សម្បយុត្តា ច មោហោ មោហោ កិលេសោ

ថេវ តតិលសសម្មយុត្តោ ច មោហោ មិនេន តតិ-
 លសោ ថេវ តតិលសសម្មយុត្តោ ច និដ្ឋិ មោហា-
 ន តតិលសោ ថេវ តតិលសសម្មយុត្តោ ច មោហា
 និដ្ឋិយា តតិលសោ ថេវ តតិលសសម្មយុត្តោ ច
 វិចិត្តិញ្ចា មោហាន តតិលសោ ថេវ តតិលសស-
 ម្មយុត្តោ ច មោហា វិចិត្តិញ្ចាយ តតិលសោ ថេវ
 តតិលសសម្មយុត្តោ ច មីនំ មោហាន តតិលសោ
 ថេវ តតិលសសម្មយុត្តញ្ច មោហា មីនេន តតិល-
 សោ ថេវ តតិលសសម្មយុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ មោហា-
 ន តតិលសោ ថេវ តតិលសសម្មយុត្តញ្ច មោហា
 ឧទ្ធច្ចេន តតិលសោ ថេវ តតិលសសម្មយុត្តោ ច
 អហិរិកំ មោហាន តតិលសោ ថេវ តតិលសសម្ម-
 យុត្តញ្ច មោហា អហិរិកេន តតិលសោ ថេវ តតិ-
 លសសម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ មោហាន តតិល-
 សោ ថេវ តតិលសសម្មយុត្តញ្ច មោហា អនោត្ត-
 ប្បេន តតិលសោ ថេវ តតិលសសម្មយុត្តោ ច
 លោភោ ឧទ្ធច្ចេន តតិលសោ ថេវ តតិលសសម្ម-
 យុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ លោភេន តតិលសោ ថេវ

ប្រកបដោយតិលសផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលសផង
 ប្រកបដោយតិលសផង ដោយមោហា ទិដ្ឋិ ជាតិលសផង ប្រកប
 ដោយតិលសផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលសផង ប្រកប
 ដោយតិលសផង ដោយទិដ្ឋិ វិចិត្តិញ្ចា ជាតិលសផង ប្រកបដោយ
 តិលសផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលសផង ប្រកបដោយ
 តិលសផង ដោយវិចិត្តិញ្ចា មីនៈ ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលស-
 ផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលសផង
 ដោយមីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលសផង ដោយ
 មោហា មោហា ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលសផង ដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលសផង ដោយ
 មោហា មោហា ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលសផង ដោយអហិ-
 រិកៈ អនោត្តប្បៈ ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលសផង ដោយ
 មោហា មោហា ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលសផង ដោយអ-
 នោត្តប្បៈ លោភៈ ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលសផង ដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ឧទ្ធច្ចៈ ជាតិលសផង ប្រកបដោយតិលសផង ដោយលោភៈ

តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ មោសោ ឧទ្ធច្ចេន តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ មោសោន តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ មោហោ ឧទ្ធច-
 ្ចេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច
 ឧទ្ធច្ចំ មោហោន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ប-
 យុត្តក្ខ មោសោ ឧទ្ធច្ចេន តិលេសោ ថេវ តិលេ-
 សសម្បយុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ មោសោន តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ ធិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចេន តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ ធិដ្ឋិយា តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ វិចិត្តិញ្ច ឧទ្ធច្ចេន តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ វិចិត្តិ-
 ញ្ចយ តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ បីធំ ឧ-
 ទ្ធច្ចេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ ឧទ្ធច្ចំ
 បីធំន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ អហិ-
 រិតំ ឧទ្ធច្ចេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ
 ឧទ្ធច្ចំ អហិរិតេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ប-
 យុត្តក្ខ អនោត្តប្បំ ឧទ្ធច្ចេន តិលេសោ ថេវ តិលេ-
 សសម្បយុត្តក្ខ ឧទ្ធច្ចំ អនោត្តប្បេន តិលេសោ ថេវ

មោសោ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ធច្ចៈ ឧទ្ធច្ចៈ
 ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោហោ មោហោ ជា
 តិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ធច្ចៈ ឧទ្ធច្ចៈ ជាតិលេស
 ផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោហោ មោហោ ជាតិលេសផង
 ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ធច្ចៈ ឧទ្ធច្ចៈ ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយមោហោ មោហោ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិ-
 លេសផង ដោយឧទ្ធច្ចៈ ឧទ្ធច្ចៈ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេស
 ផង ដោយមោហោ មោហោ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ឧទ្ធច្ចៈ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 មោហោ មោហោ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ឧទ្ធច្ចៈ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោហោ មោហោ
 ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ធច្ចៈ ឧទ្ធច្ចៈ ជាតិ-
 លេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោហោ មោហោ ជាតិ-
 លេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ធច្ចៈ ឧទ្ធច្ចៈ ជាតិលេសផង

តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច លោសោ អហិកេន្ធ តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច អហិកេ-
 លោកេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច
 ទោសោ អហិកេន្ធ តិលេសោ ថេវ តិលេសសស-
 ម្បយុត្តោ ច អហិកេ ទោសេន តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច មោហោ អហិកេន្ធ តិលេ-
 សោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច អហិកេ មោ-
 ហេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច មាធា
 អហិកេន្ធ តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច
 អហិកេ មាធន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ប-
 យុត្តញ្ច ជិដ្ឋិ អហិកេន្ធ តិលេសោ ថេវ តិលេស-
 សម្បយុត្តោ ច អហិកេ ជិដ្ឋិយា តិលេសោ ថេវ តិ-
 លេសសសម្បយុត្តញ្ច វិចីក្ខុតា អហិកេន្ធ តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច អហិកេ វិចីក្ខុតាយ តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច បីដំ អហិកេន្ធ
 តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច អហិកេ បី-
 ធន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច ទុទ្ធា
 អហិកេន្ធ តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច

ប្រកថាដោយតិលេសផង ដោយអហិកេន្ធ អហិកេ ដាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយតិលេសផង ដោយអហិកេន្ធ អហិកេ ដាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយតិលេសផង ដោយលោកៈ ទោសៈ ដាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយតិលេសផង ដោយអហិកេន្ធ អហិកេ ដាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយតិលេសផង ដោយទោសៈ មោហៈ ដាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយតិលេសផង ដោយអហិកេន្ធ អហិកេ ដាតិលេសផង
 ប្រកថាដោយតិលេសផង ដោយមោហៈ មាធា ដាតិលេសផង ប្រកថ
 ដោយតិលេសផង ដោយអហិកេន្ធ អហិកេ ដាតិលេសផង ប្រកថ
 ដោយតិលេសផង ដោយមាធា ជិដ្ឋិ ដាតិលេសផង ប្រកថដោយ
 តិលេសផង ដោយអហិកេន្ធ អហិកេ ដាតិលេសផង ប្រកថដោយ
 តិលេសផង ដោយជិដ្ឋិ វិចីក្ខុតា ដាតិលេសផង ប្រកថដោយ
 តិលេសផង ដោយអហិកេន្ធ អហិកេ ដាតិលេសផង ប្រកថដោយតិ-
 លេសផង ដោយវិចីក្ខុតា បីដំ ដាតិលេសផង ប្រកថដោយតិលេសផង
 ដោយអហិកេន្ធ អហិកេ ដាតិលេសផង ប្រកថដោយតិលេសផង ដោយ
 បីដំ ទុទ្ធា ដាតិលេសផង ប្រកថដោយតិលេសផង ដោយអហិកេន្ធ

អហិកៈ ឧទ្ធច្ចេន តិលេសោ ទេវ តិលេស-
 សម្បយុត្តត្ថ អនោត្តប្បំ អហិកៈ តិលេសោ
 ទេវ តិលេសសម្បយុត្តត្ថ អហិកៈ អនោត្តប្បេន
 តិលេសោ ទេវ តិលេសសម្បយុត្តត្ថ លោកា
 អនោត្តប្បេន តិលេសោ ទេវ តិលេសសម្បយុ-
 ត្តោ ច អនោត្តប្បំ លោកេន តិលេសោ ទេវ
 តិលេសសម្បយុត្តត្ថ ទោសោ អនោត្តប្បេន តិ-
 លេសោ ទេវ តិលេសសម្បយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ
 ទោសេន តិលេសោ ទេវ តិលេសសម្បយុត្តត្ថ
 មោហោ អនោត្តប្បេន តិលេសោ ទេវ តិលេស-
 សម្បយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ មោហេន តិលេសោ
 ទេវ តិលេសសម្បយុត្តត្ថ មាហោ អនោត្តប្បេន
 តិលេសោ ទេវ តិលេសសម្បយុត្តោ ច អនោត្ត-
 ប្បំ មាហេន តិលេសោ ទេវ តិលេសសម្បយុ-
 ត្តត្ថ ទិដ្ឋិ អនោត្តប្បេន តិលេសោ ទេវ តិ-
 លេសសម្បយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ ទិដ្ឋិយា តិលេសោ
 ទេវ តិលេសសម្បយុត្តត្ថ វិចិត្តា អនោត្តប្បេន
 តិលេសោ ទេវ តិលេសសម្បយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ

អហិកៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយឧទ្ធច្ចេន
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអហិកៈ
 អហិកៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 លោកៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយលោកៈ
 ទោសៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយទោសៈ
 មោហៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយមោហៈ
 មាហៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយមាហៈ ទិដ្ឋិ
 ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ អនា-
 ត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយទិដ្ឋិ វិចិត្តា ជា
 តិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ អនោត្តប្បៈ

ឥមេ ធម្មា តិលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកា ។ ក-
 តមេ ធម្មា តិលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។
 អបរិយាបន្នា មត្តា ធម្មត្ថដលានិ ធម្ម អសង្កតា ធម្ម ធាតុ
 ឥមេ ធម្មា តិលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។

[៣០០] កតមេ ធម្មា និស្សនេន បហាតត្វា ។
 តិណិ សញ្ញាជនានិ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តានិ សីល-
 ត្ថបកមាសោ ។

[៣០១] តត្ថ កតមា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ ឥធម
 អស្សុតវា ឥដ្ឋជ្ជនោ អរិយានំ អនិស្សវី អរិយធម្ម-
 ស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិជិតោ សប្បវិសានំ
 អនិស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បវិស-
 ធម្មេ អវិជិតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ
 វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ វេទនំ
 ។ វេ ។ សត្វំ ។ វេ ។ សត្វាវ ។ វេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា
 អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ
 យា ឧបាទា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ។ វេ ។ វិចារិយេសត្តា-
 ហោ អយំ វុធិតិ សក្កាយទិដ្ឋិ ។

នេត្តកធម៌ប្រាសចាកតិលេសេ វៃឡាវេសេសត្តិសេសេ ។ ក្នុងសេស
 ប្រាសចាកតិលេសេន មិនគួរដល់សេចក្តីសេសសង្កេត កើតឡើង ។
 មគ្គជាអបរិយាបន្នៈផង ផលនៃមគ្គផង អបរិយាបន្នៈនេះ គេក្លាយជា
 ប្រាសចាកតិលេសេន មិនគួរដល់សេចក្តីសេសសង្កេតផង ។

[៣០២] ត្ថកធម៌ត្ថលេខៈ ដោយស្សនៈ (សោភបត្តិមគ្គ)
 កើតឡើង ។ សញ្ញាជនៈ ពុទ្ធិ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តានិ និងសីលត្ថ-
 បកមាសៈ ។

[៣០៣] បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ សក្កាយទិដ្ឋិ កើតឡើង ។
 បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនឃើញតួកត្រូវអរិយៈ មិន
 ល្ងាសក្តីក្នុងអរិយធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ មិនបានឃើញ
 តួកសប្បវេស មិនល្ងាសក្តីក្នុងសប្បវេសធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្ប-
 វេសធម៌ រំលងយល់ឃើញរូបជាខ្លួន ឃើញខ្លួនថាមានប្រឡូង ឃើញ
 ប្រឡូងមានក្នុងខ្លួនខ្លួន ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងប្រឡូង ឃើញវេទនា ។ វេ ។
 សញ្ញា ។ វេ ។ សត្វាវ ។ វេ ។ ឃើញវិញ្ញាណជាខ្លួន ឃើញខ្លួន
 ថាមានវិញ្ញាណខ្លួន ឃើញវិញ្ញាណជាមានក្នុងខ្លួនខ្លួន ឃើញខ្លួនថាមាន
 ក្នុងវិញ្ញាណខ្លួន ទិដ្ឋិ ដំណើរកើតទិដ្ឋិ ។ វេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែង
 រកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សក្កាយទិដ្ឋិ ។

[៣១២] តត្ថ កតមា វិចិត្រា ។ សត្វ
 កត្ថត្ថ វិចិត្រត្ថ ។ បេ ។ ធម្មតត្ថ ចិត្តស្ស មនោ-
 វិលោ អយំ វុត្ថត្ថ វិចិត្រា ។

[៣១៣] តត្ថ កតមា សីលត្ថបទមាសា ។
 ឥតោ តមាត្ថា សមណប្រាហ្មណំ សីលេន សុទ្ធំ
 វតេន សុទ្ធំ សីលត្ថតេន សុទ្ធិតំ យា ឯវុត្ថា ទិដ្ឋិ
 ទិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយសត្តាហោ អយំ វុត្ថត្ថ
 សីលត្ថបទមាសា ។

[៣១៤] ឥមាធិ តិណិ សញ្ញាជនាធិ តទេក-
 ដ្ឋា ច តិលេសា តិសម្មយុត្តោ វេទនាទន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធា តិសម្មដ្ឋាធិ កាយកម្មំ វិចិត្តកម្មំ
 មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វា ។
 កតមេ ធម្មា ទ ទស្សនេន បហាតត្វា ។ តេ ធម្ម
 វេយ្យា អវិសេសា កុសលាកុសលាឡាគតា ធម្មា
 កាមាវចេ រូបាវចេ អរូបាវចេ អបរិយាបន្នា វេទ-
 នាទន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា សត្វត្វ រូបំ
 អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ទ ទស្សនេន
 បហាតត្វា ។

[៣១៥] បណ្ណាសញ្ញាជនៈតាំងនោះ វិចិត្ត ធម្មតត្ថ ។
 បុគ្គលឡើងទូលំ សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្ត្រ ។ បេ ។ ភាគវិចិត្ត
 វីរីក្ស ការសមសោមវិចិត្ត នេះហៅថា វិចិត្ត ។

[៣១៦] បណ្ណាសញ្ញាជនៈតាំងនោះ សីលត្ថបទមាសា តើដូច
 ម្តេច ។ ត្អូកសមណប្រាហ្មណ៍ ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ (យល់ឃើញ)
 ថា សេចក្តីបរិសុទ្ធជាមួយសីល បរិសុទ្ធជាមួយវិន័យ បរិសុទ្ធជាមួយសីល
 និងវិន័យ ទិដ្ឋិ ជំណើរទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រគាន់ក្នុងការស្វែងរកទុក្ខ
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សីលត្ថបទមាសា ។

[៣១៧] សញ្ញាជនៈពួនោះ ទាំងត្អូកតិលេសដែលតាំងនៅជា
 មួយនឹងសញ្ញាជនៈនោះ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈនោះ កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំង
 ឡើង អំពីសញ្ញាជនៈនោះ នេះត្អូកធម៌ គួរលេបដោយទស្សនៈ ។
 ត្អូកធម៌មិនគួរលេប ដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ ពៀវធម៌តាំងនោះ
 ចេញ ត្អូកធម៌តិលេសសល់ ជាតុសល អតុសល និងអារាហ៍ក្រីក្រ
 ជាតាមាវចេ រូបាវចេ អរូបាវចេ អបរិយាបន្នៈ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធ ប្រតាំងអស់ និងអសង្កតធាតុ នេះត្អូកធម៌ មិនគួរលេប
 ដោយទស្សនៈ ។

[៣០៥] កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វា ។
 អវសេសោ លោភោ ធានោ មោហោ តទេកត្វា
 ច តិលេសោ តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្វា តំសម្បដ្ឋានំ កាយតម្កំ វិចីកម្កំ មហេ-
 កម្កំ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វា ។ កតមេ
 ធម្មា ឧ ភាវនាយ បហាតត្វា ។ តេ ធម្មេ វេយ្យា
 អវសេសា កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមា-
 វចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខ-
 ន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វា សត្វត្វា រូបំ អសង្កត-
 ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ឧ ភាវនាយ បហាតត្វា ។

[៣០៦] កតមេ ធម្មា ឧស្សនន បហាតត្វ-
 ហេតុកា ។ តីណិ សញ្ញោជនានិ សក្កាយទិដ្ឋិ
 វិចីកត្វា សីលត្ថបទមាសោ ។

[៣០៧] តត្ថ កតមា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ ឥឧ
 អស្សុតវា បុដ្ឋដ្ឋនោ អរិយានំ អនុស្សាវី អរិយធម្ម-
 ស្ស អតោវិនោ អរិយធម្មេ អវិជ្ជតោ សប្បវិសានំ
 អនុស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស អតោវិនោ សប្បវិស-
 ធម្មេ អវិជ្ជតោ រូបំ អត្តតោ សមុបស្សតិ រូបវន្តំ

[៣០៨] ត្អូកធម៌ត្អូកធម៌បរិយាយាវេ តើដូចម្តេច ។ លោកៈ
 ខោសៈ ខោហៈ ជីសេសសេសំ ចាំដូចគ្នាមួយ ដែលតាំងនៅ
 ជាមួយនឹងតិលេស មានលោកៈជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្វា ដែលប្រកបដោយតិលេស មានលោកៈជាដើមនោះ
 កាយកម្ម វិចីកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងនឹងតិលេស មានលោកៈ
 ជាដើមនោះ នេះត្អូកធម៌ គួរលះដោយការខា ។ ត្អូកធម៌ បើប្តូរ
 លះដោយការខា តើដូចម្តេច ។ វៀវតធម៌ចាំដឹងនោះចេញ ត្អូកធម៌ដ៏
 សេសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វា រូបចាំដឹងអស់
 និងអសង្កតធាតុ នេះត្អូកធម៌មិនគួរលះដោយការខា ។

[៣០៩] ត្អូកធម៌មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។
 សញ្ញោជនៈ ពា គឺ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចីកត្វា និងសីលត្ថបទមាសៈ ។

[៣១០] បណ្តាសញ្ញោជនៈចាំដឹងនោះ សក្កាយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។
 បុដ្ឋដ្ឋនក្នុងលោកៈនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញត្អូកត្រូវអរិយៈ
 មិនល្អាសវិក្កន៍អរិយធម៌ មិនបានខ្លោនខ្លួន ក្នុងអរិយធម៌ មិនបាន
 ឃើញត្អូកសប្បវេស មិនល្អាសវិក្កន៍ សប្បវិសធម៌ មិនបានខ្លោនខ្លួន
 ក្នុងសប្បវិសធម៌ វេទនិយល់ឃើញរូបចាំដឹងខ្លួន ឃើញខ្លួនចាំបានច្រើន

វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ វេទនំ
 ។ បេ ។ សត្វា ។ បេ ។ សត្វា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា
 អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ
 យា ឯវុទា ធិដ្ឋំ ធិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តា-
 ហោ អយំ វុទ្ធតិ សត្តាយធិដ្ឋំ ។

[៣១៨] ឥត្ត ឥត្តមា វិចិត្តិញ្ញា ។ សត្តវ
 កង្ខតិ វិចិត្តិញ្ញតិ ។ បេ ។ ឥត្តិកត្តំ ធិត្តស្ស មហោ-
 វិលោចា អយំ វុទ្ធតិ វិចិត្តិញ្ញា ។

[៣១៩] ឥត្ត ឥត្តនោ សីលព្វតបរមាសោ ។
 វេតោ តហិទ្ធា សមណាប្រាហ្មណ៍នំ សីលេន សុទ្ធំ
 វេតេន សុទ្ធំ សីលព្វតេន សុទ្ធិតិ យា ឯវុទា ធិដ្ឋំ
 ធិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុទ្ធតិ
 សីលព្វតបរមាសោ ។

[៣២០] វេហិ វិណិ សុត្តន្តោនំ ឥនេកដ្ឋា
 ច កិលេសា តំសម្មយុត្តោ វេទនាទដ្ឋោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា តំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ វេទកម្មំ មហោ-
 កម្មំ វេទ ធម្មា ធម្មនេន បហាតព្វហេតុកា ។

ឃើញរូបមានក្នុងខ្លួន៖ ឃើញរូបហៅហេតុក្នុងខ្លួន៖ (ឃើញ) វេហ
 ។ បេ ។ សត្តា ។ បេ ។ សត្វា ។ បេ ។ ឃើញវិញ្ញាណមានក្នុងខ្លួន
 ឃើញខ្លួនមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណហៅហេតុក្នុងខ្លួន៖ ឃើញ
 ខ្លួនមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ធិដ្ឋំ ធិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ក្នុង
 ការស្វិនកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សត្តាយ-
 ធិដ្ឋំ ។

[៣១៨] ចណ្ណសញ្ញាដនៈតាំងនោះ វិចិត្តិញ្ញា តើដូចម្តេច ។
 ចុក្កលឡើងឆ្ងល់ សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា ។ បេ ។ ភាពខែសេចក្តី
 ងើស្រ ការសេសសោមន៍នចិត្ត នេះហៅថា វិចិត្តិញ្ញា ។

[៣១៩] ចណ្ណសញ្ញាដនៈតាំងនោះ សីលព្វតបរមាសាៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ (យល់ឃើញ)
 ថា សេចក្តីប៉ុន្មានដោយសីល បរិសុទ្ធដោយវិត បរិសុទ្ធដោយសីល
 នឹងវិត នឹងធិដ្ឋំ ជំណើតធិដ្ឋំ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ក្នុងការស្វិនកខុស
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សីលព្វតបរមាសាៈ ។

[៣២០] សញ្ញាដនៈព្រះនេះ នឹងពួកកិលេសដែលតាំងនៅជាមួយ
 នឹងសញ្ញាដនៈនោះ វេទនាទដ្ឋ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធន្ន ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាដនៈនោះ កាយកម្ម វេទកម្ម មហាកម្ម ដែលតាំងឡើង
 អំពីសញ្ញាដនៈនោះ នេះពួកធម៌ មានហេតុក្តីលំអោយសង្ស័យ៖ ។

តិលា សាញាជនាមិ សង្ខារេនិដ្ឋំ វិចិត្រិនា សីល-
 ត្ថបរាគាសោ ឥមេ ធម្មា និស្សនេន បហានត្វា^(១) ។
 តនេកដ្ឋា^(២) លោភោ មោសោ មោហោ ឥមេ ធម្មា
 និស្សនេន បហានត្វាហត្ថ^(៣) ។ តនេកដ្ឋា ច តិលេ-
 សា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 ត្ថន្ធា តំសម្បដ្ឋាធំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ មនោ-
 កម្មំ ឥមេ ធម្មា និស្សនេន បហានត្វាហត្ថកា ។
 កតមេ ធម្មា ន និស្សនេន បហានត្វាហត្ថកា ។
 តេ ធម្មេ វេបត្វា អវសេសា កុសលាកុសលាព្យា-
 កតា ធម្មា កាមាវចរា រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយា-
 បត្តា វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា សទ្ធា
 រូបំ អសង្ខតា ច នាតុ ឥមេ ធម្មា ន និស្សនេន
 បហានត្វាហត្ថកា ។

[៣២០] កតមេ ធម្មា ភាវិយាយ បហានត្វា-
 ហត្ថកា ។ អវសេសោ លោភោ មោសោ មោហោ
 ឥមេ ធម្មា ភាវិយាយ បហានត្វាហត្ថ ។ តនេកដ្ឋា
 ច តិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធា តំសម្បដ្ឋាធំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ

១. ឧ. បហានត្វាហត្ថកា ។ ២. ឧ. ឧត្តម ចលនោ អត្ថិ ។ ៣. ឧ. បហានត្វាហត្ថកា ។

សាញាជនៈ កុ តី សង្ខារេនិដ្ឋំ វិចិត្រិនា វិចិត្រិណ្ឌូកមាមសោ មេ
 ត្ថកធម៌ត្ថលរាជោយទស្សនៈ ។ លោភោ មោសោ មោហោ វិចិត្រិណ្ឌូ
 នៅជាមួយនឹងសាញាជនៈនោះ នេះត្ថកធម៌ មានហេតុត្ថលរាជោយទស្ស-
 នៈ ។ តាំងត្ថកតិលេសដែលតាំងនៅ ជាមួយនឹងតិលេសមានលោកៈ
 ជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ ដែលប្រកបដោយតិ-
 លេសមានលោកៈជាដើមនោះ កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំង
 ឡើងអំពីតិលេសមានលោកៈជាដើមនោះ នេះត្ថកធម៌មានហេតុត្ថលរា-
 ជោយទស្សនៈ ។ ត្ថកធម៌មានហេតុមិនត្ថលរាជោយទស្សនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ វៀរតែធម៌តាំងនោះចេញ ត្ថកធម៌ដ៏សេសសល់ ជាតុសល
 អតុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយា-
 បន្នៈ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ ប្រតាំងអស់ និងអសង្ខត
 នាតុ នេះត្ថកធម៌មានហេតុមិនត្ថលរាជោយទស្សនៈ ។

[៣២១] ត្ថកធម៌មានហេតុត្ថលរាជោយភាវិតា តើដូចម្តេច ។
 លោកៈ មោសោ មោហោ ដ៏សេសសល់ នេះត្ថកធម៌ មានហេតុ
 ត្ថលរា ដោយភាវិតា ។ តាំងត្ថកតិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយ នឹង
 តិលេសមានលោកៈជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ
 ដែលប្រកបដោយតិលេស មានលោកៈជាដើមនោះ កាយកម្ម វចីកម្ម

មានកម្មវិធី ៧ម៉ោង ចម្ការ កាត់ដាយ បហាតត្វហេតុ-
 កា ។ កតមេ ចម្ការ ៨ កាត់ដាយ បហាតត្វហេតុ-
 កា ។ តេ ចម្ការ ៧ម៉ោង កាត់ដាយ កុសលាកុ-
 សលាកុកតា ចម្ការ កាត់ដាយ រូបាវចន អរូបាវ-
 ចន អបរិយាបន្នា វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 កូន្នោ សត្វកូន្នោ រូប អសង្ខតា ច ធាតុ ៧ម៉ោង ចម្ការ
 ៨ កាត់ដាយ បហាតត្វហេតុកា ។

(៣២២) កតមេ ចម្ការ សវិតត្តា ។ សវិតត្តា-
 ភូមិយំ កាតាវចន រូបាវចន អបរិយាបន្នេ វិតត្តា
 វេទនា តំសង្ខយុត្តោ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញា-
 ណកូន្នោ ៧ម៉ោង ចម្ការ សវិតត្តា ។ កតមេ ចម្ការ
 អវិតត្តា ។ អវិតត្តាភូមិយំ កាតាវចន រូបាវចន
 អរូបាវចន អបរិយាបន្នេ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណកូន្នោ វិតត្តា ច សត្វកូន្នោ រូប អសង្ខតា
 ច ធាតុ ៧ម៉ោង ចម្ការ អវិតត្តា ។

(៣២៣) កតមេ ចម្ការ សវិតាវ ។ សវិតាវភូមិ-
 យំ កាតាវចន រូបាវចន អបរិយាបន្នេ វិតាវ វេទនា
 តំសង្ខយុត្តោ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណកូន្នោ

មានកម្មវិធី ដែលគាំទ្រឡើងវិញនូវការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ការសិក្សា
 ធម៌ មានហេតុផលដោយសារតែ ។ ពួកគេបានប្រកបរបរ
 ដោយការងារ តើដូចម្តេច ។ រឿងនេះគឺជាជំនាញ ពួកគេមិនស្គាល់
 សល់ ជាតុសល អតុសល ខឹងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចន ប្រាវចន
 អប្រាវចន អបរិយាបន្នៈ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណកូន្នោ រូបតាំងអស់
 និងអសង្ខតធាតុ នេះពួកគេមិនស្គាល់ដោយការងារ ។

(៣២៤) ពួកគេប្រកបដោយវិត្តៈ តើដូចម្តេច ។ រឿងនេះគឺជា
 ក្នុងសវិតត្តភូមិ ជាតាមាវចន ប្រាវចន អបរិយាបន្នៈចេញ វេទនា-
 ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណកូន្នោ ដែលប្រកបដោយវិត្តៈនោះ នេះពួកគេមិន
 ប្រកបដោយវិត្តៈ ។ ពួកគេមិនមានវិត្តៈ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណកូន្នោ ក្នុងសវិតត្តភូមិ ជាតាមាវចន ប្រាវចន អប្រាវចន
 អបរិយាបន្នៈ និងវិត្តៈផង រូបតាំងអស់ផង អសង្ខតធាតុផង នេះពួក
 គេមិនមានវិត្តៈ ។

(៣២៥) ពួកគេមិនប្រកបដោយវិចារៈ (ការគិតចរណ៍)
 តើដូចម្តេច ។ រឿងនេះគឺជា ក្នុងសវិតាវភូមិ ជាតាមាវចន
 ប្រាវចន អបរិយាបន្នៈចេញ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណកូន្នោ

ឥមេ ធម្មា សវីចារា ។ តតមេ ធម្មា អវីចារា ។ អវិ-
 ចារក្ខមិយំ តាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិយា-
 បន្នេ វេទនាទន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា វិចារា ច
 សព្វញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អវីចារា ។

(៣២២) តតមេ ធម្មា សប្បីតិកា ។ សប្បី-
 តិកក្ខមិយំ តាមាវចរេ រូបាវចរេ អបរិយាបន្នេ មីតិ
 វិចារតា តំសម្បយុត្តោ វេទនាទន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា សប្បីតិកា ។ តតមេ ធម្មា
 អប្បីតិកា ។ អប្បីតិកក្ខមិយំ តាមាវចរេ រូបាវចរេ
 អរូបាវចរេ អបរិយាបន្នេ វេទនាទន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា មីតិ ច សព្វញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា អប្បីតិកា ។

(៣២៣) តតមេ ធម្មា មីតិសហគតា ។ មីតិ-
 ក្ខមិយំ តាមាវចរេ រូបាវចរេ អបរិយាបន្នេ មីតិ
 វិចារតា តំសម្បយុត្តោ វេទនាទន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា មីតិសហគតា ។ តតមេ ធម្មា
 មីតិសហគតា ។ មីតិក្ខមិយំ តាមាវចរេ រូបា-
 វចរេ អរូបាវចរេ អបរិយាបន្នេ វេទនាទន្ធា ។ មេ ។

ដែលប្រកបដោយវិចារនោះ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយវិចារ ។ ពួកធម៌
 មិនមានវិចារ តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុង
 អវិចារក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ និងវិចារ
 ផង រូបទាំងអស់ផង អសដ្ឋតធាតុផង នេះពួកធម៌មិនមានវិចារ ។

(៣២៤) ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមីតិ តើដូចម្តេច ។ វៀរ
 តែមីតិ ក្នុងសប្បីតិកក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្នៈចេញ
 វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយមីតិនោះ នេះពួកធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមីតិ ។ ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមីតិ តើ
 ដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងសប្បីតិកក្ខមិ ជាតា-
 មាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ និងមីតិផង រូបទាំងអស់ផង
 អសដ្ឋតធាតុផង នេះពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមីតិ ។

(៣២៥) ពួកធម៌ប្រកបដោយមីតិ តើដូចម្តេច ។ វៀរតែមីតិ ក្នុង
 មីតិក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈចេញ វេទនាទន្ធ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយមីតិនោះ នេះពួកធម៌ប្រកប
 ដោយមីតិ ។ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយមីតិ តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ

វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ឥមេ ធម្មា ន សុខសហគតា ។
នាតុ ឥមេ ធម្មា ន បិទសហគតា ។

(៣២២) កត្តមេ ធម្មា សុខសហគតា ។
សុខក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អបរិយាបន្នេ សុខំ
បីបេត្វា តំសម្បយុត្តោ សញ្ញាទន្ធ�ោ សង្ខារក្ខន្ធទ្វា
វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ឥមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កត្ត-
មេ ធម្មា ន សុខសហគតា ។ ន សុខក្ខមិយំ
កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិយាបន្នេ វេទ-
នាទន្ធទ្វា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា សុខក្ខ សុខក្ខ
រូបំ អសង្ខតា ច នាតុ ឥមេ ធម្មា ន សុខសហគតា ។

(៣២៣) កត្តមេ ធម្មា ឧបេត្តាសហគតា ។
ឧបេត្តាក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិ-
យាបន្នេ ឧបេត្តំ បីបេត្វា តំសម្បយុត្តោ សញ្ញាទន្ធទ្វា
សង្ខារក្ខន្ធទ្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ឥមេ ធម្មា ឧបេត្តា-
សហគតា ។ កត្តមេ ធម្មា ន ឧបេត្តាសហគតា ។
ន ឧបេត្តាក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ
អបរិយាបន្នេ វេទនាទន្ធទ្វា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា
ឧបេត្តា ច សុខក្ខ រូបំ អសង្ខតា ច នាតុ ឥមេ
ធម្មា ន ឧបេត្តាសហគតា ។

។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងវិមលវេទនាវិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ
អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ និងបិទផង រូបាវចរសង្ខារ អសង្ខតនាតុ
នេះត្រូវធម៌ មិនប្រកបដោយបីតិ ។

(៣២៤) ត្រូវធម៌ប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ វៀកសុខៈ
ក្នុងសុខក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្នៈចេញ សញ្ញាទន្ធ
សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយសុខៈនោះ នេះត្រូវធម៌ប្រកបដោយ
សុខៈ ។ ត្រូវធម៌មិនប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ
។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងវិមលវេទនាជាសុខក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ
អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ និងសុខៈផង រូបាវចរសង្ខារ អសង្ខតនាតុ
ផង នេះត្រូវធម៌ មិនប្រកបដោយសុខៈ ។

(៣២៥) ត្រូវធម៌ប្រកបដោយឧបេត្តា តើដូចម្តេច ។ វៀក
ឧបេត្តាក្នុងឧបេត្តាក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ
ចេញ សញ្ញាទន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយឧបេ-
ត្តានោះ នេះត្រូវធម៌ប្រកបដោយឧបេត្តា ។ ត្រូវធម៌មិនប្រកបដោយ
ឧបេត្តា តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងវិមល
វេទនាជាឧបេត្តាក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ និង
ឧបេត្តាផង រូបាវចរសង្ខារ អសង្ខតនាតុផង នេះត្រូវធម៌មិនប្រកប
ដោយឧបេត្តា ។

(៣២៨) កតមេ ធម្មា កាមាវចរា ។ ហេដ្ឋតោ អវិជ្ជិយំ បរិយន្តំ កវិត្តា ឧបរិតោ បរិមិត្តា វសវត្ថុ ទេវេ អន្តោ កវិត្តា យំ ឯតស្មី អន្តរេ ឯត្តាវចរា ឯតុ បរិយាបដ្ឋា ទទ្ធានុភាយតថា រូបា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា កាមាវចរា ។ កតមេ ធម្មា ន កាមាវចរា ។ រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ន កាមាវចរា ។

(៣២៩) កតមេ ធម្មា រូបាវចរា ។ ហេដ្ឋតោ ព្រហ្មលោកំ បរិយន្តំ កវិត្តា ឧបរិតោ អកាធិដ្ឋេ ទេវេ អន្តោ កវិត្តា យំ ឯតស្មី អន្តរេ ឯត្តាវចរា ឯតុ បរិយាបដ្ឋា សមាបទ្គស្ស វា ឧបបទ្គស្ស វា ធិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា រូបាវចរា ។ កតមេ ធម្មា ន រូបាវចរា ។ កាមាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ន រូបាវចរា ។

(៣៣០) កតមេ ធម្មា អរូបាវចរា ។ ហេដ្ឋតោ អាភាសានញ្ញាយតនុបកេ ទេវេ បរិយន្តំ កវិត្តា ឧបរិតោ ទេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនុបកេ ទេវេ អន្តោ

(៣២៨) ភូតធម៌ជាតាមាវចរា តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម កំណត់យកអវិចារកជាដំបូង ខាងលើ កំណត់យកបរិមិត្តវសវត្ថុទៅលោកជាដំបូង ចំណែក ដែលមានក្នុងចន្លោះនេះ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលគ្រាប់ចុះក្នុងទីនេះ រាប់បញ្ចូលក្នុងទីនេះ នេះភូតធម៌ជាតាមាវចរា ។ ភូតធម៌មិនមែនជាតាមាវចរា តើដូចម្តេច ។ រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបដ្ឋា នេះភូតធម៌មិនមែនជាតាមាវចរា ។

(៣២៩) ភូតធម៌ជាតាមាវចរា តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម កំណត់យកព្រហ្មលោកជាដំបូង ខាងលើ កំណត់យកអកាធិដ្ឋេទៅលោកជាដំបូង ចំណែកដែលមានក្នុងចន្លោះនេះ ធម៌គឺចិត្តនិងចេតសិក ដែលគ្រាប់ចុះក្នុងទីនេះ រាប់បញ្ចូលក្នុងទីនេះ នៃបុគ្គលអ្នកចូល (កាន់សមាបត្តិ) ឬបុគ្គលដែលកើតហើយ ឬក៏បុគ្គលអ្នកនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន នេះភូតធម៌ជាតាមាវចរា ។ ភូតធម៌មិនមែនជាតាមាវចរា តើដូចម្តេច ។ តាមាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបដ្ឋា នេះភូតធម៌មិនមែនជាតាមាវចរា ។

(៣៣០) ភូតធម៌ ជាតាមាវចរា តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម កំណត់យកភូតទៅតា ដែលកើតក្នុងអាភាសានញ្ញាយតនកត ជាដំបូង ខាងលើ កំណត់យកទៅតា ដែលកើតក្នុងទេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកត

កាត់ត្រា យំ ឯងស្មើ អន្តរ ឯងរាជ ឯង បរិយាបន្នា
 សមាបន្នស្ប វា ឧបបន្នស្ប វា ពិដ្ឋន្តស្ប វា វិញ្ញាណត្ថន្ត
 ស្ប វា ពិដ្ឋន្តនេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អរូបាវ
 ចក ។ កតមេ ធម្មា ន អរូបាវចក ។ កាតាវចក
 រូបាវចក អបរិយាបន្នា ឥមេ ធម្មា ន អរូបាវចក ។

(៣៣០) កតមេ ធម្មា បរិយាបន្នា ។ សា-
 សវា តុសលាតុសលាព្យាកតា ធម្មា កាតាវចក
 រូបាវចក អរូបាវចក រូបត្ថន្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ត
 ឥមេ ធម្មា បរិយាបន្នា ។ កតមេ ធម្មា អបរិយា-
 បន្នា ។ មត្តា ន មត្តនលាជិ ក អសង្កតា ន ធាតុ
 ឥមេ ធម្មា អបរិយាបន្នា ។

(៣៣១) កតមេ ធម្មា និយ្យានិកា ។ មត្តា-
 រោ មត្តា អបរិយាបន្នា ឥមេ ធម្មា និយ្យានិកា ។
 កតមេ ធម្មា អនិយ្យានិកា ។ កេ នេត្ត បេត្តា
 អវសេសា តុសលាតុសលាព្យាកតា ធម្មា កាតា-
 វចក រូបាវចក អរូបាវចក អបរិយាបន្នា វេទិធានន្ត
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ត សត្វត្ថ រូបំ អសង្កតា ន
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនិយ្យានិកា ។

ជាវិបស្សនា វិញ្ញាណ វិញ្ញាណត្ថន្ត វិញ្ញាណត្ថន្ត វិញ្ញាណត្ថន្ត វិញ្ញាណត្ថន្ត
 ព្រះគង្គវិទ្យុះ រាបបញ្ចបញ្ចវិទ្យុះ វិញ្ញាណត្ថន្ត (ឈរសមាបន្ន)
 បុគ្គលដែលព្រះគង្គវិទ្យុះ បុគ្គលដែលព្រះគង្គវិទ្យុះ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន
 នេះពួកធម៌ជាអរូបាវចក ។ ពួកធម៌បិដកវិញ្ញាណត្ថន្ត តើដូចម្តេច ។
 កាតាវចក រូបាវចក អបរិយាបន្នា នេះពួកធម៌បិដកវិញ្ញាណត្ថន្ត ។

(៣៣២) ពួកធម៌ជាបរិយាបន្នា តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយពាសវៈ ជាតុសល អតុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចក រូបា-
 វចក អរូបាវចក និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ត នេះពួកធម៌ជាអបរិ-
 យាបន្នា ។ ពួកធម៌ជាអបរិយាបន្នា តើដូចម្តេច ។ មត្តផង ផលនៃ
 មត្តផង អសង្កតធាតុផង នេះពួកធម៌ជាអបរិយាបន្នា ។

(៣៣៣) ពួកធម៌ជានិយ្យានិកៈ (ធម៌ជាសត្វទ្យាបនាវិទ្យុះ) តើ
 ដូចម្តេច ។ មត្ត ៤ ជាអបរិយាបន្នា នេះពួកធម៌ជានិយ្យានិកៈ ។ ពួក
 ធម៌ជានិយ្យានិកៈ តើដូចម្តេច ។ វៀកធម៌ជាជននាមចេញ ពួកធម៌
 ជនសសសល់ ជាតុសល អតុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចក រូបា-
 វចក អរូបាវចក អបរិយាបន្នា វេទនាទុក្ខ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ត ប
 តាំងអស់ និងអសង្កតធាតុ នេះពួកធម៌ជានិយ្យានិកៈ ។

[៣៣៣] គតមេ ធម្មា ជិយតា ។ បញ្ច គតមេ
 ជិ អាទុត្តរិកានិ យា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជិយតា ចត្តារោ
 មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ជិយតា ។ គតមេ
 ធម្មា អជិយតា ។ តេ ធម្មេ វេយេត្វា អវសេសា
 កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចន វូចាវ-
 ចន អវូចាវចន អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ សត្វត្វា រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ
 ធម្មា អជិយតា ។

[៣៣៤] គតមេ ធម្មា សទុត្តរា ។ សាសវា
 កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចន វូចាវ-
 ចន អវូចាវចន រូបក្ខន្ធនោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
 ឥមេ ធម្មា សទុត្តរា ។ គតមេ ធម្មា អទុត្តរា ។
 អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច អក្កដលានិ ច អសម្ពុតា ច
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា អទុត្តរា ។

[៣៣៥] គតមេ ធម្មា សរណា ។ តីណិ
 អកុសលមូលានិ លោភោ ទោសោ មោហោ ភ-
 ទេកដ្ឋា ច តិលេសា តិសម្បយុត្តោ វេទនាខ-
 ន្ធនោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ តិសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ

[៣៣៦] តួកធម៌ជាអនិយតៈ (សៀវ) តើដូចម្តេច ។ ពេញវិចិត្រ
 កម្ម ៥ និយតបិច្ឆាទិដ្ឋិ តិច្ឆបុត្ត ៤ ជាដើមនោះ ពេញវិចិត្រជាអនិ-
 យតៈ ។ តួកធម៌ជាអនិយតៈ តើដូចម្តេច ។ វៀវតិចមិចាំងនោះ
 ចេញ តួកធម៌សីលសសល់ ជាគុសល អកុសល និងអព្យាគ្រឹត ជា
 កាមាវចរ វូចាវចរ អវូចាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រឆាំងសេស និងអសម្ពុតធាតុ នេះតួកធម៌ជាអនិយតៈ ។

[៣៣៧] តួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខ (ការកើតឡើងនូវទុក្ខ) តើ
 ដូចម្តេច ។ តួកធម៌ប្រកបដោយអសវៈ ជាគុសល អកុសល និង
 អព្យាគ្រឹត ជាកាមាវចរ វូចាវចរ អវូចាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះតួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខៈ ។ តួកធម៌មិនមែនជាទុក្ខៈ
 តើដូចម្តេច ។ មគ្គជាអបរិយាបដ្ឋាផង ផលនៃមគ្គផង អសម្ពុតធាតុផង
 នេះតួកធម៌មិនមែនជាទុក្ខៈ ។

[៣៣៨] តួកធម៌ប្រកបដោយរោគ (សីតសត្រូវ) តើដូច
 ម្តេច ។ អកុសលមូល ពូតិ លោភៈ ទោសៈ និងមោហៈ តាំង
 តួកភិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងអកុសលមូលនោះ វេទនាខន្ធ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយអកុសលមូលនោះ កាយកម្ម

វិញ្ញាណ មនោគម្ម ឥន្ទ្រ ធម្មា សរណា ។ កតមេ
 ធម្មា អរណា ។ តុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវ-
 ចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបដ្ឋា វេទនាទន្លោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្លោ សត្វត្វ រូបំ អសង្ខតា ធម្មា
 ធាតុ ឥន្ទ្រ ធម្មា អរណា ។

[៣៣៦] កតមេ ធម្មា វិជ្ជាកាគីនោ ។ វិជ្ជាយ
 សម្មយុត្តកា ធម្មា ឥន្ទ្រ ធម្មា វិជ្ជាកាគីនោ ។
 កតមេ ធម្មា អវិជ្ជាកាគីនោ ។ អវិជ្ជាយ សម្មយុត្ត-
 កា ធម្មា ឥន្ទ្រ ធម្មា អវិជ្ជាកាគីនោ ។

[៣៣៧] កតមេ ធម្មា វិជ្ជបមា ។ ហេដ្ឋីមេសុ
 តិសុ អរិយមក្កេសុ បញ្ញា ឥន្ទ្រ ធម្មា វិជ្ជបមា ។
 កតមេ ធម្មា វិជ្ជបមា ។ ឧបវិជ្ជមេ អរហត្តមក្កេ
 បញ្ញា ឥន្ទ្រ ធម្មា វិជ្ជបមា ។

[៣៣៨] កតមេ ធម្មា ពាលា ។ អហិកេតត្ថ
 អនោត្តប្បញ្ញ ឥន្ទ្រ ធម្មា ពាលា សក្ខេបិ អតុស-
 លា ធម្មា ពាលា ។ កតមេ ធម្មា បណ្ឌិតា ។
 ហិកេ ធម្មា ឧត្តប្បញ្ញ ឥន្ទ្រ ធម្មា បណ្ឌិតា សក្ខេបិ
 តុសលា ធម្មា បណ្ឌិតា ។

វិញ្ញាណ មនោគម្ម វិជ្ជាវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ
 ដោយនោះ ។ ក្នុងធម៌វិញ្ញាណនោះ (វិញ្ញាណវិញ្ញាណ) តើដូច
 ម្តេច ។ ក្នុងធម៌វិញ្ញាណ និងអត្ថប្រតិបត្តិ ជាតាមាវចន រូបាវចន
 អរូបាវចន អបរិយាបដ្ឋា វេទនាទន្លោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្លោ រូបំ
 អសំ និងអសង្ខតាតុ នេះក្នុងធម៌វិញ្ញាណនោះ ។

[៣៣៦] ក្នុងធម៌ប្រតិបត្តិក្នុងចំណែកវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។
 ក្នុងធម៌ប្រកបដោយវិញ្ញាណ នេះក្នុងធម៌ប្រតិបត្តិក្នុង ក្នុងចំណែកវិញ្ញាណ ។
 ក្នុងធម៌ប្រតិបត្តិក្នុង ក្នុងចំណែកវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងធម៌ប្រកប
 ដោយវិញ្ញាណ នេះក្នុងធម៌ប្រតិបត្តិក្នុង ក្នុងចំណែកវិញ្ញាណ ។

[៣៣៧] ក្នុងធម៌ប្រៀបដូចផ្នែកបន្ទោរ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា
 ក្នុងអរិយមគ្គ ៧ ខាងក្រោម នេះក្នុងធម៌ប្រៀបដូចផ្នែកបន្ទោរ ។
 ក្នុងធម៌ប្រៀបដូចគោជ្រ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញាក្នុងអរហត្តមគ្គខាងលើ
 នេះក្នុងធម៌ប្រៀបដូចគោជ្រ ។

[៣៣៨] ក្នុងធម៌ពាល តើដូចម្តេច ។ អហិកេនិងអនោត្តប្បៈ
 នេះក្នុងធម៌ពាល សូម្បីអតុសលធម៌ជាដាច់អស់ ក៏ជាធម៌ពាលដែរ ។
 ក្នុងធម៌បណ្ឌិត តើដូចម្តេច ។ ហិកេនិងឧត្តប្បៈ នេះក្នុងធម៌បណ្ឌិត សូម្បី
 តុសលធម៌ជាដាច់អស់ ក៏ជាធម៌បណ្ឌិតដែរ ។

[៣៣៩] កតមេ ធម្មា កណ្ណា ។ មហិកសញ្ញា
 មហេត្តប្បញ្ញា ឥមេ ធម្មា កណ្ណា សព្វេច អកុស-
 លា ធម្មា កណ្ណា ។ កតមេ ធម្មា សុត្តា ។
 មហិ ច ឱត្តប្បញ្ញា ឥមេ ធម្មា សុត្តា សព្វេច
 កុសលា ធម្មា សុត្តា ។

[៣៤០] កតមេ ធម្មា តបដិយា ។ កាយទុច្ចរិត
 វចីទុច្ចរិត មហេទុច្ចរិត ឥមេ ធម្មា តបដិយា សព្វេច
 អកុសលា ធម្មា តបដិយា ។ កតមេ ធម្មា អតប-
 ដិយា ។ កាយសុច្ចរិត វចីសុច្ចរិត មហេសុច្ចរិត ឥមេ
 ធម្មា អតបដិយា សព្វេច កុសលា ធម្មា អតបដិយា ។

[៣៤១] កតមេ ធម្មា អធិវចនា ។ យា តេសំ
 តេសំ ធម្មាធំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហារោ ធាមំ
 ធាមកម្មំ ធាមធម្យំ ឱវត្តំ ព្យញ្ជនំ អភិលាភោ ឥមេ
 ធម្មា អធិវចនា ។ សព្វេវ ធម្មា អធិវចនេយថា ។

[៣៤២] កតមេ ធម្មា ឱវត្តំ ។ យា តេសំ
 តេសំ ធម្មាធំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហារោ ធាមំ
 ធាមកម្មំ ធាមធម្យំ ឱវត្តំ ព្យញ្ជនំ អភិលាភោ ឥមេ
 ធម្មា ឱវត្តំ ។ សព្វេវ ធម្មា ឱវត្តិយថា ។

[៣៣៩] កតមេ ធម្មា កណ្ណា ។ មហិកសញ្ញា
 មហេត្តប្បញ្ញា សព្វេច អកុសលា ធម្មា កណ្ណា សុត្តា ។
 កតមេ ធម្មា កណ្ណា ។ មហិ ច ឱត្តប្បញ្ញា សព្វេច
 កុសលា ធម្មា កណ្ណា សុត្តា ។

[៣៤០] កតមេ ធម្មា តបដិយា ។ កាយទុច្ចរិត
 វចីទុច្ចរិត មហេទុច្ចរិត ឥមេ ធម្មា តបដិយា សព្វេច
 អកុសលា ធម្មា តបដិយា ។ កតមេ ធម្មា អតប-
 ដិយា ។ កាយសុច្ចរិត វចីសុច្ចរិត មហេសុច្ចរិត ឥមេ
 ធម្មា អតបដិយា សព្វេច កុសលា ធម្មា អតបដិយា ។

[៣៤១] កតមេ ធម្មា អធិវចនា ។ យា តេសំ
 តេសំ ធម្មាធំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហារោ ធាមំ
 ធាមកម្មំ ធាមធម្យំ ឱវត្តំ ព្យញ្ជនំ អភិលាភោ ឥមេ
 ធម្មា អធិវចនា ។ សព្វេវ ធម្មា អធិវចនេយថា ។

[៣៤២] កតមេ ធម្មា ឱវត្តំ ។ យា តេសំ
 តេសំ ធម្មាធំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហារោ ធាមំ
 ធាមកម្មំ ធាមធម្យំ ឱវត្តំ ព្យញ្ជនំ អភិលាភោ ឥមេ
 ធម្មា ឱវត្តំ ។ សព្វេវ ធម្មា ឱវត្តិយថា ។

[៣២៣] តត្ថមេ ធម្មា បញ្ញត្តិ ។ យេ តេសំ
 តេសំ ធម្មានំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហា វេ ធាមំ
 ធាបកម្មំ ធាមាធម្មំ ធម្មត្ថំ ឲ្យញ្ចំ អភិលាហោ ឥមេ
 ធម្មា បញ្ញត្តិ ។ សុត្វា ធម្មា បញ្ញត្តិមថា ។

[៣២៤] តត្ថ តតមំ ធាមំ ។ វេទធាខន្ទោ ស.
 ញាខន្ទោ សង្ខារត្តន្ទោ វិញ្ញាណត្តន្ទោ អសង្កតា ច
 ធាតុ ឥទំ វុត្ថតិ ធាមំ ។ តត្ថ តតមំ រូបំ ។ ធនា-
 វេ ច មហាក្ខតា ចតុជញ្ញា មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ
 រូបំ ឥទំ វុត្ថតិ រូបំ ។

[៣២៥] តត្ថ តតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាលំ
 អនស្សនំ ។ វេ ។ អវិជ្ជាលង្គំ មោហោ អត្តសលម្ភ-
 លំ អយំ វុត្ថតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ តតមា ភវតណ្ហា ។
 យោ ភវេសុ ភវច្ចន្ទោ ។ វេ ។ ភវច្ចន្ទានំ អយំ
 វុត្ថតិ ភវតណ្ហា ។

[៣២៦] តត្ថ តតមា ភវិទិដ្ឋិ ។ ភវិស្សតិ
 អត្តា ច លោកោ ចាតិ យោ ឯវុត្វា ជិដ្ឋិ ជិដ្ឋិតតំ
 ។ វេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុត្ថតិ ភវិទិដ្ឋិ ។

[៣២៧] តត្ថ ធម្មិយបញ្ញត្តិ តើដូចម្តេច ។ អារាហំ អារាហំ
 ដោយប្រវត្ត ការតំឡុក ការមិយាយ ឈ្មោះ ឈ្មោះស្តីឈ្មោះ
 ការតំគល់ខុស្សាឈ្មោះ លំនាំភាគរូបាស ឲ្យញ្ចមៈ អារាហយោ
 ឈ្មោះ ណា ខែត្តកធម៌នោះ ។ នេះត្រូវធម៌ជាបញ្ញត្តិ ។ ត្រូវធម៌ទាំង
 អស់ គឺជាត្រូវនៃបញ្ញត្តិដែរ ។

[៣២៨] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ នាម តើដូចម្តេច ។ វេទនា-
 ខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ និងអសង្កតនាគុ នេះហៅ
 ថា នាម ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ រូប តើដូចម្តេច ។ មហាក្ខត-
 រូប ៤ និងប្រវែលសាស្ត្រយមហាក្ខតរូបទាំង ៤ នេះហៅថា រូប ។

[៣២៩] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្តេច ។ ការមិន
 ដឹង ការមិនឃើញ ។ វេ ។ តទ្ធិតិអវិជ្ជា សេចក្តីផ្អែង ជាអត្ត-
 សលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភវ-
 តណ្ហា តើដូចម្តេច ។ ការប្រាថ្នាក្នុងគត ។ វេ ។ ការចុះចិត្តសិប
 ក្នុងគត ចំពោះគតទាំងឡាយ ណា នេះហៅថា ភវតណ្ហា ។

[៣៣០] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភវិទិដ្ឋិ (ការយល់ឃើញថាសត្វ
 តើតទៀត) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី
 និងភើតមាន និងទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ។ វេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការ
 ស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា ភវិទិដ្ឋិ ។

តត្ថ តត្ថមា វិកវទិដ្ឋិ ។ ន ភវិស្សតិ អត្តា ច
 លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។
 វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ វិកវទិដ្ឋិ ។

[៣២៧] តត្ថ តត្ថមា សស្សតទិដ្ឋិ ។ សស្ស-
 តោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ-
 តតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ សស្ស-
 តទិដ្ឋិ ។ តត្ថ តត្ថមា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ ឧច្ឆេទិស្សតិ អត្តា
 ច លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។
 វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។

[៣២៨] តត្ថ តត្ថមា អន្តវទិដ្ឋិ ។ អន្តវ-
 អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ
 ទិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ
 អន្តវទិដ្ឋិ ។ តត្ថ តត្ថមា អន្តវទិដ្ឋិ ។

បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ វិកវទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថា វិកវទិដ្ឋិ) ត
 តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី ពឹងបែកតែចាន
 និងទិដ្ឋិ ដំណើរតិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិកវទិដ្ឋិ ។

[៣២៧] បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ សស្សតទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថា
 ខ្លួននិងលោកទៀង) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី
 លោកក្តី ទៀងទាត់ និងទិដ្ឋិ ដំណើរតិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់
 ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា
 សស្សតទិដ្ឋិ ។ បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថា សក្ខ
 សូន្យ មិនភ័ក្ត្រទៀត) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី
 លោកក្តី ដាច់សូន្យ និងទិដ្ឋិ ដំណើរតិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រ-
 កាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា
 ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។

[៣២៨] បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ អន្តវទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់
 ថា លោកមានទីបំផុត) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី
 លោកក្តី មានទីបំផុត និងទិដ្ឋិ ដំណើរតិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់
 ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា
 អន្តវទិដ្ឋិ ។ បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ អន្តវទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។

អនន្តរា អត្តា ច លោកោ ធាតិ យោ ឯវុចា ធិដ្ឋិ
ធិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាលោ អយំ វុច្ឆតិ
អនន្តរាធិដ្ឋិ ។

(៣៤៩) តត្ថ កតមា បុព្វន្តានុធិដ្ឋិ ។ បុព្វន្ត
ភាវត្ត យា ឧប្បជ្ជតិ ធិដ្ឋិ ធិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេ-
សត្តាលោ អយំ វុច្ឆតិ បុព្វន្តានុធិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមា
អបរន្តានុធិដ្ឋិ ។ អបរន្តំ ភាវត្ត យា ឧប្បជ្ជតិ ធិដ្ឋិ
ធិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាលោ អយំ វុច្ឆតិ អប-
រន្តានុធិដ្ឋិ ។

(៣៥០) តត្ថ កតមំ អហិរិកំ ។ យំ ន ហិរិយតិ
ហិរិយិតទ្វេន ន ហិរិយតិ ចាបកានំ អកុសលានំ
ធម្មានំ សមាបត្តិយា វេទំ វុច្ឆតិ អហិរិកំ ។ តត្ថ
កតមំ អនោត្តប្បំ ។ យំ ន ឱត្តប្បតិ ឱត្តប្បិតទ្វេន
ន ឱត្តប្បតិ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមា-
បត្តិយា វេទំ វុច្ឆតិ អនោត្តប្បំ ។

(៣៥១) តត្ថ កតមា ហិរិ ។ យំ ហិរិយិ ហិរិ-
យិតទ្វេន ហិរិយតិ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ

(សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី រលកក្តី បិណ្ឌេវិវុត្តំ ឯងទិដ្ឋិ ឯងឃើញ
ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមាន
សភាវថេរនេះ នេះហៅថា អបន្តរាធិដ្ឋិ ។

(៣៤៩) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បុព្វន្តានុវិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់តាម
ចំណែកនៃខន្ធខាងដើម) តើដូចម្តេច ។ ធិដ្ឋិ ដំណើរធិដ្ឋិ ។ បេ ។
សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា តើឆ្លើយ ព្រោះប្រារព្ធនូវ
ខន្ធជាចំណែកខាងដើម នេះហៅថា បុព្វន្តានុវិដ្ឋិ ។ បណ្តាធម៌ទាំង
នោះ អបរន្តានុធិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ ធិដ្ឋិ ដំណើរធិដ្ឋិ ។ បេ ។
សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា តើឆ្លើយ ព្រោះប្រារព្ធនូវខន្ធ
ជាចំណែកខាងចុង នេះហៅថា អបរន្តានុវិដ្ឋិ ។

(៣៥០) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អហិរិកៈ តើដូចម្តេច ។ គ្រងដែល
បុគ្គល មិនខ្មាសដោយអំពើដែលគួរខ្មាស មិនខ្មាសដោយការផ្អើបប្រទះ
នូវធម៌អកុសលដ៏លាមក នេះហៅថា អហិរិកៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំង
នោះ អនោត្តប្បៈ តើដូចម្តេច ។ គ្រងដែលបុគ្គល មិនក្តៅក្រហាយ
ដោយអំពើដែលគួរក្តៅក្រហាយ មិនក្តៅក្រហាយដោយការផ្អើបប្រទះនូវ
ធម៌អកុសលដ៏លាមក នេះហៅថា អនោត្តប្បៈ ។

(៣៥១) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ហិរិ តើដូចម្តេច ។ គ្រងដែល
បុគ្គលខ្មាស ដោយអំពើដែលគួរខ្មាស ខ្មាសដោយការផ្អើបប្រទះនូវធម៌

សមាបត្តិយា អយំ វុច្ចតិ ហិរិ ។ តត្ថ កកមំ
 ឡុត្តប្បំ ។ យំ ឡុត្តប្បតិ ឡុត្តប្បិតោ ឡុត្តប្បតិ ចា-
 បកាធំ អកុសលាធំ ធម្មាធំ សមាបត្តិយា វង្គំ វុច្ចតិ
 ឡុត្តប្បំ ។

(៣៥២) តត្ថ កកមា ទោវចស្សតា ។ សមាធម្មិ-
 កេ វុច្ចមា ទេ ទោវចស្សយំ^(១) ទោវចស្សយំ ទោវច-
 ស្សតា វិប្បដិក្ខុលក្ខណតា វិប្បដិក្ខុសាតតា អនា-
 នវិយំ អនាធរតា អតារវតា អប្បដិស្សវតា អយំ វុច្ចតិ
 ទោវចស្សតា ។ តត្ថ កកមា ចាបមិត្តតា ។ យេ
 ភេ បុគ្គលា អស្សតា ទុស្សីលា អប្បស្សតា មច្ច-
 រិយា ធម្មតា យា ភេសំ សេវនា ធិសេវនា សំសេ-
 វនា ភជនា សម្ពជនា កត្តិ សម្ពត្តិ តំសម្បវដ្តតា
 អយំ វុច្ចតិ ចាបមិត្តតា ។

(៣៥៣) តត្ថ កកមា សោវចស្សតា ។ សមា-
 ធម្មិកេ វុច្ចមា ទេ សោវចស្សយំ សោវចស្សយំ
 ។ ១. ភេវស្សយំ ។

ជាអកុសលដ៏លាមក ទេវេហវេ ហិរិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ឡុត្ត-
 ត្ថធម្មតា ។ គ្រងដែលបុគ្គល ភ្លេចគ្រហេតុយល់យល់លើសបណ្តា
 គ្រហេតុ ភ្លេចគ្រហេតុដោយការផ្លូវប្រហារ ប្លែងចំណែកកុសលដ៏លាមក
 នេះហៅថា ឡុត្តប្បៈ ។

(៣៥៤) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេប្រដៅគ្រ-
 តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រដៅគ្រ ការស្តីថាគ្រ ភាពនៃបុគ្គលដែល
 គេប្រដៅគ្រ ភាពនៃបុគ្គលប្រកាន់យកខាងខុស ភាពនៃបុគ្គលក្រេកអរ
 ក្នុងធម៌ជាសត្រូវ ការមិនអើពើ ភាពនៃបុគ្គលមិនយកចិត្តទុកដាក់ ភាព
 នៃបុគ្គលមិនគោរព ភាពនៃបុគ្គលមិនទទួលស្តាប់ចង្អាស់ ចំពោះសហ-
 ធម្មិកជន ដែលស្តីប្រដៅ នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលដែលគេប្រដៅ
 គ្រ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្តភាពគ្រប់ តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកបុគ្គលណា ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា ទ្រុស្តសីល ចេះដឹងតិច
 ជាមនុស្សកំណាញ់ ភ្លាន់ប្រាថ្នា កាលសព្វ ការជិតជិតខឹងភ្លា ការ
 ត្រូវគំនិតភ្លា ការចាប់ភ្លា ការស្រេចគំនិតភ្លា សេចក្តីស្រឡាញ់ភ្លា
 ការជិតស្និទ្ធខឹងភ្លា ភាពនៃបុគ្គលមូលមិត្តខឹងភ្លា ណា នៃបុគ្គលទាំងនោះ
 នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្តភាពគ្រប់ ។

(៣៥៥) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេប្រដៅនិយ-
 តើដូចម្តេច ។ ការប្រដៅនិយ ការស្តីថានិយ ភាពនៃបុគ្គលដែល

សោវចស្សតា អប្បជិតុលត្តាហិតា អវិបក្ខជិតសា-
 តតា សាទរិយំ សាទរតា សុតារតា សប្បជិតស្សតា
 អយំ វុច្ចតិ សោវចស្សតា ។ តតុ កតតហ កល្យា-
 ណមិត្តតា ។ យេ តេ បុគ្គលា សុទ្ធា សីលវង្គ-
 តហស្សតា នាគវង្គោ បញ្ចវង្គោ យា តេសំ សេវនា
 ជិសេវនា សំសេវនា កជនា សង្កជនា កត្តិ សម្ពត្តិ
 តំសម្បវដ្តតា អយំ វុច្ចតិ កល្យាណមិត្តតា ។

[៣៩២] តតុ កតតហ អាបត្តិកុសលតា ។
 បញ្ចមិ អាបត្តិកុដ្ឋា អាបត្តិយោ សត្តមិ អាបត្តិ-
 កុដ្ឋា អាបត្តិយោ យា តាសំ អាបត្តិធំ អាបត្តិកុ-
 សលតា បញ្ចា បដិទដា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម-
 វិបយោ សង្ខាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អាបត្តិកុសលតា ។
 តតុ កតតហ អាបត្តិវដ្ឋានកុសលតា ។ យា តាហិ
 អាបត្តិហិ វុដ្ឋានកុសលតា បញ្ចា បដិទដា ។ បេ ។

គេប្រដៅដោយ ភាពនៃបុគ្គលមិនតាមបែកបង្ក្រាប រាល់បុគ្គលមិន
 ប្រគុណ ចំពោះធម៌ជាសត្រូវ សេចក្តីរើរើ រាល់បុគ្គលយកចិត្តទុក
 ដាក់ ភាពនៃបុគ្គលប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ភាពនៃបុគ្គលប្រកបដោយ
 ការទទួលស្តាប់បង្គាប់ ចំពោះសហធម្មិកជនដែលស្ម័គ្រប្រដៅ នេះហៅថា
 ភាពនៃបុគ្គលប្រដៅដោយ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលមាន
 មិត្តល្អ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសុទ្ធ មានសីល
 ចេះដឹងច្រើន មានចាតៈ មានប្រាថ្នា កាលសព្វ ការជិតជិតនឹងគ្នា
 ការត្រូវនឹងគ្នា ការគេប់គ្នា ការស្របគំនិតគ្នា សេចក្តីស្រឡាញ់គ្នា
 ការជិតស្និទ្ធនឹងគ្នា ភាពនៃបុគ្គលមូលមិត្តនឹងគ្នា ណា នៃបុគ្គលទាំង
 នោះ នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្តល្អ ។

[៣៩២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកអាបត្តិមានកងនៃអាបត្តិ ៥ ក្តី ពួកអាបត្តិមានកងនៃអាបត្តិ ៧
 ក្តី សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការ
 មិនវង្វេង ការកំចាត់រណធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះអាបត្តិទាំងនោះ
 នេះហៅថា សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃ
 បុគ្គលអ្នកឈ្លាសក្នុងការចេញចាកអាបត្តិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឈ្លាស
 ក្នុងការចេញចាកអាបត្តិទាំងនោះ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។

អនោយោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អា-
បត្តិវដ្តានុកុសលតា ។

[៣៩៥] តត្ថ កកតមា សមាបត្តិកុសលតា ។
អត្ថំ សវិតត្តសវិបាក សមាបត្តិ អត្ថំ អវិតត្តវិបាក-
មត្តា សមាបត្តិ អត្ថំ អវិតត្តអវិបាក សមាបត្តិ យា-
តាសំ សមាបត្តិទំ សមាបត្តិកុសលតា មញ្ញា មជា-
ននា ។ បេ ។ អនោយោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ
វុច្ចតិ សមាបត្តិកុសលតា ។ តត្ថ កកតមា សមាប-
ត្តិវដ្តានុកុសលតា ។ យា តាហិ សមាបត្តិហិ វុដ្ឋា-
នកុសលតា មញ្ញា មជាននា ។ បេ ។ អនោយោ
ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ សមាបត្តិវដ្តា-
នុកុសលតា ។

[៣៩៦] តត្ថ កកតមា ធាតុកុសលតា ។ អដ្ឋា-
រសធាតុយោ ចក្កធាតុ វូធាតុ ចត្តវិញ្ញាណ-
ធាតុ សោតធាតុ សន្ធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ
យានធាតុ កន្ធាតុ យានវិញ្ញាណធាតុ ដំរីធាតុ
រសធាតុ ដំរីវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ដង្កូវធាតុ

តាមិនវិទ្យុនី ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា មេរោហវាចា
សេចក្តីល្អាសក្ខីការចេញចាកសមាបត្តិ ។

[៣៩៥] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីល្អាសក្ខីសមាបត្តិ តើ
ដូចម្តេច ។ សមាបត្តិ ប្រកបដោយវិតក្កនិវាទនៃការកំរាន សមាបត្តិ មិន
មានវិតក្កៈ មានគ្រឹមតែវាទនៃការកំរាន សមាបត្តិ មិនមានវិតក្ក ទាំងមិន
មានវាទនៃការកំរាន សេចក្តីល្អាសក្ខីសមាបត្តិ ការដឹងច្បាស់ ការយល់
ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវិទ្យុនី ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ
ណា ចំពោះសមាបត្តិទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តីល្អាសក្ខីសមា-
បត្តិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីល្អាសក្ខីការចេញចាកសមា-
បត្តិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីល្អាស ក្នុងការចេញចាកសមាបត្តិទាំង
នោះ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវិទ្យុនី ការ
ពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា នេះហៅថា សេចក្តីល្អាសក្ខីការ
ចេញចាកសមាបត្តិ ។

[៣៩៦] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីល្អាសក្ខីធាតុ តើដូច
ម្តេច ។ ធាតុ ១៨ គឺ ចក្កធាតុ វូធាតុ ចត្តវិញ្ញាណធាតុ សោតធាតុ
សន្ធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ យានធាតុ កន្ធាតុ យានវិញ្ញាណ-
ធាតុ ដំរីធាតុ រសធាតុ ដំរីវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ដង្កូវធាតុ

តាយវិញ្ញាណាតតុ មនោធាតុ ធម្មតាតុ មនោវិញ្ញាណាតតុ យំ តាសំ ធាតុនំ ធាតុតុសលតា មញ្ញាបដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ ធាតុតុសលតា ។ តត្ថ កតតា មនសិការតុសលតា ។ យា តាសំ ធាតុនំ មនសិការតុសលតា មញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ មនសិការតុសលតា ។

[៣៩៩] តត្ថ កតតា អាយតនតុសលតា ។

ទ្វាទសាយតនានំ ចត្វាយតនំ រូបាយតនំ សោតាយតនំ សង្ខាយតនំ ឃាធាយតនំ កញ្ចាយតនំ ជីវ្ហាយតនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ វេទ្យញ្ញាយតនំ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ យា តេសំ អាយតនានំ អាយតនតុសលតា មញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អាយតនតុសលតា ។ តត្ថ កតតា បដិច្ចសមុប្បាទតុសលតា ។ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា ធាមរូបំ ធាមរូបប្បច្ចយា

តាយវិញ្ញាណាតតុ មនោធាតុ ធម្មតាតុ មនោវិញ្ញាណាតតុ យំ តាសំ ធាតុនំ ធាតុតុសលតា មញ្ញាបដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ ធាតុតុសលតា ។ តត្ថ កតតា មនសិការតុសលតា ។ យា តាសំ ធាតុនំ មនសិការតុសលតា មញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ មនសិការតុសលតា ។

[៣៩៩] តត្ថ កតតា អាយតនតុសលតា ។

ទ្វាទសាយតនានំ ចត្វាយតនំ រូបាយតនំ សោតាយតនំ សង្ខាយតនំ ឃាធាយតនំ កញ្ចាយតនំ ជីវ្ហាយតនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ វេទ្យញ្ញាយតនំ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ យា តេសំ អាយតនានំ អាយតនតុសលតា មញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អាយតនតុសលតា ។ តត្ថ កតតា បដិច្ចសមុប្បាទតុសលតា ។ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា ធាមរូបំ ធាមរូបប្បច្ចយា

[៣៩៩] មញ្ញាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឆ្លាស់ គឺអាយតនៈ

តើដូចម្តេច ។ អាយតនៈ ១២ គឺ ចក្ខុយតនៈ រូបាយតនៈ សោតាយតនៈ សង្ខាយតនៈ ឃាធាយតនៈ កញ្ចាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ រសាយតនៈ កាយាយតនៈ វេទ្យញ្ញាយតនៈ មនាយតនៈ ធម្មាយតនៈ សេចក្តីឆ្លាស់ គឺអាយតនៈ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការខំវិវត្តន៍ ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះអាយតនៈទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តីឆ្លាស់គឺអាយតនៈ ។ មញ្ញាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឆ្លាស់ គឺបដិច្ចសមុប្បាទ តើដូចម្តេច ។ សង្ខារគឺភ្លើង ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណគឺភ្លើង ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមរូបគឺភ្លើង

សឡាយតនំ សឡាយតនបច្ច័យោ ផស្សោ ផស្ស-
 បច្ច័យោ វេទនា វេទនាបច្ច័យោ តណ្ហា តណ្ហាបច្ច័-
 យា ឧបាទានំ ឧបាទានបច្ច័យោ កវេ កវេបច្ច័យោ
 ជាតិ ជាតិបច្ច័យោ ជនមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខ-
 ទោមនស្សតាយាសា សម្បវន្តំ វិវមេតស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ យា តត្ថ បញ្ញា
 បជាទតា ។ បេ ។ អរមាហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ
 អយំ វុត្ថតិ បដិច្ចសមុប្បាទកុសលតា ។

(៣៩៨) តត្ថ កតតមា ហិទកុសលតា ។ យេ
 យេ ធម្មា យេសំ យេសំ ធម្មានំ ហេតុ បច្ច័យោ ឧ-
 ប្បាទាយ តំ តំ ហិទន្តិ យា តត្ថ បញ្ញា បជាទតា
 ។ បេ ។ អរមាហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ
 វុត្ថតិ ហិទកុសលតា ។ តត្ថ កតតមា អដ្ឋាទកុស-
 លតា ។ យេ យេ ធម្មា យេសំ យេសំ ធម្មានំ ឧ-
 ហេតុ ឧ បច្ច័យោ ឧប្បាទាយ តំ តំ អដ្ឋានន្តិ យា

ព្រាវិញ្ញាណជាបច្ច័យ សឡាយតនរតីតឡើង ព្រោះវាបច្ច័យ
 ផស្សរតីតឡើង ព្រោះវាបច្ច័យតនរតីតឡើង ព្រោះ
 ផស្សជាបច្ច័យ តណ្ហារតីតឡើង ព្រោះវាបច្ច័យ វេទនារតីត
 ឡើង ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តនរតីតឡើង ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ
 ជាតិរតីតឡើង ព្រោះកវេជាបច្ច័យ ជនមរណរតីតឡើង ព្រោះជាតិជា
 បច្ច័យ សេចក្តីសាក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ចិត្ត គឺរតីតឡើងព្រម ការរតីតឡើងនៃកងទុក្ខខាំងអស់នោះ វិមជ
 មាន ដោយភាគាយ៉ាងនេះ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។
 ការមិនវិជ្ជា ការភិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះបដិច្ច-
 សមុប្បាទធម៌នោះ នេះហៅថា សេចក្តីឆ្លាស់ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ។

(៣៩៨) បណ្តាធម៌ខាំងនោះ សេចក្តីឆ្លាស់ក្នុងឋានៈ (ហេតុ)
 តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ។ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកធម៌ណា ។
 ពួកធម៌នោះ ។ ឈ្មោះ ឋានៈ ព្រោះការស្រយូរហេតុបច្ច័យនោះ ។
 ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវិជ្ជា ការភិចារណា
 ធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះធម៌ខាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តី
 ឆ្លាស់ក្នុងឋានៈ ។ បណ្តាធម៌ខាំងនោះ សេចក្តីឆ្លាស់ក្នុងឋានៈ
 (មិនមែនជាហេតុ) តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ។ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាបច្ច័យនៃពួកធម៌ណា ។ ពួកធម៌នោះ ។ ឈ្មោះថា អដ្ឋានៈ

កន្លែង បញ្ជាក់ ចំណាត់ថ្នាក់ ១ មេ ៗ អាសាមីយ៉ា ជម្រុះចោល
សម្បទិស្តី អាយុ វត្ថុត្រូវ គឺជា ឯកសារស្រស់ ។

(៣៩៧) ឥត្ថ កត្តមោ អាជ្ជេវេ ។ យោ អាជ្ជេវេត
 អជ្ជេវេត អវ្កដិលត អយំ វុទ្ធិតិ អាជ្ជេវេ ។
 ឥត្ថ កត្តមោ មន្ទេវេ ។ យោ មន្ទេវេត មន្ទេវេត អក-
 ត្តមន្ទេវេត អក្កដិលត វិចច្ឆត្តតា អយំ វុទ្ធិតិ មន្ទេវេ ។

[៣៦០] តត្ថ តតមា ទន្ទំ ។ យោ ទន្ទំ ទមន-
តា អនិវាសនតា អចល្លាត្តំ អនស្សហេហោ អត្តម-
នតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ឆនិ ទន្ទំ ។ តត្ថ តតមំ សោ-
វុច្ឆំ ។ យោ តាយិកោ អវីតត្តមោ វាចសិកោ
អវីតត្តមោ តាយិកាវាចសិកោ អវីតត្តមោ វង្គ-
វុច្ឆនិ សោវុច្ឆំ ។ សុញ្ញាមិ សីលសីវារេ សោវុច្ឆំ ។

(၈၆၈) နန္ဒ နန္ဒီ လူလျှံ ၁ ယာ လာ စာ
 စာ အလွှာ (၁) နန္ဒလူ ဝာလျှံ စာ ဝာလျှံ

၅။ နှစ်စဉ် အကျိုးအမြတ် ခံယူရန် ။

ព្រោះការស្រុះស្រួលនៃបុគ្គលិកនោះ ។ ហេតុអ្វីបានជា ការប្រកួតប្រជែង
១ ២ ៣ ការប្រកួតប្រជែង ការប្រកួតប្រជែង ការប្រកួតប្រជែង ការប្រកួតប្រជែង
ការប្រកួតប្រជែងនោះ នេះហៅថា ការប្រកួតប្រជែងប្រកួតប្រជែង ។

(២៩៩) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាគត្រង់ តើដូចម្តេច ។ ភាគ
នៃភាគត្រង់ ការមិនឆ្លងឆ្គង ការមិនរៀបរៀង ការមិនកោតកាច
ណា នេះហៅថា ភាគត្រង់ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាគទន់ភ្លន់
តើដូចម្តេច ។ ភាគនៃភាគទន់ភ្លន់ ដំណើរទន់ភ្លន់ ការមិនបីស្រ
ការមិនក្រអឺតក្រអោង ការមានចិត្តរាបរាប ណា នេះហៅថា ភាគ
ទន់ភ្លន់ ។

(៣៦០) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីអត់សង្កត់ តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីរត់ឆ័ន ភាពអត់ឆ្លង ការអត់សង្កត់ ភាពមិនកាច មិនប្រហើន
ភាពខិតខំរកយ ណា នេះហៅថា សេចក្តីអត់សង្កត់ ។ បណ្តា
ធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីស្ងួត តើដូចម្តេច ។ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសតាម
ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសដាច់ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសតាមនឹងវា ណា
នេះហៅថា សេចក្តីស្ងួត ។ សូម្បីការសង្រួម គង់សីលទាំងអស់ ក៏
ហៅថា សេចក្តីស្ងួតដែរ ។

(៣៦១) បណ្តាធនិទ្ធិនោះ សេចក្តីកត់តាត់ តើដូចម្តេច ?

ឥឡូវ លោក ជាតិបាតកន្លង ក្នុងស្នង ឥតមានជាទីបញ្ចូលអ្នកដទៃ

កោតសាមញ្ញា អសរណនិសំវត្ថុនិកោតតោវុច្ចិ វាចំ
 បហាយ យា សា វាចា នេន្នំ កុណ្ឌាសុខា បេម-
 ជ័យា បាទយដ្ឋមា ហោវី តហុជនកត្តា តហុជនម-
 នាចា តថាវុច្ចិ វាចំ កាសីតា ហោតិ យា តត្ថ-
 សណ្ឋាវាចតា សទិលវាចតា អដរុសវាចតា វេទំ វុច្ចតិ
 សាទល្យំ ។ តត្ថ កតតោ បដិសន្ធារោ ។ ទ្វេ
 បដិសន្ធារោ អាមិសប្បដិសន្ធារោ ច ធម្មប្បដិសន្ធារោ
 ច វេទកថោ បដិសន្ធារកោ ហោតិ អាមិសប្បដិ-
 សន្ធារោ វា ធម្មប្បដិសន្ធារោ វា អយំ វុច្ចតិ បដិ-
 សន្ធារោ ។

(៣៦២) តត្ថ កតតោ វេទ្រិយេសុ អកុត្តន្ធារតា ។ វេ-
 ទកថោ ធម្មតា វុច្ចំ ជិស្វា និមិត្តត្ថាហ៍ ហោតិ អនុ-
 ត្យញ្ញនត្ថាហ៍ យត្វាជិតករណមេធំ ចត្តុទ្រិយំ អសំវត្ថំ
 វិហារធំ អភិជ្ឈាជោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា
 អន្តាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវារយ ន បដិបជ្ជតិ ន វត្តតិ
 ចត្តុទ្រិយំ ចត្តុទ្រិយេ ន សំវារី រាមជ្ជតិ សោភេន
 សន្តំ សុត្វា ។ បេ ។ យានេន តន្តំ យាយិត្វា ។ បេ ។

ជាតតាវាលក្ខណ៍សម្បត្តិវិទ ជាតតាវាលក្ខណ៍ បំបុប្ផិក្ខុវេទវិប្ប-
 សមាជំ បុគ្គលក៏លះបង់ខ្លះវាចាបែបនោះឈ្មោះ វាចាឈ្មោះ បែបនោះឈ្មោះ
 ជាតតាសុខដល់គ្រូចៀក ជាត្រីប្រឡូញ ជាត្រីពេញចិត្ត ជាត្រីហៃអ្នក
 គ្រូ ជាត្រីគ្រូអរោនជនច្រើន ជាត្រីពេញចិត្តបែបនោះច្រើន បុគ្គលក៏ជាអ្នក
 និយាយចំពោះវាចាបែបនោះ បានដល់ការពោលពាក្យតំពោះ ការពោល
 ពាក្យដូរផង ការពោលពាក្យមិនទ្រោះនោះ នេះហៅថាសេចក្តីរក
 ពាក់ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការទទួលរកពាក់ តើដូចម្តេច ។
 ការទទួលរកពាក់មាន ២ យ៉ាង គឺ ការទទួលរកពាក់ដោយអាមិសៈ ១
 ការទទួលរកពាក់ដោយធម៌ ១ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកទទួល
 រកពាក់ ដោយការទទួលរកពាក់ដោយអាមិសៈ ឬដោយការទទួលរក
 ពាក់ដោយធម៌ នេះហៅថា ការទទួលរកពាក់ ។

(៣៦២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការមិនក្សេត្តាភូត្តវេទ្រិយ តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ ជា
 អ្នកកាន់យកទ្រង់មិត្ត កាន់យកទ្រង់អនុត្យញ្ញនៈ អភិជ្ឈនិវាទមនស្ស ជា
 អកុសលធម៌ដ៏លាមក គប្បីគ្របសង្កត់ ខ្លះបុគ្គលដែលមិនសង្រួមចក្ខុទ្រិយ
 ន្តៈ ព្រោះហេតុមិនសង្រួម ខ្លះចក្ខុទ្រិយណា ក៏មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម
 ខ្លះចក្ខុទ្រិយនោះ មិនក្សេត្តាខ្លះចក្ខុទ្រិយ មិនដល់នូវការសង្រួម ក្នុង
 ចក្ខុទ្រិយ ឬសំឡេងដោយគ្រូចៀក ។ បេ ។ គុក្ខិនដោយច្រមុះ ។ បេ ។

ជិត្តិយ អស់ សាយិត្តា ។ បេ ។ តោយេន ដោជ្ជតំ
 មុសិត្តា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ធម៌ត្តត្ថាហិ
 ហោតិ អនុក្សត្តានត្ថាហិ យត្វាធិការណមេនំ មជ្ជិម្ព័-
 យំ អស់វុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈោនោមនស្សា ចាចតា
 អត្តសលា ធម្មា អប្បាស្សវយ្យំ តស្ស សំវាយ ន
 បដិបជ្ជតិ ន វត្តតិ មជ្ជិម្ព័យំ មជ្ជិម្ព័យេ ន សំវា-
 អាបជ្ជតិ យា វេសេសំ ធម្មំ វុត្តិយានំ អកុត្តំ អ-
 តោបថា អនាវត្តោ អស់វារោ អយំ វុត្តតិ វុត្តិ-
 យេសុ អកុត្តទ្វារតា ។ តត្ថ តតមា ភោជនេ អ-
 មត្តត្ថាតា ។ វេទកោត្ថោ អប្បដិសង្កា អយោធិសោ
 រាហារំ អាហារេតិ នវាយ មនាយ មណ្ឌនាយ វិភូ-
 សនាយ យា តត្ថ អសន្តុដ្ឋិតា អមត្តត្ថាតា អប្បដិ-
 សង្កា ភោជនេ អយំ វុត្តតិ ភោជនេ អមត្តត្ថាតា ។

[៣៦៣] តត្ថ តតមា វុត្តិយេសុ កុត្តទ្វារតា ។
 វេទកោត្ថោ ចក្កុយា រូបំ ជិស្វា ន ធម៌ត្តត្ថាហិ ហោតិ
 នាទុក្សត្តានត្ថាហិ យត្វាធិការណមេនំ ចក្កុម្ព័យំ អស់-
 វុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈោនោមនស្សា ចាចតា អត្តសលា

លំខុក្សត្តោយអន្តរាតំ ។ បេ ។ តាយំវុត្តិយេសុ វុត្តិយេសុ ។ បេ ។
 ដឹងច្បាស់នូវធម្មាប្បន័យោយចក្កុហិយ វេទកោត្ថោកុត្តិយេសុ យា
 យកនូវអនុក្សត្តានៈ អភិជ្ឈាវិនិចោបអស្ស រាមកុសលេវេ វិលាមក
 គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គល ដែលមិនសង្រួបបង្រួមខ្លះ ព្រោះហេតុមិន
 សង្រួម នូវមជ្ជិម្ព័យណា ក៏មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម នូវមជ្ជិម្ព័យនោះ
 មិនរក្សានូវមជ្ជិម្ព័យ មិនដល់នូវការសង្រួមក្នុងមជ្ជិម្ព័យ និងសេចក្តីមិន
 គ្រប់គ្រង អាការមិនគ្រប់គ្រង ការមិនរក្សា ការមិនសង្រួម នូវវត្ថុន្ត្រៃយ៍
 ទាំង ៦ នេះ ណា នេះហៅថា ការមិនរក្សាទ្វារ ក្នុងវត្ថុន្ត្រៃយ៍ ។
 បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនបានវិចារណា ដោយបោយប្រាជ្ញា ហើយ
 ក៏ ។
 ហិរោតតាហារ ដើម្បីលេង ដើម្បីស្រវឹង ដើម្បីប្រដាប់ ដើម្បីស្អិត
 ស្អាត សេចក្តីមិនសម្ងាត់ ការមិនដឹងប្រមាណ ការមិនវិចារណាក្នុង
 ភោជននោះ ណា នេះហៅថា ការមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ។

[៣៦៣] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការរក្សាទ្វារក្នុងវត្ថុន្ត្រៃយ៍ តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឃើញប្រដាប់យកកុហិយ ជា
 អ្នកមិនកាន់យកនូវវិនិច្ឆ័យ មិនកាន់យក នូវអនុក្សត្តានៈ អភិជ្ឈាវិនិ
 ចោមនស្ស ជាអត្តសលធម៌វិលាមក គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គល ដែល
 មិនសង្រួមចក្កុន្ត្រៃយ៍ខ្លះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួម នូវវត្ថុន្ត្រៃយ៍ណា

ធម្មា អន្តរាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវារយ បដិបដ្ឋតិ
 រត្តតិ ធនុទ្ធិយំ ធនុទ្ធិយេ សំវារំ អាបដ្ឋតិ សោ-
 តេន សន្តំ សុត្វា ។ បេ ។ យានេន កន្លំ យាយិត្វា
 ។ បេ ។ ជិក្ខុយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន
 ដោដ្ឋតំ ធុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិត្វាយ ន
 ធម៌ត្តតាហិ ហោតិ នាទុក្ខក្ខនត្តាហិ យត្វាធិការណ-
 មេនំ មនិទ្ធិយំ អសំវតំ វិហារនំ អភិជ្ឈោនោមនស្សា
 ចាបតា អកុសលា ធម្មា អន្តរាស្សវេយ្យំ តស្ស សំ-
 វារយ បដិបដ្ឋតិ រត្តតិ មនិទ្ធិយំ មនិទ្ធិយេ សំវារំ
 អាបដ្ឋតិ យា ឥមេសំ ធន្នំ ឥទ្ធិយានំ កុត្តិ កោបនា
 អារត្វា សំវារេ អយំ វុត្តតិ ឥទ្ធិយេសុ កុត្តនារតា ។
 តត្ថ តត្ថមា កោដេន មត្តញ្ញតា ។ ឥនេតោនោ
 បដិសង្កា យោធិយោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ
 នវាយ ន មនាយ ន មន្តាធាយ ន វិក្ខុសធាយ
 យារុនេវ ឥមស្ស កាយស្ស ចិត្តិយោ យាបធាយ វិហិ-
 សុបរតិយា ព្រហ្មចរិយោទុក្ខហាយ ឥតិ បុរណាត្វា វេ-
 ននំ បដិហដ្ឋាបិ នវត្វា វេននំ ន ធម្មារនស្សាមិ យា-
 ត្រា ប មេ ភវិស្សតំ អនុវដ្ឋតា ច ជាសុវិហារោ ចាតិ

តំប្រតិបត្តិដើម្បីសង្កម ប្រែក្លាយរយៈ ក្លាយក្លាយ ប្រែក្លាយ
 សង្កមក្នុងធម្មតិយ ក្នុងច្បាប់ច្បាប់ច្បាប់ ។ បេ ។ ប្រែក្លាយក្លាយ
 ។ បេ ។ លិង្គក្លាយរយៈក្លាយ ។ បេ ។ ក្លាយក្លាយក្លាយ
 ។ បេ ។ ដឹងធម្មាចារឹកដោយចិត្តបំបែក ជាព្រឹត្តិបទបំបែកនូវនិមិត្ត មិន
 តាមរយៈអនុក្ខន្ធនេះ អតិជ្ជានិវាទបទស្ស ជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក
 គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គល ដែលមិនសង្កេតមិនទ្រិយនេះ ព្រោះហេតុមិន
 សង្កេតមិនទ្រិយណា តំប្រតិបត្តិដើម្បីសង្កម នូវមិនទ្រិយនោះ រក្សា
 នូវមិនទ្រិយ ដល់នូវការសង្កេតមិនទ្រិយ និងសេចក្តីគ្រប់គ្រង ការ-
 ការគ្រប់គ្រង ការរក្សា ការសង្កេតនូវឥទ្ធិយាមំ ៦ នេះ ណា នេះហៅ
 ថា ការរក្សាគ្នា ក្នុងឥទ្ធិយាមំ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការដឹងប្រមាណ
 ក្នុងកោដេន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលនេះ ក្នុងរោគនេះ គឺចារណា
 ដោយឧបាយប្រាជ្ញា ហើយរឹបបំបែកនូវសាធារណៈ មិនមែនដើម្បីលេង
 មិនមែនដើម្បីស្រវឹង មិនមែនដើម្បីប្រដាប់ មិនមែនដើម្បីស្អិតស្អាង
 គឺបំបែកដើម្បីតាំងនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រច្រឹត្តិចៅ
 ដើម្បីកំចាត់បដិវត្តន៍សេចក្តីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះនូវព្រហ្មចរិយធម៌ នៃ
 ប៉ុណ្ណោះ ពាក្យនិងកំចាត់បដិវត្តន៍នៃខាងសំដី និងមិនឲ្យវាខា-
 ប្លែកឡើងបានដឹង ការប្រច្រឹត្តិការនៃវិធានបដិវត្តិ ការមិនមានខាងស-
 ក្តី ការនៅជាសុខសប្បាយក្តី និងមានដល់អញ សេចក្តីសន្តោស

ឧត្ត ឧត្តម ភាវណាតលំ ។ ហោ ឧត្តសភាវណំ ធម្មាវង្គ
 អាសេវនា ភាវនា ធម្មាល្លកម្មំ វង្គ វុត្ថុតំ ភាវនា-
 តលំ សុត្ថំ ពោជ្ឈន្តំ ភាវណាតលំ ។

(៣២៩) ឥត្ត កកមោ សម្មេវ ។ យា ចិត្ត-
ស្ស វិភិ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ អយំ វុត្ថុតិ សម-
ដោ ។ ឥត្ត កកមា វិបស្សនា ។ យា បញ្ញា បដា-
ននា ។ បេ ។ អរោហោ ធម្មវិចារយា សម្មាទិដ្ឋិ អយំ
វុត្ថុតិ វិបស្សនា ។

(៣៦៨) ឥត្ថ កត្ថម៌ សមដង្ខិម៌ត្ថ ។ យោ ចិត្ត-
ស្ស វិភីតំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ វង្ខំ វុច្ចតិ សមដង្ខិ-
ម៌ត្ថ ។ ឥត្ថ កត្ថម៌ បក្កាហង្ខិម៌ត្ថ ។ យោ ចេត្ត-
សំតោ វិយាសោ ។ បេ ។ សម្មាភិយាសោ វង្ខំ
វុច្ចតិ បក្កាហង្ខិម៌ត្ថ ។

(៣៦៩) ឧត្ត កតមោ បត្តាបោ ។ យោ ជេត-
សិកោ វិយាបោ ។ បេ ។ សង្ខាតិយាមោ អយំ
វុច្ចតិ បត្តាបោ ។ ឧត្ត កតមោ អវិក្កេតោ ។
យា វិក្កស្ស បិតិ ។ បេ ។ សង្ខាសមាទិ អយំ វុច្ចតិ
អវិក្កេតោ ។

ចន្លោះឆ្នាំទី១៣៖ កំឡុងទី១៧១០ អឺលីប្រូប្រា ។ ចេតនា ការ
គង់ ការធ្វើឱ្យប្រឹងប្រែងក្នុងការចង ឆោ ចេតនា កំឡុងទី
១៣១២ សូម្បីតាមទីតាំង ៧ ក៏ចេតនា កំឡុងទី១៧១០ ។

(៣៦៧) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សម្រាប់ (សភាពម្ខាងធម៌ជា
សត្រូវ) តើដូចម្តេច ។ ការបើកនៅ នៃចិត្ត ។ បេ ។ ការគិត
ចិត្តត្រូវ ណា ទេរហៅថា សម្រាប់ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ វិបស្ស-
នា (ធម្មជាតិឃើញដោយអាសារផ្សេងៗ) តើដូចម្តេច ។ ប្រាជ្ញា
ការជឿច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនឆ្កែង ការវិចារណា រសេក្ខយល់
ត្រូវ ណា ទេរហៅថា វិបស្សនា ។

(៣៦៨) ចណ្ណធម៌ទាំងនោះ និមិត្តតិសម័យៈ តើដូចម្តេច ។
ការបើកនៅ នៃចិត្ត ។ បេ ។ ការកែសម្រួលចិត្តត្រូវ ណា នេះហៅថា
និមិត្តតិសម័យៈ ។ ចណ្ណធម៌ទាំងនោះ និមិត្តតិការផ្ដន្ទឡើង តើដូច
ម្តេច ។ ការប្រាសព្វល្យាយាម ប្រកបដោយចិត្ត ។ បេ ។ ព្យាយាម
ត្រូវ ណា នេះហៅថា និមិត្តតិការផ្ដន្ទឡើង ។

[ភ្លេង] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការផ្គង់ឡើង តើដូចម្តេច ។
ការប្រាសាទព្រះយាយ ប្រគល់ដោយចិត្ត ។ បេ ។ ព្រះយាយត្រូវ ណា
នេះហៅថា ការផ្គង់ឡើង ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការមិនឈរមួយ
តើដូចម្តេច ។ ការបើកនៅ ខែចិត្ត ។ បេ ។ ការគិតលំអិតត្រូវ
ណា នេះហៅថា ការមិនឈរមួយ ។

[៣៧០] តត្ថ តត្ថមា សីលវិបត្តិ ។ លោ កោ-

យៈកោ វីតិក្កោ វាចសីកោ វីតិក្កោ កាយិក-

វាចសីកោ វីតិក្កោ អយំ វុត្ថនិ សីលវិបត្តិ សព្វ-

ម្បិ ធិស្សីល្យំ សីលវិបត្តិ ។ តត្ថ តត្ថមា ធិដ្ឋវិបត្តិ ។

ធិដ្ឋ ធិដ្ឋ ធិដ្ឋ យដ្ឋ ធិដ្ឋ ហុតំ ធិដ្ឋ សុកជធិក្ក-

ដាធំ កម្មាធំ ផលវិបាកោ ធិដ្ឋ អយំ លោកោ ធិដ្ឋ

មរោ លោកោ ធិដ្ឋ មាតា ធិដ្ឋ បិតា ធិដ្ឋ សត្តា

ធិដ្ឋ មាតិកា ធិដ្ឋ លោកោ សមណប្រាហ្មណ៍ ស-

មុត្តនា សម្មាសម្ពុទ្ធិ យេ ឥមញ្ច លោកំ មរញ្ច

លោកំ សយំ អភិក្កា សន្មិក្កា បរេន្ទ្រិតិ យា

ឯវុត្ថា ធិដ្ឋ ធិដ្ឋតតំ ។ បេ ។ វិបរិយសត្តាហោ

អយំ វុត្ថនិ ធិដ្ឋវិបត្តិ សព្វាបិ មិច្ឆាធិដ្ឋ ធិដ្ឋវិបត្តិ ។

[៣៧១] តត្ថ តត្ថមា សីលសម្មា ។ កាយិកោ

អវីតិក្កោ វាចសីកោ អវីតិក្កោ កាយិកាវាចសី-

កោ អវីតិក្កោ អយំ វុត្ថនិ សីលសម្មា សព្វោបិ

[៣៧២] បណ្ណាធម៌វិបាកោ វិបត្តិនៃវិបត្តិ ។ បេ

ប្រតិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយ ការប្រតិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយ

ការប្រតិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយនិងវាចា វាចា លោកោ វិបត្តិនៃ

សីល សូម្បីត្រូវសីលទាំងអស់ គឺហៅថា វិបត្តិនៃសីលដែរ ។ បណ្ណា

ធម៌ទាំងនោះ វិបត្តិនៃធម៌ តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់ឃើញ) ថា

បានដែលគេឲ្យហើយ មិនមានផល ឬជាធម៌មិនមានផល ឬជាតួចមិន

មានផល ផលវិបាកនៃកម្មដែលគេធ្វើឬ ធ្វើអាក្រក់មិនមាន លោក

នេះមិនមាន លោកខាងមុខមិនមាន មាតាមិនមានគុណ បិតាមិនមាន

គុណ ពួកសត្វជាតិបង្កាត់កំណើតមិនមាន ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ក្នុង

លោក អ្នកប្រតិក្កិល្ល ប្រតិបត្តិត្រឹមត្រូវ ដែលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវលោក

នេះ និងលោកខាងមុខ ដោយប្រាជ្ញាជំនុំគ្នាដោយខ្លួនឯង ហើយ

សំដែងបាន ក៏មិនមាន និងធម៌ ដំណើរធម៌ ។ បេ ។ សេចក្តី

ប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា

វិបត្តិនៃធម៌ សូម្បីមិច្ឆាទាំងអស់ គឺហៅថា វិបត្តិនៃធម៌ដែរ ។

[៣៧៣] បណ្ណាធម៌ទាំងអស់ ការបរិច្ចាធិដ្ឋសីល តើដូច

ម្តេច ។ ការមិនប្រតិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយ ការមិនប្រតិក្កិល្លិស

ប្រកបដោយវាចា ការមិនប្រតិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយនិងវាចា

នេះហៅថា ការបរិច្ចាធិដ្ឋសីល សូម្បីការសម្រឹមក្នុងសីលទាំងអស់

សីលសំវារេ សីលសម្មទា ។ ឥត្ត កតតោ ទិដ្ឋិ-
 សម្មទា ។ អត្ថំ ទិដ្ឋំ អត្ថំ យំដ្ឋំ អត្ថំ ហុតំ អត្ថំ
 សុត្តន្តបិដក កថាខណ្ឌ ជលវិហាកោ អត្ថំ អយំ
 លោកោ អត្ថំ បរេ លោកោ អត្ថំ មាតា អត្ថំ បិតា
 អត្ថំ សត្តា ឱបមាតិកា អត្ថំ លោកេ សមណប្រាជ្ញ-
 ណា សម្មត្តនា សម្មាសម្ពុទ្ធិ យេ ឥមញ្ច លោកំ
 មរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្តា បរេនន្តតិ
 យា វិវុទា បញ្ញា បដិសន្ធិ ។ បេ ។ អមោហោ
 នម្មវិជយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុត្ថតិ ទិដ្ឋិសម្មទា ស-
 ទ្ធាបិ សម្មាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិសម្មទា ។

[៣៧៦] ឥត្ត កតតោ សីលវិសុទ្ធិ ។ កាយ-
 កោ អវិភិក្ខុមោ វិជយោ អវិភិក្ខុមោ កាយក-
 វិជយោ អវិភិក្ខុមោ អយំ វុត្ថតិ សីលវិសុទ្ធិ ស-
 ទ្ធាបិ សីលសំវារេ សីលវិសុទ្ធិ ។ ឥត្ត កតតោ ទិដ្ឋិ-
 វិសុទ្ធិ ។ ឥត្តសុត្តន្តបិដក ឧបសម្ព័ន្ធ ឧបសម្ព័ន្ធ ឧបសម្ព័ន្ធ

កំហៅថា ការបរិច្ចាគដោយវិធីវិសោ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការបរិច្ចាគ
 ដោយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់ស្រួល) ថា ពេលដែលគេប្រ-
 ហើយមានផល ឬដឹងមានផល ឬដឹងមានផល ដល់វិសោកនៃកម្ម
 ដែលគេធ្វើល្អនិងធ្វើកាក្រក់មាន លោកនេះមាន លោកទាំងមុខមាន មា-
 តាមានគុណ បិតាមានគុណ ពួកសត្វជាទុបបាតិកកំណើតមាន ពួកសម-
 ណប្រាជ្ញាណ៍ក្នុងលោក ជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្អ ប្រតិបត្តិគ្រឹះត្រូវ ដែលធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់នូវលោកនេះ និងលោកទាំងមុខ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខដោយ
 ខ្លួនឯង ហើយសំដែងបានមាន និងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនវង្វេង ការវិចារណធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ណា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ នេះហៅថា ការបរិច្ចាគដោយទិដ្ឋិ សូម្បីសម្មាទិដ្ឋិ
 ទាំងស្រុង ក៏ហៅថា ការបរិច្ចាគដោយទិដ្ឋិដែរ ។

[៣៧៧] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការបរិសុទ្ធិនៃសីល តើដូច
 ម្តេច ។ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសប្រកបដោយកាយ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើស
 ប្រកបដោយវាចា ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសប្រកបដោយកាយនិងវាចា នេះ
 ហៅថា ការបរិសុទ្ធិនៃសីល សូម្បីការសង្រួមក្នុងសីលទាំងអស់ ក៏ហៅ
 ថា ការបរិសុទ្ធិនៃសីលដែរ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការបរិសុទ្ធិនៃទិដ្ឋិ
 តើដូចម្តេច ។ ឥត្តសុត្តន្តបិដក (ការដឹងច្បាស់កម្មជាបេសខ្លួន)
 សុត្តន្តបិដក (ការដឹងច្បាស់ អនុលោមតាមសច្ចៈ ៤)

មគ្គសមន្តីស្ស ញាណំ ឧលសមន្តីស្ស ញាណំ ។

[៣៧៣] និដ្ឋវិសុទ្ធិ ខោ បដាតិ យា បញ្ញា បដាធនា ។ វេ ។ វេហោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ យថានិដ្ឋស្ស ច បដាធន្តំ យោ ចេតសិនោ វិយារម្ភោ ។ វេ ។ សម្មាភិហោមា ។

[៣៧៤] សំវេតោតិ ជាតិកយំ ជរកយំ ព្យាធិកយំ មរណកយំ ។ សំវេជនិយំ មាធន្តំ ជាតិ ជរកយំ មរណំ ។ សំវិក្កស្ស ច យោធិសោ បដាធន្តំ វេត កិត្តុ អនុប្បន្នានំ ចាបតានំ អនុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បនាយ ធន្តំ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បត្តល្អាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ ចាបតានំ អនុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ធន្តំ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បត្តល្អាតិ បទហតិ អនុប្បន្នានំ តុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បនាយ ធន្តំ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បត្តល្អាតិ បទហតិ

ការដឹងច្បាស់ របស់បុគ្គលអ្នកប្រាជ្ញត្រូវដឹងយល់ របស់ច្បាស់របស់បុគ្គលអ្នកប្រាជ្ញត្រូវដឹងយល់ (លោកលោក លោកលោកលោក) ។

[៣៧៥] ពាក្យថា ការបរិសុទ្ធិនៃទិដ្ឋិ បានដល់ក្រាប្រា ការដឹងច្បាស់ ។ វេ ។ សេចក្តីមិនរង្វង់ ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ។ ពាក្យថា សេចក្តីព្យាយាមនៃបុគ្គល ដែលមានទិដ្ឋិសមគួរ បានដល់សេចក្តីប្រាជ្ញាព្យាយាមប្រកបដោយចិត្ត ។ វេ ។ ការព្យាយាមត្រូវ ។

[៣៧៦] ពាក្យថា សង្កេត បានដល់ជាតិក៏យ ជរក៏យ ព្យាធិក៏យ មរណក៏យ ។ ពាក្យថា ទីដែលគួរសង្កេត បានដល់ ជាតិ ជរក ព្យាធិ មរណៈ ។ ពាក្យថា សេចក្តីព្យាយាម ដោយទុក្ខយុត្តា ប្រាជ្ញា នៃបុគ្គលដែលមានសង្កេត សេចក្តីថា កិត្តកង់សាសនានេះ ញ៉ាំងសេចក្តីប៉ិនប៉ងឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រាជ្ញាព្យាយាម ផ្តង់ចិត្តទុក តាំងព្យាយាម ដើម្បីញ៉ាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើត ញ៉ាំងសេចក្តីប៉ិនប៉ងឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រាជ្ញាព្យាយាម ផ្តង់ចិត្តទុក តាំងព្យាយាម ដើម្បីលះបង់អកុសលធម៌ដ៏លាមកដែលកើតហើយ ញ៉ាំងសេចក្តីប៉ិនប៉ងឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រាជ្ញាព្យាយាម ផ្តង់ចិត្តទុក តាំងព្យាយាម ដើម្បីញ៉ាំងកុសលធម៌ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង

ឧប្បន្នានំ តុសលានំ ធម្មានំ វិនិយា អសម្មោសាយ
 គិយ្យោភាវយ វេទុល្លាយ ភាវនាយ ពារិច្ឆរិយា ធម្មំ
 ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ មគ្គល្លាតិ
 មនហតិ ។

[៣៧៥] អសន្តដ្ឋិតា ច តុសលេសុ ធម្មេសូតិ
 យា តុសលានំ ធម្មានំ ភាវនាយ អសន្តដ្ឋិស្ស
 គិយ្យោភាវយ ។ អប្បជិវាធិតា ច មនាទស្មិទ្ធិ
 យា តុសលានំ ធម្មានំ ភាវនាយ សក្កច្ចតិវិយតា
 សាតច្ចតិវិយតា អដ្ឋិតិវិយតា អនោលំបុត្តិតា
 អនិក្ខត្តទទ្ធា អនិក្ខត្តទុរតា អាសេវនា ភាវនា
 ពហុលីកម្មំ ។

[៣៧៦] វិជ្ជាតិ តិសេន្ត វិជ្ជា បុរោចិត្តសាទុស្ស
 តិញ្ញាលំ វិជ្ជា សត្តានំ ទុក្ខបទានេ ញ្ញាលំ វិជ្ជា អា-
 សវានំ ឧយេ ញ្ញាលំ វិជ្ជា ។ វិមុត្តិតេ ទ្វេ វិមុត្តិយោ
 ចិត្តស្ស ច អនិមុត្តិ ធិត្វានញ្ច ។

[៣៧៧] ឧយេ ញ្ញាលាទ្ធិ មគ្គសមន្តិស ញ្ញា-
 លំ ។ អនុប្បនេ ញ្ញាលាទ្ធិ វេលសមន្តិស្ស ញ្ញាលំ ។

ញ្ញានិសេចក្តីប្តីនប័ន្ធម្មតិវ ប្រឹងប្រែង ប្រាជ្ញស្មោះ ប្តឹងប្តី
 តាំងព្យាយាម ដើម្បីឋិតនៅ ដើម្បីឋិតនៅចោល ដើម្បីចម្រើនក្រៃយែន
 ដើម្បីធូលាយ ដើម្បីចម្រើន ដើម្បីចម្រើនឡើង នៃតុសលធម៌
 ដែលកើតហើយ ។

[៣៧៨] ពាក្យថា សេចក្តីមិនសន្តោសក្នុងតុសលធម៌ បានដល់
 សេចក្តីប្រាថ្នាគ្រៃលែង នៃបុគ្គលអ្នកមិនត្រេកអរក្នុងការចំរើន នូវតុសល-
 ធម៌ ។ ពាក្យថា សេចក្តីមិនបន្តរបន្ថយក្នុងព្យាយាម បានដល់ការ
 ធ្វើដោយគោរព ការធ្វើរឿយៗ ការធ្វើមិនឈប់ ការប្រព្រឹត្តិមិនញ្ញាត
 ការមិនដាក់ចោលនូវសេចក្តីប្តីនប័ន្ធម្មតិវ ការមិនដាក់ចោលនូវគុរៈ ការសេច
 ការអប់រំ ការធ្វើឱ្យរឿយៗ ក្នុងការចំរើន នូវតុសលធម៌ ។

[៣៧៩] ពាក្យថា វិជ្ជា បានដល់វិជ្ជាព្វគឺ បុរោចិត្តសាទុស្ស-
 ញ្ញាលវិជ្ជា ១ សត្តានំទុក្ខបទានញ្ញាលវិជ្ជា ១ អាសវក្ខយញ្ញាលវិជ្ជា ១ ។
 ពាក្យថា វិមុត្តិ បានដល់វិមុត្តិ២គឺ ការច្របាច់នៃចិត្តទី ១ គ្រាន់តែ១ ។

[៣៨០] ពាក្យថា សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ជាគ្រឿងអស់នៅនៃកិលេស
 បានដល់សេចក្តីដឹងនៃបុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយមគ្គ ។ ពាក្យថា
 សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ ដែលធ្វើកិលេសមិនឱ្យកើតឡើងទៀត បានដល់
 សេចក្តីដឹងនៃបុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយផល ។

អភិបាលវិញ្ញាណ

[៣៧៨] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ ចតុស្ក
 ក្វម៌សុ កុសលំ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា អកុសលា ។ ឆ្វាទស អកុសលចិត្តប្បដា ឥមេ
 ធម្មា អកុសលា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។
 ចតុស្ក ក្វម៌សុ វិចាកោ ភីសុ ក្វម៌សុ ភីវិយាព្យា-
 កតំ រូបញ្ច ធិត្វាធិត្វា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

[៣៧៩] កតមេ ធម្មា សុខាយ វេទនាយ
 សឃ្មយុត្តា ។ កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ សោ-
 មធស្សសហគតា ចិត្តប្បដា អកុសលតោ ចត្តារោ
 កាមាវចរកុសលស្ស វិចាកតោ ច ភីវិយតោ ច
 បញ្ច រូបាវចរតិកចតុត្ថជ្ឈា កុសលតោ ច វិ-
 ចាកតោ ច ភីវិយតោ ច លោកុត្តរតិកចតុត្ថជ្ឈា-
 ធា កុសលតោ ច វិចាកតោ ច ឯតុប្បន្នំ សុខំ
 វេទនំ វេទនា ឥមេ ធម្មា សុខាយ វេទនាយ សឃ្ម-
 យុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ទុក្ខាយ វេទនាយ សឃ្មយុ-
 ត្តា ។ ទ្វេ ធាបធស្សសហគតា ចិត្តប្បដា ទុក្ខស-
 ហគតំ កាយវិញ្ញាណំ ឯតុប្បន្នំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទនា

អភិបាលវិញ្ញាណ

[៣៨០] ពួកធម៌ជាតុសល តើដូចម្តេច ។ កុសលគង្គក្នុង ៤
 នេះពួកធម៌ជាតុសល ។ ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសល-
 ចិត្តប្បទ (ការកើតនៃចិត្តជាអកុសល) ១២ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។
 ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ វិបាកគង្គក្នុង ៤ ភីវិយាធិន៍អព្យា-
 ក្រឹត គង្គក្នុង ៣ ប្រ និងឱត្វាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

[៣៨១] ពួកធម៌ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តប្បទ ប្រកបដោយសោមនស្ស ៤ ខាងការវិចារកុសល ចិត្តប្បទ ៤
 ខាងអកុសល ចិត្តប្បទ ៥ ខាងវិបាកផង ខាងភីវិយាផង នៃការវិចា-
 កុសល ប្រាវចរតិកចតុត្ថជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង
 ខាងភីវិយាផង លោកុត្តរតិកចតុត្ថជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាក
 ផង រឿងសុខវេទនា ដែលកើតឡើងក្នុងខំនោះចេញ នេះពួកធម៌
 ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ។ ពួកធម៌ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បទ ប្រកបដោយទោមនស្ស ៤ ខាងការវិញ្ញាណ
 ប្រកបដោយទុក្ខ រឿងទុក្ខវេទនា ដែលកើតឡើងក្នុងខំនោះចេញ

ឥមេ ធម្មា ធុត្ថាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។
 កតមេ ធម្មា អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុ-
 ត្តា ។ កាមាវចរកុសលតោ ធម្មារោ ឧបេក្ខាស-
 ហគតា ចិត្តប្បាទា អកុសលតោ ធន កាមាវចរកុ-
 សលស្ស វិចាកតោ ធន អកុសលស្ស វិចាកតោ
 ធន កិរិយតោ ធន រូបាវចរ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសល-
 តោ ធន វិចាកតោ ធន កិរិយតោ ធន ធម្មារោ អារុ-
 ប្បា កុសលតោ ធន វិចាកតោ ធន កិរិយតោ ធន
 លោកុត្តរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ធន វិចាកតោ
 ធន ឯតុប្បន្នំ អនុត្តមសុខំ វេទនំ វេទនា ឥមេ ធម្មា
 អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ តិស្សោ
 ធន វេទនា រូបញ្ច ធិព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា ធន វត្ថុញ្ច
 សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តាតិបិ ធុត្ថាយ វេទនា-
 យ សម្មយុត្តាតិបិ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តាតិបិ ។

[៣៨០] កតមេ ធម្មា វិចាកា ។ ចតុស្ក ភូ-
 មីសុ វិចាកោ ឥមេ ធម្មា វិចាកា ។ កតមេ ធម្មា
 វិចាកធម្មធម្មា ។ ចតុស្ក ភូមីសុ កុសលំ អកុសលំ

នេត្តេកធម៌ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ។ តួកធម៌ប្រកបដោយវេទនា
 មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាទ ប្រកបដោយវេទនា ៤
 ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាទ ៦ ខាងកុសល ចិត្តប្បាទ ១០ ខាង
 វិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាទ ៦ ខាងវិបាកនៃអកុសល ចិត្តប្បាទ ៦
 ខាងកិរិយា ចតុត្ថជ្ជាន ជាប្រាំបី ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាង
 កិរិយាផង អរូបជ្ជាន ៤ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង
 ចតុត្ថជ្ជាន ជាលោកុត្តរ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង វៀរគ្រះវេទនាមិន
 ជាទុក្ខមិនជាសុខ ដែលកើតឡើងក្នុងវិន័យចេញ នេត្តេកធម៌ដែលប្រកប
 ដោយវេទនា មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ។ វេទនា ពូជផង វិបាក
 ផង នេត្តេកធម៌ដែលមិនធម្មវិបាកថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថាប្រកបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ
 ផងទេ ។

[៣៨១] តួកធម៌ជាវិបាក តើដូចម្តេច ។ វិបាក ក្នុង
 ភូមិ ៤ នេត្តេកធម៌ ជាវិបាក ។ តួកធម៌ មានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្នុងភូមិ ៤

ឥរេ ធម្មា វិចារកធម្មធម្មា ។ កតតមេ ធម្មា ធម្មា វិចារកធម្មា វិចារកធម្មធម្មា ។ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យា-
 កតំ រូបញ្ច ធិត្វាធានា ឥរេ ធម្មា ធម្មា វិចារកធម្មា វិចារកធម្មធម្មា ។

[៣៨០] កតតមេ ធម្មា ឧបាទិទ្ធានាធិយា ។

តិសុ ភូមិសុ វិចារកោ យញ្ច រូបំ កម្មស្ស កតតត្តា
 ឥរេ ធម្មា ឧបាទិទ្ធានាធិយា ។ កតតមេ ធម្មា អ-
 ឧបាទិទ្ធានាធិយា ។ តិសុ ភូមិសុ តុសលំ អតុ-
 សលំ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាកតំ យញ្ច រូបំ ឧ-
 កម្មស្ស កតតត្តា ឥរេ ធម្មា អឧបាទិទ្ធានាធិយា ។
 កតតមេ ធម្មា អឧបាទិទ្ធានាធិយា ។ ចត្តារោ មត្តា
 អបរិយាចដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញវសាធិ ធិត្វាធានា
 ឥរេ ធម្មា អឧបាទិទ្ធានាធិយា ។

នេះពួកធម៌មានវិបាកជាប្រាកដ ។ ក្នុងអំឡុងពេលវិបាក ព័ន្ធបិទ
 មែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ កិរិយានិងអព្យាក្រឹត ក្នុង
 ភូមិ ៣ ប្រទិននិទ្ទាន នេះពួកធម៌បិទមែនជាវិបាក ព័ន្ធបិទមែនជាធម៌
 មានវិបាកជាប្រាកដ ។

[៣៨១] ពួកធម៌មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានគណ្តាជាដើម
 កាន់យកហើយ ព័ន្ធជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តើដូចម្តេច ។ វិបាក
 ក្នុងភូមិ ៣ និងប្រវែងជាតម្រូវតត្តា នេះពួកធម៌ មានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ព័ន្ធជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខាន ។ ពួកធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានគណ្តាជាដើម
 កាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក្នុងភូមិ ៣ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៣ និងប្រវែងបិទ
 មែនជាតម្រូវតត្តា នេះពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 គណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន ។ ពួកធម៌
 មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ព័ន្ធជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាចន្ទៈ
 ផង សាមញ្ញវស ៤ ផង និព្វានផង នេះពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ព័ន្ធមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខាន ។

[៣៨២] តាតមេ ធម្មា អសន្តិលំដួសន្តិលេសិកា ។
 គ្លានិស អកុសលចិត្តប្បាទា ឥមេ ធម្មា អសន្តិលំដួស-
 ន្តិលេសិកា ។ តតមេ ធម្មា អសន្តិលំដួសន្តិលេ-
 សិកា ។ តិសុ ភូមិសុ កុសលំ តិសុ ភូមិសុ
 វិចារកោ តិសុ ភូមិសុ កិរិយាឡាតកំ សព្វញ្ច
 រូបំ ឥមេ ធម្មា អសន្តិលំដួសន្តិលេសិកា ។ តតមេ
 ធម្មា អសន្តិលំដួសន្តិលេសិកា ។ ចត្តារោ មត្តា
 អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញាដលាចំ ធិត្វាធាញ្ច
 ឥមេ ធម្មា អសន្តិលំដួសន្តិលេសិកា ។

[៣៨៣] តតមេ ធម្មា សវិតត្តសវិចារា ។ តា-
 មាវចរកុសលំ អកុសលំ តាមាវចរកុសលស្ស វិចា-
 តតោ ឯកានិស ចិត្តប្បាទា អកុសលស្ស វិចាតតោ
 ទ្វេ កិរិយតោ ឯកានិស រូចាវចរំ បឋមំ ឈានំ កុ-
 សលតោ ច វិចាតតោ ច កិរិយតោ ច លោកុត្តរំ
 បឋមំ ឈានំ កុសលតោ ច វិចាតតោ ច ឯត្តប្បទ្វេ
 វិតត្តវិចារា បឋមត្វា ឥមេ ធម្មា សវិតត្តសវិចារា ។
 តតមេ ធម្មា អវិតត្តវិចារាមត្តា ។ រូចាវចរបញ្ចក-
 ធមយេ ធុតិយំ ឈានំ កុសលតោ ច វិចាតតោ

[៣៨៤] ពួកធម៌វិលេសវេលា ចំណែកវេលាសេចក្តីសៅហ្មង រើ
 ដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្តប្បាទ ១២ នេះពួកធម៌វិលេសវេលា ពាំងគួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌វិលេសវេលាសៅហ្មង តែត្រូវដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ កុសល ក្នុងភូមិ ព្វ វិបាក ក្នុងភូមិ ព្វ
 កិរិយា និងអព្យាក្រឹត ក្នុងភូមិ ព្វ និងប្រពាំងអស់ នេះពួកធម៌វិលេស
 សៅហ្មង តែត្រូវដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌វិលេសវេលាសៅហ្មង ពាំង
 មិនត្រូវដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាបរិយាយបន្ទុះ
 ផង សាមញ្ញាផល ៤ ផង និព្វានផង នេះពួកធម៌វិលេសវេលាសៅហ្មង
 ពាំងមិនត្រូវដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។

[៣៨៥] ពួកធម៌ប្រកបដោយវិតក្កៈ ពាំងប្រកបដោយវិចារៈ តើ
 ដូចម្តេច ។ តាមាវចរកុសលនិងអកុសល ចិត្តប្បាទ ១១ ខាងវិបាកនៃ
 តាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាទ ២ ខាងវិបាកនៃអកុសល ចិត្តប្បាទ ១១ ខាង
 កិរិយា បឋមជ្ឈានជាប្រាថ្នា ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយា
 ផង បឋមជ្ឈានជាលោកុត្តរៈ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង រៀបតែវិតក្កៈ
 វិចារៈ ដែលរឹតតែឡើង ក្នុងទីនេះចេញ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយវិតក្កៈ ពាំង
 ប្រកបដោយវិចារៈ ។ ពួកធម៌មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ខុតិយជ្ឈាន ក្នុងប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធមយ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង

ច តិរិយសោ ច លោកុត្តរតិកតិកជ្ឈាណ តិរិយសោ ធុតិយ
 ណាមិ តុសលសោ ច វិហាកសោ ច ឯត្ថប្បដ្ឋំ វិហា
 វមេត្វា ឥមេ ធម្មា អវិគត្តាវិហារមត្តា ។ តតមេ
 ធម្មា អវិគត្តាវិហារ ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាមិ វូចាវចរ-
 តិកតិកជ្ឈាណ តុសលសោ ច វិហាកសោ ច តិរិយ-
 សោ ច ឧត្តារេ អាវុប្បា តុសលសោ ច វិហាកសោ ច
 តិរិយសោ ច លោកុត្តរតិកតិកជ្ឈាណ តុសលសោ ច
 វិហាកសោ ច បញ្ចកាយេ ធុតិយេ ណាមេ ឧប្បន្នា
 ច វិហារេ វូបត្វា ធិត្វាឧត្វា ឥមេ ធម្មា អវិគត្តាវិហា-
 រា ។ វិគត្តសហជាតោ វិហារេ ច វត្តោ សវិគត្តស-
 វិហារេតិបិ អវិគត្តាវិហារមត្តាតិបិ អវិគត្តាវិហារេតិបិ ។

[៣៨៤] តតមេ ធម្មា បីតិសហគតា ។ តាមាវចរ-
 តុសលសោ ឧត្តារេ សោមនស្សសហគតា ធិត្ថប្បាណ
 អតុសលសោ ឧត្តារេ តាមាវចរតុសលស្ស វិហា-
 កសោ បញ្ច តិរិយសោ បញ្ច វូចាវចរធុតិកតិកជ្ឈាណ
 តុសលសោ ច វិហាកសោ ច តិរិយសោ ច លោកុ-
 ត្តរធុតិកតិកជ្ឈាណ តុសលសោ ច វិហាកសោ ច ឯ-
 ត្ថប្បដ្ឋំ បីតិ វមេត្វា ឥមេ ធម្មា បីតិសហគតា ។

ខន្តិយាផង ខុតិយជ្ឈាន ក្នុងលោកុត្តរតិកតិកជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាង
 វិហាកផង វៀវតិវិហារដែលកើតឡើងក្នុងវិហារបុរាណ ធម្មាណាមិវិហារ-
 តក្កៈមានត្រឹមតែវិហារ ។ ពួកធម៌មិនមានវិគត្តៈទាំងមិនមានវិហារ តើដូច
 ម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ ប្រាវចរតិកតិកជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិហាក
 ផង ខាងតិរិយាផង អប្បជ្ឈាន ២ ខាងកុសលផង ខាងវិហាកផង ខាង
 តិរិយាផង លោកុត្តរតិកតិកជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិហាកផង វិហារ
 ដែលកើតក្នុងខុតិយជ្ឈាន ជាបញ្ចកាយផង ប្រផង ឱព្វានផង នេះ
 ពួកធម៌មិនមានវិគត្តៈ ទាំងមិនមានវិហារ ។ វិហារដែលកើតជាមួយនឹង
 វិគត្តៈ មិនត្រូវហៅថា ប្រកបដោយវិគត្តៈទាំងប្រកបដោយវិហារផង
 ថាមិនមានវិគត្តៈមានត្រឹមតែវិហារផង ជាមិនមានវិគត្តៈទាំងមិនមានវិហារ
 ផងទេ ។

[៣៨៥] ពួកធម៌ប្រកបដោយបីតិ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
 ប្បាទ ប្រកបដោយសោមនស្ស ២ ខាងតាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាទ ២
 ខាងអកុសល ចិត្តប្បាទ ៥ ខាងវិហាកនៃតាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាទ ៥
 ខាងតិរិយា ប្រាវចរទុកតិកជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិហាក
 ផង ខាងតិរិយាផង លោកុត្តរតិកជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិហាកផង
 វៀវតិបីតិដែលកើតឡើងក្នុងវិហារបុរាណ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយបីតិ ។

កតមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កាមាវចរកុសល-
 តោ ចត្តារោ សោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បដា អ-
 កុសលតោ ចត្តារោ កាមាវចរកុសលស្ស វិចាក-
 តោ ធន កិរិយតោ បញ្ច រូបាវចរតិកធនុត្តជ្ឈនា
 កុសលតោ ធន វិចាកតោ ធន កិរិយតោ ធន
 លោកុត្តរតិកធនុត្តជ្ឈនា កុសលតោ ធន វិចា-
 កតោ ធន ឯតុប្បន្នំ សុខំ វេយ្យា វេយ្យា ធម្មា
 សុខសហគតា ។ កតមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។
 កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ឧបេក្ខាសហគតា
 ចិត្តប្បដា អកុសលតោ ធន កាមាវចរកុសលស្ស
 វិចាកតោ ធន អកុសលស្ស វិចាកតោ ធន
 កិរិយតោ ធន រូបាវចរ ធនុត្តំ ឈានំ កុសលតោ ធន
 វិចាកតោ ធន កិរិយតោ ធន ចត្តារោ អកុប្បា កុស-
 លតោ ធន វិចាកតោ ធន កិរិយតោ ធន លោកុត្តរ
 ធនុត្តំ ឈានំ កុសលតោ ធន វិចាកតោ ធន ឯតុប្បន្នំ
 ឧបេក្ខំ វេយ្យា វេយ្យា ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។
 បីតិ ធន បីតិសហគតា សុខសហគតា ធន ឧបេក្ខាស-
 ហគតា សុខំ ធន សុខសហគតំ សិយា បីតិសហគតំ

ពួកធម៌ប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បដា ប្រកបដោយសហ-
 ឧស្ស ៤ ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដា ៤ ខាងអកុសល ចិត្តប្បដា
 ៦ ខាងវិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដា ៥ ខាងកិរិយា ប្រាវចរតិក-
 ធនុត្តជ្ឈន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង លោកុត្តរ-
 តិកធនុត្តជ្ឈន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង វៀរតែសុខៈដែលកើត
 ឡើងក្នុងវិន័យចេញ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយសុខៈ ។ ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយទោហត្ថ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បដា ប្រកបដោយទោហត្ថ ៤ ខាង
 កាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដា ៦ ខាងអកុសល ចិត្តប្បដា ១០ ខាងវិបាក
 នៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដា ៦ ខាងវិបាកនៃអកុសល ចិត្តប្បដា ៦
 ខាងកិរិយា ធនុត្តជ្ឈន ជាប្រាវចរ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង
 ខាងកិរិយាផង អរូបជ្ឈន ៤ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយា
 ផង ធនុត្តជ្ឈន ជាលោកុត្តរ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង វៀរតែ
 ទោហត្ថ ដែលកើតឡើង ក្នុងវិន័យចេញ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយ
 ទោហត្ថ ។ បីតិ មិនប្រកបដោយបីតិ ប្រកបតែដោយសុខៈ មិនប្រកប
 ដោយទោហត្ថទេ សុខៈ មិនប្រកបដោយសុខៈ ប្រកបតែដោយបីតិ

ន ឧបេក្ខាសហគតំ សិលា ន វត្ថុញ្ចំ មិតិសហគ-
 តន្តិ ។ ទ្វេ ឆោមនស្សសហគតា មិត្តប្បទា ឧត្តស-
 ហគតំ កាយវិញ្ញាណំ យា ច វេននា ឧបេក្ខា រូបញ្ច
 មិត្តានក្ខ ឥមេ ធម្មា ន វត្ថុញ្ចំ មិតិសហគតាតិមិ
 សុខសហគតាតិមិ ឧបេក្ខាសហគតាតិមិ ។

(៣៨៥) កតតមេ ធម្មា នស្សនេន បហាតញ្ច។
 ចត្តារោ មិត្តកតសម្បយុត្តា មិត្តប្បទា វិចិត្តិកាសហ-
 គតោ មិត្តប្បទោ ឥមេ ធម្មា នស្សនេន បហា-
 តញ្ច។ កតតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតញ្ច។ ។ ឧទ្ធ-
 ភូសហគតោ មិត្តប្បទោ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ ប-
 ហាតញ្ច។ ។ ចត្តារោ មិត្តកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា
 មិត្តប្បទា ទ្វេ ឆោមនស្សសហគតា មិត្តប្បទា ឥមេ
 ធម្មា សិលា នស្សនេន បហាតញ្ច សិលា ភាវនាយ
 បហាតញ្ច។ ។ កតតមេ ធម្មា នេវ នស្សនេន ន
 ភាវនាយ បហាតញ្ច។ ។ ចត្តសុ ភូមីសុ តុសលំ
 ចត្តសុ ភូមីសុ វិចារោ តីសុ ភូមីសុ តាវិយាព្យា-
 គតំ រូបញ្ច មិត្តានក្ខ ឥមេ ធម្មា នេវ នស្សនេន
 ន ភាវនាយ បហាតញ្ច។ ។

មិនប្រកបដោយទេស្ឋ ក៏មាន ព័ន្ធហ្វ័យណាមួយ ប្រកបដោយព័ន្ធ
 ក៏មាន ។ ចិត្តប្បទ ២ ប្រកបដោយទេស្ឋ ឈាបិដ្ឋប្បប្បប្បប្ប
 ដោយទុក្ខ និងទេស្ឋភាវនាផង រូបផង វិញ្ញាណផង ចេត្តិកាផង ចិត្ត
 កោលថា ប្រកបដោយព័ន្ធផង ជាប្រកបដោយសុខផង ជាប្រកប
 ដោយទេស្ឋផងឡើយ ។

(៣៨៥) ពួកធម៌ត្រូវលះដោយទស្សនៈ (សោតាចត្តមគ្គ) ក៏
 ដូចម្ដេច ។ ចិត្តប្បទ ២ ប្រកបដោយមិត្ត និងចិត្តប្បទប្រកបដោយវិចិត្ត
 កិច្ច នេះពួកធម៌ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ។ ពួកធម៌ត្រូវលះដោយ
 ភាវនា តើដូចម្ដេច ។ ចិត្តប្បទប្រកបដោយទទួលៈ នេះពួកធម៌ត្រូវលះ
 ដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បទ ២ ប្រាសចាកទិដ្ឋិកែប្រកបដោយលោភៈ និង
 ចិត្តប្បទ ២ ប្រកបដោយទោមនស្ស នេះពួកធម៌ត្រូវលះដោយទស្សនៈ
 ក៏មាន ត្រូវលះដោយភាវនាក៏មាន ។ ពួកធម៌ដែលមិនត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយភាវនា តើដូចម្ដេច ។ កុសលក្នុងភូមិ
 ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ កិរិយានិងអក្កក្រឹត ក្នុងភូមិ ៣ ប្រវិនិច្ឆ័យ
 នេះពួកធម៌មិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយភាវនា ។

[៣៨៦] កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វ-

ហេតុកា ។ ចត្តារោ ធិដ្ឋិតតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បាទា
 វិចិត្តិន្ទាសហគតា ចិត្តប្បាទា ឯត្តប្បន្នំ មោហំ
 វេយ្យា វេយ្យា ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកា ។
 កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកា ។ ឧទ្ធច-
 សហគតា ចិត្តប្បាទា ឯត្តប្បន្នំ មោហំ វេយ្យា
 វេយ្យា ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកា ។ ចត្តា-
 រោ ធិដ្ឋិតតសម្បយុត្តលោកសហគតា ចិត្តប្បាទា ទ្វេ-
 រោបទស្សសហគតា ចិត្តប្បាទា វេយ្យា សិយា
 ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកា សិយា ភាវនាយ
 បហាតត្វហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា ទេវ ទស្សនេន
 ទ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកា ។ វិចិត្តិន្ទាសហ-
 គតា មោហោ ឧទ្ធចសហគតា មោហោ ចត្វស្កុ
 ក្ខមីសុ កុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ តីសុ
 ក្ខមីសុ កិរិយាព្យាគតំ រូបញ្ច ធិត្វាទញ្ច វេយ្យា
 ទេវ ទស្សនេន ទ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកា ។

[៣៨៦] ពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។

ចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយវិជ្ជា និងចិត្តប្បាទប្រកបដោយវិចិត្តិកា រៀនតែ-
 មោហៈដែលកើតឡើងក្នុងវិជ្ជាចេញ នេះពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈ ។ ពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយការវិនា តើដូចម្តេច ។ ពិត្ត-
 ប្បាទប្រកបដោយទទួចៈ រៀនតែមោហៈ ដែលកើតឡើងក្នុងវិជ្ជាចេញ
 នេះពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះដោយការវិនា ។ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រាសចាក
 វិជ្ជាតែប្រកបដោយលោកៈ និងចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយជាមនស្ស នេះ
 ពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុត្រូវលះដោយ
 ការវិនា ។ ពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ពុំមែនត្រូវ
 លះដោយការវិនា តើដូចម្តេច ។ មោហៈប្រកបដោយវិចិត្តិកា មោហៈ
 ប្រកបដោយទទួចៈ កុសលក្នុងភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ កិរិយានិងអព្យា-
 គ្រឹត ក្នុងភូមិ ៣ ប្រវេណីនិងវិញ្ញាណ នេះពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះ
 ដោយទស្សនៈ ពុំមែនត្រូវលះដោយការវិនា ។

[៣៨៧] កតតមេ ធម្មា អាចយតាមិដោ ។ តិសុ
 ភូមីសុ តុសលំ អតុសលំ ឥមេ ធម្មា អាចយតា-
 មិដោ ។ កតតមេ ធម្មា អាចយតាមិដោ ។ ចត្តា-
 រោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា អាចយតាមិដោ ។
 កតតមេ ធម្មា ធម៌ចយតាមិដោ ធម៌ចយតាមិដោ ។
 ចតុសុ ភូមីសុ វិចារោ តិសុ ភូមីសុ តិរិយាត្យក-
 តំ រូបញ្ច ធិត្វាធាញ្ច ឥមេ ធម្មា ធម៌ចយតាមិដោ
 ធម៌ចយតាមិដោ ។

[៣៨៨] កតតមេ ធម្មា សេត្វា ។ ចត្តារោ ម-
 ត្តា អបរិយាបដ្ឋា ហេដ្ឋិមាមិ ធម៌ តិណំ សាមញ្ញដលា-
 ធិ ឥមេ ធម្មា សេត្វា ។ កតតមេ ធម្មា អសេត្វា ។
 ឧបរិមំ អវហត្តដលំ ឥមេ ធម្មា អសេត្វា ។ កតតមេ
 ធម្មា ធម៌ សេត្វា ធម៌សេត្វា ។ តិសុ ភូមីសុ តុ-
 សលំ អតុសលំ តិសុ ភូមីសុ វិចារោ តិសុ
 ភូមីសុ តិរិយាត្យកតំ រូបញ្ច ធិត្វាធាញ្ច ឥមេ ធម្មា
 ធម៌ សេត្វា ធម៌សេត្វា ។

[៣៨៩] កតតមេ ធម្មា បរិភ្នា ។ កាមាវចរតុ-
 សលំ អតុសលំ សញ្ញា កាមាវចរស្ស វិចារោ

[៣៨៧] ពួកធម៌ដែលប្រើប្រាស់ស្រូវក្នុងឡើង តើដូចម្តេច ។ កុ-
 សលនិងអតុសលក្នុងក្រម ៣ ពេញគ្រប់ដល់ប្រើប្រាស់ស្រូវក្នុងឡើង ។
 ពួកធម៌មិនដល់ប្រើប្រាស់ស្រូវក្នុងឡើង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអប-
 រិយាបដ្ឋៈ នេះពួកធម៌មិនដល់ប្រើប្រាស់ស្រូវក្នុងឡើង ។ ពួកធម៌មិនមែន
 ដល់ប្រើប្រាស់ស្រូវក្នុងឡើង តាំងមិនមែនមិនដល់ប្រើប្រាស់ស្រូវក្នុងឡើង
 តើដូចម្តេច ។ វិបាក ក្នុងក្រម ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹត ក្នុងក្រម ៣
 ប្រទេសនិក្ខាន នេះពួកធម៌ មិនមែនដល់ប្រើប្រាស់ស្រូវក្នុងឡើង តាំងមិន
 មែនមិនដល់ប្រើប្រាស់ស្រូវក្នុងឡើង ។

[៣៨៨] ពួកធម៌ជាបរិសេសក្នុងបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤
 ជាអបរិយាបដ្ឋៈផង សាមញ្ញផល ៣ ខាងក្រោមផង នេះពួកធម៌ជាបរិសេស
 សេក្ខបុគ្គល ។ ពួកធម៌ជាបរិសេសសេក្ខបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ អហត្ថផល
 ខាងលើ នេះពួកធម៌ជាបរិសេសសេក្ខបុគ្គល ។ ពួកធម៌មិនមែនជាបរិសេស
 សេក្ខបុគ្គល តាំងមិនមែនជាបរិសេសសេក្ខបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក្នុងក្រម ៣ វិបាកក្នុងក្រម ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្រម ៣
 ប្រទេសនិក្ខាន នេះពួកធម៌ មិនមែនជាបរិសេសសេក្ខបុគ្គល តាំងមិនមែនជា
 បរិសេសសេក្ខបុគ្គល ។

[៣៨៩] ពួកធម៌ មានសភាពក្នុងឡា តើដូចម្តេច ។
 កាមាវចរកុសល និងអកុសល វិបាក តាំងអស់ នៃកាមាវចរ

សិយា ឧ វត្តញ្ចា បរិវត្តាវម្មណាតិមិ មហាគ្គតាវម្មណា-
 តិមិ ។ តាវាវាវមាគុសលតោ ធិត្តារោ ញ្ញាណាស-
 ម្បយុត្តា ធិតុប្បដា តិវិយតោ ធិត្តារោ ញ្ញាណា-
 សម្បយុត្តា ធិតុប្បដា រូបាវចរំ ធិតុត្ថំ យាធិ
 តុសលតោ ធិ តិវិយតោ ធិ តិវិយាហេតុកា
 មនោវិញ្ញាណាធិតុ ឧបេត្តាសមាគតា វេមេ ធម្មា
 សិយា បរិវត្តាវម្មណា សិយា មហាគ្គតាវម្មណា សិយា
 អម្បមាណាវម្មណា សិយា ឧ វត្តញ្ចា បរិវត្តាវម្មណា-
 តិមិ មហាគ្គតាវម្មណាតិមិ អម្បមាណាវម្មណាតិមិ ។
 រូបាវចរតិកចតុក្កជ្ឈដ្ឋាន តុសលតោ ធិ វិចារកតោ
 ធិ តិវិយតោ ធិ ធិតុត្ថស្ស យាធិស្ស វិចារកតោ អា-
 តាសាធិញ្ញាយតធិ អាតិញ្ញាយតធិ វេមេ ធម្មា ឧ
 វត្តញ្ចា បរិវត្តាវម្មណាតិមិ មហាគ្គតាវម្មណាតិមិ អម្ប-
 មាណាវម្មណាតិមិ ។ រូបញ្ច ធិញ្ច ធិញ្ច អនាវម្មណា ។

(៣៩៦) តតមេ ធម្មា ហិដា ។ ប្លាទស អតុសល-
 ធិតុប្បដា វេមេ ធម្មា ហិដា ។ តតមេ ធម្មា មជ្ឈិមា ។
 តិសុ ភូមិសុ តុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចារកតោ តិសុ ភូ-
 មិសុ តិវិយាញ្ញាតតំ សុញ្ញា រូបំ វេមេ ធម្មា មជ្ឈិមា ។

មិនធម្មិកោលថា មានការម្នាក់តូចតាមវិញ ជាមួយការម្នាក់ដ៏ធំវិញ
 សភាពធីតីមាន ។ ធិតុប្បដ ៤ ជាញ្ញាណសម្បយុត្ត មានការម្នាក់
 តុសល ធិតុប្បដ ៤ ជាញ្ញាណសម្បយុត្ត មានការម្នាក់ ប្រាវចរតុក្កជ្ឈដ្ឋាន
 មានតុសលផង មានតិវិយាផង និងមនោវិញ្ញាណធាតុ ជាតិវិយាហេតុកៈ
 ប្រកបដោយទេវតា នេះត្រូវធម៌មានការម្នាក់តូចតាមវិញ មានការ-
 ម្នាក់ដ៏ល្អវិសភាពធីតីមាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិន
 ធម្មិកោលថា មានការម្នាក់តូចតាមផង ជាមានការម្នាក់ដ៏ល្អវិសភាព
 ធីតី ជាមានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានធីតីមាន ។ ប្រាវចរតុក្កជ្ឈ-
 ដ្ឋាន មានតុសលផង មានវិបាកផង មានតិវិយាផង វិបាកនៃចក្ក-
 ត្រដ្ឋាន ពាក្យសាសនាយុគនៈ អាតិញ្ញាយុគនៈ នេះត្រូវធម៌ មិន
 ធម្មិកោលថា មានការម្នាក់តូចតាមផង ជាមានការម្នាក់ដ៏ល្អវិសភាព
 ធីតី ជាមានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានធីតីឡើយ ។ ឯប្រេនិងទិព្វាន
 មិនមែនមានការម្នាក់ទេ ។

(៣៩៧) ភូតធម៌ ដ៏ថោកទាប តើដូចម្តេច ។ អតុសលធិតុ-
 ប្បដ ១២ នេះត្រូវធម៌ ដ៏ថោកទាប ។ ភូតធម៌ ជាភណ្ឌាល តើ
 ដូចម្តេច ។ តុសល ក្នុងភូមិ ៣ វិបាកក្នុងភូមិ ៣ តិវិយានិងអត្យា-
 ត្រិត ក្នុងភូមិ ៣ និងប្រេនិងអស់ នេះត្រូវធម៌ ជាភណ្ឌាល ។

តតមេ ធម្មា បណ្ឌិតា ។ ចត្តារោ មន្តា អបរិយា-
បដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដណ្ឌិ ជិញ្ញាណត្ថា ឥមេ
ធម្មា បណ្ឌិតា ។

[៣៩២] តតមេ ធម្មា មិច្ឆត្តនិយតា ។ ចត្តារោ
ជិដ្ឋិតតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បដា ទ្វេ ដោមនស្សសហគ-
តា ចិត្តប្បដា ឥមេ ធម្មា សិយា មិច្ឆត្តនិយតា សិ-
យា អនិយតា ។ តតមេ ធម្មា សម្បត្តនិយតា ។
ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា សម្បត្តនិយ-
តា ។ តតមេ ធម្មា អនិយតា ។ ចត្តារោ ជិដ្ឋិតតរិ-
ប្បយុត្តលោកសហគតា ចិត្តប្បដា វិចិត្តាសហគ-
តោ ចិត្តប្បដោ ឧទ្ធចសហគតោ ចិត្តប្បដោ តិសុ
ភូមិសុ កុសលំ ចត្តសុ ភូមិសុ វិបាកោ តិសុ ភូមិ-
សុ ភិរិយាព្យាគតំ រូបញ្ច ជិញ្ញាណត្ថា ឥមេ ធម្មា
អនិយតា ។

[៣៩៣] តតមេ ធម្មា មត្តារម្មណា ។
តតាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ញ្ញាលាសម្បយុត្តា
ចិត្តប្បដា ភិរិយតោ ចត្តារោ ញ្ញាលាសម្បយុត្តា
ចិត្តប្បដា ឥមេ ធម្មា សិយា មត្តារម្មណា ជ

ពួកធម៌ដ៏ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបដ្ឋា នេះ
ជល ៤ ផង ចិញ្ញាណដង បេះពួកធម៌ដ៏ទុក្ខ ។

[៣៩៤] ពួកធម៌មានសភាពខុសនឹងទៀង តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បទ ៤ ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ចិត្តប្បទ ៤ ប្រកបដោយគោមនស្ស នេះ
ពួកធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មិនទៀងក៏មាន ។ ពួកធម៌
មានសភាពត្រូវនឹងទៀង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបដ្ឋា នេះ
ពួកធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ។ ពួកធម៌មិនទៀង តើដូចម្តេច ។
ចិត្តប្បទ ៤ ជ្រាសចាកទិដ្ឋិនៃប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បទប្រកបដោយ
វិចិត្តិញ្ច ចិត្តប្បទប្រកបដោយទុដ្ឋៈ កុសលក្នុងភូមិ ៣ វិបាកក្នុងភូមិ
៤ ភិរិយានិងអព្យាក្រឹកក្នុងភូមិ ៣ រូបនិងចិញ្ញាណ នេះពួកធម៌មិនទៀង ។

[៣៩៥] ពួកធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បទ ៤ ជាញ្ញាលាសម្បយុត្ត ខាងតាវចរកុសល ចិត្តប្បទ ៤ ជា
ញ្ញាលាសម្បយុត្ត ខាងភិរិយា នេះពួកធម៌មានមគ្គជាអារម្មណ៍ តែ

មក្សោបត្តិកា សិយា មក្សាធិបតីនោ សិយា ន វត្តញ្ញា
 មក្សាវត្តណាតិមិ មក្សាធិបតីនោតិមិ ។ ចន្ទារោ អរិ-
 យមក្សា ន មក្សាវត្តណា មក្សោបត្តិកា សិយា មក្សា-
 ធិបតីនោ សិយា ន វត្តញ្ញា មក្សាធិបតីនោតិ ។
 រូបាវចរំ ចតុត្ថំ ឈានំ គុសលតោ ច កិរិយតោ
 ច កិរិយាមោត្តកា មហាវិញ្ញាណធាតុ ឧបេក្ខាស-
 ហតតា ឥមេ ធម្មា សិយា មក្សាវត្តណា ន មក្ស-
 ោបត្តិកា ន មក្សាធិបតីនោ សិយា ន វត្តញ្ញា មក្សា-
 វត្តណាតិ ។ កាមាវចរគុសលតោ ចន្ទារោ ញ្ញាណ-
 វិប្បយុត្តា ចិត្តប្បាទា សង្ខំ អគុសលំ សច្ចោ កាមា-
 វចរស្ស វិចារោ កិរិយតោ ច ចិត្តប្បាទា រូបាវច-
 រតិកចតុត្ថន្ត្រ្យា គុសលតោ ច វិចារតោ ច
 កិរិយតោ ច ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស វិចារោ ចន្ទារោ
 គារុប្បា គុសលតោ ច វិចារតោ ច កិរិយតោ
 ច ចន្ទារិ ច សាមញ្ញវលានំ ឥមេ ធម្មា ន វត្តញ្ញា
 មក្សាវត្តណាតិមិ មក្សោបត្តិកាតិមិ មក្សាធិបតីនោតិមិ ។
 រូបញ្ច ធិញ្ចានញ្ច អនាវត្តណា ។

[៣៩២] ឥតមេ ធម្មា ឧប្បត្តា ។ ចតុស្ស ភូមីស្ម
 វិចារោ យញ្ច រូបំ ឥត្តស្ស ឥតតតា ឥមេ ធម្មា

មិនមែនមានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មិនមែនមានមគ្គជា
 មានមគ្គជាហេតុក៏មាន ជាមានមគ្គជាហេតុក៏មាន ។ អរិយមគ្គ ៤
 មិនមែនមានមគ្គជាហេតុក៏មាន តែមានមគ្គជាហេតុ មានមគ្គជាអធិបតីក៏
 មាន មិនតប្បិការលថា មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន ។ ប្រាវចរចតុត្ថជ្ជាន
 ខាងគុសលផង ខាងកិរិយាផង និងមាតាវិញ្ញាណធាតុ ជាតិរិយា-
 ហេតុកៈ ប្រកបដោយទេវតា នេះពួកធម៌មានមគ្គជាហេតុក៏មាន តែមិន
 មែនមានមគ្គជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនតប្បិការលថា
 មានមគ្គជាហេតុក៏មាន ។ ចិត្តប្បាទ ៤ ជាញ្ញាណវិប្បយុត្ត ខាង
 កាមាវចរគុសល អគុសលទាំងអស់ វិបាកទាំងអស់នៃកាមាវចរ ចិត្ត-
 ប្បាទ ៦ ខាងកិរិយា ប្រាវចរតិកចតុត្ថជ្ជាន ខាងគុសលផង ខាង
 វិបាកផង ខាងកិរិយាផង វិបាកនៃចតុត្ថជ្ជាន អប្បជ្ជាន ៤ ខាងគុសល
 ផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង និងសាមញ្ញវល ៤ នេះពួកធម៌
 មិនតប្បិការលថា មានមគ្គជាហេតុក៏មាន ជា មានមគ្គជាហេតុផង
 ជា មានមគ្គជាអធិបតីផងឡើយ ។ ឯរូបនិងនិរ្វាន មិនមែនមានអា-
 រហ័ណទេ ។

[៣៩២] ពួកធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ តើម្ចាស់ម្ចាស់ ។
 វិបាក ក្នុងក្នុង ៤ និងរូបជាមគ្គសក្ការៈ នេះពួកធម៌ ដែល

សិយា ឧប្បន្នា សិយា ឧប្បន្នា ឧ វត្តត្វា វត្ត-
 ប្បន្នាតិ ។ ឧត្តសុ ក្ខម័សុ តុសលំ អតុសលំ តិសុ
 ក្ខម័សុ តិវិយាត្យាតតំ យេវ រូបំ ឧ តាម្ពស្ស
 តតត្ថា ឥមេ ធម្មា សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្ប-
 ន្នា ឧ វត្តត្វា ឧប្បន្នាចោតិ ។ ធិត្វាធំ ឧ វត្តត្វំ
 ឧប្បន្នន្តិមំ អនុប្បន្នន្តិមំ ឧប្បន្ននិមំ^(១) ។

[៣៩៥] ធិត្វាធំ វេបេត្វា សទ្ធេ ធម្មា សិយា អ-
 តីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ។ ធិត្វាធំ
 ឧ វត្តត្វំ អតីតន្តិមំ អនាគតន្តិមំ បច្ចុប្បន្នន្តិមំ ។

[៣៩៦] តតតេ ធម្មា អតីតារម្មណា ។ វិញ្ញាណ-
 ញាយតធំ នេវេសញ្ញាធាសញ្ញាយតធំ ឥមេ ធម្មា
 អតីតារម្មណា ។ ធិយោតា អនាគតារម្មណា ធិតិ ។
 តតតេ ធម្មា បច្ចុប្បន្នារម្មណា ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាធិ
 តិស្សោ ច មហោធាតុយោ ឥមេ ធម្មា បច្ចុប្បន្នារម្ម-
 ណា ។ តាមាវចរតុសលស្ស វិចាតតេ ធម្ម ធិតុ-
 ប្បនា អតុសលស្ស វិចាតតេ មហាវិញ្ញាណធាតុ
 ឧបេត្វាសមាគតា តិវិយាហេតុកា មហាវិញ្ញាណធាតុ
 សោមធម្មសមាគតា ឥមេ ធម្មា សិយា អតីតារម្មណា

១ ឧប្បន្ននិមំ ឧប្បន្ននិមំ ឧប្បន្ននិមំ ឧប្បន្ននិមំ ។

តើតឡើងហើយក៏មាន វិចារប្បន្ននិមំ តើតឡើងហើយក៏មាន
 មិនទាន់តើតឡើងក៏មាន ។ កុសលេវិចារប្បន្ននិមំ ២ តិវិយាធិត
 អត្តប្រតិក្កដក្ខម័ ៣ និងប្រវេណីវិចារប្បន្ននិមំ នេត្តកធម៌
 តើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់តើតឡើង តែមិនប្បិរោលថាប្រវេណី
 តើតឡើងក៏មាន ។ ធិត្វាធំ មិនប្បិរោលថា តើតឡើងហើយក៏
 ថាមិនទាន់តើតឡើងក៏មាន ថាប្រវេណីតើតឡើងហើយ ។

[៣៩៥] វិញ្ញាណាធិត្វាធំ ត្រូវបានប្រកាស ជាអតីតក៏មាន
 ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ ធិត្វាធំ មិនប្បិរោលថា ជា
 អតីតក៏មាន ថាជាអនាគតក៏មាន ថាជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។

[៣៩៦] ត្រូវបានប្រកាសជាអតីត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ-
 ញាយតធំ និងនេវេសញ្ញាធាសញ្ញាយតធំ នេត្តកធម៌មានការប្រកាសថា
 អតីត ។ ត្រូវបានប្រកាសថាមានការប្រកាសជាអនាគត មិនមាន
 ទេ ។ ត្រូវបានប្រកាសជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ
 ២ និងមហោធាតុ ៣ នេត្តកធម៌មានការប្រកាសជាបច្ចុប្បន្ន ។ ចិត្តច្បា
 ១០ ខាងវិញ្ញាណនៃតាមាវចរកុសល មហាវិញ្ញាណធាតុ ប្រកាសថា
 ឧបេត្វា ខាងវិញ្ញាណនៃអតុសល និងមហាវិញ្ញាណធាតុ ជាតិវិយាហេតុ
 ប្រកាសថាសោមធម្ម នេត្តកធម៌ មានការប្រកាសជាអតីត ក៏មាន

សិយា អនាគតារម្មណា សិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា ។
 តាមាវចរកុសលំ អកុសលំ តិរិយតោ ធនំ ចិត្ត-
 ប្បាណ រូបាវចរំ ចតុត្ថំ ឈានំ តុសលតោ ធនំ តិរិ-
 យតោ ធនំ ឥមេ ធម្មា សិយា អតីតារម្មណា សិយា
 អនាគតារម្មណា សិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា សិយា
 ធនំ វត្ថុញ អតីតារម្មណាតិមំ អនាគតារម្មណាតិមំ
 បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិមំ ។ រូបាវចរតិកចតុត្ថជ្ឈោ តុ-
 សលតោ ធនំ វិចិត្រតោ ធនំ តិរិយតោ ធនំ ចតុត្ថស្ស
 ឈានស្ស វិចិត្រតោ អាគាសានញ្ចាយតនំ អាគិញ្ច-
 ញ្ចាយតនំ ចត្តារាម មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច
 សាមញ្ញសធានិ ឥមេ ធម្មា ធនំ វត្ថុញ អតីតារម្មណា-
 តិមំ អនាគតារម្មណាតិមំ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិមំ ។
 រូបញ្ច ធិត្វានញ្ច អនារម្មណា ។

[៣៩៧] អនិទ្រ្ទិយតទ្ធរូបញ្ច ធិត្វានញ្ច វេបេត្វា
 សរេត្វ ធម្មា សិយា អជ្ឈត្តា សិយា តហិទ្ធា សិយា
 អជ្ឈត្តតហិទ្ធា ។ អនិទ្រ្ទិយតទ្ធរូបញ្ច ធិត្វានញ្ច
 តហិទ្ធា ។

មានការម្នាក់ជាអនាគតក៏មាន មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ ធម្មា-
 វចរកុសល អកុសល ចិន្តិត្តប្បវេណី វិចិត្រតោ វិចិត្រតោ ចតុត្ថជ្ឈាន
 ខាងកុសលផង ខាងតិរិយាផង នេះពួកធម៌មានការម្នាក់ជាអតីតក៏មាន
 មានការម្នាក់ជាអនាគតក៏មាន មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគប្បី
 កោលថា មានការម្នាក់ជាអតីតផង ថា មានការម្នាក់ជាអនាគតផង
 ថា មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ រូបាវចរតិកចតុត្ថជ្ឈាន ខាង
 កុសលផង ខាងវិចិត្រផង ខាងតិរិយាផង វិចិត្រនៃចតុត្ថជ្ឈាន អាណា-
 សានញ្ចាយតនៈ អាគិញ្ចញ្ចាយតនៈ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបដ្ឋៈ និង
 សាមញ្ញសធាន ៤ នេះពួកធម៌មិនគប្បីកោលថា មានការម្នាក់ជាអតីត
 ផង ថា មានការម្នាក់ជាអនាគតផង ថា មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នផង
 ឡើយ ។ ធិត្វាននិងធិត្វាន មិនមែនមានការម្នាក់ទេ ។

[៣៩៨] វៀវៀវន្តវិគ្គេយ ដែលមិនដាច់ដោយវិគ្គេយនិងនិរ្វាន
 ចេញ ពួកធម៌ទាំងអស់ ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាង
 ក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន ។ ធិត្វានដែលមិនដាច់ដោយវិគ្គេយ នឹងនិរ្វាន
 ទុកជាខាងក្រៅ ។

តតមេ ធម្មា អនិទស្សនាប្បដិយា ។ ចត្វសុ ភូមីសុ
 តុសលំ អតុសលំ ចត្វសុ ភូមីសុ វិចារតោ តីសុ
 ភូមីសុ តតិយាឡាតតំ យក្ខ រូមំ អនិទស្សនំ
 អប្បដិយំ ធម្មាយតទមរិយាបង្គំ ជិញ្ញាទត្វា ឥមេ
 ធម្មា អនិទស្សនាប្បដិយា ។

តិច្ច ។

[២០០] តតមេ ធម្មា ហេតុ ។ តយោ តុសល-
 ហេតុ តយោ អតុសលហេតុ តយោ អឡាតតហេ-
 តុ អលោកោ តុសលហេតុ អនោសោ តុសលហេតុ
 ចត្វសុ ភូមីសុ តុសលេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ អមោហោ
 តុសលហេតុ តាមាវចរតុសលតោ ចត្តារោ ញាណ-
 វិប្បយុត្តេ ចិត្តប្បទេ វេយ្យា ចត្វសុ ភូមីសុ តុស-
 លេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ លោកោ អដ្ឋសុ លោកសហគរត-
 សុ ចិត្តប្បទេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ នោសោ ទ្វីសុ នោមទស្ស-
 សហគរតសុ ចិត្តប្បទេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ មោហោ សញ្ញា-
 តុសលេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ អលោកោ វិចារតហេតុ អនោ-
 សោ វិចារតហេតុ តាមាវចរស្ស វិចារតតោ អហេតុ-
 តេ ចិត្តប្បទេ វេយ្យា ចត្វសុ ភូមីសុ វិចារតេសុ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អមោហោ វិចារតហេតុ តាមាវចរស្ស

ត្វាធម៌មិនប្រកបដោយការបរិញ្ញា ជាតិកម្មសាសនាបរិបទបិដក តិ
 ដូចម្តេច ។ តុសលធម៌អកុសល ក្នុងភូមិ ៤ វិបាកក្នុងភូមិ ៤ កិរិយា
 និងអក្ខត្រីតក្នុងភូមិ ៣ រូបជាអវិជ្ជាស្សនៈ ជាអប្បដិយៈ ដែលរាជ
 បញ្ចាលក្នុងធម្មាយតនៈ និងនិវាទ នេះត្រូវធម៌មិនប្រកបដោយការបរិញ្ញា
 ជាតិមិនប្រកបដោយការបរិញ្ញា ។

ចប់ ពួកនិកៈ ។

[២០១] ត្វាធម៌ជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ តុសលហេតុ ៣ អតុសល-
 ហេតុ ៣ អឡាតតហេតុ ៣ អលោកៈជាតុសលហេតុ អនោសៈជាតុសល-
 ហេតុ តើតៈឡើងក្នុងតុសលក្នុងភូមិ ៤ អមោហៈជាតុសលហេតុ កើត
 ឡើងក្នុងតុសលក្នុងភូមិ ៤ ដែរ វៀវតចិត្តប្បទ ៤ ជាញាណវិប្បយុត្ត
 ខាងតាមាវចរតុសលចេញ លោកៈតើតៈឡើងក្នុងចិត្តប្បទ ៨ ប្រកបដោយ
 លោកៈ ននោសៈ តើតៈឡើងក្នុងចិត្តប្បទ ៤ ប្រកបដោយខោមទស្ស
 មោហាតើតៈឡើងក្នុងតុសលជាតិអស្ថ អលោកៈជាវិបាកហេតុ អនោសៈ
 ជាវិបាកហេតុ តើតៈឡើងក្នុងវិបាកក្នុងភូមិ ៤ វៀវតចិត្តប្បទ ៤ ជាអហេ-
 តុកៈ ខាងវិបាកនៃតាមាវចរចេញ អមោហៈ ជាវិបាកហេតុ តើតៈឡើង
 ក្នុងវិបាកក្នុងភូមិ ៤ វៀវតចិត្តប្បទ ៤ ជាអហេតុកៈ ខាងវិបាកនៃតាមាវចរ

ឥមេ ធម្មា សហេតុតា ។ កតមេ ធម្មា អហេតុតា ។ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធចូសហគតោ មោហោ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណានិ និស្សេ ច មនោធាតុយោ បញ្ច ច អហេតុតា មនោវិញ្ញាណាធាតុយោ រូបញ្ច ចិត្តានញ្ច ឥមេ ធម្មា អហេតុតា ។

[៤០២] កតមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធចូសហគតំ មោហំ វេយេត្វា អវសេសំ អត្តសលំ ចត្វសុ ភូមីសុ តុសលំ តាមាវចរស្ស វិចាកតោ អហេតុតោ ចិត្តប្បារទេ វេយេត្វា ចត្វសុ ភូមីសុ វិចាកតោ តាមាវចរតិរិយតោ អហេតុតោ ចិត្តប្បារទេ វេយេត្វា តីសុ ភូមីសុ តិរិយាឡាតតំ ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ហេតុវិប្បយុត្តា ។ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធចូសហគតោ មោហោ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណានិ និស្សេ ច មនោធាតុយោ បញ្ច ច អហេតុតា មនោវិញ្ញាណាធាតុយោ រូបញ្ច ចិត្តានញ្ច ឥមេ ធម្មា ហេតុវិប្បយុត្តា ។

នេះតួកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ ពួកវាពុំប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តើដូចម្តេច ។ មោហា ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា មោហា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ មនោធាតុ ៣ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាអហេតុតៈ ៥ រូបនិងចិត្តាន នេះតួកធម៌ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។

[៤០២] តួកធម៌ប្រកបដោយហេតុ តើដូចម្តេច ។ អត្តសលក្រវាធនេះ វៀវត្តនាមាហៈប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈចេញ កុសលក្ខន្ធក្នុង ៤ វិបាកក្នុងក្នុង ៤ វៀវត្តចិត្តប្បារទជាអហេតុតៈខាងវិបាកនៃតាមាវចរចេញ តិរិយានិងអន្សក្រិក ក្នុងក្នុង ៣ វៀវត្តចិត្តប្បារទជាអហេតុតៈ ខាងតាមាវចរតិរិយាចេញ នេះតួកធម៌ប្រកបដោយហេតុ ។ តួកធម៌ប្រាសហគហេតុ តើដូចម្តេច ។ មោហា ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា មោហា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ មនោធាតុ ៣ មនោវិញ្ញាណធាតុជាអហេតុតៈ ៥ រូបនិងចិត្តាន នេះតួកធម៌ប្រាសហគហេតុ ។

(២០៣) កតមេ ធម្មា ហេតុ ទេវ សហេតុតា ច ។ យត្ថ ទ្វេ តយោ ហេតុ ឯកតោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ឥមេ ធម្មា ហេតុ ទេវ សហេតុតា ច ។ កតមេ ធម្មា សហេតុតា ទេវ ឧ ច ហេតុ ។ ចត្វសុ ភូមីសុ កុសលំ អកុសលំ កាហាវចរស្ស វិចារកតោ អហេតុតេ ចិត្តប្បារេ វេចេត្វា ចត្វសុ ភូមីសុ វិចារកា កាហាវចរតិវិយតោ អហេតុតេ ចិត្តប្បារេ វេចេត្វា តីសុ ភូមីសុ តិវិយាព្យាកតំ ឯត្ថប្បារេ ហេតុ វេចេត្វា ឥមេ ធម្មា សហេតុតា ទេវ ឧ ច ហេតុ ។ អហេតុតា ធម្មា ឧ វត្តត្វា ហេតុ ទេវ សហេតុតា ចាតិចំ សហេតុតា ទេវ ឧ ច ហេតុតិចំ ។

(២០៤) កតមេ ធម្មា ហេតុ ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា ច ។ យត្ថ ទ្វេ តយោ ហេតុ ឯកតោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ឥមេ ធម្មា ហេតុ ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ ឧ ច ហេតុ ។ ចត្វសុ ភូមីសុ កុសលំ អកុសលំ កាហាវចរស្ស វិចារកតោ អហេតុតេ ចិត្តប្បារេ វេចេត្វា ចត្វសុ ភូមីសុ

(២០៥) ភូតធម៌ជាហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល តើ ដូចម្តេច ។ ហេតុ ២ ឬ ៣ តើឡើងជាមួយគ្នា ក្នុងអំឡុងពេល ពេល ធម៌ជាហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ។ ភូតធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្នុងភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ វៀរតែចិត្តប្បារេជាអហេតុកៈ ខាង វិបាកនៃកាហាវចរចេញ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៣ វៀរតែចិត្តប្បារេ ជាអហេតុកៈ ខាងកាហាវចរតិវិយាចេញ វៀរតែតួកហេតុដែលតើឡើង ក្នុងវិនិច្ឆ័យចេញ នេះភូតធម៌ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិន មែនជាហេតុ ។ ភូតធម៌មិនមានហេតុ មិនឧប្បតោលថា ជាហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ថា គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹង ហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផលឡើយ ។

(២០៦) ភូតធម៌ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល តើដូចម្តេច ។ ហេតុ ២ ឬ ៣ តើឡើងជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា នេះភូតធម៌ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ។ ភូតធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិន មែនជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្នុងភូមិ ២ វិបាក ក្នុងភូមិ ២ វៀរតែចិត្តប្បារេជាអហេតុកៈ ខាងវិបាក នៃកាហាវចរចេញ

វិចារកោ អហោវចនវិចារកោ អហេតុកេ ចិត្តប្បាទ
 វេយ្យា តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាគតំ ឯត្ថប្បន្ន
 ហេតុ វេយ្យា ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ ឧ
 ឧ ហេតុ ។ ហេតុវិស្សយុត្តា ធម្មា ឧ វត្ថុញ ហេតុ
 ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិមិ ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ
 ឧ ឧ ហេតុតិមិ ។

[២០៥] កតមេ ធម្មា ឧ ហេតុ សហេតុកា ។
 ធម្មសុ ភូមិសុ កុសលំ អកុសលំ កាមាវចរស្ស
 វិចារកោ អហេតុកេ ចិត្តប្បាទ វេយ្យា ធម្មសុ
 ភូមិសុ វិចារកោ កាមាវចរតិវិយកោ អហេតុកេ
 ចិត្តប្បាទ វេយ្យា តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាគតំ
 ឯត្ថប្បន្ន ហេតុ វេយ្យា ឥមេ ធម្មា ឧ ហេតុ ស-
 ហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា ឧ ហេតុ អហេតុកា ។
 ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាធិ និស្សា ច មនោនាគុយោ បញ្ច
 ច អហេតុកា មនោវិញ្ញាណនាគុយោ បញ្ច វិញ្ញា-
 នញ្ច ឥមេ ធម្មា ឧ ហេតុ អហេតុកា ។ ហេតុ
 ធម្មា ឧ វត្ថុញ ឧ ហេតុ សហេតុកាតិមិ ឧ ហេតុ
 អហេតុកាតិមិ ។

តិវិយាធិន្តរាព្រឹត្តក្នុងក្ខម ៣ វៀវតចិត្តប្បាទជាអហេតុក ។ ឯកហេ-
 វចរតិវិយាចញ្ញ វៀវតត្ថវាយកុវិសេសឡើងក្នុងវិបុលបណ្ណ នេត្តក
 ធមិ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ។ ពួកធមិប្រាស
 ចាកហេតុ មិនសម្បីរោលថា ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ថា
 គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផងឡើយ ។

[២០៥] ពួកធមិមិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងក្ខម ២ វិបាកក្នុងក្ខម ២ វៀវតចិ-
 ត្តប្បាទជាអហេតុកៈ ខាងវិបាកនៃកាមាវចរចញ្ញ តិវិយាធិន្តរាព្រឹត្តក្នុង
 ក្ខម ៣ វៀវតចិត្តប្បាទជាអហេតុកៈ ខាងកាមាវចរតិវិយាចញ្ញ វៀវតពួក
 ហេតុ ដែលកើតឡើងក្នុងវិបុលបណ្ណ នេត្តកធមិមិនមែនជាហេតុ តែ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ ពួកធមិមិនមែនជាហេតុផង មិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុផង តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ មនោនាគុ ៣
 មនោវិញ្ញាណនាគុជាអហេតុកៈ ៥ ប្រវិនិច្ឆ័យ នេត្តកធមិមិនមែនជា
 ហេតុផង មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ។ ពួកធមិជាហេតុ មិន
 សម្បីរោលថា មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា
 មិនមែនជាហេតុ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុកៈផងឡើយ ។

[២០៦] ពាក្យមេ ធម្មា សម្មាសម្ពុទ្ធយា ។ ចតុស្ក
 ក្ខមីសុ តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ក ក្ខមីសុ វិចារកោ
 តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាកតំ សព្វញ្ច រូបំ វេម
 ធម្មា សម្មាសម្ពុទ្ធយា ។ កតមេ ធម្មា អប្បន្នយា ។
 ជំព្វានំ វេម ធម្មា អប្បន្នយា ។

[២០៧] កតមេ ធម្មា សង្ខតា ។ ចតុស្ក ក្ខមី-
 សុ តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ក ក្ខមីសុ វិចារកោ
 តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាកតំ សព្វញ្ច រូបំ វេម
 ធម្មា សង្ខតា ។ កតមេ ធម្មា អសង្ខតា ។ ជំ-
 ព្វានំ វេម ធម្មា អសង្ខតា ។

[២០៨] កតមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ រូបា-
 យតនំ វេម ធម្មា សនិទស្សនា ។ កតមេ ធម្មា
 អនិទស្សនា ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ ដោជ្ឈន្តាយតនំ
 ចតុស្ក ក្ខមីសុ តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ក ក្ខមីសុ
 វិចារកោ តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាកតំ យេញ្ច រូបំ
 អនិទស្សនំ អប្បនិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ ជំព្វា-
 នញ្ច វេម ធម្មា អនិទស្សនា ។

[២០៦] ពួកធម៌ប្រកបដោយបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក្នុងក្ខមី ៤ វិបាកក្នុងក្ខមី ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខមី ៣
 រូបខ័ន្ធអស់ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ។ ពួកធម៌មិនមានបច្ច័យ
 តើដូចម្តេច ។ និរ្យាន នេះពួកធម៌មិនមានបច្ច័យ ។

[២០៧] ពួកធម៌មានបច្ច័យតាក់តែង តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក្នុងក្ខមី ៤ វិបាកក្នុងក្ខមី ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខមី ៣
 និងរូបខ័ន្ធអស់ នេះពួកធម៌មានបច្ច័យតាក់តែង ។ ពួកធម៌ មិនមាន
 បច្ច័យតាក់តែង តើដូចម្តេច ។ និរ្យាន នេះពួកធម៌ មិនមានបច្ច័យ
 តាក់តែង ។

[២០៨] ពួកធម៌ប្រកបដោយការឃើញ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយ-
 គនៈ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយការឃើញ ។ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយគនៈ ។ បេ ។ ដោជ្ឈន្តាយគនៈ
 កុសលនិងអកុសលក្នុងក្ខមី ៤ វិបាកក្នុងក្ខមី ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុង
 ក្ខមី ៣ រូបដែលជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បនិយៈ ពប់បញ្ចូលក្នុងចត្វាយគនៈ
 និងនិរ្យាន នេះពួកធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញ ។

[២០៩] កតតមេ ធម្មា សម្មជីយា ។ តត្ថាយតនំ
 ។ បេ ។ ដោជ្ជត្ថាយតនំ ឥមេ ធម្មា សម្មជីយា ។
 កតតមេ ធម្មា សម្មជីយា ។ តត្ថសុ ភូមីសុ តុសលំ
 អតុសលំ តត្ថសុ ភូមីសុ វិចារតោ តីសុ ភូមីសុ
 តីវិយាឡាតតំ យញ្ច រូបំ អនិចស្សនំ អម្មជីយំ ធម្មា-
 យតនបរិយាបន្ថំ និព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា សម្មជីយា ។

[២១០] កតតមេ ធម្មា រូបិវេ ។ តត្ថារោ ច
 មហាក្ខតា ចតុន្ទញ្ច មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ រូបំ
 ឥមេ ធម្មា រូបិវេ ។ កតតមេ ធម្មា អរូបិវេ ។
 តត្ថសុ ភូមីសុ តុសលំ អតុសលំ តត្ថសុ ភូមីសុ
 វិចារតោ តីសុ ភូមីសុ តីវិយាឡាតតំ និព្វានញ្ច
 ឥមេ ធម្មា អរូបិវេ ។

[២១១] កតតមេ ធម្មា លោកិយា ។ តីសុ
 ភូមីសុ តុសលំ អតុសលំ តីសុ ភូមីសុ វិចារតោ
 តីសុ ភូមីសុ តីវិយាឡាតតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ
 ធម្មា លោកិយា ។ កតតមេ ធម្មា លោកុត្តរា ។
 តត្ថារោ មត្តា អមរិយាបន្ថា តត្ថារិ ច លោកុត្តរា
 លានំ និព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា លោកុត្តរា ។

[២០៩] តួកធម៌ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ តើដូចម្តេច ។ ចលា-
 យតនៈ ។ បេ ។ ដោជ្ជត្ថាយតនៈ ពេទ្ធកធម៌ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។
 តួកធម៌មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល
 ភក្ត្រភូមិ ៤ វិបាកភក្ត្រភូមិ ៤ ភិយានិងអព្យាក្រឹតភក្ត្រភូមិ ៣ រូបដែល
 ជាអនិចស្សនៈ ជាអច្យុជ័យៈ រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ និងនិព្វាន
 នេះតួកធម៌មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

[២១០] តួកធម៌មានរូប តើដូចម្តេច ។ មហាក្ខតរូប ៤ ផង
 រូបភាស្រ័យទ្វាមហាក្ខតរូប ៤ ផង នេះតួកធម៌មានរូប ។ តួកធម៌មិនមាន
 រូប តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល ភក្ត្រភូមិ ៤ វិបាកភក្ត្រភូមិ ៤
 ភិយានិងអព្យាក្រឹតភក្ត្រភូមិ ៣ និងនិព្វាន នេះតួកធម៌មិនមានរូប ។

[២១១] តួកធម៌ជាលោកិយ តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល
 ភក្ត្រភូមិ ៣ វិបាកភក្ត្រភូមិ ៣ ភិយានិងអព្យាក្រឹតភក្ត្រភូមិ ៣ និងរូបទាំង
 អស់ នេះតួកធម៌ជាលោកិយ ។ តួកធម៌ជាលោកុត្តរ តើដូចម្តេច ។
 មត្ត ៤ ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមរាជល ៤ ផង និងនិព្វានផង នេះតួក
 ធម៌ជាលោកុត្តរ ។

(២១២) សាសនា^(១) ធម្មា គេធម៌ វិញ្ញាយ្យ
គេធម៌ ធម៌ វិញ្ញាយ្យ ។

(២១៣) តតមេ ធម្មា អាសវា ។ ធម្មា ព
អាសវា តាមាសវា ភវាសវា ធម្មាសវា អវិជ្ជា-
សវា តាមាសវា អជ្ជស្ក លោកសមាគមេស្ក ចិត្ត-
ប្បារទេស្ក ឧប្បជ្ឈតិ ភវាសវា ចត្វស្ក ធម្មិកតវិប្បយ្យ-
ត្តលោកសមាគមេស្ក ចិត្តប្បារទេស្ក ឧប្បជ្ឈតិ ធម្មា-
សវា ចត្វស្ក ធម្មិកតសម្បយ្យត្តស្ក ចិត្តប្បារទេស្ក
ឧប្បជ្ឈតិ អវិជ្ជាសវា សត្វាត្តុសលេស្ក ឧប្បជ្ឈតិ
ឥមេ ធម្មា អាសវា ។ តតមេ ធម្មា ឆោ អាស-
វា ។ បឋមត្វា អាសវា អវសេសំ អត្តុសលំ ចត្វ-
ស្ក ភូមិស្ក ត្តុសលំ ចត្វស្ក ភូមិស្ក វិចារោ តិស្ក
ភូមិស្ក តិរិយាត្យាតតំ រូបញ្ច ធម្មា ឥមេ ធម្មា
ឆោ អាសវា ។

(២១៤) តតមេ ធម្មា សាសវា ។ តិស្ក ភូមិ-
ស្ក ត្តុសលំ អត្តុសលំ តិស្ក ភូមិស្ក វិចារោ
តិស្ក ភូមិស្ក តិរិយាត្យាតតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ
ធម្មា សាសវា ។ តតមេ ធម្មា អាសវា ។

(២១៥) ត្ថកធម៌ជាអាសវា តើដូចម្តេច ។ អាសវា ២ គឺ តា-
មាសវា ភវាសវា ធម្មាសវា អវិជ្ជាសវា ឯតាមាសវា តែងកើតក្នុង
ចិត្តប្បារទេស្ក ដែលប្រកបដោយលោភៈ ភវាសវា តែងកើតក្នុងចិត្តប្បារទេស្ក ២
ដែលប្រកបដោយឧដ្ឋិ អវិជ្ជាសវា តែងកើតក្នុងអកុសលជាង
អស់ នេះត្រូវធម៌ជាអាសវា ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាអាសវា តើដូចម្តេច ។

(២១៦) ត្ថកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តើដូចម្តេច ។
កុសលនិងអកុសល ក្នុងភូមិ ៧ វិជ្ជា ក្នុងភូមិ ៧ តិរិយាត្ថនិងអត្យា-
ត្រឹមក្នុងភូមិ ៧ និងប្រឆាំងអស់ នេះត្រូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវា ។ ត្ថកធម៌ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តើដូចម្តេច ។

(២១៧) ត្ថកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តើដូចម្តេច ។
កុសលនិងអកុសល ក្នុងភូមិ ៧ វិជ្ជា ក្នុងភូមិ ៧ តិរិយាត្ថនិងអត្យា-
ត្រឹមក្នុងភូមិ ៧ និងប្រឆាំងអស់ នេះត្រូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវា ។ ត្ថកធម៌ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តើដូចម្តេច ។

ចន្ទាភោ មន្តា រាមវិយាមន្តា ចន្ទាវិ ច សាមញ្ញ២.
លាដិ ជិញ្ញាចត្វា ឥមេ ធម្មា អនាសវា ។

[៤០៥] កតថេ ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តា ។ ទ្វេ
មោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បាទា ឯត្ថប្បន្នំ មោហំ
វេយេត្វា វិចិត្តិត្តាសហគតំ មោហំ ឧទ្ធចូសហគតំ
មោហំ វេយេត្វា អវសេសំ អតុសលំ ឥមេ ធម្មា
អាសវិសម្បយុត្តា ។ កតថេ ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តា ។
ទ្វីសុ មោមនស្សសហគតេសុ ចិត្តប្បន្នេសុ ឧប្បន្នោ
មោហោ វិចិត្តិត្តាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធចូសហ-
គតោ មោហោ ចត្វសុ ក្ខមីសុ តុសលំ ចត្វសុ
ក្ខមីសុ វិហារតោ តីសុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាគតំ រូប-
ញ្ច ជិញ្ញាចត្វា ឥមេ ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តា ។

[៤០៦] កតថេ ធម្មា អាសវា ចេវ សាសវា
ច ។ តេវ អាសវា អាសវា ចេវ សាសវា ច ។
កតថេ ធម្មា សាសវា ចេវ ចោ ច អាសវា ។
វេយេត្វា អាសវេ អវសេសំ អតុសលំ តីសុ ក្ខមីសុ
តុសលំ តីសុ ក្ខមីសុ វិហារតោ តីសុ ក្ខមីសុ តិវិ-
យាព្យាគតំ សទ្ធាញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សាសវា

មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបន្នៈវេទ ពោធិ៍សាត់ ៤ វេទ ជិញ្ញាចត្វា ឥមេ ធម្មា
មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ។

[៤០៧] តួកធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាទ
២ ប្រកបដោយរោមនស្ស អកុសលក្រៅពីនេះ វៀរតែមោហៈដែល
តើឡើងក្នុងវិចិត្ត ទាំងវៀរតែមោហៈប្រកបដោយវិចិត្ត ប្រកបដោយ
ឧទ្ធច្ចៈចេញ នេះតួកធម៌ ប្រកបដោយអាសវៈ ។ តួកធម៌ប្រាសចាក
អាសវៈ តើដូចម្តេច ។ មោហៈដែលតើកក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយ
រោមនស្ស មោហៈប្រកបដោយវិចិត្ត មោហៈប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
កុសលក្នុងភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ ភិវាយនឹងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៣ រូប
នឹងជិញ្ញាច នេះតួកធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ។

[៤០៨] តួកធម៌ជាអាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង
តើដូចម្តេច ។ អាសវៈទាំងនោះផង ជាអាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវៈផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិន
មែនជាអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀរតែអាសវៈ
ចេញ កុសលក្នុងភូមិ ៣ វិបាកក្នុងភូមិ ៣ ភិវាយនឹងអព្យាក្រឹតក្នុង
ភូមិ ៣ និងប្រព្រឹត្តិអស់ នេះតួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ

ថេវ លោ ច អាសវភំ ។ អាសវភំ ធម្មា ច វត្តត្វា
អាសវភំ ថេវ សាសវភំ ចាតិមិ សាសវភំ ថេវ លោ
ច អាសវភំតិមិ ។

[២០៧] កតមេ ធម្មា អាសវភំ ថេវ អាសវ-
សម្មយុត្តា ច ។ យត្ថ ម្លេ តយោ អាសវភំ ឯត-
តោ ទុប្បជ្ឈន្តិ វេម ធម្មា អាសវភំ ថេវ អាសវស-
ម្មយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា អាសវសម្មយុត្តា ថេវ
លោ ច អាសវភំ ។ ថេវត្វា អាសវា អាសេសំ អ-
ត្យសលំ វេម ធម្មា អាសវសម្មយុត្តា ថេវ លោ ច
អាសវភំ ។ អាសវសម្មយុត្តា ធម្មា ច វត្តត្វា អាស-
វភំ ថេវ អាសវសម្មយុត្តា ចាតិមិ អាសវសម្មយុត្តា
ថេវ លោ ច អាសវភំតិមិ ។

[២០៨] កតមេ ធម្មា អាសវសម្មយុត្តា សា-
សវភំ ។ ភិសុ ខោមនស្សសហគតេសុ ចិត្តប្បនេសុ
ទុប្បន្នា មោហោ វិចិត្តន្តាសហគតោ មោហោ ទុទ្ធ-
ចូសហគតោ មោហោ ភិសុ ភូមិសុ ត្យសលំ ភិសុ
ភូមិសុ វិចារោ ភិសុ ភូមិសុ តិវិយាត្យាតតំ ស-
ព្វត្វា រូបំ វេម ធម្មា អាសវសម្មយុត្តា សាសវភំ ។
កតមេ ធម្មា អាសវសម្មយុត្តា អាសវភំ ។

តៃមិនមែនជាអាសវៈ ។ ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិន
គប្បីពាលថា ជាអាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា
គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តៃមិនមែនជាអាសវៈផងឡើយ ។

[២០៩] ពួកធម៌ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង តើដូច
ម្តេច ។ អាសវៈ ២៥ កើតឡើងជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា នេះពួក
ធម៌ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកប
ដោយអាសវៈ តៃមិនមែនជាអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ អតុសលប្រវត្តិនេះ
វៀរតែអាសវៈចេញ នេះពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយអាសវៈ តៃមិនមែន
ជាអាសវៈ ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកអាសវៈ មិនគប្បីពាលថា ជាអាសវៈ
ផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយអាសវៈ តៃមិន
មែនជាអាសវៈផងឡើយ ។

[២១០] ពួកធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ មោហាៈ កើតឡើងក្នុងចិត្តច្បា ២
ប្រកបដោយមោហនស្ស មោហាៈប្រកបដោយវិចិត្តច្បា មោហាៈ ប្រកប
ដោយទុទ្ធាៈ កុសល ក្នុងភូមិ ៣ វិបាក ក្នុងភូមិ ៣ តិវិយា
និងអន្តរាគ្រឹកក្នុងភូមិ ៣ និងប្រឆាំងអស់ នេះពួកធម៌ ប្រាសចាក
អាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ។ ពួកធម៌ ប្រាសចាក
អាសវៈផង មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង តើដូចម្តេច ។

១០ យ៉ាង គឺ កាមរាគសុរាញាជនៈ បដិយសុរាញាជនៈ មានសុរាញាជនៈ
 ខ្ញុំដ៏សុរាញាជនៈ វិចិត្រសុរាញាជនៈ សីលទូតបរាមាសសុរាញាជនៈ
 ករោតសុរាញាជនៈ ឥស្សរាសុរាញាជនៈ មន្ទិយសុរាញាជនៈ អវិជ្ជាសុ-
 រាញាជនៈ ឯកាមរាគសុរាញាជនៈ តែងតែគង់ចិត្តប្បទេ ៨ ដែលប្រកប
 ដោយលាភៈ បដិយសុរាញាជនៈ តែងតែគង់ចិត្តប្បទេ ២ ដែលប្រកប
 ដោយទាមទារ មានសុរាញាជនៈ តែងតែគង់ចិត្តប្បទេ ៤ ដែល
 ប្រាសចាកខ្ញុំនៃប្រកបដោយលាភៈ ខ្ញុំដ៏សុរាញាជនៈ តែងតែគង់
 ចិត្តប្បទេ ២ ដែលប្រកបដោយខ្ញុំ វិចិត្រសុរាញាជនៈ តែងតែ
 គង់ចិត្តប្បទេ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រ សីលទូតបរាមាសសុរាញាជនៈ
 តែងតែគង់ចិត្តប្បទេ ២ ដែលប្រកបដោយខ្ញុំ ករោតសុរាញាជនៈ

ចក្ខុស្ម ចិដ្ឋិតនៃវិញ្ញាណក្ខន្ធសាធាតុតេស្ត ចិដ្ឋិតប្ប-
 ទេស្ត ឧប្បជ្ឈិត ឥស្សរសញ្ញាជនក្ខ មជ្ឈិមស-
 ញ្ញាជនក្ខ ភ្នំស្ម ទោមនស្សសាធាតុតេស្ត ចិដ្ឋិតប្ប-
 ទេស្ត ឧប្បជ្ឈិត អវិជ្ជាសញ្ញាជន សត្វាតុសលេស្ត
 ឧប្បជ្ឈិត ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជន ។ កតមេ ធម្មា
 នោ សញ្ញាជន ។ វេចន្តា សញ្ញាជន អវិសេសំ
 អតុសលំ ចក្ខុស្ម ភូមិស្ម តុសលំ ចក្ខុស្ម ភូមិស្ម
 វិចារកោ តិស្ម ភូមិស្ម តិវិយាព្យាកតំ រូបក្ខ ចិ-
 ត្វានក្ខ ឥមេ ធម្មា នោ សញ្ញាជន ។

(២២០) កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនិយា ។ តិស្ម
 ភូមិស្ម តុសលំ អតុសលំ តិស្ម ភូមិស្ម វិចារកោ
 តិស្ម ភូមិស្ម តិវិយាព្យាកតំ សត្វក្ខ រូបំ ឥមេ ធម្មា
 សញ្ញាជនិយា ។ កតមេ ធម្មា អសញ្ញាជនិយា ។
 ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញាជន-
 ចិ ចិត្តានក្ខ ឥមេ ធម្មា អសញ្ញាជនិយា ។

(២២១) កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនសម្មយុត្តា ។
 ឧទ្ធចូលហតតំ មោហំ វេចន្តា អវិសេសំ អតុសលំ
 ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនសម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា

តែងតែ ក្នុងចក្ខុស្ម ២ ដែលប្រកបដោយលោកៈ
 ឥស្សរសញ្ញាជន ចិដ្ឋិតនៃសញ្ញាជន តែងតែក្នុងចក្ខុស្ម ២
 ដែលប្រកបដោយតាមទស្ស អវិជ្ជាសញ្ញាជន តែងតែក្នុងអកុសល
 ចំងងសំ នេះពួកធម៌ជាសញ្ញាជន ។ ពួកធម៌មិនមែនជាសញ្ញាជន
 តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រវីនេះ វៀរឥសញ្ញាជនធម្មា កុសល
 ក្នុងក្ខម ២ វិបាកក្នុងក្ខម ២ កិរិយាចិន្តាព្រឹក្សក្នុងក្ខម ៣ ប្រទេស
 ចិត្តាន នេះពួកធម៌មិនមែនជាសញ្ញាជន ។

(២២០) ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជន តើដូចម្តេច ។
 កុសលចិន្តាអកុសលក្នុងក្ខម ៣ វិបាកក្នុងក្ខម ៣ កិរិយាចិន្តាព្រឹក្ស
 ក្នុងក្ខម ៣ ចិន្តាចំងងសំ នេះពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជន ។
 ពួកធម៌មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជន តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ២ ជា
 អបរិយាបដ្ឋាជន សាមញ្ញាជន ២ ជន ចិត្តានជន នេះពួកធម៌មិនមែន
 ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជន ។

(២២១) ពួកធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជន តើដូចម្តេច ។
 អកុសល ក្រវីនេះ វៀរឥសាហៈ ប្រកបដោយឧទ្ធចូលធម្មា
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជន ។ ពួកធម៌ ប្រាសចាក

សញ្ញាជនវិច្ឆយុត្តា ។ ឧទ្ធចក្ខុសាធាតោ លោកោ
 ចត្វសុ ក្ខមីសុ កុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ វិចារោ
 តីសុ ក្ខមីសុ តិរិយាឡាភកតំ រូបញ្ច វិជ្ជាធាញ្ច ឥមេ
 ធម្មា សញ្ញាជនវិច្ឆយុត្តា ។

[២២២] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនា លោ ស-
 ញ្ញាជនិយា ច ។ តាលោ សញ្ញាជនាធិ សញ្ញា-
 ជនា លោ សញ្ញាជនិយា ច ។ កតមេ ធម្មា ស-
 ញ្ញាជនិយា លោ លោ ច សញ្ញាជនា ។ វេបេត្វា
 សញ្ញាជនេ អវសេសំ អកុសលំ តីសុ ក្ខមីសុ តុ-
 សលំ តីសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តីសុ ក្ខមីសុ តិរិយា-
 ឡាភកតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនិយា
 លោ លោ ច សញ្ញាជនា ។ អសញ្ញាជនិយា ធម្មា
 ច វត្តត្វា សញ្ញាជនា លោ សញ្ញាជនិយា ចានិមិ
 សញ្ញាជនិយា លោ លោ ច សញ្ញាជនាតិមិ ។

[២២៣] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនា លោ ស-
 ញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច ។ យត្ថ ទ្វេ តីណិ សញ្ញា-
 ជនាធិ ឯតតោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនា
 លោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា

សញ្ញាជនៈ តីវិចារោ ។ លោកោ ប្រមាណេយ្យន្តរៈ កុសលក្ខន្ធក្ខមិ
 ២ វិបាកក្ខន្ធក្ខមិ ២ ភិរិយាធិនេត្តក្ខន្ធក្ខមិ ៣ ប្រមិននិរាទ នេះ
 ពួកធម៌ប្រាសចានសញ្ញាជនៈ ។

[២២៤] ពួកធម៌ជាសញ្ញាជនៈផង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
 ជនៈផង តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈតាំងនោះឯង ជាសញ្ញាជនៈ
 ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅ
 ពីនេះ វៀរតែសញ្ញាជនៈចេញ កុសលក្ខន្ធក្ខមិ ៣ វិបាកក្ខន្ធក្ខមិ ៣
 ភិរិយាធិនេត្តក្ខន្ធក្ខមិ ៣ និងរូបតាំងអស់ នេះពួកធម៌ គ្រាន់តែជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ។ ពួកធម៌ មិន
 មែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ មិនឧប្បាសថា ជាសញ្ញាជនៈ
 ផង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផងឡើយ ។

[២២៥] ពួកធម៌ ជាសញ្ញាជនៈផង ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
 តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈ ២ ឬ ៣ តើក្នុងវិជ្ជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា
 នេះពួកធម៌ជាសញ្ញាជនៈផង ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ។ ពួកធម៌

សញ្ញាជនសម្បទាន ថេរ ឆោ ច សញ្ញាជន ។
 វេយ្យាករណ៍ សញ្ញាជន អវសេស អត្ថសល ឥមេ ធម្ម
 សញ្ញាជនសម្បទាន ថេរ ឆោ ច សញ្ញាជន ។
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ធម្មា ច វត្ថុតា សញ្ញាជន
 ថេរ សញ្ញាជនសម្បទាន ចាតិមិ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តា ថេរ ឆោ ច សញ្ញាជនតិមិ ។

[២២២] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ។
 សញ្ញាជនិយា ឧទ្ធកុសហគតោ មោហា ឥសុ ភូមិសុ
 តុសលំ ឥសុ ភូមិសុ វិហារោ ឥសុ ភូមិសុ កិរិ-
 យាស្យាកតំ សទ្ធក្ខ រូបំ ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តា សញ្ញាជនិយា ។ កតមេ ធម្មា សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តា អសញ្ញាជនិយា ។ ធម្មា មត្តា អ-
 បរិយាបដ្ឋា ធម្មា ច សាមញ្ញាជនាមិ ជំនាធម្ម
 ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា អសញ្ញាជនិយា ។
 សញ្ញាជនសម្បទាន ធម្មា ច វត្ថុតា សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តា សញ្ញាជនិយាតិមិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា
 អសញ្ញាជនិយាតិមិ ។

គ្រាន់តែប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែងតែប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ អត្ថសលប្រវត្តិធម្ម វៀរវត្ថុសញ្ញាជនៈចេញ នេះពួកធម៌
 គ្រាន់តែប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ។ ពួកធម៌
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ មិនកម្សីពាលថា ជាសញ្ញាជនៈផង ប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែង
 មែនជាសញ្ញាជនៈផងឡើយ ។

[២២២] ពួកធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ មោហាប្រកបដោយឧទ្ធចៈ កុសលក្នុង
 ភូមិ ព វិហារក្នុងភូមិ ព កិរិយានិងអស្សាត្រីក្នុងភូមិ ព និងប្រឆាំងរវាង
 នេះពួកធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។
 ពួកធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង
 តើដូចម្តេច ។ មត៌ ២ ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមញ្ញាជន ២ ផង
 និរ្ពានផង នេះពួកធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈផង ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ មិនកម្សីពាលថា
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថាប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផងឡើយ ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា គត្វា ។ ចត្តារោ គត្វា
អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ព្យាបាទោ កាយកន្តោ សីល-
ព្វតបរមាសោ កាយកន្តោ ឥវំសច្ចាគិវិវេសោ កា-
យកន្តោ អភិជ្ឈា កាយកន្តោ អដ្ឋសុ លោកសហ-
កតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ឈតិ ព្យាបាទោ កាយ-
កន្តោ ទ្វីសុ មោមទស្សសហកតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ
ឧប្បជ្ឈតិ សីលព្វតបរមាសោ កាយកន្តោ ច ឥវំស-
ច្ចាគិវិវេសោ កាយកន្តោ ច ចត្វសុ ធិដ្ឋិតតសម្ប-
យុត្តេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ឈតិ ឥមេ ធម្មា គត្វា ។
កតមេ ធម្មា យោ គត្វា ។ ឋាបេត្វា កន្ថេ អវសេ-
សំ អតុសលំ ចត្វសុ ភូមីសុ តុសលំ ចត្វសុ ភូ-
មីសុ វិចារកោ តីសុ ភូមីសុ តិវិយាព្យាគតំ រូបញ្ច
និព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា យោ គត្វា ។

[២២៦] កតមេ ធម្មា កន្ថនិយា ។ តីសុ
ភូមីសុ តុសលំ អតុសលំ តីសុ ភូមីសុ វិចារកោ
តីសុ ភូមីសុ តិវិយាព្យាគតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ
ធម្មា កន្ថនិយា ។ កតមេ ធម្មា អកន្ថនិយា ។

[២២៥] ក្នុងធម៌ជាតន្ត្រៈ (ធម៌ជាតន្ត្រៈក្នុងក្រុងស្រីរាជ្យ) តើ
ដូចម្តេច ។ គន្លះ ២ តើ អភិជ្ឈា កាយកន្តៈ ព្យាបាទ កាយកន្តៈ សីល-
ព្វតបរមាសកាយកន្តៈ ឥវំសច្ចាគិវិវេសកាយកន្តៈ ឯអភិជ្ឈា កាយកន្តៈ
តែងកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ដែលប្រកបដោយលោភៈ ព្យាបាទ កាយកន្តៈ
តែងកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស សីលព្វតបរមា-
សកាយកន្តៈ ឯឥវំសច្ចាគិវិវេសកាយកន្តៈ តែងកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២
ដែលប្រកបដោយវិជ្ជា នៃក្នុងធម៌ ជាតន្ត្រៈ ។ ក្នុងធម៌មិនមែនជាតន្ត្រៈ
តើដូចម្តេច ។ អតុសលក្រៅពីនេះ វៀរក្នុងគន្លងចេញ កុសលក្នុង
ភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ ភិវិយា ឯឥវំសច្ចាគិវិវេសកាយកន្តៈ ព្រមនឹងនិព្វាន
នៃក្នុងធម៌មិនមែនជាតន្ត្រៈ ។

[២២៦] ក្នុងធម៌ដែលគន្លងចេញជាតន្ត្រៈ តើដូចម្តេច ។
កុសល ឯឥវំសច្ចាគិវិវេស ក្នុងភូមិ ២ វិបាក ក្នុងភូមិ ២ ភិវិយា ឯឥវំ
អព្យាគ្រឹត ក្នុងភូមិ ២ ឯឥវំសច្ចាគិវិវេស កាយកន្តៈ ដែលគន្លងចេញ
ជាតន្ត្រៈ ។ ក្នុងធម៌ ដែលគន្លងចេញជាតន្ត្រៈ តើដូចម្តេច ។

វិចារកោ តីសុ កូមីសុ តិវិយាស្យាតតំ សព្វត្ថា រូបំ
 ឥមេ ធម្មា កន្លងិយា ថេវ លោ ច កន្លា ។ អកន្ល-
 ងិយា ធម្មា ធន វត្តត្វា កន្លា ថេវ កន្លងិយា ឆាតិ-
 ចិ កន្លងិយា ថេវ លោ ច កន្លាតិចិ ។

[២២៩] កតមេ ធម្មា កន្លា ថេវ កន្លសម្ប-
 យុត្តា ច ។ យត្ថ ធិដ្ឋិ ច លោកា ច ឯកកោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ឥមេ ធម្មា កន្លា ថេវ កន្លសម្បយុត្តា ច ។
 កតមេ ធម្មា កន្លសម្បយុត្តា ថេវ លោ ច កន្លា ។
 អដ្ឋ លោកសហកតា ចិត្តប្បាណា ទ្វេ ឆោមឧស្សៈស-
 ហកតា ចិត្តប្បាណា ឯត្តប្បន្នេ កន្ល វេយ្យា ឥមេ
 ធម្មា កន្លសម្បយុត្តា ថេវ លោ ច កន្លា ។ កន្លវិប្ប-
 យុត្តា ធម្មា ធន វត្តត្វា កន្លា ថេវ កន្លសម្បយុត្តា
 ឆាតិចិ កន្លសម្បយុត្តា ថេវ លោ ច កន្លាតិចិ ។

[២៣០] កតមេ ធម្មា កន្លវិប្បយុត្តា កន្ល-
 ងិយា ។ ធន្វសុ ធិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតេសុ
 ចិត្តប្បាណេសុ ឧប្បន្នោ លោកោ ភីសុ ឆោមឧស្សៈ-
 សហកតេសុ ចិត្តប្បាណេសុ ឧប្បន្នំ បដិយំ វិចិត្តា-
 សហកតោ ចិត្តប្បាណោ ឧទ្ធកូសហកតោ ចិត្តប្បាណោ

វិបាកក្នុងក្នុង ព្យា កិរិយាវិបាកព្យាគ្រឹកក្នុងក្នុង ព្យា កិរិយាវិបាក ពេ-
 ក្ខតធម៌ដែលគន្លះគប្បីជាគក្រង តែមិនមែនជាគន្លះ ។ ក្នុងអំពីដែលគន្លះ
 មិនគប្បីជាគក្រង មិនគប្បីគោលថា ជាគន្លះផង ដែលគន្លះគប្បីជាគ-
 ក្រងផង ថា គន្លះគប្បីជាគក្រង តែមិនមែនជាគន្លះផងឡើយ ។

[២២៩] ក្នុងធម៌ជាគន្លះផង ប្រកបដោយគន្លះផង តើដូច
 ម្តេច ។ ធិដ្ឋិនិរលោកៈកើតឡើង ក្នុងវិជ្ជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា នេះ
 ក្នុងធម៌ជាគន្លះផង ប្រកបដោយគន្លះផង ។ ក្នុងធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយ
 គន្លះ តែមិនមែនជាគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយ
 លោកៈ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយខោមនស្ស រៀនតែក្នុងគន្លះដែល
 កើតឡើងក្នុងខន្ត្រចញ្ច នេះក្នុងធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយគន្លះ តែមិន
 មែនជាគន្លះ ។ ក្នុងធម៌ប្រាសចាកគន្លះ មិនគប្បីគោលថា ជាគន្លះផង
 ប្រកបដោយគន្លះផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយគន្លះ តែមិនមែនជាគន្លះ
 ផងឡើយ ។

[២៣០] ក្នុងធម៌ប្រាសចាកគន្លះ តែគន្លះគប្បីជាគក្រង តើ
 ដូចម្តេច ។ លោកៈកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ដែលប្រាសចាកធិដ្ឋិតែប្រកប
 ដោយលោកៈ បដិយៈ កើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ដែលប្រកបដោយ
 ខោមនស្ស ចិត្តប្បាទប្រកបដោយវិចិត្តិចា ចិត្តប្បាទប្រកបដោយទទ្ធច្ចៈ

តិសុ ភូមិសុ ហុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិហារោ តិសុ
 ភូមិសុ តិវិយាត្យាតតំ សព្វត្ថ រូបំ សមេ ធម្មា
 កន្តវិប្បយុត្តា កន្តវិយា ។ កតតមេ ធម្មា កន្តវិប្ប-
 យុត្តា អកន្តវិយា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបន្នា
 ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលនំ ជីវិតានុញ្ញំ សមេ ធម្មា
 កន្តវិប្បយុត្តា អកន្តវិយា ។ កន្តសម្បយុត្តា ធម្មា
 ច វត្តញ្ញា កន្តវិប្បយុត្តា កន្តវិយាតិបិ កន្តវិប្បយុត្តា
 អកន្តវិយាតិបិ ។

[២៣១] កតតមេ ធម្មា ឱយា ។ បេ ។ កតតមេ
 ធម្មា យោតា ។ បេ ។ កតតមេ ធម្មា ជីវរណា ។ ច
 ជីវរណនំ កាមច្ចន្តជីវណំ ព្យាបាទជីវណំ ជីវមិ-
 ន្តជីវណំ ឧទ្ធច្ចុត្តជីវណំ វិចិត្តជីវណំ អវិ-
 ជ្ជាជីវណំ កាមច្ចន្តជីវណំ អដ្ឋសុ លោកសហក-
 តេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជនិ ព្យាបាទជីវណំ ដ្ឋីសុ
 គោមទស្សសហកតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជនិ ជីវ-
 មិន្ទជីវណំ សសម្ពាវតេសុ អត្យសលេសុ ឧប្បជ្ជនិ
 ឧទ្ធច្ចុត្តជីវណំ ឧទ្ធច្ចុត្តសហកតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្ប-
 ជ្ជនិ ត្យត្តជីវណំ ដ្ឋីសុ គោមទស្សសហកតេសុ

កុសលក្នុងភូមិ ឬ វិហារក្នុងភូមិ ឬ វិហារមិល្បញ្ញត្តិក្នុងភូមិ ឬ វិចិត្ត
 ប្រទាំងដ៏ស្រស់ នេះត្រូវធម៌ប្រាសចាកគន្លះ ដែលគន្លះធម៌រំលោភបំពាន ។ តួក
 ធម៌ប្រាសចាកគន្លះផង ដែលគន្លះមិនគប្បីដាក់គ្រងផង តើដូចម្តេច ។
 មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបន្នះផង សាមញ្ញដល ៤ ផង និព្វានផង នេះត្រូវ
 ធម៌ប្រាសចាកគន្លះផង ដែលគន្លះមិនគប្បីដាក់គ្រងផង ។ តួកធម៌ប្រកប
 ដោយគន្លះ មិនគប្បីកោលថា ប្រាសចាកគន្លះ តែគន្លះគប្បីដាក់គ្រង
 ផង ថា ប្រាសចាកគន្លះផង ដែលគន្លះមិនគប្បីដាក់គ្រងផងឡើយ ។

[២៣២] តួកធម៌ជាធម៌ : (ធម៌ញ្ញាវស្សន្ត្រីលនំនៅក្នុងវត្ត)
 តើដូចម្តេច ។ បេ ។ តួកធម៌ជាធម៌ : (ធម៌ញ្ញាវស្សន្ត្រីជាប់នៅក្នុងវត្ត)
 តើដូចម្តេច ។ បេ ។ តួកធម៌ជាធម៌ : (ធម៌កំណត់ចិត្តសព្វ) តើដូចម្តេច ។
 និវរណៈ ៦ គឺ កាមច្ចន្តនិវរណៈ ព្យាបាទនិវរណៈ ជីវមិន្ទនិវរណៈ ឧទ្ធច្ចុ-
 ត្តកន្តវិនិវរណៈ វិចិត្តនិវរណៈ អវិជ្ជានិវរណៈ កាមច្ចន្តនិវរណៈ តើក
 ក្នុងចិត្តប្បាទ ៤ ដែលប្រកបដោយលោភៈ ព្យាបាទនិវរណៈ តើកក្នុង
 ចិត្តប្បាទ ៤ ដែលប្រកបដោយវាចាមនស្ស ជីវមិន្ទនិវរណៈ តើកក្នុងអត្ត-
 សលជាសសម្ពាវតៈ ឧទ្ធច្ចុត្តនិវរណៈ តើកក្នុងចិត្តប្បាទ ដែលប្រកបដោយ
 ឧទ្ធច្ចុត្តៈ ក្នុងច្ចុត្តនិវរណៈ តើកក្នុងចិត្តប្បាទ ៤ ដែលប្រកបដោយវាចាមនស្ស

ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ឈិតំ វិចិត្តច្ឆាដីវណំ វិចិត្តច្ឆា-
 សហគរេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ឈិតំ អវិជ្ជាដីវណំ
 សព្វាតុសលេសុ ឧប្បជ្ឈិតំ ឥមេ ធម្មា ដីវណា ។
 កតមេ ធម្មា នោ ដីវណា ។ វេមត្វា ដីវណោ
 អវសេសំ អតុសលំ ចត្វសុ ក្ខម័សុ តុសលំ ចត្វ-
 សុ ក្ខម័សុ វិហាកោ តីសុ ក្ខម័សុ តិវិយាព្យាគតំ
 រូបញ្ច ជិន្វាធានុ ឥមេ ធម្មា នោ ដីវណា ។

[៤៣២] កតមេ ធម្មា ដីវណាយា ។ តីសុ
 ក្ខម័សុ តុសលំ អតុសលំ តីសុ ក្ខម័សុ វិហាកោ
 តីសុ ក្ខម័សុ តិវិយាព្យាគតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា
 ដីវណាយា ។ កតមេ ធម្មា អដីវណាយា ។ ច-
 ត្តារោ មត្តា អបរិយាបន្នា ចត្តារិ ច សាមញ្ញេសាជិ
 ជិន្វាធានុ ឥមេ ធម្មា អដីវណាយា ។

[៤៣៣] កតមេ ធម្មា ដីវណាសម្បយុត្តា ។ ត្វាទស
 អតុសលចិត្តប្បាទា ឥមេ ធម្មា ដីវណាសម្បយុត្តា ។
 កតមេ ធម្មា ដីវណាវិប្បយុត្តា ចត្វសុ ក្ខម័សុ តុសលំ
 ចត្វសុ ក្ខម័សុ វិហាកោ តីសុ ក្ខម័សុ តិវិយាព្យា-
 គតំ រូបញ្ច ជិន្វាធានុ ឥមេ ធម្មា ដីវណាវិប្បយុត្តា ។

វិចិត្តច្ឆាទីវណា តើគេដឹងចិត្តប្បាទ វិលម្រេចយល់យល់ចិត្ត អវិជ្ជា-
 នីវណា តើគេដឹងក្នុងអតុសលាវិលម្រេច យល់ក្នុងយល់យល់វិលម្រេច ។
 ក្នុងធម៌មិនមែនជាទីវណា តើដូចម្តេច ។ អតុសលក្រៅពីនេះ វិញ្ញា-
 នៃក្នុងទីវណា ចេញ កុសលក្នុងក្នុង ៤ វិបាកក្នុងក្នុង ៤ កិរិយានិង
 អព្យាក្រឹតក្នុងក្នុង ៣ ប្រដាប់និព្វាន នេះក្នុងធម៌មិនមែនជាទីវណា ។

[៤៣៤] ក្នុងធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ទីវណា តើដូចម្តេច ។ កុ-
 សលនិងអតុសលក្នុងក្នុង ៣ វិបាកក្នុងក្នុង ៣ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុង
 ក្នុង ៣ និងប្រដាប់និព្វាន នេះក្នុងធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ទីវណា ។
 ក្នុងធម៌មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទីវណា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គ ៤ ជាអប-
 រិយាចន្តៈផង សាមញ្ញេស ៤ ផង និព្វានផង នេះក្នុងធម៌មិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទីវណា ។

[៤៣៥] ក្នុងធម៌ប្រកបដោយទីវណា តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
 ប្បាទ ជាអតុសល ១២ នេះក្នុងធម៌ប្រកបដោយទីវណា ។ ក្នុងធម៌
 ប្រាសចាកទីវណា តើដូចម្តេច ។ កុសលក្នុងក្នុង ៤ វិបាកក្នុងក្នុង
 ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្នុង ៣ ប្រដាប់និព្វាន នេះក្នុងធម៌ ប្រាស
 ចាកទីវណា ។

[២៣២] កតមេ ធម្មា នីវរណា ចេវ នីវរណិយា
 ច ។ តាចេវ នីវរណាធិ នីវរណា ចេវ នីវរណិយា ច ។
 កតមេ ធម្មា នីវរណិយា ចេវ នោ ច នីវរណា ។
 វេយ្យា នីវរណោ អវសេសំ អកុសលំ ភីសុ ភូមិសុ
 កុសលំ ភីសុ ភូមិសុ វិចារតោ ភីសុ ភូមិសុ ភិរិយា-
 ព្យាកតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា នីវរណិយា ចេវ
 នោ ច នីវរណា ។ អនីវរណិយា ធម្មា ន វត្តញ្ច
 នីវរណា ចេវ នីវរណិយា ចាតិមិ នីវរណិយា ចេវ
 នោ ច នីវរណាតិមិ ។

[២៣៥] កតមេ ធម្មា នីវរណា ចេវ នីវរណា-
 សម្មយុត្តា ច ។ យត្ថ ទ្វេ ភីសា នីវរណាធិ ឯ-
 កតោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ឥមេ ធម្មា នីវរណា ចេវ នីវរ-
 ណាសម្មយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា នីវរណាសម្ម-
 យុត្តា ចេវ នោ ច នីវរណា ។ វេយ្យា នីវរណោ
 អវសេសំ អកុសលំ ឥមេ ធម្មា នីវរណាសម្មយុត្តា
 ចេវ នោ ច នីវរណា ។ នីវរណាវិប្បយុត្តា ធម្មា
 ន វត្តញ្ច នីវរណា ចេវ នីវរណាសម្មយុត្តា ចាតិមិ
 នីវរណាសម្មយុត្តា ចេវ នោ ច នីវរណាតិមិ ។

[២៣៦] ពួកធម៌ជានីវរណៈផង ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផង
 តើដូចម្តេច ។ នីវរណៈជាតិចោលវេទ ជាប្រយោជន៍
 ដល់នីវរណៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិន
 មែនជានីវរណៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រវ៉ាខ្លះ វៀរតែពួកនីវរ-
 ណៈចេញ កុសលក្នុងភូមិ ព្យាបាទក្នុងភូមិ ព្យាបាទនិងព្យាបាទ
 ក្នុងភូមិ ព្យាបាទនិងសេស ខ្លះពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរ-
 ណៈ តែមិនមែនជានីវរណៈ ។ ពួកធម៌មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ
 មិនឧប្បិកាលថា ជានីវរណៈផង ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផង ថា
 គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិនមែនជានីវរណៈផងឡើយ ។

[២៣៧] ពួកធម៌ជានីវរណៈផង ប្រកបដោយនីវរណៈផង តើ
 ដូចម្តេច ។ នីវរណៈ ២ ឬ ៣ តើក្នុងវិជ្ជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា ខ្លះ
 ពួកធម៌ជានីវរណៈផង ប្រកបដោយនីវរណៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែ
 ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែនជានីវរណៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសល
 ក្រវ៉ាខ្លះ វៀរតែពួកនីវរណៈចេញ ខ្លះពួកធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយ
 នីវរណៈ តែមិនមែនជានីវរណៈ ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកនីវរណៈ មិនឧប្បិ-
 កាលថា ជានីវរណៈផង ប្រកបដោយនីវរណៈផង ថា គ្រាន់តែ
 ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែនជានីវរណៈផងឡើយ ។

[២៣៦] កតមេ ធម្មា វិវាណវិប្បយុត្តា វិវាណិយា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលំ តីសុ ភូមីសុ វិចារោ តីសុ ភូមីសុ តិវិយាត្យាកតំ សព្វញ រូបំ វេ ធម្មា វិវាណវិប្បយុត្តា វិវាណិយា ។ កតមេ ធម្មា វិវាណវិប្បយុត្តា អវិវាណិយា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាមញ្ញា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលាទិ ជិញ្ជា ទញ វេ ធម្មា វិវាណវិប្បយុត្តា អវិវាណិយា ។ វិវាណសម្បយុត្តា ធម្មា ទ វត្តញ វិវាណវិប្បយុត្តា វិវាណិយាតិវិ វិវាណវិប្បយុត្តា អវិវាណិយាតិវិ ។

[២៣៧] កតមេ ធម្មា បរាមាសា ។ ជិដ្ឋិបរាមាសោ ចត្តសុ ជិដ្ឋិកតសម្បយុត្តេសុ ចិត្តប្បនេសុ ឧប្បជ្ឈតិ វេ ធម្មា បរាមាសា ។ កតមេ ធម្មា ោ បរាមាសា ។ វេ បេត្វា បរាមាសំ អវសេសំ អកុសលំ ចត្តសុ ភូមីសុ កុសលំ ចត្តសុ ភូមីសុ វិចារោ តីសុ ភូមីសុ តិវិយាត្យាកតំ រូបញ ជិញ្ជា ទញ វេ ធម្មា ោ បរាមាសា ។

[២៣៨] កតមេ ធម្មា បរាមញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលំ អកុសលំ តីសុ ភូមីសុ វិចារោ

[២៣៦] តួកធម៌ប្រាសចាកនិវាណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវាណៈ តើដូចម្តេច ។ កុសលក្ខតិក្ខមិ ឬ វិបាកក្ខតិក្ខមិ ឬ ភិយានិក្ខ អព្យាក្ខតក្ខតិក្ខមិ ឬ និងរូបវាងសេ ទេព្វកធម៌ប្រាសចាកនិវាណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវាណៈ ។ តួកធម៌ប្រាសចាកនិវាណៈផង មិនជា ប្រយោជន៍ដល់និវាណៈផង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមញ្ញដល ៤ ផង និព្វានផង ទេព្វកធម៌ប្រាសចាកនិវាណៈផង មិន ជាប្រយោជន៍ដល់និវាណៈផង ។ តួកធម៌ច្រកបដោយនិវាណៈ មិនឈ្លៀ កោលថា ប្រាសចាកនិវាណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវាណៈផង ថា ប្រាសចាកនិវាណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវាណៈផងឡើយ ។

[២៣៧] តួកធម៌ជាបរាមាសៈ (ប្រការទុក្ខ) តើដូចម្តេច ។ ជិដ្ឋិបរាមាសៈ តែជាតើកក្ខតិក្ខមិ ៤ ដែលប្រកបដោយជិដ្ឋិ ទេព្វក ធម៌ជាបរាមាសៈ ។ តួកធម៌មិនមែនជាបរាមាសៈ តើដូចម្តេច ។ អ- កុសលក្រវត្តនេះ វៀរតែបរាមាសៈទេញ កុសលក្ខតិក្ខមិ ៤ វិបាកក្ខតិ ក្ខមិ ៤ ភិយានិក្ខអព្យាក្ខតក្ខតិក្ខមិ ឬ ប្រវិនិច្ឆ័យ ទេព្វកធម៌មិន មែនជាបរាមាសៈ ។

[២៣៨] តួកធម៌ ដែលបរាមាសៈស្ថាបនាឡើយ តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្ខតិក្ខមិ ឬ វិបាក ក្ខតិក្ខមិ ឬ ភិយា និង

តិសុ ក្ខមិសុ ធម្មសវំ តិសុ ក្ខមិសុ វិចារកោ
 តិសុ ក្ខមិសុ តិវិយាឡាគតំ សទ្ធកា រូបំ វិមេ
 ធម្មា មរាមជ្ជា ចេវ នោ ច មរាមាសា ។ អបរាម-
 ជ្ជា ធម្មា ធន វត្ថុញ្ចា មរាមាសា ចេវ មរាមជ្ជា ចា-
 តិវិ មរាមជ្ជា ចេវ នោ ច មរាមាសាតិវិ ។

(២២០) កត្តមេ ធម្មា មរាមាសវិប្បយុត្តា មរា-
 មជ្ជា ។ ធម្មា រោ ជិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតា
 ជិត្តប្បាណា ទ្វេ នោមឧស្សសហគតា ជិត្តប្បាណា វិចិ-
 តាជ្ជាសហគតា ជិត្តប្បាណា ទុទ្ធចូសហគតា ជិត្ត-
 ប្បាណោ តិសុ ក្ខមិសុ តុសលំ តិសុ ក្ខមិសុ វិចារកោ
 តិសុ ក្ខមិសុ តិវិយាឡាគតំ សទ្ធកា រូបំ វិមេ
 ធម្មា មរាមាសវិប្បយុត្តា មរាមជ្ជា ។ កត្តមេ ធម្មា
 មរាមាសវិប្បយុត្តា អមរាមជ្ជា ។ ធម្មា រោ មត្តា
 អបរិយោបដ្ឋា ធម្មាវិ ច សាមញ្ញ៥លាជិ ជិត្តាធន្ទ
 វិមេ ធម្មា មរាមាសវិប្បយុត្តា អមរាមជ្ជា ។ មរា-
 មាសា ច មរាមាសសម្បយុត្តា ច ធម្មា ធន វត្ថុញ្ចា
 មរាមាសវិប្បយុត្តា មរាមជ្ជាតិវិ មរាមាសវិប្បយុត្តា
 អមរាមជ្ជាតិវិ ។

កុសលក្នុងក្នុង ព វិបាកក្នុងក្នុង ព កិរិយាបំណិយ្យត្រឹមក្នុងក្នុង ព
 នឹងប្រទាំងអស់ នេះពួកធម៌ ត្រានៃបរាមាសស្ថាបអង្គីល តែមិនមែន
 ជាបរាមាសៈ ។ ពួកធម៌ ដែលបរាមាសៈមិនបានស្ថាបអង្គីល មិន
 ធម្មវិភោគថា ជាបរាមាសៈផង ដែលបរាមាសៈស្ថាបអង្គីលផង ថា
 ត្រានៃបរាមាសៈស្ថាបអង្គីល តែមិនមែនជាបរាមាសៈផងឡើយ ។

(២២១) ពួកធម៌ប្រាសចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្ថាបអង្គីល
 តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រាសចាកធម៌តែប្រគបដោយលោកៈ ចិត្ត-
 ប្បាទ ២ ប្រគបដោយពាមនស្ស ចិត្តប្បាទប្រគបដោយវិចិត្ត ចិត្ត-
 ប្បាទ ប្រគបដោយទុច្ចៈ កុសលក្នុងក្នុង ព វិបាកក្នុងក្នុង ព កិរិយា
 នឹងអព្យាត្រឹម ក្នុងក្នុង ព នឹងប្រទាំងអស់ នេះពួកធម៌ ប្រាសចាក
 បរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្ថាបអង្គីល ។ ពួកធម៌ ប្រាសចាកបរាមាសៈ
 ផង ដែលបរាមាសៈមិនបានស្ថាបអង្គីលផង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ២
 ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមញ្ញផល ២ ផង និព្វានផង នេះពួកធម៌ប្រាស
 ចាកបរាមាសៈផង ដែលបរាមាសៈមិនបានស្ថាបអង្គីលផង ។ ពួកធម៌ជា
 បរាមាសៈផង ប្រគបដោយបរាមាសៈផង មិនធម្មវិភោគថា ប្រាស
 ចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្ថាបអង្គីលផង ថា ប្រាសចាកបរាមាសៈ
 ផង ដែលបរាមាសៈមិនបានស្ថាបអង្គីលផងឡើយ ។

[២២២] កតមេ ធម្មា សាវម្មណា ។ ចត្វុស្កុ
 ភូមិសុ គុសលំ អគុសលំ ចត្វុសុ ភូមិសុ វិចារកា
 តិសុ ភូមិសុ តំវិយាញ្ចាគតំ ឥមេ ធម្មា សាវម្ម-
 ណា ។ កតមេ ធម្មា អសាវម្មណា ។ រូបញ្ច ជំព្វា-
 នញ្ច ឥមេ ធម្មា អសាវម្មណា ។

[២២៣] កតមេ ធម្មា ចិត្តា ។ ចត្តវិញ្ញាណំ
 សោតវិញ្ញាណំ យាជវិញ្ញាណំ ជីវិតវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញា-
 ណំ មនោនាគុ មនោវិញ្ញាណនាគុ ឥមេ ធម្មា ចិត្តា ។
 កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តា ។ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ
 សង្ខារត្ថន្ធោ រូបញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តា ។

[២២៤] កតមេ ធម្មា ចេតសិកា ។ វេទនាខ-
 ន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្ថន្ធោ ឥមេ ធម្មា ចេតសិ-
 កា ។ កតមេ ធម្មា អចេតសិកា ។ ចិត្តញ្ច រូប-
 ញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា អចេតសិកា ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា ចិត្តសម្មយុត្តា ។ វេទ-
 នាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្ថន្ធោ ឥមេ ធម្មា ចិត្ត-
 សម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តា ។ រូប-
 ញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តា ។ ចិត្តំ ន
 វត្ថុតំ ចិត្តេន សម្មយុត្តន្តិមិ ចិត្តេន វិប្បយុត្តន្តិមិ ។

[២២៦] ពួកធម៌ប្រកបដោយអារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
 នឹងអកុសលក្នុងភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ តំវិយាចំណែកប្រាំបួនក្នុងភូមិ ៧
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយអារម្មណ៍ ។ ពួកធម៌មិនបាបអារម្មណ៍ តើដូច
 ម្តេច ។ រូបនឹងនិព្វាន នេះពួកធម៌មិនបាបអារម្មណ៍ ។

[២២៧] ពួកធម៌ជាចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចត្តវិញ្ញាណ លោក-
 វិញ្ញាណ យានវិញ្ញាណ ជីវិតវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោនាគុ
 មនោវិញ្ញាណជាតំ នេះពួកធម៌ជាចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនមែនជាចិត្ត តើដូច
 ម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ រូបនឹងនិព្វាន នេះពួកធម៌
 មិនមែនជាចិត្ត ។

[២២៨] ពួកធម៌ជាចេតសិក តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ
 សង្ខារខន្ធ នេះពួកធម៌ជាចេតសិក ។ ពួកធម៌មិនមែនជាចេតសិក តើដូច
 ម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង និព្វានផង នេះពួកធម៌មិនមែនជាចេតសិក ។

[២២៩] ពួកធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
 សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត ។ ពួកធម៌ប្រាស
 ចាកចិត្ត តើដូចម្តេច ។ រូបនឹងនិព្វាន នេះពួកធម៌ប្រាសចាកចិត្ត ។ ចិត្ត
 មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថាប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។

[២២៦] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋា ។ វេទនា-
 ខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វេទនា ធម្មា ចិត្តសំ-
 សដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋា ។ រូបញ្ច ជំ-
 ព្វានញ្ច វេទនា ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋា ។ ចិត្តំ ន វត្ថុញ្ច
 ចិត្តេន សំសដ្ឋន្តិមំ ចិត្តេន វិសំសដ្ឋន្តិមំ ។

[២២៧] កតមេ ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋា ។ វេទ-
 នាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ កាយវិញ្ញត្តិ
 វចីវិញ្ញត្តិ យំ វា បទញ្ញាម្យំ អត្តំ រូបំ ចិត្តំ ចិត្តហេ-
 តុតំ ចិត្តសមុដ្ឋា រូបាយតនំ សញ្ញាយតនំ កណ្ហាយ-
 តនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាគាសនាតុ អា-
 ចោធាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុធិតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កត-
 ន្តីកាវេ អាហារេ វេទនា ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋា ។
 កតមេ ធម្មា វេទនា ចិត្តសមុដ្ឋា ។ ចិត្តញ្ច អវសេ-
 សញ្ច រូបំ ចិត្តានញ្ច វេទនា ធម្មា វេទនា ចិត្តសមុដ្ឋា ។

[២២៨] កតមេ ធម្មា ចិត្តសហគុដោ ។
 វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ កាយ-
 វិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ វេទនា ធម្មា ចិត្តសហគុដោ ។

[២២៩] ពួកធម៌ច្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនា
 ខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ បទញ្ញាម្យំដោយចិត្ត ។ ពួក
 ធម៌មិនច្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តមិនច្រឡំ នេះពួក
 ធម៌មិនច្រឡំដោយចិត្ត ។ ចិត្តមិនច្រឡំពោលថា ច្រឡំដោយ
 ដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡំដោយចិត្តផងឡើយ ។

[២៣០] ពួកធម៌តាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
 សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ ឬប្រដទៃណាមួយ គឺរូប
 កើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ តាំងឡើងដោយចិត្ត រូបាយតនៈ សញ្ញា-
 យតនៈ កណ្ហាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ អាគាសនាតុ អា-
 ចោធាតុ ភាគនៃរូបស្រាល ភាគនៃរូបខន្ធន៍ ភាគនៃរូបគ្រប់ដល់ការងារ
 ការចំរើននៃរូប ការកើតនៃរូប ការយកដល់ជំនាញ នេះពួកធម៌
 តាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តផង ប្រក្រតីនេះផង ចិត្តានផង នេះពួកធម៌មិនតាំងឡើងដោយ
 ចិត្ត ។

[២៣១] ពួកធម៌កើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
 សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ នេះពួកធម៌ កើត
 ជាមួយនឹងចិត្ត ។ ពួកធម៌ មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។

កតមេ ធម្មា វោ ចិត្តសហគុដោ ចិត្តញ អវសេសញ
រូបំ ចិត្តានញ ឥមេ ធម្មា វោ ចិត្តសហគុដោ ។

[២២៩] កតមេ ធម្មា ចិត្តានុបវត្តិដោ ។ វេទ-
នាទនោ សញ្ញាទនោ សង្ខារក្ខនោ កាយវត្ថុត្ថំ វចីរ-
ញត្ថំ ឥមេ ធម្មា ចិត្តានុបវត្តិដោ ។ កតមេ ធម្មា
វោ ចិត្តានុបវត្តិដោ ។ ចិត្តញ អវសេសញ រូបំ
ចិត្តានញ ឥមេ ធម្មា វោ ចិត្តានុបវត្តិដោ ។

[២៣០] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាដោ ។
វេទនាទនោ សញ្ញាទនោ សង្ខារក្ខនោ ឥមេ ធម្មា
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាដោ ។ កតមេ ធម្មា វោ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋាដោ ចិត្តញ រូបញ ចិត្តានញ ឥមេ ធម្មា
វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាដោ ។

[២៣១] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស-
ហគុដោ ។ វេទនាទនោ សញ្ញាទនោ សង្ខារក្ខនោ
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហគុដោ ។ កត-
មេ ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហគុដោ ចិត្ត-
ញ រូបញ ចិត្តានញ ឥមេ ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានសហគុដោ ។

ចិត្តផង ប្រក្រតីនេផង ចិត្តានផង វេទនាចិត្ត វោ ចិត្តសហគុដោ ចិត្ត ។

[២២៩] ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ
សញ្ញាទន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ កាយវត្ថុត្ថំ វចីរត្ថំ នេះពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅ
តាមចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង ប្រ-
ក្រតីនេផង ចិត្តានផង នេះពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។

[២៣០] ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំតាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូច-
ម្តេច ។ វេទនាទន្ធ សញ្ញាទន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ ច្រឡកច្រឡំ
តាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនច្រឡកច្រឡំមិនតាំងឡើងដោយ
ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង ប្រផង ចិត្តានផង នេះពួកធម៌ មិន
ច្រឡកច្រឡំមិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ។

[២៣១] ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំតាំងតាំងឡើងតាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត
តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ សញ្ញាទន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ច្រឡក
ច្រឡំតាំងតាំងឡើងតាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនច្រឡកច្រឡំមិន
តាំងឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង ប្រផង ចិត្តាន-
ផង នេះពួកធម៌មិនច្រឡកច្រឡំមិនតាំងឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។

(២៩២) កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវិវត្តិដោ ។ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សន្តវត្តន្តោ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវិវត្តិដោ ។ កតមេ ធម្មា ដោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវិវត្តិដោ ។ ចិត្តញ រូបញ ជិត្វាធាញ ឥមេ ធម្មា ដោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវិវត្តិដោ ។

(២៩៣) កតមេ ធម្មា អដ្ឋត្ថិតា ។ ចក្ខាយតនំ ។ បេ ។ មនាយតនំ ឥមេ ធម្មា អដ្ឋត្ថិតា ។ កតមេ ធម្មា ពាហិក ។ រូតាយតនំ ។ បេ ។ ធម្មាយតនំ ឥមេ ធម្មា ពាហិក ។

(២៩៤) កតមេ ធម្មា ឧបាដា ។ ចក្ខាយតនំ ។ បេ ។ កតទ្បីតារោ អនិមារោ ឥមេ ធម្មា ឧបាដា ។ កតមេ ធម្មា ដោ ឧបាដា ។ កតមេ ធម្មា ដោ ឧបាដា ។ ចក្ខុសុ ភូមិសុ កុសលំ អកុសលំ ចក្ខុសុ ភូមិសុ វិចារកោ តិសុ ភូមិសុ ភិរិយាព្យាកតំ ចត្តារោ ច មហាក្ខតា ជិត្វាធាញ ឥមេ ធម្មា ដោ ឧបាដា ។

(២៩៥) កតមេ ធម្មា ឧបាទិដ្ឋា ។ តិសុ ភូមិសុ វិចារកោ យញ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា ឥមេ ធម្មា ឧបាទិដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា អធិបាទិដ្ឋា ។

(២៩៦) ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំជាងគេឡើងជាងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សន្តវត្តន្ត ធម្មាចារឹក ច្រឡកច្រឡំជាងគេឡើងជាងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។ ពួកធម៌ ច្រឡកច្រឡំមិនតាំងឡើងមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង ជិត្វាធាផង នេះពួកធម៌មិនច្រឡកច្រឡំមិនតាំងឡើងមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។

(២៩៧) ពួកធម៌ជាខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ចក្ខាយតនៈ ។ បេ ។ មនាយតនៈ នេះពួកធម៌ ជាខាងក្នុង ។ ពួកធម៌ ជាខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ រូតាយតនៈ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈ នេះពួកធម៌ជាខាងក្រៅ ។

(២៩៨) ពួកធម៌ជាឧបាទា (ឧបាទាថេ) តើដូចម្តេច ។ ចក្ខាយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បីត្តិកហារ នេះពួកធម៌ជាឧបាទា ។ ពួកធម៌ មិនមែនជាឧបាទា តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងភូមិ ៤ វិបាកក្នុងភូមិ ៤ ភិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៧ មហាក្ខត្រូប ៤ និងវិញ្ញាណ នេះពួកធម៌មិនមែនជាឧបាទា ។

(២៩៩) ពួកធម៌ មានកម្មប្រកបដោយតិរិលស មានកណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ តើដូចម្តេច ។ វិបាក ក្នុងភូមិ ៧ និងប្រវេសជាតម្កល្យកតត្តា នេះពួកធម៌ មានកម្មប្រកបដោយតិរិលស មានកណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ។ ពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកបដោយតិរិលស មានកណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ តើដូចម្តេច ។

ត័ស្ស ភូមិស្ស ហុសសំ អតុសសំ ត័ស្ស ភូមិស្ស
 តិវិយា ក្បាតតំ យញ្ច រូបំ ន កាម្មស្ស កាតតា
 ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញ
 ដលាធិ ធិត្វានត្វ ឥមេ ធម្មា អនុបាធិដ្ឋា ។

[២៥៦] កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ។ ចត្តារិ ឧបា-
 ទានាធិ កាម្មបាទានំ ធិដ្ឋបាទានំ សីលព្វតុបាទានំ
 អត្តភិទុបាទានំ កាម្មបាទានំ អដ្ឋស្ស លោកសហក-
 តេស្ស ចិត្តប្បនេស្ស ឧប្បជ្ឈតិ ធិដ្ឋបាទានញ្ច សីល-
 ព្វតុបាទានញ្ច អត្តភិទុបាទានញ្ច ចត្វស្ស ធិដ្ឋិតត-
 សម្មយុត្តេស្ស ចិត្តប្បនេស្ស ឧប្បជ្ឈតិ ឥមេ ធម្មា
 ឧបាទានា ។ កតមេ ធម្មា លោ ឧបាទានា ។ បមេ-
 ត្វា ឧបាទានេ អវសេសំ អតុសសំ ចត្វស្ស ភូមិស្ស
 កុសលំ ចត្វស្ស ភូមិស្ស វិចារកោ ត័ស្ស ភូមិស្ស
 តិវិយា ក្បាតតំ រូបញ្ច ធិត្វានត្វ ឥមេ ធម្មា លោ
 ឧបាទានា ។

[២៥៧] កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។ ត័ស្ស ភូមិស្ស
 កុសលំ អតុសសំ ត័ស្ស ភូមិស្ស វិចារកោ ត័ស្ស ភូមិស្ស
 តិវិយា ក្បាតតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។

កុសលនិមកុសលក្នុងភូមិ ញ កិរិយានិមក្សត្រីភក្កភូមិ ញ វិជ្ជា
 ដែលបិទមែនជាបុគ្គលក្នុងភូមិ ឬ ២ ដែល កិរិយាបុគ្គល ឬ បុគ្គល
 ផល ២ ផង និព្វានផង នេះពួកធម៌ បិទទាបក្សត្រីភក្កភូមិយក៏លេស
 មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ។

[២៥៦] ពួកធម៌ជាទុបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់ប៉ា) តើដូចម្តេច ។
 ទុបាទាន ២ គឺ កាម្មបាទាន ធិដ្ឋបាទាន សីលព្វតុបាទាន អត្តភិទុបា-
 ទាន ឯកាម្មបាទាន តែងតែក្នុងចិត្តប្បនេស្ស ដែលប្រកបដោយលោភ-
 ទិដ្ឋបាទាន សីលព្វតុបាទាន និងអត្តភិទុបាទាន តែងតែក្នុងចិត្ត-
 ប្បនេស្ស ២ ដែលប្រកបដោយទិដ្ឋ នេះពួកធម៌ ជាទុបាទាន ។ ពួកធម៌បិទ
 មែនជាទុបាទាន តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀវតទុបាទាន
 ចេញ កុសលក្នុងភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ កិរិយានិមក្សត្រីភក្កភូមិ
 ញ រូបនិមិត្តាន នេះពួកធម៌បិទមែនជាទុបាទាន ។

[២៥៧] ពួកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តើដូចម្តេច ។
 កុសលនិមកុសលក្នុងភូមិ ញ វិបាកក្នុងភូមិ ញ កិរិយានិមក្សត្រីភ-
 ក្នុងភូមិ ញ និងរូបនិមិត្តាន នេះពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ។

កតមេ ធម្មា អនុបាទានិយា ។ ចត្តារោ មត្តា
អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារ ក សាមញ្ញនិយា វិជ្ជាធាតុ
ឥមេ ធម្មា អនុបាទានិយា ។

[២៥៨] កតមេ ធម្មា ឧបាទានសម្មយុត្តា ។
ចត្តារោ វិជ្ជិតតសម្មយុត្តលោកសហគតា ចិត្តប្បាទា
ចត្តារោ វិជ្ជិតតវិជ្ជយុត្តលោកសហគតា ចិត្តប្បាទា
ឯត្តប្បាទា លោក វេយ្យា ឥមេ ធម្មា ឧបាទាន-
សម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិជ្ជយុត្តា ។
ចត្តសុ វិជ្ជិតតវិជ្ជយុត្តលោកសហគតេសុ ចិត្តប្បា-
ទេសុ ឧប្បន្នោ លោកោ ទេ ធម្មនិស្សសហគតា
ចិត្តប្បាទា វិចិត្តនិស្សសហគតា ចិត្តប្បាទោ ឧទ្ធច្ច-
សហគតោ ចិត្តប្បាទោ ចត្តសុ ក្ខមីសុ កុសល
ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ តីសុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាគ-
តំ រូបកា វិជ្ជាធាតុ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិជ្ជយុត្តា ។

[២៥៩] កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ចេវ ឧបាទា-
និយា ច ។ នាចេវ ឧបាទានានិ ឧបាទានា ចេវ ឧ-
បាទានិយា ច ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ចេវ
ចោ ច ឧបាទានា ។ វេយ្យា ឧបាទានេ អវិសេសំ

ពួកធម៌ បំរុងប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខនាម តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បាទ ២ ប្រកបដោយចិត្ត តាំងប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រាស
ចាកចិត្ត តែប្រកបដោយលោកៈ វៀរតែលោកៈដែលកើតឡើងក្នុងខ្លួន
ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខនាម ។

[២៥៨] ពួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខនាម តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បាទ ២ ប្រកបដោយចិត្ត តាំងប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រាស
ចាកចិត្ត តែប្រកបដោយលោកៈ វៀរតែលោកៈដែលកើតឡើងក្នុងខ្លួន
ចេញ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខនាម ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកទុក្ខ-
នាម តើដូចម្តេច ។ លោកៈ កើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ប្រាសចាកចិត្ត
តែប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយពាមទស្ស ចិត្តប្បាទ
ប្រកបដោយវិចិត្ត ចិត្តប្បាទប្រកបដោយទទួល កុសល ក្នុងក្ខម ២
វិបាកក្នុងក្ខម ២ ភិវិយានន៍អព្យាក្រឹតក្នុងក្ខម ៣ ប្រឌិននិព្វាន នេះពួក
ធម៌ប្រាសចាកទុក្ខនាម ។

[២៥៩] ពួកធម៌ជាទុក្ខនាមផង ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខនាមផង តើ
ដូចម្តេច ។ ទុក្ខនាមតាំងនោះផង ជាទុក្ខនាមផង ជាប្រយោជន៍ដល់
ទុក្ខនាមផង ។ ពួកធម៌ត្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខនាម តែមិនមែន
ជាទុក្ខនាម តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀរតែទុក្ខនាមចេញ

អត្តសាសន៍ ឆីសុក្ខ ក្ខមីសុក្ខ អត្តសាសន៍ ឆីសុក្ខ ក្ខមីសុក្ខ វិចារ
 កោរ ឆីសុក្ខ ក្ខមីសុក្ខ តិរិយាព្យាកតំ សព្វក្ស រូបំ ឥមេ
 ធម្មា ឧបាទានិយា តេវ វោ ច ឧបាទានា ។ អនុចា-
 នានិយា ធម្មា ឧ វត្តត្វា ឧបាទានា តេវ ឧបាទានិយា
 ចាតិវិ ឧបាទានិយា តេវ វោ ច ឧបាទានាតិវិ ។

(២២០) កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ថេវ ឧបា.
នាទសម្បយុត្តា ច ។ យត្ថ ទិដ្ឋិ ច លោកា ច ឯ.
កតោ ឧប្បជ្ឈន្តំ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានា ថេវ ឧបា.
នាទសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានទសម្ប-
យុត្តា ថេវ យោ ច ឧបាទានា ។ អដ្ឋ លោកសហ-
កតា ចិត្តប្បាទា ឯត្ថប្បន្នេ ឧបាទានេ បមេត្វា ឥមេ
ធម្មា ឧបាទានទសម្បយុត្តា ថេវ យោ ច ឧបាទានា ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តា ធម្មា ច វត្តត្វា ឧបាទានា ចេ-
ឧបាទានទសម្បយុត្តា ចាតិមិ ឧបាទានទសម្បយុត្តា ចេ-
យោ ច ឧបាទានាតិមិ ។

(២៦០) កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្ត
 ឧបាទានិយក ។ ចតុស្ក វិជ្ជិកតវិប្បយុត្តលោ
 កស ហកតេស្ក ចិត្តប្បារេស្ក ឧប្បន្នោ លោ
 កោ វេទ្ធ លោមធម្មស្ក ហកតា ចិត្តប្បារេ

[illegible]

(២៦០) ពួកធម៌ជាទុប្បាទានផង ប្រកបដោយទុប្បាទានផង តើ
 ដូចម្តេច ។ ខឹងខឹងលោភៈ កើតក្នុងទីជាមួយគ្នា ក្នុងពួកធម៌ណា នេះ
 ពួកធម៌ជាទុប្បាទានផង ប្រកបដោយទុប្បាទានផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែ
 ប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិនមែនជាទុប្បាទាន តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បវាទ
 ៤ ប្រកបដោយលោភៈ រៀនតែទុប្បាទានដែលកើតក្នុងទីពុំលោភ ។ ។
 ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិនមែនជាទុប្បាទាន ។ ពួកធម៌
 ប្រាសចាកទុប្បាទាន មិនគប្បីពាលថា ជាទុប្បាទានផង ប្រកបដោយ
 ទុប្បាទានផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិនមែនជាទុប្បាទាន
 ផងទៀយ ។

(២៦៦) ពួកធម៌ប្រាសចាកទុក្ខបាន តែងប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខ-
បាន តើដូចម្តេច ។ លោកកើតក្នុងចិត្តយូរ ២ ប្រាសចាកវិជ្ជាគ-
ប្រកបដោយលោភៈ ចិត្តយូរ ២ ប្រកបដោយគោមនស្ស ចិត្តយូរ

វិចិត្តក្កាសហគតោ ចិត្តប្បាទោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ចិត្ត-
 ប្បាទោ តិសុ ភូមិសុ តុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចា-
 កោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាស្សកតំ សព្វញ្ច រូបំ វេម
 ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ឧបាទានិយា ។ តតមេ
 ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា អនុបាទានិយា ។ ចត្តារក
 មត្តា អបរិយាបន្នា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្វា-
 នញ្ច វេម ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា អនុបាទានិ-
 យា ។ ឧបាទានសម្បយុត្តា ធម្មា ច វត្តញ្ច ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តា ឧបាទានិយាតិមំ ឧបាទានវិប្បយុត្តា
 អនុបាទានិយាតិមំ ។

[២២២] តតមេ ធម្មា តិរលសា ។ ទស
 តិរលសវត្ថុនំ លោភោ ទោសោ មោហា មាថោ
 និដ្ឋិ វិចិត្តក្កា មីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិតំ អនោត្តប្បំ
 លោភោ អជ្ជសុ លោកសហគតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ
 ឧប្បជ្ជតិ ទោសោ ម្ចីសុ ទោមនស្សសហគតេសុ
 ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជតិ មោហា សព្វាតុសលេសុ
 ឧប្បជ្ជតិ មាថោ ចន្ទសុ និដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជតិ និដ្ឋិ ចន្ទសុ

ប្រកបដោយវិចិត្តក្កា ចិត្តប្បាទប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ កុសលក្កវត្ថុបិ ព
 វិចិត្តក្កវត្ថុបិ ព កិរិយានិមន្តក្កវត្ថុក្កវត្ថុបិ ព និវេទន្តវត្ថុក្កវត្ថុ ទេ
 ភូមិ ព្រាសពាក្យបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់បាទាន ។ ភូមិ
 ព្រាសពាក្យបាទានផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់បាទានផង តើដូចម្តេច ។
 មគ្គ ២ ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមញ្ញផល ២ ផង និព្វានផង ទេ
 ភូមិព្រាសពាក្យបាទានផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់បាទានផង ។
 ភូមិព្រាសពាក្យបាទាន មិនគប្បីគោលថា ព្រាសពាក្យបាទាន
 តែជាប្រយោជន៍ដល់បាទានផង ថា ព្រាសពាក្យបាទានផង មិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់បាទានផងឡើយ ។

[២២២] ភូមិជាតិលេស តើដូចម្តេច ។ តិរលសវត្ថុ ១០
 គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ មាថៈ ជំងឺ វិចិត្តក្កា មីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ
 អហិរិតៈ អនោត្តប្បៈ ឯលោកៈ តើកក្កវត្ថុក្ក ៨ ដែលប្រកប
 ដោយលោកៈ ទោសៈ តើកក្កវត្ថុក្ក ២ ដែលប្រកបដោយទោ-
 មនស្ស មោហៈ តើកក្កវត្ថុក្កសលតាំងអស់ មាថៈ តើកក្កវត្ថុក្ក ២
 ដែលព្រាសពាក្យវត្ថុ តែប្រកបដោយលោកៈ ជំងឺ តើកក្កវត្ថុក្ក ២

និមិត្តភក្តិសម្បទានុស្ស ជិត្តប្បនេស្ស ឧប្បជ្ជន្តិ វិច្ច-
 ត្តន្តា វិច្ចត្តន្តាសហគតេស្ស ជិត្តប្បនេស្ស ឧប្បជ្ជន្តិ
 មីនំ សសម្ពាវកេស្ស អកុសលេស្ស ឧប្បជ្ជន្តិ ឧត្ត-
 ត្តញ្ច អហិរិកញ្ច អនោត្តប្បញ្ច សទ្ធកុសលេស្ស
 ឧប្បជ្ជន្តិ ឥមេ ធម្មា តិលេសា ។ កតមេ ធម្មា
 លោ តិលេសា ។ វេយ្យា តិលេសេ អវិសេសំ
 អកុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ តុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ
 វិហាកោ តិសុ ក្ខមីសុ តិរិយាស្យាតតំ រូបញ្ច វិញ្ញា-
 នញ្ច ឥមេ ធម្មា លោ តិលេសា ។

(៤៦៣) កតមេ ធម្មា សុត្តិលេសិកា ។ តិសុ
 ក្ខមីសុ តុសលំ អកុសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហាកោ
 តិសុ ក្ខមីសុ តិរិយាស្យាតតំ សទ្ធកុសលេស្ស រូបំ ឥមេ ធម្មា
 សុត្តិលេសិកា ។ កតមេ ធម្មា អសុត្តិលេសិកា ។
 ចត្តារោ មត្តា អបរិយាចន្តា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលាធិ
 វិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា អសុត្តិលេសិកា ។

(៤៦៤) កតមេ ធម្មា សុត្តិលេសិកា ។ ឆានិស
 អកុសលជិត្តប្បនេស្ស ឥមេ ធម្មា សុត្តិលេសិកា ។ កត-
 មេ ធម្មា អសុត្តិលេសិកា ។ ចត្វសុ ក្ខមីសុ តុសលំ

ដែលប្រកបដោយវិជ្ជា វិចិត្តប្បនេស្ស ជិត្តប្បនេស្ស ឧប្បជ្ជន្តិ
 មីនំ អកុសលេស្ស ជិត្តប្បនេស្ស ឧប្បជ្ជន្តិ ឧត្ត-
 ត្តញ្ច អហិរិកញ្ច អនោត្តប្បញ្ច សទ្ធកុសលេស្ស
 ឧប្បជ្ជន្តិ ឥមេ ធម្មា តិលេសា ។ កតមេ ធម្មា
 លោ តិលេសា ។ វេយ្យា តិលេសេ អវិសេសំ
 អកុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ តុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ
 វិហាកោ តិសុ ក្ខមីសុ តិរិយាស្យាតតំ រូបញ្ច វិញ្ញា-
 នញ្ច ឥមេ ធម្មា លោ តិលេសា ។

(៤៦៥) កតមេ ធម្មា សុត្តិលេសិកា ។ តិសុ
 ក្ខមីសុ តុសលំ អកុសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហាកោ
 តិសុ ក្ខមីសុ តិរិយាស្យាតតំ សទ្ធកុសលេស្ស រូបំ ឥមេ ធម្មា
 សុត្តិលេសិកា ។ កតមេ ធម្មា អសុត្តិលេសិកា ។
 ចត្តារោ មត្តា អបរិយាចន្តា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលាធិ
 វិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា អសុត្តិលេសិកា ។

(៤៦៦) កតមេ ធម្មា សុត្តិលេសិកា ។ ឆានិស
 អកុសលជិត្តប្បនេស្ស ឥមេ ធម្មា សុត្តិលេសិកា ។ កត-
 មេ ធម្មា អសុត្តិលេសិកា ។ ចត្វសុ ក្ខមីសុ តុសលំ

ធម្មសុ ភូមីសុ វិហារោ ភីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យា-
កាតំ រូបញ្ច ធិត្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា អសង្កលំដ្ឋា ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា កិរិយាសម្បយុត្តា ។
ប្លាទស អកុសលចិត្តប្បាទា ឥមេ ធម្មា កិរិយាស-
ម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា កិរិយាសវិប្បយុត្តា ។
ធម្មសុ ភូមីសុ កុសលំ ធម្មសុ ភូមីសុ វិហារោ
ភីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកាតំ រូបញ្ច ធិត្វានញ្ច
ឥមេ ធម្មា កិរិយាសវិប្បយុត្តា ។

[២២៦] កតមេ ធម្មា កិរិយាសា ចេវ សង្ក្ខេ-
លេសិកា ច ។ តេវ កិរិយាសា កិរិយាសា ចេវ
សង្ក្ខេលេសិកា ច ។ កតមេ ធម្មា សង្ក្ខេលេសិកា
ចេវ ឆោ ច កិរិយាសា ។ វិបេត្តា កិរិយាសេ
អវិសេសំ អកុសលំ ភីសុ ភូមីសុ កុសលំ ភីសុ
ភូមីសុ វិហារោ ភីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកាតំ សព្វ-
ញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សង្ក្ខេលេសិកា ចេវ ឆោ ច
កិរិយាសា ។ អសង្ក្ខេលេសិកា ធម្មា ច វត្ថុត្វា កិ-
រិយាសា ចេវ សង្ក្ខេលេសិកា ចាតិចិ សង្ក្ខេលេសិកា
ចេវ ឆោ ច កិរិយាសាតិចិ ។

វិហាកក្កដក្ខមិ ២ កិរិយាធិនិព្វាណក្កដក្ខមិ ៣ ប្រវិនិច្ឆ័យា ធម្មតា
ដែលមិនសៅហ្មងហើយ ។

[២២៥] ភូតធម៌ប្រកបដោយកិរិយា តើដូចម្តេច ។ អកុសល-
ចិត្តប្បាទ ១២ នេះភូតធម៌ ប្រកបដោយកិរិយា ។ ភូតធម៌ប្រាសចាក
កិរិយា តើដូចម្តេច ។ កុសលក្កដក្ខមិ ២ វិហាកក្កដក្ខមិ ២ កិរិយា
ធិនិព្វាណក្កដក្ខមិ ៣ ប្រវិនិច្ឆ័យា នេះភូតធម៌ប្រាសកិរិយា ។

[២២៦] ភូតធម៌ ជាតិរិយាសង្ខេ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង
តើដូចម្តេច ។ កិរិយាសង្ខេនានាផង ជាតិរិយាសង្ខេ គួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មងផង ។ ភូតធម៌ គ្រាន់តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែន
ជាតិរិយា តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀរតែកិរិយាចេញ
កុសលក្កដក្ខមិ ៣ វិហាកក្កដក្ខមិ ៣ កិរិយាធិនិព្វាណក្កដក្ខមិ ៣ ធិនិ
ប្រវិនិច្ឆ័យា នេះភូតធម៌គ្រាន់តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជា
កិរិយា ។ ភូតធម៌មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនឧប្បវាទថា ជា
កិរិយាសង្ខេ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា គ្រាន់តែគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង តែមិនមែនជាតិរិយាសង្ខេឡើយ ។

[២៦៩] កតមេ ធម្មា កំលេសា ចេវ សន្តិ-
 លីដ្ឋា ច ។ តេវ កំលេសា កំលេសា ចេវ ស-
 ន្តិលីដ្ឋា ច ។ កតមេ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋា ចេវ ឆោ ច
 កំលេសា ។ វេយ្យាក កំលេសេ អវសេសំ អកុសលំ
 វេយ្យាក ធម្មា សន្តិលីដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កំលេសា ។
 អសន្តិលីដ្ឋា ធម្មា ធម្មា វត្ថុត្វា កំលេសា ចេវ សន្តិលី-
 ដ្ឋា ឆាតិមិ សន្តិលីដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កំលេសាតិមិ ។

[២៧០] កតមេ ធម្មា កំលេសា ចេវ កំលេ-
 សសម្បយុត្តា ច ។ យតុ ទ្វេ តយោ កំលេសា
 ឯតតោ ឧប្បន្នំ វេយ្យាក ធម្មា កំលេសា ចេវ កំ-
 លេសសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា កំលេស-
 សម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលេសា ។ វេយ្យាក
 កំលេសេ អវសេសំ អកុសលំ វេយ្យាក ធម្មា កំលេ-
 សសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលេសា ។ កំលេ-
 សសម្បយុត្តា ធម្មា ធម្មា វត្ថុត្វា កំលេសា ចេវ កំ-
 លេសសម្បយុត្តា ឆាតិមិ កំលេសសម្បយុត្តា ចេវ
 ឆោ ច កំលេសាតិមិ ។

[២៧១] តួគធមិ ជាតិលេសផង លេវហ្មង្គហើយផង កើប្បូ-
 ហ្មច ។ កំលេសខងខាង ជាតិលេសផង លេវហ្មង្គហើយ
 ផង ។ តួគធមិគ្រាន់តែសៅហ្មង្គហើយ តែមិនមែនជាតិលេស កើប្បូ-
 ហ្មច ។ អកុសលក្រៅនេះ វៀវត្តកំលេសចេញ នេះតួគធមិគ្រាន់
 តែសៅហ្មង្គហើយ តែមិនមែនជាតិលេស ។ តួគធមិ ដែលមិនសៅ-
 ហ្មង្គហើយ មិនធម្មីពោលថា ជាតិលេសផង សៅហ្មង្គហើយផង ថា
 គ្រាន់តែសៅហ្មង្គហើយ តែមិនមែនជាតិលេសផងឡើយ ។

[២៧២] តួគធមិជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង តើ
 ដូចម្តេច ។ តួគធមិ ២ ឬ ៣ កើតក្នុងទីជាមួយគ្នា ក្នុងធមិណ្ឌ
 នេះតួគធមិជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ។ តួគធមិគ្រាន់តែ
 ប្រកបដោយតិលេស តែមិនមែនជាតិលេស កើប្បូហ្មច ។ អកុសល
 ក្រៅនេះ វៀវត្តកំលេសចេញ នេះតួគធមិគ្រាន់តែប្រកបដោយតិលេស
 តែមិនមែនជាតិលេស ។ តួគធមិប្រាសចាកតិលេស មិនធម្មីពោលថា
 ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយ
 តិលេស តែមិនមែនជាតិលេសផងឡើយ ។

[២៦៩] កតមេ ធម្មា តតិលេសវិប្បយុត្តា សង្កិ-
 លេសិកា ។ តីសុ ភូមីសុ តុសលំ តីសុ ភូមីសុ
 វិហាកោ តីសុ ភូមីសុ តតិយាត្យាតតំ សត្វកា រូបំ
 ឥមេ ធម្មា តតិលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកា ។
 កតមេ ធម្មា តតិលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។
 ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ធម្មា មាមញ្ញាដលា-
 ចំ ចិត្តានុកា ឥមេ ធម្មា តតិលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិ-
 លេសិកា ។ តតិលេសសម្បយុត្តា ធម្មា ន វត្តកា
 តតិលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកាតិបិ តតិលេសវិប្ប-
 យុត្តា អសង្កិលេសិកាតិបិ ។

[២៧០] កតមេ ធម្មា និស្សនេន បហាតត្វា ។
 ចត្តារោ និដ្ឋិតតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បាណ វិចិត្តិច្ឆាស-
 ហាតតោ ចិត្តប្បាណោ ឥមេ ធម្មា និស្សនេន បហា-
 តត្វា ។ ចត្តារោ និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហាតតា ចិត្ត-
 ប្បាណោ នេ ដោមនិស្សសហាតតា ចិត្តប្បាណោ ឥមេ ធម្មា
 សិយោ និស្សនេន បហាតត្វា សិយោ ន និស្សនេន
 បហាតត្វា ។ កតមេ ធម្មា ន និស្សនេន បហាតត្វា ។

[២៦៩] ភូតធម៌ប្រាសចាកិលេស តៃគ្គវេលាសេចក្តីសេចក្តី
 តើដូចម្តេច ។ កុមារកុមារី ៣ វិទ្យាកុមារី ៣ ពិហាសិកាព្យា-
 គ្រឹតក្នុងភូមិ ៣ និងប្រជាជនរស់ នេះភូតធម៌ប្រាសចាកិលេស តៃគ្គ
 ដល់សេចក្តីសេចក្តី ។ ភូតធម៌ ប្រាសចាកិលេសផង មិនគួរដល់
 សេចក្តីសេចក្តីផង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ២ ជាអបរិយាបន្នះផង សា-
 មញ្ញាដល ២ ផង មិញ្ញាផង នេះភូតធម៌ប្រាសចាកិលេសផង មិនគួរ
 ដល់សេចក្តីសេចក្តីផង ។ ភូតធម៌ប្រាសចាកិលេស មិនធម្មវិភាល
 ថា ប្រាសចាកិលេស តៃគ្គដល់សេចក្តីសេចក្តីផង ថា ប្រាស
 ចាកិលេសផង មិនគួរដល់សេចក្តីសេចក្តីផងឡើយ ។

[២៧០] ភូតធម៌ គួរឈរដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តប្បាណ ២ ប្រាសចាកិលេស ចិត្តប្បាណ ២ ប្រាសចាកិលេស នេះ
 ភូតធម៌ គួរឈរដោយទស្សនៈ ។ ចិត្តប្បាណ ២ ប្រាសចាកិលេស
 តៃប្រាសចាកិលេស ចិត្តប្បាណ ២ ប្រាសចាកិលេស នេះ
 ភូតធម៌ គួរឈរដោយទស្សនៈ ក៏មាន មិនគួរឈរដោយទស្សនៈ
 ក៏មាន ។ ភូតធម៌ មិនគួរឈរដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។

ឧទ្ធចូសហគតោ ចិត្តប្បដោ ធម្មសុ ក្ខមីសុ តុសលំ
ធម្មសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តីសុ ក្ខមីសុ តិរិយាព្យាគតំ
រូបត្ថ ធិត្វាធាត្ថ ឥមេ ធម្មា ន ទស្សនេន បហាតត្វា ។

[២៧១] កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វា ។

ឧទ្ធចូសហគតោ ចិត្តប្បដោ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ
បហាតត្វា ។ ធម្មា ធិដ្ឋិតតសម្បយុត្តា លោកសហ-
គតា ចិត្តប្បដោ ឆ្វេ ធាមទស្សសហគតា ចិត្តប្ប-
ដោ ឥមេ ធម្មា សិយា ភាវនាយ បហាតត្វា សិយា
ន ភាវនាយ បហាតត្វា ។ កតមេ ធម្មា ន ភាវ-
នាយ បហាតត្វា ។ ធម្មា ធិដ្ឋិតតសម្បយុត្តា
ចិត្តប្បដោ វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ចិត្តប្បដោ ធម្មសុ
ក្ខមីសុ តុសលំ ធម្មសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តីសុ
ក្ខមីសុ តិរិយាព្យាគតំ រូបត្ថ ធិត្វាធាត្ថ ឥមេ ធម្មា
ន ភាវនាយ បហាតត្វា ។

[២៧២] កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វា-

ហេតុកា ។ ធម្មា ធិដ្ឋិតតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បដោ
វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ចិត្តប្បដោ ឧប្បដ្ឋំ មោហំ
ឋយេត្វា ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វាហេតុកា ។

ចិត្តប្បដោ ប្រកដោយឧទ្ធច្ចៈ កុសលក្ខត្តិ វិបាក កុសលក្ខ
តិរិយាធិត្វាគ្រីត ក្ខត្តិ ឆ រូបនិច្ឆិកា នេត្តកមិ មិន
គួរលេងដោយទស្សនៈ ។

[២៧១] ត្ថកធម៌គួរលេងដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-

ប្បដោប្រកដោយឧទ្ធច្ចៈ នេត្តកធម៌ គួរលេងដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បដោ
២ ប្រាសចក្ខុវិជ្ជា តែប្រកដោយលោកៈ ចិត្តប្បដោ ២ ប្រកដោយ
គោមទស្ស នេត្តកធម៌ គួរលេងដោយភាវនា មិនគួរលេងដោយ
ភាវនា ។ ត្ថកធម៌ មិនគួរលេងដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។
ចិត្តប្បដោ ២ ប្រកដោយវិជ្ជា ចិត្តប្បដោ ប្រកដោយវិចិត្តិច្ឆា កុសលក្ខ
ត្តិ ២ វិបាកក្ខត្តិ ២ តិរិយាធិត្វាគ្រីតក្ខត្តិ ឆ រូបនិច្ឆិកា
នេត្តកធម៌មិនគួរលេងដោយភាវនា ។

[២៧២] ត្ថកធម៌ មានហេតុគួរលេងដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។

ចិត្តប្បដោ ២ ប្រកដោយវិជ្ជា ចិត្តប្បដោ ប្រកដោយវិចិត្តិច្ឆា វៀរតមោហៈ
ដែលកើតឡើងក្នុងវិជ្ជា ឆ រូបនិច្ឆិកា នេត្តកធម៌ មានហេតុគួរលេងដោយទស្សនៈ ។

ចិត្តប្បវាទ ៤ ប្រាសចាកខិដ្ឋី តែប្រកបដោយលោភៈ ចិត្តប្បវាទ ៤
 ប្រកបដោយខាមនស្ស ទេព្វកធម៌ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈ
 ក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន ។ ពួកធម៌មាន
 ហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ មោហា ប្រកបដោយ
 វិចិត្តិយា ចិត្តប្បវាទ ប្រកបដោយទុច្ចៈ កុសលក្នុងក្ខម ៤ វិបាកក្នុងក្ខម
 ៤ ភិយានិន្ទរក្សក្រឹត ក្នុងក្ខម ៣ រូបនិន្ទរក្សាន ទេព្វកធម៌មានហេតុ
 មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ។

[២៧៣] កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វ-
 ហេតុហេតុ ។ ទុក្ខកូសហតតោ ចិត្តប្បវាទោ ឯត្ថប្បវាទំ
 ហេតុហេតុ វិបេត្តា វិបេត្តា ភាវនាយ បហាតត្វហេ-
 តុហេតុ ។ ធម្មាហេតុ និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតា
 ចិត្តប្បវាទោ ទ្វេ ធម្មាធម្មសហគតា ចិត្តប្បវាទោ
 វិបេត្តា វិបេត្តា ភាវនាយ បហាតត្វហេតុហេតុ
 វិបេត្តា ធម្មា ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វហេតុហេតុ ។ កត-
 មេ ធម្មា ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វហេតុហេតុ ។

ចិត្តប្បវាទ ៤ ប្រាសចាកខិដ្ឋី តែប្រកបដោយលោភៈ ចិត្តប្បវាទ ៤
 ប្រកបដោយខាមនស្ស ទេព្វកធម៌ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈ
 ក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន ។ ពួកធម៌មាន
 ហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ មោហា ប្រកបដោយ
 វិចិត្តិយា ចិត្តប្បវាទ ប្រកបដោយទុច្ចៈ កុសលក្នុងក្ខម ៤ វិបាកក្នុងក្ខម
 ៤ ភិយានិន្ទរក្សក្រឹត ក្នុងក្ខម ៣ រូបនិន្ទរក្សាន ទេព្វកធម៌មានហេតុ
 មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ។

[២៧៣] ពួកធម៌ មានហេតុគួរលះដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តប្បវាទ ប្រកបដោយទុច្ចៈ វៀរវិភាហា ដែលកើតឡើងក្នុងខិត្ត
 ចេញ ទេព្វកធម៌ មានហេតុគួរលះដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បវាទ ៤ ប្រាស
 ចាកខិដ្ឋី តែប្រកបដោយលោភៈ ចិត្តប្បវាទ ៤ ប្រកបដោយខាមនស្ស
 ទេព្វកធម៌មានហេតុគួរលះដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយ
 ភាវនាក៏មាន ។ ពួកធម៌ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។

បង្គំទី៣ អន្តរាគមន៍

ចន្លោះរោ បង្គំគិតសម្បជ្ឈន្តា ចិត្តប្បវេណី វិនិច្ឆ័យសមា-
គរតោ ចិត្តប្បវេណី ទុក្ខក្ខន្ធសមាគរតោ មោហោ ចន្ទស្ក
ក្ខមីស្ក តុសលំ ចន្ទស្ក ក្ខមីស្ក វិចារតោ តីស្ក ក្ខមី-
ស្ក តិរិយាត្រាគតំ រូបញ្ច ជំនាន់ញ ឥមេ ធម្មា
ន ភាវនាយ បហាគព្វហេតុកា ។

[២៧២] តតមេ ធម្មា សវិតត្តា ។ តាមាវចរ-
តុសលំ អតុសលំ តាមាវចរតុសលស្ស វិចារតោ
ឯតានិស ចិត្តប្បវេណី អតុសលស្ស វិចារតោ
តោ ទ្វេ តិរិយតោ ឯតានិស រូបាវចរ បឋមំ
ឈានំ តុសលតោ ច វិចារតោ ច តិរិយតោ ច
លោកុត្តរំ បឋមំ ឈានំ តុសលតោ ច វិចារតោ
ច ឯតុប្បវេណី វិតត្តំ បឋមតោ ឥមេ ធម្មា សវិតត្តា ។
តតមេ ធម្មា អវិតត្តា ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណានំ រូបាវ-
ចរតិកចតុក្កដ្ឋានា តុសលតោ ច វិចារតោ ច
តិរិយតោ ច ចន្លោះរោ អារ្យប្ប តុសលតោ ច វិចា-
តតោ ច តិរិយតោ ច លោកុត្តរតិកចតុក្កដ្ឋានា
តុសលតោ ច វិចារតោ ច វិតត្តោ ច រូបញ្ច
ជំនាន់ញ ឥមេ ធម្មា អវិតត្តា ។

បង្គំទី៤ អន្តរាគមន៍

ចិត្តប្បវេណី ប្រគល់ដោយវិនិច្ឆ័យ ចិត្តប្បវេណី ប្រគល់ដោយវិចារតោ ហេតុ
ប្រគល់ដោយទុក្ខៈ កុសលក្កដក្ខមី ២ វិចារក្កដក្ខមី ២ តិរិយា ទិវ
អព្យាក្រឹតក្កដក្ខមី ៣ ប្រទិនទិវាន ទេវត្ថកដមី មានហត្ថមិនគួរ
លះដោយការតា ។

[២៧២] ត្ថកដមីប្រគល់ដោយវិតត្តៈ តើដូចម្តេច ។ តាមាវចរ-
កុសលនិងអតុសល ចិត្តប្បវេណី ១១ ខាងវិចារតោនៃតាមាវចរកុសល ចិត្ត-
ប្បវេណី ២ ខាងវិចារតោនៃអតុសល ចិត្តប្បវេណី ១១ ខាងតិរិយា ប្រាវចរ-
បឋមជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិចារតោផង ខាងតិរិយាផង លោកុត្តរ-
បឋមជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិចារតោផង វៀរវិតត្តៈ ដែលតើត
ក្កដក្ខមីនេះចេញ ទេវត្ថកដមីប្រគល់ដោយវិតត្តៈ ។ ត្ថកដមីមិនមានវិតត្តៈ
តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ ប្រាវចរតិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសល
ផង ខាងវិចារតោផង ខាងតិរិយាផង អារ្យប្បជ្ឈាន ២ ខាងកុសលផង
ខាងវិចារតោផង ខាងតិរិយាផង លោកុត្តរតិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង
ខាងវិចារតោផង វិតត្តៈផង ប្រផង ទិវានផង ទេវត្ថកដមីមិនមានវិតត្តៈ ។

[២៧៥] តតមេ ធម្មា សវិចារា ។ កាមាវចរ-
 កុសលំ អកុសលំ កាមាវចរកុសលស្ស វិចារតោ
 ឯតាននស ចិត្តប្បដា អកុសលស្ស វិចារតោ ទ្វេ
 តិរិយតោ ឯតាននស វចារវចរឯតាននស្ស ឧត្ត-
 លតោ ច វិចារតោ ច តិរិយតោ ច លោកុត្តរ-
 ឯតាននស្ស ឧត្តលតោ ច វិចារតោ ច
 ឯត្តប្បដា វិចារំ មេចតា ឥមេ ធម្មា សវិចារា ។
 តតមេ ធម្មា អវិចារា ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាធិ វចា-
 វចរឯតាននស្ស ឧត្តលតោ ច វិចារតោ ច
 តិរិយតោ ច ចត្តារោ អកុប្ប ឧត្តលតោ ច
 វិចារតោ ច តិរិយតោ ច លោកុត្តរឯតានន-
 ស្ស ឧត្តលតោ ច វិចារតោ ច វិចារោ ច
 វចត្តា ចិត្តា ចិត្តា ឥមេ ធម្មា អវិចារា ។

[២៧៦] តតមេ ធម្មា សវ្យាតិកា ។ កាមា-
 វចរកុសលតោ ចត្តារោ សោមនស្សសចាកតា ចិត្ត-
 ប្បដា អកុសលតោ ចត្តារោ កាមាវចរកុសលស្ស
 វិចារតោ បញ្ច តិរិយតោ បញ្ច វចារវចរឯតានន-
 ស្ស ឧត្តលតោ ច វិចារតោ ច តិរិយតោ ច

[២៧៧] ត្នកធម៌ប្រកបដោយវិចារៈ តើដូចម្តេច ។ កាមាវចរ-
 កុសលនិងអកុសល ចិត្តប្បដា ១១ ខាងវិចារនៃកាមាវចរកុសល ចិត្ត-
 ប្បដា ២ ខាងវិចារនៃអកុសល ចិត្តប្បដា ១១ ខាងតិរិយា វចារវចរ-
 ឯតាននស្ស ខាងកុសលផង ខាងវិចារផង ខាងតិរិយាផង លោកុ-
 ត្តរឯតាននស្ស ខាងកុសលផង ខាងវិចារផង វៀរវិចារវេស្សតើក
 ឡើងក្នុងខ្ញុំចេញ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយវិចារៈ ។ ត្នកធម៌មិនមាន
 វិចារៈ តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ វចារវចរឯតាននស្ស ខាង
 កុសលផង ខាងវិចារផង ខាងតិរិយាផង កាប្បដា ២ ខាងកុ-
 សលផង ខាងវិចារផង ខាងតិរិយាផង លោកុត្តរឯតាននស្ស ខាង
 កុសលផង ខាងវិចារផង វិចារផង ប្រផង ចិត្តាផង នេះពួកធម៌
 មិនមានវិចារៈ ។

[២៧៨] ត្នកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បដា
 ២ ប្រកបដោយសោមនស្ស ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដា ២ ខាង
 អកុសល ចិត្តប្បដា ៥ ខាងវិចារនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដា ៥ ខាង
 តិរិយា វចារវចរឯតាននស្ស ខាងកុសលផង ខាងវិចារផង ខាងតិរិយាផង

លោកគ្រូធុន្ទុកតិកជ្ជា ធាតុសុលតោ ច វិចារតោ
 ច ឯតុប្បន្ន បីតិ ឋេត្តា ឥមេ ធម្មា សម្មាសម្ពុត្តិកា ។
 តត្ថេម ធម្មា សម្មាសម្ពុត្តិកា ។ តាមាវចរតុសលតោ
 ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ចិត្តប្បាណ អតុសលតោ
 អដ្ឋ តាមាវចរតុសលស្ស វិចារតោ ឯតាធន
 អតុសលស្ស វិចារតោ សត្ត តិរិយតោ ធម្មា
 វចរតុសលតោ ធាតុសុលតោ ច វិចារតោ ច
 តិរិយតោ ច ធម្មា ឧបេក្ខា តុសលតោ ច វិចា-
 តោ ច តិរិយតោ ច លោកគ្រូធុន្ទុកតិកជ្ជា
 តុសលតោ ច វិចារតោ ច បីតិ ច រូបញ្ច ចិត្ត-
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា សម្មាសម្ពុត្តិកា ។

[២៧៧] តត្ថេម ធម្មា បីតិសហគតា ។ តាមា-
 វចរតុសលតោ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ចិត្ត-
 ប្បាណ អតុសលតោ ធម្មា តាមាវចរតុសលស្ស
 វិចារតោ ច តិរិយតោ ច រូបាវចរតុសល-
 តោ តុសលតោ ច វិចារតោ ច តិរិយតោ ច
 លោកគ្រូធុន្ទុកតិកជ្ជា ធាតុសុលតោ ច វិចារតោ
 ច ឯតុប្បន្ន បីតិ ឋេត្តា ឥមេ ធម្មា បីតិសហគតា ។

លោកគ្រូធុន្ទុកតិកជ្ជា ធាតុសុលតោ ច វិចារតោ
 ច ឯតុប្បន្ន បីតិ ឋេត្តា ឥមេ ធម្មា សម្មាសម្ពុត្តិកា ។
 តត្ថេម ធម្មា សម្មាសម្ពុត្តិកា ។ តាមាវចរតុសលតោ
 ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ចិត្តប្បាណ អតុសលតោ
 អដ្ឋ តាមាវចរតុសលស្ស វិចារតោ ឯតាធន
 អតុសលស្ស វិចារតោ សត្ត តិរិយតោ ធម្មា
 វចរតុសលតោ ធាតុសុលតោ ច វិចារតោ ច
 តិរិយតោ ច ធម្មា ឧបេក្ខា តុសលតោ ច វិចា-
 តោ ច តិរិយតោ ច លោកគ្រូធុន្ទុកតិកជ្ជា
 តុសលតោ ច វិចារតោ ច បីតិ ច រូបញ្ច ចិត្ត-
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា សម្មាសម្ពុត្តិកា ។

[២៧៨] តត្ថេម ធម្មា បីតិសហគតា ។ តាមា-
 វចរតុសលតោ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ចិត្ត-
 ប្បាណ អតុសលតោ ធម្មា តាមាវចរតុសលស្ស
 វិចារតោ ច តិរិយតោ ច រូបាវចរតុសល-
 តោ តុសលតោ ច វិចារតោ ច តិរិយតោ ច
 លោកគ្រូធុន្ទុកតិកជ្ជា ធាតុសុលតោ ច វិចារតោ
 ច ឯតុប្បន្ន បីតិ ឋេត្តា ឥមេ ធម្មា បីតិសហគតា ។

ចិត្តប្បវាទ អកុសលតោ អដ្ឋ កាមាវចរកុសលស្ស
 វិចិត្តតោ ធិស អកុសលស្ស វិចិត្តតោ សត្ត តិរិ-
 យតោ ធិ ប្រាវចរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ធិ វិចិត្ត-
 តោ ធិ តិរិយតោ ធិ ចត្តារោ អារុប្បា កុសល-
 តោ ធិ វិចិត្តតោ ធិ តិរិយតោ ធិ លោកុត្តរំ ចតុត្ថំ
 ឈានំ កុសលតោ ធិ វិចិត្តតោ ធិ សុខត្ថ
 រូបត្ថ ធិ ព្វានត្ថ ឥមេ ធម្មា ធិ សុខសហគតា ។

(២៧៧) កតមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។
 កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ឧបេក្ខាសហគតា
 ចិត្តប្បវាទ អកុសលតោ ធិ កាមាវចរកុសលស្ស
 វិចិត្តតោ ធិស អកុសលស្ស វិចិត្តតោ ធិ តិរិ-
 យតោ ធិ ប្រាវចរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ធិ
 វិចិត្តតោ ធិ តិរិយតោ ធិ ចត្តារោ អារុប្បា កុ-
 សលតោ ធិ វិចិត្តតោ ធិ តិរិយតោ ធិ លោកុ-
 ត្តរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ធិ វិចិត្តតោ ធិ
 ធិត្ថប្បវាទ ឧបេក្ខំ ឥមេ ធម្មា ឧបេក្ខាស-
 ហគតា ។ កតមេ ធម្មា ធិ សុខសហគតា ។

ចិត្តប្បវាទ ធិ អកុសល ចិត្តប្បវាទ ១០ ធិ វិចិត្តតោ ធិ កុសល
 ចិត្តប្បវាទ ៧ ធិ វិចិត្តតោ ធិ កុសល ចិត្តប្បវាទ ៦ ធិ តិរិយា ប្រាវចរ-
 ចតុត្ថជ្ជាន ធិ កុសលផង ធិ វិចិត្តតោផង ធិ តិរិយាផង អារុប្បជ្ជាន ៤
 ធិ កុសលផង ធិ វិចិត្តតោផង ធិ តិរិយាផង លោកុត្តរចតុត្ថជ្ជាន
 ធិ កុសលផង ធិ វិចិត្តតោផង សុខផង រូបផង វិចិត្តតោផង ធិ ព្វានត្ថ
 ធិ ប្រកបដោយសុខៈ ។

(២៧៨) កតមិ ប្រកបដោយទេវតា តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បវាទ
 ៤ ប្រកបដោយទេវតា ធិ កាមាវចរកុសល ចិត្តប្បវាទ ៦ ធិ អកុសល
 ចិត្តប្បវាទ ១០ ធិ វិចិត្តតោ ធិ កុសល ចិត្តប្បវាទ ៦ ធិ វិចិត្តតោ
 អកុសល ចិត្តប្បវាទ ៦ ធិ តិរិយា ប្រាវចរចតុត្ថជ្ជាន ធិ កុសលផង
 ធិ វិចិត្តតោផង ធិ តិរិយាផង អារុប្បជ្ជាន ៤ ធិ កុសលផង ធិ
 វិចិត្តតោផង ធិ តិរិយាផង លោកុត្តរចតុត្ថជ្ជាន ធិ កុសលផង ធិ
 វិចិត្តតោផង រឿងនេះច្បាស់ដែរ តើការឡើងក្នុងវិទ្យុនេះ ធិ ព្វានត្ថ
 ដោយទេវតា ។ កតមិ ធិ ប្រកបដោយទេវតា តើដូចម្តេច ។

កាមាវចរកុសលតោ ធីតាមេ សោមនស្សសហគ-
 នា ធីតុប្បាទា អកុសលតោ ធីតាមាវចរកុស-
 លស្ស វិចាកតោ ធីតា អកុសលស្ស វិចាកតោ ឯ-
 តោ តិរិយតោ បញ្ច រូបាវចរតិកាធីតុប្បាទា កុ-
 សលតោ ធីតា វិចាកតោ ធីតា តិរិយតោ ធីតា លោកុ-
 ត្តាតិកាធីតុប្បាទា កុសលតោ ធីតា វិចាកតោ ធីតា
 ឧបេត្តា ធីតា រូបញ្ច ធីតា ឧបេត្តា ឥមេ ធីតា ធីតា ឧបេ-
 ត្តាសហគតា ។

[២៨០] កតមេ ធីតា កាមាវចរ ។ កាមាវចរ-
 កុសលំ អកុសលំ សព្វោ កាមាវចរស្ស វិចាកតោ
 កាមាវចរតិរិយាឡកតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធីតា កា-
 មាវចរ ។ កតមេ ធីតា ធីតា កាមាវចរ ។ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ អបរិយាបន្នា ឥមេ ធីតា ធីតា កាមាវចរ ។

[២៨១] កតមេ ធីតា រូបាវចរ ។ រូបាវចរ-
 ធីតុប្បាទា កុសលតោ ធីតា វិចាកតោ ធីតា
 តិរិយតោ ធីតា ឥមេ ធីតា រូបាវចរ ។ កតមេ
 ធីតា ធីតា រូបាវចរ ។ កាមាវចរ អរូបាវចរ អបរិ-
 យាបន្នា ឥមេ ធីតា ធីតា រូបាវចរ ។

ធីតុប្បាទ ២ ប្រកបដោយសោមនស្ស ខាងកាមាវចរកុសល ធីតុប្បាទ ២
 ខាងអកុសល ធីតុប្បាទ ៦ ខាងវិចាកនៃកាមាវចរកុសល ធីតុប្បាទ ១
 ខាងវិចាកនៃអកុសល ធីតុប្បាទ ៤ ខាងតិរិយា រូបាវចរតិកាធីតុប្បាទ
 ខាងកុសលផង ខាងវិចាកផង ខាងតិរិយាផង លោកុត្តាតិកាធីតុប្បាទ
 ខាងកុសលផង ខាងវិចាកផង ខាងតិរិយាផង ឧបេត្តាផង រូបផង
 ឧបេត្តាផង នេរោកធម៌មិនប្រកបដោយឧបេត្តា ។

[២៨០] តួគធម៌ជាតាមាវចរ តើដូចម្តេច ។ កាមាវចរកុសល
 និងអកុសល វិចាកនៃកាមាវចរទាំងអស់ កាមាវចរតិរិយានិងអរូបាវចរ
 និងរូបទាំងអស់ នេរោកធម៌ជាតាមាវចរ ។ តួគធម៌មិនមែនជាតាមា-
 វចរ តើដូចម្តេច ។ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ នេរោកធម៌
 មិនមែនជាតាមាវចរ ។

[២៨១] តួគធម៌ជារូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ រូបាវចរធីតុ-
 ប្បាទ ខាងកុសលផង ខាងវិចាកផង ខាងតិរិយាផង នេរោក
 ធម៌ជារូបាវចរ ។ តួគធម៌មិនមែនជារូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ កាមាវចរ
 អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ នេរោកធម៌មិនមែនជារូបាវចរ ។

២០១៤ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០១៥ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០១៦ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០១៧ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០១៨ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០១៩ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០២០ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០២១ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០២២ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០២៣ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 ២០២៤ ៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។

[111] កតមេ ធម្មា អបរិយាចន្តា ។ តីស្ស
 កំណត់ ធម្មា អបរិយាចន្តា តីស្ស ភូមីស្ស វិចារគោ
 យីស្ស ភូមីស្ស តំរិយាព្យាគតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា
 កំណត់ ធម្មា ។ កតមេ ធម្មា អបរិយាចន្តា ។ ចត្តា-
 យា ធម្មា អបរិយាចន្តា ចត្តាវិ ច សាមញ្ញផលាធិ
 កំណត់ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អបរិយាចន្តា ។

(၂၈၆) ကစမေ့ သဗ္ဗာ သိယျာသိကာ ၊ ဓန္တကေ
 ဓန္တကေ နပရိယာဓဉ္စာ နမေ သဗ္ဗာ သိယျာသိကာ ၊
 ဓန္တကေ သဗ္ဗာ သိယျာသိကာ ၊ နိဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု
 ဣဗ္ဗိဗ္ဗု နဗ္ဗုဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု
 ဣဗ္ဗိဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု ဣဗ္ဗိဗ္ဗု
 သဗ္ဗာ သိယျာသိကာ ၊

(២៧២) តួកធម៌ជាអរូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ កាមាវចរ រូបាវចរ
 ខាងក្រុមបល្លង្គ ខាងវិជ្ជាបល្លង្គ ខាងភិកិយាបល្លង្គ នេះតួកធម៌ជាអរូបា-
 វចរ ។ តួកធម៌មិនមែនជាអរូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ កាមាវចរ រូបាវចរ
 អហិយាបន្នៈ នេះតួកធម៌មិនមែនជាអរូបាវចរ ។

(២៨៣) ភ្នំគូលេនជាអបរិយាបន្នៈ តើដូចម្តេច ។ កុសល និង
អកុសលក្នុងភូមិ ៣ វិបាកក្នុងភូមិ ៣ ភិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៣
និងប្រទាំងអស់ នេះភ្នំគូលេនជាអបរិយាបន្នៈ ។ ភ្នំគូលេនជាអបរិយាបន្នៈ
តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមញ្ញផល ៤ ផង
និព្វានផង នេះភ្នំគូលេនជាអបរិយាបន្នៈ ។

(២៨២) ពួកធម៌ជាអនិយ្យានិកៈ (ធម៌ជាគ្រឿងនាំសត្វចេញចាកវដ្តៈ)
 តើដូចម្តេច ។ មន្ត ៤ ជាអចារ្យោបន្នៈ នេះពួកធម៌ជាអនិយ្យានិកៈ ។
 ពួកធម៌ជាអនិយ្យានិកៈ តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងភូមិ ៣
 វិបាកក្នុងភូមិ ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៣ ប្រវិនិច្ឆ័យាន នេះពួក
 ធម៌ជាអនិយ្យានិកៈ ។

(၁၈၆) နက္ခမေ ဝဋ္ဋာ မဂ္ဂဇ္ဇက ၁ ဇိယျ ဣဗ္ဗိ-
 ယျ ယုယလံ မဇ္ဇိယလံ ဇိယျ ဣဗ္ဗိယျ ဝိဘာဏော ဇိ-
 ယျ ဣဗ္ဗိယျ ဇိယျယျာဓျာဓိဇိယျ ယုဗ္ဗိယျ ဣဗ္ဗိ နမေ ဝဋ္ဋာ
 ယုဗ္ဗိယျ ၁ နက္ခမေ ဝဋ္ဋာ မဂ္ဂဇ္ဇက ၁ ဝဋ္ဋာယ ဗဇ္ဇာ
 ယုဗ္ဗိယျယုဗ္ဗိ ဝဋ္ဋာ ၁ ယုဗ္ဗိယုဗ္ဗိယုဗ္ဗိ ဝဋ္ဋာယုဗ္ဗိ
 နမေ ဝဋ္ဋာ မဂ္ဂဇ္ဇက ၁

၂၈၆၂ နှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့၊

បំផ្លិច្ចតេ អត្ថបទ្វា

(២៨៧) កតមេ ឆមា សវណា ។ ទ្វាទស
 កុសលចិត្តប្បដា ឥមេ ឆមា សវណា ។ កតមេ
 បុរាណា ។ ចតុស្ក ក្វម័ស្ក កុសលំ ចតុស្ក
 បុរាណា ឥស្ក ក្វម័ស្ក កិរិយាស្យា កតំ រូបញ្ច
 កុសលំ ឥមេ ឆមា អវណាតិ ។

ធម្មសង្កណិប្បករណំ វិជ្ជិតំ ។

បំផ្លិច្ចតេ អត្ថបទ្វា

(២៨៧) ក្នុងធម៌ប្រកបដោយរោគៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសល-
 ចិត្តប្បាទ ១២ នេះក្នុងធម៌ប្រកបដោយរោគៈ ។ ក្នុងធម៌មិនមែនជា រោគៈ
 តើដូចម្តេច ។ កុសលក្នុងក្លឹម ៤ វិបាកក្នុងក្លឹម ៤ កិរិយានិងអស្យាគ្រឹត
 ក្នុងក្លឹម ៣ រូបនិងនិរ្យាន នេះក្នុងធម៌មិនមែនជា រោគៈ ។

ចប់ ធម្មសង្កណិប្បករណៈ ។

អំពីប្រាសាទ
ធម្មសង្កេត ទុតិយភាគ

មាតិកាបង្ហាញ

មាតិកា

អង្គ

រូបកណ្តាប់

អព្យាក្រឹត រូបសង្កេត មាតិកា	១
ឯកកន្លែងរូបស	១៧
ទុកន្លែងរូបស	២០
តិកន្លែងរូបស	៧២
ចក្កន្លែងរូបស	៧៧
បញ្ចកាវន្លែងរូបស	១១៥

និក្ខេបកណ្តាប់

តិក និក្ខេប	១២១
ហេតុតាច្ចត និក្ខេប	១៣៧
ចូឡន្តទុក និក្ខេប	១៤៧
ពាសវត្ថុតាច្ចត និក្ខេប	១៥២
សញ្ញាជនៈតាច្ចត និក្ខេប	១៥៧

អំពីប្រាសាទ
ធម្មសង្កេត ទុតិយភាគ

សង្កេតប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

រូបកណ្តាប់

អព្យាក្រឹត រូបសង្កេត មាតិកា	១
ឯកកន្លែងរូបស	១៧
ទុកន្លែងរូបស	២០
តិកន្លែងរូបស	៧២
ចក្កន្លែងរូបស	៧៧
បញ្ចកាវន្លែងរូបស	១១៥

និក្ខេបកណ្តាប់

តិកនិក្ខេប	១២១
ហេតុតាច្ចតនិក្ខេប	១៣៧
ចូឡន្តទុកនិក្ខេប	១៤៧
ពាសវត្ថុតាច្ចតនិក្ខេប	១៥២
សញ្ញាជនៈតាច្ចតនិក្ខេប	១៥៧

មាតិកា

មាតិកា រង្វង់

រូបកណ្តំ

គន្លងតាច្នកេ និក្ខេប្តា	១៦៨
ឡេតាច្នកេ និក្ខេប្តា	១៧៦
យោគតាច្នកេ និក្ខេប្តា	„
នីវរណតាច្នកេ និក្ខេប្តា	„
បរាមាសតាច្នកេ និក្ខេប្តា	១៨៤
មហានុទ្ទកេ និក្ខេប្តា	១៨៧
ទបាធានតាច្នកេ និក្ខេប្តា	១៩២
កិលេសតាច្នកេ និក្ខេប្តា	១៩៧
បិដ្ឋិទ្ទកេ និក្ខេប្តា	២១១
សុត្តន្តិកទ្ទកេ និក្ខេប្តា	២២២

អត្ថបទរក្សា

គិកេ អត្ថបទរក្សា	២២២
ហេតុតាច្នកេ អត្ថបទរក្សា	២៥៨
ចូឡនុទ្ទកេ អត្ថបទរក្សា	២៦៣
ភាសវតាច្នកេ អត្ថបទរក្សា	២៦៥

មាតិកា

មាតិកា រង្វង់

រូបកណ្តំ

គន្លងតាច្នកេនិក្ខេប្តា	១៦៨
ឡេតាច្នកេនិក្ខេប្តា	១៧៦
យោគតាច្នកេនិក្ខេប្តា	„
នីវរណតាច្នកេនិក្ខេប្តា	„
បរាមាសតាច្នកេនិក្ខេប្តា	១៨៤
មហានុទ្ទកេនិក្ខេប្តា	១៨៧
ទបាធានតាច្នកេនិក្ខេប្តា	១៩២
កិលេសតាច្នកេនិក្ខេប្តា	១៩៧
បិដ្ឋិទ្ទកេនិក្ខេប្តា	២១១
សុត្តន្តិកទ្ទកេនិក្ខេប្តា	២២២

អត្ថបទរក្សា

គិកេអត្ថបទរក្សា	២២២
ហេតុតាច្នកេអត្ថបទរក្សា	២៥៨
ចូឡនុទ្ទកេអត្ថបទរក្សា	២៦៣
ភាសវតាច្នកេអត្ថបទរក្សា	២៦៥

បាធិកា

មាតិកា

រង្វង់

រូបកណ្តុំ

សុភោជនេនាចក្ខេ អត្ថខាង	២៦៨
គន្ធនេនាចក្ខេ អត្ថខាង	២៧២
ឡុយនេនាចក្ខេ អត្ថខាង	២៧៥
យោគនេនាចក្ខេ អត្ថខាង	"
និវរណេនាចក្ខេ អត្ថខាង	"
បរមាសនេនាចក្ខេ អត្ថខាង	២៧៨
មហានិរុត្តនេនាចក្ខេ អត្ថខាង	២៨១
ឧបាទានេនាចក្ខេ អត្ថខាង	២៨៤
កលេសនេនាចក្ខេ អត្ថខាង	២៨៨
បិដិកានេនាចក្ខេ អត្ថខាង	២៩២

បាធិកា

មាតិកា

រង្វង់

រូបកណ្តុំ

សុភោជនេនាចក្ខេអត្ថខាង	២៦៨
គន្ធនេនាចក្ខេអត្ថខាង	២៧២
ឡុយនេនាចក្ខេអត្ថខាង	២៧៥
យោគនេនាចក្ខេអត្ថខាង	"
និវរណេនាចក្ខេអត្ថខាង	"
បរមាសនេនាចក្ខេអត្ថខាង	២៧៨
មហានិរុត្តនេនាចក្ខេអត្ថខាង	២៨១
ឧបាទានេនាចក្ខេអត្ថខាង	២៨៤
កលេសនេនាចក្ខេអត្ថខាង	២៨៨
បិដិកានេនាចក្ខេអត្ថខាង	២៩២

បំណងប្រើប្រាស់

វិទ្យុបាយ	វិទ្យុបាយ	រង្វង់	រង្វង់
ចិត្តសម្បជ័ន	ចិត្តសម្បជ័ន	៨	៣
គោរមរសា	គោរមរសា	២៣	៨
ចក្ខុយតន	ចក្ខុយតន	៧២	៩
ទុកនិរទេសា	ទុកនិរទេសា	៧៣	១
„	„	៧៥	១
„	„	៧៧	១
„	„	៧៩	១
រូប	រូប	៨៧	៤
រូបធាតុ	រូបធាតុ	៨៧	១៧
វិចារិកតិ	វិចារិកតិ	៩១	១២
មសំ	មសំ	៩៦	១៥
ចក្ខុនិយត	ចក្ខុនិយត	១០០	១៧
ចក្ខុនិរទេសា	បញ្ចកាទិនិរទេសា	១១៥	១
„	„	១១៧	១
„	„	១១៩	១
ចិត្តប្បទេសន៍	ចិត្តប្បទេសន៍	១២០	១៣

បំណងប្រើប្រាស់

វិទ្យុបាយ	វិទ្យុបាយ	រង្វង់	រង្វង់
ចិត្តប្បទេសន៍	ចិត្តប្បទេសន៍	១២០	១៧
„	„	១២០	១៧
ភូមិ	ភូមិ	១២០	១៧
និរទេស	និរទេស	១២១	៩
និរទេស	និរទេស	១២១	៩
គោរមរសា	គោរមរសា	១២២	១៦
ហេតុតាច្ចេក និរទេស	ច្បាប់និរទេស និរទេស	១២៩	១
(២០១) ខាងលើបញ្ចនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១២៩	
ហេតុតាច្ចេក និរទេស	ច្បាប់និរទេស និរទេស	១៥១	១
(២០៨) ខាងលើបញ្ចនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១៥២	
ច្បាប់និរទេស និរទេស	គោរមរសាច្ចេក និរទេស	១៥៥	១
„	„	១៥៧	១
„	សញ្ញាជនគោរមរសា និរទេស	១៥៩	១
(២១៩) ខាងលើបញ្ចនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១៥៩	
គោរមរសា	គោរមរសា	១៦៣	១២
អប្បច្ចកម្ម	អប្បច្ចកម្ម	១៦៤	១៦

ក្បួនប្រាប់	ក្បួនប្រាប់	ក្បួនប្រាប់	ក្បួនប្រាប់
(២៣៦) ខាងលើបញ្ចូលនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១៦៧	
(២៦១) ,, ,,		១៧២	
(២៦៦) ,, ,,		១៧៧	
(២៧០) ,, ,,		១៧២	
(២៧១) ,, ,,		១៧៧	
(៣១០) ,, ,,		២១១	
ស្បែកខ្លះ	ស្បែកខ្លះ	២១៣	១២
(៣៣៦) ខាងលើបញ្ចូលនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		២២២	
មគ្គសម្ពន្ធិស	មគ្គសម្ពន្ធិស	២២១	១៧
ហេតុតាងក្នុង អត្ថបទ ច្បាប់ខ្លះក្នុង អត្ថបទ		២៦៣	១
(២០៦) ខាងលើបញ្ចូលនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		២៦៣	
(២២៥) ,, ,,		២៧២	

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ជាទុក្ខនិងបាទនិយមៈ	ជាទុក្ខនិងបាទនិយមៈ	៧	៦
ចិត្តសហគុ	ចិត្តសហគុ	៨	៤
"	"	៨	៤
"	"	៨	៥
សោយយកនៈ	សោយកនៈ	១១	៤
ត្រើយកាយកំបាន	ចាំត្រើយកាយកំបាន	៣០	១៧
មូលសំបើក	មូលសំបើក	៣៥	១៤
មូលភ្នំ	មូលភ្នំ ៤ ជ្រុង	,,	១៤
មូលសំបើក	មូលសំបើក	៣៦	១៣
ចាំបាយកនៈកំបាន	ចាំបាយកនៈកំបាន	៣៧	៦
សូរនាគ សូរច្រត់	សូរច្រត់ សូរនាគ	៤២	៥
ភ្នំគេង្រៀងស្រស់ ភ្នំគេង្រៀង	ភ្នំគេង្រៀង ភ្នំគេង្រៀង	៤៣	៧-៨
"	"	៤៤	៤-៥
"	"	៤៤	១៤
"	"	៤៥	៧
គេរជា	គេរជា-	៥៤	៣
អនិច្ចតាមួយ	អនិច្ចតា	៥៧	៧

សម្រាប់ប្រើប្រាស់ប្រតិបត្តិការ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាប់
សំដីឱ្យគំរើក	សំដីឱ្យគំរើក	៦៨	១២
ទុកនិរទេស	តិកនិរទេស	៧៣	១
"	"	៧៥	១
ដីតិទ្រុយ	ដីតិទ្រុយ	៧៦	២
ទុកនិរទេស	តិកនិរទេស	៧៧	១
ចិត្តសហក្រ	ចិត្តសហក្រ	៧៨	២
"	"	៧៨	២
"	"	៧៨	២
"	"	៧៨	៥
"	"	៧៨	៦
"	"	៧៨	៧
ទុកនិរទេស	តិកនិរទេស	៧៩	១
ចិត្តនិរទេស	បញ្ចកាទិរទេស	១១៥	១
"	"	១១៧	១
"	"	១១៩	១
ជាកុសល	ជាកុសល-	១២៥	១៣

សម្រាប់ប្រើប្រាស់ប្រតិបត្តិការ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាប់
ហេតុនាចក្ខនិរទេស	ចូលនាចក្ខនិរទេស	១២៩	១
"	"	១៤១	១
ចូលនាចក្ខនិរទេស	អាសាវនាចក្ខនិរទេស	១៥៥	១
"	"	១៥៧	១
"	សាញាជនៈនាចក្ខនិរទេស	១៥៩	១
មិនដឹងខ្លួន	មិនដឹងកងខ្លួន	១៦២	១១
ការបែកជាផ្នែក	ការបែកជាផ្នែក	១៧៩	១០
និរទេស	និរទេស	១៨២	៧
ដល់និរទេស	ដល់និរទេស	១៨៤	៦
វិញ្ញាណ	សញ្ញាណ	១៩០	១២
អាត្មាសាទក្ខយននករ	អាត្មាសាទក្ខយននករ	២១៩	១៧
នេត្យករមិជាសហិ-	នេត្យករមិជាសហិ-	២២០	៩
ហេតុនាចក្ខនិរទេស	ចូលនាចក្ខនិរទេស	២៦៣	១
ដល់និរទេសនៃកម្ម	ដល់និរទេសនៃកម្ម	២៣៩	២
និរទេសនាចក្ខនិរទេស	និរទេសនាចក្ខនិរទេស	២៦២	១៧
_____	ក្រៅដកចេញពីនេះចេញ	២៧១	៨